Шайх Абу Хамза хўромий: муқаддамот дарслари / бешинчи дарс:Шаръий душманшиносий (4) шаръий адабиётдаги муртадларни аниқлаш ва муртадларга, уларни жибхасига қандай муносабатда бўлиш.

Шайх Абу Хамза хўромий хафизахуллохни аудио тасмасидан ёзиб олинган.

(матлабни комил матни)

Бисмиллахир рохманир рохим

"Албатта хамд ва сано танхо аллохга лойиқдир, унга шукр айтамиз ва ундан ёрдам сўраймиз, ва ундан мағфират талаб қиламиз ва ўзимизни нафсларимизни шарридан ,амалларимизни ёмонлигидан аллохдан панох сўраймиз, кимни аллох хидоят қилса уни хеч ким гумрох қила олмайди, кимники аллох гумрох қиладиган бўлса уни хеч ким хидоят қила олмайди, ва аллохдан ўзга илох йўқлигига ва уни шериксиз эканига гувохлик бераман, Мухаммад уни бандаси,элчиси эканига шаходат бераман."

"Эй мўъминлар,аллохдан хақ-рост қўрқиш билан қўрқинглар ва фақат мусулмон бўлган холларингда дунёдан ўтинглар!"

"Эй инсонлар! Сизларни бир жондан (одамдан) яратган ва ундан жуфтини (хавони) вужудга келтирган хамда у икковидан кўп эркак ва аёлларни тарқатган парвардигорингиздан қўрқингиз! Яна ораларингиздаги савол-жавоблардан ўртага номи солинадиган аллохдан қўрқингиз ва қариндош- уруғларингиз (билан ажралиб кетишдан сақланингиз)! Албатта аллох устингизда кузатувчи бўлган зотдир."

"Эй мўъминлар, аллохдан қўрқинглар, тўғри сўзни сўзланглар! (Шунда аллох) ишларингизни ўнглар ва гунохларингизни мағфират қилур. Ким аллохга ва унинг пайғамбарига итоат этса, бас у улуғ бахтга эришибди."

Аммо баъад: энг рост сўз аллохни китоби ва энг яхши равиш Мухаммад саллаллоху алайхи васалламни равишидир, энг ёмон иш динда янгилик вужудга келтиришдир, динда янги пайдо бўлган нарса, бидъатдир; хар қандай бидъат гумрохлик ва хар бир гумрохлик эса жаханнамдадир.

Ассаламу алайкум ва рохматуллохи ва барокатух

Бугун муқаддамот дарсларимизни давомида,бешинчи дарснинг душманшиносий бўлимини тўртинчи қисмига етиб келдик, бу қисмда шаръий адабиётдаги муртадларни таниб олишни ва муртадларни жибхасига аллохни шариати асосида қандай муомала қилишни кўриб чиқамиз, иншааллох.

Аллох таоло муддассир сурасида ахли тавхид ва кофирларнинг бу дунёдаги,қиёматдаги ахволларини баён қилиб мархамат қиладики:

إِلَّا *رَهِينَةٌ كَسَبَتْ بِمَا نَفْسٍ كُلُّ***يَتَأَخَّرَ أَوْ يَتَقَدَّمَ أَن مِنكُمْ شَاءَ لِمَن** *لِّلْبَشَرِ نَذِيرًا *الْكُبَرِ لَإِحْدَى إِنَّهَا الْمُصَلِّينَ مِنَ نَكُ لَمْ قَالُوا *سَقَرَ فِي سَلَكَكُمْ مَا *الْمُجْرِمِينَ عَنِ *يَتَسَاءَلُونَ جَنَّاتٍ فِي *الْيَمِينِ أَصْحَابَ (مدثر/35-43)،

*Албатта, у (жаханнам барча) инсонлар учун – сизларнинг орангизда (яхшилик ва тоат-ибодат томонга) илгарилаётган ёки (куфру исён томонига) чекинаётган кишилар учун – огохлантирувчи бўлган буюк (бало)лардан биридир. ** Хар бир жон ўзи (хаёту дунёда) касб қилган амал сабабли (дўзахда) ушлангувчидир. ** Фақат ўнг қўл эгаларигина (яъни хаёту дунёда иймон келтирганлари ва эзгу амаллар қилганлари сабабли қиёмат кунида номайи аъмоллари ўнг қўлларидан берилган саодатманд зотларгина дўзахдан) нажот топгувчидирлар. ** Улар жаннатларда бир-бирлари билан (дўзахга ташланган) жиноятчи-кофир кимсалар хақида савол-жавоб қилишурлар. ** (Улар дўзах ахлига): "сизларни нима сақарга киритди?",(деганларида), ** Улар айтурлар:" бизлар намоз ўқувчилардан бўлмадик.*

Мана бу сўзлашувни давомини ўзингиз шу сурани давомида ўқиб мана бу жиноятчиларни қолган сифатларини билиб оласизлар.

Бу ердаги мухим нарса шуки, аллох таоло бир-биридан комилан фарқ қиладиган икки гурухни илгарилаш ва чекиниш масаласини ўртага ташлайди:

«يَتَأَخَّرَ أَوْ يَتَقَدَّمَ أَن مِنكُمْ شَاءَ لِمَن»،

Илгарилаган кишилар ахли хидоят ва ахли жаннатдирлар, уларни аллазина аману ва асхабул ямин номи билан номлайди.

Уларни қаршисидаги орқада қолган чекинган кишилар гумрох бўлган ахли сақар ахли жаханнамдирлар, уларни кафирун,анид, истакбаро,мужримин,лам наку минал мусоллин(намоз ўқувчилардан бўлмаган эди), мўъризин (шариат қонунларидан юз ўгирувчилар) каби номлар билан номлайди. Хар икки гурух бир-биридан комилан фарқ қилади.

Энди зохирда тоғутларни,мужримларни,кофирларни сафидан жудо бўлиб йўлни маълум жойгача мусулмонлар яъни илгари силжиганлар билан босиб ўтган кишилар, "огох холда" ва "ўзини ихтиёри билан" орқага қайтишга қарор қилади ва эскилик парастлар билан бирга бўлади, мана шу қайтишга "муртад" бўлди дейилади. Хар қандай холатда иртидод орқага қайтиш маъносида келади, аллох таоло мархамат қиладики:

«قَصَصًا آثَارِهِمَا عَلَى فَارْتَدَّا» (كهف/64)،

Сўнг уни (хизирни) излаб ортларига қайтдилар.

Қаранглар,бу ерда иртадда ортларига қайтдилар бўлади.

Ёки бошқа бир жойда мархамат қиладики:

«خَاسِرِينَ فَتَنْقَلِبُوا **أَعْقَابِكُمْ عَلَى يَرُدُّوكُمْ** كَفَرُوا الَّذِينَ تُطِيعُوا إِنْ آمَنُوا الَّذِينَ أَيُّهَا يَا» (عمران آل/149)،

Эй мўъминлар,агар кофирларга итоат қилсангиз, сизларни кетингизга (куфрга) қайтарадилар. Бас, зиён кўргувчиларга айланиб қоласизлар.

Ёки аллох таоло саййидимиз Мусони тилидан нақл қилади, у кишини қавмига айтадики:

«فَتَنْقَلِبُوا **أَدْبَارِكُمْ عَلَى تَرْتَدُّوا لا وَ** لَكُمْ اللَّهُ كَتَبَ الَّتِي الْمُقَدَّسَةَ الْأَرْضَ ادْخُلُوا قَوْمِ يا خَاسِرِينَ»(مائده/21)،

Эй қавмим, аллох сизлар учун ёзиб қўймиш бу муқаддас ерга (шахарга) дохил бўлингиз! Ортларингизга қайтиб кетмангиз, акс холда зиён кўргувчиларга айланиб қолурсиз",деганида,

Қуръоннинг мана бу каломи хам ошкор айтиб турганидек, бу ердаги манзур орқага қайтиш яхши нарсадан ёмон нарса томонга қайтишдир. Шундай бўлгач, луғат жихатидан хам "риддах" ортга қайтиш, "иртадда" қайтди, "яртадда" қайтади, "иртидод" ортга қайтишлик, "муртад" ортга қайтган киши,"муртаддин" ортга қайтган кишилар.

Мана шу маънони берадиган бундан бошқа оятлар хам бор:

«كَافِرٌ وَهُوَ فَيَمُتْ دِينِهِ عَنْ مِنْكُمْ يَرْتَدِدْ وَمَنْ اسْتَطَاعُوا إِنِ دِينِكُمْ عَنْ يَرُدُّوكُمْ حَتَّى يُقَاتِلُونَكُمْ يَزَالُونَ وَلَا خَالِدُونَ فِيهَا هُمْ النَّارِ أَصْحَابُ وَأُولَئِكَ وَالْآخِرَةِ الدُّنْيَا فِي أَعْمَالُهُمْ حَبِطَتْ فَأُولَئِكَ» (بقره/217)،

Улар (кофирлар) қўлларидан келса то динингиздан қайтаргунларича сизлар билан уришаверадилар. Сизлардан ким ўз динидан қайтиб, динсиз холда ўлса, ундай кимсаларнинг қилган амаллари дунёю охиратда бехуда кетур. Улар дўзах эгаларидир ва унда абадий қолажаклар.

Ёки бошқа бир жойда мархамат қиладики:

«كَافِرِينَ إِيمَانِكُمْ بَعْدَ يَرُدُّوكُمْ الْكِتَابَ أُوتُوا الَّذِينَ مِنَ فَرِيقًا تُطِيعُوا إِنْ آمَنُوا الَّذِينَ أَيُّهَا يَا» (آل عمران/100)،

Эй мўъминлар, агар китоб берилган кимсаларнинг баъзи бир гурухларига бўйинсунсангиз,улар сизларни иймонга келганингиздан кейин яна кофирликка қайтарадилар.

«لَهُمْ وَأَمْلَى لَهُمْ سَوَّلَ الشَّيْطَانُ الْهُدَى لَهُمُ تَبَيَّنَ مَا بَعْدِ مِنْ أَدْبَارِهِمْ عَلَى ارْتَدُّوا الَّذِينَ إِنَّ» (محمد/25)،

Албатта ўзларига хидоят (йўли) аниқ –равшан бўлганидан кейин яна ортларига (куфрга) қайтиб кетган кимсаларга (бу ишларини) шайтон чиройли қилиб кўрсатди ва улар учун (пуч орзу-хаёлларни) узун қилиб қўйди.

«عَلَى يَنْقَلِبْ وَمَنْ أَعْقَابِكُمْ عَلَى انْقَلَبْتُمْ قُتِلَ أَوْ مَاتَ أَفَإِنْ الرُّسُلُ قَبْلِهِ مِنْ خَلَتْ قَدْ رَسُولٌ إِلَّا مُحَمَّدٌ وَمَا الشَّاكِرِينَ اللَّهُ وَسَيَجْزِي شَيْئًا اللَّهَ يَضُرَّ فَلَنْ عَقِبَيْهِ» (آل عمران/144)،

Мухаммад фақат бир пайғамбар, холос. Ундан илгари хам пайғамбарлар ўтгандир. Бас, агар у (яъни Мухаммад алайхиссалом) вафот қилса ё ўлдирилса, кетингизга (куфрга) қайтиб кетасизми?! Кимда- ким кетига қайтиб кетса, аллохга бирон зиён етказа олмас, (балки фақат ўзига зарар қилади,холос),

аллох эса (йўлларидан қайтмай) шукр қилгувчи бандаларини муносиб мукофотлайди.

Хўп, аллох таоло мана бу оятларда иртидодни олдиндан орқага қайтишлик дейди,тўғрими? Яъни шахс бир йўлни олдинга қараб босиб ўтади, сўнгра эса яна қайтадан аввалги жойига қайтиб боради. Яъни сиз манзилингиздан иш жойингизга борасиз,сўнгра ишдан манзилга келасиз, мана бунга қайтиш дейилади. Аммо агар иш жойингиздан бошқа жойга кетсангиз бунга қайтиб келиш дейилмайди,тўғрими?

Демак, аввалги турган жойига яна қайтадан келишга қайтиш,дейилади. Инсон куфр ва кофирликдан мўъмин бўлиш учун иймон ва ислом сари харакат қилади, аммо орада яна аввалги эски жойига қайтишга қарор қилади, яъни куфрга қайтади, мана шунга муртад бўлиш,дейилади.

Бу ердаги нозик нуқталардан бири шуки, хар қандай қайтиш "огох холда,қасддан, ўзини ихтиёри билан" амалга ошади,тўғрими? Яъни шахс қаерга боришини яхши билади, мақсадини яхши билади ва шуни қасд қилиб қайтади. Яъни агар бир кишини кўзини,қулоғини боғлаб уни аввалги жойига қайтариб олиш келишган бўлса, унга қайтиб келди,дейилмайди,балки қайтариб олиб келишди ,дейилади.

Демак, қайтишлик огохона,қасддан бўлиши билан бирга шахсни ихтиёри билан хам бўлиши керак. Уни қўл-оёғини,кўзини боғлаб тахдид қилиб ё мажбурлаб қайтариб келмасликлари лозим. Мажбурий холатда хам қайтиб келди дейилмайди,балки қайтариб олиб келишди,дейилади.

Демак,шахс ўзини ихтиёри билан қайтган бўлиши керак, уни қайтариб келмасликлари ё шахс бошқа жойга боришни қасд қилган,лекин адашиб аввалги жойига келиб қолган бўлмаслиги лозим. Хар икки холатда хам шахс ўзини аввалги жойига қайтишни хохламаган балки ё бошқалар уни қайтариб олиб келишган ё адашиб келиб қолган.

Мана бундай шахсга ўзи қайтиб келди,дейилмайди, балки куч билан қайтариб келинди ё йўлни билмас экан адашиб келиб қолди ,дейилади. Энди агар сиз бир кишига сени қайтиб келишга хаққинг йўқ, агар қайтиб келсанг сенга бир миллион жарима

соламан,десангиз ва кимдир уни мажбурлаб қайтариб олиб келган бўлса, шу холатда унга жарима соласанми? Албатта йўқ. Агар йўлдан адашиб қайтиб келиб қолган бўлсачи? Бунда хам албатта йўқ. Агар у адашиб келиб қолган бўлса унга жарима солмаслигинг аниқ нарса. Балки у огох холда ўзини ихтиёри билан қайтган пайтидагина жарима соласан.

Энди ахли қиблани орасидаги қайси қатлам "огох холда ва ўзини ихтиёри билан" қайтишга қарор қабул қилиб орқага яъни кофирларни жамиятига куфрга қайтиб кетади?

Мунофиқлар ва секулярзадалар бахсида айтиб ўтганимиздек, мунофиқларни тўдаси ва секулярзадалар бир хил бўлишмайди, балки улар андак сонли ички пинхон кофирлардан ва жуда кўп сонли алданган,адашган мусулмонлардан ташкил топгандир. Уларни атрофини ўраб олган мусулмонлар, ё янги мусулмон бўлган ва аллохни шариатини яхши етарли танимайдиган ёки бошқача истелох билан айтганда иймони заиф кишилар бўлишади, улар хар вақт ошкор кофирларни шубхаларига таслим бўлиб алданишлари мумкин ёки улар қалблари бемор кишилар ва ўзларини нафсларига зулм қилишган.

Мана буларни хаммасини аллох таоло мунофиқлар,секулярзадалар жумласидан деб хисоблаган, улар ўзларини мусулмонлардан жудо қилишмас ва мусулмонларни орасида яшириниб олишар экан,улар мусулмонларни жумласига киришади. Мана бу бир-бирига қарама-қарши, хилма-хил тўда мусулмонларни орасида бўлар экан,уларга нисбатан бир бемор киши сифатида, мусулмонларга ўхшаш муносабат билдирилади. Улар амалга ошираётган бузғунчиликлар ва рухий жангларга қарамасдан улар мусулмонлар жумласидан хисобланади. Аммо хар қандай сабабга кўра мусулмонларни сафидан ажрайдиган бўлишса, ана ўша миқдорда исломий шиддатли муносабатга дучор бўлишади, бу хақида мунофиқлар,секулярзадаларни таниб олиш дарсида сухбат қилган эдик.

Шу сабабли хам мана бундай кишилар ўзларини сафларини сўз ё амал билан мусулмонлардан жудо қилиб олишса ва сўз,амал билан кофирларга қайтиб боришса,бир мунофиқ эмас,балки бир

мусулмон сафини ўзгартирибди,дейилади. Мана бу мусулмонни исломдан ошкор кофирлар сафига қилган ўзгариши ортга қайтиш хисобланади ва куфрга қайтиш бўлиб муртад бўлиш,дейилади.

Албатта мунофиқлар,секулярзадаларни тўдаси ёки мусулмонлар баъзи мархалаларда одамлардаги қудратни ёки хукумат қудратини химояси остида четга чиқариб ташланади ва сафлари мусулмонлардан жудо ва ошкор бўлади:

«يُجَاوِرُونَكَ لَا ثُمَّ بِهِمْ لَنُغْرِيَنَّكَ الْمَدِينَةِ فِي وَالْمُرْجِفُونَ مَرَضٌ قُلُوبِهِمْ فِي وَالَّذِينَ الْمُنَافِقُونَ يَنْتَهِ لَمْ لَئِنْ
قَلِيلًا إِلَّا فِيهَا»(احزاب/٦٠)،

Қасамки,агар мунофиқлар,дилларида мараз бўлган кимсалар ва мадинада миш-миш тарқатиб юрувчилар (ўз қилмишларидан) тўхтамасалар албатта биз сизни уларга қарши оёқлантирурмиз, сўнгра улар (мадинада) сиз билан бирга тура олмай қолурлар, магар лаънатга дучор бўлган холларида озгина (вақт тура олурлар холос).

Демак, мусулмонлар уларни мана шундай холатда чиқариб юборишади ёинки ўзларини ихтиёрлари билан пинхон холатларидан чиқиб ошкор ва маълум бўлишади ва ўзларини сафларини жудо қилишиб мусулмонларни жамиятидан четга чиқиб кетишади.

Хар қандай холатда хам уларнинг ўзлари уларга қилинадиган муомалани равишини ўзгартиришади, энди уларга мунофиқлар ё секулярзадалар деб бўлмайди, чунки улар ошкор ва маълум бўлишди. Балки уларга секуляристлар ва ошкор кофирлар дейилади. Демак,мунофиқлар ва секулярзадаларнинг ислом ва мусулмончиликни босиб ўтиб ошкор кофирга,секуляристга айланадиган мархалани муртад бўлиш ,дейилади. Мунофиқлар деган исм улардан олиб ташланиб ўрнига муртад ва муртадлар калимаси қўйилади.

Баъзи ахли фан хилма-хил ривоятларда уларга нисбатан мунофиқ калимасини хам ишлатган, яъни энди уларга мунофиқлар тўдаси ,дейилмайдида мунофиқ дейилади. Хўп, энди мунофиқ хам ана ўша пинхон ё ошкор кофирдир. Хозир ошкор бўлган ва биз унга мунофиқ дея оламиз. Уларни ошкор бўлмаган холатида мунофиқ эмас, фақат мунофиқлар калимасини ишлатамиз, аммо ошкор

бўлишгандан сўнг уларга мунофиқ ё муртад ва жамланган холатига эса муртадлар дейишимиз мумкин. Чунки уларни мусулмонлардан ажратиб ташхис бера оламиз.

Абу Бакр розиаллоху анху муртадлар қўзғалон қилишган пайтда мусулмонлар билан масжидда сухбат қилган вақтда, қуйидаги оятни зикр қилгандан сўнг:

«وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ انقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ اللهَ شَيْئاً وَسَيَجْزِى اللهُ الشَّاكِرِينَ» (عمران آل/144)،

Мухаммад фақат бир пайғамбар, холос. Ундан илгари хам пайғамбарлар ўтгандир. Бас, агар у (яъни Мухаммад алайхиссалом) вафот қилса ё ўлдирилса, кетингизга (куфрга) қайтиб кетасизми?! Кимда- ким кетига қайтиб кетса, аллохга бирон зиён етказа олмас, (балки фақат ўзига зарар қилади,холос), аллох эса (йўлларидан қайтмай) шукр қилгувчи бандаларини муносиб мукофотлайди.

Очиқ-ойдин қилиб айтадики: хозирги пайтда ўзларини динларига қайтган кимсалар агарчи ўтмишда мусулмон бўлишган бўлса хам, ўзларини ота-боболарини динига кўпроқ мойил эдилар.

Яъни хозирда қайтиб келган кишилар олдин хам мунофиқлар тўдасида бўлишган. Бу ерда нихоятда чиройли баён қилиб беради: Очиқ-ойдин қилиб айтадики: хозирги пайтда ўзларини динларига қайтган кимсалар агарчи ўтмишда мусулмон бўлишган бўлса хам, ўзларини ота-боболарини динига кўпроқ мойил эдилар,яъни бу нима дегани? Яъни улар хануз мўъмин бўлишмаган эди, улар фақат секулярзадалар,мунофиқлар бўлишган. Яъни хозирда қайтиб келган кимсалар олдин хам мунофиқларни тўдасида сафида бўлишган. Ёки бизни бугунги тилимиз билан айтганда улар иртидоддан олдин секулярзада бўлишган, энди улар хозир хам мунофиқ бўлиб қолишган. Муртад бўлган кишиларни хаммаси ундан олдин секулярзада бўлишган. Бизларни хаммамиз уларни рафторлари,сўзларидан ташхис бера оламиз.

Хўп, Абу Бакр бу сўзларни қуйидаги гурух хақида айтади, ўша садрил ислом замонида тағлиб қабиласидан бўлган сажжох бинти

хориса исмли аёл хам пайғамбарликни иддао қилиб чиқади, у олдин насроний бўлган эди, аммо кейин ислом келтиради ва яна қайтадан муртад бўлади ва сўнгра ўзи янги динни вужудга келтиради ва пайғамбарликни иддао қилади, иртидоддан олдин хам мунофиқлар ва секулярзадалар тўдасидан хисобланар эди ва исломдан қайтгандан сўнг эса унга нисбатан худди секуляристларга қилинганидек муомала қилинади. Мана бу худони бандаси хатто янги динни вужудга келтиради, энди хар қандай янги динни вужудга келтиришлик инсонни секуляристларни жумласига қўшилишига боис бўлади. Ундан ташқари муртадлар Жузъий ихтилофлар билан умуман секуляристлар жумласидан хисобланишади.

Шу билан бирга башар томонидан вужудга келтирилган хар қандай дин муширикlар ё бугунги тил билан айтганда секуляризм дини,дейилишини хаммамиз яхши биламиз, улар ахли китоб ё шибхи ахли китобни жамиятига хам қўшилишмайди, хатто агар мусайламайи каззобга ё бошқаларга ўхшаш масалан секуляристик, ислом,яхудийят, насроният, мажусият ёки булардан ташқари бошқа нарсалардан, ақлга ва тажрибага,илмга суянган (бугунги кундаги омонизмга ўхшаш) нарсаларга ўхшаш таркибий диндан иборат бўлишса хам фарқи йўқ.

Бу холатда муртадлар мунофиқлар ва секулярзадаларнинг ошкор кофирлар кўринишидаги такомуллашган шакли хисобланади. Мана бу нихоятда ажойиб нуқта. Муртадлар мунофиқ ва секулярзадаларнинг ошкор кофирлар кўринишига ўтиб олган такомуллашган шакли бўлиб олишади, улар бир шаклдан бошқа бир шаклга ўтишган холос. Улар муртад бўлишган. Умуман олганда муртадлар мунофиқлар ва секулярзадаларнинг тўдасида бўлган уларни сифатларига эга бўлган мусулмонлардан вужудга келишади,мана бу нуқтага жуда кўп мусулмон биродарларимиз ва опа-сингилларимиз диққат қилишмайди.

Муртадга айланиб қолган мана бу секулярзада ё мунофиқларни жойгохи,ўрни аслан мухим эмас:

-Мана бу шахс фурсат кутиб юрган бир мунофиқ ва пинхон кофир бўлиши ёки бир кун фурсат етиб келса озодона ақидасини баён

қилишни ва уни асосида амал қилишни кутиб юрган бўлиши мухим эмас.

-Ёки синовдан ўтган иймони заиф бир мусулмон бўлиши хам мумкин. Худди Абдуллох ибни Жахшга ўхшаб оиласи билан хабашага хижрат қилади ва у ерда муртад бўлади.

-Ёки рахбарлик ўрнига нихоятда яқин бўлган кишилардан бўлиши хам мумкин. Худди абдуллох ибни аби сурхга ўхшайди, у аввалги мухожирлардан мусулмонлардан бўлиб вахий котибларидан хисобланган ва мухожирлар билан маккадан мадинага хижрат хам қилади,сўнгра муртад бўлади ва маккага секуляристларни олдига қайтади.

-Ёки биз уни қалбидаги нифоқини, касаллигини ташхис беришга қодир бўлмайдиган ва уни мусулмонларни жумласидан деб хисоблаган, кейинроқ эса ортига қайтиб келган хар қандай киши бўлиши мумкин. Чунки мунофиқлар ва секулярзадалар бахсида айтиб ўтганимиздек, аллох таоло уларни ададини росулуллох саллаллоху алайхи васалламга хабар берган эди, аммо аллох таоло очиқ-ойдин баён қиладики, уларни баъзилари хам борки сиз уни хеч қачон ташхис бера олмайсизлар ва фақатгина аллох таоло уларни танийди холос. Энди мунофиқлар ва секулярзадалар гурухидан қайтиб муртадлар жумласидан бўлган кимсалар мана шу гурухдан бўлиши хам мумкин.

Мана бу хилма-хил гурухлар,мунофиқлар ва секулярзадалардан ташкил топган турли-туман дасталар мусулмонларни орасида яшириниб турган пайтларида хар нарса қилишса хам, биргина ёлғон узр сўраш билан уларни кечириларди, уларни шунчалик кўп кечирилган эдики, хатто улар росулуллох саллаллоху алайхи васалламни содда,ишонувчан одам ва улар хар нарса дейишса ишонаверади,дейишарди:

«هُوَأُذُنٌ يَقُولُونَ وَ النَّبِيَّ يُؤْذُونَ مِنْهُمُالَّذِينَ وَ».

Улар нима дейишса хам росулуллох саллаллоху алайхи васаллам ишонаверади,деб хаёл қилишарди, улар шу равиш билан росулуллохни азият қилишмоқчи бўлишар ва у кишини соддаликда муттахам қилишарди. Агар мана бу кимсалар мунофиқлар ва

секулярзадаларга хос бўлган барча жиноятларни мусулмонларни жамиятида қилишса,лекин мусулмонларни ўртасида тафрақага сабаб бўлишмаса ва ўзларини жудо қилиб ошкор бўлиб ортга қайтиб кетишмас экан,уларга сабр-тоқат қилинади ва мусулмонларни жумласидан хисобланишади.

Шахс мусулмон бўлса-ю,лекин қасддан ва ўзини ихтиёри билан огох холда бир сўзни сўзласа ё бир ишни қилсаки, мана бу ишлар сабабли мусулмон бўлгандан сўнг яна кофирларни жумласидан бўлиб қолса ортга қайтиб кетса, мана бу жиноятдан кўра хам каттароқ жиноят йўқ, аммо мунофиқлар ва секулярзадалар мана бундай катта жиноятларни хам қилишади:

«يَنَالُواْ لَمْ بِمَا وَ هَمُّواْ إِسْلاَمِهِمْ بَعْدَ وَكَفَرُواْ الْكُفْرِ كَلِمَةَ قَالُواْ وَلَقَدْ قَالُواْ مَا بِاللهِ يَحْلِفُونَ» (توبه/74)،

Улар (яъни,мунофиқлар сизга етиб келган хақорат сўзларини) айтмаганликларига қасам ичадилар. Холбуки, куфр сўзини аниқ айтган эдилар ва исломга кирганларидан сўнг яна куфрга қайтган эдилар хамда ўзлари етолмаган нарсага (яъни,пайғамбарни жонига суиқасд қилишга) қасд қилган эдилар.

Яъни мунофиқлар мана бу даражадаги ишларни қилган пайтларида хам мусулмонларни жамияти уларга сабр-тоқат қилишган, чунки у пайтда мусулмонлар уларни мана бу иш бўйича махкум қилиш учун очиқ-ойдин далилга эга бўлишмаган, бу хабарни аллох таоло мусулмонларга хабар берган эди. Хўп, демак улар катта гунохни қилишиб мусулмон бўлишгандан сўнг куфрга қайтган эдилар.

«إِسْلاَمِهِمْ بَعْدَ وَكَفَرُواْ».

Аммо бундан баттарроқ жиноятни хам қилишади, бир гурух кишилар мусулмон бўлишликдан кўра хам юқорироқ даражага чиқиб мўъминлар жумласидан бўлишади, лекин шунга ўхшаш гунохни қилиш орқали яна қайтадан кофирларни жумласидан бўлиб қолишади:

«قَدْ تَعْتَذِرُوا لَا*تَسْتَهْزِئُونَ كُنتُمْ وَرَسُولِهِ وَآيَاتِهِ أَبِاللَّهِ قُلْ ۚ وَنَلْعَبُ نَخُوضُ كُنَّا إِنَّمَا لَيَقُولُنَّ سَأَلْتَهُمْ وَلَئِن مُجْرِمِينَ كَانُوا بِأَنَّهُمْ طَائِفَةً نُعَذِّبْ مِّنكُمْ طَائِفَةٍ عَن نَّعْفُ إِن ۚ إِيمَانِكُمْ بَعْدَ كَفَرْتُم» (توبه/65-66)،

*Қасамки,агар улардан (нега устингиздан кулганлари хақида) сўрасангиз, албатта улар: "биз фақат бахслашиб, хазиллашиб келяпмиз,холос," дейдилар. Айтинг: " аллохдан,унинг оятларидан, унинг пайғамбаридан кулувчи бўлдингизми?". *** Узр айтманглар! Сизлар иймон келтирганингиздан сўнг яна куфрга қайтдингиз. Агар сизлардан бир тоифани (чин ихлос билан тавба қилганлари учун) авф қилсак, бошқа бир тоифани жиноятчи бўлганликлари сабабли азоблаймиз.*

Мана бу оят ошкора айтяптики,аллох билан ё уни оятлари,қонунлари,пайғамбари саллаллоху алайхи васаллам билан хазил қилишлик, шахсни иймондан ортга қайтарадиган яъни кофир бўлишига сабаб бўладиган куфр хисобланади, бу ерда фақат хазил хақида гап кетяпти; энди агар қасддан хурматсизлик,одобсизлик қилинадиган бўлса,жиддий ё хазил гапни хукми бир хил бўлади. Шахс аллохни ва уни қонунларини ,оятларини, росулини хазиллашиб ё жиддий холатда масхара қилишида фарқ йўқ. Аллох таоло мана бу оятда мархамат қиладики: ёлғон айтдингиз мана бу сўзларингиз ўйин учун ё хазиллашиб айтилган эмасди, демаяпти, балки мархамат қиляптики: мана бу иш сизларга бахона бўла олмайди, мана буларга нисбатан хазиллашиб бўлмайди, сизлар иймон келтирганингиздан сўнг кофир бўлдингиз.....

«إِيمَانِكُمْ بَعْدَ كَفَرْتُم قَدْ تَعْتَذِرُوا لَا»....

яъни мана бу кимсалар аслида хазиллашиб айтган ва ёмон нарсани мақсад қилмаган сўзлари сабабли, икки мархала ортга қайтишади ва кофир бўлишади.

Мана бу дастани гунохи "ислом келтиргандан сўнг кофир бўлишди" эмас, балки уларни мархаласи иймондан юқорироқ даражада бўлишган,уларни иймонларига гувохлик бериляпти ва жиноятлари хам "иймондан кейин куфр келтирдингиз" бўлади. Демак хатто бир мўъмин хам мунофиқлар сифатига эга бўла олади ва баъзи бир мархалаларда мана бу сифатлар уни иртидодига хам сабаб бўлади. Кўриниб турганидек мунофиқлар ва секулярзадалар тўдасини зохирда мусулмон бўлган мана бундай дасталардан иборат маъжун ташкил қилади.

«إِيمَانِكُمْ بَعْدَ كُفْرِكُمْ» ёки «بَعدَإسلَامِهِم كَفَرُوا»،

Мана бу бир мусулмон махсусан бир мўъмин қилиши мумкин бўлган энг катта жиноят хисобланади, у шундай холатда бўладики, аллох таоло мусулмон,мўъмин шахсни мана бу катта гунох сабабли такфир қилади ва уни исломдан чиққани яъни исломдан кофирликка қайтгани хақидаги хукмни содир қилади. Аммо мана бундай буюк гунохга эга бўлганликларига ва аллох таоло уларни такфир бўлгани хақида хукм содир қилганига ва улар исломий хукуматни чангалида бўлишганига қарамасдан, уларга муртадларга қилинган муомала қилинмайди ва мусулмонларни сафидан чиқариб ташланмайди,балки бир содда тавба билан уларни гунохини кечирилади, албатта бизларни барчамиз мунофиқлар ва секулярзадалар тўдасининг қанчалик ёлғончи,қасамхўр, риёкор эканликларини жуда яхши биламиз. Аммо уларни тавбаси қабул қилинади ва уларга муртадларга қилинган муомалани қилинмайди, балки уларга узр ба жахлни ё ундан бошқа узрларни келтириб уларни мусулмонларни чегарасига шомил қилинади ва уларни худди бир мусулмондек химоя қилинади.

Мана бу мунофиқлар ва секулярзадалар тўдасида бўлган ва шундай буюк жиноятни содир қилган, аммо тавба қилган мусулмонларни,мўъминларни тақдиридир. Бу ерда тавба нихоятда мухим нарса. Шахс уни муртад бўлишига боис бўладиган сўзни айтган ё амални қилган, аммо тавба уни нажот топишига сабаб бўлади. Агарчи биз уларни тавбасини ёлғон ё рост эканига шубхалансак хам шундай бўлади. Лекин биз уни тавба қилганига ишонамиз, у қайтадан мусулмон бўлган ва уни дунёдаги мана шу тавбаси қабул қилинади. Чунки ишонч шак ва гумонни устидан хукмрон бўлади ,шу сабабли шакни ташлаб ишончни ушлаймиз.

Бу ерда мунофиқлар ва секулярзадаларни тўдасида бўлган ва аллох таоло уни такфир қилишига боис бўлган амални қилган шахсни тавбаси ростми ё ёлғонми ,деган масалада шубха пайдо бўлиши мумкин? Аммо уни тавба қилганига ишонасан. Мана бу ишончни жойгохи шак ва гумондан кўра юқорироқда жойлашган ва ишонч билан исломга кирган киши гумон ва эхтимол билан исломдан чиқариб юборилмайди. Мана бу ахли қибла қабул қилган умумий бир қоида хисобланади.

Дунёда мана бу жиноятлар ва гунохларни хаммаси бир мусулмон учун гунохи кабира ё сағира хаддида бўлади ва агар мусулмон ё мўъмин шахс мана бу жиноятлардан бирортасини қилса уни кофир бўлишига сабаб бўлади, аммо мана бу гунохни кетидан тавба қилса ва ўзини мусулмонларни жамиятидан деб хисобласа ва уларни сафидан жудо бўлмаса, уни мана бу тавбаси қабул қилинади ва қайтадан унга мусулмонлардек муомала қилинади. Хатто агар у мунофиқ ва секулярзадаларни барча жиноятларини қилган тақдирда хам унга нисбатан секулярзада мусулмон сифатида муносабатда бўлинади. аммо агар яна қайтадан мана бу оғир,мушаххас жиноятларни такрорласа ва уни дунёдаги оқибатларидан хам огох бўлса ва биринчи марта бу жиноятни қилган пайтида унга хужжатлари хам келтирилган бўлса ва шаръий узрга эга бўлмаса, мана бу холатда узр ба жахл учун хам унга ўрин қолмайди ва огохона, қасддан, ўзини ихтиёри билан жиноятни қилган кимсалар жумласига шомил бўлади.

Мана шу заминага боғлиқ бўлган бир нуқтага ишора қилиб ўтиш лозим бўлади, бу шахсга набавий хужжатни иқома қилиниш вақтидир. Чунки бир шахс мана бундай катта жиноятни кунлар давомида ёки бутун йил давомида қилиб юриши ва мана шунча вақт ўтгандан сўнг мана бу мусулмон шахсга росулни хужжати иқома қилиниши хам мумкин. Бу холатда мусулмон шахсга набавий хужжатни етиб келиш муддатидаги фарқ хукмни ўзгариб қолишига сабаб бўлмайди, бу мусулмон шахс росулни хужжати етиб келган пайтгача узрга эга бўлган жохил мусулмон хукмида қолади ва агар набавий хужжат унга етказилса, агарчи уни тавбаси ёлғон бўлган тақдирда хам тавбаси қабул қилинади, тавбадан олдин шунчалик оғир гунохни қилганига қарамасдан ва кунлар,ойлар, йиллар давомида мана бу оғир гунох билан яшаб келган бўлса хам, ислом доирасида қолади. Бу ердаги энг мухим нарса унга набавий хужжат етказилгани ва уни қилган жиноятига нисбатан огох бўлгани ва агар яна бу гунохни такрорласа уни хадди нима эканидан хабардор бўлишидир? Уни кетидан қандай оқибат уни кутади? Шахс мана бу мархалага етиб бормаган бўлса мусулмонларни жумласидан хисобланади ва уни ислом доирасидан чиқариб юборилмайди.

Мана бу аслий нуқта, жиноятчи мусумонлар билан муносабатда бўлиш равиши,дипломатикаси бўйича мусулмонлар унутиб қўядиган аслий нуқталардан бири хисобланади,бу нарсани уларга эслатиш керак, ахли қиблани мана бу суннати уларни орасида яна қайтадан тирилиши ва мана бундай жинояткорона амални,сўзни қилган хатокор,жиноятчи мусулмонга нисбатан энг яхши муносабатда бўлиш керак.

Ички пинхон кофирни, мунофиқни,секулярзадани ошкор кофирга ва муртадга айланиб қолишига нима сабаб бўлади? Ёки бошқача ибора билан айтганда секулярзада,мунофиқ ва мунофиқларнинг тўдаси қандай қилиб ошкор кофирга,муртадга ва муртадларга айланиб қолади?

Мухтасар суратда шуни айтса бўладики, аввало уни "ошкора" аллохни шариатидаги қонунларни қаршисига қўядиган хар қандай сўз ё амал уни "ошкора" мусулмонларни жамиятидан жудо қилса ва уни ортга қайтарса ва мана бу сўз ва амал бошқа нарсага таъвил қилиб бўлмайдиган "ошкор" бўлиши керак, ва мана бу сўз ва амал мукаллаф шахс томонидан огох бўлган холда ва ўзини ихтиёри билан содир бўлиши лозим.

Албатта шофеъий мазхабидагилар куфрни ният қилишни хам иртидодга шомил дейишган. Ният яъни масалан бир шахс агар келажакда мусулмонларнинг босими камайса ва секуляризм қонунлари хоким бўлса,шахсий озодлик номи остида шароит мухайё бўладиган бўлса , куфрни қабул қилишга ё секуляризм ахзобларини бирига киришга ёки бўлмасам яхудий,насроний,мажус ва бошқа бўлишга ёки бўлмасам агар европага, америкага етиб борса ислом динидан чиқишга қарор қилади.

Шофеъийларни назари бўйича мана бу шахсни келажак учун қилган нияти уни хозирги замонида кофир бўлишига сабаб бўлади. Хатто агар уни келажакда кофир бўлишига шубха мавжуд бўлган тақдирда хам, ёки агар келажакда мана бу иш амалга ошса мен кофир бўламан деган бўлса. Ёки масалан айтсаки, агар мана бу шахс ё гурух ё мана бу хукумат ёлғон айтган бўлса ё

хиёнат,ўғирлик ё фалон ишни қилса,мен аллохни шариатидаги қонунларни бир четга суриб қўяман ва фалончи секуляр хизбга аъзо бўламан, ёки яхудий, насроний бўламан; ёки агар кимки менга панох берса мен насроний ё яхудий бўламан, ёки фалончи секуляр хизб мени европага етказиб қўйса, мен мана шу кофир ва секуляр хизбни аъзоси бўламан. Ёки агар келажакда мана бу иш қилинмайдиган бўлса мен кофир бўламан. Ёки агар исломий хукумат мени сувимни, электр энергиямни ва озиқ-овқатимни таъминламаса мен кофир бўламан ва фалон секулярист хизбни аъзоси бўламан.

Бу шахс ўзини исломини келажакдаги ишни қўлига топшириб қўяди, агар уни истагига биноан ишлар жорий бўлса ёки бўлмаса кофир бўлишини шарт қилади. Бу холатда куфрга розилик беришни ўзи уни кофир бўлишига боис бўлади, у бу розиликни келажакга қолдирадими ё хозирги замонда бўладими фарқи йўқ бу шахс хозирги пайтни ўзида кофир бўлади. Фалончи гурухни ё фалончи дастани,фалон шахсни, фалон хукуматни ё фасодни ё яхшиликни ё бутун дунёни яхшилик ва ёмонликларини деб диндан ва иймондан воз кечилмайди. Шофеъийлар мана бу равиш билан куфрни ният қилишлик, кофир бўлишга иртидодга боис бўлади,дейишади.

Албатта ният бошқалар у хақида хукм чиқарадиган нарса эмас, аммо бу ерда мусулмонлар учун ишора қилинаётган масала шуки, улар муртад бўлишга боис бўладиган ниятлардан хам эхтиёт бўлмоқлари лозимдир. Лекин бу ерда барча иттифоқ қилган нарса , иртидод забон ва амал орқали амалга ошади. Албатта Хотиб розиаллоху анху томонидан қилинганидек сўз ё амал билан иртидодга сабаб бўлиб қолиш мумкин, аммо шахс келтирган далил ва хужжатларга ва шахсни ўтмишдаги қилган ишларига, уни нияти ва қасдига эътибор берилиши лозим.

Хўп, дўстлар диққат қилинглар, айтилган сўз ё амал шундай бўлиши керакки, худо мана буни айтибди ва мен буни айтганига ишонаман ва мен буни қабул қилмайман ва бошқа нарсани қабул қиламан. Диққат қилинглар, иртидодга боис бўладиган сўзлар шуки, шахс айтадики , худо мана буни айтган ва мен буни

айтганига ишонаман,бу нарса менга очиқ-ойдин равшандир, аммо мен буни қабул қилмайман ва бошқа нарсани қабул қиламан.

Масалан бу шахс қуйидаги сўзларни айтса, худо аллохни шариатидаги қонунлар бўйича хукм қилиниши керак ,деган аммо мени истагим бўйича секуляризм дини ё секуляризм динидаги мазхабларни бири бўйича хукм қилиниши керак. Ёки бундан хам пастроқда майдалаб айтганда, масалан айтсаки, мен исломни хамма нарсасини қабул қиламан, аммо оилавий алоқалар ,маданият,иқтисод,қазоват,хуқуқ,таълим ва тарбия борасидаги худони мана бу сўзини қабул қилмайман, аллох мана буларни айтганлигини яхши билади ,аммо қабул қилмайман,дейди, ёки шаробни харом экани борасидаги худони сўзини қабул қилмайман ёки худони зино хақидаги сўзини қабул қилмайман ёки худо таомланиш, юриш, салом бериш ва бошқа майда ишлар борасида сўзлаган, буни биламан ва уни худо айтганига хам ишонаман, аммо мен мана бу майда,жузъий ўринларни қабул қилмайман. Мана бу шахс шубхасиз бу сўзи билан исломдан чиқади ва бу сўз уни ортга қайтаради. Мана бу сўз уни ортга қайтишига боис бўлади ,чунки бу сўз хозирги пайтники эмас, бу ўтмишдаги сўз бўлиб куфр дунёсига тегишли, олдин ўша ердан исломга келган эди. Бу сўз уни орқага қайтаради,у олдинга сари харакат қилиб илгарилаган холидан ортга қайтаради, шу биргина сўз.

Бир кўринглар, аллох таоло худонинг шариатидаги қонунларни баъзисига иймон келтириб бошқа баъзиларига иймон келтирмайдиган кишилар борасида нима,деб мархамат қилади:

«أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَن يَفْعَلُ ذَٰلِكَ مِنكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ * أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ» (بقره/85-86)،

*Ё китобнинг (тавротнинг) бир қисмига ишониб,бир қисмини инкор қиласизми? Ораларингиздан ким бу ишни қилса, унинг жазоси бу дунёда расво бўлиш,қиёмат кунида эса қаттиқ азобга дучор қилинадилар. Аллох қилаётган ишларингдан ғофил эмасдир. ** Ана ўшалар охират ўрнига дунё хаётини сотиб олган кимсалардир. Бас, азоблари енгиллатилмайди ва уларга ёрдам хам берилмайди.*

Аллох бир хукмни нозил қилган бўлса хам ,фақат уни бир қисмига ё бир бўлагига иймон келтирадиган кимсаларни тақдири шудир. Шахсни эътиқод қилишича,аллох қуръонни нозил қилган ва Мухаммад саллаллоху алайхи васаллам хам аллох томонидан юборилган,аммо бу шахс аллохни қонунларини бир қисмига иймон келтиради ва бошқа бир қисмига иймон келтирмайди ва уни инкор қилиб рад қилади. Улар қуйидаги оятга шомил бўлишади:

«الْعَذَابِ أَشَدِّ إِلَىٰ يُرَدُّونَ الْقِيَامَةِ وَيَوْمَ ۖ الدُّنْيَا الْحَيَاةِ فِي خِزْيٌ إِلَّا مِنكُمْ ذَٰلِكَ يَفْعَلُ مَن جَزَاءُ فَمَا»،

Дунёда хор,паст,расво бўлишига сабаб бўлса, қиёматда энг шиддатли азобга боис бўлади. Аммо агар мана шу шахс хаммасини қабул қиламан,деса,лекин уларни амалда бажармаса гунохкор бўлади. Дунёда хорлик,пастлик, расволикка эга бўлса, қиёматда энг шиддатли азобга қолади. Аммо агар мана шу шахс хаммасини қабул қиламан деса, аммо уларни амалда бажармаса гунохкор бўлади. Яъни бу дегани уларни хаммасини бажармайди ёки уларни баъзисини бажараман дегани эмас, масалан бир шахс худо айтганидек шаробни харом дейди, лекин шаробни ичади, агар шахс буларни хаммасини қабул қиламан деса,аммо фақат мана бу ўринни танхо ўзини риоя қилмаса гунохкор бўлади, аммо исломдан чиқиб кетмайди ; масалан буни аллох харом деганини мен яхши биламан ва уни харом эканини хам қабул қиламан,дейди, аммо уни амалда бажармайди.

Хўп, энди бу ерда агар мана бу 10 ё 20 ё 30 та ўринга ё фалон ададдаги ўринга қаршилик қилса шахс ислом доирасидан чиқиб кетади ё мана булар сабабли ислом ноқисликларига дучор бўлади,дейишимиз тўғри бўлмайди. Бу нарса бу ерда хеч қандай маънони англатмайди, 10 ё 20 ё 30 та ўрин хам маъносиз бўлади, мана бундай нарсалар аввалги асрлардаги аиммаларни орасида хеч қандай асосга эга эмас.

Мусулмонларни бир жамиятида мусулмонларни биринчи даражали ишлари инхирофга қарши мубораза қилиш бўлиши мумкин, бошқа бир жамиятда эса бошқа нарса биринчи ўринда туриши мумкин ё одамларни орасида тарқалган бошқа фасодлар бўлиши ва мусулмонлар мана бу ўринларга диққатни қаратган бўлишлари мумкин. бу холатда, хар бир минтақадаги мусулмонлар ўзларининг

мавжуд вазиятлари тақозо қилган холатга кўра биринчи даражали ишларни таъйин қилишади ва кундалик саволларга муносиб жавоб беришади. Энди агар сиз бир неча кун ё бир неча ой ё бир неча йил олдин эхтиёж бўлган ўринларга ёпишиб олсангиз ва бугунги кунда сиздаги эхтиёж бошқа нарса бўладиган бўлса ва сиз бошқа эхтиёжлардан ғофил бўлиб қолган бўлсангиз, бу ерда сиз ноўрин тақлид қилиш билан йўлни йўқотиб қўйгансиз ва ўзингизни кундалик янги эхтиёжлар билан янгилай олмагансиз, сиз ўша кунги жамиятга тегишли эмассиз ,деса хам бўлади, сиз тўсиққа айланган гапирувчи, аммо мўмиёланган одам бўлиб қоласиз.

Масалан мисол тариқасида айтилса, саудия арабистонида хукумат қудрати ташкил бўлгандан кейинги даврда ,диққат қилинглар хукумат қудрати ташкил бўлгандан сўнг, уларнинг мушкили мусулмонларнинг қабрлар,нотўғри тавассул қилиш, тахоратни сахих одобларини билмаслик ё мана шунга ўхшаш ўринлар бўлган ва мана бу мушкилотлар хукумат қудратини химояси остида ўзларини равишлари бўйича хал қилишган ва тамом бўлган, бир қанча йиллардан буён арабистонда мана бундай нарсалардан хабар хам йўқ. Аммо баъзилар хозирда хам ана ўша ўринларга ёпишиб олиб жамиятни кундалик эхтиёжларидан,фасодларидан ғофил бўлиб қолади.

Улар соатлар, кунлар, йиллар давомида вақтларини мана бу ўринларни такрорлаган холда ўзларини миллатларига хослашади ва ўнлаб китоблар,шархлар, овозлар, тасвирларни хилма-хил ахборот воситалари орқали мана бу замина бўйича ироя беришади, аслида эса бир қанча йиллардан буён тоғут,хоин, ғайри исломий салатанат хукумати вахий диёрига хоким бўлиб олган ва арабистон миллати учун эътиқодий,ижтимоъий, ахлоқий, иқтисодий фасодларни манбаъсига айланган, ундан ташқари бошқа мусулмон диёрлари учун хам инкор қилиб бўлмайдиган мусибатга ва озодлик тарафдори бўлган мусулмонларни қаршисида асосий тўсиққа ва англия,америкага ўхшаш секуляр кофирлар учун содиқ ходимга айланган, қаерда озодлик тарафдори бўлган мусулмон ўлдирилган бўлса, ўша ерда оли саъудни ўқлари ё доллорлари хизмат қилган.

Энди, сизни назарингизда мана бундай жамиятда исломни ноқис қилувчи нарсалар сифатида илгари хал бўлиб кетган бир неча ўриндаги мункарларга ёпишиб олиб бошқа асосий ўринларни ташлаб қўйишлик, исломга ва мусулмонларга хизмат қилиш бўладими ё мусулмонларга қарши катта фитна қилиш ва мусулмонларни инхирофий, қийшиқ ишлар билан машғул қилиш бўладими? Мана бу йиллар давомида оли саъуднинг фосид системасини канали орқали ситам кўрган миллатни устидаги фитнасидир, шу холатда фосид бўлиб бораётган миллатни устида мажбурлаб юкланяпган фожеъаси бўлади, бу миллатни кундан кунга фосидроқ қилиб боради.

Хозирги кунда мусулмонлар яшайдиган аксар диёрларда асосий неъмат бўлмиш исломий хукумат нобуд қилинган ва аксар мусулмонлар бундай неъматдан махрумдирлар, мана бу диёрлардаги мусулмонлар мужмал ва умумий исломни қабул қилгандан сўнг,уларни биринчи даражали ишлари ё биринчи пойдеворлари исломий хукуматни ташкил қилиш ва тоғут хукуматларни йўқотиш бўлади, буни фақат ва фақат вахдат,шўро ва тафарруқдан пархез қилиш орқали амалга оширса бўлади. Минтақадаги исломий хукуматни қудрати мусулмонлар асрлар давомида дучор бўлган булғанган фасодларни аста-секин йўқотиш билан баробардир. Мусулмонлар мана бу дастагни,тутқични қўлдан бой бериш билан турли-туман мусибатларга дучор бўлишди. Агар мана бу мусибатларни хаммасини олдини олмоқчи бўлсанг ва булғунишларни йўқотмоқчи бўлсанг, сени биринчи қиладиган ишинг мана бундай хукуматни ташкил қилиш бўлиши лозим. Агар захарланган сувни тўсмоқчи бўлсанг уни аслий ёпувчи йўлини беркитишинг ,яъни мусулмонларни жамиятидаги тоғут хукуматларини йўқотиш йўлини топишинг керак бўлади.

Аммо мана бу нуқтани,вазифани, биринчи даражали мухим ишни хам биринчи шарти шуки, бизлар аллохни шариатидаги пойдеворни,бошланғич қоидани бир четга суриб қўймаслигимиз ва доно душманлар ва жохил дўстлар томонидан мусулмонлар учун ишлаб чиқилган ва мусулмонларни кейинги даражадаги инхирофий,

қийшиқ ишлар билан машғул қилиб қўйган сенорийларга ёпишмаслигимиз керак.

Диққат билан шуни мусулмонларга етказиш лозимки, келажакда фақат аллох томонидан келганига ишонган нарсаларга таслим бўлсинлар, мана бу даъват, вахдат, хамда махрум минтақаларда исломий хукуматни ташкил бўлиши ва мусулмонларни орасидаги ақидавий,рафторий булғанишларни аста-секинлик билан йўқотиш йўлидаги энг катта хизматдир.

Ундан ташқари мусулмон шахс мана бу асосий ва нихоятда мухим нуқтани тушуниб етиши лозим, мусулмон шахс "огохона", қасддан ва ўзини ихтиёри билан аллохни шариатидаги хукмлари,дастури ва қонунини қайси бирини қабул қилмаслиги ё бир четга суриб қўйишини фарқи йўқ,мухим эмас, бу ерда катта кичик нарса мавжуд эмас, наузу биллах шу нарса мухимки, мана бу аккомларни бирида аллохни жохил ва ўзини,бошқа махлуқотларни эса олимроқ,оқилроқ, хакимроқ,дилсўзроқ, тадбиркорроқ, фойдалироқ деб билишидир, яъни аллохга шерик қилиш хатто уни хақорат қилиш хисобланади. Мана буни танхо ўзи уни ислом доирасидан чиқариб юборади; агарчи мана бу шариатдаги аллохни дастурларини энг кичиги,арзимагани хақида бўлса хам ё ундан бошқа барча ибодатларни бажарса хам фойдаси йўқ.

Аллох таоло ўзига нисбатан мана бундай хақоратни асло кечирмайди:

«ضَلَّ فَقَدْ بِاللَّهِ □□□□□□□□ وَمَنْ يَشَاءُ لِمَنْ ذَلِكَ دُونَ مَا وَيَغْفِرُ بِهِ يُشْرَكَ أَنْ يَغْفِرُ لَا اللَّهَ إِنَّ بَعِيدًا ضَلَالًا».

Мана шу бир ўриндаги мухолифат ўзини барча ибодатлари,амалларини ботил бўлишига боис бўлади – ўзини мусулмон деб биладиган хар қандай кишини – самарасиз бўлиб қолади, хатто мана бу нотўғри ишни пайғамбар қилганми ё бошқа шахсми фарқи йўқ:

«ٱلْخَٰسِرِينَ مِنَ وَلَتَكُونَنَّ □□□□□□□□ لَيَحْبَطَنَّ أَشْرَكْتَ لَئِنْ قَبْلِكَ مِن ٱلَّذِينَ وَإِلَى إِلَيْكَ أُوحِىَ وَلَقَدْ»

Аллох таоло уни мана бу ошкор хақорати сабабли жаханнамга ташлайди. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки:

"إِنَّ الرَّجلَ لَيَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سُخْطِ اللَّهِ لَايرَى بِهَا بَأْسًا يَهْوِى بِهَا فِى نَارِ جَهَنَّمَ سَبْعِينَ خَرِيفًا".

Мана бу нихоятда хатарли иш бўлиб унда енгилтаклик қилиб бўлмайди. Мана бу заминада кам бахо бериш, енгилтаклик қилиб бўлмайди, бу нарсада хазиллашиб ё хатарга солиб хам бўлмайди, унда қиморга ўхшаш эхтимол билан иштирок этиб уни хаммасини ютқазиб нобуд қила олмайсан.

Мана бу заминада, сахобаларнинг закотни инкор қилувчиларга нисбатан қилган муомалалари бизларга намуна бўла олади. Инкор қилувчилар бошқа ибодатларни бажарганликларига қарамасдан аллохни мана бу битта хукмини инкор қилганликлари сабабли, уларга муртадлардек муомала қилинди, яъни аллохнинг фақат ва фақат танхо бир хукмини инкор қилганликлари ва қабул қилмаганликлари боис, аллохни шариатидаги хамма қонунларни бир четга суриб қўйган ва хатто пайғамбарликни иддаъо қилган кишиларга қилинган муомала уларга хам қилинди. Уларни барчасига бир хил муомала қилинган.

Демак, аллохни шариатидаги бир хукмни инкор қилишлик, мана бу шариатдаги хамма қонунларни инкор қилиш билан биробардир. Бир ўриндаги аллохни хукмини бошқа ўриндаги хукмлардан фарқи йўқ. Бир ўриндаги аллохни хукмини қабул қилмаганингдан сўнг, уни ўрнига бошқа хукмни қўйгансан, яъни аллох мана бу ўринда хаким,дилсўз, олим ва бизларни хозирги вазиятимиздан огох эмас, балки ўзим ва бошқалар ё фалон кофир секуляр хизб мана шундайдир. Хатто агар садрил исломдаги мана бу ягона хукмни қабул қилсанг-да, аммо уни хозирги замонга муносиб деб кўрмасанг ва уни қабул қилмасанг, хақиқатда аллох таоло наъузу биллах 1400 йил олдин олим,хаким бўлган эди ва уни хукми ўша замонни дардига еган, аммо хозирги пайтда аллох таоло олим,доно,хаким, дилсўз эмас ва уни қонунлари хам хозирги кунни дардига емайди,деган бўласан; ислом динидаги халол ва харом то қиёмат кунигача эмас,балки маълум бир замонгача бўлган эди ва энди тамом бўлган,деган бўласан. Мана бу шубхасиз ошкор куфр бўлади.

Риддада риддайи акбар ё риддайи асғар деган нарса мавжуд эмас,ридда ридда бўлиб қолади. Энди бириники (муғаллиза) қўпол,шиддатли бўлиши ва бошқасиники (мужаррада) ва содда бўлиши мумкин. Биттаси бориб яхудий,насроний ё секуларист бўлади ва хеч ким билан иши бўлмайди ва хеч кимга озор етказмайди; ёки биттаси аллохни халолларини харом қилади ё аллохни харомларидан бирини халол қилиб олади. Ёки бир кишига ўхшаб намозни вожиб эканини инкор қилса ва хеч ким билан иши бўлмаса ва хеч кимга озор-азият етказмаса ,унга мужаррада ё содда деймиз, уни иртидоди соддадир; ёки шахс ошкор кофирлардан бирини жумласига кириши мумкин ва манфий даъват қилишни ва исломга,мусулмонларга қарши рухий жангларни ижод қилишни бошлайди ва мусулмонларга қарши жанг қилади,хамда аллохни шариатидаги қонунларни татбиқ қилинишини олдини олади ва хатто ўзини олиб ташланиши лозим бўлган монеъга айлантириб олади ва "аимматул куфрга" яъни пешвога, имомга, куфрни бошига айланади ёки дафъ қилиниши керак бўладиган "аимматул куфр"ни ушлаб турувчи, сақлаб турувчи асосий тошга ёки соил душманга айланиши мумкин. Хар икки суратда содда ва шиддатли бўлишидан қатъий назар риддани хукми ягонадир, албатта уларга қандай муомала қилиш бўйича ё улар ижод қилган хатарни меъзонига муносиб равишда уларни қандай дафъ қилиш бўйича даражаларга бўлиниши мумкин.

Бу ердаги эътибор берилиши лозим бўлган асосий нуқталардан бири шуки, шахсларнинг огохона,ўзини ихтиёри билан қайтишини, фалон олимнинг ё фалон мазхабнинг шаръий манбаълардан қилган ижтиходидан ё таъвилидан асосий фарқларга эга. Мана бу мазхабларни ва мужтахидларни хар бири,бизлар аллохни шариатидаги қонунларга иймон келтирамиз,дейишади. Зохирда улар қуйидагиларни айтишади; бизлар аллохни шариатидаги қонунларга иймон келтирамиз ва ишонамиз,аммо бизни назаримизда аллох таолони мана бу оятдан бўлган манзури шу, ё росулуллох саллаллоху алайхи васалламни мана бу сўздан манзурлари мана будир, улар оят ва ривоят,росулуллох салаллоху алайхи васалламни хадислари ё тарихий тадбирлар хақида алохида кўз-қараш, таъвил ва тафсирга эгадирлар.

Шубхасиз, мана бу раъйларни бири сахих ва бошқалари сахих эмас, аммо ягона шўро мавжуд бўлмаганлиги боис, вохид уммат хам мавжуд эмас ва мусулмонларга вохид раъайни ироя берадиган вохид ижмоъ хам вужудга келмайди, шу сабабли хам мана бундай фурсат келгунича бу ихтилофлар давом этади, мазхаб ва фирқаларни ижтиходларидаги ислом доирасида мавжуд мана бу ихтилофлар ё уларни таъвилидаги ихтилофлар, фалон оятга ё росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қилган фалон ривоятга қарши чиқиш эмас, балки бошқаларнинг мана бу оятдан қилган тушунчасига,таъвилига,тафсирига ё ривоятга мухолифат қилишликдир. Демак бу ерда инсоннинг қуръон ва суннатдан қилган ихтиходларига,таъвилотларига мухолифат қилишлик, қуръоннинг ўзига ва росулуллох саллаллоху алайхи васалалламнинг суннатларига қилинган мухолифат маъносида бўлмайди ва бўлмаган хам. Мана бу жуда кўпчилик диққат қилиши лозим бўлган нуқтадир.

Буларни мисоли худди бир хазинани нақшасига эга бўлган бир гурухга ўхшайди, бу ерда хамма мана бу хазинага етиб боришни хохлайди ва уни қўлга киритиш учун тоқатлари етгунича харакат қилишади, аммо уларни хар бири ўзини равиши бўйича мана бу нақшани ўқийди ва уни тафсир қилади, ўзини тушунчасига асосан хазинага етиб бориш учун харакат қилади ва мана бу мақсадга етиб бориш учун бошқалардан фарқли бўлган йўлни танлайди. Ўзи тўғри деб ўйлаган ва нақшадан тушунган йўли бўйича харакат қилишни хохлайди. Бу ерда хилма-хил йўллар вужудга келиши табиий, аммо уларни хаммасини мақсади ягона экани мушаххасдир.

Хамма хам хазинага етиб бора олмаслиги хам мушаххас, чунки хазина бир жойда жойлашган ва уларни хар бири алохида йўлдан кетишган. Бу ердаги мухим нарса шуки, биз уларни хазинага ишонадиган ва унга етиш учун қўлларидан келгунча харакат қиладиган кишилар деб биламиз, аммо уларни кўплари хато йўлдан юришади ва уларни тўғри йўлга йўллайдиган хеч ким йўқ. Хаммани ўзини вохид ижмоъси билан тўғри йўлга йўллайдиган улил амр шўроси хам мавжуд эмас, шу сабабли хам уларни хар

бири ўзини махкам эътиқоди билан хақиқатни кашф қилиш учун ва хазинани қўлга киритиш учун ўзи ишонган ва эътиқод қилган йўлдан харакат қилади.

Хўп, энди мана булар қаерда-ю яхудий кофирлар,насронийлар,мажусийлар, собеинлар,секулярлар айтаётган нарсалар қаерда? Мана бу кофирлар ё қуръон ва суннатни ва хазинани мавжуд эканлигини аслан қабул қилмаймиз дейишади, ё шариатдаги қонунларни хеч қайси бирини ёки инсонларни дунёвий хаётидаги ишлар бўйича аллохни шариатидаги қонунларни бир қисмини хам қабул қилмаймиз,дейишади.

Ёки бир мазхаб ё бир мужтахид фалон хукмни қандай ижро қилиш борасида бошқа бир мазъаб ва тафсир билан ихтилофга эга, аммо кофир шахс ахли китоб бўладими ё шибхи ахли китоб ёки кумалага,демократларга, курдларни хозирги даврдаги мусайламайи каззоби бўлмиш ужалонни тўдасига, портиларга, екитиларга ўхшаш секуляр кофир бўладими фарқи йўқ, уларни хаммаси аллохни хукмини аслан қабул қилишмайди,энди уни қандай ижро қилиш хақида гапирмаса хам бўлади. Бир мужтахид бошқа мазхаб ва тафсир билан бирга мана бу хукмни қандай ижро қилиш борасида ихтилофга эга, аммо мана булар уни қандай ижро қилиш у ёқда турсин, мана бу хукмларни қабул хам қилишмайди.

Шахс ахли китобни,шибхи ахли китобни,секулярларни кофир эканини яхши билади, аммо уни ўзини мен яхудийман, насронийман, мажусман ё секулярман ёки аниқроқ қилиб айтганда мен кумаламан, демократман,пикакаман, портиман, екитиман деса, бундай шахс ўзини кофир эканини таъкидлайди ва ўзини кофир эканига гувохлик беради:

«كَافِرِينَ كَانُوا أَنَّهُمْ أَنْفُسِهِمْ عَلَىٰ وَشَهِدُوا»،

Ўзларини нафслари кофир эканига гувохлик беришади. Уларни кофир эканликлари ошкордир, ўзи хам мен уларни бириман деб турибди. Зохирда у шуни айтиб турибди, уни нияти,қалби қиёматга қолади, бу дунёда инсонлар у хақида хукм қила олмайдилар. У зохирда ўзини кофир эканига ва мана бу гурухлардан эканига гувохлик беряпти,

«كَافِرِينَ كَانُوا أَنَّهُمْ أَنْفُسِهِمْ عَلَىٰ وَشَهِدُوا»

Мен кумаламан,демократман,пикакаман дегандан сўнг мана бу секуляр ахзобларни бириданман деб турибди.

Хўп, амал хақида хам ўзини ихтиёри билан ошкор кофирларни сафига кирган ва ошкор кофирларни сафида мусулмонларга қарши жанг қилаётган кишига ишора қилса бўлади, ёки уларни жумласидан бўлган ё уларни қонунларига тобеъ бўлган ва ўзини ихтиёри билан уларни динини қабул қилган ва бунга қўшимча равишда мусулмонларга қарши жангда хам иштирок этаётган ёки секулярист ахзобларни бирига аъзо бўлиб мана бу хизбни қонунларига ахд берган ёки яхудиятга ё насроният га кирган кишига хам ишора қилса бўлади. Ёки ўзини ихтиёри билан қуръонни ифлосликларни,ахлатни орасига ташлаган ёки ўзини ихтиёри билан қуръонга қарата ўқ узган киши хам шунга ўхшайди. Агарчи мана бу шахслар бир нарса демасалар ёки ёлғон ва бахоналар келтирсалар хам,қилган амаллари сабабли ислом доирасидан чиқишади.

Баъзиларни кумалага,демократларга,пикакага, портиларга ўхшаган ошкор секуляр кофирларни ахзобларига хилма-хил бахоналар билан жазб бўлишганини ва одамларни мана бу кофир хизбларга эргашганини кўрганмиз, масалан одамлар бу ерда ўзларини тиллари билан ўқишни ва ёзишни таълим олишади ёки ташқи кофирни ўрнига одамларни устида махаллий секуляр муртад кофир хоким бўлади, дўстлар диққат қилинглар, ёки бўлмасам одамларни фақирликни ўртадан йўқотамиз,деган тасаввурда, хаёлда ушлаб туради, худди шу ишни ироқни курдистонида 20 йилдан ошиқ муддат ичида қилишганини кўрдик, аммо миллат учун фасод,бадбахтлик, хаёсизлик,зулм ,адолатсизлик,ўғирлик, талон-тарождан бошқа нарсани келтиришгани йўқ. Улар фақат секуляризмни озодликларини,тартибсизликларини хоким қилиб қўйишади ва демократия,озодлик,маданиятли жамият шиорлари остида ўнлаб фитналар,ёлғонларни ўрнатишади.

Хар қандай холатда хам, кимдирлар мана бу бахоналар билан келиб айтишадики: келинглар ўзингизни тилингизда ўқинглар ва ўзимизга хамзабон бўлган махаллий муртад кофирни устимизда хоким қилиб олайлик ва ўртада мана шунча қон хам тўкилсин ва уларни мана шу хаёллар,тасаввурлар , зулмлар билан ушлаб туришади.

Мана бу ёлғонлар ва фитналарни ,ёндашувларни хаммаси мунофиқ ва секулярзадаларни ёлғонлари,ёндашувлари бўлиб, секулярзадалар мана бу тасаввурлар билан ўзларига жалб қилишади. Хар қандай холатда хам,улар ўзлари томонга тортишади ва ўзларига ўхшаган ошкор кофир қилишади.

Хар холда шуниси аниқки, кофир бўлишни жинояти она тилида ўқишдан махрум бўлишдан ёки хамзабон бўлган муртад кофирни хокимиятидан кўра нихоятда юқорида туради, буни аслан асослаб бўлмайди. Бир мусулмон кишининг мен билан хамзабон бўлган секуляр муртад кофирни олиб келаман ва қонларни,жонларни қурбон қилиб бераман ,дейишини нима билан асослаб бера олади? Мана бу секуляр муртад кофирлар бутун тарих давомида махаллий бўлмаган тоғутлардан кўра баттар эканликларини собит қилишган,уларни ўзимизни устимизга ўз қонимиз билан хоким қилиб қўямизми? Нима учун? Чунки бизни хамзабонимиз бўлади. Мана булар шундай ишларни қилишади.

Мана булар забонлари билан бошқа нарсани айтишлари ва амалда бошқа нарсани қилишлари мумкин. Бу ердаги меъёр амалда қилинган ишдир. Улар секуляр кофир ахзобларга қўшилишлари билан амалда ўзларини кофир қилиб олишади, бу ерда мусайламайи каззобга ё сажжоъга ё бошқа пайғамбарликни даъво қилганларга ўхшаб исломни баъзисига амал қилишлари ё қилмасликлари мухим эмас. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни давридаги ёлғон пайғамбарларни барчаси ислом шариатини жуда кўп қисмига хам амал қилишар эди, аммо бугунги кундаги ужалонга ўхшаган мусайламайи каззоблар эса мана шунга хам амал қилишмайди.

Хўп, мана бу бир нуқта,энди иртидод ва муртад бўлиш жараёнида баъзилар чиқарадиган ўйинлардаги бошқа бир нуқта шуки, баъзилар муртад бўлишдан мусулмонларга қарши рухий жангларда бир абзор

сифатида фойдаланишади. Яъни аввало биз мусулмон бўлдик,дейишади, аммо буни кетидан биз исломдан ёки мана бу гурухдан чиқдик ,деб эълон қилишади, масалан улар айтишадики, биз уларни орасида бўлдик ва уларни яқиндан ўрганиб чиқдик ва уларни нима эканликларини кўзимиз билан кўрдик; аммо мана бу далилларга кўра исломдан қўлимизни тортдик ва уни ўзимизга муносиб деб кўрмадик,балки масалан секуляризм,яхудият, насроният, мажусият динларини ўзимизга муносиб деб ташхис бердик, худди бугунги кунда баъзилар амалда бажараётган ишлар хам шунга ўхшайди.

Бу мусулмонларни ақидаси ва диний ишончлари учун рухий жанг ва юмшоқ тахдид бўлади, буни қаршисида секуляризм дини ва бошқа ошкор кофирларга қўшилиш учун таблиғот бўлади.

Мана бу юмшоқ ва зиракона рухий жанг, янги мусулмон бўлганлар ёки ноогох ва иймони заиф мусулмонлар учун тахдид бўлади ва исломга узоқдан қараб турган мана бу кишиларни, бошқа одамларни ёмон гумон қилишига боис бўлади.

Мана булар монеъ сифатида амал қилишади ва уларни таблиғотлари исломни томоша қилиб турганлар учун исломга нисбатан манфий кўз-қарашларига боис бўлади. Улар одатда мусулмонларни орасида туриб бундай ўйинларни ўйнашмайди,балки мусулмонларни доирасидан ташқаридаги ошкор кофирлар мана бу ўйинларни келтириб чиқаришади. Демак мана бу ўйинлар бир мусулмоннинг ё мунофиқ секулярзаданинг хам иши эмас, мана бу ислом доирасидан ташқаридаги ошкор кофирларнинг ишидир.

Аллох таоло мана бу борада ошкора огохлантиради ва мана бу рухий жангни бир хатар сифатида эслатади:

«لَعَلَّهُمْ آخِرَهُ وَاكْفُرُوا النَّهَارِ وَجْهَ آمَنُوا الَّذِينَ عَلَى أُنْزِلَ بِالَّذِي آمِنُوا الْكِتَابِ أَهْلِ مِنْ طَائِفَةٌ وَقَالَتْ يَرْجِعُونَ» (عمران آل/72)،

Ахли китобдан бир тоифаси бир-бирларига шундай дейишди: "мўъминларга нозил қилинган нарсага (қуръонга) куннинг бошида

иймон келтириб,куннинг охирида уни инкор қилинглар. Шояд (улар хам иймонларидан) қайтсалар.

Улар илгари силжиган мусулмонларни худди ўзларига ўхшаб ортга қайтаришмоқчи бўлишяпти.

Мана бу сенарий рухий ва юмшоқ жангни ижод қилиш учун бўлиб, хозирда мусулмонлардаги диний вахдатни йўқотиш ва диний тартибсизликларни ва ислом динига, аллохни шариатидаги қонунларга нисбатан ёмон гумон қилишни ижод қилиш учун ижро қилиняпти, турли-хил равишлар ва турли-туман каналлар орқали идора қилинади ва бу холат давом этиб келяпти. Бу тўхтаб ё узилиб қолган нарса эмас. Мана бу равиш билан душманлар мусулмонларни иймонига хамла қилишмоқчи ва мусулмонларни иймонини заифлаштирмоқчи бўлишади, мана бу равиш билан душманлар мусулмонларни орасида тафарруқни ва бир неча дасталикни вужудга келтиришмоқчи бўлишяпти. Улар мана бу сенарийлар ва рол ўйнашлар орқали мусулмонларни вахдатига зарба уришни ва муваффақиятсизлик хамда душманни наздида мусулмонларни убухатини тўкишни исташяпти.

Гапларига қулоқ солинаётган ва аввал ислом келтириб сўнгра кофир бўлишаётган ахли китоб кофирларининг,мушрикларнинг,секуляристларнинг кетма-кет муртад бўлишлари ва ислом келтиришларидаги ажойиб нуқтаси шуки, росулуллох саллаллоху алайхи васалламни хукуматлари ўзидаги барча имкониятларга,қудратга қарамасдан исломий жамиятни фуқароси хисобланган мана бу кишиларга муртадлар хукмини татбиқ қилишмасди ва уларни ўйинларига ойдинлаштириш,юмшоқ ва рухий жанглар, уларга ўрин бермаслик, ахамият бермаслик билан жавоб беришарди. Умуман айтганда уларнинг қилаётган ишлари бир масхарабозчиликка ўхшайди,тўғрими? Чунки аслида улар умуман харакат қилишгани йўқ, яъни олдинга силжиганлари йўқ,балким ўша турган жойларида қолишган эди, демак бу ерда ортга қайтиш хақида гап бўлиши хам мумкин эмас. Бу билан улар ўзларини масхара қилишяпти. Аммо мана бу сенарийни нозик нуқтаси шуки, мана бу кимсаларнинг аслан харакат қилмаганликларини,умуман жойларидан қимирламаганликларини, олдинга юрмаганликларини, турган

жойларида собит қолганликларини исбот бўлишидир, бизлар бир жойдан бошқасига қайтяпмиз,деб турган кишилар ёлғон гапиришяпти. Хаммага уларнинг ёлғон гапирганликлари, аслида эса ўринларидан қимирламаганликлари ва бизлар қайтиб келдик деб иддао қиладиган сафарга хам чиқмаганликлари исбот қилиниши керак, хўп сен аслан қайтиб келдим дейишга арзийдиган харакат хам қилганинг йўқ-ку.

Хўп,мана бу алоқаларга тегишли ишора қилиниши лозим бўлган нуқталардан бири шуки, хақиқатда муртад бўлган кишиларга асл туртки бўлган нарса нима,улар хақиқатда муртад бўлишганми ё ана буларга ўхшаб ўйин чиқаришяптими? Уларни муртад бўлишларига нима сабаб бўлган, мана буларни аниқ иллатини фахмлашимиз керак?

Уларни сабаблари олдинги мунофиқларни ва секулярзадаларни таниб олиш хақидаги дарсимизда ишора қилиб ўтганимиздек хилма-хил сабаблар,далиллар бўлиши мумкин. Шахсий- рухий сабаблар ёки ижтимоъий – сиёсий ё иқтисодий, маданий сабабларга ўхшайди, бу ерда уларга ишора қилиб ўтириш лозим эмас,деб ўйлайман, янги келган дўстларимизни эса олдинги дарсимизни ўқиб чиқишга даъват қиламиз, шунда улар муртадларнинг иртидодини сабабларини тушуниб олишади.

Албатта мунофиқлар тўдаси билан муртадларнинг иртидод сабаблари бир хил бўлиши хам табиий нарса; чунки муртадлар мунофиқ ва секулярзадаларнинг такомуллашган шакли хисобланади. Улар бир жойдан бошқа бир жойга ўринларини алмаштирган муртадлар,мунофиқлар,секулярзадалар бўлишади, бир поезддан тушиб бошқа бир поездга ўтиришган, йўлни ўзгариши уларнинг мохиятини ўзгартирмайди. Шу сабабли хам уларни қуръон ва сахих суннатдаги ички мохиятларини, рафторларини таниб олишлик, уларни мавжуд вазиятларидан ва хозирги замонда уларга қандай қилиб муносабат билдиришдан огох бўлиш хисобланади.

Шунинг учун хам диққат қилиниши лозим , бизларнинг бахсларимиз ақидавий-тарихий мавзулар бўлиб шахсий-ижтимоъий алоқаларни

ва исломий жамиятни алоқаларини тартибга солиш учун сиёсий-ижтимоъий вазифаларга эгадир, мана бу нихоятда мухим нуқта хисобланади. Уларнинг шаръий манбаълардаги сифатларини таниб олиш орқали ,биз уларни қуръондаги ва ўтган асрлардаги тарихини бугунги кунга олиб келамиз ва ундан бир абзор сифатида фойдаланамиз. Мана бу биз илгари сураётган бахсларни ахамияти,заруратини далилларидан биридир.

Хўп, хозир бизларни мусулмон биродарларимиз ва опа-сингилларимиз жавоб беришсинчи, мусулмон кишини муртад бўлишини , иртидодини меъёри нима?Чунки бизлар бу ерда мунофиқ ё секулярзадаларнинг муртад бўлишлари эмас,балки мусулмонларни муртад бўлишлари хақида гапиряпмиз; биз олдин мунофиқларни,секулярзадаларни мусулмонларни жумласидан деб хисоблаганмиз. Мусулмонларни муртад бўлишларини ва иртидодларини меъёри нима?

Қисқа ва мухтасар қилиб айтганда ислом динини ошкор ахкомларини қасддан ва ихтиёрий равишда, огохона инкор қилишдир. Дўстлар диққат қилдингларми, шахс огохона,қасддан ва ўзини ихтиёри билан ислом динининг ўзига ошкор бўлган ошкор ахкомларидан бирини инкор қилади. Чунки бошқаларга ошкор бўлиши аммо бу шахсга ошкор бўлмаган бўлиши мумкин, лекин хозир унга хам ошкор бўлган ва у хозир унинг ислом динини ахкомларидан бири эканини яхши билади, аммо у огохона,қасддан ва ўзини ихтиёри билан уни инкор қилади. Мана бу бундай мусулмон кишини иртидодининг меъёридир. Чунки хеч кимдан ноқис ислом қабул қилинмайди,саййид рохимахуллохни сўзига биноан ё комил ислом ё хеч нарса.

Энди, илгари хам айтиб ўтганимдек бу масала жуда хам зарурийдир, бир киши ўзига равшан,ошкор, собит ва мушаххас бўлган ва аллох томонидан келган аллохнинг шариатидаги қонунларни ёки аллохни шариатини хаммасини ё аллохни шариатидаги ахкомларни, бир четга суради ва ўрнига бошқа нарсани қўяди. Аллох таоло мархамат қиладики:

« •

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ) «بقره/285(،

Пайғамбар ўзига парвардигоридан нозил қилинган нарсага иймон келтирди ва мўъминлар (хам иймон келтирдилар). Аллохга,фаришталарига, китобларига ва пайғамбарларига иймон келтирган хар бир киши (айтди): " унинг пайғамбаридан бирон кишини ажратиб қўймаймиз". Ва "эшитдик ва итоат этдик. Парвардигоро,гунохларимизни мағфират қилишингни сўраймиз. Ва фақат ўзингга қайтажакмиз",дедилар.

Мана бу мусулмонларни сифатидир. Аллох таоло тарафидан келган хар бир нарсага уларни муносабати фақат шу бўлади: эшитдик ва итоат қилдик, "самиъна ва атоъна; аллох таоло тарафидан келганини фахмлашган пайтида,агарчи итоат қилишдан бўлган хикматни ва аллохни хукмини билишмаган тақдирда хам, эшитдик ва итоат қилдик дейишади.

Улар аллохга ишонишади,шуни натижасида хам уни сўзларини қабул қилишади. Хозирги пайтда биз жуда кўп оятларни ёки кўп оятлар ва росулуллох саллалллоху алайхи васалламдан ривоят қилинган нарсалар хақида жуда кўп хикматларни билим,бошқача қилиб айтганда тажриба,илм,билим олиш орқали тажриба қилганмиз ва собит бўлган, сахобалар мана буларни хеч қайси бирини билишмасди. Лекин аллох тарафидан келган хамма нарсага нисбатан бизларни муносабатимиз уни тахлил қилиб ўтирмасдан шу бўлиши керакки,"бима унзила илайхи мир роббихи" "самиъна ва атоъна" эшитамиз ва итоат қиламиз ,бўлади. Парвардигор томонидан нозил қилинган хамма нарсага нисбатан мўъминлар эътиқод қилишади.

«وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِه»

Ёки бошқа бир жойда мархамат қиладики:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا» (نساء/136)،

Эй мўъминлар, аллохга, унинг пайғамбарига ва шу пайғамбарга нозил қилган китобига хамда илгари нозил бўлган китобларига

иймонингиз комил бўлсин. Кимки аллохга, фаришталарга, китобларига, пайғамбарларига ва охират кунига ишонмаса,демак у жуда қаттиқ адашибди.

Бошқа бир жойда мархамат қиладики:

«إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُواْ بَيْنَ اللهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُواْ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً * أُوْلَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقّاً وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَاباً مُّهِيناً»
(نساء/١٥١-١٥٠)،

Албатта, аллох ва пайғамбарига ишонмайдиган, аллох билан пайғамбарларининг ораларини ажратишни истайдиган (яъни аллохга ишониб,пайғамбарларини инкор қиладиган) ва "айрим пайғамбарга ишонамиз, айримларига ишонмаймиз",дейдиган хамда ора йўлни тутишни истайдиган кимсалар – ана ўшалар хақиқий кофирдирлар. Бундай кофирлар учун хор қилгувчи азобни тайёрлаб қўйганмиз.

Исломни ва секуляризмни,социализмни,либирализмни, фалон ақидани бир қисмини олиб хали ундан хали бундан қилиб юрган кимсалар нима қилишади? Янги маъжун тайёрламоқчи бўлишади. Сиз хозир хам уларни хаётларига бир назар ташланг, аралашган бир маъжун хосил бўлган. Унда хам ислом ва хам секуляризм ва хам куфр мавжуд бўлган маъжундан иборат. Чунки уларни ўзлари мана шундай йўлни танлашган. Аллох уларни мақсади шу эканини айтиб турибди. Уларни ўзлари хам, биз хам секуляризмни қабул қиламиз ва хам исломни қабул қиламиз,дейишяпти, хадафлари хам шудир.

«سَبِيلاً ذَلِكَ يَتَّخِذُواْ بَيْنَ».

Мана бу иккисини орасидаги бошқа янги йўлни танлашмоқчи.

Мана булар мусулмонлардан комил суратда аллох нозил қилган хамма нарсага таслим бўлишни талаб қиладиган оятларларни намунасидир. мусулмонлар "самиъна ва атоъна" деб итоат қилишлари лозим. Яъни эшитдик ва итоат қилдик, шу. Баъзиларини қабул қилиб баъзиларини бир четга суриб қўйиша

олмайди. Агар улар бу ишни қиладиган бўлишса, шубхасиз уларни хаммаси кофирдирлар.

«حَقّاً الْكَافِرُونَ هُمُ أُوْلَئِكَ»

Мана бу ерда ислом динини "ошкор" аҳкомларидан бирини инкор қилиш хақида айтиляпти, тушунгандирсиз? Шахс учун "ошкор" бўлган ислом динини аҳкомларидан бирини яъни ислом динидаги "ошкор" хукм экани маълум бўлган аҳкомлардан бирини инкор қилишдир.

Ахли суннат деб маъруф бўлган мазхаблар ва фирқалар,мазхабга оид фиқхий масалаларни инкор қилишни иртидодга боис бўлмайди,деб хисоблашади. Яъни уларни мазхабидаги етакчилар , аввалги шогирдлар айтишганки, агар бир киши ўзини мазхабига ё фалон мазхабга тегишли ижтиходни инкор қилса, бу уни иртидодига боис бўлмайди, мана бу ишни қилган киши муртад хам бўлмайди. Уларни назари бўйича хар қандай кишини сўзини рад қилса ё қабул қилса бўлади, фақат росулуллох саллаллоху алайхи васалламни олиб келган нарсаларини рад қилиб бўлмайди. Шундай бўладиган бўлса, фалон мазхабни ижтиходига қаршилик қилиш,инсонни аллохга қаршилик қилиши эмас,балки бир инсонни бошқа бир инсонга қаршилик қилиши демакдир, мана бу диққат қилиниши керак бўлган нихоятда мухим нуқта хисобланади.

Мана бу мазхабни бошида турганларни умумий қоидаси бўлган,фақат кейинги асрлар ва йиллар давомида бунга амал қилинган эмас, райда ва қазвинда,хуросонда,бағдодда ва бошқа мусулмонлар яшайдиган диёрларда минглаб мусулмонлар ханафий,шофеъий, ханбалий ва бошқа мазхабларни назарига қаршилик қилишни оқибатида қатл қилинган ва уларни тарихий фожеъаларини хамма яхши билади, тарих мана бу биродарчилик,ички жангларни мусулмонлар учун шармандали доғ сифатида ёзиб қолдирган.

Албатта 12 имомлик шиъалар хам ташайъю мазхабидаги зарурий масалаларни инкор қилишлик иртидодга боис бўлмайди,дейишади. Буни Мухаммад Боқир хавонсорий ё (миркабир) манохижул маъориф ёки шиъа ақидаларини маданияти китобида келтирган. 12 имомлик шиъёлар шундай эътиқодга

эгаки, бир кишининг шиъа мазхабини арконларидан,усулларидан бўлмиш мазхаб заруриётларини инкор қилиши, ислом динидан эмас,балки фақат шиъа мазхабидан чиқишига боис бўлади. Шахид соний хам ижмоъга мухолифат қилишликни заруриётларни инкор қилишга мисол ,деб билмайди. Яъни динни заруриётларини инкор қилишга мисол бўлмайди, модомики мана бу масалага ижмоъ иқома қилган бўлса, динни заруриётлари деб саналади. Бундан ташқари, динни заруриётлари деб номланган ва ижмоъ қилинган нарсалар ,мусулмонларнинг ахли хал ва ақди томонидан тасдиқланган бўлиши лозим ва мана бу ижмоъни устида барча мусулмонларнинг ахли хал ва ақди томонидан ижмоъ қилинган бўлиши керак. Агар бир киши мана бундай нарсани инкор қиладиган бўлса, улар мана бу мазхабларини заруриётларига тегишли эмас, балки динни заруриётларини ва аллохни шариатидаги қонунларни, ислом динини инкор қилишига боис бўлади,деб билишади.

Бу холатда, шиъа мазхабида мазхабга тегишли заруриётларни инкор қилиш ё мазхабдан келиб чиққан ижмоъни инкор қилиш, шахсни иртидодига боис бўлмайди,балки фақатгина динни заруриётларини инкор қилишликни ўзи иртидодга боис бўлади,деб билишади.

Мана бу нарсага барча мазхабларни ва мусулмонлар орасидаги фирқаларни етакчилари иттифоқ қилган назардир. Агарчи афсуски барча фирқаларни орасида баъзи бир кишилар мана бу қоидадан узоқлашишган бўлса хам,ва ўзлари хамда бошқа фирқалар учун зиллатга ва адашишга боис бўлишган бўлса хам.

Хўп, хозир муттахам шахсни жиноятини исбот қилиш ва такфирни шартлари мархаласига етиб келдик.

Олдин хам айтиб ўтганимиздек,бизни қибламизни қабул қилган ва бизлар сўйган нарсалардан истеъмол қилган намоз ўқийдиган шахс мусулмон бўлади ва мусулмонни барча насибаси,фойдаларидан бахраманд бўлади, модомики мана буни акси собит бўлса:

عَلَيْنَا مَا وَعَلَيْهِ لَنَا مَا لَهُ، الْمُسْلِمُ فَهُوَ ذَبِيحَتَنَا أَكَلَ وَ قِبْلَتَنَا وَاسْتَقْبَلَ صَلاتَنَا صَلَّى مَنْ.

бундан ташқари, олдин хам айтиб ўтканимиздек, иртидод ва муртад бўлишлик бир мусулмон қилиши мумкин бўлган энг оғир жиноят хисобланади,у худудларга боғлиқ бўлиб,мана бу худудни қазоватга нихоятда яқин алоқаси бор.

Ислом жамиятдаги қазоват бўйича покликни вужудга келтириш учун жиноятни исбот қилиш ва қатъий ахкомларни содир қилиш ва охирида хукмни ижро қилиш бўйича услубларни,чорчўпларни, ўзига хос мархалаларни,каналларни ироя берган, чунки муртад бўлишлик мусулмон шахс қилиши мумкин бўлган энг оғир жиноят хисобланади, шу сабабли хам аллох уни илмини хаммага хам ато қилган эмас ва бу илм умумий холатга эга эмас , бу жиноятни қилган шахсни иши нихоятда оғир бўлиб уни қазоват қилиниш йўналиши ва хукмини содир қилиниши хам мураккаб хамда оғир, худди ўғирлик,одам ўғирлаш, машрубхўрлик, қасосга ўхшаган ўринларга ўхшаш хукм содир қилиб бўлмайди,жиноятни собит қилиш ва хукм содир қилиш ва уни ижро қилиш учун шундай мархалаларни,филтерларни қўйиб қўйилганки, мана бу қазоват заминасида алохида мутахассисликка эхтиёж бор.

Энди, мана бу қазоват системасида хам умумий холат бор ва хам ўзига хос ва мутахассисликка эхтиёж бўлган холат хам бор бўлиб, бу алохида қозиларга боғлиқ бўлади, бир шахсни муртад бўлганини қандай қилиб собит қиламиз? Муттахам бўлган шахс қайси мархалаларни босиб ўтиши лозим ва у иртидодни қатъий хукмини содир қилинишига мустахақ бўлиши ва унга мусулмон эмас,балки муртад дея олишимиз учун қайси филтерлардан ўтиши керак? Мана бу борада тўртта ўзига хос мархала мавжуд бўлиб ахли қибла мана бу тўрт мархалага иттифоқ қилишган:

-Биринчи мархала,жиноятни исбот қилинишидир: мана бундай хатарли жиноят бўйича муттахам бўлган мусулмон шахсга диққат қилиниши лозим, агар уни жинояти исбот қилинадиган бўлса у муртад ва муртадларга тегишли жазога шомил бўлади, шунинг учун аввало унга қўйилган жиноят исбот қилиниши керак, одатда ахли қибла мана бу жиноятни исботи учун уч йўлни ироя беришган бўлиб, мана шу йўллар орқали исбот қилиниши лозим:

1-Шахсни жиноятини исбот қилиш учун биринчи йўл, мана бу шахсни ўзини иқрор бўлиши,эътирофидир. Яъни бу шахсни ўзи уни иртидодни хатарига рўбарў қилган мана бу амални ё сўзни айтганини эътироф қилиши керак. Масалан мен секуляристман ,дейди, ё кумала ё демократман ё пикакаман ё яхудийман ё насроний ё мажусман,мени мана шу ерга олиб келган мана бундай сўзларни айтдим,дейди.

Энди, баъзиларни назари бўйича, агар мана бу шахс жиноятни қилганини инкор қилса,уни устида хукм ижро қилинмайди ва ундан кейинги мархалаларга ўтилмайди. Имоми Шофеъий рохимахуллох уммун китобида айтадики:

"صدق فَأَنْكَرَ يُصلي لا أنه قيل من"

Яъни: бир кишига намоз ўқимас экансан,дейилганда бу шахс уни инкор қилди (мен намоз ўқийман,деди), шахсни мана бу инкорини уни рост гапидек қабул қилинади.

Яъни агар бир кишини муттахам қилиб унга сен секулярсан,кумаласан, демократсан,пикакасан,яхудийсан, насронийсан ва бошқасан дейилса ва бу шахс инкор қилса, биз уни сўзини қабул қиламиз ва рост айтяпти деб узрини қабул қиламиз; агарчи уни мунофиқлар ва секулярзадаларни тўдасидан деб билсак ва уни ёлғончилигига,риёкорлигига, қасамхўрлигига ё бошқа фасодларига шубха қилсак хам уни узрини қабул қиламиз ва уни сўзларини рост деймиз. Нима учун?

Чунки мана бу мушаххас ва маълум заминада кишини узри бир марта қабул қилинади, агар иртидодга боис бўладиган мана шу маълум ва мушаххас жиноятни қасддан ва ўзини ихтиёри билан иккинчи марта такрорласа, бу холатда уни узри қабул қилинмайди. Ундан ташқари мана бу шахс бизлар учун мажхул бўлиб қолади, у ўзини сафини мусулмонлардан жудо қилмаган ва ўзини аллохни шариатидаги қонунларни барчасига тобеъ ,деб билади.

2-Шахсни жиноятини исбот қилиш учун иккинчи йўл,энг камида шариат қабул қиладиган иккита одил киши томонидан ироя бериладиган гувохлик ва шаходат ёки бўлмасам шаръий

хужжатлар,далиллар асосидаги шаръий баййиналар лозим бўлади,ундан жиноятни исбот қилиш учун фойдаланилади; мана бу икки одил инсон хам шариат қабул қиладиган даражада бўлиши керак.

Яъни агар шариат таъйин қилган ўзига хос шароитларга эга бўлган мана бу икки одил инсон шаръий далиллар,баййиналар билан фалончи яхудий,насроний, секулярист,мажус бўлган ёки фалон сўзни айтган ё амални қилган деса, мана бу шахсни жиноятини исбот қилиш учун бир абзор бўлади. Энди, агар шахс иқрор бўлса ва гувохлар,далиллар мана бу шахсни секуляр бўлганини кўрсатса, бу мана бу шахснинг шундай жиноятни исботига кифоя қилади. Айтиб ўтилганидек худудлардаги иртидод масаласи ўртага ташланади. Худди қатл,ўғрилик, зино ва бошқа худудларга ўхшаш бундай жиноятларни исбот қилиш мана бу равиш билан ё шахсни ўзини иқрор бўлиши асосида собит бўлиши керак ёки гувохларни шаходати ва далиллар билан собит бўлиши лозим.

3-Шахсни жиноятини исбот қилиш учун учинчи йўл, истефоза ё одамларни орасида машхур бўлиши,гап тарқалиши бўлади, шу даражада машхур бўлиши лозимки инкор қилишга ўрин қолмаслиги керак. Курдистонни аввалги секуляри ва муртад хизбни асосчиси қози мухаммад бунга мисол бўла олади,у мана бу хизбни демократ хизб сифатида вужудга келтирган эди. Уни хеч ким кўрмаган ёки бирор жойда у хақида ўқимаган бўлиши мумкин, аммо у ўзини шухрати воситасида қози мухаммад мавжуд эканини ва бу шахс курдистондаги муртад хизбни аввалги асосчиси эканини кўрсатди.

Хўп, шу ергача шахсга қўйилган тухматни собит қилдик, яъни ё уни ўзи иқрор бўлди ё гувохлар ва далиллар уни собит қилишди ёки одамларни орасидаги машхурлиги билан собит бўлади ва шахс унга иқрор бўлди. Бу ерда тарқалган гаплар ва гувохларни шаходати мавжуд. Агар уни устида гувохлик берилган шахс ёки гувох сифатида шаходат берган кишилар,одамлар орасида тарқалган гаплар билан бирга қўйилса,аммо бу шахс туриб буларни инкор қилса,биз хам уни сўзини қабул қиламиз. Буни олдин хам айтиб ўтган эдик, уни сўзини қабул қиламиз. Мана бу хукмни

далили одил гувохларни ёлғончига чиқариш эмас; балки уни далили мана бу шахс томонидан уни инкор этилганидир, мана бу ислом динига қайтиш,тавба хисобланади. Яъни мана бу шахс хамма нарсани инкор қиладиган бўлса,бу унинг тавба қилганини билдиради ва худди тавбадек ундан қабул қилинади.

Бу шу маънони билдирадики, шахс асли хақиқатни билади,бу борада шак-шубха йўқ, аммо шунга қарамасдан уни рад қилади,оёқ-ости қилади, яъни у асли хақиқат нима эканини жуда яхши билади,аммо уни инкор қилади,бу ерда иккиланиб ўтиришга хожат йўқ. Мусулмон хақида бизни қоидамиз хусни зон ,яхши гумон қилиш ва масалани мусулмон учун яхшилик бўлган томонга буриш ва имкони борича унга узр келтиришдир. Шу сабабли хам мусулмонни мана бу инкорини мусулмонни фойдасига тафсир қиламиз, уни инкори тавбани бир нави бўлиб гуёки шахс тавба қилган бўлади.

Аммо агар худди шу ишни бир кофир ислом хақиқатларини қаршисида қиладиган бўлса, мана бу кофир шахс қайсарликка тушиб қолибди ва аллохни шариатидаги қонунларни,ислом динини хақ эканига ишонса хам, аммо уни инкор қиляпти,деймиз.

«أَنْفُسُهُمْ وَاسْتَيقَنَتْها بِها وَجَحَدُوا» (نمل/14)،

Агар бир кофир инкор ,қайсарлик қиладиган бўлса, биз бу шахс учун бир нарса қила олмаймиз,фақат уни ўз холига ташлаб қўямиз.

Мана бу бир мусулмоннинг ё бир кофирнинг ички,пинхон ишлари борасидаги инкоридир, бизлар дунёда иртидодга боғлиқ бўлган мушаххас ва маълум жиноят учун биринчи марта мусулмон учун шахсни жохиллиги сабабли тавбага тафсир қиламиз, аммо агар иккинчи марта мана шу маълум ва мушаххас жиноятни қиладиган бўлса, унда узр келтирилмайди, балки у огохона,қасддан ва ўзини ихтиёри билан мана бу жиноятни қилган бўлади, худди биринчи марта қилганидек хатто унинг инкор қилиши хам, бу ерда унга фойда келтирмайди.

Албатта мана бу борада хам, тоғутларни дифоъ қилувчилар ва тоғутларни ихтиёрида туриб тоғутлар учун вазифаларини бажариб келаётган баъзи уламойи суъ ва сехргарлар мусулмонларни жоду қилиш учун шубхаларни вужудга келтиришган. Мана бу инкор бизни бир қисмимиз бўлган ва бизларга ўхшаш аллохни шариатидаги қонунларни барчасига эътиқод қиладиган мусулмон учунлигини хаммамиз яхши биламиз, у хам худди бизларга ўхшаш ўзини мусулмонларни жамиятидан жудо қилган эмас, аммо агар жудо қилган бўлса, нима бўлади? Агар ошкор кофирларни жамоасига кетган бўлса, нима бўлади?

Агар мана бу шахс хозир хам жиноятни қилаётган бўлса ва у буни жиноят эканини яхши билса ва хаммамиз уни кўрсак, нима бўлади? Ёки у ўлгунича мана бу жиноятни қилган бўлса, нима бўлади? Бизларни иккиланишимизга ўрин қоладими,яъни яна бир марта келиб ундан сўрай оламизми? Ёки мана бу шахсни инкор қилишига хам ўрин борми?

Булар мушаххасдир, мусулмон шахс масалан яхудийларники, насронийларники, мажусларники ё секуляристларники бўлган сўзни сўзлаган ёки амални қилган ва бизлар уни мана бу гурухларни жамоасига кетган деб ўйлаган эдик, аммо бу шахснинг ўзини айтишича, бу сўзларни аслан айтмаган, у буни инкор қиляпти ва биз хам буни ундан қабул қиламиз ва бу шахс мусулмонларни орасидан мана бу сўз,калом билан бошқа жойга бормаган,деймиз, энди агар у қилаётган ишини хақиқатда жиноят эканини билса ва биз уни ўша жойда кўрсак, нима бўлади? Ўзи денгизни ичига тушиб олиб, мен денгизда эмасман деяётган кимсани гапини қабул қиламизми? Маст бўлган холида шаробхонада туриб мен шароб ичмаганман деб турган кимсани сўзига ишонса бўладими?

Агар бир киши ошкор равишда коммунист,демократ либирал ё яхудият, насроният,мажусият хизбларини бирига эргашган бўлса ва мен секуляр ё яхудий ,насроний,мажус эмасман ва мен мусулмонман,деб турса, мана бу кимса ошкор ёлғон гапирибди.

Унинг фалончи секуляр хизбда хозир бўлиши ва у ерда хилма-хил мақомларга эга бўлиши,унинг қилаётган амалини гапираётган

сўзига қарама- қарши эканини билдириб турибди, бу фақат мусулмонларни фариб бериш учун холос. Бу ерда комил ошкор кўриниб турибди, бу худди курдистондаги секуляризм муртадларнинг мусулмонларни фариб бериш учун, қози мухаммад муртад курдистондаги секуляр иртидодий аввалги хизбни бунёргузори бўлган, у секуляризм бўлмаган,деган гапларига ўхшайди, ёки оли саъуддаги салафий абдуллатиф айтадики: ироқни курдистонидаги бизларни валийи амримиз борзонийни айтишича, у секуляр эмас. Мана бу сехргар айтадики: ироқни курдистонидаги демократ хизбни рахбарини айтишича,мен секуляр эмасман,демак уни секуляр деб бўлмайди,чунки у секуляр эмаслигига иқрор бўлган.

Шунга қарамасдан мана шу сехргар (абдуллатиф)ни ўзи оли саъудни ёлғончи салафийларидан бўлади ва тоғутларнинг косасини ялаб юради, уни сўзини қабул қилиб бўлмайди, бундан ташқари борзоний хам хамиша секуляризм динини химоя қилиб сухбат қилади ва ўзини доим секуляризмни мудофаъа қилувчиси деб билади ва агарчи барча ахборот воситалари уни ихтиёрида бўлса хам, бирор марта хам секуляризмга қарши бир калима хам гапирмаган, бўлиб хам у минглаб курд ёшларини секуляризм динини ва америка ва уни навкарларини рахбарлигидаги жахон секуляристларининг йўлида қирғинга жўнатган, фақат уни хизбининг маромномасига мурожаъат қилсангиз ёки хаддиақал унинг курдистон демократ хизбини унвонига эътибор берилса, фақат калималарни назарга олинса (демократ сифатида эътибор берилса) унда демократия ва демократ ё умуман айтганда секуляризм асоси бўйича таъриф қилингандир.

Мана бу салтанат салафийларини айтишича, секуляризм куфрдир,уни жуда кўп матлабларида мавжуд, чунки уни йўқ дея олмайди, шунинг учун секуляр ахзоблар кофирдир,дейди. Хўп, энди агар бир киши секуляризт хизбни рахбари бўлса,нима бўлади? Мана бу саволга мана бу динфуруш,салтанат сехргарлари жавоб беришлари лозим. Бир секуляр хизбнинг рахбарияти мақомини эгаллаб турган кимса, оддий бир кофир хисобланмайди, балки "аимматул куфр" бўлади. Мана бу хам "аимматул куфр"дир.

Ўзингиз хам бир ўйлаб кўринглар, ахир биз коммунистларнинг рахбари бўлган сталинга қараб бу шахс коммунист эмас,дея оламизми? Сталинни химояси билан курдистондаги иртидодий ва секуляр хизбни аввалги бунёнгузори бўлган қози мухаммадга у демократ ва секуляр бўлмаган дея оламизми? Мусулмонларни шунчалик ахмоқ деб фарз қилиш мумкинми? Улар қози мухаммадни устидаги коммунистларни формасини устига саллани қўйиб олганлиги сабабли бизларни алдай олишадими?

Демак, шахснинг сўзи аввало у ўзини мусулмонлардан жудо қилмаган ва ошкор кофирларга қўшилмаган пайтигача эътиборга олинади, ундан ташқари огох бўлиши билан бирга уни сўзлари қилаётган амалига мухолиф бўлмаслиги керак ёки бу амалларни қилаётган холатда бўлмаслиги лозим. Рамазонда тушлик еб ўтирган одам, шу еб турган холида, агар сизни кўзингизга тўғри қараб туриб,мен овқат емаяпман,деса сиз қандай холатга тушган бўлар эдингиз? Қўли сизни чўнтагингизда бўлиб пулингизни ўғирлаётган ёки манзилингизга келиб нарсаларни жамлаётган ўғрини ушлаб олсангиз ва унга нима учун ўғрилик қиляпсан,десангиз? Сизни кўзингизга қараб туриб мен ўғрилик қилмаяпман, мен ўғри эмасман,деса қандай холатга тушган бўлар эдингиз?

Мана бу турли-туман куфриётларни,жиноятларни, ўлимни,ўғриликларни,талончиликни, мусулмонларни қирғинини амалга оширадиган бутун жахон секуляр сотқинларнинг,тоғут хокимларнинг холати бўлиб,мана бу кимсалар одамларни кўзига қараб туриб: бизлар бу ишни қилмаганмиз,дейишади, салтанат уламолари ва сехргарлар хам айтишадики, уларни мана бу инкори рост гапираётганларига далолат қилади.

Мени назарим бўйича мана бу аимматул куфр ва фасодчиларни яхшиси ўзига хос фурсатга қолдирамиз, хозир эса муттахам қилинган мусулмонга қайтамиз, уни ўзига хос мархалалардан ўтказилгандан сўнг унга таъйин қилингандан сўнг,шахсни иртидоди бўйича қатъий хукмни содир қилинади ва жуда хам хатарли томонга йўналади, бу йўл нихоятда хатарлидир.

Энди, агар мусулмон шахс иқрор бўлиб бирор нарсани инкор ва рад қилмаса, уни жинояти исбот бўлади. Аммо мана бу кофий эмас ва хукмни содир қилиб бўлмайди, биз фақат аввалги мархалани босиб ўтдик холос. Иккинчи мархала шуки, мана бу шахсни иртидодига боис бўладиган тухмат,жиноят,куфр эканини хам исбот қилишимиз керак. Мана бу нарсани фақат ва фақат қуръон ва сахих суннатни қатъий хужжатлари орқали исбот қилса бўлади.

Олдин собит қилганимиздек мана бу шахсни ўзи хам мана бундай сўзни айтганига иқрор бўлган ва уни жиноятни устида ушлашган эди,лекин уни гапирган сўзи хам шахсни иртидодига боис бўладиган куфрга оид жиноят эканини хам собит қилиниши лозим, мана буни фақат қуръон ва суннат бўйича собит қилса бўлади, мана бу қуръондаги ва аллохни шариатидаги қонунлардаги халол ва харомга ўхшаган нарса бўлиб, фақат аллох халол қилиш ё харом қилиш хаққига эга, мусулмонларни бу ерда қиладиган иши шуки мана бу ахкомларни хеч қандай аралашувсиз,тасарруфсиз қуръон ва суннатдан олишади ва унга амал қилишади. Мана бу ерда ижтиходга,таъвилга ва инсонни раъйига ўрин йўқ.

Мана бу суратда,шахс томонидан айтилган сўз ё қилинган амал иртидод хаддидаги жиноят хисобланади, "бу бизни зиммамизда эмас" балки, фақат аллох ва росулига қайтади, уни манбаъси хам фалон олимни раъйи ё фалон имомни,мужтахидни,ёки ўтган даврларда бўлганидек фалончи катта кишининг ўзини замонидаги гурухлар ёки бўлмасам ўзига хос мазхаблар,гурухлар,фикрлар хақида айтган раъйи эмас, ёлғиз қуръон ва сахих суннат бўлади. Мана бу жуда кўп дўстларимиз диққат қилмайдиган нуқталардан биридир,яъни улар ўзига хос даврдаги ва мана бу олимни асридаги ўзига хос гурухга алоқадор бўлган бир олимни фатвосини,раъйини,уни айтган сўзини бир хукм сифатида ўзларини хозирги замонларига хам татбиқ қилишмоқчи бўлишади. Яъни аслиятда бу раъйларга нисбатан худди қуръон ва суннатга ўхшаб муносабатда бўлишади. Албатта буни ўзлари инкор қилишлари мумкин,аммо амалда бу ишларни қилишади, бўлиб хам уларни қилаётган бу ишлари очиқ-ошкор хато хисобланади.

Хар қандай гурухлар ва мазхаблар ўзини даврида ўзига хос эргашувчиларга эга бўлган ва агар уни ихтиёрида қудрат бўлмаган бўлса хам ундан ўнлаб балки юзлаб шохалар ажраб чиққан ва уларни хар бири ана ўша мазхабни иддао қилишган, мана бу мазхаб ва гурухни орасида жуда кўп адашган шохалар бўлган бўлиши хам мумкин,қатъан мавжуд бўлган бу хозирги пайтда хам шунга ўхшаш мавжуд. Хўп, бир олим келиб мана шундай гурухлар хақида гапирган ва ана ўша олимни хукмига мустахақ бўлган бўлиши хам мумкин, уларни қилган ишлари сабабли ўша хукмга мустахақ бўлишган ва ўша замонни олими мана бу хос гурухни ана ўша раъйга мустахақ қилган, аммо мана шу гурух ва мазхаб бошқа даврларда мана бу гурухда яхши ё ёмон ўзларишлар вужудга келган,бу хам табиий, уларни кўпчилиги яхшилик томонга бурилган ёки жуда кўп ёмонлар эса йўқолиб кетган, худди хозиргача вужудга келган ё йўқолиб кетган юзлаб фирқаларга ўхшайди; хўп, энди бошқа даврларда ўзгарган ва яхши ё ёмон томонга харакат қилган мана бу гурух кўриниб турганидек бошқа хукмга мустахақ бўлади ва олдинги ўтган даврдаги олимни хукми янгиларни дардига емайди. Бу холатда олдинги олимни хукмини мана буларни устида татбиқ қилиб бўлмайди,балки " бизларни хозирги вазиятдаги собит меъёримиз фақат ва фақат қуръон ва сахих суннатдир ва ўзгарувчан нарсалар борасида собит раъй хам мавжуд эмас".

Хозирги пайтдаги бизларни шофеъий, ханафийларимиз ёки бошқа мазхабдагилар ва бизларни орамизда вужудга келган турли-хил гурухлар, бундан 40-50 йил олдинги даврга қараганда нихоятда фарқ қилади, уларни янги хукмларга эхтиёжи бор, энди бир неча аср олдинги даврда ўтган фалончи гурух ё мазхаб эргашувчилари қандай бўлгани хақида гапирмаса хам бўлади.

Музаффар Султоний хўромонни тарих китобида айтадики: бутун хўромонда аёллар жинсини орасида хам, эркаклар жинсини орасида хам бирорта бенамоз топилмайди,балки уларни хаммаси намозхон ва ахли исломдирлар. Мана бу ўзимизни хўромонга тегишли бир неча йил олдинги холат, хозирги хўромондаги одамлар хам шундайми? Албатта йўқ. Демак улар хақида хозир бошқа хукм

содир бўлиши керак ва бир қанча йилдан сўнг бошқа бир хукмга мустахақ бўлишлари хам мумкин.

Хар қандай суратда, мусулмон шахсни иртидодига боис бўладиган сўзни ё амални исботи учун танхо меъёр, хозирги ё ўтган замондаги фалончи олимни ё донишмандни раъйи эмас, фақат ва фақат қуръон ва сахих суннат бўлади. Хозирги пайтда гапираётган донишманд хам қуръон ва сахих суннатга истинод қилган холда бир кишини жиноят билан муттахам қила олади.

Энди, агар хеч қандай шак ва гумонсиз, аниқ ишонч билан қуръон ва сахих суннат йўли орқали мана бу амалнинг шахсни иртидодига боис бўладиган очиқ куфр эканини исбот қиладиган бўлсак, бу холатда учинчи мархалага етиб келамиз, бу мусулмон шахсни такфир қилишни шартларини назарга олиш ва текширишдир:

Такфир қилишни аввалги шартлари сўзни айтган ё амални қилган кишига бориб тақалади, мана бу шахс қуйидагича бўлиши лозим:

-Мукаллаф бўлиши керак: яъни куфрни қилган киши болиғ,оқил, озод бўлиши, бола ё ақли кам,маст бўлмаслиги керак. Чунки росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки:

"يَعْقِلَ حَتَّى الْمَجْنُونِ وَعَنِ ،يَحْتَلِمَ حَتَّى الصَّبِيِّ وَعَنِ ،يَسْتَيْقِظَ حَتَّى النَّائِمِ عَنِ :ثَلَاثَةٍ عَنْ الْقَلَمُ رُفِعَ".

Мана бу биринчи шарт, мукаллаф бўлиши яъни таклиф унга вожиб бўлган бўлиши керак. Масалан худди ўқувчиларга таклиф берилганга ўхшайди.

-Иккинчи шарт, аслида мухим шарт бўлиб шахсни устида набавий хужжатни иқома қилиниши ва шахсни огохликлари,билимига боғлиқ бўлади. Яъни мана бу заминадаги муттахам бўлган шахсга "набавий хужжат"ни иқома қилиниши борасидаги етарли, зарурий, эхтиёж бўлган огохликлар етган бўлиши, у учун аниқ, ошкор бўлиши керак. Яъни қуръонни сўзи бўйича унга шу даражада ошкор бўлган бўлиши лозимки, у фарзандларини қандай таниб олса хақни хам худди шундай ташхис бера олиши лозим:

«أَبْنَاءَهُمْ يَعْرِفُونَ كَمَا يَعْرِفُونَهُ»،

Қайси равиш билан фарзандларини таниб олса,ана ўша равиш билан хукм хам унга равшан бўлиши ва уни таниб олиши лозим, ўзини фарзандлари билан бошқа болаларни ўртасини қандай фарқлай олса, аллохни шариатидаги мана бу хукм билан бошқа куфр ахкомларини ўртасини фарқлай олиши керак, мана бундай куфр гунохи билан муттахам бўлган шахс уни устида собит бўлган мана бу куфрни аллохни хукмларини орасидан осонлик билан ташхис бера олиши керак,худди ўзини отасини бошқа оталардан ташхис берганига ўхшаш.

Энди, агар мана бу хақ ва аллохни хукми намозга,рўзага,хажга ва бошқа нарсаларга ўхшаш умум учун ошкор ва равшан,ўзига хос умумий бўлган бўлса, аммо мана бу шахс иддао қилиб мен билмас эдим,деса уни сўзини қабул қилинмайди. Бу ердаги мухим бўлган нарса, мана бу хақ жамиятдаги шахсларга равшан бўлган ва мана бу хукмдан бехабар бўлган хеч ким қолмаганлигида хам шак-шубха қолмаган.

Аммо бу ерда бошқа ишлар хам бор бўлиб,бу ишлар баъзи бир одамлар учун очиқ-равшан бўлган,лекин баъзи кишилар учун эса равшан бўлмаган бўлиши хам мумкин, бу шахс мана бу ўринларни бирида уни иртидод жиноятини хатарига солиб қўйган ишларга дучор бўлган бўлса, мана бу ўринда бу шахс учун хақ ошкор ва аниқ бўлган эмас, хукм унга ошкор,очиқ бўлмаган, шу сабабли мана бу жиноятдан,иртидод хукмни содир бўлишидан оқланади. У айтган сўзлар олдин куфр экани ва мана бундай жиноят экани ошкор бўлмаган, шунинг учун хам жиноятдан,иртидод хукмини содир қилинишидан оқланади.

Демак, бу ердаги меъёр бўйича шахс учун мана бу хақ олдин ошкор ва аниқ бўлган бўлиши лозим, яъни шариатда очиқ-ойдин,ошкор баён қилингани эмас, ёки бошқалар учун аниқ,ошкор бўлган бўлиши мухим эмас. Энди динни қайси бўлимида бўлиши хам мухим эмас, балки энг мухими бу танишлик, мана бу шахс қилган жиноят бўйича бўлиши лозим, у ақида хақида бўладими ё бошқа ахкомлар хақида бўладими фарқи йўқ.

Бу ерда ишора қилиниши лозим бўлган нуқта шуки, бизларни асримизда баъзиларга хукм хато кўринишда етгани ва хукмни

ғалат,хато холатда тушуниб олишганини кўп кўрилган, бошқа хато нарсаларни уларга дин ва исломни хақиқати сифатида кўрсатишган, агар мана бу шахсларга буни қарама-қаршисини айтсангиз, улар сиз айтган қарши нарсани гумрохлик,куфр деб билишади; чунки унга таълим берган кишилар мана буни қаршисидаги нарсани гумрохлик ва куфр деб ўргатишган. Биз жуда кўп рўбарў бўладиган мана бундай ўринларда хам, шахс хақиқат унга етиб бормаган кишига ўхшайди. Диққат қилдингларми, мана бундай ўринларда шахс хақ етиб бормаган ва набавий хужжатни ошкор,аниқ танимайдиган,ноогох кишига ўхшайди. Мана бундай ошкор суратда хақ етиб келмаган ва хукм у учун очиқ- ошкор бўлмаган киши, иртидод хукмини содир қилинишидан оқланади.

Такфир шартларини учинчи шарти, мана бу шахс айтган сўзга ё қилган ишига бориб тақалади. Яъни: уни айтган сўзи ва қилган куфри ошкор,равшан,қатъий ва аниқ кўриниб туриши ва у хақида хеч қандай гумон,шак-шубха бўлмаслиги керак, хеч қандай шубхасиз аниқ ишонч билан мана бу жиноят шахсни исломдан чиқарганлиги собит бўлиши лозим. Мана бу хам мухим нуқталардандир.

Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам қуйидагича мархамат қилганликларини хам яхши биламиз:

«لَيْلَةً أَرْبَعِينَ مَطَرِ مِنْ لِأَهْلِهَا خَيْرٌ الْأَرْضِ فِي حَدٍّ إِقَامَةُ»

Яъни ер ахли учун бир хадни ижро қилишлик, қирқ кун ёмғир ёғишидан кўра яхшироқдир.

Мана бу холатда, ўлат ва вабо,сил,спидга ўхшаган бошқа касаллликларга мубтало бўлган ва агар уларга хукм чиқармасангиз уларнинг касалликлари жамиятни саломатлигига зарба урадиган,хатто ўзларини,одамларни саломатлигини тахдид қиладиган мана бу беморларни хукмини уларни ўзларига айтмасанг ,бу хам уларнинг саломатликларини хам тахдид қилади ва хам жамиятни саломатлигини хам тахдид қилади. Мана бундай хукмни ижро қилиш ва шахсга мана бу хукмни чиқариш

билан,аслида уни хаётига хам ёрдам берган бўласан ва хам жамиятни хаёти йўлида хизмат хам қиласан.

Тўғри, мана бундай хукмни содир қилишлик ва жиноятчиларни жазолаш хам, агар адолат бўйича ва ишонч билан бўладиган бўлса,жамиятни тирилтириш бўйича 40 кунлик рахмат ёмғирига ўхшаб,жамиятни тароватига,гуллаб яшнашига, унумли бўлишига боис бўлади, балки мана бу худудларни ижро қилиш ер ахли учун бу ёмғирлардан кўра хам яхшироқдир. Аммо худудларни ижро қилишдаги мана шунча яхшиликларга қарамасдан, агар у ўзини тўғри йўлига амалга оширилмаса, хадни ижро қилишлик ва мана бу хадни шак,гумон,шубхани устида зулм ва исён билан қилиниши,хамда ғайри шаръий далилларга кўра асосланиши керак эмас. Жуда кўпчиликни кўрдик ва хозирда хам кўриб турганимиздек, улар ўзларини сўзлари бўйича худудларни ижро қилишяпти,аслида эса бу худудлар аллохники эмас, балки уларни нафсларига тегишли, фақат аллохни хукмига ўхшаш бўлиб уни гумон,шак,зулм,исёнга кўра ғайри шаръий далиллар ва комилан нафсоний холатда асослаб амалга оширишади.

Исломий адолатни пиёда қилиниши ва исломий адолатни картаси жиноятчиларни устида хукмларни татбиқ қилинишини самараси эмас,балки иш юритишга ва жамиятдаги одамларни хуқуқлари бўйича адолат билан хукм қилишга боғлиқдир.Шахсий хуқуқларни химоя қилиш ва жиноят бўйича муттахам бўлган шахсни хаққини дифоъ қилиш, хамма нарсадан кўра мухимроқ,мушкилроқ ва зарурийроқ бўлган.

Бир ривоятда келишича:

«الْعَفْوِ فِي يُخْطِئَ أَنْ الْإِمَامَ فَإِنَّ سَبِيلَهُ فَخَلُّوا مَخْرَجٌ لَهُ كَانَ فَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ مَا الْمُسْلِمِينَ عَنْ الْحُدُودَ ادْرَءُوا
الْعُقُوبَةِ فِي يُخْطِئَ أَنْ مِنْ خَيْرٌ»

Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мана бу ривоят билан имкон борича мусулмонлардан худудларни олиб ташлашга ва жазолашни тўхтатишга чақиряптилар, агар уларни халос қилишга йўл топилса ундан фойдаланинглар,деяптилар; чунки мусулмонлар борасидаги имомнинг кечирим бўйича хато йўлдан юришлиги,жазолаш ва уқубат беришдаги хатосидан кўра яхшироқ хисобланади. Мана бундай холатда, аллохни шариатидаги

қонунларида нафсни жазолаш матлуб нарса эмаслигини тушуниб етамиз, балки бу ерда муттахамни хуқуқларини риоя қилиш,қазоватда осонлаштириш ва ишонч билан жиноят исбот қилингунгача бўлган замонда мусулмонни хуқуқларини сақлаш мухим хисобланади; хукмни содир қилиш ва уни жазолаш хақида бир зарурат сифатида охирги мархалада сухбат қилинади.

Шахс қилган жиноят борасида аниқ ишончга эга бўлиши лозим, шахс ишонч билан исломга кирган ва энг ёлғон сўз бўлмиш шак,шубха,гумон билан эмас танхо ишонч билан исломдан чиқади, чунки мана булар энг ёлғон сўзлар хисобланади:

«الْحَدِيثِ أَكْذَبُ الظَّنَّ فَإِنَّ وَالظَّنَّ إِيَّاكُمْ».

Шубха калимаси умумий маънода ишлатилган бўлиб у хар қандай шубхани ўз ичига олади. Шу сабабли хам, бу ерда муттахамга кўндаланг бўлган шубхани хам назарда тутилади ва хам қозига кўндаланг келган шубхани назарга олинади, яъни шубха жазолашни дафъ қиладиган бўлса муттахам ва қозини ўртасини фарқлаб ўтирмайди; хар қандай холатда агар муттахамга ё қозига шубха кўндаланг келадиган бўлса шахсни устидаги жазо соқит бўлади.

Мана бу ерда қуйидаги қоидага етиб келамиз

«ات ه ب ش ال ب درأت د ُو د ُ ح ال»

Яъни барча худудлар шахсдан шубха билан дафъ бўлади ва узоқлаштирилади. Мана бу заминада жуда кўп ривоятлар,хабарлар мавжуд бўлиб, уларни очиқ-ойдин кўрсатишича, агар кичкина шубха топиб олсак хам у билан хукмни мусулмондан узоқлаштирамиз ва ўртада шахс хақида монеъ бўлишга сабаб бўлган мана бу шубха борасида ишонч хосил қилиниша керак, мана бу биргина шубхага қаноат қилинади ва хукм чиқарамиз, чунки фалончи шубха,шак сабабли ишонч хосил бўлмади,демак шахсдан иртидод хукми олиб ташланади. Шахсни устидаги қотиллик хукми олинади ва шахс қатлдан,ўлимдан оқланади.

-Абдуллох ибни Масъуд розиаллоху анху айтадики:

«استطعتم ما المسلمين عن القتل ادفعوا بالشبهات الحدود ادرؤوا».

Худудларни шубха билан дафъ қилинглар ва қатл хукмини мусулмонлардан дафъ қилинглар.

-Ибни Аббос розиаллоху анху хам росулуллох саллаллоху алайхи васалламдан нақл қилиб мархамат қиладики:

«الْحُدُودَبالشبهات ادْرَءُوا».

Худудларни шубха билан олиб ташланглар.

Шавконийни найлул автор китобини "хад тухмат билан вожиб бўлмайди ва шубха билан дафъ бўлади" унвони остидаги бобида келтирилишича:

الْحُدُودَ ادْرَءُوا» :وسلم عليه الله صلى الله رسول قال :قالت ،عائشة عن عروة عن الزهرى:است آمده أَنْ مِنْ خَيْرٌ الْعَفْوِ فِي يُخْطِئَ أَنْ الْإِمَامَ فَإِنَّ سَبِيلَهُ فَخَلُّوا مَخْرَجٌ لَهُ كَانَ فَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ مَا الْمُسْلِمِينَ عَنْ الْعُقُوبَة فِي يُخْطِئَ».

Хадни имкон борича мусулмонлардан олиб ташланглар; агар муттахам учун дафъ қилишга йўл топилса,мана бу йўлни унга очиб беринглар; зеро агар имомнинг авфда,кечиримда хато қилиши жазолаш ва уқубатда хато қилишидан кўра яхшироқдир.

«بالشبهة يدرأ»

Яъни буни маъноси шуки, агар хар қанча заиф бўлса хам хоким ё қозига шубха топилиб қолса, мана шу шубха асосида шахсни устидаги хад борасидаги хукм ишонч даражасига етиб бормайди; мана бу холатда шубха борлиги сабабли, мана бу шахс борасида ишончли даражага етиб бормадик деб хукм чиқарилади,ишонч хосил бўлмагандан сўнг шахсга қарши хукм содир қилинмайди, агарчи мана бу шубха хар қанча заиф бўлса хам мусулмон шахсга қарши хукм содир қилинишига монеъ бўлади. Нима учун? Чунки исломга ишонч билан кирган ва фақат ишонч билан исломдан чиқади, мана шу арзимас шубха бизни ишонч даражасига етишимизга йўл қўймади. Энди шундай бўлгач, хоким ва қозини кечирим ва авфда хато қилиши жарима қилишда,хадларни ижро қилишда хато қилишидан кўра яхшироқ бўлади, шунингдек Термизини хадисида келганки:

«الْعُقُوبَةِ فِي يُخْطِئَ أَنْ مِنْ خَيْرٌ الْعَفْوِ فِي يُخْطِئَ أَنْ الْإِمَامَ فَإِنَّ».

Одатда "ижмоъ"ни рўёбга чиқиши нихоятда қийин,тўғрими? Аммо кўриб турганимиздек ибни Мунзир сахобаларни ва барча мусулмонларнинг "дафъул худуд бишшубхат"ни қоидаси хақидаги "ижмоъ" сини келтирган ва айтишича, барча мусулмонлар ва сахобалар мана бу заминада ижмоъга эгадирлар. Термизийга,Байхақийга, Хайсамийга, ибни Можжага, ибни Аби Шайба ва бошқа жуда кўп мухаддислар мана бу заминада бир бобни ижод қилишган ва салафлар хамда умматни ўтган солих кишиларини орасида мана бу "ижмоъ" ни хилофига бир нарса дейилмаган.

Абу Ханифа рохимахуллох ва у кишини асхоблари мана бу қоида бўйича энг қаттиққўл кишилардан хисобланишади ва хаммадан кўра кўпроқ мана бу қоидадан фойдаланишган. Абу Ханифа ва у кишини тарафдорларидан сўнг моликийлар уларни кетидан шофеъийлар мана бу қоидани тарафдорлари хисобланишади, бундан бошқалар хам бор,аммо ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни орасида мана бу кишилар кўпроқ тарафдорлик қилишган,албатта зохирийлар ва бошқалар хам мана бу қоидага қаршилик қилишмаган.

Рошид Ризо рохимахуллох айтадики: " муайян шахс устида вужудга келган шубха ва таъвил сабабли,ундаги куфр хадди ва ахкомлари олиб ташланади". У даъ хадисларини мазмунига ишора қилиб айтадики: " бизлар худудларни шубха билан олиб ташлашга буюрилганмиз; олиб ташлашга энг муносиб бўлган хад,иртидод ва ислом динидан чиқиш хаддидир."

Кўрдингизми? Қуйидаги асосий қоидага яна етиб келдик,

«بيقين إلا منه يُخرج لم بيقين الإسلام دخل من»،

Мусулмон бўлиши ишонч билан собит бўлган киши,шубха ва шак,эхтимол билан ундан чиқарилмайди, балки мавжуд бўлган хар қандай шубхага чанг соламиз ва биродаримизни ё опа-сингилимизни иймонини мухофизат қиламиз ва уни ўзимиздан узоқлаштирмаймиз ва қўлимизни биродаримизни қони билан булғамаймиз.

Мана булар ахли қибла иттифоқли назарга эга бўлган шартлар эди,аммо шиъа мазхабида мана бу шартлардан ташқари ,куфр келтириш учун қилинган қасд,ният хам асосий шартлардан

хисобланади. Аммо айтишларича: шахсларнинг сўзлари ва рафтори уни химоячиси бўлган эътиқодларга махсусан уларни қасдларини билиб олиш учун,бу ишни албатта ахли фанга,мутахассисларга топширилиши керак. Шундай мутахассислар борки, шахсларни сўзлари ё амалларини ортидаги ва бу шахслар мана бу рафтор ё амални воситасида иртидод бўйича муттахам бўлган қасдни,ниятни билишга қодирдирлар,улар фақат ташхис беришади холос,бунга Хотиб ибни Аби Балтаъани намунаси мисол бўла олади.

Энди, агар айтиб ўтилган мана бу шартлардан бироргаси мавжуд бўлмаса,шахсдан муртад истелохи нафий қилинади ва уни устида хад хам ижро қилинмайди. Аммо, агар шахсда мана бу шартларни барчаси жамланадиган бўлса,бу вақт охирги мархалага тўртинчисига ўтамиз, у хам бўлса такфирни монеъликларидир.

Такфир монеъликлари, иртидод жинояти бўйича муттахам қилинган шахсга нисбатан муносабат билдиришни тўртинчи мархаласи сифатида, иртидод хукмини содир қилиш учун ишлатилади. Тўртинчи мархала бўлмиш такфирни монеъликларини кўриб чиқишлик, шахс учта мархалани "ишонч" билан босиб ўтса ва "ишонч" билан уни жиноятчи экани собит бўлган ва барча такфирни шартларига эга бўлган пайтидагина амалга оширилади.

Монеъ иккита нарсани ўртасини тўсиб қўядиган нарса эканини ва мана бу икки нарсани бир-бирига етишига йўл қўймаслигини ёки бир нарсани чиқишини ё киришини олдини олишини хаммамиз хам яхши биламиз. Либослар сизни баданингизга совуқ етишига тўсқинлик қилади, соябонлар сизни бошингизга ёмғир тушишига монеълик қилади, тўғонлар сувни оқиб кетишига йўл қўймайди, электр симларини устидаги қобиқ сизни ток уришидан сақлайди, мана шунга ўхшаш жуда кўп хилма-хил тўсиқларни биламиз.

Энди,агар мусулмон шахс куфрли,булғанган сўзни айтган ё амални қилган бўлса ва мана бундай жиноятни қилганлиги исбот қилинган бўлса ва такфирни шартлари хам мавжуд бўлса хам, шунга қарамасдан мана бу булғанган сўз ё амал билан уни иймонини

ўртасига монеълик қиладиган тўсиқ мавжуд бўлиши мумкин, мана шу монеъликлар шахсни иймонига кириб боришига хамда унга зарба уришига йўл қўймайди, мана бу монеъликлар шахснинг иймони билан куфрли,булғанган амали ё сўзини ўртасига туриб олади ва шахсни иймонига зарба урилишига йўл қўймайди ва шахсни иймонини мухофизат қилади.

Иймон ва куфрни орасидаги ва шахсни мусулмонлар жамиятидан кофирларни жамиятига қайтишига йўл қўймайдиган ва тўсиқ ижод қиладиган ва шахсни исломи нобуд бўлишига йўл қўймайдиган шаръий монеъликларни энг мухими қуйидагилардан иборатдир: жохиллик,таъвил, хато,унутиш, икрох,мажбурлик, иродасини қўлдан бой бериш (шахсни иродаси қулфланиб қолади,бу уни қаттиқ хурсандчилиги ёки қаттиқ асабийлашиши,қўрқуви,ғам – ғуссаси,хавотири натижасида бўлиши мумкин, шахс нима қилаётганини ва нима деяётганини билмайди). Баъзилар тақлидни хам такфирни монеъликларидан деб баён қилган бўлса, тақлид қилмасликни эса шартлардан бири деб хисоблаган. Ибни Таймия рохимахуллох айтадики: ахли қибладан бўлган тақлид қилувчи шахсни аслан мазхаби йўқдир, шу сабабли хам узрли бўлади,деб хисоблашади.

Умумий қилиб айтганда, такфирни шартлари бу такфирни монеъликларига мухолиф бўлган хар қандай нарса,масалан: илм,огох бўлиш,қасд қилиш, ихтиёр, таъвил қилмаслик, буларни бир қисмига олдин хам ишора қилиб ўтганмиз, агар такфирни монеъликлари хақида изох берилса, шартлар хам ўз-ўзидан равшан бўлади ,деб фикрлайман.

Аввало у хақида жуда кўп гапирилган такфирни монеъликларини бири бўлмиш узр ба жахлга тўхталамиз:

Инсон онасини қорнидан илм ва огохликлар билан бирга туғилмаслигини яхши биламиз, балки инсон оппоқ варақга ўхшайди, унда аста- секинлик билан нарсалар ёзиб борилиши керак,шунда инсон ўзини ички,моддий хаётини идора қилиш қудратига етадиган ўсиш ва тахассус даражасига чиқади. Демак, инсон илм билан дунёга келмайди,буни хаммамиз яхши биламиз. Хозирги кунда хам сизларни кўпингиз талабасизлар ,олий ўқув юртларида таълим олаяпгансизлар ёки турли-хил сохадаги

ишларда анча муддатдан буён шогирд бўлиб иш ўрганиб устоз даражасига етгансизлар, сўзлашув одобини ,ўтириш одобини, оилавий алоқалар одобини, сиёсий ва ижтимоъий, маданий одобларини ўрганишда хам аста-секинлик билан уларни турли-хил манбаълардан олиб таълим олгансизлар,қабул қилгансизлар.

Мана бу холатда, қоида бўйича инсон меърос бўлиб қолган ё онасидан унга ўтган нарсалардан бошқасини, мана бу дунёда ўзи қўлга киритиши лозим, аслида уни ўзи жохил,илмсиздур:

«تَشْكُرُونَ لَعَلَّكُمْ وَالأَفْئِدَةَ وَالأَبْصَارَ السَّمْعَ لَكُمُ وَجَعَلَ شَيْئاً تَعْلَمُونَ لاَ أُمَّهَاتِكُمْ بُطُونِ مِّن أَخْرَجَكُم وَاللّهُ» (نحل/٧٨)،

Аллох сизларни оналарингиз қорнидан бирон нарса билмаган холингизда чиқарди ва шукр қилиш учун сизларга қулоқ,кўзлар ва дилларни берди.

Бу ердаги "ла таъламуна шайъан" ни маъноси хеч нарсани билмаган холингиз,деганидир. Хеч нарсани билмайсизлар,бу худди бир кишининг фаришталар нар ё модда эканини биламан деган иддаосига ўхшайди; хўп, мана бу борада хеч ким хеч нарса билмайди ва хатто мана бундай иддаоларни қилаётган кофирларни жамияти хам билишмасди, улар фақат гумон ва шубхаларга эргашар эдилар:

«شَيْئاً الْحَقِّ مِنَ يُغْنِى لَا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ إِلَّا يَتَّبِعُونَ إِن عِلْمٍ مِنْ بِهِ لَهُم وَمَا» (نجم/28)،

Холбуки, улар учун бу хақда (яъни фаришталарнинг қайси жинсдан эканлиги хақида) бирон билим- хужжат йўқдир. Улар,фақат гумон-тахминга эргашурлар, холос. Аниқки, гумон хақиқатан бирон нарсанинг ўрнига ўтмас!

Аллох таоло секуляристларни ва мушрикларни ақидалари хақида сухбат қилган пайтида хам мархамат қиладики, уларни аксарияти ақидаларида шак ва гумондан фойдаланишади ва уларнинг ақидадаги шак ва гумонлари хеч қачон ишончни ўрнини боса олмайди ва хеч қандай фойдаси хам йўқ:

«يَفْعَلُونَ بِمَا عَلَيمٌ اللهَ إِنَّ شَيْئاً الْحَقِّ مِنَ يُغْنِى لاَ الظَّنَّ اِنَّ ظَنّاً إِلاَّ أَكْثَرُهُمْ يَتَّبِعُ وَمَا» (يونس/36)،

Уларнинг кўплари жонли-жонсиз бутларга сиғинишларида фақат гумонга эргашадилар,холос. Гумон эса бирон нарсада хақиқатнинг ўрнини босолмайди. Албатта,аллох уларнинг қилаётган ишларини билгувчидир.

Ха,шак ва гумон инсонни хақ ва хақиқатдан бениёз қилиб қўймайди «شَيْئاً الْحَقِّ مِنَ يُغْنِى لاَ الظَّنَّ إِنَّ».

Хозирда хам улар шу ахволда. Секуляристларга бир қаранглар, улар хилқат хақида сухбат қилишган пайтида шак ва гумонга асосланишади, осмон ва ер хақида хам шак ва гумонга асосланишади, такомуллашиш хақида сухбат қилишса хам ёлғон айтишади у хам шак ва гумонга асосланган, улардаги хамма нарса шак ва гумонга асосланган,хатто уларни ўртасидаги шаккокларни ишончлари хам шак ва гумонга асослангандир, улар мусулмонларга қарши жангга хам шак ва гумон билан келадилар ва мана шу шаккокиятни мусулмонларни ўртасида бир арзиш сифатида ироя беришни ва мусулмонлар ўзларини иймонларига нисбатан ишончни қўлдан бой беришларини яхши кўришади.

Хўп, энди аллох таоло мана бу жахлни,нодонликни орадан кўтариш учун учта мушаххас абзорни бериб қўйган: эшитадиган қулоқни, кўрадиган кўзни, ақл юргизиб фахмлайдиган қалбни, мана бу уч абзорни инсонни ихтиёрига бергандан сўнг,

«وَالأَفْئِدَةَ وَالأَبْصَارَ السَّمْعَ لَكُمُ وَجَعَلَ»،

ислом шариати аввалдаёқ ақида масаласида шак ва гумонни,тақлидни жоиз деб билмайди.

Ақидалари хам шак ва гумонга асосланган ва шакга,гумонга эргашаётган секуляристларни ва мушрикларни аллох таоло масхара қилганини кўрганмиз; лекин аллох таоло инсонни ихтиёрига берган абзорни воситасида унга хар қандай бекорчи нарсаларни қабул қилишига рухсат бермайди,

«مسئولا عنه اولئک کل وَالْفُؤادَ وَالْبَصَرَ السَّمْعَ إِنَّ عِلْمٌ بِهِ لَکَ لَيسَ مَا تَقْفُ وَلَا»،

Шу сабабли хам ўзи берган уч нарсани зиммасига масъулиятларни таъйин қилиб қўйган ва ислом ақида масаласида шак,гумон ва тақлидни қабул қилмайди. Сенда илми мавжуд бўлмаган нарсани қабул қилишингни хам қабул қилмайди. Ақидада тақлид жоиз эмас.

Фалончи айтганлиги учун бир нарсани қилишингга тақлид дейилади.Хақни ўзига ишонганинг учун эмас,балки ўша фалончига бўлган эътимодинг сабабли мана бу ишни қиласан, чунки сен қилаётган иш хақ бўлиши хам мумкин бўлмаслиги хам мумкин. Асли хақиқат хам шудир. шунча йиллар ва шунча асрлар давомида мана шунча турли-хил махабларга тақлид қилишга ва тақлид қилинадиган маржаъларга эга бўлганмиз, бизлар 150 дан ортиқ имомга эга эдик, ахли суннатга мансуб фирқада мана бу имомларни нечтасини мазхаби сақланиб қолди. Демак, тақлид қилиш маржаълари ёки мазхабларга тақлид қилишни маъноси,уларнинг барчаси фалон фиқхий масала бўйича хақни устида дегани эмас, турли-хил хақлар бўлиши мумкин, аслида эса мана буларни хаммаси ягона хақдан ва ягона манбаъдан мана шунча турли-хил тафсирларни вужудга келтиришган, ва мана шунча мазхаблар, тақлид қилиш маржаълари вужудга келган.

Демак, тақлидий ишларда ишонч мавжуд эмас, кўпроқ гумон хоким бўлади, агар сизлар мана бу тақлидий ишларни хақ билан солиштирсангиз ва уни хақиқатда хақ экани ва асли хақдан фарқи йўқ экани хақида ишонч хосил қилсангиз, мана шундан сўнг сиз мана бу хақга эргаша оласизлар.

Аллох таоло кофирларни ақидалардаги гумон ва шакка эргашишади,деб мазаммат қилади, мана бу гумонлар,шаклар хеч қачон инсонни хақиқатга олиб бормайди. Шу сабабли хам ахли қиблани барчаси мана бу масала бўйича иттифоқли назар қилишганки, ақидани тақлид орқали қўлга киритиб бўлмайди ва ақида гумон ва шакка асосланмаслиги керак, балки ишончга ва шахсий харакатга, шахсий изланишларга асосланиши керак. Мана булар тақлидий эмас,балки ишонч билан бўлиши лозим.

Ақида инсонни хаётидаги асосий масалалардан бири бўлиб, инсон уни даражама-даража ва тўсиқларни енгиб ўтиш орқали ва турли-хил хатоларга дучор бўлиш билан жохиллик холатидан илм томонга кўтарилиб бориши лозим. Аллох таоло қуйидагича амр қилганда:

«اللَّهُ إِلَّا إِلَهَ لَا أَنَّهُ فَاعْلَمْ» (قتال/١٩)،

Шубхасиз мана бу бизларга жохиллик мавжуд эканини ва уни илм билан олиб ташлаш кераклигини кўрсатиб турибди, бўлиб хам бу қайси нарсада?

«اللَّهُ إِلَّا إِلَهَ لَا أَنَّهُ فَاعْلَمْ» ،«اللَّهُ إِلَّا إِلَهَ لَا»

тавхидда, дин асосларида, даражама-даража жахлдан илм томонга қараб болаликдан бошланадиган ва унда тақлид жоиз бўлмайдиган мана бу йўлда шахс хилма-хил хатоларга хатто қасддан қилинмаган гунохларга дучор бўлиши мумкин.

Жохиллик, хар қандай "фақирликда" холатида инсонни такомуллаши ва ўсиши йўлида монеъ бўлган ва жинояткорона рафторларни,ихтилофларни манбаъси бўлиб,инсонларни ижтимоъий хаётини булғанишига,ички хаётни захарланишига боис бўлади. Мана бундай фақирликка эга бўлган инсонни хаёти ичкаридан захарланиши хам табиийдир, уни ижтимоъий хаёти,ижтимоъий алоқаларини бошига хам шу бало келади. Инсонлар қандай рафтор қилишса худди шундай фикрлашади, уларни ботинлари хам шу холатда бўлади. Уларни амаллари ботинларидаги нарсани кўрсатиб туради.

Мана бу борада исломни бефарқ бўлмаслиги хам табиий, шунинг учун мана бу муаммога нисбатан қандай муносабатда бўлиш учун чоралар,дастурлар ироя берган. Шу сабабли хам, шахсларга илм,огохликлар берилган ва мана бу яхши ва мана бу ёмон,дейилган холатдагина солих амални талаб қилади. Мана буни сизларга яхши эканини айтдим, уни амалда бажаринглар ва мана буни ёмон эканлигини айтдим, уни қилманглар.

Ғайри мукаллаф бўлган бир инсонни нима яхши ва нима ёмон эканини тушунадиган даражага етказади, яна қайтадан ғайри мукаллаф янги насл вужудга келади ва улар хам даражама-даража кўринишда мустақил равишда ўзлари ақидаларини қўлга киритишлари лозим ва аста- секинлик билан жохилликдан илм сари харакат қилишлари керак, энг камида улар исломи хукмий ва исломи мужмални, исломи умумийни ўрганишади, лекин исломи хукмийни тахким қилиш йўлида хам турли- хил хатоларга дучор бўлишади, имтихондан ўтишади, шу холатда янада кўпроқ илмни қўлга киритишади ва аллох таоло мусулмонлардан талаб қилган

ишончга етиб боришади. Мана бу айланма харакат хамиша бир хилда давом этади ва тугамайди. Чунки инсонларни хаммаси бир хил ёшда эмас, хар дақиқада хар сонияда бир киши мукаллаф бўлади ва бир инсон туғилади. Сизлар таклиф ёшига етгунингизча, жохилликдан илм томонга харакатланадиган бу лойихани босиб ўтасизлар, буни кетидан фарзандларингиз сўнгра фарзандингизни болалари ва шу тарзда бу йўналиш қиёмат кунигача давом этади, шу сабабли даъват хам қиёмат кунигача давом этади.

Мана бу мусулмон жамиятининг тирик эканлигини белгисидир. Мана бу харакат ва кураш мусулмонларнинг ижтимоъий тартибини ўрни эмас,балки хаётбахш бўлган ва агарда тўхтаб қоладиган бўлса ижтимоъий айнишга,тартибсизликларга боис бўладиган сув хисобланади. Тирик жамият ўзини ақидаларини қўрқмасдан такомуллашиш сари олиб боради , агар шахс мана бу йўлда хатоларга дучор бўлса жамият уни химоя қилади,яъни уни химоя қилиб йўл кўрсатади ва хатоларини йўқотилади; бу ақида масалаларида ва бошқа ахкомлар бўйича таълим олиш,ўрганиш, ишончни касб қилиш лойихасидаги хавфсизликни таъмин қилинишидир.

Агар мана бундай хавфсизликни таъминлайдиган исломий хукумат мавжуд бўладиган бўлса, шахс хеч нарсадан қўрқмасдан йўлида давом этади ва агарда хатоларга дучор бўладиган бўлса дилсўзлик билан унга ёрдам берадиганлар,уни хақорат қилмайдиганлар,йўлни кейинги қисмида унга ёрдам берадиганлар, уни хатоларини кўрсатиш билан бирга уни рухлантирадиганлар мавжудлиги учун хотиржам бўлади, шу тарзда жамият кундан-кунга ривожланади ва кундан- кунга собит қадам мўъмин инсонлар жамиятда вужудга келишади.

Аммо агар мана бундай фазо мухайё бўлмаса ва мусулмонлар қилган хатолари сабабли такфир қилинишса (яъни ўлдириб юборилса) бу пайтда шахс қўрқувга тушади ва илгари харакат қилишга журъат хам қилмайди, чунки яна хатога дучор бўлишдан сўнгра эса уни ўлдиришларидан қўрқади. Шунинг учун хам ислом ва ақида, тахқиқ қилиш,изланиш,илм холатидан меърос бўлиб қоладиган,тақлидий кўринишга ўтади ва жохиллик хам харгиз

йўқолмайди,нима учун? Чунки орада ишонч эмас, гумон,шак хоким бўлиб олган:

«شَيْئاً الْحَقِّ مِنَ يُغْنِى لاَ الظَّنَّ إِنَّ».

мана бу нарса асрлардан буён мусулмонларни диёрларига хоким бўлиб олганига гувох бўлиб турибмиз. Қани сизлар мархамат қилиб айтингларчи, мана бу вазиятдан ким рози бўлади ва бу вазиятни ким химоя қилади? Мана бу вазиятни давом этиши кимларга фойда келтиради?

Хозирда мана бу вазиятни сақлаб қолиш учун икки тоифа қўлдан келганча харакат қилади,улар мана бу холатни ўзлари истаган ё истамаган тарзда шу шаклда ушлаб туришни хохлашади. Биринчи даста тоғутлар,тоғутларни хукуматлари, фосид уламолар, мунофиқлар ва секулярзадалар тўдаси бўлиб, мана бундай системаларда хатарли микробларга ўхшаб ўзларини хаётларини давом эттиришади, хар қандай курашни ва тавхид илмини,уйғонишни ўзларини зарарига деб билишади ва турли-хил рухий ,таблиғий жангларни йўлга қўйиш ва хилма-хил шубхаларни вужудга келтириш, турли-туман тахдидларни йўлга қўйиш орқали мана бу вазиятни, мана бу жахолатни сақлаб қолишга харакат қилишади, бўлиб хам қандай тахдидлар қилишади: зиндонга ташлаш, қийноқлар, сургунга жўнатиш ва хатто ўлдириб юбориш.

Иккинчи даста ўзлари билмаган холатда мана бу мавжуд вазиятни химоя қиладиган мусулмонлардир. Мана бу дастадаги мусулмонлар мавжуд вазиятни ўзгартириш ва мусулмонларни уйғотиш учун харакат қилаётган кишилар бўлиб, аммо улар уйғотишни шаръий йўлларини,равишини билмаганликлари боис, жохил ахли қиблага нисбатан ноўрин қўполликларни кўрсатишади ва мусулмонларни устида қўрқув хоким бўладиган фазонинг хукмрон бўлишига сабаб бўлишади, хеч ким мана буларни ўткир тиллари сабабли олдинга қадам ташлай олмайди. Чунки мана бу дўстларимиз ўша лахзада такфир қилиб юборишади ва мана бу жохил мусулмонларни хатто уларни ўлиб кетган аждодларини устида хам ўлим хукмини содир қилишади.

Хақиқатда эса хар иккала гурухни берган самараси,натижаси яъни тоғутлар тўдаси билан аслида тоғутларга қарши бўлган жохилларни самараси мана бу борада мусумонлар учун бир хил. Қўрқув,вахшат ижод қилиш ва мусулмонларни илгари харакат қилишлари сари уйғонишларини олдини олиш, шундай бир содда равиш билан ўзлари билмаган холда, аммо тоғутлар билан бир хил кўринишда, хар икки томон ўзини равиши билан мусулмонларни жохилликдан илм сари харакатланишларига тўсиқ бўлишади ва мусулмонлар ўзларини ақидаларини ишонч билан қўлга киритишларига рухсат беришмайди ва ақида бўйича уларни шак,гумон,тақлид томонга тортиб кетишади.

Шубхасиз баъзи мусулмонлар мунофиқларни касалликларига мубтало бўлишади ва ислом мана шу булғанган мусулмонлар сабабли мунофиқларни мусулмонларни жумласидан деб хисоблайди, шу равиш сабабли баъзи мусулмонлар баъзи далилларга кўра кофирларга хос бўлган сўзларни айтишлари ёки амалларни қилишлари мумкин, бу кўринишда нима қилиши керак?

Хар бир мусулмон агар таклиф ёшига етган бўлса, унга таклиф вожиб бўлади,у даражама-даража суратда тахқиқ қилиб изланган холда ақидасини таълим олиши ва олдинга харакат қилиши вожиб бўлади, жохилликдан илм сари ёки жахолатдан ислом сари қилинган мана бу харакат тақлидий,меърос олиш кўринишида бўла олмайди. Чунки, агар меърос бўлиб қолганда эди уни харакат қилишига хам хожат бўлмаган бўлар эди, шахс қадди,терисини ранги ва бошқа нажодга оид белгиларга ўхшаб уни онасини қорнидан ўзи билан бирга бу дунёга олиб келарди. Аммо хаммамиз бундай бўлмаслигини яхши биламиз. Демак, жуда кўп уламоларни наздида қайтиш ва иртидод масаласи олдинга харакат қилган ва изланган холда ислом қабул қилган, меърос қилиб олмаган кишиларга кўндаланг қилинади. Бу ерда хукм чиқариш ўзига хос мураккабликларга эга бўлиб, хеч қайси иш мана бу даражада мураккаб ва тақдирни хал қилувчи бўла олмайди.

Чунки шуни яхши биламизки, жуда кўп мусулмонлар исломларини меърос олган,тақлидий кўринишда қўлга киритишган, жуда кўп вақтларда шахс аслида исломда бўлмаган нарсаларни ислом номи билан қабул қилган ёки исломни юзлаб хурофотларга қўшиб қабул қилган, энди мана бу касалларни,фақир кишиларга ўлим хукмини

содир қилиб ўлдириб юбориш керакми? Уларни такфир қилиб ташлаш керакми? Ёки бўлмасам уларни дармон қилиш учун касалхоналар ва фақирликларини, бечораликларини йўқотиш учун йўллар мавжудми?

Бирга илгари харакат қилишимизга ва биргалашиб жавобни қўлга киритишимизга рухсат берасизлар:

Буни биламизки, охирги элчи юборилгандан ва қуръон нозил бўлгандан буён, бизлар мусулмон бўлмаган кишиларни кофирларни жамиятидан деб хисоблаймиз, энди улар ахли китобни кофири ёки шибхи ахли китобни кофири ёки кофир мушрик бўлиши мумкин. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни келишлари ва қуръонни нозил бўлиши улар учун хужжат қоим бўлганини ифодалайди ва такфир қилиш шартларини,такфирни монеъликларини, бошқа мархалаларни риоя қилмасдан туриб уларни кофирларни ўша дастасидан деб хисоблай оламиз, уларни кофир деб биламиз ва кофирлар жамияти деймиз. Қуръонни айтишича, кофирлар жохилликка эга бўлган жохилдирлар, аммо уларни жохилликлари уларга кофир дея олмаслигимизга боис бўлмайди.

Уларни кофир калимаси билан аташда уламолари билан уларга эргашганларни ўртасида фарқ қўйилмайди. Уларни хаммаси кофирларни мажмуъаси хисобланиб уларни ўзлари хам шу орқали ўзларини танишади, истелох бўйича куфр жамияти ё кофирлар жамияти,деймиз. Масалан улардан бири мен насронийман,дейди ёки бошқа бири мен яхудийман,дейди ё бошқа бири мен секуляристман дейди; мана бу холатда биз уларни олимини хам, ёки уларга эргашганларни хам, худди ўзлари ўзларини таништирганларидек кофирлар дастаси деб хисоблаймиз,

«كَافِرِينَ كَانُوا أَنَّهُمْ أَنْفُسِهِمْ عَلَى شَهِدُوا»

Бизлар хам уларни ўзларини гувохликларига биноан, уларни хеч қайси бирига узр келтирмаймиз. Чунки биз аслида уларни қайси бири аслий кофир ва қайси бири эргашган кимса ё уларни тўдасидан эканини ёки уларни қайси бири аслан иймон келтирмаган ёки уларни қайси бири иймон келтириши мумкин эканини билмаймиз. Демак, уларни гувохликларига биноан

«كَافِرِينَ كَانُوا عَلَىأَنْفُسِهِمْأَنَّهُمْ شَهِدُوا»

биз хам уларни хеч қайси бирига узр келтирмаймиз.

Энди,нима учун кофирларга узр келтирилмайди ва ахли фитратни дунё ва қиёматдаги жойгохи қандай бўлиши хақида "узр ба жахл"да батафсил сухбатлашганмиз, буни мутолаа қилишни хохлаган дўстларимиз мана бу китобга мурожаъат қилишлари мумкин.

Аммо "мужмал" ва "умумий" суратда исломни қабул қилган ва ислом доирасига кирган,лекин исломга алоқадор бўлган хар қандай ишларда баъзи далилларга кўра хатоларга дучор бўлаётган киши, ўзига хос имтиёзларга эга бўлади, уни жиноятини исбот қилгандан сўнг ,учинчи ва тўртинчи мархалада такфирни шартларини ва такфирни монеъликларини мана бу шахсни устида риоя қилиниши керак, росулуллох салллалоху алайхи васалламни равишлари бўйича уни устида иқомайи хужжат қилиниши лозим, яъни сахих далиллар унга очиқ- ойдин,мубхам бўлмаган холда унга етказилиши керак. Бу ердаги мухим нарса, мана бу далил ва хужжатлар шахс тушунадиган тилда етказилиши лозим, шахс сизни нима деяётганингизни фахмлаши керак. Энди мана бу далил ва хужжатларни қачон етказилиши хам мухим, бир шахс хато қилгандан сўнг, уни хатосини росулуллох саллаллоху алайхи васаллам тарафидан ёки исломий хукуматга тегишли ташкилотлар томонидан тўғриланиши мумкин, ёки исломий хукуматни ва унга тегишли ташкилотларни ва раббоний уламоларни мавжуд бўлмаганлиги боис, мана бу далил унга кеч етиб бориши хам мумкин ёки хатто мана бу мусулмонлар шундай хатолар билан бирга ўлиб кетишлари хам мумкин. Уни қилган хатолари нима бўлишидан қатъий назар, мана бу шахс барибир мусулмон хисобланади.

Диққат қилинг дўстлар, росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асридаги мусулмонлар хам диндаги умумий нарсаларни олишлари ва умумий диндаги нарсаларни баробарида таслим бўлишларига қарамасдан, мана бу борада очиқ хатоларга дучор бўлишарди, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам томонидан ё исломий хукумат ва унга хоким шўро тарафидан ислох бўлишарди. Демак, шахсга ошкор,маълум,комилан равшан

бўлмаган холатда ақидадаги хатоларга дучор бўлиши , қочиб қутулиб бўлмайдиган ишдир. Яъни хар қандай масалада мусулмонлар хатога,инхирофларга дучор бўлишлари мумкин, махсусан ақида масаласида шахс тақлид қила олмайди ва шахсни ўзи тахқиқ қилиб изланиши ва тахқиқ қилган суратда қўлга киритиши лозим.

Агар сиз росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хар бир мусулмон бўлган кишини ўтиргизиб олиб ақидани ипидан игнасигача таълим берардилар,деб тасаввур қилган бўлсангиз хато қиласиз. Балки сахобалар аста-секинлик билан огох бўлиб боришарди, хатто бу нарсалар қайси заминада бўлишини хам фарқи йўқ эди.

Мана бу суратда жохилликка узр келтириш мусулмон учун барча ибодий ишларда ақидавий масалаларда,тавхидга,ширкка ёки фиқхий ахкомларга оид масалаларда хам кераклидир, мусулмон учун жохиллик ва хато хисобланади, унда катта ва кичикни ўртасида фарқлаб ўтирилмайди.

Юз марталаб такрорланиши ва маданият сифатида танилиши керак бўлган бошқа бир нуқта шуки, шак ва шубха билан бир кишини кофир деб бўлмайди ва хадни хам ижро қилинмайди, ишонч билан мусулмон бўлганлиги собит бўлган кишини,яъни сен мана бу шахсни мусулмон эканига иймонинг комил; мана бу холатда шак,шубха,эхтимол билан мусулмон номини ундан тортиб ола олмайсан ва уни кофирларга қўшишга хам хаққинг йўқ.

«يَخْرُج لَمْ بِيَقِينٍ الْإِسْلَام عَقْد لَهُ ثَبَتَ مَنْ» يا «بيقين إلا □□□□ يُخرَج فلا بيَقين الإسلام في دخلَ مَن» بِيَقِينٍ إِلَّا مِنْهُ».

Яъни фақат далил ва ишонч билан шахсни исломдан чиқара оласан, ишонч бу ерда жуда мухим нарса. Шунингдек кофирни мусулмон бўлиши хам далил ва ишонч билан исбот бўлади.

Мусулмонни ислом доирасидан чиқариб юбориш учун хам аввало далил ва ишончга эга бўлишинг керак,сўнгра мана шу ишонч билан уни чиқариб юборасан, кофир кишини хам ислом доирасига киргазиш учун хам далил ва ишончга эга бўлишинг лозим. Мана бу жуда кўп дўстларимизни рафторларида кўриладиган хатолар

жумласидан бўлади, улар аввал кишини кофирсан дейишади,сўнгра уни кофир бўлагани борасида далил қидиришади.

Кофир бўлган шахсга қараб бу мусулмон дейишинг,сўнгра эса уни мусулмон эканига далил қидиришинг хам хато бўлади, ёки мусулмон шахсга хам аввал кофир дейсанда,сўнгра уни кофирлигига далил қидирасан. Бу хам хато. Мусулмонни такфир қилиш уни ўлдириш демакдир.

«إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِأَخِيهِ يَا كَافِرُ فهو كقتله».

Аввал шак ва шубха,эхтимол билан мусулмонни ўлдирсангда,ундан сўнг мен ўлдирган шахс жиноятчи бўлганми ё йўқми,десанг,бу ақлга тўғри келадими? У ўлимга мустахақ бўлганми ё йўқми? Мана бу инсонга муносиб иш эмас.

Аслида муносиб бўлган иш шуки, аввал далил ва хужжатлар текшириб чиқилади, сўнгра жиноятни ишонч билан исбот қилингач хукмни исбот қилинади ва ундан сўнг хукм содир қилинади. Охирги мархалада хукмни ижро қилишга алоқадор каналлар орқали хукмни ижро қилишга харакат қилинади.

Шахс китоб ва суннат,ижмоъ асосида куфрга дучор бўлгандан сўнг, мана бу шахсни иймони шак ва гумон билан ва шахсларни хаво ва хаваси асосида ботил бўла олмайди, хеч ким мусулмон шахсни устида мажбурлаб кофир лафзини бўйнига қўя олмайди, чунки мана бу шахсни хаққида жиноятни исбот қилиш мархалалари,шартлар ва такфир монеъликлари ижро қилинмаган.

-Худди куфрда,ширкда,бидъатда ўсган ва мана бу мусибатлардан эндигина қутулган ва хозирда жохилликдан илм сари сафарда юришибди, аммо хануз Абу Зар розиаллоху анхуга ёки бугунги кундаги мусулмонзодаларга ўхшаш уларда жохилият қолдиқлари қолган ва бу қолдиқлар аста-секинлик билан пок бўлиши керак.

-Ёки худди сахроларда,даштда,чекка тоғли,ўтиш қийин бўлган минтақаларда пок ақидалардан узоқда ўсган кишига ўхшайди. Унга сахих ақида етиб бормаган ва бундай киши булғанган ақидага кўра ўсиб-улғайган.

-Ёки росулуллох саллаллоху алайхи васалламни сўзларини эшитади, аммо бу у кишининг сўзлари эканига ишонмаётган кишига ўхшайди, далилларга кўра ва ривоят қилувчига ишонмаганлиги боис уни инкор қилади.

-Ёки бундан бошқа олдинги дарсларимизда ишора қилинган мавжуд ўринларга кўра бўлиши мумкин.

Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асхоблари хам эндигина ширкдан,куфрдан қутулган аввалги насл хисобланишган, улар жуда кўп нарсалар хақида шак қилишарди ва шакларини асосий манбаъ сифатида росулуллох саллаллоху алайхи васалламдан сўраш орқали,мушкилотларини, жохилликларини бартараф қилишарди, ёки бўлмасам очиқ ақидавий хатоларга,амалларга дучор бўлишар ва яна росулуллох саллаллоху алайхи васалламга мурожаъат қилиш билан иқомайи хужжат қилиниб ислох бўлишарди.

Иқомайи хужжат қилинишдан мақсад, қуръондаги ва суннатдаги, ижмоъдаги шаръий хужжатлар росулуллох саллаллоху алайхи васалламни шаръий равишлари билан мана бу шароитдаги шахсга етказиларди. Яъни истидлол ва равшан хужжатлар билан нотаниш ишларни росулуллох саллаллоху алайхи васалламни равишлари билан шахсга кўрсатишимиз,танитишимиз керак бўлади, уни шундай холатда танитишимиз лозимки, бу шахс ўзини яқинларини,оиласини бегоналардан қандай ажратиб олса, мана бу хақни хам шундай ажратиб ташхис беришга қодир бўлиши лозим:

«أَبْنَاءَهُمْ يَعْرِفُونَ كَمَا يَعْرِفُونَهُ»،

яъни шундай равишда шаръий хукмни ботилдан ажратиб ташхис бера олиши керак.

Мана бу огох қилиш йўлида бизлар хам хозирда барча мусулмонлар учун бир хилда таълим системасига эга эмасмиз, шу сабабли хам бир шахс мана бу даражадаги билимга эга бўлиши,аммо бошқаси эга бўлмаслиги мумкин. Ёки бир маконда мана бу илмлар раббоний уламоларни мавжудлиги ва ўзига хос етказиш шароитлари сабабли одамларга етиб борган,аммо бошқа бир жойда уламойи

суъ борлиги ва ёмон каналлар сабабли раббоний уламоларни хеч қайси бирини сўзи етмаган бўлиши мумкин.

Уларни ўтган аждодларига етказилганлиги сабабли мана бу етказилган нарсалар уларга хам етади, деган нарса далил бўла олмайди. Йўқ, бундай бўлмайди, аслан бўлиши мумкин эмас, агар шундай бўлганида даъват,таблиғ иши тўхтаб қолган бўлар ва дин меърос қилиб олинадиган нарсага айланарди, фақих,мужтахид, ахли фан сўзларини ўзини маъносини йўқотарди.

Аниқ ва равшан кўриниб турганидек, хар бир даврда шаръий билимларни касб қиладиган ва хижрат қиладиган ,хамда ўзини миллатига мана бу билимларни етказадиган кишилар пайдо бўлади:

«وَما كانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ» (توبه/122)،

Барча мўъминлар (жангга) чиқишлари лойиқ эмас. Ахир улардан хар бир гурухдан бир тоифа одамлар (жанг учун) чиқмайдиларми?! (Қолганлари эса мадинада) динни ўрганиб, (жангга кетган) қавмлари уларнинг олдиларига қайтган вақтларида, у қавмлар аллохнинг азобидан сақланишлари учун уларни огохлантиргани (қолмайдиларми)?!

Мана бу даъватчи тоифа диндаги фиқхни ўрганиб сўнгра уни қавмлари тушунадиган тилда уларга етказишлари лозим, бу ерда мана бу нарса жуда мухим, ўша миллат тушунадиган тилда етказилиши керак,

«لَهُمْ لِيُبَيِّنَ قَوْمِهِ بِلِسَانِ»

ўша миллатни маданиятига тўғри келадиган қилиб уларга очиқ,равшан баён қилиб бериши керак, бошқача истелох билан айтганда эса динни мана бу миллатга "янгидан" ироя бериши лозим,шу тарзда миллатни жохиллиги бартараф бўлади. Мана бу айни хақиқатдир.

Хўп,энди бартараф қилиниши лозим бўлган мана бу жохиллик нима?-деб савол берилса хам бўлади, агар бартараф қилинмаса

такфирни монеъликларини бирига ўхшаб амал қиладими? Фан ахли мусулмонлардаги жохилликни икки қисмга тақсим қилишган:

-Мўътабар жохиллик: яъни мусулмон шахс бир ишни қилишдан олдин "билимга,огохликка" эга бўлмаган. Диққат қилинглар, яъни мусулмон шахс мана бу ишни қилишдан олдин "илмга,огохликка" эга бўлмаган,мана бу уни мўътабар жохиллиги хисобланади.

-Ғайри мўътабар жохиллик: яъни мусулмон шахс "илм ва огохликка" эришгандан сўнг мана бу ишни қилади. У қилган иш, "илм ва огохликдан" сўнг содир қилинган, шунинг учун хам мана бу жохиллик ғайри мўътабардир, уни жохиллигини қабул қила олмаймиз.

Энди, шариатни баъзи ахкомлари борки хамма учун очиқ-ойдиндир, баъзи бир холатлар бундан мустасно,хозирча шуни айта оламизки, мусулмон бўлганликлари мужмал суратда собит бўлган кишиларни барчаси мана бу ахкомлардан огох бўлмасликлари мумкин эмас. Масалан намоз вожиб эканини ё рўзани вожиб эканини, ё хажни,закотни вожиб эканини хамма билади. Чунки мана бу ўринлар хамма учун равшан ва ошкор, агар бир кишини намоз ўқимаётганини кўрсанг ва унга қараб нима учун намоз ўқимаяпсан?-десанг, мана бу киши уни жавобига мен намозни вожиб эканини билмасдим,деса. Биз мана бу бахонани ундан қабул қилмаймиз ва мана бу шахсни жохиллиги мўътабар эмас.

Аммо олдин хам айтиб ўтганимиздек, бундан бошқа ўринлар хам бор бўлиб, бир жамиятдаги одамлар мана булар хақида илмга,огохликка эга бўлишлари ва мана бу ўринлар борасидаги хукмлар хаммага ошкор ва равшан бўлиши мумкин, аммо бошқа жамиятлар учун ошкор ва равшан бўлмаслиги мумкин, ёки хатто бир жамиятдаги хос минтақадаги кишиларни бир қисми мана бу хукмлардан огох бўлади, аммо бошқа бир қисми эса илм ва огохликка эга бўлмайди ва мана бу хукмлар уларга ошкор ва равшан эмас. Мана бу холатдаги меъёр шуки, мана бу хақ ва хукм бошқаларга эмас, балки шахсни ўзи учун ошкор ва равшан бўлиши лозим.

Бизларни хаммамиз хам шундай холатга тушганмиз, албатта сизни ўзингиз хам бу холатга тушган бўлсангиз керак, яъни бир

киши келиб сизнинг хабарингиз бўлмаган бир хабарни сизга етказади, сўнгра эса сизга қараб таъажжуб билан, бундан хаммани хабари бор қандай қилиб сени хабаринг йўқ,дейди? Шунга ўхшаш холатга дуч келмаганмисизлар? Албатта дуч келгансиз. Бўлиб хам мана бу шахсга бу маълумот тўғри каналлар орқали етиб келмаган бўлиши ва нотўғри каналлардан бу маълумотни қўлга киритган бўлиши мумкин. Бунга намуна, дўстларимиздан бири сухбатлашиб ўтирган пайтимизда, курдларнинг хозирги мусайламайи каззоби бўлмиш ужалонни ишчилар хизбидаги муртадлар яъни курдистонни сагмарглари билан мусулмонларни ўртасидаги жанглар хақидаги бир мавзу яъни жангни ким бошлаганлиги ўртага ташланди? Шу пайтгача дўстимиз мусулмонлар жангни бошлашган деган фикрда эди,аслида эса барча хужжатлар,далилларни кўрсатишича эса жангни бошловчилари муртад секуляристларни ўзи бўлишган,улар қуйидаги қоидага асосан иш олиб боришган эди:

«استطاعوا إن دينكم عن يردكم حتى يقاتلونكم يزالون ولا»

Мана бу кимсалар фаолият қилаётган минтақаларни хаммасида ироқда,сурияда мусулмонларни устига мана бу жангни мажбурлаб юкланган. Бизни дўстимиз мана бу хақиқатдан бехабар экан. Чунки кеча-ю кундуз муртадлар ва мунофиқларни қўлидаги ахборот воситалари ёлғонни буларни миясига қўйган эди, шунинг учун хам бу киши бугунги кундаги хақиқатни билмасди. Мана бу хақиқатда эса мусулмонни бекорга тўкилган қони ва мана бу қон хақиқат йўлида тўкилдими ё йўқми?- деган мавзулар хақида сухбат қилинарди. Умуман олганда бир мусулмонни қони хақида гап очилган эди. Бу ерда бир мусулмонни обрўси,дини хақида гап кетаётган эди, аммо мана бу дўстимизни хабари йўқ экан.

Демак, бу ердаги меъёр шуки, мана бу масала ва хукм ўтиб кетган аждодларга ёки бошқа минтақалардаги одамларга ё мана бу жамиятда яшайдиган бошқа одамларга эмас,балки бу шахсни ўзи учун мушаххас ва ошкор бўлиши керак.

Байхақий ва Абдурраззоқ рохимахуллохни келтиришича: Умар ибни Хаттоб розиаллоху анху шомдаги бир кишининг зинони харом қилингани хақидаги хукмни билмаслиги хақида қилаётган иддаосини қабул қилади, бу киши зино қилган бўлиб унга нисбатан

ўзининг жохил эканини иддао қиларди. Умар ибни Хаттоб уни жохиллиги борасидаги узрини қабул қилади. Мана шунга ўхшаш у кишидан ва Усмондан ривоят қилинишича, араб бўлмаган ва зино гунохини қилиб қўйган ва зинони харом қилингани хақидаги хукмни билмаслигини иддао қилган бир жориянинг узрини хам қабул қилинган эди.

Субханаллох, агар сахобаларни асрида мана шунча сабиқунал аввалун мавжуд эканига ва исломий хукуматни қудратини борлигига қарамасдан мана бундай ошкор хукмлар хақида хам жохил бўлишган бўлса, ва уларни жохилликлари борасидаги узрлари хам қабул қилинган бўлса, исломий хукумат мавжуд бўлмаганлиги сабабли мана шунча жохилликлар ривожланган ва асрлардан буён мунофиқлар жамиятни ўзларига жавлонгох қилиб олган мана бу даврда қанча миқдорда жохиллик вужудга келаркин? Бўлиб хам мана бу жохилликлар аллохни шариатидаги барча ишларни ўз ичига олган бўлсачи?

Мана бу холатда, агар шахс уни иртидодгача тортиб олиб борган жинояткорона ишига нисбатан мўътабар жохилликка эга бўладиган бўлса, унинг мана бу мўътабар жохиллиги иртидод жиноятидан покланиши учун бахона,узр бўла олади ва мана шу мўътабар жохиллик шахсни иймонига зарар етишига монеълик қилади ва шахсга қарши хукм содир қилинишига, уни такфир бўлишига тўсиқ бўлади ва шахснинг мана бу мўътабар жохиллиги аллохни шариатининг қайси қисматини ўз ичига олишини хам фарқи йўқ.

Мўътабар жохиллик шариатни хаммасига тўғри келади, махсусан ақидага ўхшаш инсон бошқалардан тақлид қилиб ёки меърос қилиб ололмайдиган қисмида шахс албатта ақидасини тахқиқ қилиш,изланиш,тажриба қилиш, хато, аста-секинлик билан жохилликдан илмга сари харакатланиш оқибатида қўлга киритиши лозим. Жохилликдан илмга ва куфрдан иймонга ,кофирларни жамиятидан исломга томон қилинган харакат, аллохни назаридаги олдинга сари ривожланиш ва орқада қолишни маъносини,мафхумини англатади:

«أَنْيَتَقَدَّمَأَوْيَتَأَخَّرَ مِنْكُمْ شاءَ لِمَنْ».

Мана бу йўлда олдинга ривожланишни таъсирида орқада қолиш ё орқага қайтиш мушаххас бўлади.

Жохилликка узр келтириш борасида ишора қилиниши керак бўлган нуқта, динни усуллар ва фаръий нарсаларга тақсим бўлишидир, баъзи бир кишилар усулларда узр мавжуд эмас,аммо фаръий нарсаларда мавжуд,дейишни қасд қилишади. Аввало мана бундай тақсомотни қуръонда ва сахих суннатда хеч қандай асоси йўқ. Демак, бу борада кўнглингиз хотиржам бўлсин. Ибни Қоййим,ибни Таймия рохимахуллохга ўхшаган олимлар мана бу борада айтишганки: (усул ва фаръий) нарсаларга тақсим бўлишлик сахобаларни асридан кейин пайдо бўлган, бошқа томондан қараганда мана бундай тақсимотга қоил бўлган кишилар,динни энг катта усулларидан бўлган ва динни арконларидан хисобланган намозни фаръий нарсалардан ,деб хисоблашади ва салафлар ихтилоф қилган эътиқодга оид масалаларни хам фаръий нарсалардан хисоблашади. Уларга шуни айтамизки: агар сизларни усуллардан бўлган манзурингиз ақидавий масалалар бўладиган бўлса, динни хаммаси усулдир; чунки бизлар молий ё баданий ибодатларни шаръий эканига эътиқод қилган пайтимиздагина бажара оламиз; амалдан олдин эътиқод бўлиши керак, агар бундай ақида бўлмайдиган бўлса аллохни ибодатлари амални воситаси билан тўғри бўлмайди.... кўрдингизми, мана бу катта кишиларнинг мана бу масалага нисбатан кўз қарашлари бўлади. Демак, динда усул ва фаръий нарсаларга тақсим қилишликни қуръон ва суннатда хеч қандай асоси йўқ .

Мана бу холатда жохилликка узр келтириш мўътабар жохилликни динни бир қисмида эмас,балки динни хаммасида қабул қилишликдан иборат. Ошкор ва аниқ ишлар яъни шариатда аниқ ва ошкор баён қилинган ишлар ёки бошқаларга ошкор ва равшан бўлган ишлар эмас, олдин "шахс учун" ошкор ва равшан бўлган ишлардир. Шунинг учун хам бир мусулмонга ишларни ошкор ва равшан қилиниши керак, мана бу ишларни ошкор ва аниқ қилганимиздан сўнг, шахсни устида хукмни мархалаларни босиб ўтиш орқали содир қиламиз.

Энди, агар мусулмон киши шаръий каналлар орқали ўзини жохиллиги бартараф бўлиши учун харакат қилмаса ёки бирор

киши унга ишларни ошкор ва равшан қилиб беришига хам рухсат бермасачи? Мана бу холатда, бундай шахс хеч қандай узрли сабабсиз дарсларга хозир бўлмаган ва бошқалардан орқада қолган шогирдга ўхшайди, уни имтихонлардан ўта олмаслиги хам табиийдир. Мана бу шахсни хеч қандай узри йўқ, чунки унга хамма нарса мухайё эди, аммо "ўзини ихтиёри билан" дарсларга қатнашмаган ва "ўзини ихтиёри билан" ўзини таълимдан, юқори синфга ўтишдан,илгарилашдан махрум қилган. Шу тартибда муртад бўлган ва ўзларини учталик кофирлар (ахли китоб кофирлари,шибхи ахли китоб кофирлари, мушрик ва секуляр кофирлар) жумласига қўшган ва ўзларини улардан деб билган кишилар учун хам узр мавжуд эмас. Чунки жохилликка узр келтириш кофирларга эмас, мусулмонларга тегишли нарса, кофирларга эмас фақат мусулмонларга тегишли иммиёздир. Мана бу холатда агар мусулмон киши шундай мўътабар жохилликка эга бўлса,шу мўътабар жохиллиги уни такфир бўлишига монеълик қила олади ва хукм уни устидан олиб ташланади.

Иккинчи ўринда мусулмон кишини такфир қилинишига монеълик қила оладиган ишлар,қасддан қилинмаган унутиш,хато ва шунга ўхшаш ишлар хисобланади:

Инсонни ишлари қасддан ё қасд қилмаган холатда бўлишини хаммамиз яхши биламиз, унутиш ва хато ёки қаттиқ қўрқув ё ғазабланиш ё ўта қаттиқ хаяжонланиш сабабли инсон ўзи истамаган ишларни қилиши мумкин, мана булар қасддан қилинмаган ишлар жумласига киради ва шахс қасд қилмаган холатда хақдан узоқлашиб кетади ва жиноятга дучор бўлади, ишларни қасд қилмаган холатда бўлиши шахсни иймонига зарар етишига ва шахсни устида иртидод хукмини ижро этилишига монеъ бўлади. Аллох таоло бундай мусулмонлар хақида мархамат қиладики:

أَخْطَأْنَا أَوْ نَّسِينَا إِن تُؤَاخِذْنَا لَا رَبَّنَا ۗاكْتَسَبَتْ مَا وَعَلَيْهَا كَسَبَتْ مَا لَهَا ۚوُسْعَهَا إِلَّا نَفْسًا اللَّهُ يُكَلِّفُ لَا ...(بقره/٢٨٦)،

Аллох хеч бир жонни тоқатидан ташқари нарсага таклиф қилмайди. (хар кимнинг) қилган (яхши) амали ўзи учундир ва (ёмон)

амали хам ўзининг бўйнигадир. Парвардигоро, агар унутган ёки хато қилган бўлсак, бизни азобингга гирифтор айлама!

)٥/احزاب) رَحيماً غَفُوراً اللَّهُ كانَ وَ قُلُوبُكُمْ تَعَمَّدَتْ ما لكِنْ وَ بِهِ أَخْطَأْتُمْ فيما جُناحٌ عَلَيْكُمْ لَيْسَ

Қилган хатоларингиз сабабли сизларга гунох йўқдир, лекин кўнгилларингиз (билан) қасд қилган нарсадагина (гуноххор бўлурсизлар). Аллох мағфиратли, мехрибон бўлган зотдир.

Хўп, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хам мана бу оят ва унга ўхшаган оятларни янада очиқроқ равшанлаштириш учун мархамат қиладиларки, агар умматим хатога,унутишга,мажбурий холатга дучор бўладиган бўлсалар, аллох таоло уларни мана бу ишларини кечиради:

«عَلَيْهِ اسْتُكْرِهُوا وَمَا وَالنِّسْيَانَ الخَطَأَ أُمَّتِي عَنْ لِي تَجَاوَزَ اللهَ إِنَّ».

Бу ердаги хатодан мақсад, шахс бир ишни қилмоқчи бўлади, аммо у қилган ишни натижаси у назарда тутган ишдан кўра бошқа нарса бўлиб чиқади,масалан:

Хайбар ғазотида қадрли сахобалардан бўлган Омир ибни Аквоъ розиаллоху анху душманни аскарини ўлдиришни қасд қилади, аммо урган зарбаси ўзига қайтади ва уни ўзи ўлади. Сахобаларни бири айтадики: Омир ўзини ўзи ўлдирди ва бу уни амалларини ботил қилади. Аквоъ розиаллоху анхуни акаси Салма розиаллоху анху ёшга тўла кўзлари билан росулуллох саллаллоху алайхи васалламни олдиларига келади,шунда у киши мархамат қиладиларки: сенга нима бўлди? Салма айтадики: Омирни амаллари ботил бўлди,дейишяпти. У киши мархамат қилдиларки: ким бу сўзларни айтди? Ёронларингизни бири,деб жавоб берди. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қилдиларки:

مَرَّتَيْنِ أَجْرُهُ لَهُ بَلْ ،ذَلِكَ قَالَ مَنْ كَذَبَ.

Улар ёлғон айтишибди, буни ким айтган бўлса хам ёлғон айтибди, у учун икки баробар савоб мавжуддир.

Мана бу хадисдаги қадрли сахоба ўзини ўлдиришни қасд қилган эмасди, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хам уни қилган иши хато сабабли бўлганини ва у кечирилишини маълум қилиб бу ишга аниқлик киритадилар.

Ёки бошқа бир жойда росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки: худованд ўзи томонга тавба қилиб қайтаётган бандаси учун сизларни хар биригиздан кўра шодроқ бўлади. Одамлар яшайдиган жойлардан узоқдаги бир биёбонда бир шахс озиқ-овқат нарсалари билан бирга отини хам йўқотиб қўйган пайтида,уни топишдан ноумид бўлиб қолади. Шахс дарахтни соясига дам олиш учун чўзилиб ётади, у шу холатда паришон бўлиб турган пайтида тўсатдан отини бошига келиб қолганини кўради. Шунда отини тизгинини ушлаб олиб қаттиқ хурсанд бўлганидан айтадики:

اللَّهُمَّ أَنْتَ عَبْدِى وَأَنَا رَبُّكَ أَخْطَأَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ، قَالَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ

Мана бу шахс қаттиқ хурсанд бўлганидан айтадики: парвардигоро! Сен банда ва мен сени парвардигорингман. Мана бу шахс қаттиқ хурсанд бўлгани сабабли хато қилади.

Агар бир шахс аллохни ўзини бандаси деб хитоб қиладиган бўлса, шубхасиз бу шахс ошкор куфрга дучор бўлган бўлади, қатъан хам ошкор куфрга дучор бўлади, шунингдек агар бир киши қасддан,огох бўлган холатда бу ишни қилса, бу уни исломдан чиқишига боис бўлади, аммо олдин айтиб ўтилган шахсга ўхшаб хато қилган холда айтиб юборса маъзур бўлади ва уни устида хукм содир бўлмайди.

Албатта, хатокор ёки унутган шахсга нисбатан қаттиққўл бўлиш ва гунохни олиб ташланиши, мушаххас жиноятлардаги ахкомларни ижро қилинмайди деган маънода эмас. Чунки хато қилиш,унутиш борасидаги масалаларда баъзи бир масалалар борки, хато қилинган тақдирда хам уни ижро қилиниши керак, махсусан булар аллохнинг бандаларини хаққига тегишли бўлса. Қасд қилмаган холда одам ўлдиришга ўхшаш,бунда шахс бошқа бир кишини қасд қилмаган холда ўлдириб қўяди, буни баробарида эса ўзини қилган хатоси сабабли каффорот бериб дия тўлаши лозим. Ёки бўлмасам тахорат олишни унутиб тахоратсиз намоз ўқиган киши, бир муддатдан сўнг бу уни ёдига келади. Шунда, намозини иккинчи марта қайта ўқиши керак, ёки бир фарзни вақти ўтиб кетган бўлса ва у намозини унутиб қўйган бўлса, ёдига тушгандан сўнг уни ўқиши лозим.

Бу ердаги гунох уни иймонига зарба,зарар етказмайди, уни унутганлиги ё хато қилгани сабабли бу нарсалар иймонига зарар етишига монеълик қилади ва у етказган зарарини қоплаши лозим. Хар қандай холатда хам, унутиш ва хатога ўхшаган қасддан қилинмаган ишлар мусулмон шахсни такфир қилинишига монеълик қилади.

Такфирга монеълик қиладиган ва такфирни монеъликларидан бири хисобланган ўринлардан яна бири, икрох ва мажбурликдир:

Икрох холатида шахс бир ишни мажбурият сабабли қилади ва агар мажбур бўлмаса, мана бу шахс бу ишни қилмасди. Худди қурайшни секуляристлари Аммор ибни Ёсир розиаллоху анхуни унинг ўзи эътиқод қилмайдиган сўзларни айтишга мажбур қилганларига ўхшайди, аллох таоло кофирларни қўлига тушиб қолган мана бу сахоба хақида ва унга ўхшаганлар борасида қуйидагича мархамат қилади:

«فَعَلَيْهِمْ صَدْراً بِالْكُفْرِ شَرَحَ مَّن وَلَكِن بِالإيمَانِ مُطْمَئِنٌّ وَقَلْبُهُ أُكْرِهَ مَنْ إِلاَّ إِيمَانِهِ بَعْدِ مِن بِاللهِ كَفَرَ مَن عَظِيمٌ عَذَابٌ وَلَهُمْ اللهِ مِّنَ غَضَبٌ» (نحل/١٠٦)،

Ким аллохга иймон келтиргандан кейин (яна қайтиб) кофир бўлса (аллохнинг ғазабига дучор бўлур). Лекин ким қалби иймон билан ором олган холда (куфр калимасини айтишга) мажбур қилинса, (унинг иймонига зиён етмас). Аммо кимнинг кўнгли куфр билан (яъни,диндан чиқиб кофир бўлиш билан) ёзиладиган бўлса, бас,ундай кимсаларга аллох томонидан ғазаб ва улуғ азоб бордир.

Энди бир мусулмон кофирларнинг мажбур қилган нарсаларини баробарида қанчалик даражада чидаб бериши, унинг иймонига боғлиқ, бу учун хад,чегара таъйин қилинмаган. Сумайя розиаллоху анхо кофирлар талаб қилган нарсага бардош беради ва хатто жонини берган тақдирда хам куфрли сўзларни тилга олишга хозир бўлмайди ва олмайди хам ва ўша тоғутни юзига туфуради. Аммо уни ўғли Аммор ўша куфр сўзларини мажбурлиги сабабли айтади. Демак, шахсга бу борада таклиф,хад таъйин қилиб бўлмайди, бу шахсларнинг иймонини меъзонига, кенглигига боғлиқ бўлади. Аммо ислом уламолари ўлим ва зинони мана бу қоидадан мустасно қилишган ва хар қандай суратда мусулмон киши мана бу икки жиноятни агарчи жонини бериш эвазига бўлса хам қилмаслиги керак,деб эътиқод қилишади.

Муттахам шахсга нисбатан иртидод хукмини содир қилинишидан олдин текшириб чиқилиши лозим бўлган ва бу шахсни муносабат билдиришда охирги мархала сифатида ишлатиладиган такфирни монеъликларидан хисобланган нарса, таъвил бўлади. Мана бу мархалада хукмни содир қилмоқчи бўлган шахс комил ишончга эга бўлиши керак.

Шаръий таъвил қилиш ва шаръий ижтиход қилиш хам, хато қилиниши мумкин бўлган ўринлардан бири хисобланади, шу билан бирга у шахсни иймонига зарар етишига монеълик қилади ва мусулмон шахс ислом доирасидан чиқиб кетишига йўл қўймайди. Таъвил қилаётган кишининг хадафи аллохнинг шариатидаги қонунларга итоат қилишдир, аммо у қилган ижтиходида хатога дучор бўлади. Яъни таъвил қилувчининг асли мақсади аллохнинг шариатидаги қонунларга итоат қилиш,бўйсинишдан иборат бўлиб, у аслида аллохни буйруғига эргашмоқчи бўлади, аммо ижтиодда хато қилиб қўяди.

Шаръий хужжатларга нисбатан хато таъвил қилишлик, росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асрларида содир бўлган, хатто тахлил ва тахрим хаддидаги таъвилларга бир неча ўринда ишора қилиб ўтдик, яна бир марта уларга ишора қилмоқчимиз. Аммо у пайтда росулуллох саллаллоху алайхи васалламни борликларига ва исломий хукуматни ва сахобаларни шўросини мавжудлигига қарамасдан, шахсни устида "набавий хужжат" иқома қилинмагунча ва шаръий каналлар орқали уни жохиллиги йўқотилмагунча ва ундан тавба қилиш талаб қилинмагунча, шахснинг қилган хатоси сабабли уни устида иртидод хукми ижро қилинмаган, агарчи Хотиб ибни Балтаъа розиаллоху анхуни воқеасида аввал у киши такфир қилинади, аммо кейинги қилинган текширувлар натижасида Хотиб розиаллоху анху хақидаги такфир хато бўлганлиги маълум бўлади, шу сабабли хам бу иш иртидод хукмини ижро қилинишигача етиб бормайди.

Сахобаларни асридаги ёки ундан кейинги асрлардаги хато таъвилларга, хато ижтиходларга мисоллар жуда кўп, бизларга

мавзуни яна ёритиб бериши учун уларни бир нечасига ишора қилиб ўтмоқчимиз:

1-Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни сахобаларидан бўлган Жобир розиаллоху анху айтадики: сафарга чиққан эдик, бизларни биримизни бошимизга тош келиб тегди ва уни бошини яралади, бу шахс эхтилом бўлган эди, шунда у атрофидагилардан менда таяммум қилишга рухсат борми?-деб сўради. Бизни назаримиз бўйича сен учун таяммумга рухсат йўқ,чунки хозир сенда тахорат қилиш учун сув мавжуд,дейишди. Мана бу шахс ғусл қилди ва халок бўлди. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни хузурларига келган пайтимизда, у киши бундан хабар топдилар ва мархамат қилдиларки:

«أَوْ -وَيَعْصِرَ يَتَيَمَّمَ أَنْ يَكْفِيهِ كَانَ إِنَّمَا ،السُّؤَالُ الْعِيِّ شِفَاءُ فَإِنَّمَا يَعْلَمُوا؟ لَمْ إِذَا سَأَلُوا أَلَا ،اللَّهُ قَتَلَهُمُ قَتَلُوهُ جَسَدِهِ سَائِرَ وَيَغْسِلُ ،عَلَيْهَا يَمْسَحُ ثُمَّ خِرْقَةً جُرْحِهِ عَلَى -يَعْصِبَ».

Уни ўлдиришди, аллох уларни халок қилсин, агар билишмас экан нима учун савол қилиб сўрашмаган? Нодонликни ягона чораси,иложи сўрашдир, у фақат таяммум қилса ва бир эски латта билан ярасини боғлаб олса бўлди эди, шундан сўнг ярасини устига масх тортарди ва баданидаги қолган қисмини юварди.

Бу ерда кўриб турганимиздек нотўғри ижтиход бир мусулмонни ўлимига сабаб бўлди, аммо бу ердаги ижтиходда қилинган хато,жохиллик сабабидан хеч ким жазоланмади. Мана бу қадрли сахобалар таяммумга, намозга,тахоратга оид масалада ижтиход ва таъвил қилишади ва уларни қилган таъвили хато бўлиб чиқади ва шу таъвил бир мусулмонни ўлимига сабаб бўлади, аммо шунга қарамасдан уларнинг мана хато таъвиллари қабул қилинади ва шаръий манбаълардаги хато таъвил сабабли хеч ким жазоланмайди.

2-Иккинчиси росулуллох саллаллоху алайхи васалламнинг "рожиъ" ва "биърул маъуна" фожеасидаги ўзларини ижтиходлари бўлиб, бу ижтиход ана ўшанча сахобаларни ўлимига боис бўлган эди. Аввал бир марта бу фожеа бўлиб ўтади, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам иккинчи марта хам юборадилар, аммо бу сафар хам шу фожеа содир бўлади.

3-Бошқа бир ўринда эса қадрли сахоба Бароъ ибни Маърур розиаллоху анхуга ишора қиламиз. Бу қадрли сахоба қибла

ўзгаришидан олдин барча мусулмонларга хилоф равишда қиблага қараб намоз ўқийди, мана бу пайтда бошқа мусулмонлар байтул муқаддасга қараб намоз ўқишарди, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мана бу сахобани макка томонга қараб намоз ўқиётганидан хабар топганларидан сўнг, бошқа мусулмонларга хабар берган холда, унга хам мусулмонлар билан бир хил бўл ва хамма намоз ўқиётган томонга қараб намоз ўқи,деб амр қилдилар; унга қараб намозларини яна қайтадан ўқишга буюрмадилар, нима учун??? Чунки у таъвил қилган эди.

4-Ўтган дарсларимизда ишора қилганимиздек, Хотиб ибни Балтаъа хам хато таъвил сабабли жосуслик гунохига дучор бўлади, Умар уни устида иртидод хукмини содир қилгандан сўнг; Хотиб розиаллоху анху ўзининг қилган иши иртидодга боис бўлишини яхши биларди, шунинг учун хам ўзига қарши Умар розиаллоху анхунинг содир қилган хукмини баробарида айтадики: мен муртад бўлганим йўқ,деб ўзини далилларини келтиради.

Бу ердаги сухбат уни иртидоди хақида кетаётганлиги мушаххас, уни мақсади муртад бўлиш бўлган эмасди.....яъни агар бир киши мана бу ишни мусулмонларга қарши кофирларни химоя қилиш учун қиладиган бўлса ва мусулмонларга қарши кофирларга ёрдам берадиган бўлса, бу уни иртидодига боис бўлишини яхши биларди. Аммо у мана бу ният билан бу ишни қилмаган эди, балки уни келтирган далиллари аслида уни мақсади бошқа нарса эканини кўрсатади, шу сабабли хам мен муртад бўлганим йўқ,деб далил келтиради ва росулуллох саллаллоху алайхи васаллам уни келтирган далилини қабул қиладилар, пайғамбаримиз уни хато таъвил қилганлиги боис узрини қабул қиладилар. Мана бу борада нозил бўлган оятлар хам Хотибнинг хато таъвил қилганини собит қилади.

5-Қуддома ибни Мазъун бир гурух кишилар билан бирга Умар ибни Хаттобни хукумати даврида тахлил хаддидаги хато таъвилга дучор бўлади, улар шаробни ўзларига халол қилишади, аллох таолонинг қуйидаги мархамат қилган оятида таъвил қилишади:

«لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُواْ إِذَا مَا اتَّقَواْ وَّآمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَواْ وَّآمَنُواْ ثُمَّ اتَّقَواْ وَّأَحْسَنُواْ وَاللّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ» (مائده/93)،

Иймон келтирган ва яхши амаллар қилган зотлар учун – агар (харом нарсалардан) сақланиб, иймон ва яхши амалларида собит бўлсалар, сўнгра ўзларини сақлаб (у нарсаларнинг харомлигига) иймон келтирсалар, сўнгра аллохдан қўрқиб чиройли амаллар қилсалар- (илгари) еб- ичган нарсаларида гунох йўқдир. Аллох чиройли амал қилувчиларни севади.

«جُنَاحٌ الصَّالِحَاتِ وَعَمِلُواْ آمَنُواْ الَّذِينَ عَلَى لَيْسَ»

Бу шахс юқоридаги жумлани атрофидаги дўстлари билан бирга шундай таъвил қилган ва тушунган эдиларки, агар хар қандай киши иймон келтирса ва яхши амаллар қилса ва ўзига эхтиёт бўлса шароб ичса хам бўлаверади; агар маст қилувчи шароблар истеъмол қилишса хам мушкили йўқ,деб тушунишади. Улар таъвил қилишган эди, мана бу кишилар хам такфир бўлишгани йўқ, балки хужжат иқома қилинади ва тавба қилишади, албатта уларни устида шароб ичган кишининг хадди ижро қилинади.

6-Ўтган дарслар мобайнида ишора қилиб ўтганимиздек бошқа бир намуна хаворижлардир, улар хам сахобаларни асрида нотўғри таъвилга дучор бўлишади, мана шу нотўғри таъвиллар билан мусулмонлар такфир бўлишади ва қўллари мусулмонларни қонига беланади. Аммо Али ибни Аби Толиб розиаллоху анхуни ўзи мана бу кимсаларнинг таъвилини қурбони бўлган, аммо у кишининг ўзлари уларни такфир қилмаганлар. Хатто уларни мунофиқлар тўдаси деб хам номламаганлар,балким уларни мусулмонларга қарши қўзғалон қилган бағий бўлган кишилар деганлар.

Мана бу ва шунга ўхшаган баён қилиб ўтилган бир неча воқеалар ўтган дарсларимизда хам уларга ишора қилганмиз,бу пайтларда исломий хукумат ва мурожаъат қилинадиган ва сенга нима қилишинг лозимлигини айтадиган хамда мана бу хато таъвиллар, нотўғри ижтиходларга муносабат билдирадиган маржаъ мавжуд бўлган, энди хозирда мана бундай неъматлардан махрум бўлган вохид ижмоъга хам эга бўлмаган ва содиқ уламоларнинг бир-бирига зид,турли-туман ижтиходлари,таъвилларидан қутулишни имкони бўлмаган ва шу билан бирга аксар жамиятларда ғолиб бўлган мунофиқларнинг шубхалари хам мавжуд бўлган хозирга даврда, мана бу изтирорий вазиятда нима қилиш керак?

Улил амр шўроси бўладиган ва мана шунча ижтиходлар ва таъвилларга бир ижмоъ сифатида ироя берадиган қози хам мавжуд эмас,сени ўзинг хам шикоятчи ва хам қози бўла олмайсан, демак бир қозини дунёга келтириш керак, унинг хар қандай сатхда бўлиши (қишлоқдами, шахардами, жамоатдами ёки бир неча жамоат биргами, давлатдами, минтақадами ёки жахон сатхидами) мухим эмас, албатта қозини вужудга келтириш керак, мана бу қози вужудга келмас экан, сен фақат ўзингни фикрингни баён қила оласан ва ўзингни химоя қиласан. Хатто фикрингни баён қилаётганингда хам эхтиёт бўлишинг лозим. Шу сабабли хам имоми Молик рохимахуллохга ўхшаган кишилар учун, бир муфтининг ихтилофли масалалар борасида: мана бу харом дейиш нихоятда оғир ботарди, балким улар имоми Молик рохимахуллохни айтишларича қуйидаги сўзларни айтишлари лозим эди: мен уни яхши иш эмас,деб билардим.

Мана бу суратда хақиқат улар учун муштабих бўлган шахслар,гурухлар, тоифалар, ахзоблар, мазхабларни вазияти нима бўлади? Муштабих, яъни улардан донороқ бўлган кишилар хам хатога дучор бўлган масалалардир. Муштабих яъни мубхам, шубхали, яширинган, ўхшаш, мушкил, номаълум.Муштабих яъни айтиб ўтганимиздек, шундай бир масалалар борки, тоифаларга ва гурухларга, ахзобларга, мазхабларга хам муштабих бўлган, хатто донороқ кишилар хам муштабих бўлишган, бундай кишилар хам хатога дучор бўлишган.

Ха, баъзи мусулмонлар оятларга ва ривоятларга ва тарихий ёзилган нарсаларга истинод қилиш орқали, ишлар уларга шу даражада муштабих бўлганки, мусулмонларни мутахассислари хам нима қилишларини билмай қолишган, хатоларга дучор бўлишган..... вохид уммотни ва вохид ижмоъни ташкил қиладиган мусулмонларнинг шўройи улил амри ташкил бўладиган замонгача вазият шу холида давом этади, ўша замонгача хеч хам ўзини мутлақ дейишга ва бошқаларни шаръий манбаълардан қилган ижтиходлари,таъвиллари сабабли такфир қилишга хаққи йўқ. Мана бу аксар мусулмонлар тушиб қолган изтирорий холатдир. Мана бу холатга сабр қилишлик худди ўлган хайвонни гўштини ейишга ўхшаган нихоятда оғир, аммо бошқа чора йўқ ва бундай

масалаларни хал қиладиган маржаъ ёки ўша исломий хукуматни шўроси ташкил бўлгунича сабр қилиш керак. Харакат қилиш билан бирга сабр қилиш лозим, мубораза қилиш билан бирга хам сабр қилиш керак бўлади.

Қимматли дўстлар, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам қуйидагича мархамат қилган пайтларида: "менинг умматим 73 фирқага тақсимланиб кетади" мана бу фирқаларнинг барчаси диндан чиқиб кетмасликларига далолат қилади; чунки росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мана буларни барчасини ўзимнинг умматим деб хитоб қиляптилар, хаммани ўзларининг уммати деб санаганлар, бу таъвил қилувчиларнинг агарчи ўзларини таъвилларида хатога дучор бўлишган бўлса хам, диндан чиқиб кетмасликларига далолат қилади.

Ибни Таймия рохимахуллох айтадики: 72 фирқа хам мана шунга ўхшашдир, уларни орасида ботинда кофир бўлиб мунофиқ бўлганлар хам бор, уларни орасида шундайлари хам борки, мунофиқ эмаслар, балки дилларида аллох ва пайғамбарига мўъмин бўлиб ботинда кофир хам эмасдур; улар таъвилда хатога дучор бўлишлари мумкин, энди бу хар қандай хато бўлишидан қатъий назар..... энди мана бу 72 фирқани хаммаси кофир ва ислом миллатидан чиққан деган кимсага ; китоб ва суннат , сахобаларни ижмоъси – уларга аллохни розилиги бўлсин – тўрт имомни ижмоъси ва ундан бошқа имомлар хам қаршилик билдиришган, зеро уларни хеч қайси бири 72 фирқани кофир демаган,балки мана бу фирқаларни ўзлари баъзи ақидалар асосида бир-бирларини такфир қилишади. Бўлмасам аиммаларни хеч қайси бири уларни такфир қилган эмас. Мана бу гурухларни хеч қайси бири хатто ўзларини ўзлари такфир қилган гурухлар хам такфир қилинган эмас."

Демак хатто ибни Таймияни сўзи бўйича ботинда кофир бўлган мунофиқлар ёки мунофиқ бўлмаган ва дилида худога иймон келтирган,лекин хато таъвил қиладиган кишилар, ибни Таймия айтадики: энди мана бу таъвилдаги хато хар қандай нарса бўлишидан қатъий назар, агар кимки мана буларни кофир ва ислом миллатидан чиққан,деса, китоб ва суннатга ва сахобаларни ижмоъсига – аллох улардан рози бўлсин- ва тўрт имомни ижмоъсига ва бошқа имомларни ижмоъсига мухолифат қилибди;

мана бу таъвил қилган кишилар хақидаги ибни Таймиянинг айтган сўзларидир. Агарчи мана бу гурухлар ўзларини ўзаро таъвил қилишган бўлса хам ёки бир-бирларини такфир қилишган бўлса хам, бу уларни ўзларининг мушкилотлари ва ўзларининг хатолари хисобланади. Мана бу уларни ўзларини манхажлари бўлади, уларнинг мана бу такфир қилишлари хам қуръонга, суннатга ва сахобаларни ижмоъсига, тўрт имомни ва бошқа имомларни ижмоъсига қаршилик қилиш бўлади.

Мана бу борада ислом тарихида жуда кўп намуналар мавжуд, хаворижларга ўхшаб таъвил қилган гурухлар хам бор, мўътазилага ўхшаш пайғамбаримиз саллаллоху алайхи васалламни ёлғончига чиқаришмаган, аммо бидъат сабабли ўзларини йўқотиб қўйишган ва ўзларининг гумонларида ўзларини хақ деб ўйлайдиган гурухлар хам бор, мана бунга ўхшаган барча гурухларни ахли таъвил дейишган ва хеч ким уларни такфир қилган эмас. Шунинг учун хам сахобалар хаворижнинг саргардон ва муртад эканига иттифоқ қилишган эди, бу борада сахих хадислар хам ворид бўлган. Шу билан бирга уларнинг исломдан четга чиқмаганликларига хам иттифоқ қилишган, агарчи улар мусулмонларни қонини халол қилиб олишганига ва жуда кўп шаръий ишларни инкор қилишганига қарамасдан уларни диндан чиқмаган дейишади, чунки уларнинг қилган таъвиллари такфир бўлишларига монеълик қилади.

Биз мана бу ўринларни яна қайтадан такрорлаб айтяпмиз, чунки мана бу такрорлашларни хатога дучор бўлган дўстларимизга фойдаси тегиб қолар деган умиддамиз. Бизлар мана бу борада бутун тарих давомидаги ёки ўтган бир неча асрлардаги хато йўлга тушиб қолган ахли суннатга мансуб бўлган фирқаларнинг ва бошқа фирқаларнинг орасидаги буюк имомларнинг юзлаб ижтиходларига эгамиз, мана буларнинг хаммаси шаръий манбаълардан хато таъвил қилишга очиқ-ойдин намуна бўла олади. Хозирни ўзида хам ташқи секуляр босқинчиларга ва уларнинг махаллий навкарларига ва махаллий тоғутларга қарши жиход қилиш бўйича хам турли-хил ижтиходлар мавжуд, аммо уларга нисбатан садрил исломнинг кенг-кўламли назари билан қараш ва унга муносабат билдириш керак бўлади.

Олдин хам айтиб ўтганимиздек, ихтилоф илохий хикмат тақозо қилган суннат хисобланади, аллох таоло бу хақида мархамат қиладики:

«وَتَمَّتْ خَلَقَهُمْ وَلِذَلِکَ رَبُّکَ رَّحِمَ مَن إِلاَّ *مُخْتَلِفِينَ يَزَالُونَ وَلاَ وَاحِدَةً أُمَّةً النَّاسَ لَجَعَلَ رَبُّکَ شَاء وَلَوْ أَجْمَعِينَ وَالنَّاسِ الْجِنَّهِ مِنَ جَهَنَّمَ لأَمْلأنَّ رَبِّکَ كَلِمَهُ»(هود/١١٨)،

Агар парвардигорингиз хохлаганида,барча одамларни бир миллат (яъни бир динга эргашувчи) қилган бўлур эди. (Лекин у зот бундай бўлишини истамади. Шунинг учун) улар (одамлар) мудом ихтилоф қилурлар. магар парвардигорингиз рахм қилган кишиларгина (хақ йўлда иттифоқ бўлиб яшарлар). Уларни шунинг учун (яъни бировлари хақ йўлда хидоят топишлари, бошқалари нохақ йўлларда талашиб- тортишиб юришлари учун) яратгандир. Парвардигорингизнинг "мен жаханнамни (кофир) жин ва (кофир) одамларнинг барчаси билан тўлдирурман",деган сўзи тўла хақ бўлди.

Демак аллох таоло "ла язалуна мухталифина" деган пайтида хамма инсонларни вохид уммат қилмаган, бу ерда шуни айта оламизки, ихтилоф қочиб қутулиб бўлмайдиган нарса, мусулмонлар мана бу калон яъни катта ихтилофларни енгиб ўтган пайтларида, бошқа инсонлар хамма инсонларни ўртасида хам ихтилофларга эга бўлишади ва мана буларни барчасидан қочиб қутулиб бўлмайди, аммо мусулмонлар мана бу буюк ихтилоф (куфр ва иймон) дан ўтиб олишгач ва вохид шўро орқали вохид уммотни ташкил қилган пайтларида ва :

لِلنَّاسِ أُخْرِجَتْ خَيْرَأُمَّةٍ كُنتُمْ

бўлишади, мана бу ерда уммат бўлишади. Ичкарида мана бу шўро уммотни ташкил қилади, аммо мана бу уммотни орасида турли-туман назарлар мавжуд бўлади.

Мана бу холатда, исломий давлатда ва унга хоким бўлган шўрода ва мана бу шўрода вужудга келган уммотда ихтилофни мавжуд бўлишлиги нафақат зарурат эмас, балки фиқхни тирик ушлаб туриш ва уни янада кенгайтириш учун рахмат хам хисобланади, мана бу уммотнинг кундалик ижтиход қилса бўладиган масалалар борасида турли-туман кўз –қарашларга ва хилма-хил, янги назарларга эга бўлмасликларини иложи йўқ. Шунга қарамасдан

уларни барчасини бир жойда жамлайдиган абзор, исломий хукуматни қобиғи остидаги улил амр шўросидир. Турли-хил раъйларни илохий суннат ва бизларни ихтиёримиздаги абзорлар билан муттахид қилиш учун иддао қилинган нарсалар айни хақиқатдир, кимки шундан бошқача иддао қиладиган бўлса қаттиқ хато қилади, аллохни суннати ва уни қонунларига қарши бўлган нарсалар албатта мағлубиятга учраши аниқ. Ягона йўл шўро бўлади, мана бу шўро қандай сатхда ташкил бўлгани мухим эмас.

Мана бу суратда, аллох таоло ўтган замонлардаги пайғамбарларни достонларини зикр қилиш билан мархамат қиладики:

«فَاعْبُدُونِ رَبّكُمْ وَأَنَا وَاحِدَة أُمَّة أُمَّتكُمْ هَذِهِ إِنَ» (انبياء/٩٢)،

(эй инсонлар), сизларнинг миллатингиз –динингиз хақиқатда бир диндир (яъни исломдир). Мен эса (барчаларингизнинг) парвардигорингиздирман. бас, менгагина ибодат қилинглар!

Ёки қуйидагича мархамат қилган пайтида:

«فَاتَّقُونِ رَبُّكُمْ وَأَنَا وَاحِدَةً أُمَّةً أُمَّتُكُمْ هَذِهِ وَإِنَّ» (مؤمنون/٥٢)،

Шак-шубхасиз (барчангизнинг) миллатингиз (яъни динингиз) бир миллат (яъни исломдир). мен эса сизларнинг парвардигорингиздирман, бас, мендангина қўрқингиз".

Бу ерда аллох таоло очиқ-ойдин мисолларни зикр қилиш билан бирга, бизларга вохид умматни вужудга келтириш учун охирги элчини шариатининг канали орқали аллох таолони ибодатларини қилиш эканини етказяпти, мана бу элчи хам шариатга эргашиш ва аллохни дастурларини баён қилиш билан исломий давлатни қобиғини остидаги улил амр шўросини, вохид умматни сақлаб қолиш учун ягона абзор деб таништиради:

«يُنْفِقُونَ رَزَقْناهُمْ مِمَّا وَ بَيْنَهُمْ شُوري أَمْرُهُمْ وَ الصَّلاةَ أَقامُوا وَ لِرَبِّهِمْ اسْتَجابُوا الَّذينَ» (شورى/38).

Улар парвардигорларига ижобат-итоат этган ва намозни тўкис адо қилган зотлардир. Уларнинг ишлари (мудом) ўзаро шўро-маслахат (билан) бўлур ва биз уларни ризқлантирган нарсалардан инфоқ – эхсон қилурлар.

Ха, улил амр шўроси қулашидан олдин ихтилоф зиддият эмас,балки хилма-хиллик бўлган, хилма-хиллик эса хамиша бойлик ва баракотни масдари бўлади ва бўлган, мусулмонларнинг ихтилофи хато йўлни босиб ўтаётган пайтида у ўша унутиш,хато доирасида қолади ва мусулмонларни шўросига мурожаъат қилиш билан бу иш хал бўлади; уммул мўъминин Оиша розиаллоху анхо улар билан назар бўйича ихтилофга эга бўлган сахобалар хақида шундай деб мархамат қилган эдилар: у ёлғон айтмаган, эхтимолан у ё унутиб қўйган ёки хато қилган ёки матлабни нотўғри тушунган. Мана бундай жамиятда баъзи кишилар ижтиход қилинадиган масалалар бўйича гўёки бошқачага ўхшаб туюлишади ва хукмга,сурат масаласида эътиқод қилиш бўйича бошқалар билан ихтилофга эга эмас, балки уларни бошқалар билан ягона фарқи баён қилиш,тушунтириш равишидадир. Улар хукмга ва масалани суратига эътиқод қилишда эмас ,балки хукмни баён қилиш,тушунтириш шевасида бошқалар билан ихтилофга эга.

Албатта олдин хам айтиб ўтганимиздек, шаръий хужжатларга нисбатан хато таъвил қилишлик, росулуллох саллаллоху алайхи васалламни ва сахобаларни асрларида хам содир бўлган, хатто тахлил ва тахрим хаддидаги таъвилга Қуддома розиаллоху анху ва уни хамрохлари дучор бўлишади. Аммо исломий хукуматни ва сахобаларни шўросини мавжудлиги сабабли, шахсни устида "набавий хужжат" иқома қилинмагунича ва уларни жохилликлари шаръий канал орқали йўқотилмагунича ва улардан тавба қилишни талаб қилинмагунича, Қуддома розиаллоху анху ва у кишини хамрохлари оят ва шаръий манбаълар бўйича қилган хато таъвиллари учун такфир қилинишмаган.

Мана шу намуна хақида биз қайта-қайта хаворижлар хақида жуда кўп такрорий холда баён қилганмизки, алмуғнийда қуйидагиларни ўқиймиз:" агар шахс бегунох кишиларни ўлдиришни ва уларни молларини тортиб олишни хеч қандай шубхасиз ва таъвилсиз жоиз деб билса, кофир бўлади, лекин агар хаворижга ўхшаб уни таъвил қиладиган бўлишса, агарчи улар мусулмонларни қонини тўкишни ва молларини тортиб олишни мубох деб билишса ва бу ишларни аллохга яқинлашиш учун қилишса хам уламолар уларни такфир қилишмаган". Буни давомида айтадики: " шу жумладан

хавориж мазхабида танилган ўринлардан бири шуки, улар жуда кўп сахобаларни, тобеъинларни такфир қилишган, шунингдек уларни молларини ва қонларини халол қилишган ва уларни ўлдиришлик худога яқинлашишга сабаб бўлади ,деб санашган,лекин мана бу масалаларга қарамасдан фуқахолар улардаги таъвил сабабли уларни устида кофирлик хукмини содир қилишмаган."

Қаранглар дўстлар, айтишларича хаворижлар жуда кўп сахобаларни такфир қилишган, жуда кўп тобеъинларни такфир қилишган, уларни мол ва қонларини халол қилиб олишган, уларни ўлдириш воситаси билан аллохга яқинлашиш содир бўлади,деб санашган. Уларни фикрлашича, агар улар имоми Али розиаллоху анхуни ўлдиришса худога яқинроқ бўлишади. Улар ашара мубашшарадан хисобланган ва аллохни шариатида буюк мақомга эга бўлган имоми Алидек шахсни ўлдиришлик орқали аллохга яқинлашиш хосил бўлади ,деб билишарди, аммо шунга қарамасдан хеч ким уларни такфир қилмади. Нима учун? Чунки таъвил қилишган эди.

Демак дўстлар диққат қилинглар, бизларнинг катта кишиларимиз сахобаларни,тобеъинларни такфир қилган кишиларни хам такфир қилишмаган. Улар ўзларини хақларига зулм қилган кишилар эди, сен хам ўзингни хаққингга зулм қилма. Чунки агар сен хам уларни такфир қиладиган бўлсанг, улардан фарқинг қолмайди, худди уларга ўхшаган золим бўласан. Шунинг учун хам алмуғнини сохиби айтадики: сахобаларни,тобеъинларни такфир қилган ва уларни молларини,қонларини халол қилиб олган ва бу ишлар уларни аллохга яқинлаштиради,деб фикрлайдиган кишиларни хеч ким такфир қилган эмас.

Ибни Таймия рохимахуллох айтадики: хаворижлардаги бидъатни сабаби уларнинг қуръонни ёмон тушунганликларини кетидан бўлган эди, унга қарши чиқишликни мақсад қилишмаган, унга далолат қилмаган нарсани тушуниб олган эдилар,бу нарса гунохкор кишиларни такфир қилишга сабаб бўлади ,деб ўйлашарди. Кўрдингизми, ибни Таймия рохимахуллохни хавориж хақида айтишича, уларнинг қилаётган ишлари улар қуръонни нотўғри тушуниб олганликларини кўрсатиб турибди, улар

қуръонга қарши чиқиш ё душманчилик қилишни қасд қилишмаган, уларни тушунчаларига кўра мана бу гунохларга дучор бўлган кишилар кофир бўлади,деб ўйлашарди. Улар шундай таъвил қилган эдилар, улар қуръонни оятлари ва ривоятларига нисбатан шундай истинод қилган эдилар. Уларнинг хато таъвиллари сабабли хеч ким уларни такфир қилмади.

Хўп, энди садрил исломни бошланғич даврида исломий хукумат мавжуд бўлган пайтда, мана бу адашган харакатлар ўша даражада қолишади ва ғолиб харакатга айланишмайди. Аммо росулуллох саллаллоху алайхи васалламни равишлари бўйича қурилган исломий хукумат қулагач ва вахдатга сабаб бўладиган ягона улил амр шўроси йўқолгач, хилма-хил кўз-қарашларга вахдат бағишловчи маржаъ исломий хукуматни қулаши оқибатида йўқолгач,бу ерда мусулмонлар мурожаъат қиладиган бошқа маржаъ мавжуд эмас эди, хар ким ўзини хақ деб билмаслиги учун мана бу маржаъ ўзини ижмоъси билан охирги назарини содир қиларди. Мана бу маржаъ йўқолгач вужудга келган ихтилофлар сабабли фирқаланиш, мазхабларга бўлиниш вужудга келади. Бизларни барчамиз бутун тарих давомида кўриб турганимиздек, мана бу ошкор хақиқатни хеч ким кўрмаганликка ола олмайди.

Мана бу мазхабларга бўлинишлар, фирқаланишлар, гурухларга тақсимланишлар ана ўша она маржаъни бузилгани ва шўродан вужудга келган хамда вохид ижмоъни ироя берадиган вохид умматни йиқилиши сабабли юзага чиққан эди, мана бу маржаъ яна қайтадан қайтиб келгунича мана бу мазхабларга бўлинишлар, фирқаланишлар, хилма-хил гурухларга тақсимланишлар ва турли-хил таъвилотлар асосида вужудга келадиган турли-туман ихтилофлардан қутулишни иложи йўқ, хеч ким бундан қочиб қутулиб кетолмаган, шунингдек бу нарса бутун тарих давомида доим мавжуд бўлган.

Мусулмонлар мана бундай мусибатга дучор бўлиб ўзларини исломий хукуматларини қўлдан бой берган пайтларида, мана бу харакатлар аксар жамиятларда ўз-ўзидан хоким бўлди,мазхабларга бўлинишди. Бундан ташқари мунофиқлар ва секулярзадалар хам фирқалашни ва ўзларини атрофларига бир гурух мусулмонларни жамлашни бошлаб юборишди. Ўтган даврларда хам улар хилма-хил фирқаларни вужудга келтиришган

ва хозирда хам мана шу секулярзадалар ўзлари учун турли-туман тафсирлар ва ахзоблар унвони остида фирқалашларни ва ўзларини атрофларига бир гурух мусулмонларни жамлашни давом эттиришяпти. Хозирги даврда улар ўзларининг исмларини хизб қўйиб олишган.

Исломий хукуматни ва шўрони қўлдан бой берилгани сабабли осонлик билан ўтган бир неча асрдан хозирги пайтгача исломий диёрларни ва мусулмонлар яшайдиган минтақаларни жуда кўпида ёлғон ва тўғри ижтиходларни,таъвилотларни бозори чаққон бўлиб қизиган. Энди бу ерда ихтилоф хоким эмас, балки тафарруқ вужудга келган.

Ихтилофни умри қисқа бўлиб ўзини самарасини беради ва шўрони ўзида дафн бўлади. Аммо тафарруқ асрлар давомида чўзилиши ва фожеъаларни келтириши мумкин. Мана бу бизларни хаммамиз кўриб турган тафарруқни ўзи бўлиб, улил амр шўроси ташкил бўлгунича ва мана бу шўродан вохид уммат ижод бўлгунича ва бу умматдан вохид ижмоъ чиқиб келгунича, мана бу тафарруқ ўзини фожеъали хаётини давом эттиради.

Хурматли сахобаларни асрида тахлил ва тахрим хаддидаги нотўғри таъвилотлар мавжуд бўлгандан сўнг, хозирги асрда мана бундай нарсалар бўлиши мумкин эмасми? Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни шогирдлари мана бундай хатоларга дучор бўлишлари мумкину,лекин бизларни устозларимизни шогирдлари ва бизларни шогирдларимиз бундай хатоларга дучор бўлмасликлари керакми? Мана бу назар хатодир, мана бу назар росулуллох саллаллоху алайхи васалламни ўзларини ва у кишининг шогирдларини хақорат қилиш ва бизни устозларимизни ва бизларни шогирдларимизни буюклаштириб кўрсатиш бўлади. Мана бу ғурур,такаббур, истикбордир. Демак, росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асрларидан сўнг то бугунги кунгача ва то қиёмат кунигача хам шахслар мана бундай хатоларга дучор бўлмасликлари мумкин эмас. Бўлиб хам хозирги улил амр шўроси қулаган ва уламолар зарурат юзасидан шахсий ижтиходларга қўл урган ва кўпчиликни ижтиходини ва шўросини ўрнини шахсий ижтиходлар эгаллаган пайтда бундай бўлиши

табиийдир. Уламолар мажбур бўлган шахсий ижтиходлар нимани ўрнини эгаллаб олган? Кўпчиликни ижтиходини,шўросини ўрнини эгаллаб олган:

«وَلَا *الْمُفْلِحُونَ هُمُ وَأُولَئِكَ ۚ الْمُنكَرِ عَنِ وَيَنْهَوْنَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَأْمُرُونَ الْخَيْرِ إِلَى يَدْعُونَ أُمَّةٌ مِّنكُمْ وَلْتَكُن
-١٠٥/عمرانآل) «عَظِيمٌ عَذَابٌ لَهُمْ وَأُولَئِكَ ۚ الْبَيِّنَاتُ جَاءَهُمُ مَا بَعْدِ مِن وَاخْتَلَفُوا تَفَرَّقُوا كَالَّذِينَ تَكُونُوا
١٠٤)،

*Ораларингиздан яхшиликка (исломга) даъват қиладиган,ибодат-итоатга буюрадиган ва исён гунохдан қайтарадиган бир жамоат бўлсин. ана ўшалар нажот топгувчилардир. ** Аниқ хужжатлар келганидан кейин бўлиниб кетган ва бир-бирлари билан ихтилоф қилиб, талашиб - тортишган кимсалар каби бўлмангиз! ана ундайлар учун улуғ азоб бордир.*

Бу ерда амр ба маъруф ва нахий аз мункар қилишга лойиқ бўлган мақом "уммат"дир. Хурматли биродарлар ва опа-сингиллар, қулоқ солинглар "валтакун минкум умматун" мана бу маржаъ умматдир,

«الْمُنكَرِ عَنِ وَيَنْهَوْنَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَأْمُرُونَ الْخَيْرِ إِلَى يَدْعُونَ»

Мана бундай уммат сизларни орангизда бўлиши лозим. Амр ба маъруф ва нахий аз мункар қилишга лойиқ,муносиб маржаъ уммат бўлади. Умматни мавжуд бўлиши хам шўрога боғлиқ нарса, чунки шу шўрони канали орқали амр ба маъруф ва нахий аз мункар қилмоқчи бўлган кишиларга "ижмоъ" сифатида вохид назар ироя берилади.

Мана бу уммат ягона раъйни амр ба маъруф ва нахий аз мункар қилган кишиларни хаммасига ироя беради, одамларни бошини айлантириб бир неча бўлакларга бўлиб ташлайдиган хилма-хил раъйларни ироя бермайди. Дўстлар бир эътибор беринглар,уммат ижмоъ номли бир раъйни ироя беради; мана бу ижмоъ амр ба маъруф ва нахий аз мункар қиладиган кишиларни хаммасига ироя берилади ва турли-хил шахарларга,қишлоқларга ёки хохлаган жойларига бориб таблиғ қилмоқчи бўлган барча шахсларга,минглаб нафарларга,бир қанча минг кишиларга ягона раъйни ироя беради. Нима учун? Чунки уларни хаммасини раъйи умматники ва мана бу умматни вохид ижмоъсидир. Энди мана бу пайтда фалончи қишлоқни, фалончи шахарни,фалончи вилоятни,фалончи давлатни раъйини бир-биридан фарқи йўқ, уларни хаммасини сўзи битта. Фалончи махаллани муллоси бир

нарса дейдиган бўлса, бошқа бир махаллани муллоси бошқачароқ нарсани айтибди,деган нарса бўлмайди. Ёки ота бир масжидга бориб бир нарсани эшитиб келган бўлса, ўғил бошқа бир масжидга бориб бошқа бир нарсани эшитибди ёки куёв ва бошқа қариндошларни хар бири бошқа бир нарсани эшитибди, бўлмайди. Энди мана бу кишиларни хаммаси жамланиб сухбатлашган пайтларида уларнинг хар бири бир-биридан фарқли сўзларни айтишади. Бири келиб бизни муллойимиз бундай ,деди деса,бошқаси бизни муллойимиз мана бундай деди,дейди, шунинг учун хам аллох таоло амр ба маъруф ва нахий аз мункарни ўзига муносиб мақомга ато қилган яъни "уммат"га:

«وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ».

Мана бу уммат шўродан вужудга келган ва ягона раъйни ироя беради.

Хўп, уламолар мана бу даъватни вазифаси "шўродан" келиб чиққан ягона "уммат"ни бўйнида эканини ва мана бу умматни аъзолари уларга ироя берилган "ижмоъ"га эргашган холда хаммалари бир хил шева билан мусулмонларга сухбат қилишларини яхши билишган, аимма ва уламолар буни яхши билишарди. Улар мана бу даъватни илгари юргизишлик шўродан чиқиб келган умматнинг вазифаси эканини ва мана бу умматни аъзолари хам мана бу ижмоъ ироя берган раъйга эргашишларини ва уларни хаммаси мусулмонларга бир хил шева билан сухбатлашишларини ва одамларнинг бошлари айланиб саргардон бўлиб қоладиган холатга туширмасликларини билишарди. Улар умум мусулмонларга вохид раъйни етказишади ва мана бу вохид раъйга итоат қилиш вожиб ва унга қаршилик қилиш харомдир. Шунинг учун хам танхо мана бу ташкилот мустахдиса ва кундалик масалалар бўйича харом ва халол қилиш мақомига лойиқдир,уламолар мана буни жуда яхши билишган.

Аммо улар шуни хам яхши билишардики, энди хозирги пайтда исломий хукумат хам қулаган ва мана бу буюк мусибатни кетидан "вохид уммат" хам мавжуд эмас ва ўртада кичик,тарқоқ умматлар вужудга келган, яъни ўнлаб кичик,тарқоқ умматлар вужудга келишган ва улил амрни "вохид шўро" си хам нобуд бўлган, шўрони вохид ижтиходини ва вохид умматни ўрнини бир неча

шахсларнинг ижтиходлари эгаллаган ва "вохид ижмоъ" хам табиий равишда ўртадан йўқолган; бу ерда "аззаруроту тубихул махзурот" қоидасини хукми бўйича, хар бир олим ночор холда ўзларининг мавжуд вазиятларидаги мусулмонларнинг эхтиёжлари тақозо қилган масалалар бўйича аниқлаштириб беришга мажбур бўлганлар, улар ана ўша ўзларининг замонларида ойдинлаштириб беришга мажбур бўлишган. Аммо мана бу уламолар ўзларини раъйлари "ижмоъ"ни раъйига ўхшамаслигини хам яхши билишган, мана бу раъй умматдан келиб чиққан ижмоъни раъйи эмас эди ва кундалик ижтиходий ишлар бўйича халол ва харом меъёрида бўла олмайди. Шу сабабли, олдин хам айтиб ўтганимиздек, имоми Молик рохимахуллохга ўхшаган кишилар учун бир муфтининг ихтилофли масалалар бўйича мана бу харом,дейиши нихоятда оғир бўлган, балки улар мен буни нотўғри деб биламан ,дейишлари лозим бўлади.

Мана бу борада ибни Рушд рохимахуллох албаян ваттахсилда келтиришича, имоми Молик айтадики: одамлар учун фатво беришлик мана бу тарзда бўлмайди, яъни мана бу халол ва мана бу харом дейилмайди,балки мен мана бу ишни нотўғри деб биламан ёки мен мана бундай ишни қилмайман,дейилиши керак. Ўтган замонларда одамлар мана шу билан кифояланишган ва хурсанд бўлишган, улар айтишардики, биз буни хуник деб биламиз ёки ундан пархез қилиш керак, лекин улар мана бу халол ёки мана бу харом дейишмасди ва ибни Рушд рохимахуллох давом этиб айтадики: менга шуниси қизиққки, бу бизни минтақаларимизда хам ривожланган нарса. Яъни ибни Рушд рохимахуллохни замонида хам шундай нарсалар бор бўлган.

Мусулмонлар яшайдиган диёрлардаги уламолар яна қайтадан мана шундай даркни қўлга киритишларига ва ижтиход қилса бўладиган ишларда ёки жуда кўп ижтиходлар қилишга тўғри келадиган ишларда мана буни халол дейман ва мана буни харом дейишади,демасликларини,балки мен буни нотўғри деб санайман ё мени назаримда бу тўғри бўлади ёки мен бу ишни қилмайман, дейиш билан кифояланишларини умид қиламиз. Чунки бир-бирини зиддига айтилган сўзларни орқасидан ўзаро такфир қилишлар хам бошланади. Уламолар ўзларининг солих ота-боболарини равишларига қайтишларини умид қиламиз.

Мана бу ижтиход қилса бўладиган ишлар бўйича турли-хил таъвилотлар вужудга келади, қишлоқда ва шахарда, минтақадаги мусулмонларнинг вохид улил амр шўроси ёки бутун жахоннинг вохид улил амр шўроси ташкил бўлгунича, бир мужтахиднинг ижтиходи билан бошқа бир мужтахидга ёки мана бундай ижтиходга амал қиладиган муқаллид кишига хамла қилиб бўлмайди, ёки уларни такфир хам қилиб бўлмайди; балки уларни кўз- қарашларини танқид қилиш чорчўпи бўйича шаръий услубларни риоя қилган холда танқид қилса бўлади холос.

Демак, бир мужтахиднинг ижтиходи билан бошқа бир мужтахидга ёки ана ўша бошқа бир мужтахид билан бирга бўлган муқаллидга хамла қила олмайсиз. Сиз хам бир мужтахиднинг тарафини олсангиз ва у хам бошқа бир мужтахидни тарафини олса, сен бир мужтахидни ижтиходи билан хамла қиласан ва у хам бошқа мужтахидни ижтиходи билан сенга хамла қилади, бу билан хозирги даврларда бизлар гувох бўлиб турган ўйинлар,жиноятлар содир бўлади.

Мусулмонлар яшайдиган диёрларда яна қайтадан исломий хукумат ташкил бўлиб улил амр шўроси шаклланмагунча ва ўзини вохид ижмоъси билан амр ба маъруф ва нахий аз мункарни рисолатини ўзини зиммасига олмагунича, мана бу изтирорий холат, яъни худди ўлакса хайвонларни гўштини истеъмол қилишдек бу вазият ўртадан кетмагунча давом этади. Олдимиздаги мавзу билан тўғри муносабатда бўлишимиз лозим.

Ибни Таймия рохимахуллох мазхабларнинг имомлари хақида айтадики: уларни хеч қайси бири росулуллох саллаллоху алайхи васалламни сахих хадисларига қасддан қаршилик қилишмаган. Демак сахих хадисларни тарк қилишда улар учун узр,асос келтиришимиз керак. Буни давомида айтадики: хамма узрлар уч хил бўлади:

1-Мана бу сўзни росулуллох саллаллоху алайхи васаллам айтганликларига ишонмаслик.

2-Хадисни хадафи фалончи мавзу эканига ишонмаслик.

3-Масалани хукми мансух бўлганига эътиқод қилиш.

Хўп, хозирги пайтда исломий мазхабларни,фирқаларни барча ихтилофларига назар солсангиз, бу ихтилофларнинг оятларга тегишли бўлган масалаларда,таъвилотларда ва ривоятларга тегишли таъвилотларда эканини кўрасиз. Хамма исломий фирқаларни ,мазхабларни ихтилофлари мана шунда. Ёки улар росулуллох саллаллоху алайхи васалламнинг мана бундай сўзни айтганларига ишонишмайди. Ёки хадиснинг хадафи, сен сухбат қилаётган нарса хақидаги фалончи мавзу эканига ишонишмайди, ёки мана бу масалани мансух бўлган деб эътиқод қилишади. Хўп, улар росулуллох саллаллоху алайхи васалламни мана бу ривоятларини таъвил қилишган эди ва улар учун узр келтирган ва улар узрга эгадурлар. Хўп, қуръон оятларидан хам шундай таъвилотлар мавжуд ва бундай таъвилотлар бутун жахон ё минтақадаги улил амр шўроси ташкил бўлгунича давом этади ва ўша пайтгача исломий фирқаларни,мазхабларни шаръий таъвилотлар сабабли такфир қилиб бўлмайди; модомики улар аллохни шариатидаги чорчўпни ичида ва мусулмонларни жамоатида харакат қилишар экан.

Хатто ибни Таймия рохимахуллохни сўзи бўйича агар улар ботинда кофир бўлган кофир мунофиқ бўлишса ёки аллохга иймон келтирган мунофиқ бўлишса хам, хар қандай холатда агар уларни мунофиқларни жумласидан,деб хисоблаганимизда хам улар мусулмонлардан хисобланади; мана буларни хаммаси хам узрдир. 73 фирқа хақидаги хадисда кўрганимиздек хамма фирқалар хам диндан четга чиқишмаган, чунки росулуллох саллаллоху алайхи васаллам уларни хаммасини ўзини уммати деб хисоблаганлар. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам бир кофирни ўзларини умматларидан деб хисоблашлари мумкинми?

Яна қайтадан эслатиб ўтаман, яна такрорлайман,буни юз марта бўлса хам айтилиши керак, бутун тарих давомида мўътазила ва хаворижга ўхшаш жуда кўп фирқалар мавжуд бўлган ва хозирги пайтда улар мавжуд,лекин харгиз солих ва раббоний уламолар томонидан такфир қилинган эмаслар. Хаворижлар мусулмонларни қонини халол қилиб мусулмонлар қабул қиладиган усулларни кўпини инкор қилишган, Али ибни Аби Толиб розиаллоху анхудек кишини такфир қилишган ,бўлиб хам бу киши собиқунал аввалундан эди,ухудда ва бадрда,бошқа ғазотларда иштирок

этгандилар, у киши ашара мубашшарадагиларни бири бўлиб байъатур ризвонда иштирок этганлар, мана бу қадрли сахоба хақида мана шунча ривоятлар мавжуд. Улар мана шундай кишини такфир қилишган. Шундай буюк инсонни такфир қилишган. Улар аллох ундан рози бўлган кишини такфир қилишган. Қуръон оятлари сабиқунал аввалун хақида таъкидлаб келган. Байъатур ризвонда қатнашган кишилардан аллох рози бўлган ва росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хам уларни ахли жаннат кишиларидан деганлар, байъатур ризвонда мунофиқлар бўлишмаган, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мана бу дунёда бўлган пайтларидаёқ уларга жаннатни ваъдасини бергандилар, аммо хаворижлар у кишини такфир қилишади, бунга қўшимча равишда хаворижлар Али ибни Аби Толиб розиаллоху анху билан бирга бўлган минглаб сахобаларни хам такфир қилишади, аммо уларни қилган таъвиллари такфир қилинишларига монеълик қилди. Агарчи улар мана шунча буюк сахобаларни такфир қилишган бўлса хам ўзлари такфир қилинишмади, демак, сахобаларни хато таъвил билан такфир қилиниши хам, сен уларни такфир қилишингга боис бўла олмайди. Уларни ўзлари бу хатога дучор бўлишган ва уни тўловини хам тўлашлари лозим, сен нима учун уларни жиноятига ўзингни шерик қилишинг керак? Сен уларни такфир қилганингдан сўнг уларни қилган жиноятларига шерик бўласан.

Ибни Таймия рохимахуллох айтадики: "росулуллох саллаллоху алайхи васалламга эргашишни қасд қилган таъвилгар такфир қилинмайди,балки агар у ўзини қўлидан келганча харакат қилгач хатога дучор бўлган бўлса, уни хатто фосиқ хам демаймиз, мана бу одамларни наздида "амалий масалалар" борасида танилгандир. Аммо "ақидавий масалалар" борасида жуда кўп одамлар мана бу заминада хато қилган кишиларни кофир дейишган, аммо бу сўзлар сахобаларни хеч қайси бири ёки уларга яхшиликда эргашган кишилар ёки машхур мусулмон имомлар томонидан хам айтилмаган, балки аслида бу бидъат ахлини сўзидир."

Қаранглар ибни Таймия нима дейди: росулуллох саллалоху алайхи васалламга эргашишни қасд қилган таъвилгарни такфир қилинмайди. У ўзини қўлидан келган харакатини қилган ва хатога дучор бўлган, хатто уни фосиқ хам демаймиз, у кишини

айтишича: мана бу умум наздида танилган нарса, яъни амалий масалаларда умумий бир нарсадир. Яна айтадики: бир гурух кишилар борки, агар бир киши ақида бўйича таъвил ва хатога дучор бўладиган бўлса унга кофир дейишади. У киши айтадики: мана бундай сўз сахобаларни ва яхшилик билан эргашган сабиқунал аввалундан эшитилган эмас,балки бу сўз кимники? Мана бу сўз ахли бидъат бўлган кишиларни сўзидир.

У киши бошқа бир жойда айтадики: " мана шу равишда, бу айтган кимсани кофир дейилмайдиган сўзлардир, балким хақни танишга боис бўладиган хужжатлар сўзни айтган кишига етиб бормагандир, шояд унга етиб борган бўлса хам у учун исбот қилинмагандир, ёки уни фахмлашга қодир бўлмагандир, ёки унга шубхалар кўндаланг келгандир ва аллох шуни воситасида уни узрли қилган. Демак, мўъмин бўлган ва хақ талаб қилишда қўлидан келганча харакат қилган,аммо шунга қарамасдан хатога дучор бўлган кишининг хатосини худованд – хар нарса бўлишидан қатъий назар – кечиради. Бу назарий масалалардами ё амалий масалалардами фарқи йўқ, мана бу пайғамбаримиз саллаллоху алайхи васалламни асхобларини ва ислом аиммаларини жумхурини равиши бўлади."

Ибни Таймиянинг мана бу сўзлари ахли қибладан бўлган таъвил ахлига муомала қилишда хато йўлга тушиб олишган биродарлар учун нихоятда фойдали бўлиши мумкин. Махсусан ўзларини ибни Таймия рохимахуллохни шогирдларидан деб хисоблайдиган бузургвор кишиларга фойдалидир. Улар мана бу сўзларни бир неча бор қайтариб эшитишсин, улар ўзларига устоз деб билишган кишининг, мана бу борада ахли қибланинг таъвил қилувчилари хақида, нима деганликларини яхшилаб тушуниб олиш учун ўзлари бир неча марта такрорлашсин.

Албатта, ибни Таймия рохимахуллохни ўзи хам "ақида ва тавхид" борасида "Бакрий" билан бир неча марта мунозара қилган, Бакрий таъвил қилган эди,мана шу таъвиллар ибни Таймия рохимахуллох тарафидан такфир қилинишига монеълик қилган эди. Ибни Таймия "Бакрий" билан бирга тавхид масаласи бўйича мунозара қилган пайтида (эътибор беринглар тавхид масаласи бўйича мунозара қилган) Бакрий ўзини эътиқодлари учун оят ва хадислардан фойдаланган ва таъвилотларни келтиради, ибни

Таймия рохимахуллохни назари бўйича мана шу таъвилотлар Бакрийни такфир бўлишига монеълик қилади! Қимматли дўстлар, биродарларим, агар яхшилаб эътибор берсангизлар, хозирда бизларни биродарларимиз томонидан такфир бўлаётган кишилар оятларга, хадисларга ва тарихий ривоятларга истинод қилишади ва уларни аллохга ва росулуллох саллаллоху алайхи васалламга итоат қилишдан бошқа мақсадлари хам йўқ. Мана бу аксар гурухлардаги холат, албатта орада мустасно холатлар хам мавжуд,аммо хукм истисно асосида содир қилинмайди.

Мана бу, ақидавий ва равторий мусулмон беморларни аксари тушиб қолган йўлдир. Мусулмонларни орасидаги ақидавий ва равторий беморлар мана шу нарсалар борасида мана шу йўлга тушиб қолганлар, улар аллохга итоат қилишни қасд қилишган, аммо ижтиход ва таъвилда хатога дучор бўлишган, ундан хам баттарроғи хозирги пайтда қози ва маржаъ сифатида улил амр шўросига хам эга эмасмиз, худди росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асрларида ва хулафойи рошидинни асрида осонлик билан мурожаъат қилинадиган ва масалани минтақа ё жахон миқёсида охирига етказадиган шўролар,қозилар мавжуд эмас, бизлар фақат ўзимизни қишлоғимиз ёки шахримиз ё гурухимиз ёки ўзимизни атрофимиздагилар бўйича бир иш қила оламиз холос. Шу сабабли хам шубхага ё таъвилга кўра узр хамиша мавжуд бўлган, хозирги вазиятда хам исломий хукуматга тегишли бўлган улил амр шўросини канали орқали мана бу холатни йўқотилади.

Аммо шунга қарамасдан, қуйидаги нуқтага хам ишора қилиниши ва айтилиши лозим бўлади: таъвилга узр келтиришни маъноси, шахс масалан ла илаха иллаллохни,жаннатни,жаханнамни ёки барча ахли қибла учун маълум бўлган шариат фарзларини бирортасини инкор қила олади,дегани эмас. Хеч ким бундай нарсаларни инкор қила олмайди. Масалан бугунги кунда кофир секулярлар қилаётган ишлар ёки худосизлар қилаётган нарсалар яъни олдин уларга занодиқа дейиларди, ёки ғуллот қилаётган нарсалар,ижроий қонунларга ва шариатдаги ошкор нарсаларга қаршилик қилинган тақдирда хам таъвил қилувчи шахсни устида "хад"ни ижро қилинмайди,деган маънода эмас, йўқ бундай бўлмайди; балки мана бундай шахс хам худди бошқа мусулмонлар сингари истисно қилинмайди. Шунингдек Қуддома ибни Мазъун розиаллоху анху хам

шароб ичган пайтида уни устида хад ижро қилинди, шунингдек мана бундай фикрдаги таъвил қилувчи кишиларни танқид қилинмайди,деган маънода эмас, йўқ ундай эмас. Балки мана бу шаръий таъвиллар шахсни иймонига зарба урилишига рухсат бермайди ва шахсни устида такфир хукми содир бўлишига монеълик қилади ,деган маънодадир. Таъвил қилувчи шахсни ё мужтахидга тақлид қилган муқаллидни устида такфир хукми содир бўлишини олдини олади.

Хар қандай суратда хам, барча мусулмонлар ғайри таъвил бўлишни,такфирни шартларидан деб билади, агар кимки шаръий манбаъларда шаръий таъвилга эга бўлса, мана шу таъвил уни такфир қилинишига монеълик қилади. Хўп, хозир сиз ўзингизни атрофингизга бир эътибор беринглар,сизлар қилган ишлар сабабли сиз уларни кофир деб санаган исломий фирқалардан бўлган кишиларни сўзлари ё қилган ишлари оятлардан,хадислардан, тарихий ривоятлардан қилинган таъвил эмасми? Улар аллохга итоат қилиш учун мана бу сўзларни айтишяптими ва мана бу ишларни қилишяптими ё аллохга душманчилик қилиш учунми? Агар хатто шубха қилсангизлар, мана бу шубхани ўзи хам уларни такфир қилинишига монеълик қилади. Чунки улар исломга ишонч билан кириб келишган ва шак,шубха билан ундан чиқишмайди.

Энди, таъвил қилувчи шахс ё мазхаб хақидаги ахли қиблани қоидаларини барчасини кўрмасликка оладиган кимсалар, шубхасиз ё ахли қиблани бир гурухини бошқа бир гурухига қарши қилишни истаётган мунофиқ ва секулярзадаларга ўхшаш доно душмандир ёки мухолиф фирқани қаршисида ўзини фирқасини химоясига мухтож бўлган жохил дўстларимиздир, улардаги мана бу эхтиёж бундай хатоларга дучор бўлишларига ва мухолиф гурухни такфир қилишларига сабаб бўлган.

Хар икки холатда хам улар ғайри шаръий йўлда харакат қилаётган хисобланади ва уларни хар иккови ахли қиблани вахдатини,қудратини нишонга олишган ва мусулмонларни заифлаштириш ва ахли қиблани орасидаги тафарруқ ёриқларини чуқурлаштириш бўйича харакат қилишяпти ва уларни хар иккови ўзлари истаган ё истамаган холда ахли қиблага вахдатни,қудратни,хайбатни қайтишига монеълик қилишяпти,

улар хатто буюк кишиларнинг исломий хукуматни ташкил қилиш бўйича қилаётган жиходларини бехосил бўлишига хам сабаб бўлишяпти.

Шубха ё таъвилга нисбатан келтирилган бу узрлар хамиша хужжат иқома қилингунгача мавжуд бўлади, бир мужтахидни қилган ижтиходи хам бошқа бир мужтахид учун мухолиф мужтахидни устида хужжатни иқома қилиниши учун ишламайди, дўстлар эътибор бердингларми, бир мужтахидни ижтиходи хам бошқа бир мужтахид учун мухолиф мужтахидни устида хужжатни иқома қилиш ўрнида ишлатилмайди; фақатгина вохид ижмоъ сифатида ироя берилган шўрони умумий ижтиходи, мана бу ўринларни барчасида хамма учун хужжатни иқома қилишга қодир. Демак, бир донишмандни бошқа бир донишмандга қилган ижтиходи эмас, вохид умматдан келиб чиққан вохид ижмоъ, барча мужтахидларга ва ислом донишмандларига хужжатни иқома қила олади.

Мана бу холатда, мана бундай ижмоъни қўлга киритилгунча, шубха ва таъвилга нисбатан узр келтириш хамиша мавжуд бўлади ва фақатгина исломий хукуматга боғланган улил амр шўросини канали орқали йўқотилади. Демак, агар мана бу таъвилотлардан қутулишни истасанг, улил амр шўросини ташкил қилиш ва вахдатни,хукумат қудратини қўлга киритиш сари харакат қил. Агар мана бундай хукуматни исломий мазхабларни бирини асосига кўра қўлга киритган бўлсак, уни қувватлантириш учун барча мусулмонларни шунга сари харакат қилишга даъват қилайлик ва хамма бирга ўзаро сухбатлашайлик, хамма ўзи турган сатхда шўрони ташкил қилади ва мана шу шўрога эргашади ва барча таъвилотларни ўзаро сухбатга даъват қиламиз ва барча таъвилотларни шўрога олиб чиқамиз ва уларни хаммасини мана бу вохид шўрони назорати остида ислох қиламиз. Мана бу яхши чора бўла олади.

У пайтгача шубха ва таъвилга узр келтиришни умри узунроқ бўлади, чунки хужжат таъвил қилаётган шахсга кечроқ етиб боради, хужжатни хақиқий етказувчиси хам хозирча мавжуд эмас, гохида эса жуда кўп ўринларда сизларни ўзингиз хам уларга ўхшаш

таъвил ахли бўласизлар, улар сизни таъвилингизни қабул қилишмайди ва сиз хам уларни таъвилини қабул қилмайсиз, ўртада ўзини вохид ижмоъси билан ихтилофларга хотима ясайдиган қози бўладиган шўро хам мавжуд эмас. Бу ерда сени ўзинг хам шикоятчи ва хам қози ва қарама-қарши томон хам шикоятчи ва хам қози бўла олмайди ва сен унга қарши ва у хам сенга қарши хукм содир қилишни имкони йўқ.

Мана бу холатда худди бошқа заруратларга ўхшаш унга муносабат билдириш, юракни кенгроқ қилиш, сабр-тоқатли бўлиш лозим бўлади ва бизларга ўтган асрлардаги аждодларимиздан етиб келган одобларга пойбанд бўлишимиз керак. Шу жумладан: ўзимизга мухолиф бўлганларга хурмат билан ва инсоф билан муносабатда бўлайлик,(мана бу нарса хозирги пайтда жуда кам топилади), қуйидаги асл қоидани химоя қилайлик,

«أَخَوَيْكُمْ بَيْنَ فَأَصْلِحُوا إِخْوَةٌ الْمُؤْمِنُونَ إِنَّمَا»

ва ахли қибла билан душманчилик қилишдан,кина сақлашдан пархез қилайлик. Вахдатни хифз қилиш бўйича шариатдаги биринчи даражали ишларни йўлга қўйиш ва турли-хил диёрларда дорул исломни ташкил қилиш сари қилинаётган харакатни тезлаштириш ва мусулмонлар яшайдиган диёрларда исломий вохид шўрони ташкил бўлишини тезлаштириш ва ахли фан мана бу борада баён қилган бошқа ўринлар бўйича харакат қилишимиз керак.

Мана бу ўринларни албатта риоя қилишимиз керак,булар бизлар зарурат хукми сифатида ахамият беришимиз лозим бўлган абзорлар хисобланади. Биринчи даражали ишларимиз қайсилар эканини кўриб чиқишимиз керак. Душманчилик қилиш,кина сақлашдан пархез қилишимиз лозим, инсофли бўлишимиз керак, яна қайтариб айтаман инсофли бўлишимиз керак, мана бу нарса хозирда нихоятда камайиб кетган. Шунинг учун хам биринчи даражали нарсаларни айтиб ўтмоқчиман. Ўзингиз бир эътибор беринглар, ибни Таймия мусулмонларга манфаъатли бўлган ишларни қандай баён қилади.

Ибни Таймия рохимахуллох жуда кўп мустахаботларни тарк қилиш дўстликка боис бўлади,деб биларди, у киши айтадики: " динда дўстликка эришиш йўлидаги манфаъатлар, жуда кўп

ишлардан кўра буюкроқдир; худди росулуллох саллаллоху алайхи васаллам каъбани биносини ўзгартиришни ташлаб қўйганларига ўхшайди, чунки уни ўз холича қолиши дилларни яқинроқ бўлишига боис бўлган эди." Ибни Масъуд розиаллоху анху Усмон розиаллоху анхунинг сафарда намозни комил ўқишини айблади, аммо ўзи уни орқасида намоз ўқиди ва айтдики: тортишишлик яхши нарса эмас.

Хўп, мени фикримча такфирга монеъ бўлиб келадиган таъвил хақида етарли миқдорда сухбатлашдик. Хар қандай холатда, мана бу тўрт мархала иртидод жиноятини исбот қилиш, жиноятни қуръон ва сахих суннат томонидан тасдиқланиши,такфирни шартлари ва такфирни монеъликлари шахс иртидод жинояти билан муттахам бўлган мусулмон борасида босиб ўтиши керак бўлган ва ишончи комил бўлиши хамда озгина бўлса хам шубха қилмаслиги лозим бўлган мархалалар хисобланади,шунингдек агар айтиб ўтилган ўринларни бирортасида комил ишончга эга бўлмайдиган бўлса, мусулмонни бароат қилишга хукм содир қилиши керак. Бизларни бузургворларимизни сўзига биноан, агар мусулмон шахсни кофир эканлиги бўйича 99 фоиз кучли далил мавжуд бўлса ва танхо биргина шубхали бўлган заиф далилга эга бўлинса ,ахли қиблани мана шу шубха билан нажот бериш керак. Мана бу босиб ўтилиши лозим бўлган йўлдир, агар мусулмон киши ўзини қиёматини яхши кўрса мана бу йўлни албатта босиб ўтиши керак.

Тўртта аслий филтердан ўтказилган кишини устида хукмни содир қилиш мархаласи:

Бу ерда тўрт мархаладан яъни жиноятни исбот қилиш, жиноятни қуръон ва сахих суннат томонидан тасдиқланиши, такфирни шартлари ва такфирни монеъликларидан ўтказилган жойга етиб келдик. Аввало куфр ва кофир хақида гапирганимиз яхши:

Куфр араб тилида бир нарсани беркитиш маъносида келади. Шу сабабли хам дехқонга хам кофир дейилади, нима учун? Чунки у уруғни тупроқ билан беркитади:

«نَبَاتُهُ الْكُفَّارَ أَعْجَبَ غَيْثٍ كَمَثَلِ» (حديد/20)،

(У) худди бир ёмғирга ўхшарки, унинг (ёғиши сабабли униб чиққан) ўт-ўлани кофирларни хайратга солиб (ақлларини банд қилиб қўюр).

Дехқон нимани устини беркитиб қўйганини яхши билиши, мушаххасдир. У тошни ё шишани эмас, балки уруғни беркитиб қўйганини билади. Шунингдек у қандай уруғни беркитиб қўйганини хам билади ва у ойлаб балки йиллаб давомида бошқа нарса эмас, балки мана бу уруғни самарасини кутади. Демак, у нимани беркитиб қўйганини яхши билади.

Шунга қиёс қилиниб аллохни неъматларидан бир нарсани ёки аллохни шариатидаги қонунлардан бир нарсани огох холида беркитиб қўйган ва уни оқибатини хам кутиб юрган кишига кофир дейилади. Албатта мана бу кофирларни адади жуда кам бўлиши мумкин (ана ўша биз олдин сухбат қилган ва изох бериб ўтган кофирлар)

وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى قُلُوبِهِمْ عَلَى اللهُ خَتَمَ يُؤْمِنُونَ لاَ تُنذِرْهُمْ لَمْ أَمْ أَأَنذَرْتَهُمْ عَلَيْهِمْ سَوَاءٌ كَفَرُواْ الَّذِينَ إِنَّ غِشَاوَةٌ أَبْصَارِهِمْ

Мана буларни адади жуда кам бўлиши мумкин, улар мутлақо иймон келтирмайдиган кишилардир. Аммо мана бу шахслар катта бир жамиятни ўзларини ақидалари билан етиштирган бўлишлари мумкин, яъни уларни куфрларига тақлид қилишган ва бошқача истелох билан айтганда жохилларни орасида ўзлари учун нусха олган бўлишлари мумкин. Мана бу холатда, нусха олинган жамиятни хаммасини дунёда кофирларни жумласидан хисобланади. Албатта мана бу жамиятни жуда кўпчилиги фақат муқаллид кофирлардан ташкил топган ва улар аслий кофирлардан нусха олган бўлишлари мумкин, шунга қарамасдан кофирларни жамиятидаги жохил ва олим кишиларни ўртасида фарқ мавжуд эмас ва уларни хаммаси бир хукмга шомил бўлади. Худди яхудият, насроният, мушриклар, мажуслар ё собеинлар жамиятига ўхшайди.

Аммо мусулмонларни орасида ўзларини мусулмонларнинг нусхасига ўхшатмоқчи бўлаётган ва мусулмонларга ўхшашни

истайдиган ва мусулмонларни қилиқларини қиладиган яширин кофирлар мавжуд бўлиб, мана буларга мунофиқлар ё бугунги тил билан айтганда секулярзадалар дейилади. Мана бу холатда, улар ўзларини мусулмонларга ўхшатганликлари боис мусулмонлар жумласидан хисобланишади. Энди мана булар шароит вужудга келганлиги сабабли ўзларини вазиятларини ўзгартириши мумкин, яъни улар ўзларини мусулмонларга ўхшатишларини ўрнига ўзларини аслий кўринишларини очиб кўрсатишлари,ошкор қилишлари мумкин,энди улар мусулмонларни қилиқларини қилишмайди. Бундан ташқари баъзи бир мусулмонлар сўзларида ё амалларида ана бу кишиларнинг нусхаси бўлишлари ва пинхон кофирларни адосини чиқаришлари ёки ошкор кофирларни адосини чиқаришлари мумкин ва мусулмонлар билан бирга келган йўлларидан ортга қайтиб кетишга қарор қилишлари мумкин, мана бу ортга қайтишни иртидод дейилади.

Ўтган сатрларда айтиб ўтилганидек куфр ва кофирликни иллати эътиқодий куфр бўлиши хам мумкин (бу қалбга оид иш бўлиб бизларни ундан хабаримиз йўқ ва бу шахсни ўзига боғлиқ) ёки сўз ёки куфр амали бўлади ва бу билан аллохни шариатидаги барча ёки бир қонунни ва аллохни неъматларини беркитилади.

Энди, агар бир мусулмон киши мана бу мусибат ва жиноятга дучор бўлган бўлса, уни тўрттталик мархалани яъни иртидод жиноятини исбот қилиш, мана бу жиноятни қуръон ва сахих суннат томонидан тақдиқланиши, такфирни шартлари ва такфирни монеъликларидан хукмни содир қила оладиган даражада шахс комил ишончга етгунича аниқ ва битта-битта ижро қилиниши керак, шахс исломдан шак,шубха,гумон билан эмас, балки ишонч билан чиқиши лозим.

Бу ерда шу нарсага диққат қилиниши лозимки, шахсни мана бу филтерларни барчасидан ўтказишлик ва мураккаб, мутахассисликка эхтиёж бўлган бу мархалаларни босиб ўтиши, ўзини сафини мусулмонларни орасидан жудо қилмаган ахли қибладан бўлган биродарлар ва опа-сингиллар учундир, кўриб турганимиздек ўзига хос мутахассисликка эхтиёж бор, хар қандай киши мана бу бўлимда раъй беришга ва хукм содир қилишга қодир эмас. Аммо шахс ўзини сафини мусулмонларни сафидан жудо

қилгандан сўнг, мана бу шахс кофир ва муртадлар жумласидан хисобланади ва бу холатда мана бу мархалаларни хеч қайси бирини босиб ўтишликка эхтиёж қолмайди, ва хар қандай мусулмон мана бу шахсни устида уни иртидод ва куфр хукмини содир қилишга қодир бўлади. Чунки кофир ва муртадни хеч қандай узри бўлмайди ва мана бу узрларни, филтерларни барчаси мусулмонлар учун.Ошкор кофирларни такфир қилиш бўлими бўйича олимни ё олим бўлмаган кишини фарқи йўқ, унда мутахассисликка хам эхтиёж бўлмайди, аллох таоло буни ташхис бериш қудратини, илмини хамма мусулмонларга берган.

Демак, мана шу ерни ўзида мана бу мухим нуқтани ёдингизда сақлаб қолингларки, такфир қилиш хам иккита комилан бир-биридан фарқли бўлимга тақсим бўлади:

1-Такфирни аввалги нави содда ва умумий такфир бўлиб ўзига хос мутахассисликка эхтиёж йўқ. Худдиинки хозир кечаси ё кундузи деганингга ўхшайди. Ёки мана бу яхудийми ё мусулмонми ё кофирми деганингга ўхшайди? Ёки Абу жахл ва абу лахаб мусулмон бўлганми ё кофирми? Мана бунга ўхшаган ўринларни мутахассисликка эхтиёжи йўқ. Шу сабабли хам росулуллох саллаллоху алайхи васаллам очиқ-ойдин айтадиларки:

«الله الا اله لا قولوا».

Ла илаха яъни мана бунга ўхшаш содда ва умумий бўлиб мутахассисликка эхтиёж йўқ.

2-Иккинчи навли такфир мураккаб бўлиб махсус қозиларга ва ўзига хос уламоларга эхтиёж бор ва алохида мутахассисларга ниёз пайдо бўлади, хар қандай киши бу борада назар бера олмайди. Ўтган бир неча бор ўтказилган мажлисларимизда мана бу навли такфирга, уни мутахассислигига, мархалаларига ишора қилиб ўтганмиз.

Мана бу шартлар ва тўрттталик филтерлар, ўзига хос имтиёзлар фақат мусулмонларга тегишли. Энди шахс "огох холида" аллохни шариатидаги қонунларга орқа қиладиган ва ошкор кофирларни бирига эргашадиган бўлса; шариатдаги мусулмонлар учун назарда тутилган мусулмонларни бошқа имтиёзларидан хам, шахс ўзини

махрум қилади. Чунки мана бу тўрттталик иттиёзлар ошкор муртадлар ва кофирларга эмас, балки фақат мусулмонларга тегишлидир.

Шахс мусулмонларни қаршисига туриб олиб ўзини ошкора яхудий, насроний, зардўштий ва секуляр,деб номлагандан сўнг, ошкора ўзини кофир эканига гувохлик бергандан сўнг:

«بِالْكُفْرِ أَنْفُسِهِمْ عَلى شاهِدِينَ»،

Бу одам, мен аллохни шариатидаги қонунларга мойиллигим йўқ ва бошқа қонунларни қабул қилганман,деб турибди. Мана булар амалда ўзларини мусулмонларни доирасидан жудо қилган ва муртадларни,ошкор кофирларни доирасига кирган жиноятчилардир, уларнинг ошкор кофирларни хукмига шомил бўлишлари хам табиий нарса, бўлиб хам улар энг баттар навли кофирлар яъни мушрик ва секулярист кофирлардир.

Мана булар огохона ва ўзларини ихтиёрлари билан ўзларини қалбларини куфрни қабул қилишга очиб берган кишилар бўлиб, қучоқларини очиб куфрни қабул қилишган ва уларни қалблари мана бу куфр билан хотиржам бўлган, нафслари хам бу куфр билан оромишга эришган:

«صَدْراً بِالْكُفْرِ شَرَحَ مَنْ»(نحل/١٠۶)،

Шу сабабли хам улар хеч қандай хавотирланмасдан айтишадики: бизлар яхудий, насроний, мажусий, секулярист бўлдик. Ёки бизни махаллий кишиларимиз осонлик билан бизлар кумаламиз, демократмиз, пикакамиз дейишади. Мана бу кишилар ўзларини куфрларига шаходат беришади, шу сабабли хам мана бу кофирлар учун бу мархалаларни босиб ўтишни кераги йўқ. Яъни бир шахс мен яхудийман, насронийман, секуляристман, мажусман ё собеинман,дегандан сўнг уни мана бу мархалалардан ўтказиб ўтиришга хожат йўқ, балки у ошкор кофир бўлган ва мана бу кофирни куфрига шак қилишни ўзи, шахсни кофир бўлишига боис бўлади. Чунки аллох таоло мана буларни кофир деган,сен хам аллохни хукмига қарши бўлган хукмни содир қила олмайсан.

Бир шахс ортга қайтиб ошкор кофир бўлгандан ё уни мана бундай кофирга айлангани мушаххас бўлгандан сўнг, бу уни мусулмонларни иттиёзларидан бўлмиш мана бу тўрт мархаладан

махрум қилинишига кифоя қилади. Демак, мана бу тўрт мархалани босиб ўтишлик кумала, демократ, курдларни хозирги мусайламайи каззоби бўлмиш ужалонни ишчилар хизбига, борзонийга ёки бошқа кофир секуляр ахзобларга тегишли муртадларга кераги йўқ. Улар ўзларини ихтиёрлари билан ўзларини ислом доирасидан чиқариб ташлашган ва кофирларни доирасига киргизишган, мусулмонларга тегишли имтиёзлардан махрум бўлишлари хам табиий, уларни ошкор кофирларни жумласидан деб хисобланиши лозим. Чунки кимки қуйидаги қоидага биноан

«كافر فَهُو الكافر يَكفر لَم مَن»،

кимки "огох холида" яхудий, насоро, мажус, собеин, мушрик бўлган кофирни аллох кофир деганини билиб турган бўлса хам кофир демаса; мана бу холатда, у "огох холида" аллохни қазоватини,хукмини хато дебди ва буни воситасида уни ўзи кофир бўлади,чунки у "огох холида" аллох ва росулини хукмини бир четга суриб қўйган, шу сабабли хам унинг " огох холида" аллохни шариатига қаршилик қилиш жинояти, мана бу шахсни кофир бўлишига боис бўлади.

Албатта шунга хам диққат қилиниши керакки, бугунги кунда жуда кўп мусулмонлар хануз хам хозирги пайтдаги секуляристларнинг шаръий манбаълардаги мушриклар эканини билишмайди. Хеч ким улар учун бугунги кунни тили билан мунофиқларни, мушрикларни, дахрийлар ва буларга ўхшаганларни равшанлаштириб бермаган. Шу сабабли хам уларга ошкор ва равшан қилиб иблиснинг шайтон эканини ва язидийлар,алиюллохийларни малики товуси шайтонни ўзи эканини ва табиатга сиғинувчи атеистлар,дахрийлар бугунги кундаги материалистлар эканини билдириши лозим. Мана шу шева бўйича, секуляристлар ана ўша мушриклар бўлиб ўзига хос ахкомларга эгадирлар, уларни ахкомлари ахли китобни ва шибхи ахли китобни ахкомларидан фарқ қилади. Мана бу исмни ўзгариши дигарбошон калимасига ўхшаган бўлиб, бугунги кунда лутийлар,хамжинсбозлар деб номланади. Уларни хар икковини мохияти бир хил, фақат исмлари ўзгариб қолган. Мушриклар сўзини секуляристларга ўзгариб қолганини хам мусулмонлар албатта билишлари лозим, шаръий далиллар ва манбаълар билан қуръон ва суннатга истинод қилган холда фиқхий манбаъларга

истинод қилиш орқали мана бу матлабни шахсга етказилиши лозим.

Хар қандай холатда хам, кофирлар таъвил,шак,шубха, хато,унутиш ва бошқалардан келиб чиқадиган жохилликка узр келтиришга эга эмаслар ва хеч ким булар учун узр қоил бўлмайди, уларни мусулмонлар жумласидан саналмаслиги хам табиийдир; аммо мусулмонлар мана бу иммтиёзларга эга бўлганликлари сабабли, динга тегишли бўлган жиноятга дучор бўлган пайтларида, "набавий хужжат"ни баён қилиниб уни иқома қилинмагунча ва тўрт мархалани босиб ўтмагунларича жиноятчи дейилмайди, агар мана бу узрларга,монеъликларга эга бўлган мусулмонни такфир қилса, у ўзини мусулмон биродарини такфир қилибди ва у такфир қилиш хаддидаги ўзини ўзи такфир қилиш жиноятини қилибди, яъни аслида у ўзини ўзи такфир қилган бўлади.

Хўп, энди агар иртидод бўйича муттахам бўлган шахс борасида хам мана бу мархалаларни хаммасини босиб ўтган бўлсанг ва бу шахснинг жиноятчи экани мушаххас бўлса, уни устида хукм содир қилинади ва у такфир қилинган,фақат хукмни ижро бўлишини кутиб туради ва сен хам шаръий бир вазифа сифатида уни кофир деб санашинг лозим. У хам ошкор кофирларга ўхшаган бир кофир бўлиб,сен хам уни бир вазифа сифатида кофир деб санашинг керак бўлади, бу ерда вазифа дейилишидан мақсад ибодатдир.

Ошкор кофирни такфир қилишлик ибодат бўлади. Уни ақидадаги жойгохи мухим бўлса хам, тоғутга куфр келтиришлик исломга киришни бошланғич марраси хисобланади,у намозга ўхшаш шахсий ибодат эмас,балки у рўза,закот ва жиходга ўхшаган ибодат бўлади; сен намоз,жиход,закот,рўзадан илгари буни қабул қилгансан. Чунки намоздан олдин шаходатайнни айтгансан ва ла илаха иллалохга иқрор бўлгансан. Намоз,рўза ва бошқа ибодатлардан олдин "ла илаха" яъни тоғутга куфр келтиришга иқрор бўлдинг:

«عَلِيمٌ سَمِيعٌ وَاللهُ لَهَا انفِصَامَ لاَ الْوُثْقَىَ بِالْعُرْوَةِ اسْتَمْسَکَ فَقَدِ بِاللهِ يُؤْمِن وَ بِالطَّاغُوتِ يَكْفُرْ فَمَنْ»
(بقره/256).

Демак, бу хам рўза,закот,жиходга ўхшаган ижтимоъий хақлардан бўлиб,бу хақда сендан ташқари бошқа мусулмонларни хам хаққи

бор, сен инсонларни хаққини шунчаки талаф қила олмайсан ва оёқ –ости қилмайсан. Қодир бўлган холингда бу масъулиятдан,вазифадан,шаръий таклифдан қочишга хеч қандай йўл йўқ, албатта уни бажаришинг керак ва мана бу вазифа бўйича одамларнинг хаққини тўлашинг лозим, мен хеч нарсани билмайман ёки буни менга алоқаси йўқ ёки бу мени ишим эмас дея олмайсан ёки мунофиқлар,секулярзадалар, салтанат маърузачилари,динфурушлар мана бу борада вужудга келтиришган бошқа шубхаларни ўртага ташлай олмайсан.

Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки:

"بالشَّرّ له شُهِدَ ومَن ،الخير أهل مِن كان بالخيرِ المؤمنين عُمُومُ له شَهِدَ فمن الأرض في الله شُهَدَاءُ أنتُم الشَّرّ أهل مِن كان".

яъни: сизлар аллохнинг ердаги шохидлари,гувохларисизлар. Умум мўъминларни наздида фалончи одам яхши экани собит бўлган пайтда, сен хам уни яхши дейишинг керак ва агар умум мўъминлар мана бу одам борасида ёмон деб гувохлик берса ва собит бўлган бўлса,сен хам уни ёмон одам деб айтишинг керак. Сен аллохнинг ер юзидаги гувохи бўласан

«الأرض في الله شُهَدَاءُ أنتُم»

Бошқа бир хадисда росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладики:

" مُسِيءٌ بِأَنَّهُ الْمُسِيءِ وَعَلَى ،مُحْسِنٌ بِأَنَّهُ الْمُحْسِنِ عَلَى وَاشْهَدُوا "

яхшилик қилувчи кишига яхши инсон деб ва ёмонлик қилувчи кишига эса ёмон инсон деб гувохлик беринглар.

Куфрдан кўра баттарроқ ёмонлик,шар мавжуд эмас, агар сен бир кофирни кофир десанг ва тоғутга куфр келтирсанг, ўзингни ақидангга хизмат қилиш билан бирга бир кофирни кофир эканига гувохлик бериш билан, жамиятга хам хизмат қилган бўласан. Сен курдистон минтақасидаги махаллий секуляристларнинг бути бўлмиш қози мухаммад муртадни ва курдистондаги аввалги иртидодий хизбни асосчиси ва курдларни хозирги даврдаги мусайламайи каззоби ужалонни кофир демасанг ёки мана бу борада сукут сақлайдиган бўлсанг, мана бу холатда сен кимга хизмат қилган бўласан? Шайтонга ва бутларни хифз қилишга ва умумий иртидод жараёнини янада кенгайишига ва бутларни яна

кўпроқ сиғинилишига, секуляризм динига кўпроқ мойил бўлишларига,мусулмонларни ўртасида турли-хил ақидавий,ахлоқий,рафторий фасодларни ривожланишига ёрдам берган бўласанми? Ёки аллохни шариатидаги қонунларга ва мусулмонларни янада кўпроқ аллохни шариатидаги қонунларга мойил бўлишларига ёрдам берган бўласанми?

Мана бу бутларга куфр келтиришлик ва мана бу бутларни синдиришлик, хар бир мусулмонни ақидасини бир қисмига шомил бўладиган ижтимоъий хақ хисобланади, фарзандларни ва атрофдагиларни,келажакдагиларни хаққи бўлади. Ўзингни картангга мана буларни ёзишлигинг ва хар қандай равиш билан бўлса хам мана бу ифлос,палид иртидод жараёнини одамларни орасида олдини олишлик сени вазифангдир. Сен одамлар огох бўлишлари учун уни ифлос,палид ,булғанган нарса эканини айтишлигинг керак. Улар мана бу нарсани нима эканини билишлари лозим?

Бу хам худди рўза,закот,жиходга ўхшаш риоя қилиниши керак бўлган муқаддамот нарсаларга эга.....уни энг мухим муқаддамотларидан бири шуки, сен бу хақида илмга эга бўлишинг керак:

«اللَّهُ إِلَّا إِلَٰهَ لَا أَنَّهُ فَاعْلَمْ».

Диққат қилдингларми аллох таоло "ла илаха иллаллох" борасида билгин,деяпти. Аллох таоло сенга яхудий,насроний,мажусий,собеин ва секулярист кофирларини қайсилар эканини таниб олиш учун керакли андозадаги илмни берган, сен уларни кофир деб билишинг керак, мана шу сен учун кифоя қилади. Сенда илми мавжуд бўлмаган бошқа майда масалалар борасида ўзингни хавф-хатарга қўйма:

«مَسْئُولًا عَنْهُ كَانَ أُولَٰئِكَ كُلُّ وَالْفُؤَادَ وَالْبَصَرَ السَّمْعَ إِنَّ ۚ عِلْمٌ بِهِ لَكَ لَيْسَ مَا تَقْفُ وَلَا» (اسراء/36).

(Эй инсон), ўзинг аниқ билмаган нарсага эргашма! Чунки қулоқ,кўз,дил – буларнинг барчаси тўғрисида (хар бир инсон) масъул бўлур (яъни эшитган,кўрган ва ишонган хар бир нарсаси учун киши қиёмат кунида жавоб беради).

Агар сен комил,аниқ ишончли илмга эга бўлмас экансан, сукутни сенга хатари йўқдир, аллох қудратингда бор,сенда мавжуд бўлган илмдан кўпроғини сендан талаб қилмайди:

«وُسعَها إلّا نَفسًا اللَّهُ يُكَلِّفُ لا»

Шундай экан, уламоларни адосини чиқарма, сукут қил, агар илмга эга бўлмайдиган бўлсанг иймонингни устида гаров,қимор ўйнама. Чунки росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки:

"أَحَدُهُمَا بِهَا بَاءَ فَقَدْ أَخَاهُ الرَّجُلُ كَفَّرَ إِذَا»،

Хар қандай киши ўзини биродарига кофир деса, мана бу холатда бу уларнинг икковидан бирига қайтади. Ёки мархамат қиладилар:

"عَلَيْهِ رَجَعَتْ وَإِلَّا ،قَالَ كَمَا كَانَ إِنْ أَحَدُهُمَا بِهَا بَاءَ فَقَدْ يَاكَافِرُ لِأَخِيهِ قَالَ رَجُلٍ أَيُّمَا.

Демак, шунга эътибор бергинки, агар ўша мусулмон ишончли суратда кофир бўлмаган бўлса ва унинг кофир эканлиги борасида бир зарра шак,шубха мавжуд бўлса, куфр сени ўзингга қайтиб келади, худди сен ўзингга мен кофирман дегандек бўласан, мана бу шахс ўзини хаққига қилиши мумкин бўлган энг хатарли,хавфли жиноят,зулм хисобланади.

Мана бу шахсни жинояти шароб ичаётган ёки ўғирлик қилаётган, одамларни молини еяётган,зино қилаётган, ғийбат қилаётган ёки бошқа гунохи кабираларни қилаётган ва мана буларни харом эканлигини биладиган мусулмон шахсни жиноятидан кўра нихоятда баттарроқдир. Энг камида шахс мана бу жиноятларни харом эканини билади ва уларни қилади,лекин кофир бўлмайди ва бу дунёда бир манфаъатга эга бўлади, аммо ахмоқлик, кина сабабли комил ишончга эга бўлмаган холда такфир қилаётган бечора кимса эса бу дунёда хеч қандай лаззатга хам эга бўлмайди, хақиқатда эса бу бечора шахс ўзини такфир қилган бўлади. Сизни назарингизда мана бу даражада ўзини дунё ва қиёматига зулм қилган кимса топиладими? Ўзига мана шу даражада ахамият бермайдиган кимса борми? Ўзини шунчалик хор,залил, паст қийматсиз қиладиган кимса топиладими? Албатта бундай инсон мавжуд эмас.

Чунки ошкор кофирлар энг камида мана бу дунёда жисмоний лаззатлардан бахраманд бўлишади, аммо бу бечорани жинояти шу даражадаки, у учун дунёвий лаззат хам насиб этмайди, фақат асаб бузарликлар ва ички, рафторий хавотирлар қолади холос. Ўғирлик қилган ўғри хам бу дунёда бир нарсага эга бўлади ва бу дунёда ундан фойдалана олади,аммо мана бу бечорага эса зарар ва зиёндан бошқа нарса қолмайди. Дўстлар қани айтингларчи, у нимани қўлга киритди? Хеч нарса.

Демак, такфир қилиш ё кофир дейишлик, аллох уни кофир деган кимсани кофир дейишлигингдир. Масалан бир яхудийга,насронийга, мажусийга, собеинга ё мушрик ё секулярга кофир деганингга ўхшайди. Ёки қилган иши ё сўзи билан мустахақ бўлган бир мусулмонга ё мўъминга хам кофир дейишлигингга ўхшайди.

Ёки аллох таоло қуйидагича мархамат қилган пайтида:

«لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ».

Аллох таоло мана бу шева билан мўъминларни бир дастасини такфир қилади ва уларга айтадики, иймон келтирганингиздан кейин кофир бўлдингиз. Мусулмон ва иймонли бўлишдан кейин кофир бўлишликдир. Аммо кўриб турганимиздек, мана бу мунофиқлар ва секулярзадалар баъзи бир далилларга кўра муртадларни хукмига шомил бўлишмайди ва ўлдирилмайди, балки олдин изохлаб берганимиздек "эхтиёт бўлиш" хукмига шомил бўлишади,

«لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ».

Хар қандай холатда хам,такфир қилиш ва кофир дейишлик аллох ўзини шариатида кофир деган шахсларга хукмни содир қилишдан иборат. Такфир қилиш борасида фалончини раъйи,ақли ё фалончи учун жойгох йўқ, у аниқ шаръий хукм бўлиб фақат ва фақат аллох томонидан бир далилга эга бўлиш керак. Уни хам даражалари ва мартабалари бўлиб ундаги энг мухим масалаларни бири ўша шахсга равшан ва ошкор бўлишлигидир. Яъни мана бу шахс учун ишонч билан хеч қандай шубхасиз мана бундай кишиларнинг кофир эканликлари собит бўлган бўлиши лозим. Худди аллох таоло

қуръонда уларни такфир қилган кишиларга ўхшайди. Шайтонга,фиръавнга ёки исломдан бошқа динни қабул қилган кишига ўхшайди, ахли китобни ва шибхи ахли китобни кофирлари ёки мушрик кофирлар хам шуларга ўхшайди, фақат бугунги кунда уларга секуляристлар дейилади.

Ўзига хос ва умумий бўлган нарсаларни биладиган кишиларни такфир қилишлик. Жиноятчи шахс хам ғайри мужрим шахс хам, агар бир киши мана бу сўзларни айтса ё амални қилса ошкора ислом динидан чиқишини яхши билади, мукаллаф бўлган кишига ўхшайди, агар мукаллаф шахс жаннат,жаханнамни мавжуд эканини инкор қилса; ёки зино халол деса ва уни ўзи мана бу жараён хақида комилан огох бўлса, ёки шароб халол деса,хамжинсбозлик халол деса ёки европадагиларни ўртасида хозирги пайтда ривожланиб кетган хайвонлар билан никохланишни халол деса, мана шунга ўхшаган хос ва умумий кишиларни барчасига равшан бўлган масалалардир, мана бу нарсаларда шубха қиладиган хеч қандай мукаллаф инсон топилмайди. Бу ерда агар бир киши уни илми хаммага ошкор бўлган мана бундай ошкор жиноятларни қилса, мана бу кимсаларни хамма кофир дея олади, худди боғ эгасини иймонли дўстига ўхшаб боғни эгаси қиёматни инкор қилган пайтида унга айтадики: сени яратган зотга нисбатан сен кофир бўлдингми?

«رَجُلا سَوَّاكَ ثُمَّ نُطْفَةٍ مِنْ ثُمَّ تُرَابٍ مِنْ خَلَقَكَ بِالَّذِي أَكَفَرْتَ وَهُوَيُحَاوِرُهُ صَاحِبُهُ لَهُ قَالَ» (كهف/37).

Мана булар умумий ўринлар бўлиб шахс бу борада ўзини хаддини била олади, ўзини илмини меъзонини яхши билади ва аллох унга берган илмни андозасича улар хақида сухбат қила олади.

Такфирни энг қуйи даражаси унда ихтилоф мавжуд бўлган масалалар бўлади. Ундан бир оз юқорироқда шахслар мутахассисликка эга бўлмаган ва уни доирасига кира олмайдиган такфир қилиш турадди. Шахсни бу борада илми йўқ, махсус бўлиб ўзига хос қозиларга тегишли, хар қандай киши уни доирасига кира олмайди.

Хозирги замонда хам дунёвий ишлар бўйича шундай ишлар борки, хар қандай одам бу ишларни ичига кира олмайди ва бу учун алохида мутахассисликка ва алохида қозиларга эхтиёж бор, мана

бу борада хатто қозилар хам бир-биридан фарқ қилади. Такфир қилишни энг пастки даражаси уларда ихтилоф мавжуд бўлган ўринлар хисобланади. Намоз ўқимаган киши кофир бўладими ё йўқми?- деган ўринга ўхшайди. Бундан бошқа ўринлар хам мавжуд бўлиб улар хақида мутахассисликка эга қозилардан бошқа хеч қандай киши назар бера олмайди. Мана бу борада ўринлар жуда кўп, аммо бир тасаввур қилиб кўринглар хулулга эътиқод қилган Мансур халложга ўхшаган киши айтадики: мени устимдаги либосни остида мен ва аллохдан бошқа хеч нарса йўқ, мен ва аллох битта бўлдик. У мана бу сўзни ошкора хаммани олдида айтарди. Ўзингиз бир тасаввур қилиб кўринглар уни мухокамаси етти ярим йилга чўзилади, бўлиб хам у мана бу муддат давомида зиндонда эмас, балки озод холда хаётини давом эттиради. Ва нихоят 21 мазхабни бошида турганлар мана бу шахсни муртад эканини тасдиқлаб имзо қўйишади, мана энди уни ўлдириш жоиз бўлади. Бу дегани, шундай ўринларга хам дуч келинадики, фақат мутахассис кишилар бу борада назар беришади, бошқа кишиларни раъйи бу ерда қабул қилинмайди. Демак, сен хам бир қара, сендаги мутахассислик қайси даражада бўлса ана ўша андоза бўйича олдинга харакат қил ва ўзингни саломатлигингни бекорда-бекорга хатарга солма, ва саломатлигингни устида қимор ўйнама.

Мансур халлох хақида яна бир бор айтиб ўтилиши керак бўлган нуқталардан бири шуки, бу хукмни 21 мазхабни бошидаги кишилар имзо қилишади, бу нима дегани? Яъни ўша замонда 21 та тирик мазхаб мавжуд бўлган. Хозирги пайтда мана бу ададдаги мазхаблар топилмайди. Бу ердаги бошқа бир нуқта шуки, 21 мазхабни бошидагилар имзо қилибди,дегани уларнинг хаммаси мана бу шахс шу даражага етган,деб ижмоъ қилган холда имзо қилишган. Бир мазхабни ё бир мазхабни бошидаги шахсни ёки бир мужтахидни сўзи эмас,балки хамма мазхабларни мутахассислари биргалашиб шу назарни беришган. Хозир бир мазхабни ўзида юзлаб мужтахидлар мавжуд бўлиб, шахс улардан бирини сўзини олади ва мана шу бир нафарни сўзи билан бир эмас,балки ўзини мазхабидаги юзлаб мужтахидларни оғзига уради, бошқа мазхабларни эса ўша бир нафардан олган таъвили билан уради.

Демак,бу ердаги масала нихоятда хатарли. Ўзингни маълумотингни меъзони қанча эканига бир қара, агар сенга фалончининг кофир ва муртад экани сен учун худди кундуз куни чиққан қуёшдек осмонни ўртасида соф маълум бўлган бўлса ва хеч қандай шак-шубха қолмаган бўлса, мана бу вақтда сен фалончи кофир ва муртад бўлди,дея оласан. Бир қарагин, худди шайтонни, фиръавнни,яхудийни,насронийни, мажусни, собеинни ва бир мушрик секулярни кофир эканини қайси даражада яхши билсанг, фалончи мусулмонни хам фалон жиноятга дучор бўлиб кофир бўлгани борасида хам шунчалик ишончинг комил бўлиши лозим. Агар бунга ўша даражада ишонмайсанми? Демак олдинга харакат қилма, кофир бўлмаган ёки хатто кофир эканлигига шубха қилинган бир мусулмон кишини такфир қилишга борган тилингни кесиб ташлаганинг яхши; хатто агар мана бу шак бир озгина бўлса хам.

Мана бу борада, нихоятда диққат қилиш керак, бир мусулмонни кофир бўлганлиги осмондаги соф офтобдек ошкор бўлмагунича уни такфир қилишга шошилмаслик лозим. Чунки мусулмонни нохақдан такфир қилиш гунохи билан хеч қандай гунохи кабирани муқояса қилиб бўлмайди. Мутахассисликка эга бўлмаган холатда, фақат меъзонсиз, мувозанатсиз инсонлар бу ишга қўл уради.

Айтиб ўтганимиздек инсон шароб ичган ё ўғрилик қилган, зино қилган ё бошқа гунохларни қилган пайтида, мана буларни хаммаси мусулмон шахснинг кофир бўлишига боис бўлмайди ва шахс мана бу катта гунохлар билан бирга барибир ислом доирасида қолади,модомики у бу гунохларни халол демас экан. Аммо агар бир киши мусулмон кишининг аниқ касаллигига ташхис бериш, аниқ тахлиллар бўйича бепарволик қилса,камчиликка йўл қўйса ва бир мусулмонни жохилона такфир қилса ва бу мусулмон кофир бўлмаса, хукм мана бу хукмни содир қилган кишини ўзига қайтиб келади, аллох сақласин. Бир мусулмон учун мана бу гунохдан кўра хам баттароқ гунох топиладими?

У ўзини кофир деган; қуйидаги жиноятга биноан мана бу шахсни ўзи кофир бўлади:

1-Аллохга нисбатан ёлғонни нисбатлашлик. Чунки аллох мана шахсни кофир демаган,аммо мана бу мувозанатсиз бечора эса: йўқ,бу кофир бўлган ,дейди. Яъни аллох таоло мана бу ишни харом эканини мархамат қилган,аммо бу бечора айтадики: йўқ бу халол. Яъни амалда аллох эмас,мен рост айтяпман,дейди. Биродарлар! Такфир қилиш худони иши; худди халол ва харом қилиш худони иши бўлганига ўхшаш.

2-Мусулмон кишини шундай бир жиноятда муттахам қиляптики, агар у бу жиноятга дучор бўлмаган бўлса бу уни ўзига қайтади. Яъни куфр уни ўзига қайтади, олдин хам айтиб ўтганимиздек, мана бундан кўра бу дунёда хатарлироқ хавф мавжуд эмас.

Мана бундай мувозанатсиз,меъзонсиз рухий беморлар томонидан такфир қилинган имоми Нававий рохимахуллох айтадики: агар бир мусулмон эй кофир!-деса, уни асосламасдан туриб ўзи кофир бўлади; чунки у исломни куфр деб номлади." Имоми Нававий рохимахуллох нима деганларига бир эътибор беринглар.

Бу ерда шу нарса маълум бўляптики, хар қандай холатда, ўзини қиёматига ахамият берадиган мусулмон барча жиноятлардан юқорида жойлашган мана бу катта жиноятдан пархез қилиши лозим, шунингдек ўзлари хохлаган ё хохламаган холда, аллох таоло тахдидли лафзлар билан улар хақида мархамат қилган кишиларни сафига ўзларини қўйиб олишдан қўрқсинлар:

«وَالآخِرَةِ الدُّنْيا فِى أَلِيمٌ عَذَابٌ لَهُمْ آمَنُوا الَّذِينَ فِى الْفَاحِشَةُ تَشِيعَ أَنْ يحِبُّونَ الَّذِينَ إِنَّ» (نور/١٩)،

Албатта иймон келтирган кишилар ўртасида бузуқликлар ёйилишини истайдиган кимсалар учун дунёда хам, охиратда хам аламли азоб бордир.

Бир мусулмон учун мусулмон биродарини такфир қилишдан хам кўра баттарроқ фохишалик ва мусулмонларни ўртасида тафарруқни ёйишдан кўра хам ёмонроқ иш борми? Мана бу тафарруқ хозиргача қони каъбадан кўра юқори даражада турадиган минглаб мусулмонларни жонини олди, минглаб мусулмонларни қони тўкилишига сабаб бўлди. Бир мусулмонни ўлдириш жинояти оғирми ё каъбани хароб қилишми? Бўлиб хам хар куни ўнлаб мусулмонларни ўлдирилаётганини кўриб турибмиз,

уларни такфир қилишади ва ўлдиришади. Агар бир кунни ўзида каъбани ўн марталаб бузиб яна қайтадан қуришганда хам, буни гунохи бир мусулмонни ўлдиришдан кўра енгилроқ келган бўларди. Демак, мана бундан кўра хам баттарроқ бўлган қандай фохишалик бор?

Бизни афғон биродарларимиздан бирини таърифлаб беришича, у совет социалистларининг секуляристлари ва уларнинг махаллий хизматкорларига қарши жангда афғонистонни Самангон минтақасида мужохидларни қўмондони эди, бир мужохид мулло гранатани янги кўрган пайтлари эди, уни қанчалик қудрати борлигини билмасди. Мана бу гранатани олиб келган кишилар ,бу гранатани қанчалик кучи кўплигини изох беришади ва айтишадики: масалан агар бу халқани тортадиган бўлсанг душманга мана бунча зарар етказади. Мана бу мулло мужохид граната хақида кўп маълумотга эга эмас эди, бошқалар у билан хазиллашишяпти деб ўйлаган эди. Шу сабабли хам бошқалар фахмламаган холда гранатани халқасини тортади, бошқалар буни фахмламай қолишади, у қўлини тепага кўтариб дўстларига қарайди ва айтадики: бу шунчалик зарар келтира оладими? Уни дўстлари айтишадики: у хануз гапириб турган холида қўлидаги граната портлаб кетди ва мана бу муллони қўлини узиб ташлади ва уни юзи,қўллари ва баданига хам,хатто баъзи бир атрофидагиларга хам зарар еткизди.

Такфир қилиш хам бир ибодат, уни арзимаган нарса деб хисоблаб бўлмайди; шу билан бирга у хазиллашиб бўлмайдиган хавфли,нихоятда сезгир вазифа хам хисобланади. Мана бу граната жисмни нобуд қилди; ноўрин такфир қилиш эса иймонни нобуд қилади, мана бу нихоятда хатарлидир.

Шу билан бирга хатарли иртидод жараёни якка суратда хам амалга оширилиши мумкин умумий суратда хам амалга оширилиши мумкин, уни умумий шаклига мухтасар суратда ишора қиламиз. Иншааллох.

Мунофиқ ва секулярзадаларни мусулмонларга итоат қилишга мажбур қилган нарса нима? Қудрат. Улар бу қудратнинг камайиб, заифлашиб бораётганини ёки заифлашиб, йўқолиб бораётганини

қанчалик англаб етмасинлар, ўзларини шу даражада кўрсатадилар ва нихоят куфрларини ошкор қиладилар. Бу росулуллох саллаллоху алайхи васалламнини умрларини охирларида, касаллик ва вафотлари пайтида ва вужудга келган хокимият бўшлиғида содир бўлган воқеа эди. Ва худди шу тарзда, тарих давомида мусулмонлар ўртасида хокимият бўшлиғи юзага келганда, улар ўзларини ифода этганлар.

Бу ердаги ажойиб нуқталардан бири шуки, бу нуқтага олдин хам бир неча марта ишора қилиб ўтдик, улар огох холларида илмга эга бўлиб туриб ва ўзларини ихтиёрлари ,хохишлари билан сафларини жудо қилиб олишади ва орқага қайтишади, шу сабабли хам уларда хеч қандай узр йўқ:

الْقَوْمَ يَهْدِي لَا وَاللَّهُ الْبَيِّنَاتُ وَجَاءَهُمُ حَقٌّ الرَّسُولَ أَنَّ وَشَهِدُوا إِيمَانِهِمْ بَعْدَ كَفَرُوا قَوْمًا اللَّهُ يَهْدِي كَيْفَ الظَّالِمِينَ (آل عمران/86)،

Иймон келтириб, пайғамбарнинг хақ пайғамбар эканлигига гувох бўлишгандан кейин ва уларга далил- оятлар келганидан кейин кофир бўлган кимсаларни аллох қандай қилиб хидоят қилсин?! Аллох зулм қилгувчи қавмни хидоят қилмайди.

لَهُمْ وَأَمْلَى لَهُمْ سَوَّلَ الشَّيْطَانُ الْهُدَى لَهُمُ تَبَيَّنَ مَا بَعْدِ مِنْ أَدْبَارِهِمْ عَلَى ارْتَدُّوا الَّذِينَ إِنَّ (محمد/25)،

Албатта ўзларига хидоят (йўли) аниқ-равшан бўлганидан кейин яна ортларига (куфрга) қайтиб кетган кимсаларга (бу ишларини) шайтон чиройли қилиб кўрсатди ва улар учун (пуч орзу-хаёлларни) узун қилиб қўйди.

Худди шундай узун орзу-хаёллар бугунги кундаги секуляристларда хам бор, бизларни минтақамиздаги секуляристларда хам ўн йиллардан буён бу орзулар мавжуд, аммо улар бу орзуларга хеч қачон ета олмайдилар. Иншааллох.

Демак, мана булар учун хақ очиқ-ойдин бўлган,

«الْهُدَى لَهُمُ تَبَيَّنَ» و «الْبَيِّنَاتُ جَاءَهُمُ»

Ва улар аллохни шариатидаги қонунлар хақидаги ёки росулуллох саллаллоху алайхи васаллам борасидаги хамма нарсани комил

билишади ва улар хеч қандай узрга эга хам эмаслар, аммо шунча илмга эга бўлишларига қарамасдан орқага қайтишади

«أَدْبَارِهِمْ عَلَى ارْتَدُّوا»

Иймондан куфр томонга чекинишади ва мусулмонларни дунёсидан кофирларни дунёсига қайтишади. Уларнинг мана бу қайтишлари турли-хил далилларга эга бўлиши мумкин, аммо аслида уни хақиқий қўзғатувчиси бошқа нарсадир.

Ислом хокимият қудратидан ташқари баъзи вақтларда эга бўладиган ва баъзи вақтларда эса уни қўлдан бой берадиган,кўринмас,юмшоқ ва худди сувга ўхшайдиган қудратли,хаётий бир қудратга хам эга, у аста-секинлик билан энг махкам тошларни хам тешади ва мустахкам ақидаларни хам нобуд қилади.

Ислом ва аллохни шариатидаги қонунлар озод бир сўзлашувда шунчалик очиқ-ойдин қудратга эга бўладики, уни харгиз мағлубиятга учратиб бўлмайди. Ибни Хазм рохимахуллохни сўзига кўра, қилич гохида биз билан бирга гохида эса бизга қарши, аммо хужжат бундай эмас; хужжат хамиша бизни тарафимизда ва бизларни мухолифларимизни сўзларини нобуд қилгувчидир.

Ха, мусулмонларнинг бу хилдаги тафаккур қудрати ва бу хил ақидавий қудрати, бир томондан мунофиқлар ва секулярзадалар учун хамма нарсани очиқ-ойдин қилиб берса, иккинчи томондан секулярзадалар учун мусулмонларни сафидан қочиш ва ажралишдан бошқа чорани қолдирмайди. Чунки улар фақат аслаха ва ўқни кучи билан мусулмонларга қарши бир иш қила олишларини ва далилни,ақлни, сўзлашувни воситасида эмас,балки фақат аслахани ва ўқни кучи билан мусулмонларни устидан ғалаба қозонишларини яхши билишади. Аслида улар хамиша ёлғон билан бошқаларни фариб бериш учун мана бу нарсаларни иддаосини қилиб келишади, лекин хақиқатда эса уларда ўша далил,ақл, сўзлашув мавжуд эмас. Шу сабабли хам улар қўлга киритган хар қандай фурсатларида ўзлари тушиб қолган мана бу тангликдан чиқиб келишни исташади.

Улар хар қандай фурсатда мусулмонлар билан бирга хамрох бўлишган ва олдинга юришган сафарларидан ортга қайтишга харакат қилишади ва ортга қайтишга қарор қилишади. Ортга қайтаётган киши қайтадиган мақсади қаерда эканини ва қайтадиган жойини яхши билиши аниқ, тўғрими? Масалан бир шахс сафарга чиқишга қасд қилган,бу шахс албатта қаерга кетаётганини ва хатто қайси нарсани воситасида сафарга чиқишини хам яхши билади.

Ислом динидан қўлини тортиб бир сўзни ё амални воситасида куфрга қайтмоқчи бўлган шахс, сафар қилиб босиб ўтган мана шунча йўлидан яна қайта ортга қайтишни хохлайди, шу сабабли хам бундай шахс ошкора қаерга қайтаётганини ва қайси нарсани воситасида қайтишини хам яхши билади. Уни воситасида қайтадиган нарсани ва агар бу сўзни айтса ортга қайтишини хам яхши билади, мана бу восита ё фалон амал уни ортга қайтишига сабаб бўлади. Яъни у қаерга қайтиб боришини ва қайси нарсани воситасида қайтиб боришини хам яхши билади. Агар сиз хозир бир шахардан бошқа бир шахарга бормоқчи бўлсангиз, қаерга боришни билмаслигингиз ё нимани воситасида бормоқчи эканингизни билмаслигингиз мумкинми? Мана бундай холатни бўлиши мумкин эмас. Ортга қайтиш ва иртидод масаласига мана бундай равиш билан аниқлик киритилиши лозим.

Мисол тариқасида келтирганда, агар бир мукаллаф шахс шахарни ичида сафарга чиқмоқчи бўлса ва адашиб бошқа шахарга борадиган машинага ё автобусга чиқиб қолган бўлса, мана бу мукаллаф шахс хато қилган ва уни сўзини қабул қилса бўлади ва бу шахсни пиёда қилинади. Хатто агар у ёлғон айтган тақдирда хам биринчи марта уни гапини қабул қилинади. Аммо агар иккинчи марта мана шу нарсага ўтириб сафарга чиқишни қасд қилган бўлсачи? Мана бу холатда, уни сўзини қабул қилиб бўлмайди. Нима учун? Чунки бу сафар огох бўлган холида ўтирган ва хақиқатда мана бу минтақадан шу нарсани воситасида сафарга чиқишни қасд қилган.

Аллох таоло мархамат қиладики: бир сўзни ё амални воситасида муртад бўлишни қасд қилган киши , мана бу икки нарсани воситасида ўзларининг мусулмонларни жамиятида қилаётган

сафарларидан орқага қайтиб кетишяпган, улар нима қилаётганликларини жуда яхши билишади, ва улар илмга, огохликка, қасдга, ихтиёрга эга бўлган холда мана бундай сафарга чиқишган; бу ердаги бошқа бир нуқта шуки, мана бундай шахс сафарга кетганлигини ва уларни қўшни бўлиб турган махалласидан бошқа жойга кўчиб кетганини хамма ошкора билади, мана бу шахсни хаётида содир бўлган ошкор ўзгаришни фахмлашган; шу сабабли хам мана бу шахсни яшаётган янги ошкор маконни фахмлаш учун ўзига хос мутахассисликка хожат йўқ, балки саводли ё саводсиз, ёш ва қари, эркак ва аёл ё хар қандай инсон буни ташхис беришга ва бу шахс махалласини тарк қилиб бошқа жойга кўчиб кетганини фахмлашга қодир.

Демак, бу дунёда очиқ,ошкор суратда ўзини ихтиёри, истаги билан ислом динидан чиққан ва орқага қайтган муртад кишини ўзгарган маконини хамма мусулмонлар ташхис беришга қодир бўлади. Мураккаб ташхисларга,қазоватларга ва шахсни тўрттталик мархаладан ўтказишга эхтиёж бўладиган ўринларда хам, мана бу заминадаги қазоват, ахли фан бўлган мутахассислар томонидан ишонч билан амалга оширилади , натижада эса мана бу шахслар, мутахассислар бошқалар хам мана бу ўзгартирилган маконни фахмлашларига имконият яратиб беришади. Яъни ахли фан мутахассислари ишонч билан мана бу маконни ошкор қилишади ва мана бу пайтда ўзгартирилган макон хамма учун ошкор ва равшан бўлади.

Агар мана бу шахс ўзини иртидодини ошкор қилмаса ва хеч ким уни иртидодидан хабардор бўлмаса, бу дунёда у муртадлар хукмига шомил бўлмайди ва уни қалбидаги ,ботиний эътиқоди билан уни хеч кимни иши йўқ, балки уни ошкор зохири меъёр бўлиб қолади. Чунки иртидод бу дунёда фақатгина ички, комилан шахсий жиноят хисобланмайди,балки ижтимоъий жиноят хисобланиб зохирий далилларга ва жиноятни исбот қилиш учун мустанадотларга эхтиёжи бор.

Нима учун ижтимоъий жиноят хисобланади? Чунки шахс ошкора муртад бўлган пайтида бошқа мусулмонларни маънавий хуқуқларига, иймонига,ишончларига ошкора зарба урган жиноятчи

бўлади. Унга ислом динига киришда мажбурланмайди,деб айтилган,

«الدِّين فِى اكرَاهَ لا»،

Динга кириш бўйича мажбур қилинмайди, аммо агар кирган бўлсанг энди ундан чиқиб кета олмайсан, ўзингни истагинг бўйича хохлаган ишингни қила олмайсан. Мана буни далилларидан бири шуки, ислом динидан чиқишлик мусулмон кишини шубхага солади ва мусулмонларни сафини заифлаштириш ва ошкор кофирларни жибхасини мустахкамлаш учун рухий жангларни йўлга қўяди ва душманни фойдасига мусулмонларнинг эса иймонига,иродасига қарши ўзини манфий таъсирини кўрсатади. Бу худди сен билан қарордод имзолаган бир кишини мисолига ўхшайди, мана бу киши бирданига ишни ўртасида қарордодни бажаришдан бош тортади ва ўзини ишига кетиб қолади. Мана бундай иш сизга зарар келтиради. Энди сиз қилаётган ишдан бир киши кетиб қолиши мумкин, унда зарар хам камроқ бўлади, аммо ишда ишлаётганларни хаммаси ишни ташлаб кетиб қолишлари хам мумкин, бу холатда уни зарари хам кўпроқ бўлиши табиий.

Мана бу суратда, иртидод хам якка суратда бўлиши мумкин, унда уни мусулмонларга нисбатан хатари хам камроқ бўлади, баъзи жойларда эса кўпчиликдан иборат бўлиб катта минтақани қамраб олган бўлиши мумкин, бу холатда мана бу жараён бир макондаги мусулмонлар дучор бўлишлари мумкин бўлган мусибатли,қўрқинчли балолардан хисобланади. Махсусан мана бу муртадлар қудрат ва хукуматга эга бўлишганда мусибат кучлироқ бўлади.

Мунофиқ ва секулярзадалар тўдасининг умумий муртад бўлиши борасида росулуллох саллаллоху алайхи васалламни вафотларидан кейинги даврда жуда кўп гувохлар топилган, мана бу иртидодни миқёси шу даражада бўлган эдики, барча араблар муртад бўлибди деб ўйлардинг:

-Умар ибни Хаттоб розиаллоху анху айтадики:

"كُفَّارًا أعقَابِهَا عَلَى ارتدَّت قَد العَرَبَ إنَّ"

дархақиқат араблар ортга қайтишди ва кофир бўлишди.

-Анас розиаллоху анху айтадики:

"العَرَب إرتَدَّت"

яъни араблар муртад бўлишди.

-Ибни Касир рохимахуллох ва ибни Хишом рохимахуллох ибни Исхоқ рохимахуллохдан ривоят қилишганки: " Наждда пайғамбарликни иддаъо қилган Хувайлид асадийни фарзанди Тулайха рахбарлигидаги асад ва ғатафон қабилалари муртад бўлишди; ямомада мусайламайи каззоб рахбарлигидаги бани ханифа қабиласи муртад бўлишди, пайғамбарликни иддаъо қилган хорис тамимийни қизи Сажжох рахбарлигидаги тамим қабиласи мусайламага никохланади ва муртад бўлади, фазора қабиласи хам увайна рахбарлигида муртад бўлишади, бахрайндаги робиъа ва бакр ибни воил қабилалари хам нўъмонни фарзанди мунзирни рахбарлигида муртад бўлишди, хазрамавтдаги кинда қабиласи ашъас ибни қайс киндийни рахбарлигида муртад бўлди ва росулуллох саллаллоху алайхи васалламни вафотларидан олдин ўлдирилган асвад ансийни рахбарлигидаги аннас ва мурод қабилалари,музхаж қабиласи хам яманда муртад бўлишди. Сувайлам ва қузоъани бир неча тоифаси хам муртад бўлишди.

Ибни Усайрни ёзишича: "Усомани қўл остидаги лашкар Абу Бакрни фармони бўйича жўнатилди, баъзи бир қабилаларни хаммаси баъзиларини бир қисми муртад бўлишди, сақиф ва қурайшдан ташқари бошқа қабилалар муртад бўлишди". Мана шу тарихчи қўшимча қиладики: "пайғамбаримиз саллаллоху алайхи васалламни рихлатларидан сўнг пайғамбарни қўмондонлари хар тарафдан келиб араблар қўзғалон қилгани ва муртад бўлишгани хақида хабар беришарди."

Демак,мана бу ва бунга ўхшаган жуда кўп далилларни бизга кўрсатиб беришича, очиқ-ойдин кўриниб турганидек, хилма-хил қабилаларни ўртасидаги умумий иртидод росулуллох саллаллоху алайхи васалламни умрларини охирида, у зотнинг вафотлари пайтида юз берган. Аммо бу қабилаларни хаммаси ёки бу диёрдаги хамма одамлар муртад бўлишди деган маънода эмасди, балки аксар қабилаларни орасида ўзларини иймонларида собит қадам турган содиқ мўъминлар хам бўлишган,аммо хар қандай суратда

қудратни кўпроқ ,ошкор қисми муртадларни қўлида бўлган эди. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам собит қадам бўлиб турган қабилаларга нома ёзиб буйруқ берган эдиларки, мана бу қамраб олувчи балони қаршисида ўзингизни муносабатингизни билдиришингиз керак. Ямандаги эронликлар ўзларини иймонларида собит қадам бўлиб қолишади ва яманни, бахрайнни ва арабистон сахросини катта қисмини ишғол қилиб олган ёлғончи пайғамбарларни бири бўлмиш асвад унсийни ўлдиришга муваффақ бўлишади. Абу Бакр розиаллоху анху хам собит қадам турганларга мана бу равишдаги номалар ёзишни давом эттиради.

Мана шу тартибда, ислом тарихида жуда кўп умумий иртидодлар юз берган,лекин мана бу 14 аср давомидаги иртидодларни барчасига ишора қилишни имкони йўқ. Намуна сифатида Хуросондаги синбод хуррамдин ва муздакий (улар иштирок холатидаги ақидага яъни бугунни тили билан айтганда социалистик ақидага эга бўлишган эди,хуросондаги умумий иртидод шулар томонидан амалга оширилади) томонидан уюштирилган иртидодни келтирса бўлади, ўзини зардўштийларни ваъда қилинган кишиси деб таништирган ва пайғамбарликни иддаъо қилган устоз сейс зардўштийлар динини кўп ислохотлар билан тирилтирмоқчи бўлиб хуросонда зухур қилади ва умумий иртидодни вужудга келтиради; аввал пайғамбарликни иддаъо қилган сўнгра эса худоликни хам иддаъо қилиб чиққан ниқобланган оқ либослилар гурухи томонидан мавароуннахрда амалга оширилган умумий иртидодни хам келтирса бўлади, улар мол ва бойликни иштирокида муздакийлар таълимотини тирилтиришган бўлиб, мана бу муздакий шахсга эргашганлар масжидларни ёқиб юборишар ва аёлларни ўғирлашар эдилар, бу ишларни курдларни мусайламайи каззоби ужалонни хизби ироқни курдистонида ва бошқа турли- хил жойларда қилишган. Буни хамма яхши билади. Одамлар уларни пак номи билан яхши танишади. Мана бу кимсалар собиқ муздакийларни йўлини давом эттирувчилари эканлигини тасдиқлайдиган жуда кўп далиллар,гувохлар мавжуд. Хуросондаги қизил либослилар хам яна бошқа бир умумий иртидодни йўлга қўювчилардан бўлишган, улар хам ана ўша муздакийларнинг иштирокий ақидаларини олиб

келишади ва исломдаги барча харомларни халол қилиб озод қилиб олишади ва кўнгиллари хохлаган нарсадан ибо қилишмасди. Хозирда хам хамжинсбозларнинг байроқларига ,белгиларига бир эътибор беринглар, у хақида тахқиқ қилинглар. Улар хамжинсбозларни кўчалардаги намойишларида ўзларини бехаёликларини расмий холга келтириш учун ўзларини гурухларини ўртасида уларни байроқлари билан чиқишади ва ўзларини хукмронлиги остидаги диёрларда улар мана шу муздакийларни йўлини давом эттирувчилари эканликларини кўрсатишади.

Озарбайжонда, эронни курдистонини бир қисмида ва туркияда хам бобак хуррамдин томонидан умумий иртидод вужудга келтирилган. Улар хозирги даврдаги курдларни мусайламайи каззобининг мафияси эга бўлган ақидага яъни аёллар озодлиги,жинсий озодлик,бошқа озодликларга .....эга бўлишган. Бобак хуррамдин эронни курдларини бир қисмида ,туркияда,озарбайжонда бошлаган қиёми 20 йилга чўзилди, у хам бойлик,аёллар ва бошқа нарсалардаги муштарақликни яъни муздакийларни ақидасини ривожлантирган эди. Улар худди бугунги кундаги коммунистлар,кумалалар, курдларни мусайламайи каззоби ужалонни ақидасига ўхшаган нарсани таблиғ қилишарди.

Шубхасиз бобак хуррамдинга ўхшаганлар хуросонда ва бошқа жойларда 20 йил давомида мана бу ишни давом эттиришди, ўтган асрларда курдистондаги куфр ва секуляр хизбни аввалги асосчиси бўлмиш қози Мухаммад хам мана бу минтақаларда умумий иртидод жараёнини йўлга қўйган кимса бўлган, хозирги даврда эса масайламайи каззоб ужалон, мусулмон курдларидан иборат жамиятнинг катта қисмини ўртасида умумий иртидодни, бошқа чап ва либирал секуляр гурухларни хамрохлигида йўлга қўйган, мана бу беркитиб яшириб бўлмайдиган нарса. Хеч ким буни пинхон қила олмайди. Уларнинг ўтган ўн йилликлардан буён умумий иртидодни бошлашганлиги айни хақиқат бўлиб хеч ким курдларни орасида уни инкор қила олмайди.

Табаристонда хам мозёр бин қоран хам хуррамдинни ва муздакийларни иштирокий ақидалари билан бу минтақани одамларини орасида умумий иртидодни уюштирган ва курдларни

мухаммад қозисига ўхшаб у хам табаристондаги умумий иртидодни асосчисига айланди. Бех офарид ва исхоқ турк хам зардўштийликка қайтиш орқали бу ишни қилишади, уларни хар бири ўзини навбатида ўзлари хукмрон бўлган минтақаларда хуросонда умумий иртидодни йўлга қўйишади.

Мана буларни аксари умавийларни нобуд бўлиши билан аббосийларни қудратга келишини орасидаги қудрат бўшлиғи вужудга келган даврга тегишлидир. Мана шу гурухлар аббосийлар яна қайтадан хукумат қудратини қўлга киритгач яна мунофиқларни равишига ўтиб олишади, баъзи ўринларда исломий ниқобни чехрасига тутиб олган ғуллотларни гурухларига кириб кетишди ва қуромита, Кермоншохни алиюллохийлари ва ироқни язидийлари ва бошқаларга ўхшаш гурухларни вужудга келтиришди, дарсимни атрофидаги алавийларга ўхшаганлар хам вужудга келди, бўлиб хам булар бошқа бир шева билан мусулмонларни бир қисмида умумий иртидодни бир навини вужудга келтиришадики, бизларни хўромийларимизни бир қисми хам мана бу мусибатдан омонда қолишмайди ва хозирда хам уларнинг андак,бир оз қисми хали хануз алиюллохий ғуллотларини ақидаларида қолиб кетишган.

Муғулларни хамласи хам мусулмонларни ўртасида умумий иртидодни вужудга келишига сабаб бўлди. Ибни Таймия айтадики: одамларни орасида шундай кишилар мавжуд эдики, агар душман ғалаба қозонса улар хам ўзларини куфрларини,иртидодларини ошкор қилишарди, мана бу асрдаги мусулмонларни аксаридаги холат бўлиб улар машаққат, мушкилотларга дучор бўлган пайтларида муртад бўлишади, мана буни бизлар ўзимиздагиларни ё ташқаридагиларни орасида шунчалик кўп кўрдикки, шуни ўзи ибрат олишга кифоя қилади. Ибни Таймияни мана бу сўзлари шуни кўрсатиб турибдики, муртад бўлган кимсалар турланиб турадиган мунофиқларни тўдасидан бўлганларга тегишлидир. Яъни улар содиқ мусулмон бўлишмаган, балки бугунги кунда бизлар кўриб турган секулярзадалардан иборат бўлган. Бутун тарих давомида иртидодни шароити мухайё бўлган пайтда мана шу секулярзадалар муртад бўлишган.

Андалусда Абу Абдуллох сағир ўзини амакиси Абу Абдуллох Мухаммад Зағал билан жанг қилаётган пайтида, костил насороларининг фернандо қўмондонлиги остидаги лашкар уларга хамла қилади ва Абу Абдуллох сағир асир тушади ва насоро динига тобеъ бўлиш ва йилига уларга жизя тўлаш шарти билан асир қилинади ва икки йилдан сўнг зиндондан озод бўлади. Қаранглар, мусулмонлар бир-бирини жонига қасд қилган пайтида залил ва нобуд бўлади, тафарруқни ўзи сени нобуд қилиб ташлайди, мувозанатни хам аксини қилиб қўяди, насоролар сенга жизя беришини ўрнига сен насороларга жизя тўлайсан. Қоида мана шу бўлади-да.

Аммо насронийлар ўзларини мана бу ахдларига хам амал қилишмайди ва мусулмонлар тафарруқга, ўзаро жангларга хатто насоролар билан муттахид бўлишга дучор бўлгач, насоролар учта подшохликни костил,лион ва орогунни муттахид қилиб буюк қудратни вужудга келтиришди ва тарқоқ,залил, суст, заиф, беубухат бўлиб қолган ва ички жанглар хамда кайфу-сафо билан машғул бўлган мусулмонларни нобуд қилиб ташлайди. Кофирлар вахдат билан қудратни қўлга киритишади ва мусулмонлар эса тафарруқ, залиллик, заифликни танлашади ва аллох таоло ўзини суннатини ўзгартириб ташлайди.

Хар қандай суратда хам, андалусда минглаб мусулмонлар қатли ом бўлишди ва минглаб мусулмонлар эса африкани шимолига қараб қочиб кетишди. Аммо андалусда мусулмонларга қарши насороларни химоя қилган ё химоя қилмаган ва бетараф бўлиб турган дастадаги қочмаган мусулмонлар устида эса, насоролар қудратга кириб мустахкамланиб олишгач ақидаларни тафтиш қилиш судларини ташкил қилишди ва ақидаларни тафтиш қилиш судлари ташкил бўлгандан сўнг, мана бу мусулмонлар умумий суратда муртад бўлишди, ишонаверинг насоролар мана бу мусулмонларни муртад бўлганликларига хам қаноат қилишгани йўқ. Кейинчалик катта хажмдаги мана бу муртадлар жамияти хам олдин мусулмон бўлганлик ва қонида мусулмонларни қони оқиши бахонаси билан насронийлар томонидан қатли ом қилинишди ва мана бу диёрдаги бир неча йиллик мусулмонларнинг илдизи хам қуритилди.

Охирги бир икки асрда жуда кўп кишилар ўзларини қавмларини орасида ўзини миллатини,қавмини секуляризм дини ва уни либирализм, социализм, социал демократия, либирал демократия ва бошқалар сингари турли-хил мазхаблар томон қилинган умумий иртидодига боис бўлишди. Хозирги пайтга келиб мана булар қудратни қўлга киритишган ва бугунги замон мана шуларники, яхуд ва насорони унчалик таъсири йўқ. Албатта мустасно холатлар бор,лекин жуда кам учрайди. Ўтган икки аср мобайнида ахли китобни ва шибхи ахли китобни кофирлари ва барча исломий фирқаларни бошига келган вайрон қилувчи балони сабабчиси секуляризм дини ва секуляристлар бўлишади.

Европадаги насрониятни бошига секуляризм қандай балоларни олиб келгани хақида олдин хам ишора қилиб изохлаб берган эдик. Қаранглар секуляризм америкадаги ва бошқа жойлардаги насрониятни бошига қандай балоларни олиб келган. Хаммани нобуд қилди ва бугун дунёда мусулмонлар билан бирга жанг қиладиган насроний давлати топилмайди. Мусулмонларга қарши жанг қиладиган насрония қонунлари асосидаги насроний давлат ёки яхудият қонунлари асосидаги яхудий давлат мавжуд эмас; балки бугун хаммани устида секуляристлар хукмронлик қилишяпти ва улар баъзи бир насронийларни ва жуда кўп сонли мусулмонзодаларни ишга олишган ва уларни ўзларини мақсадлари йўлида харж қилиб юборишади. Ха, секуляризм ва секуляризм дини ва уни турли-хил мазхаблари европада хам мана бу мусибатларни вужудга келтиришди, мусулмонлар яшайдиган диёрларда қабилаларни,нажодларни,хилма-хил диёрларни орасида умумий иртидодга боис бўлишди , курдистонда курдларни орасида аввалги секуляр хизбини асосчиси сифатида қози мухаммадга кейинроқ эса борзонийга, толибонийга ва курдларни хозирги мусайламайи каззоби ужалонга ишора қилса бўлади, бугунги кунда мана бу секулярлардан юзлаб хизблар фаолият олиб боришяпти, улар курдларни ўртасида умумий иртидод доимий равишда мавжуд бўлишига шароитни мухайё қилишди. Хозиргача мана бу миқёсдаги умумий иртидод харгиз учраган эмасди, курдларни маданиятини, ахлоқини, ақидасини,ишончларини бундан бошқа хеч нарса шунчалик нобуд қилолмаган ва уни ўрнига куфрни,худосизликни, ахлоқий ва жинсий тартибсизликларни,

фасодни, хиёнатни,пасткашликни, разолатни қўя олмаган эди. Мана бу миллатни бошига бошқа нарсалар шунчалик кўп бало,мусибатларни келтиришга қодир бўлган эмас.

Курдларни орасидаги умумий иртидод хам барча курдлар муртад бўлди,деган маънода эмас, балки бу хам росулуллох саллаллоху алайхи васалалламни асридаги ёки бошқа даврлардаги тарихий умумий иртидодга ўхшайди,биз курдларни ё бошқа қавмларни орасида жуда кўп собит қадам кишиларни хам кўрамиз,лекин аксар қисмини муртад бўлганлар ташкил қилар эди. Аслаха қудрати,таблиғот қудратига эга бўлган ва туркия,сурия ва ироқ курдларининг орасида рахбарлик қилувчи харакат мана бу секуляристларни қўлидадир, яъни аксари курдларни орасидаги рахбарлик қилувчи харакат, секуляристларнинг иртидод харакати хисобланади, афсуски улар эронни курдистонидаги одамларни хам ўзларига қўшиб булғаб муртад қилишган. Уларни миқдори оз, хар бир диёрда фосид одамлар мавжуд , албатта топилади. Энди мунофиқлар эса доим бор бўлган. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламдек киши хам уларни хаммасини йўқота олмагач,хозирги бизларни диёрларимизда уларни топилиши табиий бир холат. Мана бу табиий бир нарса бўлиб, шу мунофиқларга агар шароит мухайё бўладиган бўлса,ана шу муртад гурухларга эргашиб кетишади.

Муртад секуляристларни вужудга келиши сабабли мусулмонларга махсусан бизни минтақамиздаги мусулмонларга, дунёдаги аксар минтақаларга ёпишган бошқа бир умумий иртидодни сабаби, мусулмонзодаларни жуда кўп гурухи бутун жахондаги босқинчи секуляр кофирларини,уларнинг навкарларини , секуляр муртадларни мусулмонларга қарши химоя қилганликларини кетидан бўлди, бу бечораларни адади қанча эканини фақат аллохни ўзи билади. Мана бу борада агар бир неча кўзга кўринган намуналарга ишора қилинса яхшироқ бўлади,деб ўйлайман:

Англия секуляристлари шариф хасан – унга маккани каттаси хам дейишарди- рахбарлигидаги абзор билан усмонийларга буюк араб инқилоби исми билан – аслида эса буюк араб хиёнати эди – хамла қилишганини хаммамиз яхши биламиз, улар 1916 ва 1917 йилларда шомга хоким бўлишди ва усмонийларни чиқариб юборишди ва

англияни секуляр рахбари лорд ленби хоким бўлди, секуляр англия фаластинни секуляр сехюнистларни қўлига топширди, франция секулярлари эса сурия ва ливанни қўлга киритди, англия секуляристлари ироқ ва иорданияни сойкс ва пикони ихтиёрига топширишди, арабларни устида подшох бўлиш ваъдаси берилган шариф хасанни эса қибрисга сургун қилишди. Мана шу шева билан фаластин секуляристларга навкарлик қилган арабларнинг буюк хиёнатини қурбони бўлди. Хозирги пайтда фаластинни ва фаластинликларни бошига келаётган нарсаларни хаммаси бутун жахон секуляристларини, уларни навкарларини келтирган самарасидир. Фаластинни исми хар куни ёдингизга тушган пайтида, жахон секуляристларининг ва уларни махаллий навкарларининг жиноятлари хам кўзингизни олдига келсин.

Ўша пайтларда секуляр англия ироқни сотқин хинд мусулмонзодаларини воситасида мусулмон усмонийларнинг қўлидан тортиб олди ва уни ишғол қилди, кимни воситасида? Мана шу сотқинлар яъни истелох билан айтганда хинд мусулмонлари (ханафий хиндлар) воситасида олди, хинд мусулмонзодалари мусулмон усмонийларга қарши жанг қилишни гунох деб билишган пайтида, шариф ва салтанатдаги салафий уламолар, макка хоинлари хамда сотқин,хоин бўлган бошқа муллолар мусулмон усмонийларга қарши англияни байроғи остида жанг қилиш жоизлиги хақидаги фатвони содир қилиб беришди. Демак, секуляр англия оли саъуднинг хоин салафийларини,уларнинг салтанат уламоларини химояси остида мусулмон диёрларини алданган мусулмонларни воситасида босиб олди. Бу ишни бугунги кунда секуляр америка хам қиляпти.

Секуляр франция хам 1920 йилда сойкс- пико қарордоди билан мусулмонзодаларни воситасида (ўша замондаги моликийлар) тунис ва алжазоирни босиб олди ва франция 1954-1962 йилларда алжазоирликларга қарши моликийлардан бўлган ва уларни сони 250000 нафарни ташкил қилган, алхаррикиюн номи остидаги алжазоирлик гурухни воситасида жанг қилди, худди шу ишни бугунги кунда ироқ ва суриядаги сахавотлар америка,нато, россия ва уни сотқинлари учун қилиб беришяпти. Ўша йилларда францияликлар уларни адади 250000 нафарни ташкил қилган ва

моликийларни орасидан чиқиб келган алхаррикиюн билан бирга алжазоирни моликий мусулмонларига қарши жанг қилди. Алжазоирдаги инқилобчи одамлардан бир миллиони қурбон бўлгач ва сотқинлар мағлубиятга учрагач, алжазоирда мавжуд бўлган алхаррикиюн гурухи хам францияликлар билан бирга францияга қочиб кетишди. Гитлернинг мусулмонзодалардан ташкил топган аскарларининг катта жамоат намозини хам кўрганмиз. Уларнинг жумъа намозидаги жамоати туркиядаги ханафийларни жамоатидан хам кўра кўпроқ эди. Мисрни шофеъийлари, тунис ва ливияни моликийлари хам худди шунга ўхшаш бўлишган.

Дўстлар диққат билан эътибор беринглар, хозирги пайтда хам секуляр америка ва уни бошқа секуляр хампаймонлари хам, уларни дўст лашкари деб номлайдиган фақатгина харамайни шарифдаги хоинларни ва оли саъудни ва бошқа диёрлардаги динфурушларини фатволари воситасида мусулмонларни диёрларини, яқин шарқни босиб олди ва хозирда хам барча мусулмонларга қарши жанг қиляпти.

Секуляр америка ироқни кувейтни,иорданияни, оли саъудни, мисрни ва бошқа тоғутларни воситасида вайрон қилди-ку, хозирги пайтда хам тайёраларини кувейт,саъудия, қатар, туркия, покистондан мусулмонларни қирғин қилиш учун учиради. Секуляр америка афғонистонни покистондан туриб бомба бўрон қилди ва шимол бирлашган кучлари деб номланган , хамда раббоний, дўстим, ахмадшох масъуд, сайёф ва бошқалардан ташкил топган ханафий афғонларини воситасида толибонга қарши жанг қилди.

Секуляр америка хозирда хам секуляр,хоин курдларни ва курдистонни шофеъийзодаларини воситасида ироқни баъзи нуқталарида ўзини мақсадига эришди ва кўзлаган ишларини битириб олгач худди туолетни қоғозига ўхшаб уларни ташлаб кетди,энди бу туолет қоғозлари яна эхтиёж пайдо бўлгунча керак бўлмайди. Хозирги даврда секуляр америка сурияда курдларни мусайламайи каззоби ужалонни ишчилар хизбидан мана шу усул бўйича фойдаланяпти, энди ўзи кўзлаган мақсадларини қўлга киритгач худди бошқа туолет қоғозларини отиб юборганга ўхшаш ташлаб кетади, хаммамиз буни қараб турсак кўрамиз. Ўтган даврларда қози мухаммадга нима бўлганини кўрдик. Худди

шу балоларни сталин қози мухаммадни бошига хам олиб келган ва уни туолетни қоғозидек ишлатиб бўлгандан сўнг отиб юборган. Туолет қоғозини ишлатиб бўлгандан сўнг уни ўзи билан бирга олиб юрадиган киши топиладими? Бу имкони йўқ нарса.

Хатто қадимги салибий жангларида хам салибчилар шомни амирларини хиёнатлари орқали шомни сохилларига кириб келишган, андалус хам тоифаларнинг бошлиқларини қилган хиёнати сабабли қўлдан бой берилган. Ошкор кофирлар билан мусулмонзода навкарларни ўртасидаги мана бу алоқаларда хамиша ошкор кофирлар манфаъат кўришган, мусулмонзодалар хам ўзларини динларини йўқотгандан сўнг иззатларини, номусларини, ўзликларини ва нихоят тупроқларини,бойликларини хам қўлдан бой беришди.

Ха, мана бу мусулмонзодалар кофирларни лашкарида мусулмонларга қарши мусулмонларни ўртасида умумий иртидодни янада кенгайиши учун жанг қилишган ва хозирда хам жанг қилишяпти, улар барча исломий мазхаблар,фирқаларни орасида мавжуд бўлиб жахон секуляр кофирларини гурухини ичига киришган ва уларни сафида мусулмонларга қарши жанг қилишяпти. Албатта улардан баъзи фирқаларни сони камроқ, чунки уларни сони хам кам, худди шиъаларга ўхшаш, уларни орасида кофирлар билан хамкорлик қиладиганлари камроқ топилади; ахли суннат деб маъруф бўлган бошқа фирқаларни ўртасида эса хамкорлик қиладиганларни сони шиъалардан кўра юз баробар кўпроқ, нима учун? Чунки улардаги жамиятни сони хам шиъалардан кўра юз баробар кўпроқ. Дунёдаги аксар давлатларда хам мана шулар американи ,натони ва бошқа кофирларни сафида мусулмонларга қарши жанг қилишяпти ва жанг ё аллохни йўлида бўлишини ё тоғут ва кофирларни йўлида бўлишини хаммамиз яхши биламиз:

«إِنَّ ۖقَٰتِلُوٓاأَوْلِيَاءَالشَّيْطَانِ الطَّاغُوتِ سَبِيلِ فِي يُقَاتِلُونَ كَفَرُوا وَالَّذِينَ ۖاللَّهِ سَبِيلِ فِي يُقَاتِلُونَ آمَنُوا الَّذِينَ» ،(76/نساء) «ضَعِيفًا كَانَ الشَّيْطَانِ كَيْدَ

Иймон эгалари аллох йўлида жанг қиладилар, кофир кимсалар эса шайтон йўлида жанг қиладилар. Бас,шайтоннинг дўстларига

қарши жанг қилингиз! Шубхасиз, шайтоннинг макри заиф бўлгувчидир.

Мана шу далилларга ва бошқа далилларга асосан, мана бу дунёдаги мусулмонлар яшайдиган диёрлардаги барча секуляристлар, ўзларидаги аллохни шариатига мухолиф бўлган секуляристик қонунларга эълон қилишган дўстликлари,валоълари ва ташқи секуляр кофирларни сафида жанг қилганликлари сабабли, уларни хукми ошкор кофирларни хукми билан бир хил бўлади, чунки улар исломни сафидан ошкор кофирлар томонга қайтиб кетишган ва уларни йўлида жанг қилиб қон тўкишади. Мана бу шахсларнинг мусулмонларни сафидан кофирларни сафига қилган амалдаги ошкор қайтишлари, улардаги ошкор,аниқ иртидодни билдиради, хатто агар шахсий холатларда исломий ибодатларни баъзиларини бажаришса хам, худди садрил ислом давридаги ёлғончи пайғамбарларга эргашган кишиларга ўхшаш, уларни аксари ислом шариатига пойбанд бўлишган эди.

Демак, курдларни ўртасида тарқалган умумий иртидод жараёни янгилик эмас ва янгилик бўлмайди хам, аммо агар уларни қаршисида исломий қудрат вужудга келмайдиган бўлса, мана бу миллатни бошига хам андалус мусулмонларини бошига тушган бало келиши мумкин. Худди ўтган даврларда келганидек. Ахир бизлар дарсимдаги алавийларни ва санжордаги язидийларни ва долохунни атрофидаги алиюллохийларни тажриба қилиб кўрмадикми? Аввал уларни ғуллот мазхабий шиорлар билан алдашди ва маздакиён,монуён, метериалистларни ақидаларини хатто яхудиятни,насрониятни олиб кириш билан курдлар учун аралашган бир маъжун ясаб беришди. Хозирги пайтда улардан қолган шундай наслни кўришимиз мумкинки,мана булар ўзларини аслан мусулмон деб хисоблашмайди ва еттинчи аср ва ундан кейинги даврда уларга пиширириб берилган ва қизилбошлар уни ташкиллаштирган аралаш маъжун шўрвадан сўнг, шундан бир тасаввуротлар,хаёлларга ғарқ бўлишганки, улар ўзларини ақидаларини минглаб йил олдинги даврга тегишли деб ўйлашади. Бу худди хозир бир киши келиб курдистондаги кумала коммунистларини ўтмиш тарихи суқротдан олдинга ёки энг камида пайғабардан олдинги даврга бориб тақалади,деганига

ўхшайди. Аллох таоло дахрийларни яъни коммунистларни бир қисми хақида айтадики:

«وَ قَالُوا مَاهِيَ إِلا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَ نَمُوت وَ نحْيَا مَا وَ الدَّهْرُ إِلا يهْلِكُنَا مَا وَ لهَم لِک بِذَلِک مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلا يَظُنُّونَ» (جاثيه/24)،

Улар (яъни қиёматни инкор қилувчилар: "хаёт) фақат дунёдаги хаётимиздир. (баъзиларимиз) ўлиб, (бошқаларимиз) хаётга келаверамиз ва бизларни (аллох ўлдирмайди,балки) фақат замон (ўтиши)гина ўлдиради", дедилар. Холбуки, улар учун бу тўғрида бирон билим-хужжат йўқдир. Улар фақат шундай гумон қилурлар,холос.

Хозирги пайтда хам, секуляристлар ўзларини ахборот воситаларида мана бундай муштарак нарсаларни қадимги тарихий нарсалар ва хилма-хил миллатлар орасидан китобларнинг варақларидан чиқариб олишади, ғуллот келган вақтида маздакийларни,монувийларни, материалистларни хилма-хил ақидаларига эга бўлган эдилар,насронийлар ва яхудийлар, мажусийлар,собеинлар хузистон минтақасида уни атрофларида сокин бўлиб яшашар эди. Мана буларни хаммасидан иборат бир маъжунни ўтган бир неча асрни ичида ясашган, шу сабабли хам ғуллот вужудга келтирган дарсимни,санжорни ва бизларни хўромонотни бир қисмидаги бечора одамлар бор, хозирда хам уларни китобларида мавжуд, саранжомга қаранглар у ерда хам бор, мусхафи ришда хам қарасанглар бор. Саранжом хам хўромий тилида ёзилган. Улар китобларни варақларини орасидан минг йил олдинги ёки исломдан олдинги даврга тегишли баъзи ақидаларни чиқариб олишган ва расмий холатда уларни янги дин деб кўрсатишади ва аслахани кучи билан мана бундай бепоя,асоссиз гумонларни,шубхаларни химоя қилиб туришибди, аслида эса хаммамиз мана бу гурухларни умри ташайъюга ва тасаввуфга нисбатланган фирқалардаги ғуллот гурухини тарихига боғланганлигини яхши биламиз.

Мана буларни умри унчалик кўп эмас, ўтган асрларга тегишли бўлиши мумкин. Хозирни ўзидаги ўша минтақадаги коммунистлар,материалистлар бизни қавмимиздан бўлишлари хам мумкин ва мана бу шахсларни ақидалари дмитрисга бориб

тақалиши хам мумкин, яъни ўзлари сухбат қилашаётганидек насрониятдаги милоддан олдинги минглаб йил илгариги даврга етиб боради. Мана бу нарса бизнинг қавмимиз, қариндошларимиз нажодига кўра минг йилдан буён мана шу динга эга бўлганлигини билдирмайди, балки уни ўзи мана шу динга эга. Уни оталари, боболари ва уларни қавму-қариндошлари эса бошқа нарсага эга бўлишган.

Язидий ғуллотларни,алиюллохийларни, алавийларни ота-боболари ва аждодлари бошқа нарса бўлишган,улар кейинчалик мана бу маъжунга айланиб қолишди. Ғуллот мана буларни шундай маъжунга айлантирди ва баъзи минтақаларда умумий иртидодни вужудга келтирди. Бугунги кунда хам аслахани кучи,таблиғотни қудрати, ахборот воситаларини қудрати билан одамларни миясига мана бу тасаввуротларни қуйишади ва хатто уларни аслзода деб хам айтишади. Нима учун? Чунки уларни баъзи ақидалари монувийларга,маздакийларга, зардўштийларга,материалистларга, яхудиятга, насрониятга ва..... етиб боради, мана булар исломдан олдинги даврда мавжуд бўлишган. Уларни очиқдан –очиқ қилаётган жиноятларини,ёлғонларини қаранглар. Мана бу нарсаларни уларни хеч қайси бири исбот қила олмайди, шу сабабли хам аллох таоло айтадики:

«يظنون الا هم إن علم من بذلک لهم وما

улар хеч қандай илмга эга эмаслар, чунки илм тажриба қилиниши лозим, яъни ишончли бўлиши керак. Уларда эса хеч қандай илм йўқ. Хаммаси гумон ва эхтимолдан иборат, мана шу гумон,шубха,эхтимолларни хам аслахани,спутник каналларини кучи билан химоя қилишади.

Ташқи секуляр кофирлар ва минтақадаги тоғутлар томонидан химоят қилинадиган улардаги аслахани қудратини қаршисида, фақатгина қуръонни ва чегараланган таблиғни қудрати кифоя қилмайди, балки хукумат қудрати ва аслахани қудрати билан уларга қарши курашса бўлади.

Улар билан муомала қилиш равиши хам худди мунофиқлар ва секулярзадалар билан қилинадиган муомаладек бўлади, ё

мусулмонлар уларни ўзларини жамиятларидан чиқариб юборишган ва ошкор бўлишган ёки ўзларини ихтиёрлари билан ўзларини сафларини мусулмонларни сафидан жудо қилиб олишган ва куфрларини ошкор қилишган, улар худди ошкор кофирлардек мусулмонлар учун ошкор,аниқ бўлишган ва ошкор кофирларни сафига қўшилишган,бошқача қилиб айтганда муртад бўлишган. Шунингдек уммул мўъминин Оиша розиаллоху анху мархамат қиладиларки:

"النِّفَاقُ وَاشْرَأَبَّ ،قَاطِبَةً الْعَرَبُ ارْتَدَّتِ"

яъни: арабларни барчаси муртад бўлди ва иккиюзламачилик ва нифоқ ўрнашиб олди.

Яъни араблар муртад бўлгандан сўнг нима ўрнашиб олди? Нифоқ. Ха, мунофиқлар ва секулярзадалар ўзларини нифоқларини ошкор қилишди, улар ўзлари яшириб юришган нарсаларини ошкор қилишади. Бор нарса шу. Шунинг учун хам улар мусулмонларни орасида бўлар эканлар, биз уларга мунофиқ ёки эй мунофиқ дея олмаймиз. Аммо агар ошкор бўлишган пайтда хаммаси тамом бўлади, бунда уларга мунофиқ ё кофир деб айтса бўлади, мунофиқ кофирга тенг нарса, мунофиқ аслида ўша кофирни ўзи,лекин яширинган холатидир. Демак, улар ошкор кофирларни хукмига шомил бўлишади, улар ўзларини куфрларини олдин махфий қилишган эди,сўнгра эса уни ошкор қилишган. Мана бу холатда улар билан хар бир кофирга ўхшаб муомала қилинмайди, ахли китобни ё шибхи ахли китобни кофирларига ўхшаб эмас, балки мушрик кофирларга ва секулярларга ўхшаб уларга муомала қилинади.

Мана бу ерда ишора қилиниши лозим бўлган кичик нуқталардан бири шуки, афсуски бу жуда кўп мусулмонлар томонидан риоя қилинмайдиган нарса , мунофиқлар мусулмонларни орасида бўлган пайтида хамма мусулмонларни мунофиқ деб хам бўлмайди, мана шу равишга кўра муртадлар хам мусулмонларни бир дастаси хисобланади,фалончи мазхабни бир дастаси бўлишади, муртадлар хам мусулмонларни бир дастасидурлар, мусулмонларни хаммаси ёки ўша мазхабни хаммаси муртад эмас, мана бу кишиларни мавжудлиги сабабли хамма мусулмонларни мунофиқлар ё

муртадлар жумласидан хисоблаш мумкин эмас. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асридаги ёки бошқа даврлардаги умумий иртидодлардан очиқ-ойдин маълум бўлган нарса шуки, муртадлар қудратга эга бўлганликларига қарамасдан собит қадам кишилар хам жуда кўп бўлишган, яманда хам эронлик собит қадам кишилар бўлишган, улар пайғамбарликни иддао қилган асвад ансийни ўлришади.

Хинд ханафийларининг бир дастаси эса англияга усмоний давлатидаги мусулмонларни ўлдиришда ёрдам беришган эди, улар хиндистон ярим оролидаги одамларни қирғинида хам ёрдам беришган, албатта хамма ханафийлар эмас. Хозирги вақтни ўзида хам афғонистонни, покистонни, бангладешни, ўзбекистонни, тожикистонни, хитойни, туркияни ханафийларидан иборат дасталар бутун жахон секуляр кофирларига ва мана шу жахон кофирларининг навкарларига ватанларини ишғол қилишда,мусулмонларни кучини бостиришда,куфр қонунларини хукмрон қилишда, номусларини поймол қилишда ва динларини йўқотиб ташлашда ёрдам беришяпган, албатта хамма ханафийлар бу ишда иштирок этишмаган; фақат ханафийларни бир қисми ёрдам берган.

Алжазоир, марокаш, моли, тунис, судан,ливия ва бошқаларда хам мусулмонларга қарши секуляр кофирларни сафида моликийларни бир қисми жанг қилишган ва хозирни ўзида хам жанг қилишяпти. Худди шунга ўхшаш мисрда,фаластинда, ироқни курдистонида,малайзияда, яманда ва бошқа жойларда хам бир қисм шофеъийлар мусулмонларга қарши шайтонни авлиёларини сафида жанг қилишган,лекин шофеъийларни хаммаси қатнашган эмас. Мана шу равиш бўйича ироқда,афғонистонда ва бошқа жойларда мусулмонларга қарши ташқи кофирларни сафида шиъаларни бир қисми жанг қилишяпган, барча шиъалар эмас. Арабистонда ва форс кўрфазидаги давлатларда хам америка ва нато рахбарлигидаги ташқи секуляр кофирларни ва бошқа босқинчиларни сафида мусулмонларга қарши ханбалийларни, салафийларни бир қисми жанг қилишяпган, албатта хамма ханбалийлар, салафийлар бу ишни қилишмайди.

Мана бу ўринларни барчасида хамма ханафийларни, шофеъийларни, моликийларни, шиъаларни, ханбалийларни, салафийларни, зайдийларни уларнинг бир қисми қилган жиноят сабабли жарима қилиб бўлмайди, мазхабдошларини жинояти сабабли муртад дейиш билан мана бундай ишни қилмоқчи бўлган кишининг иши, ғайри шаръий, ғайри ахлоқий ва шаръий манбаъларга нисбатан ошкора жохилликни нишонаси бўлади, хатто инсоний ахлоқий меъёрларга нисбатан очиқдан- очиқ мухолифат қилишлик хисобланади.

Иртидод жиноят бўлиб худудлар жумласига киради. Агар шахс бир тоифани ё мазхабни ичида қотиллик жиноятини қилган бўлса, мана бу тоифани ё мазхабни хаммасини қотил,деб бўлмайди ва уларни хаммасини мана бу шахсни жинояти сабабли жазолаб бўлмайди; бўлиб хам мана бу тоифа ва одамларни барчаси мана бу қотил билан хамрох бўлишмаган ва уни жиноятида амалий равишда иштирок этишмаган. Мана бу бизлар бир муддат олдин миёнморда, марказий африкада, бирмада гувох бўлиб турган нарсалар ахмоқгарчилик, хайвонсифатликдан иборатдир.

Миёнморни секуляр хукумати ўзини иқтисодий мушкилотларини ва сиёсий мушкилотларини ёпиш учун будоийлар билан мусулмонларни ўртасида мазхабий жангни йўлга қўйган. Секуляристлар хам хамиша мазхабдан ўзларини мақсадлари йўлида суистефода қилишади, бу ерда қайси мазхаб бўлишини уларга фарқи йўқ. Бутун башарият тарихидаги секуляристларни қоидаси мана шу бўлган.

Миёнморни секуляр хукумати бир ёлғон сенарий бўйича будоий бўлган аёлга пул беришади ва буни эвазига уч нафар мусулмон бир будоий аёлга тажовуз қилиб уни ўлдиришди, деб айтишни буюришади. Бўлиб хам мана бу аёл хеч қачон мана бу тухматини исбот қила олмади. Мана шу ёлғон тухмат бирмадаги барча мусулмонларни жазолаш ва қириш учун бир бахона бўлди, бирмадаги барча мусулмонларни мана шу ёлғон тухмат сабабли қиришни бошлашади, аслида жинояти хам исбот бўлмаган ва нохақдан ўлдирилган уч нафарни жиноятини деб, ана ўшанча мусулмонларни қириб ташлашди ва хануз хам ўлдиришяпти. Будоийлар хам харбийга ўхшаган "маг" гурухларини ташкил

қилишган ва бирмани секуляр лашкарини химояси остида барча мусулмонларни устида кечириб бўлмайдиган жиноятларини бошлашади. Мана буларни секуляр бирлашган миллатлар ташкилоти хам пинхон қила олмади, яъни мана бу жиноятларни барчаси секуляр миёнмор лашкарини хидояти, химояси остида қилинганлигини яширишга қодир бўлишмади. Мана бу бор хақиқат.

Бу ердаги бошқа бир нуқта шуки, бирмада ,тибетда,хитойда, хиндистонда,кереяда,япония ва бошқа жойларда кунига минглаб балки миллионлаб будоий бўлган аёлларга тажовуз қилинади, аммо бирорта будоий рохибни овози хам чиқмайди, лекин бирмада вироту исмли фосид рохиб миёнмордаги секуляр хукуматни сиёсатлари йўлида фатво чиқаради ва ўзига ўхшаган бошқа рохиблар билан бирга одамларни ўзларининг фатволари билан мусулмонларга қарши сафарбар қилишади ва хукуматни,миёнморни секуляр лашкарини панохида ана ўшанча фожеъаларни вужудга келтиришганини кўрганмиз ва кўриб турибмиз. Худди шу сенарийни ўзини марказий африкада "антиболоко" номли насроний харбийлари томонидан секуляристларнинг рахбарлигида мана бу диёрдаги барча мусулмонларга қарши пиёда қилиняпти. Марказий африка диёрида хам секуляристларнинг сайловларида бир секуляр мусулмонзода билан бир насроний секуляр хам иштирок этади. Бундан кейин эса ўзларини мақсадлари йўлида насронийларни хам, мусулмонларни хам харж қилиб ташлашади ва натижада хозирги пайтда бизлар кўриб турган жиноятларни амалга оширишди.

Очиқ кўриниб турганидек мана бу шева билан хукм чиқариш мусулмонларни сифатларидан эмас, балки бу кофирларни белгиларидан бўлиб уларни кина,жахолат,ахмоқгарчилик, вахшийлик булоғларидан сув ичгандир, мусулмонлар мана бундай паст сифатларга эга эмаслар. Афсуски кўриб турганимиздек баъзи бир шиъалар бир гурух ахли суннат деб маъруф бўлган фирқадаги кишилар сабабли,ахли суннатни хаммасига хужум қилишади , ахли суннат деб маъруф бўлган фирқанинг баъзилари хам бир гурух шиъаларнинг жиноятини сабабли, шиъаларни

хаммасига хужум қилишади ва шиъаларни фақат шиъа бўлганликлари ёки бошқа шиъаларни жиноятини деб қатли ом қилишади, бу ерда бошқа сабаб йўқ. Афғонистонда эса ироқдаги шиъалар қилган жиноят сабабли аёлларни, болаларни, гўдакларни, хамма нарсани портлатиб нобуд қилиб ташлашади. Хасбуналлохи ва ниъмал вакил.

Мана бу исломни ва аллохни шариатидаги қонунларни эмас,балки жохилиятни услуби ва сифати бўлади, бу ахли қибла учун нихоятда ошкор ва уятли холат бўлиб, аллохни шариатидаги қонунларни душманлари махсусан секуляристлар уларни мана бу ишларга тортиб етаклашяпган. Ироқда секуляризт инглизларни ясама соқол билан суннийларни масжидларига ёки навбат билан шиъаларни масжидларига бориб бомба ўрнатаётган пайтида ушлаб олишди-ку! Улар суннийлар ва шиъаларни мадрасаларида навбатдан бориб бомба ўрнатишар ва портлатиб юборишарди,мана бу мазхабий жанг абзоридан ўзларини мақсадларига етиш йўлида фойдаланишган ва хозирда хам фойдаланишяпти. Мана бу мусулмонларни ноумид қилиш учун секуляристларнинг абзори хисобланади. Аммо баъзи бир мусулмонлар хам ўзларини рақибларидан нафратланганлари боис жохиллик билан бундай ишларни қилишяпти, улар вайрон қилувчи оловни чўпига айланишган, бўлиб хам аллох таоло мана бу иш хақида мархамат қиладики:

«اعْدِلُواْ تَعْدِلُواْ أَلاَّ عَلَى قَوْمٍ شَنَآنُ يَجْرِمَنَّكُمْ وَلاَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاء لِلّهِ قَوَّامِينَ كُونُواْ آمَنُواْ الَّذِينَ أَيُّهَا يَا
تَعْمَلُونَ بِمَا خَبِيرٌ اللّهَ إِنَّ اللّهَ وَاتَّقُواْ لِلتَّقْوَى أَقْرَبُ هُوَ» (مائده/8)،

Эй мўъминлар, аллохнинг ўзи учун хақ йўлни тутгувчи, адолат билан шаходат – гувохлик бергувчи бўлингиз! Бирон қавмни ёмон кўришингиз сизларни адолат қилмасликка тортмасин! Адалот қилингиз! Шу тақвога яқинроқдир. Аллохдан қўрқингиз! Албатта аллох қилаётган амалларингиздан хабардордир.

Хозирда агар бир қабила ё нажод ё мазхабни ё диёрни рахбарияти секуляр муртадларни қўлига тушиб қоладиган бўлса, секуляризт муртадларни қонуни уларни устида мажбурлаб юргизилади ва яна қайтадан мусулмонларни орасида умумий иртидод жараёнини йўлга қўймоқчи бўлишади, бу дегани мана бу диёрдаги ёки

мазхабдаги одамларни барчаси муртад бўлди деган маънода эмас. Балки мана бу умумий иртидод жараёнига рахбарлик қилаётган муртадлар хукумат қудрати ва уни химояси остида умумий иртидодга хаммани етаклашга харакат қилишади,улар маълум бир қатламдаги кишилар бўлиб, улар аслахани кучи ва секуляр кофирларни химояси билан мусулмонларни устида мажбурлаб хукм юргизмоқчи бўлишади.

Ишонаверинг, тўғри уларни қўлида аслахаси бор ва мусулмонларни устида куч билан ушлаб туришибди, аммо мана бу қатламни химоя қилиб турган ошкор секуляр кофирларни химояси бир лазха олиб ташланса, мана бу миллатнинг уларга нисбатан қандай муомала қилишларини кўрасиз. Агар мана бу қатламни устида ташқи ошкор секуляр кофирларни химояси бўлмайдиган бўлса, улар ўзларининг ситам кўрган миллатларини қаршисида хатто бир кун хам туриб беришга қодир эмаслар. Оли саъуд туриб бера оладими? Иморат, бахрайн, кувейт, афғонистон, покистон ва.....хам туриб беришга қодир бўладими? Уларни туриб беришлари мумкин эмас. Улар мусулмонларни устида куч билан туришибди ва уларга нисбатан худди росулуллох саллаллоху алайхи васалламга ўхшаб ўзларининг хокимиятини остидаги собит қадам кишиларни муртадлардан ажратиб муносабатда бўлиш лозим. Хаммага бир хил кўз билан қарамаслик керак. Бизларни аллохни шариатидаги қонунлардан узоқлаштирадиган ва жаханнамни оловига яқинлаштирадиган сўзлардан, амаллардан пархез қилишимиз керак, ўзимизни нафсоний истакларимизни ёки бир қавмга ва мазхабга нисбатан нафратимизни, агарчи орамизда ихтилофга эга бўлган тақдиримизда хам бир четга суриб қўйиб, адолат билан йўл тутишимиз ва аллохни шариатидаги қонунларга эргашишимиз ва миёнмордаги ё марказий африкадаги мана бу секуляристларни йўлини бир четга суриб қўйишимиз лозим.

Хозирда хам мусулмонлар яшайдиган диёрларда қамраб олувчи умумий иртидодни жараёни давом этяпган. Агар мусулмонлар адолатдан узоқлашиб сахих жиход йўлидан бурилиб кетишса ва золимларни йўлини тутишса, харгиз мисли кўрилмаган технология билан тиш-тирноғигача қуролланган душманни

баробаридаги гунохларга,маъсиятларга тоқат қила олмайди. Секуляризм дини ва уни хилма-хил мазхаблари томонидан йўлга қўйилган умумий иртидод бўхрониниг вазиятини огох холида кўриб турган , аммо фирқа ва тафсирлардан нафратланганликлари сабабли золимларни йўлини, тафарруқ йўлини, мусулмонларни заиф қилиш йўлини ва ахли қиблани орасидаги ўлдириш,қирғин қилиш йўлини босиб ўтаётган кишилар, мана бу саволга жавоб берсинларчи, улар қайси юз билан аллохни махзарида хозир бўлишади ва аллохни динига ва аллохни бандаларига қилаётган ўзларини ошкор зулмларига нима деб жавоб беришади?

Муртадларга хос ахкомлар бўйича қисқача ва мухтасар изох.

Айтиб ўтилганидек, агар бу дунёда мусулмон шахс иртидод жинояти бўйича муттахам қилинса ва тўрттталик мархаладан ва жиноятни исбот қилиш филтерларидан 1- жиноятни исбот қилиш,2- жиноятни аллох ва росули томонидан тақдиқланиши,3- такфир қилиш шартлари,4- такфирни монеъликларидан ўтказилган бўлса ва шундан сўнг хам хеч қандай шак ва шубхасиз булғанган ва фосид деб ташхис берилган бўлса, мана бу холатда бу шахс ошкор бир кофирга айланади ва ундан мусулмон унвони олиб қўйилади, ўзларини сафларини мусулмонларни сафидан ошкора ажратиб олган бошқа муртадларга ўхшаш ошкор муртад хисобланади; энди, агар бу шахс тавба қилмаса ва аллохни шариатидаги қонунларга таслим бўлмаса, секуляр кофирларни барча ахкомлари уни устида ижро қилинади. Яна қайтариб айтаман яхудийларга, насронийларга ёки шибхи ахли китобни мажусларига, собеинларга ўхшаш кофирларни эмас, мушрик ва секуляр кофирларни ахкомлари уни устида ижро қилинади.

Бу ерда мана бундай хатарли жиноятлардан пархез қилиш учун муртадларни устида ижро қилиниши керак бўлган ахкомларнинг

бир неча хукмига ишора қиламиз, бу билан шахс, жиноятни оқибатларини ва ўзини касаллигини хам тушуниб етади ва мана бу касаллик шамоллашга ўхшаган оддий бир касаллик эмаслигини ,балки саратон,сил, ўлат, вабо ва шунга ўхшаш хатарли касалликлар жумласига киришини англайди ва шахс ўзини сўзларига,амалларига эътибор бериши лозимлигини тушунади.

Мана булар кумалаларга,демократларга, пикакаларга,портиларга ва барча секуляр ахзобларга ва бизлар кўриб турган муртадларга ўхшаш ошкор ва муртад секуляристларга , хамда ўзини сўзи ва амали билан тўрт мархаладан ва тўрт филтердан ўтказилган кишиларга тегишли ахкомларга намунадир, мана бу шахслар диндан қайтган ва ошкор кофирларга айланган бўлиб бу ахкомлар уларни устида ижро қилиниши керак. Ана ўша хукмлар қуйидагилардан иборат:

1-Уни ўзидан ва ақидасидан бароат қилишимиз, бизлар уни кофир дейишимиз хам табиийдир. Биринчи мархалада биз уни кофир деймиз ва уни ўзидан ва ақидаларидан бароат қиламиз. Аввал хам айтиб ўтганимиздек биринчи бўлиб уларни ўзларидан бароат қиламиз, уларни ўзларидан бароат қилганингдан сўнг, бўлиб хам бу саййидимиз Иброхим алайхиссаломга эргашиш хам хисобланади, албатта уларни ақидаларидан хам бароат қилинади. Яъни муртадлар хам мушриклардан бароат қилиш хукмига шомил бўлади. Бу хукмга ахли китоблар ва шибхи ахли китоб шомил бўлмайди, бу хукм фақат мушрикларга тегишли, бизлар бугунги кунда уларни секуляристлар деймиз.

2-Хар қандай шароитда хам муртадни қалб билан, забон билан қўл билан химоя қилмаслик керак. Хар қандай усул билан бўлса хам муртадларни химоя қилмаслик лозим. Яхуд ва насороларга ўхшаш ахли китобни ёки шибхи ахли китобни ошкор кофирлари билан муртадларни ўртасидаги жангларда хам муртадларни химоя қилмаслик керак. Агарчи мана бу муртад сизни яқинларингиздан ё қавмингиздан,қариндошларингиздан бири бўлса ва ахли китоб ё шибхи ахли китобни кофирлари эса бошқа нажоддан ё бошқа қитъадан бўлган тақдирда хам муртадга тарафдорлик қилмаслигингиз керак. Мана бу рум сурасини аввалидаги дарслардан бири бўлиб унга олдин биз ишора қилган эдик,

иншааллох бошқа дарсларда душманларни даражаларга ажратиш борасида хам ишора қилинади.

3-Мусулмон муртадга никохланмайди, шунингдек агар турмуш ўртоғи бўлса ундан жудо бўлиши керак. Аллох таоло мархамат қиладики:

«لَهُنَّ يَحِلُّونَ هُمْ وَلَا لَّهُمْ حِلٌّ هُنَّ لَا» (ممتحنه/10)،

У мўъминалар (кофирлар) учун халол эмас ва у (кофир) лар (мўъмин)лар учун халол эмасдир, - мана бу мушриклар ва секуляристларни устида татбиқ қилинадиган хукмдир, агар уни аёли ундан узоқлашмаса уни устида хам набавий хужжат иқома қилингандан ва уни хам ўша филтерлардан ўтказилгандан сўнг, у хам эрига ўхшаб муртад бўлади; чунки огох холида,урзсиз ва ўзини ихтиёри билан аллохни ошкор ва очиқ хукмини дунёвий паст хохишларни деб рад қилган.

4-Муртаддан фарзандларини устида бошчилик қилиши,масъулияти соқит бўлади, қизларини хам турмушга бера олмайди,вилоят қилиш хаққи,оила бошчилиги ундан тортиб олинади, ундан итоат қилиниш хаққи хам олиб қўйилади, яъни унга итоат қилинмайди.

5-Муртад ўзини молига хам эга бўлолмайди, тўғрироғи уни молини,бойлигини ғаниматга тортиб олинади. Бу ишга далил шуки, бир шахс отасини аёлларидан бирини никохига олиб унга уйланади ва росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асхоблари уни ўлдиргандан сўнг уни моли,бойлигини хам тортиб олишади.

6-Муртадни қўли билан сўйилган хайвон хам харом хисобланади ва истеъмол қилинмайди. Яна қайтадан айтаман ва буни кўп марта такрорланиши керак, муртадни хукми мушрикларни,секуляристларни ёки ахли китобни,шибхи ахли китобни кофирларини хукмига ўхшамайди. Шунинг учун хам муртадларни ахкоми ахли китобни ва шибхи ахли китобни кофирларини ахкомларидан фарқ қилади.

7-Муртадни орқасидан ўқилган намоз ботил бўлади, унда одамларга имом бўлиш хаққи йўқ. Уни орқасида намоз ўқиган кишилар намозини яна қайтадан ўқишлари лозим; бу шахсни

муртад эканини билмаган бўлса ё билиб туриб ўқиган бўлса хам қайтариб ўқийди. Аммо имоми Ахмад рохимахуллохга ўхшаган кишилар "аззарурот тубихул махзурот" хукмига биноан ва унутиб қўйишдан ва жамоат, жумъа намозларини тарк қилинишини олдини олиш мақсадида зарурат хукми сифатида айтадики:

"الصَّلَاةَ أَعَادَ رَجُلٌ فَإِنْصَلَّى إِتْيَانَهَا لَاتَدَعُ أَنَّا إِلَّا :لَاغَيْرَهَا وَ الْجُمُعَةَ خَلْفَهُ يُصَلَّى لَا الْقَوْلَ ذَلِكَ قَالَ مَنْ"
".مَخْلُوقٌ الْقُرْآنُ :قَالَ مَنْ خَلْفَ يَعْنِي

Жумъа ва бошқа намозлар хам уни орқасида ўқилмайди ,деган кишилар хам бор. Аммо, мен шуни айтаманки, жамоат билан намоз ўқишни тарк қилманглар, аммо бундай кишини орқасидан намоз ўқиган пайтингизда бу намозни яна қайтадан ўқиб олинглар. Яхё ибин Муъин рохимахуллох хам айтадики: маъмун аббосий туфайли жухамийлар зухур қилганликлари боис мен жумъа намозини қайтариб ўқийман.

8-Муртадни қўлида хукумат бор бўлса , уни хукумат қилиши ва унга байъат бериш ботил бўлади. Чунки аллох таоло мархамат қиладики:

«سَبِيلًا الْمُؤْمِنِينَ عَلَى لِلْكَافِرِينَ اللَّهُ يَجْعَلَ وَلَنْ» (نساء/141)،

Ва аллох харгиз кофирлар учун мўъминлар устига йўл бермагай.

Отани фарзандни устидаги вилояти ва эрни аёлни, фарзандларини устидаги вилояти шахсни муртад бўлиши билан ботил бўлгандан сўнг, рахбарият ва хукмронлик хам кофир кишига мунъақид бўлмаслиги шубхасиз ва табиий нарсадир, агар хоким муртад бўладиган бўлса; секулярист кофир ёки ахли китобни ё шибхи ахли китобни кофири бўлиб қолса мансабидан тушурилади, уни рахбарият ва хукмронлик хукми бекор бўлади ва итоат қилинишлик хам ундан олиб ташланади ва мусулмонларга уни мансабидан олиб ташлаш вожиб бўлади. Агар мана бундай кофир ва муртад хокимни олиб ташлашга қодир бўлишмаса, мана бу диёрни аллохни шариатидаги қонунларга амал қилиш учун тарк қилишлари, хижрат қилишлари лозим бўлади. Мана бу мусулмонларга хижрат вожиб бўладиган ўринларни биридир.

Бундан ташқари, муртадларни хукумат тизимида,системасида ихтиёрий, ўз хохиши билан хар қандай хамкорлик,хамрохлик қилиш муртадларни хукмида шерик бўлиш ўрнида хисобланади. Шу сабабли хам ахли қибла мана бу масалада ихтилофга эга эмаслар, яъни хоким муртад бўладиган бўлса бу занжирли суратда харбийларни муртад бўлишига ,хавфсизлик кучларини ва бошқа ходимларни ва мана бу хокимни қўл остидагиларни хам муртад бўлишига боис бўлади, чунки мана бу кишиларни барчаси ўзларини ихтиёрлари билан истак-хохишларига кўра мана бу муртад хокимни қўл остида куфр қонунларини юргизиш учун ишлаганлар. Чунки мана бу кишилар муртад хокимни хукуматини ушлаб туришган ва хукуматни, уни куфр қонунларини давом этишига боис бўлишган ва аллохни шариатидаги қонунлар билан жанг қилишига ёрдам беришган. Шу сабабли хам харбий,хавфсизлик, қазоват ва хукуматни бошқа органларидагилар хам рахбарларини устида чиқарилган хукмга шомил бўлишади.

Шу нарсага диққат қилиниши керакки, мана бу хукм фақат мана бу хокимни фармонини бажарувчи итоаткор мажмуъага тегишли бўлади, оддий одамлар ва мана буларни қўл остидаги кишилар бу хукмга шомил бўлишмайди, магар мана бу одамлар хам бу муртаднинг хукумат бошқарувига ва куфр қонунларига рози бўлишса , хатто биргина сўз билан бўлса хам уни химоя қилишса қўллаб қувватлашса бу бошқа масала.

Иккинчи марта такрорлаб айтаман,диққат қилишингларни сўрайман, улар муртад ва кофир рахбарларини хукмига шомил бўлишади, аммо баъзи ишларини мажбур бўлган холда мана бу системада амалга оширган ва бундай хукумат мавжудиятига рози бўлмайдиган авом халқ буларни жумласига кирмайди. Аллох таоло хам фиръавнни атрофидаги балъам баъурога ўхшаган динфурушларни,харбийларни фиръавнни хукмига шомил қилади ва уларни ёнма-ён бир хилда номлайди:

«خَاطِئِينَ كَانُوا وَجُنُودَهُمَا وَهَامَانَ فِرْعَوْنَ إِنَّ».

Яъни "хаман" вазирларидан бўлиб уни идорий системасида ишлаган, "жунудухума" очиқ-ойдин кўриниб турганидек лашкар ва харбийлар бўлишган, "балъам баъуро" эса динфурушлар ва

рухий,фикрий жангларни олиб борувчилари бўлишган. Улар аллохни динига ва аллохни шариатидаги қонунларга қарши фаолият олиб борган ифлос учбурчакни ташкил қилишган. Хаман бой-бадавлат кишилар,вазирлар тоифаси бўлади. Балъам баъуро эса динфурушлар бўлишган, харбийлар эса очиқ кўриниб турганидек зар ва зур ва тазвирдир.

Албатта росулуллох саллаллоху алайхи васаллам рахбарни хукмини уни қўл остидаги итоаткор кишиларни устида хам ижро қилардилар; энди мана буларга хампаймон бўлганларни хам бир-бирларини жиноятларига шерик қилиб бир хукмга шомил қилганлар. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асхоблари хам муртадларга ва уларни қўл остидаги кучларга ёки уларга муттахид бўлганларга шундай муомала қилишарди. Эрондаги сосонийларга хамла қилинишини сабабларидан бири хам, сосонийларнинг муртадлар билан хамкорлик қилишлари бўлган. Сосонийлар мусулмонларни хукуматига қарши муртадларни химоя қилишган эди, шунинг учун эрондаги сосонийларга хамла қилинган.

Чунки олдин хам айтиб ўтканимиздек, огох холда ўзини ихтиёри билан кофирларни олдига хукм сўраб боришлик ва уларни қонунларига кўра мушкилотларни хал қилишлик, аслида динни тўрттталик маъносига зарба уриш хисобланади, буни биринчи дарсимизда ойдинлаштириб берган эдик ,мана бу ошкор куфр бўлиб инсонни ислом динидан чиқаради. Мана бу шундай бир фитна хисобланадики, уни гунохи одам ўлдиришдан кўра буюкроқ ва қаттиқроқдир:

"اسْتَطَاعُوا إِنِ دِينِكُمْ عَنْ يَرُدُّوكُمْ حَتَّى يُقَاتِلُونَكُمْ يَزَالُونَ وَلَا الْقَتْلِ مِنَ أَكْبَرُ وَالْفِتْنَةُ"(بقره/217)،

Фитна (алдаш) ўлдиришдан-да каттароқ гунохдир. Улар (кофирлар) қўлларидан келса то динингиздан қайтаргунларича сизлар билан урушаверадилар.

Агар сен бир мусулмонни ўлдирадиган бўлсанг аллох таоло хам қиёматда бир мусулмондек муомала қилади ва уни хисоб ва китоби хам мушаххасдир, аммо агар муртад бўлсачи? Муртад бўлиш яхшироқми ё ўлдирилишми? Шу сабабли хам аллох таоло мархамат қиладики:

"اسْتَطَاعُوا إِنِ دِينِكُمْ عَنْ يَرُدُّوكُمْ حَتَّى يُقَاتِلُونَكُمْ يَزَالُونَ وَلَا الْقَتْلِ مِنَ أَكْبَرُ وَالْفِتْنَةُ"،

Одамларни диндан қайтаришлик уларни ўлдиришдан кўра баттарроқдир. Мушриклар ё ўша секуляристлар сизлар билан тўхтовсиз жанг қилишади то сизларни динингиздан қайтариш учун,

«اسْتَطَاعُوا إِنِ دِينِكُمْ عَنْ يَرُدُّوكُمْ حَتَّى يُقَاتِلُونَكُمْ يَزَالُونَ وَلَا »

Бизларни диндан қайтаришдан бўлган манзур, бизларни биринчи дарсда ишора қилиб ўтканимиз динни тўрт мафхуми бўлиб, бир неча дақиқа олдин хам қисқа суратда уларни номларини айтиб ўтдик.

Аллох таоло бошқа бир жойда мархамат қиладики:

"الْقَتْلِ مِنَ أَشَدُّ وَالْفِتْنَةُ أَخْرَجُوكُمْ حَيْثُ مِنْ وَأَخْرِجُوهُمْ ثَقِفْتُمُوهُمْ حَيْثُ وَاقْتُلُوهُمْ" (بقره/191)،

Уларни (сизлар билан уруш олиб бораётганларни) топган жойингизда ўлдиринглиз ва сизларни (қувиб) чиқарган жой (яъни макка)дан уларни хам қувиб чиқаринглиз! (Одамларни) алдаб, фитнага солиш ўлдиришдан ёмонроқдир.

Бу ердаги фитнадан мақсад, диндан қўлини тортишлик ва куфрни қабул қилишликдир. Яъни куфрни қабул қилинади ва динни тўрт мафхумидан қўлни тортилади. Чунки олдин хам айтиб ўтканимиздек, мушриклар ва секуляр кофирлар росулуллох саллаллоху алайхи васаллам умумий ахлоқлар хақида сухбат қилган аввалги уч йил мобайнида, бутлар ва бошқа хусусий, шахсий нарсалар хақида гапирсалар хам хеч кимни иши бўлган эмас. Чунки улардан олдин ханифлар хам шундай гапларни айтган эдилар ва уларни хукумат системасида улар мавжуд бўлишган. Аммо бизларни динни тўрт мафхумидан қайтармоқчи бўлаётганларни манзури нима? Ана ўша динни тўрт мафхумидир.

Бу ерда шуни айтса бўладики, агар бир қишлоқ ё шахардаги ахолисининг мусулмон холларида ўлдирилиши ва хаммасини нобуд бўлишлари,муртад ё кофирни махсусан муртад кофирни ўзларига хоким қилишларидан кўра яхшироқ ва осонроқ бўлади, мана бу кофир ё муртад хоким аллохни шариатига хилоф равишда ва куфр қонунларига асосан уларни устида хукмронлик

қилади ва ўзини куфр қонунларини мажбурлаб уларни устида юргизади ва ижро қилдиради, улар хам аллохни шариатидаги қонунларга хилоф равишда мана бу куфр қонунларига амал қилишга мажбур бўлишади. Яъни агар инсонни ухдуд асхобларидек ислом ва тавхидда,динда ўлиши, динни тўрттталик мафхумидан қўлини тортишлигидан ва залил холда хаёт кечиришидан ва қиёматда қуйидаги сўзларни айтишидан минг марта яхшироқдир:

"الأرضِ فِى مُستَضعَفِينَ كُنَّا نَحنُ"،

"бизлара ерда заиф кишилардан бўлган эдик" дейди ва хижрат қилмайди.

9-Муртадлар билан сулх паймони тузиш хам рахбарият тўғри деб ташхис берадиган ва мусулмонлар камроқ қудрат эга бўладиган бўлса ,ўша пайтдаги мавжуд вазиятда муртадларни шаррини дафъ қилишга қодир бўлишмаса ёки фақат рахбарият ташхис беришга қодир бўлган маслахатга эга бўлса мумкин бўлади.

10-Агар муртад иртидод яъни диндан қайтган пайтида қотиллик ё ўғирлик ё зинога ўхшаш жиноятларни ёки бузғунчилик,зарар, зиён келтирган бўлса ва бундан сўнг тавба қилган бўлса энг тўғри раъай шуки, хамма нарсани товонини тўлаши керак. Агарчи баъзи бир уламолар тавба ўтган гунохларни поклайди десалар хам ёки исломий амир ва хоким баъзи бир далилларга кўра муртадларни тарғиб қилиш учун ва тавба қилиб куфрдан қўлларини тортишлари учун келтирилган хисоратни тўлаши хам мумкин, хар холда тавба қилган муртад билан қандай муносабатда бўлишлик рахбариятни ва мусулмонлар амирини қарорига боғлиқ.

11-Умумий уламолар муртад киши қўлга тушган пайтида ундан тавба қилишни талаб қилишлик вожиб дейишади ва баъзилар эса уни суннат дейишади. Агарчи мана бу муртад хар қандай холатда қўлга тушгач ўлдирилса хам (чунки жанг пайти бўлган ва қўлга тушган), аммо ундан тавба қилишни талаб қилиш ва у бу дунёдан иймон билан кетиши муносиброқ иш хисобланади.

12-Агар бир мусулмон киши муртад шахсни қаршисида жиноят қилган бўлса, ундан қасос олинмайди, балки мухтасар суратда танбех қилинади, албатта бу хам мусулмонларни амирини ё қўмондонни назарига боғлиқ.

13-Агар муртад ўлдирилган бўлса уни қони бекорга хадар бўлади, уни хонадонидагилар ёки тоифаси хам уни қасоси,диясини талаб қилишга хаққи йўқ. Мана бу хам бизларни афғонистондаги ё ироқдаги биродарларимизнинг кўпи хато қилаётган ўринлардан бири хисобланади, баъзилар жохилиятни таъассубини махкам ушлаб олишади ва шундай жиноятлар қилишадики, аллох сақласин бир кофирни деб қўлларини мусулмонни қонига белашади, натижада барча амаллари ботил бўлиб бу дунёдан куфр билан ўтиб кетишади. Демак, агар муртад ўлдириладиган бўлса уни қони бекордан- бекорга хадар бўлиб кетади,уни тоифасидан,хонадонидан бўлган кишилар уни қасосини,диясини талаб қилишга хаққи йўқ.

14-Агар бирор ким муртадни молини бехуда сарфлаган бўлса, сарфланган миқдордаги молни мусулмонларни байтул молига қайтаради, чунки байтул мол бундай молларни эгаси хисобланади. Хозирда исломий хукумат мавжуд бўлмаган диёрларда бундай вазифаларни бажарадиган мусулмонларнинг жамоатлари хам бўлмайдиган бўлса,мана бу холатда, мени фикримча агар шахс муртаднинг молини миқдорига баробар молни садақа қилиб берса, уни қилган иши иншааллох тўғри бўлади.

15-Муртад шахс асир тушган пайтида ё уни иртидоди ошкор ва мушаххас бўлса ва каналлардан ўтказилгач уни муртад экани мушаххас бўлса, уни зиндонга ташлаб қул хам қилинмайди ва ундан йилига жизя хам қабул қилинмайди. Балки ё тавба қилади ва яна қайтадан мусулмон бўлади ёки қодир бўлган холатда мусулмонларни қудратига муносиб равишда ва жамиятдаги рахбариятни ташхисига кўра ўлдирилади. Бу ерда қуйидаги хукм бўйича

«يُسْلِمُونَ أَوْ تُقَاتِلُونَهُمْ»

қоидасига биноан уларга нисбатан муомала қилинади. Секуляристларга ёки ана ўша мушрикларга ўхшаб муомала қилинади; ё ўлдирилади ёки мусулмон бўлади.

16-Агар муртадлар мумтанаъа тоифасидан бўлса, яъни муртадлар харбий қудратга эга бўлган гурухдан иборат бўлишса ва ташкиллашган гурух бўлса, хизб ё жамоат суратидаги гурух харбий қудратга хам эга бўлса ва аллохни шариатидаги қонунлардан бош тортадиган бўлса, бу нарса уни устида аллохни шариатидаги қонунлар татбиқ қилинишига монеъ бўлади, мана буларни хукми бошқа муртадлар билан фарқ қилади.

Мумтанаах тоифасига харбий,хавфсизлик, ижроий кучларга эга бўлганлиги сабабли "аллохни шариатидаги қонунлар бўйича хукуматни ташкил бўлишига монеълик қиладиган" муртадларнинг барча гурухлари, жамоатлари, тоифалари, давлатлари шомил бўлади, шунинг учун хам уларга "аллохни шариатидаги қонунларга бўйсинмайдиган тўсиб қолувчи тоифа,жамоат" дейилади, улар ўзларини устида аллохни шариатидаги қонунлар хукумат қилишига хозир бўлишмайди ва ўзлари эга бўлган харбий ва башарий қудрат орқали аллохни шариатидаги қонунларни ижро қилинишига монеълик қилишади. Худди туркияга ўхшаш мусулмонларни устида хоким бўлиб турган секуляр хукуматларни ёки кумалага, демократларга, порти, екити,хозирги асрдаги мусайламайи каззоб ужалонни ишчилар хизбига ўхшаган секуляр ахзобларни мисол келтирса бўлади.

Мана бу кофир секулярларни хаммаси харбий қудратга эга бўлиб улар мана бу харбий қудратга ва аслахани кучига суянган холда аллохни шариатидаги қонунларга бўйинсинишмайди, хатто аллохни шариатидаги қонунларни татбиқ қилинишига монеълик хам қилишади. Пикака сариконийда нима учун жанг бошлаган? Улар айтишардики, бизлар бу ердаги эскилик бўлмиш ислом судлари одамларни устида хукм чиқаришига рухсат бермаймиз. Сариконийда ёки раъсул айнда курдларнинг мусайламайи каззоби ужалонни ишчилар хизби жанг бошлашига сабаб бўлган ягона далил мана шу омил бўлган эди, улар бошлаган жанг хали хануз инсоний талафотларга боис бўляпти, бўлиб хам бу талафотлар фи сабили америка ё фи сабили тоғутлар йўлида бериляпти.

Мана бундай қуролланиб жанг қилган ва исломий хукуматни ва мусулмонларни сафига қарши сафга терилиб олган муртадларни аёлларига,фарзандларига муносабат билдириш бўйича, жамиятни рахбари "ўзидаги мавжуд вазиятга муносиб равишда" қарор қабул қилади. "кундалик эхтиёжлар" жамиятни рахбариятига уларга нисбатан қандай қилиб муомал қилишни ўргатади. Мана бундай ахкомларни татбиқ қилишда мусулмонларнинг рахбариятининг "мусулмонларни мавжуд вазиятларига муносиб равишда ,замон ва маконга мос келадиган янги асрдаги фиқхга" кўра чиқарилган раъйи бўйича содир қилинади.

Яъни бир замонда рахбарият мана бу гурух хақида бир хил раъй билдирган бўлса, бошқа бир замонда эса бошқача раъй билдириши хам мумкин; ёки бўлмасам бир маконда бир нарсани ижро қилган бўлса, бошқа бир замонда эса бошқа нарсани ижро қилиши хам мумкин. Бу мусулмонларнинг мавжуд вазиятларига муносиб равишда жамиятни рахбарияти томонидан ташхис бериладиган ва қарор қабул қиладиган масаладир.

Абу Бакр розиаллоху анхуни замонида хам жангчи,монеълик қилишга қодир (муттанаъах) муртадларнинг аёлларини,болаларини қул сифатида олинганини кўрганмиз, аммо Умар розиаллоху анхуни замонида мана бу аёллар ва болалар қайтариб берилади, яъни Абу Бакр қилган ишни Умар қайтариб беради, мана бу ошкор ўзгаришдир, мана буни бемалол кўра оламиз. Бунга очиқ намуналардан бири Мухаммад ибни Али ибни Аби Толибни онаси Хавла бинти Иёсни қайтариб берилишидир.

Албатта росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хам хавозоннинг секуляр кофирларини аёлларини,фарзандларини мусулмонларни ўртасида тақсимлаб бергандан сўнг, уларни қайтариб берган эдилар. Мана буни далили хукмдаги ихтилоф эмас, балки мана бу ўзгариш амирни ташхис бергани ва ўзига хос замон ва макондаги маслахатни назарга олингани сабабли бўлади, мусулмонлар амирини ўтмишдан қолган ва нусха қилинган равишни қўллашга мажбур қилиб бўлмайди, ёки хатто бошқа диёрлардан нусха олишга мажбурлаб бўлмайди. Хар бир диёр мана бу дастадаги хукмларни татбиқ қилишда ўзининг хос вазияти,шароитига

тобеъ бўлади, чунки ундаги шароит бошқа диёрларга қараганда фарқли бўлиши мумкин.

Бу ерда яна бир марта эслатиш лозим бўлган нуқта шуки, росулуллох саллаллоху алайхи васалламни замонларида ёки Абу Бакр розиаллоху анхуни ё бошқа сахобаларни халифалик даврларида мана бу мумтанаъах тоифасига қарши жангни улар бошлашган эди, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам тоифа ва қабилалардаги собит қадам кишиларга муртадларни шаррини кам қилишга буйруқ берадилар. Муртадлар эмас балки ислом уларга қарши жанг эълон қилиб жангни бошлаган эди.

Яъни мумтанаъах тоифасидаги муртадлар биринчи бўлиб жангни бошлаган ва росулуллох саллаллоху алайхи васалламни сахобалари ўзларини дифоъ қилишган,деган нарса бўлган эмас,балки бутунлай буни акси бўлган; тўғри мана бу қабилаларни кўпи ўзларини жанг учун тайёрлашган ва хатто баъзилари мадинага хамла қилишни қасд қилишган эди, аммо Абу Бакр розиаллоху анху уларни шартларидан хеч қайси бирини қабул қилмагач ва ислом ўзига комил суратда эргашишни талаб қилгач, мусулмонларни шўроси хам мусулмонларни рахбари бўлмиш Абу Бакр розиаллоху анхуни назарига тобеъ бўлди; мана бу суратда жангни бошлаганлар росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асхоблари бўлишган эди,мана бу борадаги ривоятлар аниқ ва ошкор. Аммо қандай замонда ва қандай қилиб ва қандай шароитларда бу жангни бошласа бўлади? Бу хам рахбариятга ва уни қўл остидаги шўрога боғлиқ бўлади, мусулмонлар шошилиб хато,ғалат хиссиётлар юзасидан қарор қабул қилиб қўмондонликни вахдатини ва буйруқ вахдатини якка юриш билан оёқ –ости қилиша олишмайди ва чунки улар бу билан буюк тафарруқ гунохига,жиноятига дучор бўлишади.

17-Агар муртад девона бўлган бўлса иртидод хукмини, кофир бўлишини ижроси ундан олиб ташланади ва жазоланмайди.

18-Муртад киши ўлган пайтида ювилмайди, ғусл берилмайди ва кафан хам қилинмайди.

19-Муртад киши ўлган пайтида унга намоз ўқилмайди ва уни мусулмонларни қабристонида дафн қилинмаслиги хам табиий

нарса. Хатто баъзи бир уламоларни ақидаси бўйича кофирларни қабристонига хам дафн қилинмайди, манзурим шуки ахли китоб ва шибхи ахли китоб кофирларини қабристонига хам кўмилмайди; балки уларни бир жойга чуқур ковлаб худди ўлган хайвонни кўмгандек кўмилади. Хатто баъзиларни фикрича бошқаларга ибрат бўлсин учун уни бир жойга ташлаб кетилади. Демак муртад ўлган пайтида унга жаноза намози хам ўқилмайди ва уни хаққига мағфират талаб қилиб дуо қилинмайди.

Бундан ташқари кофир ва муртадлар учун яхшилик билан дуолар хам қилинмайди, балки уларни қабрларини устига бориб жаханнам оловини башорати берилади.

بِالنَّارِ أُبَشِّرُکَ!

Сен учун жаханнам оловини башоратини бераман! Худоё..... э роббим! Киши ўзини отасини, онасини, ака- укасини, синглисини, фарзандини ёки яхши кўрган яқинларидан бирортасини қабрига бориб, уларни хаққига яхшилик билан дуо қилишни ўрнига унга жаханнам оловини башоратини беради ва уни хаққига яхшилик билан дуо қила олмайди. Шунингдек аллох таоло Иброхим алайхиссаломнинг отасини хаққига дуо қилишини тўғри санамаган эди ва айтадики: Иброхим мана бу борада сизларга намуна бўла олмайди:

«لَکَ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لِأَبِيهِ إِبْراهِيمَ قَوْلَ إِلاَّ».

Мана бу нихоятда оғир иш, махсусан мўъмин киши учун, бўлиб хам аллох таоло бизларнинг атрофимиздаги кишиларни яхши кўришимизга, аммо улар бизларни яхши кўрмасликларига гувохлик берган.

«يُحِبُّونَكُمْ وَلَا تُحِبُّونَهُمْ أُولَاءِ أَنتُمْ هَا».

Сизлар уларни яхши кўрасизлар,лекин улар сизларни яхши кўрмайдилар. Яъни аллох шу нарсага гувохлик бериб турибдики, бизлар уларни яхши кўрамиз, аммо мана бу яхши кўрган кишиларингни хаққига яхшилик билан дуо қила олмайсан-да, буни устига жаханнамни оловини башоратини берасан. Бу нихоятда оғир нарса, нихоятда оғирдир.

Дўстларимиздан бирини айтишича, мен дунёда отамни жуда хам яхши кўрардим, уни ошкор иртидодидан қайтаришга харакат қилдим ва унга бу борада уларни кофир эканликларига жуда кўп далил ва хужжатлар келтирдим, у кишини ўзлари хам улар кофир эканликларини айтар эди, аммо бир неча ой давомида спутник каналларини кўргандан сўнг, яна ўша секулярист кофирларга тарафдорлик қиларди, секуляр ахзобларга ва курд кофирларига тарафдорлик қиларди, хатто уларга молиявий ёрдамлар хам жўнатди ва мана шу куфр ақидаси билан ўлиб кетди. Мана энди хозир уни хаққига дуо қила олмайман, бир жойларда сухбатлардан,маърузалардан кейин дуо қилаётган пайтимда шарманда бўламан, оталарни хаққига дуо қилинаётган пайтида омин дея олмайман, отани хаққига мағфират талаб қилинган дуоларда қўшила олмайман, уларни жавобига омин деб жавоб беролмайман. Кўриб турганингиздек нихоятда оғир. Аллох таолодан бизларга хаммамизга рахм қилишини ота-оналаримизни, ака- укаларимизни, атрофимиздагиларни иймон билан бу дунёдан ўтишларини ва ўлимларидан сўнг хам орқаларида қолганларни азобланишига, шарманда бўлишига боис бўлмасликларини сўраб қоламиз. Амин ё роббил аъламин.

20-Муртад ўлган пайтида мусулмонларни қабристонига кўмилмайди, балки олдин хам айтганимиздек ўлган хайвонларни ўлигидек чуқур ковлаб кўмиб қўйилади.

Баъзи дўстларимиз шуни айтишлари мумкинки, хозирги даврда вужудга келган тартибсизликлар ва мусулмонлар яшайдиган диёрларга хоким бўлган жохилият сабабли муртадлар хам мусулмонларга ўхшаб ўлгандан сўнг ювилади, кафан қилинади ва жанозасига намоз ўқилади, мусулмонларни қабристонида кўмилади ва бошқалар; албатта шундай. Аммо агар шароит тўғри келиб автобусда бўлсанг ва болани ахлатини дафъ қила олмасанг ва уни бир салафанда автобусни ичида ушлаб туришга мажбур бўлсанг, мана бу нарса ахлатни тозаланиб қолишига боис бўлмайди, хар қандай холатда уни мохияти ўзгармайди, хатто агар фиръавнга,сталинга, ленинга ўхшаб мўмиёланган бўлса хам, бу холатни уларга таъсири йўқ.

Агар жаханнам даракот яъни орқага даражама- даража кетиш бўлса, даражаларга эгадир, агар мана бу бадбахтларга мана бу дунёни ўзида бу амаллар ижро қилинса, яъни ўлган хайвонга ўхшаб кўмилса яхшироқдир. Агар мана булар бир ерга ўлган хайвондек чуқур ковлаб кўмиб юборилса , шояд қиёматда жаханнамни даракотларида бир даража юқорироқдан жой олишига сабаб бўлар ва азоблари хам камроқ бўлар, улар учун хар хил қилиқлар чиқариб уларни мусулмонларга ўхшатиб муносабатда бўлаётганлар, ўлимларидан сўнг хам уларни бошқалар ибрат бўладиган холатда кўмишни ўрнига, бошқаларни тарғиб бўлишига сабаб бўлишяпти. Яъни агар дунёдаги хукмлар уларни устида ижро қилинса, уларнинг жаханнам оловидаги холатлари хам яхшироқ бўлиши мумкин. Чунки бошқаларни тарғиб қилинишига боис бўлишмайди,балки бошқалар хам бу гунохни тарафига келмаслигига сабаб бўлишади. Агар сиз етарли маросимларни ўтказсангиз хатто ундай қилинсин ё бундай қилинсин ,деб васият хам қиладиган бўлишса, бу холатда одамларни олдидаги куфр, касофатлар чиройли бўлиб кўринади. Хатто бошқалар учун тарғиб хам бўлишади ва улар тушиб қолган иртидодларини йўлига монеълик хам қилиша олмайди,балки бу уларни янада пастроқдаги даракотларга тушишларига боис бўлади.

21-Муртадга меърос хам берилмайди ва ундан меърос хам олинмайди. Мисол тариқасида айтадиган бўлсак, агар муртад секулярни фарзанди мусулмон бўлса ва уни муртад секуляр отаси ўлса, у отасидан меърос ололмайди ва агар мана бу мусулмон ўғил хам ўлса уни муртад отаси уни молига меъросхўр бўлолмайди. Мана бу нарсалар росулуллох саллаллоху алайхи васалламни мархамат қилган сўзларига мувофиқдир:

"المُسْلِمَ الكَافِرُ وَلاَ الكَافِرَ المُسْلِمُ يَرِثُ لاَ".

"شَتَّى مِلَّتَيْنِ أَهْلُ يَتَوَارَثُ لَا".

Хўп, шу далилга кўра ундан меърос хам олинмайди ва унга меърос хам берилмайди. Хатто мунофиқларга берилади,лекин буларга берилмайди.

22-Муртадни қилган яхшиликлари ,ибодатлари ботил бўлади. У олдин қилиб ўтган яхшиликлари,ибодатларини хаммаси

бекор,ботил бўлиб кетади; хозирги пайтдаги нарсалари хам, иртидодга тушишидан олдинги нарсаларини хаммаси хам ботил бўлади.

23-Муртад киши доимий, хамиша жаханнамни оловида абадий қолади ва харгиз ундан чиқарилмайди, гунохкор мусулмонлар эса пок бўлганларидан сўнг аллох рухсат берган сабабларга кўра, жаханнамдан чиқишади. Аллох таоло мархамат қиладики:

«وَأُوْلَئِکَ وَالآخِرَةِ الدُّنْيَا فِی أَعْمَالُهُمْ حَبِطَتْ فَأُوْلَئِکَ کَافِرٌ وَهُوَ فَيَمُتْ دِينِهِ عَن مِنکُمْ يَرْتَدِدْ وَمَن خَالِدُونَ فِيهَا هُمْ النَّارِ أَصْحَابُ» (بقره/217)،

Сизлардан ким ўз динидан қайтиб,динсиз холда ўлса, ундай кимсаларнинг қилган амаллари дунёю охиратда бехуда кетур. Улар дўзах эгаларидир ва унда абадий қолажаклар.

Дўстлар диққат қилинглар, нихоятда хатарлидир.

«فَيَمُتْ دِينِهِ عَن مِنکُمْ يَرْتَدِدْ وَمَن»

Кимки динидан муртад бўлган бўлса, тавба қилмаса ва мана шу иртидоди билан ўлиб кетса, уни барча яхши амаллари ботил бўлади,

وَالآخِرَةِ الدُّنْيَا فِی أَعْمَالُهُمْ حَبِطَتْ.

Фалончи ундай яхшиликларни ё бундай яхшиликларни қилган, унга худо рахм қилсин,деб бўлмайди. Шак қилмасангиз хам бўлади, аллох таоло қуйидагиларни айтади:

وَالآخِرَةِ الدُّنْيَا فِی أَعْمَالُهُمْ حَبِطَتْ،

Сизлар кўриб турган мана бу муртадларнинг амалларини хаммаси барбод бўлади, улар оловни, жаханнамни ёронларидурлар ва у ерда абадий қолишади.

Қаранглар, агар сизларни фарзандларингиз, ака- укаларингиз, оталарингиз ёки сизларни яқинларингиздан бирортаси муртадларни сафида ўлса ёки ўзини иртидоди билан мана шу муртадларни сафларида ўлиб кетса, бу уни жазосидир:

«وَأُوْلَئِکَ وَالآخِرَةِ الدُّنْيَا فِی أَعْمَالُهُمْ حَبِطَتْ فَأُوْلَئِکَ کَافِرٌ وَهُوَ فَيَمُتْ دِينِهِ عَن مِنکُمْ يَرْتَدِدْ وَمَن خَالِدُونَ فِيهَا هُمْ النَّارِ أَصْحَابُ».

Мана бу нихоятда хатарли нарса. Бир киши пижокни, пикакани, кумалаларни,демократларни сафида юради ва ўлади, бўлиб хам қандай йўлда ўлади? У ўлгандан сўнг у учун фалон маросимларни ўтказишади, ундай ва бундай ишларни қилишади, у учун фалон ишларни қилишади. Жохилиятни бир қаранглар қаергача етиб борган? Жахолат, ахмоқгарчиликни бир кўринглар, шариат ахкомларидан огох бўлмасликни қандай даражада ривожланиб кетганини бир кўринглар, туфурикдан ё ўлган итдан хам ифлосроқ бўлган ва ердаги судралаб юрувчилардан хам пастроқ бўлган кимсага бир мусулмондек маросим ўтказишади ва унга мана бундай муомала қилишади. Бир жиноятчига нисбатан мусулмондек муносабатда бўлишади. Аллох таоло дунёдаги ва охиратдаги амалларини барбод бўлиб кетади ва жаханнамда абадий қолади деган кимсага шундай муомала қилишади.

النَّارِ أَصْحَابُ أُوْلَئِکَ ،وَالآخِرَةِ الدُّنْيَا فِی أَعْمَالُهُمْ حَبِطَتْ،

Мана булар бечора ва бадбахт муртадларнинг дунёдаги,охиратдаги ахкомлари ва оқибатлари бўлиб, уларга ишора қилиб ўтдик, бу ўлиб кетган кишиларни дунёвий ахкомлари эди, мана булар хозирда хам бор ва бу муртадлар хар куни хам ўляпган. Аммо мана бу дунёда кумалаларга,демократларга, пикакага ўхшаган ўзларини жудо қилмаган муртадларни устида хукмни ижро қилишлик, исломий хукумат системаси мавжуд бўлган диёрларда хукумат қудрати ва жамоат қудрати пайтида мумкин бўлади. Энди мана бу шахсга исломий хукумат бу хукмларни ижро қилишга рухсат берган бўлиши хам мумкин, лекин мана бу ахкомларни баъзисини шахс хонадонида қудратга эга бўлса ижро қила олади, масалан синглисини фалончига бермайди, ёки қудратга эга бўлса фалончини никохига олмайди ёки мана бу ахкомлардан бирини ижро қилмайди. Демак, мана бу ахкомлар дунёда қудратга эга бўлган пайтдагина ижро қилиб бўлади холос. Энди мана бу шахсни хонадонида қудрати бўлиши мумкин ёки одамларни устида қудрати бўлиши мумкин ёки махсусан энг аслий чора сифатида хукумат қудратига эга бўлиши хам мумкин. Энди, агар мана бу кимсалар дунёда мусулмонларнинг заифликлари сабабли ахкомлардан қутулиб кетсалар, агарчи улар қиёмат хақида минглаб ёлғонларга,орзуларга, хаёлларга эга

бўлишса хам, ўлгандан сўнг аллохни ғазабидан, қахридан омонда қолишмайди,фиръавнни аскарларини мана шу даражага еткизган уламойи суъни ўзлари хам фиръавн билан бирга дарёга тушишган, мана бу уламолар улар учун шундай тасаввуротларни,хаёлларни қуриб берган эдиларки, мана бундай пайтда эса бу тасаввурлар, хаёллар энди фойда бермайди.

Мунофиқлар ва секулярзадалар жумласидан бўлган даврларида мана шунча паст, хуник сифатларга эга бўлган муртадлар, изтиробли ва тўполонга тўла,бетартиб хаётга эга бўлишган эди, энди бир мархала юқорироқга чиқиб муртадга,ошкор кофирга айланишган пайтда, мусулмонлар томонидан албатта мана бундай муомалага дучор бўлишади-да. Хақиқатда улар дахшатли хаётга эгадурлар. Хақиқатда хам улар хам дунёда ва хам қиёматда дахшатли хаётга эга бўладилар. Мана бундай оқибатни ўзига танлаши орқали инсон қанчалик ахмоқ бўлиб қолади? У хақида алохида сухбатлашишга лойиқ бўлган ўрин шуки, аллох таоло мусулмонларни жамиятидан жудо бўладиган ва табиатан муртадга айланадиган ва тавба қилмайдиган кимсалар борасида очиқ-ойдин ўлдириш буйруғини содир қилиб мархамат қиладики:

فَإِن اللهِ سَبِيلِ فِى يُهَاجِرُواْ حَتَّىَ أَوْلِيَاء مِنْهُمْ تَتَّخِذُواْ فَلاَ سَوَاء فَتَكُونُونَ كَفَرُواْ كَمَا تَكْفُرُونَ لَوْ وَدُّواْ - نَصِيراً وَلاَ وَلِيّاً مِنْهُمْ تَتَّخِذُواْ وَلاَ وَجَدتَّمُوهُمْ حَيْثُ وَاقْتُلُوهُمْ فَخُذُوهُمْ تَوَلَّوْاْ (نساء/89)،

Улар ўзлари кофир бўлганлари каби сизлар хам кофир бўлиб, улар билан баробар бўлиб,улар билан баробар бўлиб қолишингизни истайдилар. Бас, сизлар то аллох йўлида хижрат қилмагунларича уларни дўст тутманглар! Агар юз ўгирсалар, уларни топган жойингизда тутиб ўлдиринглиз ва улардан на бир дўст ва на бир ёрдамчи олмангиз!

Аллохни дастури очиқ-ойдиндир.

سَوَاء فَتَكُونُونَ كَفَرُواْ كَمَا تَكْفُرُونَ لَوْ وَدُّواْ،

худди уларни ўзлари кофир бўлганликлари сингари Улар сизни хам кофир бўлишингизни ва мана бу куфрда улар билан баробар бўлишингизни яхши кўришади. Мана бу бугунги кунда муртадлар сизлар учун йўлга қўйган спутник каналлари ва ахборот

воситаларини мақсадидир. Мана бу нарсалар хақида аллох таоло мана булардан узоқлашмайсизларми?-деган. Сизлар мана бундай ахборот воситаларидан узоқлашмайсизларми? Ўзларингизни ва фарзандларингизни устида мана бу кофирларнинг қилган орзуларини рўёбга чиқарасизларми? Улар мана бундай орзуларга эгадирлар. Сен мана бундай ахборот воситаларини манзилингга олиб келиб, уларни таблиғотларини кўраётган пайтингда ё қулоқ солган пайтингда, сен уларни орзуларини рўёбга чиқаряпсан. Улар рухий жангларни бошлашган ва аста-секинлик билан сизларни хам ўзларига ўхшаган кофир қилишмоқчи.

Ўзингни ихтиёринг билан уларни манзилингга олиб кирдинг. Уларни орзуларини рўёбга чиқаряпсан. Мен буларни хабарларни эшитиш ва кўриш учун олиб келдим,дейсан. Эй ёлғончи! Аллох таоло қачон сенга хабарларни муртад ва кофирлардан эшитгин деган? Аллох таоло айтадики:

«وَجَدتَّمُوهُمْ حَيْثُ وَاقْتُلُوهُمْ فَخُذُوهُمْ تَوَلَّوْاْ فَإِن»

Агар бош тортишса уларни қаерда топсанглар ушланглар ва ўлдиринглар, яъни қаердан топсангизлар.

«نَصِيراً وَلاَ وَلِيّاً مِنْهُمْ تَتَّخِذُواْ وَلاَ»

Уларни орасидан ёр ва ёрон танламанглар. Дўстлар диққат қилинглар, мана бу муртадлар хақида бўлиб ошкор ва аниқ нарсадир. Қаранглар, кумалалардан, демократлардан, пикака, пижоклардан бўлган муртад кофирлар хақида, уларга нисбатан қандай муносабатда бўлишингизни айтишяпти? Аллох таоло айтадики:

تَبْدِيلًا اللَّهِ لِسُنَّةِ تَجِدَ وَلَنْ قَبْلُ مِنْ خَلَوْا الَّذِينَ فِي اللَّهِ سُنَّةَ*تَقْتِيلًا وَقُتِّلُوا أُخِذُوا ثُقِفُوا أَيْنَمَا مَلْعُونِينَ
(احزاب/۶۱)،

Магар лаънатга дучор бўлган холларида озгина (вақт тура олурлар холос). (У пайтда) улар қаерда топилсалар ушланурлар ва ўлдириб ташланурлар.

Мана бу илохий суннат ўтган даврлардаги кишилар хақида ижро қилинган. Мана буни фақат росулуллох саллаллоху алайхи васаллам ижро қилган деб ўйламанглар,

«قَبْلُ مِنْ خَلَوْا الَّذِينَ فِي اللَّهِ سُنَّةَ»

Мана бу суннат ўтган даврлардаги кишиларники бўлган, яъни хилқат яратилгандан буён хозиргача ва қиёмат кунигача бўлган аллохни суннатидир,

«تَبْدِيلًا اللَّهِ لِسُنَّةِ تَجِدَ وَلَنْ»

Аллохни суннатида хеч қандай ўзгариш мавжуд эмас.

Демак, кеча булар ўлдирилган бугун эса мушкили йўқ, деб ўйламанглар. Йўқ, мана бу аллохни суннати бўлиб, хилқат яратилган замондан бошлаб то қиёмат кунигача давом этади. "лан" келтирилган "ламма" , "ла" келтирилмаган "ва лан тажида лисуннатиллахи табдила" яъни харгиз ва хар қандай шароитда аллохни суннатида ўзгариш топилмайди; шунингдек "лан тарони" дунёда худони кўра олмайсан,деб бу ерда хам "лан" келтирилган. Шунинг учун бу ерда хам ,

تَبْدِيلًا اللَّهِ لِسُنَّةِ تَجِدَ وَلَنْ،

Яъни мана бу аллохни суннати бўлган ва унда хеч қандай ўзгариш кўрмайсан ва пайдо қилмайсан.

Ораларидан мусайламайи каззоб зухур қилган бани ханифа қабиласи хақида хам қуйидаги оятлар нозил бўлган:

«يُسْلِمُونَ أَوْ تُقَاتِلُونَهُمْ شَدِيدٍ بَأْسٍ أُوْلِى قَوْمٍ إِلَى سَتُدْعَوْنَ الْأَعْرَابِ مِنَ لِّلْمُخَلَّفِينَ قُل»(فتح/16)،

Аъробийлардан бўлган (жиходга чиқмасдан) қолган (мунофиқ) кимсаларга айтинг: "яқинда сизлар куч-қувват эгалари бўлган бир қавм (билан жанг қилиш) га даъват этилурсизлар. (ўшанда ё) улар билан урушурсизлар, ёки улар (жанг жадалсиз) исломга кирурлар.

Яъни агар исломни қабул қилишмаса улар билан жанг қиласизлар , ахли китобни ва шибхи ахли китобни кофирларига ўхшаш жизя беришдек бошқа йўллар қабул қилинмайди, балки мушриклар ва секуляристларни хукмига шомил бўлишади.

Мана бу оятни хаммаси мана шуни айтади, яъни бизларни баъзи олимларимиз тафсир қилишганидек, бу оятлар ахли китобни ё шибхи ахли китобни кофирлари хақида эканлиги тўғри эмас, хато қилган бўлишлари мумкин, ахли китобни ё шибхи ахли китобнинг жизя бера олишларига диққат қилмаган бўлишлари мумкин, ёки улардан ислом билан жангни ўртасидан бирини танлашга мажбур

қила олмаслигимизни унутишгандир. Аммо мушриклар ва муртадлар ислом билан жангни ўртасида бирини танлашлари керак.

Бошқа бир жойда аллох таоло уларни дунёда азоб беришига ишора қилади:

«مِن وَرَسُولُهُ أَغْنَاهُمُاللَّهُ أَنْ إِلاَّ نَقَمُواْ وَمَا يَنَالُواْ لَمْ بِمَا إِسْلاَمِهِمْوَهَمُّواْ بَعْدَ وَكَفَرُواْ الْكُفْرِ كَلِمَةَ قَالُواْ وَلَقَدْ فِيالدُّنْيَاوَالآخِرَةِ أَلِيمًا اللَّهُعَذَابًا يُعَذِّبْهُمُ وَإِنيَتَوَلَّوْا لَّهُمْ خَيْرًا يَكُ يَتُوبُواْ فَإِن فَضْلِهِ» (توبه/74)

Улар (яъни мунофиқлар сизга етиб келган хақорат сўзларини) айтмаганликларига қасам ичадилар. Холбуки, куфр сўзини аниқ айтган эдилар ва исломга қирганларидан сўнг яна куфрга қайтган эдилар хамда ўзлари етолмаган нарсага (яъни пайғамбар жонига суиқасд қилишга) қасд қилган эдилар. Улар (мунофиқлар) фақат аллох ва унинг пайғамбари уларни ўз фазлу карамидан (қаттиқ эхтиёжлари вақтида ғаниматлар билан) бой-бадавлат қилиб қўйгани учунгина (аллох ва унинг пайғамбарини) ёмон кўрдилар, холос. Бас, энди агар тавба қилсалар, ўзлари учун яхши бўлур. Агар юз ўгирсалар, аллох уларни дунёю охиратда аламли азоб билан азоблар ва улар учун ер юзида бирон дўст ва ёрдамчи бўлмас!

Зулқарнайнга боғлиқ бўлган кахф сурасидаги оятдан хам мана бу азоб беришдан бўлган манзур нима эканини тушуниб олсак бўлади?

«نُكْرًا عَذَابًا فَيُعَذِّبُهُ رَبِّهِ إِلَى يُرَدُّ ثُمَّ نُعَذِّبُهُ فَسَوْفَ ظَلَمَ مَنْ أَمَّا قَالَ».

Мана бу оятларни барчаси бизларга шуни тушунтиряптики, муртаднинг дунёдаги жазоси фақат ўлим. Уни бундан бошқа нарса кутмайди. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламдан келтирилган ривоятлар, оятдаги мана бу муомала қилиш равишини кўпроқ изохлаб ойдинлаштириб берадиган нарса шуки, муртадларни дунёда фақат ўлим кутади. Мисол тариқасида келтирсак:

1-Ибни Аббос розиаллоху анхудан ривоят қилиниб росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки:

"فَاقْتُلُوهُ دِينَهُ بَدَّلَ مَنْ"

Динини ўзгартирган одамни ўлдиринглар, имоми Молик рохимахуллох муваттоъда келтиришича:

"فَاقْتُلُوهُ دِينَهُ غير من".

Ўша ривоятни росулуллох саллаллоху алайхи васалламдан мана бу равиш билан ривоят қилган.

2-Бошқа бир ўринда, Муоз розиаллоху анху яманга борган пайтида Абу Мусо Ашъарийнинг бир кишини исломдан қайтганлиги ва муртад, яхудий бўлганлиги сабабли боғлаб қўйганини кўрди, шунда Муоз уч марта айтдики:

فَقُتِلَ بِهِ وَرَسُولِهِ،فَأَمَرَ اللَّهِ قَضَاءُ ،يُقْتَل حَتَّى أَجْلِسُ لَا.

яъни аллох ва росулини хукми билан мана бу шахс ўлдирилмагунча ўтирмайман. Мана буни уч марта айтди, бундан сўнг у шахсни ўлдиришга фармон берилди ва ўлдирилди.

فَقُتِلَ بِهِ فَأَمَرَ.

3-Абдуллох ибни Масъуд розиаллоху анхудан ривоят қилинишича, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки:

"وَالنَّفْسِ الزَّانِي الثَّيِّبِ :ثَلاَثٍ بِإِحْدَى إِلاَّ اللهِ رسُولُ وأَنِّي اللهُ إِلاَّ إِلَهَ لاَ أَن يَشْهَدُ مُسْلِمٍ امْرِئٍ دَمُ يَحِلُّ لاَ" لِلْجَمَاعَةِ الْمُفَارِقِ لِدِينِهِ بِالنَّفْسِ،وَالتَّارِكِ".

Шаходатайнни айтаётган мусулмонни қони халол эмас (шаходатайнни келтирган киши яъни ашхаду ан ла илаха иллаллох ва ашхаду анна Мухаммадар росулуллох,деб бундай шаходат берган мусулмонни қони халол эмас), магар мана бу уч нафардан бирини: 1- турмуш ўртоғи бор бўлиб зино қилган шахс,2- жонни муқобилида жон, яъни нохақ қотилликни баробаридаги қасос, 3- динини тарк қилиб мусулмонларни жамоатидан жудо бўлган киши.

Қаранглар қандай чиройли айтилган:

"لِلْجَمَاعَةِ الْمُفَارِقِ لِدِينِهِ وَالتَّارِكِ"

Динини тарк қилади ва мусулмонларни жамоатидан жудо бўлади. Бизлар тўрт филтер ва тўртталик мархалани босиб ўтдик ва мана бу шахс мусулмонларни жамоатидан жудо бўлган деб ташхис берилди, тўғрими ё йўқми? Жудо бўлган деб ташхис берилмаганда мунофиқлар ва секулярзадаларга ўхшаб мусулмонларни ўртасида қолган бўларди ва бизлар уни

мусулмонларни жумласидан деб хисоблардик ва у мана бу хукмга шомил бўлмасди. Аммо уни тўрт филтер ва тўрт мархалададан ўтказганимиздан ва ошкор кофир деб ташхис берилгандан сўнг, у мана бу хукмга шомил бўладими ё йўқми? Уни ўзи бориб мана бу хизбларга қўшилган, энди буни бошқа нарсага ниёзи йўқ. Муфариқ лилжамаати, яъни мусулмонларни жамоатидан жудо бўлган.

Шуни зикр қилиб ўтиш лозимки, қуръон ва суннатдаги нарсаларни эътиборга олган холда, турли-хил исломий фирқаларни хаммаси муртадни жазоси бўйича иттифоқли назарга эгадирлар, албатта шароитлар ва уни ўринлари бўйича уларни ўртасида ихтилоф мавжуд,лекин хукмни асли борасида хатто ўлим жазосида иккиланишмайди. Агар турли-хил исломий мазхабларнинг фуқахоларини сўзларидаги андак ихтилоф, хукмни аслида эмас, уни мафхумида ва масодиқларида холос.

Алмуғний яъни ахли суннат деб маъруф бўлган фирқани фиқхидаги мухим манбаъда зикр қилинганки:

المُرْتَدِّ قَتْلِ وُجوبِ على العلم أهل وأجمع.

Барча донишмандлар муртадни ўлдиришни вожиб эканига ижмоъ қилишган. Айтишадики: мана буни Абу Бакрдан, Умардан, Усмон,Али, Муъоз, Абу Мусо Ашъарий, ибни Аббос, Холид ва бошқалардан ривоят қилинган ва хеч ким уни инкор қилмайди, мана шу шева билан ижмоъ қилинган, мана бу шева билан нима учун ижмоъ қилинган, нима учун? Чунки уларни хаммаси бу назарга иттифоқ қилишган. Сахобаларни барчаси уни устида ижмоъ қилишган.

12 имомлик шиъаларни фиқхий манбаъларидан бўлган фиқхул худуд ват таъзирот хам гувохлик берадики:

«واجب مرتد فهو الاسلام عن خرج من ان ،حديثاً و قديماً ،الخاصه و العامه من الفقهاء و العلماء اجمع ،«القتل

Ўтган ва хозирги даврлардаги шиъа ва суннийларни уламолари ва фуқахолари шунга ижмоъ қилишганки, исломдан чиққан киши муртад бўлади ва ўлдирилади.

Муртадларни аёллари, муртадларни фарзандларига хос аҳкомлар ва муртадларнинг тавбаси.

Ўтган ўринларга хилоф равишда ахли қибла мана бу борада хилма- хил кўз-қарашларга эгадир.

Имоми Нававий рохимахуллох муслимни шархида айтадики: " муртадни ўлдирилиши борасида мусулмонлар ижмоъ ва иттифоқга эгадурлар, аммо ўлдирилишдан олдин ундан тавба қилишни сўраш вожибми ё мустахабми ва ёки нималар бўйича тавба қилиш сўралиши ва нималар бўйича тавба қилиш сўралмаслиги ва ким уни устидаги шаръий жазосини ижро қилиши ёки аёл киши хам эркак кишига ўхшаб ўлдирилиши борасида ихтилофга эгадирлар. Абу Ханифа, Хасан ва Қатодадан бошқа уламоларни барчасини наздида аёл киши хам эркак кишидек ўлдирилади ; лекин Абу Ханифа айтадики: аёл киши ўлдирилмайди, фақат зиндонга ташланади, Хасан ва Қатода хам Али ибни Аби Толиб розиаллоху анхудан келтирилган ривоят бўйича айтишадики, аёл киши ўлдирилмайди, балки каниз, қул қилиб олинади."

Мана булар ахли қибланинг хилма –хил кўз-қарашлари ироя берилган ўринлар бўлади , фақатгина шўро ўзини вохид ижмоъсини канали орқали охирги раъйини - мусулмонларни рахбари ва амири мана шу шўрони намояндаси бўлади - ироя беради ва ўзини охирги раъйини содир қилади.

Ихтилофли ўринлардан бири, муртадларга ва муртадларни фарзандларига тавба масаласида қандай муносабатда бўлиш ва муртад бўлган аёлларга нисбатан қандай жазолаш борасидадир. Муртадни тавбаси хақида бир даста қуйидаги назарга эга:

Даъватдан ва бошқа олдини олувчи ишлардан сўнг охирги мархала сифатида қўлланган жангни орасида (яъни ислом ахли билан муртадларни орасидаги жангда) хар қандай муртад асир тушса ва унинг муртадларни жибхасига тушиб қолган мухолиф мусулмон эмас,балки муртад эканлиги ташхис берилса, уни тавбаси қабул қилинмайди ва фақат ўлим уни кутади:

«إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُواْ كُفْراً لَّن تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُوْلَئِكَ هُمُ الضَّآلُّونَ» (عمران آل/90)،

Албатта иймон келтирганларидан кейин кофир бўлган, сўнгра куфрлари янада зиёда бўлган кимсаларнинг қилган тавбалари харгиз қабул қилинмайди. Ана ўшалар хақ йўлдан тойилгувчилардир.

Мана бу ерда хам "лан" сўзи келтирилган: яъни харгиз ва хар қандай шароитда. Аллох таоло саййидимиз Мусо алайхиссаломни талабига қандай жавоб беради:

«قَالَ لَن تَرَانِى وَلَـٰكِنِ ٱنظُرْ إِلَى ٱلْجَبَلِ فَإِنِ ٱسْتَقَرَّ مَكَانَهُۥ فَسَوْفَ تَرَانِى فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُۥ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا فَلَمَّآ أَفَاقَ قَالَ سُبْحَـٰنَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُؤْمِنِينَ»،

"Парвардигорим, менга (жамолингни) кўрсатгин. Сенга бир қарай",деди. (аллох) айтди: "сен мени (бу дунёда) харгиз кўролмайсан."

Мана бу холатда, шунингдек мана бу дунёда аллохни хар қандай шароитда кўриб бўлмайди, мана шу равишга кўра, бундай холатда асир тушган ва муртадларни жибхасида юрган мухолиф мусулмон эмас, балки хақиқатда муртад, деб ташхис берилган муртадни тавбаси харгиз ва хар қандай шароитда қабул қилинмайди.

Мана бу муртад мунофиқлар ва секулярзадаларни тўдасида бўлган пайтида хам, мусулмонларга ана ўшанча дардларни тоттирган, у иртидодидан сўнг хам фурсатга эга эди, аммо тавба қилмаган, энди эса жанг пайтида қўлга тушиб асир бўлган ва муртадларни жибхасидаги мухолиф мусулмон эмас, балки хеч қандай шак-шубхасиз муртад экани ташхис берилган; у ўзини нажоти учун хеч қандай йўл қолдиргани йўқ.

Мана бу ўша ёлғончи, риёкор, хиёнатчи, хийлагар, қасамхўр кимса бўлиб, у мунофиқлар ва секулярзадалар тўдасини орасида бўлган пайтида хам уни картаси бошқа хуник сифатларга тўла бўлган, биз бу сифатларни хаммасига ишора қилдик ва ўқидик ва энди эса уни қўли мусулмонларни қонига хам беланган ва амалда душманларни сафидан жой олган ва уларнинг мусулмонларни ўлдириш жиноятида шерик бўлган, у энди хар қандай шароитда ўзини хаётини давом эттириш учун хеч қандай йўлни қолдиргани йўқ. У иштирок этган жангда мусулмонлар ўлдирилган,

мусулмонлар ўлган ва у мусулмон шахсни ўлими бўйича жиноятга шерик хисобланади.

Бошқа бир гурух уламоларни фикрича, агар мунофиқ ва секулярзадалардан бири уни ислом доирасидан чиқариб юборган жинояти учун бир марта тавба қилса, уни тавбаси қабул қилинади ва уни жохиллигига узр келтирилади ва агар мусулмон киши хам мана шундай оғир жиноятни қилган бўлса, уч кун зиндонга ташланиб унга тавба қилиши учун фурсат берилади ва уни шубхаси бартараф қилинади, агар тавба қилса уни қўйиб юборилади ва ундан тавбасини қабул қилинади, аммо агар яна огох холида узрсиз мана шу жиноятни такрорласа, уни тавбаси қабул қилинмайди ва муртадларга ўхшаб унга муғаллиза ва шиддатли муомала қилинади. Шунинг учун "лан" сўзи келтирилган.

Имоми Молик қуйидаги хадисни изохида

"فَاقْتُلُوهُ دِينَهُ بَدَّلَ مَنْ"

Муваттоъда келтирганки: уни маъноси шуки, исломдан чиққан ва исломдан бошқа зинодиқа ва унга ўхшаган фирқаларга қўшилган хар бир киши, агарда мусулмонларни қўлига тушиб қолса ўлдирилади ва улардан тавба қилишни сўралмайди. Чунки уларни тавбасини тушуниб бўлмайди. Яъни асирликка тушишидан олдин уни рост айтаётганини шояд тушунса бўлади ва иймонини қабул қилинади, аммо қуролли жангдан сўнг асирликка тушган бўлса, уни қилаётган тавбасини далили нима эканини хеч ким тушунмайди, тушуниб бўлмайди, мусулмонларнинг амири,қўмондонини ташхисига биноан ўлдирилади.

12 имомлик шиъалар хам хилма-хил ривоятларни келтириб шу нарсага эътиқод қилишадики, муртад бўлган мусулмонзода (истелох бўйича фитрий бўлса, муртад бўлган мусулмонзодага фитрий дейилади) агар шундай мусулмон муртад бўлса, хоким ундан тавба қилишни сўрашга муваззаф эмас, ундан албатта тавба қилишини сўраши лозим ва шунда уни ўлдириш мумкин

бўлади,дея олмайсан, мана бундай муртад агар тавба қилса уни тавбаси қабул қилинмайди ва у ўлдирилиши керак.

Мана бу, сафларини мусулмонларни сафидан жудо қилган ва мусулмонларнинг жамиятидан бутунлай жудо бўлган кишиларга муомала қилишнинг равиши бўлади. Энди агар мусулмонларни орасидаги кишилар, мунофиқлар ва секулярзадаларга хос бўлган жиноятларни қиладиган бўлишса ва мана бу жиноятлар уларни ислом доирасидан чиқишларига боис бўлса ва кофир бўлишса ,лекин тавба қилишмаса ва ўзларини жиноятларини давом эттиришса; улар мусулмонларни жамиятидан физикий ва жисмонан жудо бўлишмаган бўлишса хам, аммо ақидавий жихатдан ўзларини мусулмонларни жамиятидан чиқариб олишган бўлади. Агар мана бу даста тўрттталик филтердан ва тўрттталик мархаладан ўтказилса ва мана бу шахс яна жиноятчи ва фосид деб ташхис берилса, аллох уларга азоб беради , энди бу қиёматда бўлиши хам мумкин ёки шу дунёда мусулмонлар томонидан берилиши хам мумкин.

«مُجْرِمِينَ كَانُوا بِأَنَّهُمْ طَائِفَةً نُعَذِّبْ».

Хар қандай холатда, тавба масаласи бўйича муртадларни жибхасидаги мухолиф мусулмонларни мухим масаласига нихоятда диққат билан эътибор берилиши керак, иншааллох келажакда у хақида янада кўпроқ изох берамиз. Мана бундай иртидод хукми берилган шахсларни учратган пайтимизда ёки асирга тушиб қолганларида уларнинг муртад эмасликлари борасидаги хақиқат бизларга очиқ-ошкор бўлса; бу вақтда уларга нисбатан худди иртидод жиноятига дучор бўлган мухолиф мусулмон сифатида муносабатда бўламиз ва тавбасини қабул қиламиз ва уни муртадларни сафидан жудо қиламиз. Чунки уни муртадларни хукмига шомил қилмаймиз, хатто агар бизларга қарши жанг қилган мухолиф мусулмон бўлган тақдирда хам.

Мана булар икки дастадурлар: биринчи даста ташқи босқинчи секулярлар ва уларни махаллий навкарлари билан мубораза қилиш бўйича, бизларга мухолиф ижтиходга, таъвилга эгадирлар ва мана шу нарса уларнинг биз билан мухолиф бўлишларига ,хамда хохламаган холатда ташқи босқинчи кофирларни,уларни

навкарларини жибхасига тушиб қолишларига сабаб бўлган, аммо улар олиб бораётган жангларни самараси, бизларни хар иккимизнинг душманимизни фойдасига хизмат қилади. Иккимизни ўртамиздаги жанг икки мўъминни ўртасидаги жанг бўлиб, энди хақ ё бу тарафда бўлиши хам мумкин ёки иккинчи томонда бўлиши хам мумкин. Хар қандай холатда, улар ўзларини таъвилотларида хато қилишган ва бу ерда хар икки мўъмин бир-бири билан жанг қилган, аммо жанг шундай бир шевадаки, тарафларни бири ўзи истамаган холда ташқи босқинчи кофирларни жибхасига ўтиб қолади ва уни самараси хам душманни фойдасига бўлади ва шарри эса уларни ўзларига мусулмонларга қайтади ва зохирда мусулмонларни муштарак душмани билан бирга бир жибхада мухолиф мусулмон гурухга эса қарши бўлиб қолади.

Бошқа бир дастадаги мусулмонлар борки босқинчи навкарларни хийла-найрангларига алданишган. Масалан хозир жуда кўпчилик сайёф, абдуллатиф мадхалий(ироқнинг курдистонидаги) оли саъудни хоин муфтилари ва шуларга ўхшаш бошқа хоин муфтиларга ўхшаган, хокимларни ва американи,натони ва бошқа босқинчиларни, тоғутларни ихтиёридаги уламойи суъ варрувайбиза ва динфуруш хоинларни таблиғотлари сабабли уларни таъсирига тушиб қолишган, уларни таблиғотлари боис бизларни хавориж деб билишади, ёки жуда кўпчилик бизларни муртад ёки кўплари бизларни муздур,сотқин ё динни, одамларни, аиммани душмани ва бугунох кишиларни қирғинига ва мусулмонларни диёрларини нобуд бўлишига ва бундан бошқа анча –мунча жиноятларга сабабчи деб билишади.

Дархақиқат бизларни рўбарўйимиздаги кишилар бизларнинг алданган биродарларимиз ва опа-сингилларимиз бўлишади, уларга ёлғон айтишган, улар хавориж,муртад, сотқин, ажнабий, динни ва миллатни, аиммаларни душмани , аёлларга ва болаларга, эркак кишиларга хам рахм қилмайдиган ва мусулмон аёлларини канизликка оладиган, хамда мусулмон аёлларни олди-сотди бозорида пуллайдиган ва гўдакларни қатли ом қиладиган вахший, жинояткорга қарши жанг қиляпмиз,деб ўйлашади. Аслида улар бизларга қарши жанг қилишмаяпти,балки умуман мавжуд бўлмаган хаёлларидаги бир мавжудот билан жанг қилишяпти.

Агар шундай мавжудот мавжуд бўлган тақдирда бизлар хам албатта улар билан бирга жанг қиламиз. Бизларни қайси биримиз мана бу жиноятларга ва бундай жиноятчиларга рози бўлади?

Муртадни аёлини ўлдириш ё ўлдирмаслик борасида хам икки хил назар мавжуд:

Исломий фирқаларни ва мазхабларни аксари шунга эътиқод қилишадики, агар бир аёл муртад бўладиган бўлса ва сўз,амал билан ишончга кўра шубхасиз холатда ўзини мусулмонларни жамиятидан жудо қилса ва тавба қилмаса, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қилган нарсалари умумий ва қамраб олувчи бўлганлиги боис:

"فاقتُلوهُ دينَهُ بدَّلَ مَن"،

ўлдирилиши керак, мана бу асосга кўра аёл ва эркакни орасида ридда хаддини ижро қилиш бўйича фарқ мавжуд эмас. Агар баъзи бир ўринларда росулуллох саллаллоху алайхи васаллам аёлларни ўлдиришдан қайтарган бўлсалар, бу аслий кофир аёлларнинг кўпини заифликлари сабабли эди. Чунки мана шу заифлик сабабли ўша замонларда улар жангларда хозир бўлишмас эди. Яъни уларни қўлида қилич бўлмаган, жангларда хам иштирок этишмасди, улардаги мана шу заифлик ва жангларда иштирок этмасликлари боис, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам аслий кофир аёлларни ўлдиришдан нахий қилган эдилар.

Мана бу борада аёл киши хам эркакларни хукмига шомил бўлишади

" فاقتُلوهُ دينَهُ بدَّلَ مَن "

аёл киши билан эркак кишининг иртидод хукумида фарқ бўлмайди, бу борада жуда кўп ривоятлар мавжуд, масалан:

-Жобир розиаллоху анхудан ва уммул мўъминин Оиша розиаллоху анходан турли-хил шеваларга кўра ривоят қилинган, бир аёл муртад бўлади, унга иккинчи марта мусулмон бўлишликни, тавба қилишни ва исломга қайтишни таклиф қилинади, аммо инкор қилади, росулуллох саллаллоху алайхи васалламнинг дастурларига биноан ўлдирилади:

عَلَيْهَا يُعْرَضَ أَنْ وَسَلَّمَ عَلَيْهِ اللَّهُ صَلَّى النَّبِيُّ فَأَمَرَ ،الإِسْلامِ عَنِ ارْتَدَّتْ مَرْوَانَ أُمُّ لَهَا يُقَالُ امْرَأَةً أَنَّ»
.«قُتِلَتْ وَإِلا رَجَعَتْ فَإِنْ ،الإِسْلامُ

-Ёки қуйидагича келтирилган:

تابت فإنْ الإسلام عليها يُعرَض بأنْ وسلَّم عليه الله صلى النبي فأمر ارتدت مروان أُم لها يُقال امرأة أنَّ»
.«ففُتِلَت تُسلِم أنْ فأبت ،قُتِلَت وإلا

-Оиша розиаллоху анхо мархамат қилганларки:

.«قُتِلَتْ وإلا تابت فإن تستتاب أن وسلم عليه الله صلى النبي فأمر ،أحد يوم امرأة ارتدت»

-Бундан ташқари, Хафса уммул мўъминин розиаллоху анхо хам ўзини қўли билан бир сехргар аёлни ўлдиради.

-Абу Довуд ва Насоий хам сахих санад билан Аббос розиаллоху анхудан ривоят қиладики, бир кўзи ожиз мусулмон кишининг аёли росулуллох саллалоху алайхи васалламни хақорат қиларди ва бу киши уни бир неча марта огохлантиради , (яъни мана бу ишни қилмасликни тайинлайди, чунки у замонда хеч ким бундай гунохни қилмасди ва бундай жиноятни хукми ўлим эканини хамма биларди, исломий хукумат хаммага агар бирор ким бундай жиноятни қиладиган бўлса уни устида хукмни ижро қилишга рухсат берган эди, бу хукмни кимлар ижро қилиши борасида олдин айтиб ўтилган.) аммо бу аёл хақорат қилишда давом этади , эркак киши уни бир неча марта огохлантиради ва ундан тавба қилишини сўрайди, аммо аёл барибир ўзини жиноятида давом этади. Бу бу киши кечаси аёлини ўлдиради. Мана бу хабар росулуллох саллаллоху алайхи васалламга етиб борган пайтида, у киши одамларни жамладилар ва мархамат қилдиларки: мен сизларни гувох қилиб айтаманки мана бу аёлни қони бекорга хадар бўлиб кетди

.«هَدَرٌ دَمَهَا أَنَّ اشْهَدُوا ألا»

-Холид ибни Валид росулуллох саллаллоху алайхи васалламни сўкиб хақорат қилган аёлни ўлдиради.

-Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам маккани фатхи пайтида хам икки аёлни ўлдиришга хукм содир қиладилар, улар ахли қиблага қарши рухий жанг олиб боришар таблиғ қилишар эди. Маккани секуляристлари мусулмонларга қарши йўлга қўйган жангда мана бу аёллар рухий жанглар бўлимида фаолият

кўрсатишарди. Бани Абдулмутталибни канизи сора мана буларни бири бўлган, у олдин муртад бўлган эди. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам амр қилдиларки, улар хатто каъбани пардасига осилиб олган тақдирларида хам ўлдириши керак.

-Умму Қирфа номли мусулмон бўлган аёл кофир бўлади. Абу Бакр розиаллоху анху ундан тавба қилишини сўрайди ва тавба қилгин,дейди, аммо бу аёл тавба қилмайди ва Абу Бакр розиаллоху анху уни иртидоди сабабли ўлдиради.

Мана шундай истинод қилса бўладиган ўринлар мавжуд .Мана бу холатда муртад аёлни жазоси хам муртад эркакни жазосини айни ўзидир, чунки аёл билан эркакни риддасини асари,зарарларида фарқ йўқ. Албатта, фатхул борийдаги Муоз розиаллоху анхудан келтирилган хасан хадис бошқа бир далил бўлиши мумкин, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам уни яманга жўнатаётган пайтларида мархамат қилган эдиларки:

"فَادْعُهَا الْإِسْلَامِ عَنِ ارْتَدَّتْ امْرَأَةٍ وَأَيُّمَا عُنُقَهُ فَاضْرِبْ وَإِلَّا عَادَ فَإِنْ فَادْعُهُ الْإِسْلَامِ عَنِ ارْتَدَّ رَجُلٍ أَيُّمَا عُنُقَهَا فَاضْرِبْ وَإِلَّا عَادَتْ فَإِنْ".

Агар исломдаги киши муртад бўлса уни яна қайтадан исломга қайтишга даъват қил, агар қабул қилмаса уни бўйнига ур ва хар қандай аёл киши исломдан қайтиб муртад бўлса, яна қайтадан уни исломга қайтишга даъват қил, агар қайтмаса уни хам бўйнига ур.

Албатта росулуллох саллаллоху алайхи васаллам турли-хил ўринларда келтирган ва умумий холатдаги яъни эркак ва аёлни ўртасида фарқи бўлмаган бошқа ривоятлар хам мавжуд,масалан:

«ثَلاَثٍ بِإِحْدَى إِلاَّ مُسْلِمٍ امْرِئٍ دَمُ يَحِلُّ لاَ :بَعْدَ كُفْرٌ □□□□□□□□□، وَزِنًا بَعْدَ إِحْصَانٍ، وقَتْلُ نَفْسٍ بِغَيْرِ نَفْسٍ»،

уч холатда мусулмонни қонини тўкиш халол бўлади, биринчиси мусулмон бўлгандан сўнг кофир бўлса, муртад бўлса; турмуш қургандан сўнг зино қилса ва нохақдан бир жонни ўлдирса қасос қилинади.

Аёлларни ўлдирмасликка хам ривоятлар келтирилган, улар аслий кофирлар билан бўлган жангларга тегишли бўлиб, уни далили аёлларни заифликлари ва жангда иштирок эта олмасликлари эди. Мана бу ривоят шундай бир пайтда содир бўладики, росулуллох

саллаллоху алайхи васаллам жангда бир аёлни ўлдирилганини кўриб мархамат қиладилар:

"لِتُقَاتِلَ هَذِهِ كَانَتْ مَا"،

Яъни мана бу аёл жангчи эмасди, жангчи бўлмаган ёки жангни таблиғий бўлимида иштирок этмаган аёлни ўлдирмаслик керак. Яъни жангда иштирок этмаган қурол билан жанг қилмаган аёлни ўлдирмаслик керак.

لِتُقَاتِلَ هَذِهِ كَانَتْ مَا،

Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам бундай сўзни айтишларига сабаб шу эдики, аёл кишини ўлдиришдан нахий қилишларига сабаб уни бу жангда иштирок этмаганлиги бўлган.

Хозирги даврда эса секуляр давлатларни лашкарида қуролланган секуляр кофир аёллар мавжуд, мана бу холат бўйича қандай хукм чиқарилади? Американи, сехюнистлар режимини, канадани ва аксарият давлатларни лашкарида аёллар мавжуд, бу вазиятда қандай муносабат билдирилади? Улар курдистон секуляр муртадларини орасида хам мавжуд кўриб турибмиз-ку, хозир уларни хукми нима бўлади? Улар мусулмонларга қарши таблиғотларда хам иштирок этишади, бу хақида нима деса бўлади? Уларни эркаклар билан фарқлари нимада? Хеч нарсада фарқи йўқ, уларни хукми хам мана шу эркаклар билан бир хил бўлади.

Аёллар хам эркаклардек жангда иштирок этишади ва қўлларига аслаха олишган, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам айтганларидек эмасда:

لِتُقَاتِلَ هَذِهِ كَانَتْ مَا،

Масалан ўзини уйида ўтирган ва жангга алоқаси бўлмаган аслий кофир аёллар; тўғрими, улар ўлдирилмаслиги керак; аммо аксар секуляр давлатларда қўлларига аслаха олган ва рухий жанглар бўлимида иштирок этаётган аёлларни хукми нима бўлади? Уларни хукми росулуллох саллаллоху алайхи васаллам макка фатхида мархамат қилган канизларга ўхшаш бўлади: агар улар каъбани пардасига осилиб олган бўлсалар хам уларни ўлдиринглар. Демак, бугунги кунда мусулмонларга қарши

жангларни рухий ва харбий бўлимида иштирок этаётган аёлларни эркаклардан фарқи йўқ.

Иртидод хам худудлар жумласидан бўлган жиноят бўлиб, барча жиноятларга, худудларга ўхшайди, балки у бошқа жиноятлардан кўра баттарроқдир. Эркак ва аёлни, ўғрини, қотилни, маст қилувчи ичимликлар ичувчиларни, зинокорни ва бошқани ўртасида фарқ бўлмагандан сўнг мана бу ўринда хам фарқ бўлмайди. Иртидод жинояти мана булардан кўра баттарроқ хисобланади.

Имоми Шофеъий мухолифларни раъйига мухолифат қилиш ва муртад аёл киши хам эркак кишидек ўлдирилишини исботи бўйича, икки шубхага ишора қилади яъни мана бу икки шубхага жавоб тариқасида ўзини раъйини баён қилади. Биринчи шубхага ибни Аббос розиаллоху анхудан келтирилган ривоятни келтириб айтади:

«عليه يجبرن و الاسلام الى يدعين و يحبس ولكن الاسلام عن ارتددن هن اذا النساء لاتقتل»

Аёллар агар исломдан қайтиб кетишса, ўлдирилмайди, балки зиндонга ташланади, исломга даъват қилиниб унга мажбур қилинади. Имоми Шофеъий рохимахуллох мана бу ривоятга шундай жавоб бериб мархамат қиладики: муртад аёлни ўлдирилмайди,деган назарни тарафдори бўлган кишилар бу ривоятни мени хузуримда қироат қилишди ва мен мана бу мажлисда хозир бўлган огох кишилар гурухидан бу хадис хақида савол қилиб сўрадим, уларни хаммаси мана бу ривоят сахих эмас ва унга эътимод қилиб бўлмайди,дейишди.

Иккинчи шубха қиёсдир. Муртад аёллар ўлдирилмайди, деяётган кишилар, уларни ахли харб бўлган кофир аёлларга муқояса қилганлар, зеро пайғамбар саллаллоху алайхи васаллам ахли харбни аёлларини ўлдиришдан нахий қилганлар. Исломда хеч қандай ўтмишга эга бўлмаган аёлларни ўлдиришдан нахий қилингандан сўнг, исломда ўтмишга эга бўлган муртад аёлларни ўлдириш аввалги йўлга кўра мумкин бўлмайди, мана бу қиёсни номи увлавият қиёси дейилади. Имоми Шофеъий рохимахуллох мана бу шубхага шундай жавоб беради: агар мана бу қиёсга истинод қилиб бўлганда, бу қари кишиларга, пулга сотилганларга,рохибларга хам шомил бўлиши керак эди. Бундан ташқари агар бизни далилимиз "қиёс" бўладиган бўлса,демак

муртад аёлни зиндонга ташлашга далил бўлолмайди,зеро жангчи аёл зиндонга ташланмайди, балки қул қилиб олинади. Демак, мана бу хужжатга асосан,

«فَاقْتُلُوهُ دِينَهُ بَدَّلَ مَنْ».

Бу ерда аёл киши билан эркак кишини ўртасида фарқ қўйилмайди. Имоми Шофеъий мана бу шева билан икки шубхага жавоб беради.

Мана бу назарни баробарида, исломий фирқалардан бўлган икки фирқа бошқалардан фарқли кўз-қарашга эга; бири ханафийлар ва бошқаси 12 имомлик шиъалар ўзгача раъйга эгадурлар. Уларни эътиқодлари бўйича муртад аёл ўлдирилмайди,балки зиндонга ташланади. Суфёни Саврий ва ундан бошқа ахли куфаликлар мана шундай раъйга эга бўлишган.

Мана бу дастадаги кишиларга жангда иштирок этмаган аслий кофир аёлларни ўлдирмаслик хақидаги ривоятлардан ташқари, Муоз розиаллоху анхуни ривояти хам қуйидагича ва мана бу лафз билан уларга етган:

«امْرَأَةٍ وَأَيُّمَا ،عُنُقَهُ فَاضْرِبْ ،يَتُبْ لَمْ وَإِنْ ،مِنْهُ فَاقْبَلْ ،تَابَ فَإِنْ ،فَادْعُهُ الإِسْلاَمِ عَنِ ارْتَدَّ رَجُلٍ أَيُّمَا
.«فَاسْتَتِبْهَا أَبَتْ وَإِنْ ،مِنْهَا فَاقْبَلْ تَابَتْ فَإِنْ ،فَادْعُهَا الإِسْلاَمِ عَنِ ارْتَدَّتْ

яъни уларга

«عُنُقَهَا فَاضْرِبْ وَإِلَّا»

деб олдин келтирилган жумлани ўрнига

«فَاسْتَتِبْهَا أَبَتْ وَإِنْ».

Агар қабул қилмаса яна қайтадан ундан тавба қилишини сўра. Яъни қайтадан унга тавбани рўбарў қилгин.

Мана бу ривоят муртад аёлни ўлдирилишига мухолиф бўлган кишиларнинг энг катта далили хисобланади, улар бундай аёлни ўлдиришни ўрнига хар куни унга исломга қайтишни, тавба қилишни айтилади; хатто агар бу холат уни ўлимигача чўзилса хам. Улар мана бундан истинод қилишган.

Имоми Абу Ханифа рохимахуллох айтадики:

حتى وهكذا ،الإسلام عليها ويُعرَض فتُستتاب يوم كل وتُخرَج تُحبَس ولكن تُقتَل لا ارتدت إذا المرأة إنَّ
.النساء قتل عن نهى وسلَّم عليه الله صلى النبي لأنَّ ،تموت أو الإسلام إلى تعود

Мана бу шева билан айтадики, агар аёл киши муртад бўлса ўлдирилмайди, лекин зиндонга ташланади ва хар куни уни зиндондан чиқариб унга исломга қайтишни, тавба қилишни айтилади, то яна қайтадан исломни қабул қилгунича. Мана бу иш унга ўлим келгунича давом этади. Нима учун? Чунки росулуллох саллаллоху алайхи васаллам аёлларни ўлдиришдан нахий қилганлар.

12 имомлик шиъалар хам шунга эътиқод қилишадики, ўлим хукми муртад эркакка тегишлидир. Улар тахминан мана шу кўз-қарашни бошқа шева билан баён қилишади ва айтишадики: агар муртад шахс аёл киши бўлса (фитрий навдан бўладими ё миллий навдан бўладими, яъни ахли китоб кофирларидан исломга келган ва сўнгра муртад бўлган ёки мусулмон бўлган мусулмонзода бўлса ва сўнгра муртад бўлса) хар қандай холатда хам улар ўлдирилмайди, балки зиндонга ташланади то тавба қилгунича ва у тирик бўлар экан уни мол-давлати тақсимланмайди, агар у эрини уйига борган бўлса талоқни иддасини ўтайди, агар эрини уйига бормаган бўлса иддасиз ундан жудо бўлади.

Мана бу холатда,муртад бўлган аёлни жазолаш борасида имомия фуқахоларини назарида фитрий муртад билан миллий муртадни ўртасида фарқ йўқ. Муртад бўлган аёлга нисбатан ахкомларни ижро қилишни қуйидагича шархлашган, унга тавба қилиши учун мухлат берилади ва ундан сўнг уни зиндонга ташланади. Яъни уларни қоидаси бўйича унга тавба қилиш учун мухлат берилади ва уни қамаб қўйилади. Уларни буюк кишиларидан бўлмиш Шахид Аввалга ўхшаган кишилар айтадики: агар аёл киши муртад бўлса уни иртидоди фитрий ё миллий бўлишидан қатъий назар у ўлдирилмайди, балки вожиб намозларини вақтларида танбех қилинади ва то тавба қилгунича қамаб қўйилади ё ўлгунича зиндонда қолади. Мана шу зиндонда танбех қилиниш масаласи бўйича ханафий фуқахолари хам бу назарга қўшилишади, хатто уни таомини хам чегаралаб қўйилади, мана бу фирқалар бунга ишора қилишган.

12 имомлик шиъа фуқахоларини эътиқоди бўйича, ислом муртад аёлларга нисбатан аёллар дифоъ жихатидан ва фикрлаш нави бўйича эркаклардан заифроқ бўлганликлари ва бошқа нарсаларни

таъсирига тезда тушиб қолишлари сабабли, осонроқ жазони назарга олган. Шунингдек истидлол қилишадики, ридда жангларида эркаклар ўлдириларди, аммо аёллар асирга олинарди ва каниз бўлишарди, ўша канизларни бири Мухаммад ибни Ханафияни онаси бўлиб, Али ибни Аби Толиб розиаллоху анхуни насибаси бўлган эди.

Хар холда, мана шундай фикр хам мавжуд. Аммо нихоятда ажойиб бўлган нарса шуки, 12 имомлик фиқхни асосида идора қилинадиган эронда, ражавийнинг тўдасини аъзоси бўлган аёлларни хам, бошқа чапларни хам ва курд секуляр муртадларига аъзо бўлган аёлларни хам ўлдиришган, тўғрими кўрганмизми? Уларни хаммасини ўлдиришганини кўрганмиз, жангда қўлга тушган кишиларни хатто бир муддат олдин хам курдларни мусайламайи каззоби ужалоннинг секуляр муртадларини тўдасидан қўлга тушганларни хам,иртидод жинояти бўйича ўлдирилди,ражавийни тўдаси ва унга ўхшаган чапдагиларни мусулмонларни ўлдиришда иштирок этганларни хам , уларни хаммаларини ўлдиришди, нима учун? Чунки улар жангчи кучи бўлишган. Демак, диққат қилинглар, "амалда" аёлни иртидоди содда бўлмаган пайтда муғаллиза ва шиддатли бўлса, хеч қайси бир ахли қиблани ўртасида муртад бўлган аёлни жазоси борасида хеч қандай фарқ топилмайди. Ахли қиблани барчаси "амалда" иртидоди муғаллиза, шиддатли бўлган аёлни иртидоди бўйича бир хил ўринни тутишган, хамма "амалда" ягона бир ишни амалга оширишади, махсусан агар мана бу аёл мана шу муртад, фаол ,секуляр гурухларнинг мумтанаъах тоифасида ё шариатдан тўсиб қолувчи гурухларни сафида бўлишган бўлса. Мана бу холатда, қуролли кучларни сафидаги ёки маданий жангларда аслахани хизматида ва жангга хизмат қилаётган аёлларни иртидод хукми эркаклардан хеч қандай фарқ қилмайди ва ахли қибланинг барчаси уларни ўлдиришда иттифоқли назарга эга.

Муртадларга муомала қилиш борасида ишора қилиниши керак бўлган нуқталардан бири шуки, муртад ота-онадан қолиб кетган,дунёга келган аммо мусулмон бўлмаган фарзандлардир, мана буларга нисбатан қандай муносабатда бўлиш керак? Мана бу борада очиқ хужжат мавжуд эмас. Аммо шу нарса бўйича

ишончимиз комилки, мана бу фарзандлар таклиф ёшига етмагунларича улар яшаб турган жамиятдаги қонунларга тобеъ бўлишади, магар мана буни хилофи собит бўлса. Хатто мусулмонлар яшайдиган диёрларда улар таклиф ёшига етмагунларича уларни устида хукм ижро қилинмайди, умумий холатда улар яшаётган жамиятдаги қонунларга тобеъ бўлишади.

Яъни яхудийларни орасида яшаётган гўдакни хукми яхудийларни хукмидек бўлади, магар мана бу шахсни яхудий эмаслиги исбот қилинса бундай бўлмайди, масалан мусулмонлиги ё секуляристлиги ё мушриклиги ёки бошқа нарса эканлиги исбот бўлса. Хўп, энди муртад бўлган кишини фарзандни қайси жамиятда дунёга келганлиги бу ерда мухимдир. Агар мусулмонларни орасида бўлса улар хам худди бошқа гўдакларга ўхшаб, мусулмонларни жамиятидаги мусулмон ота-онадан дунёга келган етим фарзандларни хукмига шомил бўлишади.

Хатто имом Нававийга ўхшаш бир гурух уламолар эълон қилишадики, агар гўдаклар ота-онасини иртидодидан олдин ,яъни мана бу гўдакларни нутфаси боғланган бўлса ва хатто уларни ота-онаси мана бу гўдакка хомиладор бўлган пайтида муртад бўлган бўлса, мана бу гўдак мусулмонлар жумласидан хисобланади ва фақатгина у вояга етган пайтида уни муртад деса бўлади, у исломидан сўнг иртидодга дучор бўлган. Хўп, мана бу нарса хаммага тегишли бўлиб бошқалардан фарқи йўқ. Яъни мана бу гўдак бошқа мусулмон болалар босиб ўтган йўлни босиб ўтади ва бошқа болаларни хукмига шомил бўлади.

Мана бу борада хам комил диққат қилиниши лозим, чунки бу ерда аллохни бандалари бўлиб хам энг бегунох бандалари хақида гапириляпти, хар қандай шароитда шак,гумон, эхтимол, олдиндан хукм чиқариш, аллох сақласин мана бу гўдакни келажаги хақида ғайбни иддао қилишга дучор бўлмаслик керак. Балки ишонч,хотиржамлик билан мана бу борада хукм содир қилиниши лозим. Чунки баъзиларнинг мана бу бола бир қанча куни ё ой хатто йилдан сўнг, вояга етмаган пайтида ота-онасига ўхшаб муртад бўлишини эхтимоли бор, бўлиши мумкин,шунинг учун у муртадларни хукмига шомил бўлади!!- дейишганини кўрганмиз.

Бу нима дегани? Аввало хар қандай инсонни шак ва гумон билан исломни доирасига киргиза олмайсан хам ё ундан чиқариб хам юбора олмайсан, балки албатта комил ишончга эга бўлишинг керак. Иккинчидан бир гўдак бир икки кунни ичида нимадан қайтиб кета олади? Туғилганига бир неча кун бўлган мана бу аллохни бандаси қандай қилиб аллохни шариатидаги қонунларга таслим бўлган? Нима қилганлиги сабабли муртад бўлиб қолган?

Яъни мана бу бечора гўдак мувозанатсиз дўстларимиз содир қилган ва уни амалда ижро қилинишини харакатида юришган хукм сабабли, мана бу бечора гўдакларни бу хукм билан ўлдиришади ва мана булар муртадларни фарзандлари бўлиб, уларнинг гўдаклари хам муртад хисобланади, дейишади. Агар мана бу бечора гўдак вафот топса унга жаноза намози хам ўқилмайди ва мусулмонларни қабристонида хам дафн қилинмайди ва ўзинг мана шу маромда давом этадиган бу сериални давомини кўр, бу гўдак учун қандай дахшатли сенарийни ёзиб қўйишган. Уларнинг мана бунга келтирган далиллари нима ўзи? Шахс муртаддан меърос олмаслигида.

Эй номард, агар бизларни ота-оналаримизни бири муртад бўлса ва биз улардан меърос олмасак, бизларнинг мана шу меърос олмаслигимиз муртад бўлишимизга боис бўладими? Мана бу худони бандалари бундай асоссиз, бепоя хукмларни содир қилиш билан қанчалик берахм, беинсоф бўлиб кетишган? Хурматли дўстлар мана бундай фатволарни бераётган кишилар ўтмишда бор бўлган ёки хозирда хам муртадларни фарзандларига шундай муносабатда бўлишяпти.

Иртидод бир жиноят бўлиб у ўзига хос канал орқали исбот қилиниши ва агар исбот қилинса уни устида хад ижро қилиниши лозим, демак худудлар жумласига киради. Ота-онаси қотил бўлганлиги боис, фарзандлари хам қотил бўлишини эхтимоли бўлганлиги сабабли , бу фарзандларга қотилга ўхшаб муносабатда бўлиниши керак ёки ўлдирилиши керак, деган кишини кўрганмисизлар? Нима қилаётганингизни бир ўйлаб фикрлаб кўринглар?

Инсон борасидаги аслий қоида шуки, у исломий фитратга кўра дунёга келади ва уни оиласи мана бу инсонни хохлаган нарсасига айлантиради. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки:

بَهِيمَةً الْبَهِيمَةُ تُنْتَجُ كَمَا ،وَيُمَجِّسَانِهِ ،وَيُنَصِّرَانِهِ ،يُهَوِّدَانِهِ فَأَبَوَاهُ ،الْفِطْرَةِ عَلَى يُولَدُ إِلَّا مَوْلُودٍ مِنْ مَا النَّاسَ فَطَرَ الَّتِي اللَّهِ فِطْرَةَ شِئْتُمْ إِنْ وَاقْرَءُوا :أَبُوهُرَيْرَةَ يَقُولُ ثُمَّ جَدْعَاءَ؟ مِنْ فِيهَا تُحِسُّونَ هَلْ ،جَمْعَاءَ اللَّهِ لِخَلْقِ تَبْدِيلَ لا عَلَيْهَا (روم/30).

Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки: хар бир янги туғилган бола (ислом) соғлом фитратга кўра дунёга келади, аммо уни ота-онаси уни ё яхудий ё насроний ё мажусий (зардўштий) қилиб етиштиради. Шунингдек хайвонларни боласи хам туғилган пайтида соғлом дунёга келади, хайвонларни қулоғи кесилган холда дунёга келганини кўрганмисизлар?; сўнгра росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мана бу оятни тиловат қилдилар: аллох инсонларни яратган табиий хилқатни сақлангиз! Аллохнинг яратиши ўзгартирилмас. Энг тўғри дин мана шудир. Лекин кўп одамлар билмаслар. Хеч бир хайвонни қулоғи кесилган холда дунёга келмайди, балки бошқалар уни қулоғини кесадилар.

Мана бу суратда бу гўдак мусулмон фитратига кўра дунёга келади ва уни ота-онаси уни динини таъйин қилади. Энди ота-она муртад бўлса ва бу болани мусулмонларни жамиятига ташлаб кетишса; бу ерда исломий хукумат ва мусулмонларни жамияти унинг ота-оналик масъулиятини бўйнига олади, мана булар бу гўдакнинг фитрий исломини сақлаб қолишлари лозим ва уни ўзларини фарзандларидек парвариш беришлари ва бу болани бошқаларнинг қўлига қулоқларини кесишлари учун топширмасликлари керак. Бир мусулмонни кофирни қўлига топширилмайди, хатто агар бу шахс фитрий исломга эга бўлган тақдирда хам, гўдак мусулмондир!!!

Энди мана бундай ота-онадан туғилган ва бундай неъматдан,бундай уни етиштириб чиқарадиган ва уни соясида ўзини фитрий исломини росулуллох саллаллоху алайхи васаллам олиб келган хос исломга айлантиришга қодир бўладиган жамиятдан, исломий хукуматдан махрум бўлса ва ота-онасини воситасида ёки бошқа хар қандай шева билан кофирларни орасига

тушиб қолса; энди мана бу гўдакни қайси жамиятда ўсганига эътибор бериш керак, у қандай жамиятда униб ўсяпти ва мана бу гўдаклар аслий кофирларни қайси жамиятларида яшашяпти. Чунки бу ерда мана бу ота ё она бу гўдакни динини таъйинлайди ёки иртидодидан сўнг мана бу ота-она жойлашган жамият таъйин қилади, чунки бу жамият уларни парвариш беради.

Хар қандай холатда, имоми Шофеъий рохимахуллохга ўхшаган кишилар, Абу Юсуф ханафий рохимахуллох (имоми Абу Ханифа рохимахуллохнинг энг катта шогирдларидан бири) имоми Ахмад Ханбал рохимахуллох ва бошқалар хам гўдакни иртидодини мўътабар хисоблашмайди. Аслида бу табиий холат, чунки олдин хам баён қилганимиздек такфир қилишни шартларидан бири шахс мукаллаф бўлиши керак, шахсни мукаллаф бўлиши меъёрлардан биридир ва бу ерда мана бу гўдак қандай жиноят қилди? Ахир ўлим жазосига лойиқ бўладиган жиноят қилгани йўқ-ку?

Хурматли биродарлар ва опа-сингиллар, дўстлар эътибор беринглар! Сизларни назарингизда кофирларни жамиятида мана бу гўдакни муртадлар хукмига шомил қиладиган, аммо бошқа гўдакларни аслий кофирларни хукмига шомил қиладиган қандай фарқ бор? Хеч нарса йўқ.

Иртидод қотилликдан, зинодан, шаробхўрликдан ва бошқа жиноятлардан кўра баттарроқ жиноят хисобланади. Энди агар ота-она мана бу жиноятга дучор бўлишган бўлса, уни янги туғилган боласи хам мана шу жиноят билан махкум бўлиши ва уни ушлаб олинса ота-онасини жинояти сабабли жазоланиши ақлга тўғри келадими? Албатта йўқ. Мана бу хукмни қандай қилиб уни устида содир қиласан? Мана бу ошкор зулмдир, шундай бир ошкор зулмки, аллох таоло улар хақида мархамат қилган бегунох қизларни ўлдириш хаддидаги зулм хисобланади:

«قُتِلَتْ ذَنْبٍ بِأَيِّ».

Қайси гунохлари учун ўлдирилишди? Мана бу гўдак қайси гунохи сабабли ўлдирилади? Қандай гунох қилган ва қандай жиноят қилганки, бу гўдаклар ўлдирилиши керак? Ислом очиқ-ойдин зулмларни вужудга келтириш учун эмас,балки мана бундай

зулмларни олиб ташлаш учун келган, мана буни инкор қилиб бўлмайди ва ислом хар қандай зулмдан покдир.

Мана бу холатда, бу гўдак муртадларни хукмига эмас,балки ўша ерда бўлган ва ўсиб улғайган жойидаги аслий кофирларни хукмига тобеъ бўлади; улар қўлга тушиб қоладиган бўлса, агар тавба қилишса уларни тавбаси қабул бўлади. Агар исломга қайтишса буни хам қабул қилинади. Муртадларда эса буни акси бўлиб, қўлга тушишларидан олдинги тавбалари қабул қилинади. Агар мана бу муртадзодалар яхудий, насроний, мажусий ё собеий бўлган бўлишса, ахли китобни ва шибхи ахли китобни кофирларини хукмига шомил бўлишади ва зимма ахлини ё муъохида ахлини имтиёзларидан хам бахраманд бўлишади, аммо агар мана бу муртадзодалар секуляризм ё мушрик бўлган бўлса; мана бу холатда, ахли китоб ва шибхи ахли китобни кофирларини эмас, ана ўша секуляристларни,мушрикларни хукмига шомил бўлади.

Мана булар ахли қибла турли-хил таъвилотлар ва ижтиходларга эга бўлган умумий ўринлар жумласидаги нарсалар бўлиб, фақатгина шўро ўша вақтдаги мавжуд замон ва маконга муносиб вохид раъйни мусулмонларни амири ва рахбарини канали орқали ироя беради.

Аллох таолодан бизларга шундай даркни,фахмлашни иноят қилишлигини сўраймизки, шўрога юзланиш ва ўзимизни мутлақ дейишдан пархез қилиш, тафарруқдан пархез қилиш билан ва вахдатни , қудратни қўлга киритиш, хамда вохид умматни ташкил қилишни ўзимизда вужудга келтира олайлик, буни сабабларини ўзимизда мухайё қилайлик ва аллох таоло ўзимизда мухайё қилинган мана бу сабаблар билан бизларни залилликдан, сустликдан, убухатсизликдан,бир-биримизни қирғин қилишдан нажот берсин ва бизларга ғалабани, нусратни нозил қилсин ва бизларни устимиздаги ташқи секуляр босқинчи муттахид душманни ва уларни махаллий навкарларини , минтақадаги тоғутларни шаррини олиб ташласин.

Иртидоддан бошқа далилларга кўра муртадларни жибхасига тушиб қолган ва ўзлари хохлаган ё хохламаган суратда

муртадларни фойдасига ва исломий хукуматни ва бошқа жиходий жамоатларни қаршисига жангга кирган мусулмонларга қарши муомала қилиш шеваси.

Агар бир қисқа бир муқаддима билан бугунги бахсимизни бошласак яхши бўлса керак.

Аллох таоло мархамат қиладики:

«أَلا الأَرْضِ فِي لِمَن وَيَسْتَغْفِرُونَ رَبِّهِمْ بِحَمْدِ يُسَبِّحُونَ وَالْمَلائِكَةُ فَوْقِهِنَّ مِن يَتَفَطَّرْنَ السَّمَاوَاتُ تَكَادُ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ هُوَ اللَّهَ إِنَّ» (شورى/5)،

(Мушрик жамоаларнинг ширк келтиришлари сабабли) устларидаги осмонлар ёрилиб кетишга яқин бўлур. Фаришталар эса парвардигорга хамду сано айтиш билан (у зотни айбу нуқсондан ва "шерик"лардан) покларлар ва ердаги (мўъмин ва мусулмон) кишилар учун (аллохдан) мағфират сўрарлар. Огох бўлингизким, албатта аллохнинг ўзигина мағфират қилгувчи, мехрибондир.

Мана шу фаришталар мўъминлар учун махсусан тавба қилиб яна қайтадан аллохни шариатидаги йўлга қайтган кишиларни хаққига дуо қилишларини яна аллох таоло мархамат қилиб айтяпти:

«وَسِعْتَ رَبَّنَا آمَنُوا لِلَّذِينَ وَيَسْتَغْفِرُونَ بِهِ وَيُؤْمِنُونَ رَبِّهِمْ بِحَمْدِ يُسَبِّحُونَ حَوْلَهُ وَمَنْ الْعَرْشَ يَحْمِلُونَ الَّذِينَ الْجَحِيمِ عَذَابَ وَقِهِمْ سَبِيلَكَ وَاتَّبَعُوا تَابُوا لِلَّذِينَ فَاغْفِرْ وَعِلْمًا رَّحْمَةً شَيْءٍ كُلَّ» (غافر/7)،

Аршни кўтариб турадиган ва унинг атрофидаги (фаришталар) парвардигорларига хамду сано айтиш билан (у зотнинг барча айбу нуқсонлардан) поклаб- тасбех айтурлар ва у зотга иймон келтирурлар хамда иймон келтирган кишиларни мағфират қилишини сўрарлар: " парвардигоро, ўзинг рахмат-мехрибонлик ва илм жихатидан барча нарсадан кенгдирсан. Бас, тавба- тазарруъ қилган ва сенинг йўлингга эргашган кишиларни ўзинг мағфират қилгин ва уларни дўзах азобидан сақлагин."

Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хам мусулмонларни тарғиб қилиб ва мана бу дастадаги оятларни ойдинлаштириб изохлаб бериб мархамат қиладиларки:

«الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ ،ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمْكُمْ السَّمَاءِ أَهْلُ ،وَالرَّحِمُ شُجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ ،وَصَلَتْهُ وَصَلَهَا ،وَمَنْ قَطَعَهَا ،بَتَّتْهُ».

Нихоятда гўзалдир. Рахм қилувчи кишиларга аррохман (атшонга ўхшаган рахмга тўладир; рахмга нихоятда тўлган бўлади) рахм қилади. Демак, сизлар хам ер ахлига рахм қилинглар, шунда сизларга хам осмондагилар рахм қилишади.

Кўрдингизми, малоикалар мўъминлар учун махсусан таввоб ва рахмли кишилар учун мағфират талаб қилишади. Абу Бакр Сиддиқ розиаллоху анху хам ривоят қилишича, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хадиси қудсийда мархамат қиладиларки:

"خَلْقِي فَارْحَمُوا رَحْمَتِي تُرِيدُونَ كُنْتُمْ إِنْ :عَزَّوَجَلَّ اللَّهُ قَالَ"،

Агар мени рахматимни хохласанглар,мени махлуқотимга рахм қилинглар.

Уларга рахм қилиниши керак бўлган аллохни махлуқотлари жуда кўп, аммо инсонларни орасида рахм қилинишига лойиқ бўлганлар мўъминлар, биродарлар,опа-сингиллар ва сени хонадонинг бўлишади; мўъминлар хам сени хонадонингни жумласидан бўлишади, бу хонадон бошқаларга хам шомил бўлади, аллох таоло алохида хослаб мархамат қиладики:

«تُرْحَمُونَ لَعَلَّكُمْ اللَّهَ وَاتَّقُوا أَخَوَيْكُمْ بَيْنَ فَأَصْلِحُوا إِخْوَةٌ الْمُؤْمِنُونَ إِنَّمَا» (حجرات/10)،

Мўъминлар хеч шак-шубхасиз оға-инилардир. Бас,сизлар икки оға-инингизни ўртасини ўнглаб қўйинглар! Аллохдан қўрқинглар – шояд у зот томонидан бўладиган рахматга эришсангизлар.

Эътибор беринглар дўстлар, аллох таоло фақат мўъминларни биродар деб номлаган ва бизларга ўзини рахматини қайси шартга кўра юбормоқчи?

اللَّهَ وَاتَّقُوا أَخَوَيْكُمْ بَيْنَ فَأَصْلِحُوا.

Шу сабабли хам аллох таоло росулуллох саллаллоху алайхи васалламга бу йўлда хамрох бўлганларни қуйидагича сифатлайди:

«اللَّهِ مِنَ فَضْلًا يَبْتَغُونَ سُجَّدًا رُكَّعًا تَرَاهُمْ بَيْنَهُمْ الْكُفَّارِرُحَمَاءُ أَشِدَّاءُعَلَى مَعَهُ وَالَّذِينَ اللَّهِ رَسُولُ مُحَمَّدٌ وَرِضْوَانًا...» (فتح/29)،

Мухаммад аллохнинг пайғамбаридир. У билан бирга бўлган (мўъмин)лар кофирларга қахрли, ўз ораларида (мўъминлар билан) эса рахм-шафқатлидирлар. Уларни (мудом) аллохдан фазл-мархамат ва ризолик тилаб рукуъ,сужуд қилаётган холларида кўрурсиз. Уларнинг юзларида сажда изидан (қолган) белги аломатлари бордир.

Хатто мана шу мўъминларни бир гурухи муртад бўлса хам, аллох барибир росулуллох саллаллоху алайхи васалламни бу йўлдаги хамрохларини ва аллохни хизбини мўъминларга залиллик билан, рахмли рафтор қиладиган кишилар деб билади. Чунки аллох таоло ва росулидан сўнг мана шу мўъминлар уларни "валий"лари хисобланишади.

Ха, мана шу мўъминлар бизларни валийларимиз ва бутун дунёдаги барча мусулмонларни, ахли қиблани валийлари бўлишган ва бўлишади. Аммо мўъминларни баробарида залил,рахмли деб аллох таоло сифатлаган мана бу гурух, кофирларга нисбатан қаттиққўл,махкам,иззатли бўлишади. Яъни мўъминларга нисбатан қандай рафторда бўлишлари кераклигини ёки кофирларга қандай рафторда бўлишни яхши билишади .

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ ،أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ* إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ* وَمَن يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ»(مائده/54-56)،

*Эй мўъминлар,сизларнинг ичингизда кимда-ким динидан қайтса, аллох бошқа бир қавмни келтирурки, аллох уларни яхши кўрур, улар аллохни яхши кўрурлар. Улар мўъминларга хоксор, кофирларга эса қаттиққўл, бирон маломатгўйининг маломатидан қўрқмай аллох йўлида курашадиган кишилардир. Бу аллохнинг фазлу мархамати бўлиб, ўзи хохлаган кишиларга берур. Аллох фазлу карами кенг, билгувчидир. ** сизларнинг дўстингиз фақат аллох унинг пайғамбари ва таъзим- тавозеъ қилган холларида намозни тўкис адо этадиган, закотни (хақдорларга) ато этадиган мўъминлардир. ** Кимки аллохни, унинг пайғамбарини ва мўъминларни дўст тутса (нажот топгай), зеро фақат аллохнинг гурухигина ғолиб бўлгувчидир.*

Аллохни йўлида жиход қилишади, учинчи белги, мустахкам туришади:

لَائِمٍ لَوْمَةَ يَخَافُونَ وَلَا اللَّهِ سَبِيلِ فِي يُجَاهِدُونَ

Хар қандай маломатчини маломатидан қўрқишмайди.(мусулмонларни орқаларидан айтилган ва айтилаётган мана шунча ёлғонлардан. Мана шундай маломатлардан ва сўзлардан қўрқишмайди. Мана булар мўъминларни белгиларидир.)

خداست؛ فضل هم يَشَاءُاين مَن يُؤْتِيهِ اللَّهِ فَضْلُ ذَٰلِكَ

Худованд уни ўзи хохлаган кишига ато қилади ва фаровон фазлга эга ,огох зотдир. Фақатгина аллох ва пайғамбари ва хушуъ ва хузуъ билан намозни адо қиладиган ва закот молини берадиган мўъминлар сизларни дўстингиз,ёронингиз бўлишади. Кимки аллохни, пайғамбарни ва мўъминларни дўстликка, ёрликка қабул қилса аллохни хизбидан бўлур ва шубхасиз аллохни хизби ғолибдир. Уларни сифатларига,белгиларига эътибор беринглар,

.لَائِمٍ لَوْمَةَ يَخَافُونَ وَلَا اللَّهِ سَبِيلِ فِي يُجَاهِدُونَ ،الْكَافِرِينَ عَلَى أَعِزَّةٍ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى أَذِلَّةٍ ،وَيُحِبُّونَهُ يُحِبُّهُمْ

Аллох таоло мана шу мўъминларни ўзини нусратидан кейин росулуллох саллаллоху алайхи васалламни қудратманд бўлишига боис бўлган нарса ,деб таништиради. Албатта мана шу мўъминлар бизларни ва мўъминларни то қиёмат кунигача қудратманд бўлишларига сабаб бўлади:

«بِالْمُؤْمِنِينَ وَ بِنَصْرِهِ أَيَّدَكَ الَّذي هُوَ» (انفال/62)،

У сизни ўз ёрдами ва мўъминлар билан қувватлантирган ва уларнинг (мўъминларнинг) дилларини бирлаштирган зотдир.

Биродарлар, мана булар бизларнинг қудратимизни абзорлари бўлишади. Мўъминлар, сизларни биродарингиздир,

«إِخْوَةٌ الْمُؤْمِنُونَ إِنَّمَا»

сизларни биродарларингиз сизни қудратингизни абзори бўлиб, аллох ўзини нусратидан сўнг бу абзорни хаммамизни ихтиёримизга бериб қўйгандир.

Хўп, энди мўъминларни бир қисми хисобланган бизларнинг биродарларимиз хам:

«إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ»،

бизлар мана буларга хам рахм қилишимиз керак, то аллох бизларга хам рахм қилса:

ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمْكُمْ أَهْلُ السَّمَاءِ،

улар ушлаб олишган жангни ўрнига ўртада сулх тузишимиз керак, то аллох бизларга хам рахм қилса:

وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ.

Улар жангни барпо қилишган, бизлар эса сулхни барпо қилишимиз лозим. Мана бу бизларни вазифаларимиздан бири бўлади, нима учун? То аллох бизларга рахм қилса ва бизлар хам уларга нисбатан рахмли бўлсак,

«بَيْنَهُمْ رُحَمَاءُ»

ва уларга нисбатан

«الْمُؤْمِنِينَ عَلَى أَذِلَّةٍ»

бўлишимиз керак, агарчи улар буни ўрнига жангни танлашган бўлса хам.

Энди, агар мана бу андак даста жохил холатда (гохида андак хам бўлишмайди,балки жуда кўпайиб кетишади) ва нотўғри,ғалат таъвилотлар сабабли муртадларни жибхасига тушиб қолишади ва биз улар билан сухбатлашган пайтимизда (энди бу жангдан олдин бўладими ё жанг пайтида бўладими ё жангдан сўнг бўладими) улар огох бўлишади ва тавба қилишади; яъни кофир ва муртадларни сафидан мусулмонларни сафига ўтишади, улар мавжуд вазиятда ўзларини хос мазхабларидан ё тафсирларидан бош тортиб сизлар айтаётган бошқа кишини фиқхий тафсирига эргашиб кетишмайди. Улар ўзларини сафларини жудо қилган ва тавба қилган хамда мусулмонлар билан бир йўлга тушган пайтларида; малоикалар хам уларни тавбаларини қабул бўлиши учун дуо қилишади:

لِلَّذِينَ فَاغْفِرْ وَعِلْمًا رَّحْمَةً شَيْءٍ كُلَّ وَسِعْتَ رَبَّنَا :كنند می دعا ها این ی توبه پذیرش برای هم ملائکه
.الْجَحِيمِ عَذَابَ وَقِهِمْ سَبِيلَكَ وَاتَّبَعُوا تَابُوا

Мана бу ерда хамма учун тавба сўрашяпти, алохида бир қатламни ажратиб қўйишган эмас:

.سَبِيلَكَ وَاتَّبَعُوا تَابُوا لِلَّذِينَ فَاغْفِرْ

Мана бу муқаддима ва кўз-қараш билан бугунги дарсимизга йўналамиз ва унда ўзларига ва бошқа мусулмонларга зулм қилган мўъминлардан бўлган мана бу дастага муносабат билдириш равишини ўрганамиз, бизлар биродар бўлганимиз ,динимиз ва мана бу биродарчиликни қудратбахш самараси ва қиёматимиздан қўрққанлигимиз сабабли уларга ёрдам беришимиз керак. Уларга қандай ёрдам берсак бўлади? Улар узиб қўйишган нарсани бир вазифа сифатида қайтадан боғлашларига ёрдам беришимиз лозим:

،(٢١ /رعد)الحِسَابِ سُوءَ وَيَخَافُونَ رَبَّهُمْ وَيَخْشَوْنَ يُوصَلَ أَن بِهِ اللهُ أَمَرَ مَا يَصِلُونَ وَالَّذِينَ

Улар аллох боғланишга буюрган нарсаларни (яъни, қариндош-уруғлар билан алоқани) боғлайдилар. Парвардигорларидан қўрқадилар ва оғир хисоб-китобга дучор бўлишдан қўрқиб, (доим чиройли амаллари қилишга интиладилар).

Шу сабабли хам, хар қандай далилга кўра улар жохил холатда узиб қўйган нарсаларни бир-биримизни ёрдамимизда боғлашга харакат қиламиз ва уларни яна қайтадан мусулмонларни сафига, мусулмонларни жамиятига қайтарамиз ва уларни ёрдами билан ўзимизга хам яна қайтадан қудрат берамиз ва уларга хам қудрат бағишлаймиз.

Шунингдек ўтган дарсларимизда айтиб ўтганимиздек, мунофиқ ва секулярзадалар ўзлари эга бўлган барча жохилиятлари,хуник ва пасткаш сифатларига қарамасдан, фақатгина мусулмонлар ва исломий хукумат заиф бўлган пайтларида ўзларини намоён қилишади ва ошкор бўлишади, ўзларини ошкора ортга қайтишлари билан бирга исмларини хам ўзгартиришади ва биз уларга муртадлар унвонини қўямиз. Улар мусулмонларни сафини баробарида ошкора сафга туришади ва мусулмонларни қаршисида

ошкора жибха ташкил қилишади. Аммо мана бу ошкор шахслар вохид ақидага эга эмаслар.

Улар мунофиқлар ва секулярзадалар жумласидан бўлган пайтларида хам вохид ақидага эга бўлишмаган, уларни бир жойда жамланишга олиб келган нарса, исломий хукуматни қудратига мухолиф бўлганликлари (исломий хукуматни борлиғига ёки уни бир қисмига) ва исломий қудрат уларга ўзларини хақиқий ақидаларини ошкор қилишга ва кўнгиллари хохлаган нарсаларини ислом номи билан қилишларига ва муртадларни жибхасига ўтиб олишларига рухсат бермасди, энди ўзларини ислом билан таркибий аралаш рафторларини,ақидаларини ва нафсоний истакларини яшириб ўтиришга хожат қолмаган, шу сабабли хам улар бир неча турли-хил дасталарга тақсим бўлишади.

Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни умрларини охирида ва Абу Бакр розиаллоху анхуни хилофатини бошланишида мана буларни бир қисми тўғридан- тўғри секуляризм динига қайтиб кетишди ва мушрик бўлишди; баъзилари эса сажжоъ, мусайламайи каззобга ўхшаб пайғамбарликни иддао қилишди, баъзилари эса фақат намозни бекор қилишди, баъзилари эса закотни бекор қилишди ва баъзилари хам ўзларини секуляристик эътиқодларига қайтиб кетишди ва исломдан,ғайри исломдан таркиб топган бир маъжун,аралашмани ташкил қилишди. Умуман айтганда улар хеч қачон бир хил бўлишмаган.

Уларни хаммаси, яъни маккани фатхидан сўнг янги мусулмон бўлган ва хали-хануз исломни асослари билан тўлиқ танишмаган ва ислом уларни рухи билан унс бўлмаган ва заиф иймонга эга бўлган кишилар бўлиб улардан қўлларидан келганча суистефода қилишди ва ўзларини хадафларини илгари суриш учун бир абзор сифатида фойдаланишди. Худди шу шева билан бугунги кундаги секуляр кофирлар динфурушларни ва жохил ,иймони заиф мусулмонлардан иборат уламоларни хамкорлигида улардан суистефода қилишяпти.

Янги мусулмон бўлганларни вазиятини бани исроилнинг тутқунликдан янги озод бўлган қавмига ўхшатса бўлади, Мусо алайхиссаломнинг бир неча кун ғоиб бўлганликларидан сўнг,

ораларида Хорун алайхиссалом бўлганликларига қарамасдан улар сомирий номли фирибгарни хийла-найрангига алданишади ва бузоққа сиғинишади. Мана бу нарса яна такрорланиши мумкин, бу бир тажриба бўлиб ундан дарс-ибрат олиниши хамда бу ишни режалаштириб яна қайтадан такрорланишини олдини олиш керак.

Бизларни ўзимиз хам эрондаги 57 йилдаги бутун давлат инқилобини аввалларида эрондаги мавжуд барча мазхаблар,фирқалар яъни шиъа,сунний ва.....иштирок этган мана бу сенариони такрорланишига гувох бўлган эдик. Пахлавийларни секуляр хукуматини қўлидан янги қутулган янги миллат, мусулмонларнинг қудрати бўлмаганлиги сабабли осонлик билан кумалалар,демократлар, ишчилар йўли, ранжбарон, тўда,фидоийларга ўхшаш турли-туман кофир секуляр хизбларни ва махаллий муртадларни ўлжасига айланган эдик ва мана бу кофир секуляр ахзоблар осонлик билан бизларнинг мусулмонларимиздан ёрдам олишарди. Уларни ўзларининг секуляристик ва куфр мақсадларини йўлида харж қилиб юборишарди ва пахлавий секуляристларини қўлидан янги қутилиб чиққан минглаб курдларни ўзларини йўлида қурбон қилишди. Мана буларни хаммаси махаллий секуляр кофирларни, ташқи эронликларни, ироқни баъас секуляристлар хизбини ва уларга муттахид бўлганларни йўлида қурбон бўлишди, ўша пайтларда америка хам мана булар билан бирга бўлган эди. Мана бу, садрил ислом муртадларининг тарихини янгидан такрорланиши бўлган эди,улар сафарбар қилинган кишилардан қандай қилиб умумий сафарбарликни, хилма-хил ва нобаробар таркибни вужудга келтиришга қодир бўлган эдилар? Хозирда хам курдлар яшайдиган минтақалардаги ва бошқа минтақалардаги муртадлар бир-бирлари билан фарқ қилишади.

Хар қандай холатда,Абу Бакр Сиддиқ розиаллоху анху муртадларнинг жибхасини бир неча дастага бўлингани борасида айтадики:

الزَكاةَ مَنَعَ و اِرْتَدَّ مَنْ مِنْهُمْ و النبوّةَ ادّعى و اِرْتَدَّ مَنْ فَمِنْهُمْ.

яъни муртадларни орасида пайғамбарликни иддао қилган кишилар хам бор эди, мана шу муртадларни ўртасида закотга монеъ бўлган кишилар хам бўлган. Шунингдек Абу Бакр Сиддиқ розиаллоху анху бошқа бир сўзида Умарга хитоб қилиб айтадики:

مَنَعَ قَدْ وَ يُصَلّي مَنْ مِنْهُمْ وَ بالصَّلاةِ كَفَرَ قَدْ وَ لايُصَلّى مَنْ فَمِنْهُمْ ،الْعَرَبِ هؤلاء مِنْ اِرْتَدَّتْ مَنْ اَمَّا وَ الزّكاةَ.

Яъни муртад бўлган арабларни орасида намоз ўқимайдиган ва намозга нисбатан кофир бўлган кишилар бор эди ва уларни ўртасида намоз ўқишади-ю, аммо закотни маън қиладиган кишилар хам бўлган. Улар закотга монеълик қилувчилар эдилар.

Мана шу закотга монеълик қилувчилар хам уч гурухга бўлинишган эди: улардан бир дастаси закот хукмини инкор қилишган, бошқа бир даста эса намозни хукмини инкор қилишган, яна бир бошқа даста эса закотни хукмини инкор қилишмасди, аммо улар бу закотни мусулмонларни рахбарига топширишни ўрнига ўзларини ораларида тақсимланишини хохлашар эди, закотга монеълик қилувчиларни орасида шундай кишилар хам бор эдики, улар қуйидаги оятни истидлол, таъвил,ижтиход қилиш билан

«لَهُمْ سَكَنٌ صَلاتَكَ اِنَّ عَلَيْهِمْ وَصَلِّ بِها وَتُزَكّيهِمْ تُطَهِّرُهُمْ صَدَقَةً اَمْوالِهِمْ مِنْ خُذْ»

айтишардики: бизлар закотни намозлари бизлар учун сакан бўлган кишиларга бермаймиз. Мана бу кишилар хар қандай холатда, мусулмонларни исломий хукуматига қарши муртадларнинг ғолиб жибхасида жойлашган эдилар ва хамма улар закотга монеълик қилувчилар номи остида номларди. Хар қандай суратда улар закотдан маън қилувчилар хисобланишган.

Хақиқатда мана бу даврда муртад бўлган кимсалар баъзи бир нисбатларга кўра ўзларини секуляризм динига ёпиштириб олганлар. Улар ўзларини ахли китобни ва шибхи ахли китобни кофирларини динига эмас, балки секуляризм динига ёпиштирган эдилар. Мана бу нарсадан очиқ-ойдин кўриниб турганидек, мунофиқлар ва секулярзадалар тўдаси хақиқатда секуляризм динини комил суратда ёки бу динни бир қисмини татбиқ қилиш орзусида юришади, чунки бу уларни истакларига мувофиқ келади. Хар қандай холатда хам, муртадларни хаммасини шароит мухайё

бўлиши билан ёки мусулмонлардаги хукумат қудрати заифлашганини сезишлари билан секуляризм динига қўшилиб оладиган мунофиқлар ва секулярзадалар ташкил қилади.

Бу ерда шуниси қизиққи, хозирда хам нацианализм ва миллатпарастлик секуляризм динининг ўзини муридларига шахсият бериш учун фойдаланадиган дастаклари хисобланади, ўша замонларда хам миллатпарастлик ва нацианализм иртидод учун туртки бўлган эди.

Тулайха Намирий мусайламайи каззобни олдига боради ва ундан сўрайдики: сен мусаламамисан? Айтдики: ха. Шунда сенга ким нозил бўлади?-деб сўради. Рахмон,-деди. Унга савол бердики: кун очиқ пайтида келадими ё қоронғидами? Қоронғида,-деб жавоб берди. Тулайха айтдики: гувохлик бераманки сен ёлғончи ва Мухаммад ростгуйдир, аммо робиъани ёлғончисини музирни ростгўйидан афзал кўраман. Мана бу сўзлашув сизларга таниш эмасми? Мана буни турк,курд,араб,форсни секуляр муртад миллатпарастларидан, нацианалистларидан ўн марталаб эшитмаганмизми? Албатта хаммамиз буни этишганмиз.

Хар қандай холатда хам, барча тарихий манбаъларни текшириб чиқилса шу нарса ойдин бўладики, росулуллох саллаллоху алайхи васалламни умрларини охиридаги ва Абу Бакр розиаллоху анхуни хилофатини бошидаги муртадлар жибхаси, вохид фикрга хам ва вохид турткига, сабабга хам эга бўлишмаган; улар вохид бир фикрга эга бўлишган эмас, балки хам уларни фикрлари фарқ қиларди ва хам уларни сабаблари фарқ қиларди.

Демак, уларни хаммаси бирдам бўлишмаган; шунингдек хозирда хам улар бирдам эмаслар, фақат курдларни ўзини орасида юзлаб хилма-хил,ранго-ранг секуляр, секулярзада,мунофиқ гурухлар мавжуд бўлиб, фақатгина мусулмонларга ва аллохни шариатидаги қонунларга қарши бўлганликлари уларни бир жойга жамлаган холос, мана бу кимсалар агар муштарак омилларга эга бўлишмаганда худди қутурган итларга ўхшаб бир-бирларига хамла қилишган бўларди, улар бир-бирларини пора-пора қилишмаган тақдирда хам, агар бир лагерда бўлиб қолишса ўз-ўзидан майдаланиб кетишади ва ўзларини орасидан янги

гурух,хизбларни вужудга келтиришади ва ажраб чиқиб кетишади. Кумала ва демократлар ўтган бир неча йилни орасида ироқни курдистонида лагерларда ўтиришган пайтида худди шу ишни қилишди, уларни барчаси ғайри мустақим суратда толибоний ва борзонийни канали орқали атрофларидаги хукуматлардан маош олиб яшашади. Лекин диққат билан қарасангиз бўлакларга бўлиниб кетишган.

Афғонистон ва бошқа мусулмонлар яшайдиган диёрларда хам вазият худди шундай. Мана буларни жибхасида хам шундай кишилар борки, улар ўзларига таъвилотларни келтириб шу жибхаларда сайёфга ва ундан бошқаларга ўхшаб мусулмонларга қарши фаолият олиб боришяпган, аммо умумий рахбарият муртадларни қўлида, мана бу кимсалар таъсир ўтказа олишмайди. Улар мана бу жибхаларда мавжуд эканликларига қарамасдан хозирги вазиятда улар кўпроқ туолетларни хидини алмаштириб турувчи спрей вазифасини ўташади ва бутун жахон секуляр кофирларининг ва махаллий муртадларнинг мусулмонларга қарши рухий жангларидаги омил ва мусулмонларни фарзандларини бутун жахон секуляр кофирларнинг мақсадлари йўлида харж қилиш учун умумий сафарбар қилиш бўйича омилларни бири хисобланишади.

Сахобалар муртадларни ўлдиришдан олдин худони динига даъват қилишлари лозимлиги борасидаги масала шуни равшан қиладики, Абу Бакр розиаллоху анхуни замонидаги муртадлар умумий суратда диндан муртад бўлишган эди, шунингдек Абу Бакр розиаллоху анху муртад қабилаларга ёзган номасида айтадики: " давъат азондир, агар уни айтишса улардан қўлингизни тортинглар." Эътибор беринглар. Муртадларни жибхасида жамиятни хаммаси бир хил бўлган эмас.

Яъни у ерда азон айтаётган кишилар мусулмонларни жибхасидан бўлишлари мумкин, мана шулардан қўлингизни тортинглар ва улар билан ишларингиз бўлмасин,деб айтган; албатта мана бу кишилар исломий давлатга ва мусулмонларга қарши,мухолиф бўлишлари мумкин, улар мусулмон бўлиб туриб мусулмонларга қарши аслаха кўтаришган, аммо "даъват азондир, агар уни айтишса қўлингизни улардан тортинглар",дейилган ёки

кейинчалик азон айтиб қўлларини жангдан тортган ва тавба қилган кишилар борасида хам улардан қўлингизни тортинглар,дейилган.

Хар қандай холатда, исломий хукуматга мухолиф жибхани рахбарияти муртадларни қўлида эди; энди уларни орасида динни хаммасини инкор қилганлар хам, динни бир қисмини инкор қилганлар хам бор эди. Абу Бакр розиаллоху анхуни уларга берган жавоби қуйидагича бўлган:

إِنَّهُ قد انقطع الوحيُ ،وتَمَّ الدِّينُ ،أَيَنْقُصُ (الدِّينُ) وأنا حَيّ؟

Дин комил бўлди ва осмондан вахийни нозил бўлиши хам узилди; мен тирик бўлиб туриб динда камчилик,нуқсон вужудга келиши мумкинми?! Яъни мен тирик бўлиб туриб динда нуқсон вужудга келишини имкони борми? Абу Бакр диндаги нуқсонни қабул қилмаган ва уларга бошқа муртадларга муомала қилгандек муомала қилади. Хозирги пайтда хам мана бу овоз яна қайтадан янграшига эхтиёж бор,

أَيَنْقُصُ الدِّينُ و أنا حَيّ؟

Мана бу хозирда мусулмонларни динига, номусига, ватанига, обрўсига , хаёсига хамла қилишган секулярларга ва муртад секулярзадаларни қаршисидаги барча муваххидларни нидоси бўлиши керак.

Ха,Абу Бакрни замонида аллохни шариатидаги қонундаги ахкомларни бири бўлмиш закотни ижро қилинишига тўсқинлик қилишлари,инкор қилишлари, агарчи бошқа ибодатларни бажаришса хам, уларнинг иртидодларига боис бўлди. Абу Бакр розиаллоху анху биринчи муомала вақтидаёқ уларни таклифларини рад қилиб муртадларни сулхталабона талабларини хаммасини қабул қилмайди ва келишувни барча эшикларини ёпиш билан муртадларга қарши жангни бошлайди ва уларга комил ислом ва жангни ўртасида ихтиёрни бериб қўйди ва улардан ноқис исломни қабул қилмади.

Энди, агар бир кофир секулярист ёки махаллий муртад иқтисодий, таълим-тарбия, жамиятдаги ички ва ташқи сиёсат, жазолаш хуқуқлари, оилага оид қонунлар бўйича шариат

қонунларини бироргасини қабул қилмаса ,бутун жахон секуляр кофирларини ёрдами билан мана бу қонунларни ижро қилишни қасд қилган кишиларни барчасига қарши қуролли жанг қилади, мана буларга нима дейиш керак ва уларни нисбатан қандай муносабатда бўлиш лозим?! Исломий фирқалар,ахли суннат фирқалари хаммамиз аллохни шариатидаги қонунларни ахкомларидан бирини бўлса хам мана бундай равишда инкор қилган кишиларга қарши тутадиган ўрни қандай эканини яхши биламиз.

Эрондаги 57 йилдаги инқилобда хам, миллий жибха мунофиқ ва секулярзадаларни аввалги холатидан чиқиб биринчи марта ошкор ва очиқ холатда "қасос" лойихасини баробарида қаршилик қилишганини кўрганмиз, улар одамларни барча фирқаларни ўртасида муштарак бўлган қасос қонунига қарши кўча намойишларига даъват қилишади, фақатгина дин ва қуръондаги мана бу қонунга ошкор мухолифат қилганлиги боис муртадга айланишади ва оятуллох Хумайний уларни иртидодини устида хукмни содир қилади ва агарчи улар ўзларини мазхаблари бўйича бошқа ибодатларни бажараётган бўлишса хам, барибир уларни муртад деб билади, чунки улар шиъаларга хос ёки исломий мазхаблардан бириги тегишли хукмни эмас,балки динни қатъий ахкомларидан бирини инкор қилишган эди.

Оятуллох Хумайний томонидан мазхабни эмас,балки ислом динини қатъий ахкомларидан бири бўлмиш "қасос"га очиқ қаршилик қилганликлари сабабли миллий жибхани устида иртидод хукмини содир қилади. Энди, агар бир шахс,гурух, хизб ё хукумат жамиятни хукуматга оид ёки ижроий ишлари бўйича хуқуқий,иқтисодий, таълим ва тарбия, сиёсат, жазолаш тизими ва бошқа ишларга мухолиф бўлса, ахли қиблани наздида қандай жойгохга эга бўлади?! Ўзини мусулмон деб биладиган фирқаларни хар бирига пойбанд бўлган кишилар учун хеч қандай жойгохга эга бўлишмайди.

Мана булар жараённи бир тарафи бўлса, уни бошқа бир тарафи шуки, мана булар билан хамоханг равишда баъзи бири мусулмонлар олдин хам айтиб ўтганимиздек бошқа далилларга кўра, фалон хукмга нисбатан ижтиход қилиш ё фалон оятдан

таъвил қилиш бўйича , диндан қайтмаган холда закотга қаршилик қилишади, бўлиб хам улар закотни инкор қилишмасди, улар ўзлари учун таъвилотларга,ижтиходларга эга эдилар. Бугунги кунда шундай кишилар борки, улар диндан ва иртидоддан қайтмаган холда мусулмонларнинг хукумат қудратига қарши мухолиф бўлишлари мумкин ва муртадлар жибхаси билан хамоханг равишда мусулмонларнинг хукуматига,қудратига қарши ёки бошқа гурухлардаги мусулмонларга қарши қўлларига қурол олишади ва мусулмонларни қаршисидан жой олишади.

Шу сабабли хам тарихчиларни ва ислом жахонидаги уламоларни асарларида исломий хукуматга ва бошқа мусулмон биродарларига қарши муртадларни жибхасида жангга кирадиган мухолиф мусулмонлар гурухини, ана ўша жибхани жумласидан хисоблашган; яъни муртадлар жибхасидан. Чунки уларни аксарияти,ғолиби ва рахбарияти муртадларни қўлида бўлган ва мана булар уларни орасида озчиликни ташкил қилишарди; шу сабабли хам хар икки дастага қарши қилинган жанглар ридда жанглари деб номланган. Улар кўпчиликни орасида бир озгина қисмни ташкил қилишарди.

Бу ерда ахли фан уларни орасида мухолиф мусулмонлар хам мавжуд бўлган саросимадаги жибхани икки шева билан изохлаб беришади:

-Биринчисида мухолиф мусулмонларга ридда лафзини қўйилади, фақат луғат юзасидан қўйилган. Яъни луғавий назардан уларга муртад деймиз. Яъни улар фақат луғавий жихатдан мана бу жибхага шомил бўлишган ва шаръий назардан эса исломда муртад бўлишмаган; худди Абу Бакр розиаллоху анхуни асридаги закотдан маън қилувчилар ва қабилапарастларни бир қисмига ўхшайди. Улар фақат закотни исломий хукуматга топширишдан қайтишган эди; мана бу хукмни фарз эканини инкор қилишмасди.

Уларни айтишича, бизлар ўзимизни устимизда фалон қабила қурайш хукмронлик қилишини истамаймиз. Бизлар ўзимизнинг қабиламиз хукмрон бўлишини хохлаймиз, бизлар хам Абу Бакр ва бошқаларга ўхшаб хоким бўлишни истаймиз. Улар миллатни бўрттириб кўрсатишган эди. Демак, улар муртад бўлишмаган, Абу Бакр қабул қилган нарсани улар хам қабул қилишарди. Улар

иртидод ва куфр учун эмас, миллатпарастлик,қабилапарастлик ғоялари билан қудрат учун жанг қилишади. Мана бу кишилар махсусан закотдан маън қилувчилар шундай таъвил қилиб,ўзларини таъвилларини асосида шундай натижага етган эдиларки, закотни мусулмонларга ва исломий хукуматга топширмасликлари лозим эди; ёки айтишардики, бизларни устимизда фалон қабила хукмронлик қилишига рухсат бермаймиз ва ўзимизни устимизда ўзимиз балки бошқаларни устида хам ўзимиз хукмронлик қилишимиз бизларни хаққимиздир. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни ўринбосарлари бўлиш бизларни хаққимиз. Бизларни қабиламиз кўпроқ ва шунга яраша қудратимиз хам кўпроқдир. Бу ўтган бир неча аср давомида бутун жахон ошкор кофирлари мусулмонларни ўртасида тирилтирган қавмпарастлик бўлиб, уни мусулмонларнинг тафарруқи,зиллати учун бир абзор сифатида ишлатишган ва хозирги пайтда хам шу нуқтага диққат қилишади. Мана булар ахли фанни бир дастаси бўлиб муртадлар жибхасини мана шундай анализ қилишган эди ва мусулмонларнинг фойдасига ўзларини раъйларини содир қилишган.

-Бошқа бир даста хукмий иртидод ва хақиқий иртидод деган калималарни вужудга келтиришади.

Хукмий иртидод ва хақиқий иртидод, яъни бизларни рўбарўйимиздаги жибха қайси даста эканини билмаймиз ва билишга хам қодир эмасмиз? Биз уларни ташхис бера олмаймиз ва уларни қайси даста эканини билмаймиз. Уларни хаммаси мана буларни сафида бизлар билан жанг қилаётган ё хақиқий муртадларми ёки мухолиф мусулмонларми? Шу сабабли хам, бизлар хукмни аксарият,кўпчиликка қараб берамиз, бизлар учун ошкор ва равшандир, уларни хаммасини бир хил хисоблаймиз ва хукм бўйича бизларга хақиқат ошкор бўлгунича,улардан мустасно бўлганларни қасди маълум бўлгунича уларни хаммасини муртад деймиз.

Нихоятда ажойиб,бир эътибор беринглар, мана бу нарса хақида жуда кўп дўстлар хато қилиб қўйишади, хукмий иртидод ва хақиқий иртидод, уларни асли матлабдан нихоятда фарқ қиладиган нарсаларга қиёс қилишади. Демак, уларни айтишича,

бизлар хаммани бир хил хисоблаймиз ва хукм бўйича улардан мустасно бўлганларни қасди,хақиқати мушаххас бўлгунича уларни хаммасини муртад деймиз. Энди мана бу мажхул, ноаниқ бўлган мустаснолар ёки мусулмонларни қўлига тушишади ва уларни хақиқатда муртадларни жумласидан эканлиги мушаххас бўлади. Ёки бўлмасам уларни муртад эмас,балки баъзи ўринларда бизларга мухолиф бўлган мусулмонлар эканлиги мушаххас бўлади; ёки бўлмасам бизларни қўлимизга тирик асир тушишмайди ва жангда ўлдирилишади ва уларни хақиқати қиёматда маълум бўлади. Демак, улар ё бизларни қўлимизга тирик тушишади ва тирик холларида улар билан сухбат қиламиз ва натижада уларни нима эканликлари аниқ бўлади. Ёки ўлдирилишади ва бу холатда уларни ўзлари қиёматда аниқ бўлишади.

Тўртинчи дарсда айтиб ўтилганидек, хукмий исломни беришлик,агарчи уларни орасида мунофиқ кофирлар,мунофиқлар ва секулярзадалар тўдаси мавжуд бўлишса хам, мусулмонларни доирасига кирган кишиларга берилади. Хар қандай холатда хам, уларни орасидаги маълум бўлмай турган мунофиқ кофир қайси эканини ташхис беришга қодир бўлмаганлимиз учун, уларни хаммасига мусулмон деймиз. Уларни хаммасини мусулмон деб хисоблаймиз. Энди, муртад кофирларни жибхасида хам, уларни қайси бири мухолиф мусулмон эканини билмаганлигимиз сабабли ва буни ташхис бериш қудратига эга бўлмаганимиз учун, бизларга маълум бўлгунича уларни хаммасига иртидод хукмини берамиз.

Ахли илмни наздида қабул қилинган умумий қоида шуки: уни ахволидан бизлар бехабар бўлган яъни мусулмон ё кофирлиги аниқ бўлмаган кишилар? Ёки яхши одамми ё жиноятчими? Мана бундай ахволи мажхул бўлган инсонларни аксариятни жумласидан деб хисоблаймиз. Мунофиқларни хам мана шу шева билан то маълум бўлгунларига қадар аксариятга шомил қилдик. Ўғриларни орасидаги тўғри одамни хам у бизларга маълум бўлгунига қадар ўғрилар жумласидан деб хисоблаймиз, мана шу шева билан жуда кўп мисолларни келтирсак бўлади.

Иброхим алайхиссаломнинг Сора алайхиссаломга мархамат қилганларини эслайлик:

وَغَيْرَكِ غَيْرِي مُؤْمِنٌ الأَرْضِ وَجْهِ عَلَى لَيْسَ !يَاسَارَةُ،

Эй Сора! Ер юзида мен ва сендан бошқа хеч қандай мўъмин мавжуд эмас. Мана бу мисолга диққат қилинглар, саййидимиз Иброхим алайхиссалом мана шу шева билан ер юзидаги барчани такфир қиладилар ва фақат ўзлари ва Сора алайхиссаломни мусулмон деб биладилар. Бўлиб хам мана шу замонда саййидимиз Лут алайхиссалом хам тирик бўлганлар. Аллох таоло мархамат қиладики:

إِنَّ قَالَ *ظَالِمِينَ كَانُوا أَهْلَهَا إِنَّ الْقَرْيَةِ هَذِهِ أَهْلِ مُهْلِكُوا إِنَّا قَالُوا بِالْبُشْرَى إِبْرَاهِيمَ رُسُلُنَا جَاءتْ وَلَمَّا»
«الْغَابِرِينَ مِنَ كَانَتْ امْرَأَتَهُ إِلَّا وَأَهْلَهُ لَنُنَجِّيَنَّهُ فِيهَا بِمَن أَعْلَمُ نَحْنُ قَالُوا لُوطاً فِيهَا (عنكبوت/31-32)،

*Қачонки бизнинг элчиларимиз (яъни фаришталар) Иброхимга (фарзанд кўриш хақидаги) хушхабарни келтиришгач, айтдилар: "албатта бизлар мана шу қишлоқ ахлини халок қилгувчидирмиз. Чунки унинг ахли золим- кофир бўлдилар". ** (Иброхим): "Ахир у жойда Лут бор-ку!"-деди. Улар айтдилар: "бизлар у жойда кимлар борлигини яхши билгувчидирмиз. Албатта бизлар (Лутни) ва уни ахли- оиласини қутқарурмиз. Магар унинг хотини (нажот топмас, чунки у) қолиб халок бўлгувчилардан эди.*

Мана бу оят хам аввалги оятдан кейин нозил бўлган бўлиб, Иброхим алайхиссаломга мана шунча кофирни орасида Лут алайхиссаломи ва у кишини хамрохларини холи ошкор ва маълум бўлмаган эди.

Дўстлар диққат қилдингларми, хукмий иртидодни мана бундай равиш билан тушуниб олсангиз бўлади. Аввал бошида саййидимиз Лут алайхиссалом уларни орасида борликлари хам мушаххас эмас эди, уни хукмини хам хаммага ўхшаш содир қилади ва саййидимиз Иброхим алайхиссалом хаммани такфир қилади. Чунки зохирда хамма шундай холатда бўлган, аммо у кишига Лут алайхиссаломни тирик эканликлари маълум бўлган пайтида , айтиб ўтилган сухбатни ўртага ташлайдилар, бизлар хам мана шу равиш билан мусулмонларни муртад ва кофирларни орасидан ажратиб оламиз.

Мана бу холатда, хукм умумга нисбатланган холда содир қилинади ва ўртадаги истиснолар хам мушаххас бўлмаган

пайтгача аксариятни жумласидан деб хисобланади,чунки улар кўпчиликни орасида хали маълум бўлмаган,ошкор бўлмаган, энди ошкор бўлган вақтларида уларга нисбатан махсус хукм хам содир қилинади.

Дўстлар диққат қилинглар, мисол тариқасида келтирилса, исломий диёрлардаги сокин бўлганларни хаммаси дорул исломни жумласидан хисобланишади ва исломий диёрдаги кофир бўлган ахли зимма хам дорул исломни жумласидан бўлишади ва дорул куфрга эмас дорул исломни қоидасига шомил бўлишади, энди дорул куфрда хам у ердаги мусулмонлар дорул исломни эмас, дорул куфрни жумласидан хисобланади, шу сабабли хам у ердаги андак ададдаги мавжуд мусулмонларни устида, кофирлар хокимияти остидаги диёрларда бўладиган дорул куфрни жумласидан бўлишлик хукми олиб ташланмайди; аммо энди кофирлар хокимияти ва дорул куфрни диёрларидаги мусулмонлар мушаххас ва маълум бўлган пайтда, мана бу андак мусулмонлар хам бошқа мусулмонларни хукмига шомил бўлишади ва уларга нисбатан бошқа мусулмонлардек муомала қилинади. Мана бу холатда, истиснолар хам аксариятни жумласидан эмаслиги мушаххас бўлмагунича аксариятни жумласидан деб хисобланади; яъни ошкор қатъий бўлган, танилган аксарият мажхул, мушаххас бўлмаган истисноларни жумласидан хисобланмайди. Чунки қоида бу ерда тескари бўлиб қолади.

Мана бу борада, фиқхий масалаларда хам кўриб турганимиздек, умумий қоидага биноан, намоз ва рўза , намоз ва рўзани умумий вақтлари ердаги сокин бўлганларни аксарият ахволига кўра содир қилинади, энди агар шахс шимолий қутбда яшаса, нима бўлади? Мана бу минтақаларда тахминан 6 ой кундузи ва 6 ой хам кечаси бўлади.

Демак, мушаххас бўлдики, хукм содир бўлган замонда, истисно ва нодир ўринлар хисобга олинмайди ва хукм танилган,ошкор ва маъруф бўлган аксариятга нисбатан содир бўлади ва мана шу хукмга амал қилинади. Холати мажхул истиснолар хам ахволлари мушаххас бўлган пайтида ўзига хос хукмларга шомил бўлишади.

Хотиб ибни Балтаъа розиаллоху анху яхши мисол бўлади. Ўтган дарсларимизда хам ишора қилганимиздек, мана бу хурматли сахоба Умар розиаллоху анху уни такфир қилишгача борадиган ишни қилиб қўяди, Умар розиаллоху анху уни устида кофир хукмини чиқаради ва росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хам бу хукмга эътироз билдирмайдилар ва мана бу содир қилган хукминг хато демайдилар,балки бу хақида тахқиқ қилишни,текширишни лозим деб биладилар ва мана бу тахқиқотларни натижасида мушаххас бўладики, Хотиб розиаллоху анху иртидодни қасд қилган эмасди, яъни мақсади муртад бўлиш бўлган эмас, балки таъвил қилган ва мана бундай шахс бу узрлари билан бирга такфир қилинган бўлса хам; аммо мана бу хукмий иртидод бўлган эди ва энди хақиқат равшан ва мушаххас бўлгач уни муртад эмаслиги маълум бўлгач, уни устидаги иртидод хукми ундан олиб ташланади.

Мана бу ерда Умар ибни Хаттоб розиаллоху анхуни шошилган деб айта оламиз, баъзи бир уламоларни айтишича, шошилган ва мана бу шахсни устидаги иртидод хукми хато бўлган. Аммо умумий қоидага қараган пайтимизда шуни кўрамизки, уни устида хукмий иртидодни берганлигини кўрамиз, бу орада биз кутдик ва текширувларни натижасида у кишини хақиқий муртад эмаслиги ва бу хукм хукмий иртидод экани ва муртадларни орасида роиж бўлган ишни қилганлиги мушаххас бўлди. Хукмий иртидод ва хақиқий иртидод мана шундай мушаххас бўлади ва бу мусулмонларни нажоти учун бир абзордир.

Бу худди қотиллик қилган ва қотиллик жинояти бўйича қўлга олинган кишига ўхшайди, яъни шахс ошкора қотиллик қилгандан ва бу жиноят бўйича қўлга олингандан сўнг, мана бу шахс қотил ва ундан қасос олиниши керак ,дейилади, аммо келтирилган далил ва хужжатлар шуни кўрсатадики, мана бу шахс ўлдиришни қасд қилмаган ,балки бу жиноятни ўзи истамаган холда қилиб қўйган экан. Демак, уни устидаги қотиллик жинояти олиб ташланади ва масалан дия беради. Мана бу мархалани ташхис бериш хам мутахассисларга ва алохида қозиларга тегишли иш бўлиб, хар қандай одам бу ишни бажаришга қодир эмас.

Мана бу савол жуда кўпчиликни ўйлантириши мумкин, энди мана бу кишиларни қалбидаги уларни қасдини,ниятини қандай қилиб фахмлай оламиз? Далиллар ва гувохларга қаралади. Бўлмасам инсонларни қалбида нима бўлаётганини аллохдан бошқа хеч ким билмайди ва бизлар фақат кўриб турганимиз зохирига,далилларга ва гувохларга қараб мана бу шахсларни қасдини била оламиз, албатта хатога дучор бўлишимиз эхтимоли хам мавжуд. Яъни жиноятчи шахс келтирадиган далиллари билан бизларни алдаши хам мумкин, аммо биз барибир зохирга,далилларга кўра хукм чиқарамиз ва фақатгина бу ердаги далиллар бизларга шахснинг қотилликни қасддан қилганми ё қасддан бўлмаганини кўрсатади.

Бир шахс бошқа бир шахсни оёғига ўқ отади, аммо у мана шу жарохат сабабли яллиғланиб вафот топади ва бошқа бир шахс қасддан ўқни олдинги шахсни бошига отиб ўлдиради. Уларни хар иккиси бизларни қасдимиз ўлдириш эмасди,дейди. Мана буларни қайси бири рост айтганини сен қаердан фахмлайсан? Уларни қайси бирининг қилган иддаъоси тўғри ва қайсинисики ёлғон эканини қаердан биласан? Гувохлар ва далилларга асосан фахмлайсан.

Ёки икки нафар бир-бири билан хазиллашади ва уларни бири иккинчисини сувга итариб юборади,натижада сувда бўғилиб ўлади, бошқа бир киши эса бир нафарни бошини сувга тиқиб олиб ўлгунича ушлаб туради. Мана буларни хар иккиси ўлдиришни қасд қилмаганликларини иддаъо қилишади. Сен уларнинг қайси бири рост айяпти ва қайсиниси ёлғон айтаётганини қаердан биласан? Албатта далиллар ва гувохлар орқали.

Ёки бўлмасам росулуллох саллаллоху алайхи васаллам Хотибнинг сўзлари рост ё ёлғон эканини қандай қилиб фахмлаганлар? Унинг рост ва ёлғон сўзларини қандай ташхис берганлар? Далиллар ва гувохлар орқали ташхис берганлар. Ёки сизни ота-онангиз, турмуш ўртоғингиз,опа-сингилингиз, ака-укаларингиз,атрофингиздаги яқинларингиз сизни яхши кўришларини қандай фахмлаган эдилар? Ёки бир мусулмоннинг секуляр кофирлардан бароат қилганини қандай қилиб фахмлаган эдилар, бўлиб хам мухаббат ва ғазабни жойи қалбда-ку? Бир

мусулмоннинг секуляр кофирлардан бароат қилганлигини фахмлашга қодир эмасмиз, чунки мухаббат ва ғазабни ўрни қалбдадир. Мана бу ва бунга ўхшаган инсонларни ботинларига,қасдларига тегишли бўлган ўринларни фақат далиллар ва гувохлар воситасида ташхис берса бўлади.

Ёки масалан бир шахс айтадики, мен сени аллохни шариатидаги қонунларни татбиқ қилишни истагида бўлганлигинг учун яхши кўраман, аммо буни баробарида аллохни ва сени ошкор душманинг бўлган секуляр кофир муртад гурухлар билан дўстлик эълон қилади ва уларга нисбатан бошлиқ, хоким сифатида қарайди ва бир кун келиб мана бу кимсалар хоким бўлишларини орзу қилади. Мана бундай тарзда уларни ёлғон айтаётганликларини билиб оласан. Яъни хам сен билан ва хам сени душманинг билан дўст бўлиши мумкинми? Бўлиб хам мана булар хақида аллох таоло кимки булар билан дўст бўлса уларни жумласидан бўлади,деб мархамат қилган. Мана бу гувохларни воситасида бу шахснинг ёлғон айтаётганини фахмлаб оласан, уни қилаётган дўстлик иддаъолари хам ёлғон эканини, хамда бу секуляр кофирларга ёки у дўстлигини эълон қилган кофирларга ўхшаш бир душман эканини билиб оласан. Мана бу шахсни қилган амали иддаъоларига мувофиқ келмайди,шу сабабли у ёлғон айтяпти,деймиз. Бир вақтни ўзида хам шайтонни ва хам аллохни ўзингга бошлиқ қилиб олишингни имкони йўқ. Хам аллохни дўстлари билан ва хам шайтонни дўстлари билан дўстлик эълон қилиш мумкин эмас.

Мана бу ва бунга ўхшаш ўринларда, шахсларни тўғри ё нотўғри,ғалат ниятини,қасдини ташхис бериш учун меъёр, ошкор ва зохирий далиллар ва хужжатлар бўлади. Мана шу далиллар,мустанадотлар шахснинг қасдини,ниятини ошкор қилиб беради.

Бизлар олдинги дарсларимизда ишора қилиб ўтган барча мунофиқлар ва секулярзадаларни мусулмонларни жумласидан деб биламиз, улар хар қандай далилга кўра маълум масофани мусулмонлар билан бирга босиб ўтишган, энди улар мана шунча масофани босиб ўтишгандан сўнг,яна қайтадан ошкора ортга қайтишади ва ошкор,муртад кофирларни сафидан жой олишади, бизлар мана буларни хаммасига иртидод хукмини берамиз ва улар

хукмий муртад бўлишган ,деймиз, аммо агар бир гурух мусулмонлар хеч қандай ўзгаришсиз, яъни ақидаларида ўзгариш бўлмаган холда уларни найрангларига алданишган бўлсалар ва уларни сафларига ўтиб олишган бўлсачи? Бу ерда уларга биринчи бўлиб очиладиган эшик тавба эшигидир.

Аввал хам айтиб ўтганимиздек, кофирлар харгиз иймон келтиришмайди,

«لَايُؤمِنُون تُنذِرهُم لَم ام عَلَيهِم سَوَاءٌ كَفَرُوا الذّينَ إنَّ»

аммо уларни муридлари иймон келтиришади. Шу сабабли хам, биз уларни устида хукмий иртидод хукмини содир қилган муртадларга улар яна қайтадан исломга қайтишлари учун барча сабабларни мухайё қиламиз ва уларни тавба қилишга тарғиб қиламиз, ёки агар бир мусулмон баъзи бир далилларга кўра тил ё амал билан кофирларни жибхасига ўтиб қолган бўлса, Хотиб розиаллоху анхуга ўхшаб, уларнинг исломдаги ўтмишларини ва келтирган далилларини назарга олган холда, уларнинг қасдларини,ниятларини, мақсадларини амалларидан билиб оламиз ва уларнинг исломга қайтишлари учун йўлни текислаб чиқамиз, уларни юзига барча йўлларни ёпиб қўймаймиз.

Мана бу заминада, бизлар росулуллох саллаллоху алайхи васалламни рихлатлари пайтидек, Хотиб розиаллоху анхуга ўхшаш нотўғри таъвил таъсирида ёки баъзи сиёсатларга мухолиф бўлганликлари сабабли, кофир ва муртадларни жибхасига ўтиб қолган қабилаларга,гурухларга, ахзобларга гувох бўлишимиз мумкин. Мухлис мусулмонлар учун мана бундай ходисалар аксар холатда уларнинг ихтиёрисиз содир бўлади, масалан баъзида ошкор кофирлар муртадлар билан бирга бизларга қарши жанг қилишади, энди бошқа бир гурух ёки жамоат хам мана шу кофир ва жангчи душман билан бирга жанг қилмаслик борасида қарордод тузиши ёки тузмаслиги ва улар билан иши бўлмаслиги мумкин, сўнгра эса мана бу босқинчи,ташқи кофирлар ва махаллий муртадлар хабардор бўлмаган холда, улар бошқа бир жойда бизларга қарши жангга киради. Мана бу суратда, мусулмонларни бу хизби ва гурухи ўзи истамаган холда кофир ва муртадларни жибхасида туриб мусулмонларга қарши жангга

кирган бўлади ва муртадлар билан бирга вохид жибхани ташкил қилади, натижада эса бизлар уларнинг нима эканликларини ва нимани истаётганликларини ташхис бергунимизгача, улар хукмий иртидод хукмига шомил бўлишади.

Энди бу ерда хамма нарсаси сизларга ўхшаган мусулмонларнинг бир дастаси бўлиши мумкин, аммо жахолат, нотўғри таъвил сабабли ва душманнинг таблиғотини таъсирида сизларни хавориж, муртад,сотқин, дин душмани, халқ душмани, болаларни қотили, жинояткор ва бошқа деб хисоблайди, хўп сен ўзингни бундай эмаслигингни яхши биласан, сенга тухмат қилишган, энди сен у билан сухбатлаш ва бундай эмаслигингни тушунтир ва узрини қабул қил. Ёки жахолати ва золимларни таблиғоти сабабли, агар сен қудратни қўлга киритсанг, мусулмон аёлларини каниз қилиб оласан ва барча мусулмонларни кофир хисоблайсан,деган фикрда бўлади, бу шахс ўзини номусини ва мусулмонларни химоя қилиш учун сенга қарши жанг қилади. Хўп у билан хам сухбатлаш ва унга бу нарсаларни ёлғон эканини тушунтир ва узрини қабул қил. Мана бу ўринларда ёки шунга ўхшаш ўринларни хаммасида бу шахс аллох учун ёки аллохга, аллохни шариатидаги қонунларга эътиқод қилганлиги боис ўзини ўлим билан рўбарў қилади ва уришади. Хўп, шундай экан унга нажот бер ва узрини қабул қил. Мана бу биродаринг бир муддат олдин золим ва қинғир фахмли инсонларни хузурида асир бўлган ва шуни таъсирида бемор эди, энди у сени қўлингга тушди, бу хам бир неъмат. Демак уни дармон қилиб нажот бер ва тавбасини қабул қил.

Аллох таоло мўъминларга амр қиладики:

«□□□□□□ تَوْبَةً اللهِ اِلَى تُوبَوا آمَنُوا الذينَ اَيهَا يا»(تحريم/8

Эй мўъминлар, аллохга холис тавба қилинглар,

«الظَّالِمُونَ هُمُ فَأُولئِكَ يَتُبْ لَمْ مَنْ وَ»(حجرات/ 11)

Ким тавба қилмаса бас, ана ўшалар золим кимсаларнинг ўзидирлар.

Энди мана бу шахс сен унга таълим берган илм ва сен орқали топган нарсалари сабабли ўзининг нотўғри жахлини,хатосини,

ноўрин таъвилини тушуниб етади ва ўзига, сенга ва хаммага нисбатан зулм қилганини фахмлайди ва тавба қилади ва золимларни сафидан чиқади:

«رَّحِيمًا غَفُورًا اللهَ يَجِدِ اللهَ يَسْتَغْفِرِ ثُمَّ نَفْسَهُ يَظْلِمْ أَوْ سُوءًا يَعْمَلْ وَمَن»(نساء/110)،

Ким бирон бир ёмон иш қилса ёки ўз жонига жабр қилса, сўнгра аллохдан мағфират сўраса, аллохни мағфират қилгувчи ва мехрибон эканини топар- кўрар.

Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хам тавба қилувчи шахс хақида мархамат қиладиларки:

«لَه لَاذَنبَ كَمَن مِنَالذَّنب التائِبُ»،

Гунохдан тавба қилган кишини хеч қандай гунохи бўлмайди. Аллох таоло бундай шахслар хақида мархамат қиладики:

«الْمُتَطَهِّرِينَ وَيُحِبُّ التَّوَّابِينَ يُحِبُّ اللهَ إِنَّ»(بقره/222)،

Албатта аллох тавба қилгувчиларни ва ўзларини мудом пок тутгувчиларни севади.

Бу шахс ўзини ширклардан, куфрдан, жахлдан ва нотўғри таъвиллардан поклагани сабабли аллох таоло қуйидаги оят билан мархамат қиляпти:

«الْمُتَطَهِّرِينَ وَيُحِبُّ التَّوَّابِينَ يُحِبُّ اللهَ إِنَّ»،

Албатта аллох тавба қилгувчиларни ва ўзларини мудом пок тутгувчиларни севади. Худди шу шева билан қуйидагича мархамат қилади:

«مَرْصُوصٌ بُنْيَانٌ كَأَنَّهُمْ صَفًّا سَبِيلِهِ فِي يُقَاتِلُونَ الَّذِينَ يُحِبُّ اللَّهَ إِنَّ»(صف/4)،

Албатта аллох ўзининг йўлида гўё туташ бинолардек бир сафга тизилган холларида жиход қиладиган зотларни севар.

Демак, аллох худди мужохидларни, жангчиларни яхши кўрганидек тавба қилгувчиларни хам яхши кўради.

Хўп, энди мана бу золимлар томонидан алданган,жохил,хатокор мусулмонларнинг сени воситанг билан хақиқатни фахмлаганини ва тавба қилиб гунохлари кечирилганини қаердан биласан? Уларнинг аллох яхши кўрадиган кишилар жумласидан эканини қаердан биласан? Сен харгиз била олмайсан. Шундай бўлгач

мусулмон биродарингга нажот бер ва уни устида тавба қилувчиларни аҳкомларини пиёда қил, уни дармон қил ва уни аллох яхши кўрадиган вохид сафга даъқат қил,

«مَرْصُوصٌ بُنْيانٌ كَأَنَّهُمْ صَفًّا سَبِيلِهِ فِي يُقاتِلُونَ الَّذِينَ يُحِبُّ اللهَ إِنَّ»،

Хотиржам бўл, дўстларига қарши жангга кирадиган ёки уларни ўлдирадиган кишиларни аллох яхши кўрмайди; балки аллох уларга қарши жанг эълон қилади:

«إِنَّ اللهَ تَعَالَى قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُهُ عَلَيْهِ، وَلاَ يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ؛ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَلَئِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيذَنَّهُ»،

Кимки мени дўстларимдан бирига душманчилик қилса, мен унга қарши жанг эълон қиламан. Мўъмин банда мени наздимда фарзлардан бошқа нарса билан махбуб бўла олмайди ва у менга нафл (яъни вожиб бўлмаган ибодатлар)ни бажариш билан яқинлашади, хатто натижада мен уни яхши кўраман, мен уни яхши кўрган пайтимда, у билан эшитадиган қулоғига ва у билан кўрадиган кўзига ва у билан ушлайдиган қўлига ва у билан қадам босадиган оёғига айламан, агар мендан бирор нарсани сўраса унга бераман ва мендан панох сўраса унга панох бераман.

Хўп, энди Хотиб розиаллоху анхуга ўхшаган мана бундай шахслар иртидодни қасд қилмаганларини ва аллохни шариатини хаммасига таслим бўлганини, аммо комилан нотўғри, ғалат далилларга кўра сенга қарши томонга тушиб қолганидан хабардорсан ва уни тавба қилганини, хамда аллох хам тавба қилгувчиларни яхши кўришини яхши биласан,

«إِنَّ اللهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ»

аллох таоло ўзини йўлида қитол яъни жанг қилган кишиларни хам яхши кўришидан хабаринг бор,

"إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيانٌ مَرْصُوصٌ"

агар аллохни дўстларидан бирига қарши душманчилик қилсанг хам аллох сенга қарши жанг эълон қилишидан хам яхши хабардорсан,

"بِالْحَرْبِ آذَنْتُهُ فَقَدْ وَلِيًّا لِي عَادَى مَنْ"

аммо мана бу мусулмон шахсларнинг тавбаси рост ё ёлғон экани борасида шубхаланасан? Лекин бизларни хаммамиз яхши биламизки, шахс ишонч билан исломга киради ва шак-шубха билан ундан чиқиб кетмайди, демак, бу шахсни албатта тавба қилгувчилар, мужохидлар, аллохни яхши кўрувчилар жумласидан деб фарз қилишинг керак,

أَحَدًا اللهِ عَلَى نُزَكِّي وَلاَ حَسِيبُهُ وَاللَّهُ نَحْسِبُهُ.

Хўп, энди агар журъатинг бўлса, мана шу шак ва гумонларинг билан аллохга қарши жанг эълон қил.

Бу нихоятда хатарли нарса, улар зохирда ўзлари истамаган холда Хотибни ишини қилишади, лекин уларни қилаётган ишларини миқёси катта,кенг бўлиб гурух, жамоат, мазхаб кўринишига эга ва албатта уларга нисбатан муносабат билдирилган вақтда жуда хам диққат қилишини лозим, уларни бу ишларидан қайтариш ва бу ишларидан бўлган мақсадни, хадафни ташхис бериш керак ва уларни мусулмонларни жамоасига қайтариш, хамда агарчи ёлғондан бўлса хам узрларини қабул қилиш лозим. Одатда бундай ўринларда кишини узри фақат бир марта қабул қилинади ва агар шахс бундай ишларни яна такрорлайдиган бўлса уни узри қабул қилинмайди.

Абу Изза Жумхийни бошидан ўтказган саргузаштлари яхши намуна бўла олади. Бу шахс секуляр бўлиши билан бирга шоир инсон хам эди, қизлари кўп оилали мухтож одам бўлган. Бадр жангида асир бўлган пайтида росулуллох саллаллоху алайхи васалламга айтадики: эй росулуллох! Сиз мени оиласи катта мухтож киши эканимни яхши биласиз, сизга тўлов бериш учун молим хам йўқ, шунинг учун менга эхсон қилинг! Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хам уни узрини қабул қиладилар. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламга қарши иккинчи марта жангга чиқмаслиги ва у кишини душманларини химоя қилмаслиги борасида пайғамбаримиз ундан ахду- паймон оладилар.

Лекин Абу Изза росулуллох саллаллоху алайхи васалламга берган ахдига вафо қилмайди ва қурайш секуляристлари уни алдашади ва ухуд жангида лашкар орқага чекинаётган пайтида баъзи бир далилларга

кўра лашкардан ортда қолади ва иккинчи марта мусулмонларни қўлига асир тушади. Бу сафар хам росулуллох саллаллоху алайхи васалламдан уни кечиришларини сўрайди, аммо росулулллох саллаллоху алайхи васаллам хам уни талабини қатъият билан рад қилиб мархамат қиладиларки:" Мухаммадни иккинчи марта алдадим деб юришинг учун сени қўйиб юбормайман." Шу сабабли буюрадилар уни бошини танасидан жудо қилишади.

Тўғри, мана бу шахс кофир мушрик бўлган, аммо мана бу қоидани мунофиқлар ва секулярзадалар борасида хам риоя қилса бўлади, бир шахс агар иртидод жиноятини бир марта қиладиган бўлса, ўша аввалги сафар тавбаси қабул қилинади. Энди бу ерда яхудийларнинг ўйинлари бу бошқа масала, улар аслида муртад бўлиб тавба қоидасига шомил бўлишлари учун, умуман мусулмон бўлишмаган эди.

Мунофиқлар ва секулярзадаларга алоқадор бўлган дарсларда шу нарса равшан бўлдики, мунофиқлар хам гохида ошкор кофирларнинг мусулмонларга қарши жибхасидаги рухий жангларда қатнашишади ва улар қўлга тушган пайтларида ёлғон узр ва бахоналар келтиришади ва уларни узрлари қабул қилинади. Албатта улар мусулмонларни рахбари росулуллох салллаллоху алайхи васалламни улар нима дейишса қулоқ солиб қабул қиладиган ишонувчан, содда инсон деб фарз қилишарди,

أُذُنٌ هُوَ وَيَقُولُونَ النَّبِيَّ يُؤْذُونَ الَّذِينَ وَمِنْهُمُ

Улар умуман мухим эмасди, бу ердаги энг мухим нарса уларнинг зохирда исломий хукуматга тобеъ бўлишлари эди. Уларнинг рост ё ёлғон айтаётганликларини ташхис бериш мухим бўлганми? Йўқ, бу ерда улар сабабли алданиб қолаётган мусулмонларни химоя қилиш,дифоъ қилиш мухим бўлган.

Умар ибни Хаттоб айтадики: росулуллох саллаллоху алайхи васалламни даврларида вахий нозил бўларди, хозир эса вахий узилган; хозир мен сизларда кўриниб турган нарсаларга асосан муносабатда бўламан. Бизларга нисбатан яхшилик қилган кишига амният берамиз ва уни ўзимизни олдимизда ушлаб турамиз, уни ботини билан ишимиз йўқ; худованд уни хисоб-китоби билан ўзи машғул бўлади. Кимки бизларга ёмонликни ошкор қиладиган бўлса,

унга омонлик бермаймиз ва уни тасдиқламаймиз; агарчи у ўзини ботини яхши эканини изхор қилса хам ёки уни ботини яхши бўлса хам, уни ботини билан ишимиз йўқ.

Хўп, энди ширкдан сўнг мусулмонлар учун тафарруқдан бошқа шарри кўпроқ нима бор? Аслида тафарруқ хам мушрикларни сифатларидан бири хисобланади.

دينَهُمْ فَرَّقُوا الَّذينَ مِنَ * الْمُشْرِكينَ مِنَ تَكُونُوا وَلا.

Иймондан сўнг хам мусулмон кишини қонини нажот бериш, вахдат, қудрат, исломий хукуматдан кўра мусулмонлар учун юқорироқ турадиган яхшилик борми? Демак, ўзини вахдатини ошкор қилган ва исломий хукуматни, мусулмонларни жамиятини, мусулмонларни жамоатини қувватга кириши учун харакат қилган хар қандай киши, бизларни энг афзал яхшиликка даъват қилибди, албатта шаръий меъзонга кўра уни даъватини қабул қилишимиз керак, унга ёлғон айтяпсан, мусулмон эмассан демаймиз:

مُؤْمِنًا لَسْتَ السَّلامَ إِلَيْكُمُ أَلْقَى لِمَنْ وَلاتَقُولُوا

бизлар Усома розиаллоху анхуни хатосига дучор бўлишни хохламаймиз.

Хар қандай суратда,бизни мусулмонни иймони борасидаги назаримиз мусбат бўлиб, у хақида яхши гумон қиламиз, магар инки уни хилофи собит бўладиган бўлса, хар қандай бахона, шаръий узр ва хатто шубха билан бўлса хам шахсни маъзур тутамиз ва зохирда жиноят хисобланган ва ўртада мусулмонни қони тўкилиши хам мумкин бўлган ишдан уни поклаймиз. Биз мусулмон шахсга нажот бериш учун хар қандай шубхага қўл урамиз.

Шу сабабли хам уламоларни айтишича, агар бир мусулмон кишини кофир экани борасида 99 та далил бўлса, аммо уни мусулмон эканига фақат бир далил мавжуд бўлса, биз ана ўша бир далилни оламиз ва уни ислом доирасидан чиқариб юбормаймиз. Бу яъни мусулмонга нисбатан яхши гумон қилиш қоидасига амал қилиш, мусулмон учун шаръий узр келтириш ва шариат пинхон қилишга буюрган айбларни пинхон қилиш ва мусулмонларни касалликларини дармон қилиш хисобланади. Мусулмонлар борасида мана бу ижтимоъий хақиқатни назарга олинади,

чунки аксар холатда авом мусулмон халқи куфрга оид сўзларни айтиш ёки куфр амалларини қилишни қасд қилмайди, балки охирги ўринда жаннатга кирадиган кишига ўхшаш куфр сўзларига ё куфр амалига дучор бўлиб қолади, шаръий монеъликлар эса уларнинг иймонларига зарар етиб қолишига рухсат бермайди.

Айтиб ўтилган нарсаларни хаммаси билан ва бизлар хабардор бўлган ўринлар билан бирга мусулмон шахсни жойгохи каъбадан кўра юқорироқда жойлашган, мусулмонни қонини химоя қилиш ва мусулмонни қони тўкилишига монеълик қилиш учун харакат қилиш, каъбани ва уни бузилишини химоя қилишдан кўра мухимроқдур. Шу сабабли хам жангдан олдинми ё жангни орасидами яъни хар қандай фурсатда уларга мухолиф мусулмонлар деб ташхис қўйилиши ва худди ака-укангни, опа-синглингни химоя қилганингдек уларни химоя қилиниши лозим. Буюк уламоларнинг мана бу истелохотларни вужудга келтиришларидан ва бу фиқхий истелохотлардан фойдаланишларидан мақсад, жахолат ёки нотўғри таъвил ёки хар қандай шаръий узр сабабли фитналарга тушиб қолган ё ўзлари хохлаган ва хохламаган холатда тил ва қўллари билан муртадларни жибхасига жойлашиб қолган ва муртадларни жибхасида ўзини биродарларига қарши жанг қилаётган мусулмонларни химоя қилишдур.

Муртаднинг қатъий хукмини ким ижро эта олади?

Мураккаб қазоват йўлларини босиб ўтиб филтердан, тўрттталик мархаладан ўтган ва ишонч билан уни иртидоди мушаххас бўлган ва салохиятга эга маржаъ тарафидан унинг қатъий хукми содир қилинган муртаднинг хукмини ким ижро эта олади?

Чунки муртадни хукмини ижро қилишлик, аллохни шариатидаги қонунларни шаръий дифоъ қилишни ва душманнинг рухий жангларига қарши муборазани ва мусулмонларни иймони, уларни ақидавий ва рухий саломатлигини химоя қилишни бир нави хисобланади, шаръий дифоъ хақида изох бериш орқали бахсимизни бошлаймиз. Аввало шаръий дифоъ нима эканини тушуниб олишимиз керак? Дифоъ нима ўзи? Уни шаръийси қандай бўлади?

Шаръий дифоъ яъни инсонни ўзидан ё бошқалардан аллохни шариатидаги қонунларга мувофиқ равишда қилинадиган дифоъдур. Ўзини дифоъ қилиш жонни дифоъ қилиш ёки фарзандларни дифоъ қилиш ёки ахлини,хонадонини ё манзилини ё молини ёки шунга ўхшаш инсонларни ўртасида муштарак бўлган умумий, фитрий, зотий ишларни дифоъ қилишга ўхшайди, хамма мана бу нарсаларни дифоъ қилишликни ўзининг шаръий хаққи деб билади; бу хатто инсон билан хайвонни ўртасида хам муштарак нарса. Чунки фитрий ва ғаризий ишлар ва жонни сақлаб қолиш, хаётни сақлаб қолиш, хаётни давом эттириш учун керакли абзорлар,воситалар мавжуд бўлиб, аллохни махлуқотларини табиатида,зотида махсусан инсонни зоти ва табиатида уни илдизи бор, хар қандай соғлом инсон ўзининг инсоний жойгохини сақлаб қолиш учун дифоъ қилишни ўзининг хаққи деб хисоблайди.

Мана бу хақ , ақлни реакцияси ва инсонни кароматига нисбатан хурматни нишонаси бўлиб, хуқуқий тузумларда ва хозирги барча давлатларни қонунларида унга ишора қилинган. Хатто бирлашган миллатлар ташкилотининг секуляристик (худосизлар) 51 моддасида ошкора ўзининг барча аъзоларига раво кўради ва уларни хаққи деб санайди. Бу ақлни реакцияси бўлади. Аллохни шариатидаги қонунлар хам аввалги пайғамбардан тортиб уларни охиргисигача, башарни навининг зотий кароматини мухим деб хисоблаган холда,

«آدَمَ بَنِي كَرَّمْنَا لَقَدْ وَ

у томонга йўллайди ва хидоят қилади, кимки хатарни, тахдидни дафъ қилишга қодир бўлса, аммо уни амалга оширмаса, меъзонсиз ва мувозанатсиз бир инсон деб маломатлайди.

Энди бу бошқаларни дифоъ қилиш яъни аллох таоло уларни дифоъ қилишни бизларни зиммамизга вазифа қилиб қўйган нарсалардур, аллох таоло шариатидаги қонунларда бундай ишлардан рози бўлади. Бу аллохни шариатидаги қонунларни дифоъ қилишни хар қандай навига ёки аллохни шариатидаги қонунларда ношаръий (яъни бу тажовуз ношаръий деб саналиши лозим) бўлган хар қандай тажовуздан дифоъ қилишга ўхшайди, сен уларни дифоъ қилишинг керак бўлади, ёки яқинларимизни дифоъ қилишни навига

ё бизларни уларнинг устида дифоъ қилиш бўйича масъул қилинган кишиларни дифоъ қилишга ёки мусулмонларни қонини,номусини,молини дифоъ қилишга ё ёрдам талаб қилган заиф кишиларни дифоъ қилишга ўхшайди.....

رَبَّنَا يَقُولُونَ الَّذِينَ وَالْوِلْدَانِ وَالنِّسَاء الرِّجَالِ مِنَ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ اللهِ سَبِيلِ فِي تُقَاتِلُونَ لاَ لَكُمْ وَمَا نَصِيراً لَّدُنكَ مِن لَّنَا وَاجْعَل وَلِيّاً لَّدُنكَ مِن لَّنَا وَاجْعَل أَهْلُهَا الظَّالِمِ الْقَرْيَةِ هَذِهِ مِنْ أَخْرِجْنَا(نساء/75،

(Эй мўъминлар), сизларга нима бўлдики, аллох йўлида ва “парвардигоро, бизни эгалари золим бўлган бу шахардан озод қил ва бизга ўз хузурингдан бир дўст бергин, бизга ўз хузурингдан бир ёрдамчи қилгин”, деяётган эркаклар, аёллар хамда болалардан иборат бўлган бечоралар(ни озод қилиш) йўлида жанг қилмаяпсизлар?!

Хўп, мана булар ва бунга ўхшаганларни аллохни шариатидаги қонунларда шаръий дифоъ эканини таърифланиб унга буюрилади. Энди буни қарама- қаршисида аллох таоло шаръий демаган ва ношаръий дифоъ қолибидан жой олган хар қандай дифоъ мавжуд. Золимларни дифоъ қилишга, секуляризм динини дифоъ қилишга, ташқи босқинчи кофирларни, ўғриларни, жиноятчиларни, кумалага ва демократларга,мусайламайи каззоб ужалонни хизматчиларига, хамжинсбозларга, жинсий бузуқ кимсаларга, машрубхўрларга, фохишаларга, аллохни шариатидаги қонунларга қарши бўлганларга ўхшаган махаллий муртадларни дифоъ қилишга ўхшайди; бундай дифоъ қилишлар ношаръий дифоъдур. Лекин секуляр кофирлар ёки бошқа кофирлар мана бундай фасодларни дифоъ қилишни шаръий дифоъ деб санашлари хам мумкин. Масалан исломда аллохни шариатидаги қонунларни дифоъ қилишлик,шаръий дифоъ хисобланади, аммо секуляризм динида аллохни шариатидаги қонунларни дифоъ қилиш ношаръий дифоъ саналади. Секуляризм динида хамжинсбозларни,машрубхўрларни,фохишаларни, озодлик талаб қилувчиларни дифоъ қилишни шаръий дифоъ дейилади,лекин озодлик талаб қилувчиларни дифоъ қилишлик уларнинг наздида ғайри шаръий хисобланади.

Мана бу суратда, шаръий дифоъ ва ғайри шаръий дифоъ хар қандай ақидани наздида ўзига хос таърифга эга бўлади ва хар бир ақида шаръий дифоъ ё ғайри шаръий дифоъ учун ўзига хос

таърифни ироя берган. Баъзи бир нарсалар улар учун шаръий ва баъзи бир нарсалар эса ғайри шаръийдур. Умумий қилиб айтганда, шаръий дифоъ аслида инсон учун қадрли бўлган нарсаларни дифоъ қилиши учун инсоннинг харакатини шаръийлаштириш маъносида келади. Масалан: динга, жонга,номусга, обрўга, молга, оилага, аллох таоло қадр-қийматли деган нарсаларга ўхшайди, унда аллохни хукуматидаги қонунлар ижро қилинадиган диёр хам қадр-қийматли хисобланади.

Мана бу нарсаларни ё бунга ўхшаган нарсаларни хатар тахдид қилса ёки хозирги замонда ё келажакда унга хатар келишини хавфи бўлса, шаръий дифоъ шахсга хеч қандай хавотирсиз бу нарсаларни дифоъ қилишга рухсат беради; хатто агар бошқа кишиларга хасорат етказишга ё зарба уришга сабаб бўлган тақдирда хам дифоъ қилиниши лозим, фақат хатарни ижод қилган кишиларга нисбатан етказилган мана бу зарбалар ё хасоратлар дифоъ қилишга муносиб холда бўлиши керак.

Масалан хужум қилган шахсни ўлдириш шаръий бўлади, аммо дифоъдан сўнг уни машинасини ёндириб юборишлик ғайри шаръий хисобланади. Мана бу суратда, хужум қилган шахсни ўлдириш сабабли жазоланмайди, лекин уни молига,машинасига етказилган хасорат учун жавоб беради.

"الْمُتَّقِينَ مَعَ اللَّهَ أَنَّ وَاعْلَمُوا اللَّهَ اتَّقُوا وَ عَلَيْكُمْ اعْتَدى مَا بِمِثْلِ عَلَيْهِ فَاعْتَدُوا عَلَيْكُمْ اعْتَدى فَمَنِ" .

Бас, ким сизларга тажовуз қилса, сизлар хам уларга тажовузлари муқобилида тажовуз қилинг! Ва аллохдан қўрқингиз! Билингларки, аллох ўзидан қўрқувчилар билан биргадир.

Босқинчи душманни ўлдириш, ёмонликни ёмонлик билан ўрнини тўлдириш ва бошқаларга зарба уриш хисобланади, аммо мана бу ёмонликни, зарба уришни аллохни шариатидаги қонун бўйича жазоланмайди ва аллох таоло мушаххас каналлар орқали ва мушаххас шароитда бундай амалларни қилишни шаръийлаштирган ва шахс шаръий далиллар, хужжатларга асосланган холда хақни ижро қилади ва илохий адолат йўлидаги таклифни адо қилади. Яъни илохий адолатни ижро қилиш учун унга қилинган таклифни адо қилади ва вазифасини бажаради.

Шу ердаги нихоятда мухим иш шуки, мана бу шаръийлаштириш қайси манбаъ тарафидан содир қилинади? Аллох тарафидан

содир қилинадими ё турли-хил махлуқотлар тарафиданми? Аллох шаръ ва машруъларни таъйин қиладими ёки аллох уларга рухсат бермаган, аммо улар бу ишни амалга ошираётган ва буни натижасида қонун ишлаб чиқариш,шаръ, машруъ бўйича аллохни ўрнини эгаллашни хохлаётганларми?

«اللَّهُ بِهِ يَأْذَن لَمْ مَا الدِّينِ مِّنَ لَهُم شَرَعُوا شُرَكَاءُ لَهُمْ أَمْ

Аллох бундай рухсатни уларга берган эмас (шариат қонунлари хам бундай рухсатни берган эмас, лекин улар мана бу ишларни қилишади. Бундай кимсалар кимлар экани мушаххас бўлиши керак? Исломий хукумат ва уни қўл остидаги ташкилотлар мана бу шаръий дифоъ қилиш хаққини шахсга берадими ва уни шаръийлаштирадими ёки тоғут хукуматлари,уларнинг куфрий ва секуляристик қонунларими? Ёки бўлмасам куфр ахзоблари ва уларни куфрий, секуляристик қонунларими?

Чунки айтиб ўтганмиздек хар бир дин бирор нарсани шаръийлаштиради, лекин шу нарсалар бошқа динда шаръий бўлмаслиги мумкин. Ёки хатто секуляризм динидаги бир минтақада бир нарсани шаръий деб билишлари мумкин, аммо бошқа бир минтақада эса бошқа бир нарсани шаръий деб санашлари мумкин ёки бўлмасам ўша нарсани бошқа минтақада ғайри шаръий дейилиши мумкин. Америка қўшма штатларидаги баъзи қонунларни хилма-хиллигига ўхшайди, қўшма штатларидаги жуда кўп қонунлар хар бир штатда бир-биридан фарқ қилади. Уларнинг хар биридаги шаръий ё ғайри шаръий истелохлари хақидаги таърифлари хилма-хилдур ; албатта уларни ўртасида муштарак нуқталар хам мавжуд, махсусан секуляризм динини аслида ва аллохни шариатидаги қонунларга қарши мубораза қилишда ўзаро муштарак нуқталарга эга, фақат уларни мазхаблари бир-бирларидан фарқ қилади. Уларнинг шаръий ва ғайри шаръий нарсалари мазхабларида бўлиб, социалистлар ва коммунистлар баъзи нарсаларни шаръий ва яхши деб санашади, копитализм ва буржуазия эса бошқа нарсаларни шаръий деб билади. Буржуазияда хам мана шу шева йўлга қўйилган, шаръий ва ғайри шаръий нарсалар бир-биридан фарқли. Шунга ўхшаш социализм хам, социал демократия, нацианал социализм, коммунизм ва.....буларни барчасини ўртасида ихтилофлар,фарқлар мавжуд.

Хар қандай суратда, очиқ-ойдин кўриниб турганидек, шаръий ва ғайри шаръий нарсаларни меъёри турли-хил ақидаларда бир-биридан фарқ қилади, бундан ташқари баъзи бир ишлар борки, уларни дифоъ қилиш фақат хукуматлар учун шаръий хисобланади, агар шу ишни шахслар амалга оширадиган бўлса, жамиятни сатхида ёки бошқа жамиятлар билан алоқаларда умумий тартиб бузилиши ва тўполон вужудга келиши ва ғайри шаръий холатлар пайдо бўлиши мумкин.

Хар қандай суратда хам, шахс шаръий дифоъда ўзини фитратида мавжуд бўлган ва гохида ғаризий бўлган хақни дифоъ қилади; ва бундан ташқари, инсонларни ўртасида муштарак ва ғаризий бўлмаган ишларда шундай хақлар мавжудки, уларни инсонларни ақидалари асосида таъриф қилинади ва мана бу хақни ўша давлатни қонунлари,ишончлари, ўша шахсни ишончлари шахсга беради ва бу шахс мана бу хақни дифоъ қилган пайтида ана ўша қонунни химояси остида бўлади. Мана бу холатда, дифоъ хақни химоя қиладиган абзорларни, воситаларни бири хисобланади. Хақни химоя қилишни воситалари,абзорларидан бири шаръий дифоъ бўлади.

Энди баъзи ўринларда шундай шароит вужудга келадики, исломий хукумат ва уни рахбарияти ўзига хос алохида шароит остида шундай заминаларни мухайё қиладики, бу ерда гурухлар ва хелфлар,сендиколар қолибида бўлса қабилалар ва шахслар якка холдаги қолибда бўлади, бу ерда уларга шундай шароитни мухайё қилинганки, улар мавзуъларда ё таъриф қилинган,мушаххас ўринларда мусулмон жамиятидаги бошқа шахсларни жони,дини,номуси,обрўсини ,ўзини ва яқинларини молини дифоъ қилишга қодир бўлишади.

Хукумат мана бундай ўринларда аслида ўзининг қудратини бир қисмини мана шу гурухларга,шахсларга беради ва бу ўринда қудратни тақсимлайди. Ёки шундай холатлар вужудга келиши мумкинки, исломий хукуматнинг кучларидан ёрдам олишга имкон бўлмаслигини мумкин, бундай шароитда шахс вақтни ўтказмасдан шахсан ўзи шаръий дифоъ билан машғул бўлади. Ёки аслан бундай хукумат мавжуд бўлмаслиги хам мумкин ва шахс зарурат хукми остида,

"المحظورات تبيح الضرورات"

Тақиқларни,харом қилинган нарсаларни оёқ-ости қилмасдан аллохни шариатидаги қонунлар асосида динни,жонни,номусни, молни, диёрни ва дорул исломни дифоъ қилади, чунки бу ерда уни химоя қиладиган исломий хукумат хам мавжуд эмас; энди мана бу ўринларни барчасидаги дифоълар шаръий холатда деб, хисобланади ва бу ўринлардан шахс келтирган хасоратини эвазига жазога тортилмаслиги билан бирга, жуда кўп ўринларда мукофотга хам хақли бўлади. Махсусан охиратдаги мукофотга, чунки у ўзини вазифасини, таклифини бажарган бўлади.

Албатта қудратни тақсимлашлик фақат исломий хукуматга тегишли нарса эмас. Хозирни ўзида америкага ўхшаган давлатларга бир назар ташланглар, бошқаларга қуролга эга бўлишга рухсат берилган пайтда, албатта уларга бу қуролдан қандай фойдаланишни хам таълим берилади. Аслида бу ерда қудратни шахсга топширилган. Уни қўлига қурол берилишини сабаби яъни қудрат уни қўлида дегани. Яъни хукумат уни қўлига қудратни берган ва қудратни тақсимлаган. Албатта бу ерда шароитлар ва чорчўплар таъйин қилинган, шахс бундай шароитларга тушган пайтида ундан фойдаланиш хуқуқига эга. Шахс мана бу шароит ва чорчўпга тушиб қолган вақтида, агар бу қудратдан фойдаланиш мобайнида хасорат етказадиган бўлса ёки бирор жиноятни содир қилса, масалан бирор кимсани ўлдирса ва ярадор қилса, хукумат уни жазоламайди ва ундан жарима хам талаб қилмайди.

Масалан баъзи диёрларда қудратни тақсимлайдиган исломий хукумат мавжуд эмас. Мана бу холатда шахсни ўзи шахсан якка кўринишда ўзини ижтиходи ва таъвилига кўра шаръий дифоъ билан машғул бўлади ва даражама- даража жамоат, жамоат шўроси ва нихоят хукумат қудратини қўлга киритади. Энди мана бу мархалага етиб келган пайтида яъни хукумат қудратини қўлга киритгач, исломий хукумат ўзи ташхис берган шароитда, қудратни тақсимлаб беради, аммо мана бу қудрат тақсимоти фақат хукуматни ўзига хосланган бўлади. Масалан қотиллик, ўғрилик, шаробхўрлик, ихтилос ва шунга ўхшаган ўринлардаги худудларни ижро қилиш махсусан ридда хаддини ижро қилиш хукуматни ўзига хос бўлиб, баъзи ўринларда мана бу худудлар борасида ташхис бериш ва хукм чиқариш мураккаблашади ва

ўзига хос қадамларга, шартларга,монеъликларга эхтиёж пайдо бўлади ва бу хукуматни ихтиёридаги иш хисобланади.

Энди исломий хукумат ўзига хос, махсус ўринларда замина яратиб керакли маълумотларни хаммага тақдим этган ва худди қуёш ва осмонга ўхшаш хос ва умум учун мушаххас қилиб қўйган, масалан агар бир кишини қуролланган холда фалончи мадрасага хамла қилганини кўрсангиз, сиз уни ўлдиришга рухсатингиз бор, унга қаршилик қилиб ўлдира оласиз; ёки агар ужалонни ишчилар хизбидан ё кумала, демократ ё бошқа секуляристлардан бўлган бир секуляр кофирни ё қуролли муртадни қуролланган холда кўрсангиз, уни ўлдира оласизлар ёки бўлмасам унга қуйидаги сўзларни айта оласиз: хозирча бизлар каттароқ манфаъатлар сабабли сизлар билан ишимиз йўқ, сизлар хам бизлар билан ишингиз бўлмасин. Ёки бўлмасам қуръонга қарата ўқ узаётган кишини кўрсангиз уни қаршисида динингизни дифоъ қилиб ўлдира оласиз, бу сизни шаръий хаққингиз хисобланади.

Мана бу ўринларда ёки шунга ўхшаган холатларда исломий хукумат мунофиқлар тўдаси, секулярзадалар, иймони заиф мусулмонлар суистефода қилмаслиги учун, хар қандай киши суистефода қилмаслиги ва хар қандай кимса шаръий дифоъ бахонасида ёки фалон хадни ижро қилиш орқали жиноятчига айланмаслиги ё хаддан ошириб юбормаслиги учун исломий хукумат мана бу амалларни қилиш бўйича ўзига хос шароитларни таъйин қилган. Агар шахс мана бу шартларга риоя қилмаса ёки далиллар,шаръий зохирий ва ошкор хужжатлар билан ўзини ишини шаръий йўл орқали изохлаб бера олмаса ва шахс ишининг шаръий эканини мураккаб, мутахассисликка хос бўлган мархалаларни ўтказиш билан исломий судда исбот қилиб беролмаса, унга нисбатан бир жиноятчи сифатида муомала қилинишига сабаб бўлади ва иши учун жавоб бериши керак.

Демак, бу қудрат шунчаки ва килолаб хеч кимга берилмайди, чунки бу тарзда бериладиган бўлса жамият адолатсизлик,тўполонга дучор бўлади, балки уни шахсга ўзига хос шартлар ва тартиб асосида топширилади ва буни натижасида тўсиб қолувчи омил сифатида амал қилади ва адолатсизликни, тўполонлар вужудга келишини олдини олади ва агарчи якка ё жамоа холатида амалга оширилган тақдирда хам, жиноят содир қилиш бўйича тўсиб

қолувчи омил сифатида ишлайди, хамда айтиб ўтилган йўлда бўладиган бўлса, умум мусулмонларни моддий ва рухий амниятини таъминлаш учун муқаддима ва абзор бўлиб хизмат қилади.

Шартлар ва қоидалар асосида мана бу қудратни шахсга берилган жамиятларда, мана бу нарса тўсиб қолувчи бир омил ва адолатни ижод қилиш учун бир омил, хамда адолатсизлик, тўполонни олдини олиш учун бир сабаб ва жамиятдаги умум одамларни моддий ва рухий амниятини таъминлаш учун бир абзор хисобланади. Мана бундай жамиятда жамиятдаги шахсларни хар бири исломий хукуматни лашкари ва исломий хукуматдаги қудратни белгиси хисобланади, садрил исломда ёки садрил исломдаги исломий хукуматларда мана бу нарсага гувох бўлганмиз.

Шу сабабли хам, исломий хукумат таниб олиш заминаларини хаммасини мухайё қилгач, яъни бу ерда таниб олиш учун барча заминаларни мухайё қилиниши жуда хам мухим, хаммага мана бу борада керакли маълумотларни етказгач, уни мохиятининг навини таъйин қилгач, равшан ва очиқ-ойдин қилиб бергач, бу ишлар нихоятда ахамиятли саналади, бошқача истелох билан айтганда хаммага хужжати набавийни қоим қилгач, энди мана бу ишлар амалга оширилди ва керакли муқаддамотлар ижро қилинди, албатта мана булар нихоятда мухим саналади; энди айтадики: мана бу замина бўйича хукм мана будир, агар бирор киши мана бу хос ўринларда бундай хос шароитларда жиноятга дуч келадиган бўлса, шартларни риоят қилган холда ва хадлардан тажовуз қилмасдан, мени хукмимни ижро қилади ва хатарни ўзидан ва бошқалардан дафъ қилади.

Хақиқатда эса шахс олдин мутахассис қозилар томонидан жиноятчилар хақида содир қилинган хукмни ижро қилувчисига айланади, бу шахс жиноятчилар пайдо бўлиши билан хукмни ижро қилган. Яъни уни ўзи қози эмас ва уни ўзи хукмни содир қилган хам эмас, балки у салохиятга эга маржаъ томонидан содир қилинган хукмни ижро қилувчиси холос, чунки фақат мана бу маржаълар хукмни содир қилишга шойиста хисобланади. Бу росулуллох саллаллоху алайхи васалламнинг қабилалардаги собит қадам кишиларга муртадларни дафъ қилиш бўйича ёзган номаларига

ўхшайди, у киши бу номаларда аллохни хукмини ижро қилишга дастур содир қилган эдилар. Мана бу мусулмонларни ўзлари хукмни содир қилишган эмас, балки росулуллох саллаллоху алайхи васаллам содир қилган хукмни ижро қилувчилар бўлишган.

Хар қандай холатда хам, мана бу хукумат қудратини тарқатувчиси фақат хукуматни ўзи бўлиб қолади ва агар исломий хукуматга эга бўлмасак, худди шу нуқтани жуда кўп дўстларимиз кўрмасликка олишади, агар исломий шўро ва комил исломий меъёрлар асосидаги исломий хукуматга эга бўлмайдиган бўлсак ва зарурат хукми бўйича исломий хукуматни бадали ихтиёримизда бўлса, қуйидаги қоидага кўра

"جُلُّه يُترَكُ كُلُّه،لا يُدرَكُ لا ما"،

Бир нарсани хаммасини қўлга кирита олмаганимиздан сўнг,очиқ-ойдин қилинган нарсани тарк қилмаймиз. Аммо бу ерда қудрат тақсимлаш барибир исломий бадал хукуматни ихтиёрида бўлади. Бу америка хамла қилишидан олдинги толибон хукуматини хукмронлиги остидаги баъзи минтақаларда изтирорий холатда биз гувох бўлган нарсаларга ўхшайди.

Энди бир тасаввур қилиб кўринглар, агар мана бундай бадал хам мавжуд бўлмаса, зарурат хукми бўйича мана бу қудратни тақсимлаш ихтиёри жамоатларга ва исломий хизбларга берилади, агар мужохидлар шўроси ташкил қилинса, бу иттиёз жамоатлар ва турли-хил хизблардан олинади ва муваххид шўрога берилади, агар исломий хукумат қайтадан ташкил қилинса ва мусулмонлар хукумат қудратига эга бўлишса, хатто агар исломий бадал хукумат бўлган тақдирда хам, барибир мана бу иттиёзларни хаммаси, равиши, қандай амалга оширилиши, меъзони, бу қудратни тақсимлаш равиши ва қабилаларга,хонадонларга, оилаларни бошлиқларига ва жамиятдаги хар бир шахсга тақсимланадиган қудратни меъзони, буларни барчаси исломий хукуматни ихтиёрида қолади, исломий хукумат мана бу қудратни андозасини, меъзонини, қайси тарзда тақсимланишини таъйин қилади ва бу ишлар уни салохиятидаги иш хисобланади.

Мана бу мархалада даражама-даража холатда, исломий хукумат биринчи бўлиб бундай қудратни тақсим қилиш учун лозим ва зарурий бўлган заминани мухайё қилади, бундан сўнг ўзининг ташхиси бўйича хос ўринлардаги хос меъзонда , махсус ўринлардаги махсус меъзонда хукумат қудратидан фойдаланиш рухсатини содир қилади ва мана бу шева билан ўзининг хукумат қудратидан бўлган маълум, махсус, мушаххас бир қисмни исломий равиш билан жамиятдаги турли-хил қатламларни орасида тақсимлайди. Мана бу қудратни ижро қилиш учун хам уни мушаххас ва маълум суратда қонунийлаштиради ва мана бу ишни амалга оширадиган ва масраф қиладиган шахсни ишини хам расмийлаштиради. Кимлар уни тақсимлайди? Хукуматни ўзи, шаръий бўлган ташкилотлар. Агар масраф қилувчи хам уни масраф қилса, хукумат унга ва шахсни ишига ва масраф қилувчига қонунийликни беради ва хукм ижро қилинган ва бу қудрат масраф қилинган холатда, бу шахс қонунни ва хукумат қудратини химояси остига олинади ва шахс жазоланишдан, хасоратни тўловидан қўрқмаган холда бир вазифа сифатида шаръий дифоъни ва хадни ижросини амалга оширади. Тақсимланган қудратни ўзига ажратилган миқдорда фойдаланади.

Шахс росулуллох саллаллоху алайхи васалламни олдиларига келиб айтдики:

قَالَ قَاتَلَنِي؟ إِنْ أَرَأَيْتَ :قَالَ .مَالَكَ تُعْطِهِ فَلَا :قَالَ مَالِي؟ أَخْذَ يُرِيدُ رَجُلٌ جَاءَ إِنْ أَرَأَيْتَ ،اللَّهِ رَسُولَ يَا :قَالَ قَتَلْتُهُ؟ إِنْ أَرَأَيْتَ :قَالَ .شَهِيدٌ فَأَنْتَ :قَالَ قَتَلَنِي؟ إِنْ قَالَأَرَأَيْتَ قَاتِلْهُ؟ النَّارِ فِي هُوَ :قَالَ

Бир киши келиб мени молимни олиб қўйиши борасида сизни назарингиз нима? Айтдиларки: унга берма. У айтди: агар у мен билан жанг қилишни истасачи? Айтдиларки: сен хам у билан жанг қил. Айтдики: агар мени ўлдирсачи? Айтдилар: сен шахид бўласан. Айтдики: агар мен уни ўлдирсамчи? Айтдилар: у жаханнамда бўлади.

Мана бунга ўхшаш бир неча изохлардан ва очиқ, ошкор ойдинлаштиришдан сўнг, кўриб турганимиздек росулуллох саллаллоху алайхи васаллам қонуний бир хукумат сифатида хаммага қуйидагиларни эълон қиладилар:

"قُتِلَ وَمَنْ ،شَهِيدٌ فَهُوَ دَمِهِ دُونَ قُتِلَ وَمَنْ ،شَهِيدٌ فَهُوَ دِينِهِ دُونَ قُتِلَ وَمَنْ ،شَهِيدٌ فَهُوَ مَالِهِ دُونَ قُتِلَ مَنْ" ".شَهِيدٌ فَهُوَ أَهْلِهِ دُونَ

Ёки бошқа бир жойда мархамат қилдиларки:

"شهيد فهو مظلمته دون قتل من".

бошқа ўринларда хам мана шу шева билан уни баён қилганлар. Кимки молини химоя қилиш йўлида ўлдирилса шахид бўлади. Қаранглар, сизларга шаръий дифоъ нима деяпти? Сизларга рухсат беряпти.

،شَهِيدٌ فَهُوَ دِينِهِ دُونَ قُتِلَ وَمَنْ

Кимки динини йўлида ўлдирилса шахид бўлади, бекорга тўкилган қон йўлида қасос олган киши хам шахид бўлади, ахлини йўлида ўлдирилган киши хам шахид бўлади, ўзига нисбатан қилинган зулм йўлида ўлдирилган киши хам шахид бўлади, қаранглар, қонуний бўлади, хад ва худудлар таъйин қилинади. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам ўзини хаққи йўлида ўлдирилган кишини ўлимини энг яхши ўлим деб, хисоблайдилар.

حَقِّهِ دُونَ الرَّجُلُ أَنْيَمُوتَ الْمِيتَةُ نِعْمَ

Энг яхши ўлим, шахс хаққини йўлида ўлган, ўлдирилган ўлимдур. Мана бу энг яхши ўлимни нави бўлади, бу молини йўлида бўлиши мумкин ёки бошқа нарсаларни йўлида бўлиши мумкин, мухими ўзини хаққи учун бўлиши керак. Энди қайси хақ учун? Аллох таоло таъйин қилган хақлар бўлиши керак.

Бу ердаги умумий бахс ва бахсни умумий фазоси жиноятчиларни ва босқинчи душманни баробаридаги шаръий дифоъ хақида кетяпти, энди у мусулмон бўлиши хам ёки ғайри мусулмон бўлиши ё сизни ўзингизни қариндошингиз,яқинларингиз ёки мазхабдошингиз ё хамзабонингиз бўлиши мумкин ёки бўлмасам бошқа қавмдан,миллатдан, мазхабдан бўлиши мумкин, бу ерда бу нарсаларни фарқи йўқ. Энди молни йўлида сизни молингизга тажовуз қилган кимса, сизни қариндошингиз, амакингизни ўғли ёки бошқа бир киши хам бўлиши мумкин ё сизни қонингизга қасд қилиб сизга сизга хамла қилган кимса хам, сизни қавмингиздан,қариндошларингиздан, мазхабдошларингиздан

бўлиши мумкин ёки мусулмон бўлиши ва бўлмаслиги хам мумкин, ахлини йўлида ўлдирилиш борасида хам тажовуз қилган кимса бошқа мазхабдан ва бошқа фикрдан бўлиши ва сизни диёрингизга, сизни миллатингизга зулм қилган бўлиши ё ўғрилик, қотиллик, талон-тарож қилган бўлиши мумкин, у сизга зулм қиляпти, аллох сизга берган хақни сиздан тортиб олмоқчи, у сизга зулм қиляпти, сизга зулм қилаётган кимсанинг ким бўлишини ахамияти йўқ. Мусулмон бўладими ё ғайри мусулмон бўладими, ким бўлиши мухим эмас. Сизни қариндошингиз бўладими ё йўқми; хар қандай суратда хам, мана бу йўлда ўлдирилган киши энг яхши ўлимни қўлга киритади:

حَقِّهِ دُونَ الرَّجُلُ أَنْيَمُوتَ الْمِيتَةُ نِعْمَ،

Бу ердаги душман босқинчидур. Мана шу ерда бизларни жуда кўп дўстларимиз дучор бўладиган хато шуки, уларни молига, ахлига ва бошқа нарсаларига қарши жанг қилган кимса албатта кофир бўлади. Йўқ, бундай эмас. У сенга нисбатан қилган зулми сабабли унга қарши жанг қила оласан, сендан тортиб олган хақни устида қилган жинояти сабабли жанг қиласан, бу нарсани нима бўлиши мухим эмас. Бу хақни аллох сенга берган эди, бу шахс уни сендан тортиб оляпти. Мана бундай холатларда қаршингдаги тараф албатта кофир бўлиши шарт эмас, бошқа мазхабдаги, бошқа таъвилдаги, бошқа равишдаги мусулмон сизга зулмни раво кўрган ва сиз хам унга қарши жанг қиласиз. У сизга нисбатан бундан ортиқ зулм ўтказмаслиги учун жанг қиласиз.

Мана бу холатда, аллохни шариатидаги қонунлар ва исломий хукумат мана бу зотий ва шаръий хақни мусулмон шахсга берган, бир киши сизни номусингиз, молингизга тажовуз қилишни қасд қилган пайтида, бу ерда сиздан бу балони дафъ қиладиган хукумат қудрати хам мавжуд эмас, сиз зарурат хукми бўйича ва хос шартларга асосан, хукумат қудратини ижрочиси бўласиз ва сизга берилган хужумни андозасига муносиб равишда ўзингизни муносабатингизни билдирасиз, яъни жамиятда сизга тақсимланган қудратни миқдорича хатар дафъ бўлгунича масраф қиласиз. Мана бу жуда хам мухим, чунки бир кишига кўпроқ қудрат берилган бўлиши ва бошқа бир кишига эса камроқ қудрат берилган бўлиши мумкин, энди кўпроқ миқдорда берилган қудратлар

хақида ; қанча миқдорда тақсимланган бўлса яъни берилган бўлса ўша миқдорда масраф қилинади.

Бу ерда сизлар ўзингизни динингиз, обрўйингиз, молингиз, ахлингизни дифоъ қилишингиз керак, хатто агар мана бу йўлда ўлдирилсангиз ёки жиноятчини, хужум қилган шахсни ўлдирсангиз хам. Энди тасаввур қилиб кўринглар, бир киши огох бўлган холида ва қасддан ва ўзини ихтиёри билан ва қилаётган жиноятини оқибатидан огох бўлган холда, аллох таолони ё росулуллох саллаллоху алайхи васалламни хақорат қилса, сўкса, бу ерда бундай муртадни масаласини хал қилиб нобуд қиладиган исломий хукумат хам мавжуд бўлмаса, шунда нима қилиш керак? Ёки бўлмасам ташқи босқинчи кофирлар мусулмонларни тупроғига бир муртадни хоким қилиб қўйишган бўлса, бундай холатда мана бу босқинчилар ва муртадларни нима қилиш керак бўлади? Бизни хаққимизга тажовуз қилган мусулмонни баробарида кўрсатадиган муносабатимиз бундай бўладиган бўлса ва энг яхши ўлим хақни рўёбга чиқариш йўлида бўладиган бўлса, энди номусимиздан, молимиздан, жонимиздан кўра мухимроқ бўлган бизларнинг динимизни, аллохни, росулини хақорат қилаётган муртадларга нисбатан қандай муносабатда бўлишимиз керак? Мана бу ерда муртадларни бахсига қайтишимиз лозим бўлади:

Ўтган дарсларимизда мухайё қилинган фазо орқали шуни тушуниб етдикки, муртад бўлишлик зохирда мусулмон бўлган бир мажмуъани такомуллашган шакли хисобланади, бу хақида олдин мунофиқлар тўдаси ва секулярзадалар дарсида таъриф қилинган, улар иймони заиф мусулмонларни баъзисини хам ўзларига қўшиб булғаган бўлишлари ва хамрох қилиб олишлари мумкин. Мана буларни хаммаси турли-хил нисбатлар бўйича касалликка мубтало бўлишган, бошқача истелох билан айтганда улар шифохонада жамланишган, шифо топиб даволанишга муваффақ бўлган даста тавба қилиш билан соғлом инсонларни жамоасига қайтадан қўшилишади, энди даволанишдан,дармондан бош тортган даста эса, ўша холларича мусулмонларни ўртасида қолишади; уларни баъзисини касаллиги кундан-кунга кўпаяди, охирида хам уларга докторни даво-дармони фойда қилмагач муртад бўлиб кетишади. Яъни докторни даво-дармони фойда бермаган ўринларга муртад бўлди,деймиз.

Муртад бўлишлик хам фақат шахсий жиноят эмас, балки у ижтимоъий жиноят хисобланади. Худди шу нарсага диққат билан эътибор беринглар дўстлар, фақатгина шахсий жиноят эмас, ижтимоъий жиноятдур. Шу сабабли хам якка шахсни ўзи муртад кишини жарима қила олмайди ва уни жазолаш хуқуқига эга эмас, балки бу мусулмонлар жамиятини рахбари ва вакилини хаққи саналади. Аниқ- ойдин бўлдими? Чунки бу ижтимоъий жиноятдур ва сен мана бу жамият учун рахбар сайлагансан ва ўзингни қудратингни,ихтиёрингни унга топширгансан; демак мана бу ижтимоъий жиноятчини жазолаш хаққи хам мусулмон жамиятини рахбарини бўйнида бўлади. Мусулмон шахс эса ўзига ижро қилиш учун янада кўпроқ хақ берилмагунча, яъни ўша тақсимланмаган қудрат уни қўлига етмагунича, жузъий яъни фақат уни ўзига боғлиқ бўлган ўринларда муносабат билдиради. Масалан уларни бароат қилади ва уларга қиз бермайди ва уларни аёлларини никохига олмайди, уларни мусулмонларни қабристонига дафн қилмайди, уларни хаққига яхши дуо қилмайди ва бундан бошқа мусулмонларни шахсий майдонига боғлиқ ишларни қилмайди.

Демак, бир мусулмон шахсга исломий хукумат ижро қилинадиган қудрат бермаган бўлса, исломий хукумат унга қудратни тақсимламаган бўлса, ўзининг шахсий майдонидаги муртадларга нисбатан ихтиёри чегараланган бўлади, унинг ижтиёри чегараланган холда бўлиб умумий суратда айтганда унинг фаолият доирасини икки нуқта билан баён қилса бўлади:

1-Мана бу шахс қуйидагича эълон қилиши керак бўлади, сафлари ошкор бўлган ва мутахассис қозилар томонидан тўртта асосий ва мураккаб мархаладан,филтердан ўтказилган муртадлар дастасини мушрик ва секуляр кофир дейди ва ахли китобни ё шибхи ахли китобни кофири эмас,балки секуляр кофирлардек уларга муносабатда бўлади. Мана бу уни аввалги вазифаси бўлиб, энг мухими хам хисобланади. Яъни сафни мушаххас қилиш ва ўзи,атрофидагилар, жамият учун саргардонлик, булғанишлар вужудга келишини олдини олиш учун хам бундай шева билан мушаххас бўлган муртадларни кофир дейилиши лозим ва уларга секуляр кофирлардек муносабатда бўлинади. Бу уни аввалги вазифасидур.

Яъни биринчи бўлиб барча тиббиёт тажрибалари бўйича беморлиги спид ё сил деб ташхис қўйилган мана бу шахсни – албатта мутахассисларнинг ташхиси хам бу натижани тасдиқлаган – уни беморлиги борасида хеч қандай шубха йўқ ; сен хам бундай шахсни бемор деб тан олишинг ва атрофингдагиларга хам уни бир бемор сифатида таништиришинг керак. Мана бу танитиш жуда мухим хисобланади.

Барча мураккаб тажрибаларни риоя қилган холда фалончининг кофир ва муртад экани мушаххас бўлган пайтда ва унинг муртад эканлиги худди осмонда кўриниб турган қуёшдек очиқ-ойдин бўлгач, у хақида салохиятга эга маржаълар томонидан хам қатъий хукм содир қилинган; агар сен уни кофир ва муртад деб билмасанг ва уни мусулмон деб хисоблайдиган бўлсанг, бу шунга ўхшайдики спидга ё силга, вабога, малариядга, ўлатга, моховга чалинган шахсни жамиятни орасига қўйиб юборасан ва унга соғлом бир одамдек муносабатда бўласан. Мана бу ўзингни ва бошқаларни жисмини саломатлигига нисбатан ошкор зулм ва ошкор хиёнат хисобланади, бу борада хеч ким шубха қилмайди.

Энди агар бир киши шариатдаги мураккаб, аниқ тажрибалар яъни қуръон ва суннат орқали ва мутахассислар томонидан ишонч билан кофир, муртад деб ташхис қўйилган бўлса, хамда уни муртад эканлигида хеч қандай шубха бўлмаса, лекин сен уни мусулмон деб санайдиган бўлсанг, уни энг кам хатари шуки , сен аллохни шариатидаги қонунлар бўйича ахкомни инкор қилиб бир четга суриб қўйган бўласан, мана бу катта жиноят саналади. Бундан ташқари мана бу шахсни ва унга ўхшаган бошқа шахсларни динни, аллохни қонунини оёқ- ости қилишларига журъатлироқ қилиб парвариш берган бўласан ва одамларни янада кўпроқ муртад бўлишлари учун шароитни мухайё қиласан, нима учун? Чунки сен ўзингни ва бошқа мусулмонларни иймоний ва ички саломатликларига нисбатан зулм қилдинг, хиёнат қилдинг. Сен спидга,силга чалинган шахсни жамиятда соғлом инсон сифатида кўрсатдинг, аслида эса барча тиббиёт тажрибалари бўйича бу шахс бемор деб ташхис берилган эди.

Сен ла илаха ва тоғутга куфр келтириш қоидасига кўра ишни бошланишида уни кофир дейишинг керак, ўтказилган иммтихонлардан

ўта олмаган бундай шахсни ла илаха иллаллохни биринчи поясини олдинга силжитиш учун хам кофир дейишинг лозим:

" الوُثقى بِالعُروَةِ استَمسَکَ فَقَدِ بِاللهِ يُؤمِن □□ بِالطّاغوتِ يَكفُر فَمَن "

албатта буни амалга оширишинг керак, шунда барча анбиёлар харакат қилган йўлдан юришга қодир бўлган бўласан.

الطّاغُوت وَاجتَنِبُوا اللهَ اعبُدُوا أنِ أمَّةٍ كُلِّ فِى بَعَثنَا ولَقَد،

худди шу ерда тоғутдан узоқлашишинг ва тоғутга куфр келтиришинг лозим бўлади,

" بِالطّاغوتِ يَكفُر"

бундан сўнг унга очиқ-ойдин қуйидагича эй кофирлар ,деб хитоб қила оласан.

الْكَافِرُونَ أَيُّهَا يَا قُلْ.

Кофирларга қарата кофир лафзи билан хитоб қилишлик хам амр,буйруқдур, бўлиб хам бу фақатгина росулуллох саллаллоху алайхи васалламга хос бўлган амр эмас, балки хар бир мусулмон ўзини имконига қараб уни амалга ошириши керак. Сени офтобга қараб қандай қилиб офтоб дейишинг равшан ва мушаххас нарса, демак худди шунга ўхшаш кофир,яхудий, насроний, мушриклар,мажусий, собеин, муртад дейилади, шундай экан уларни кофир деб айтасан:

الْكَافِرُونَ أَيُّهَا يَا قُلْ.

Баъзи нарсаларни мусулмонни ўзи ташхис беришга қодир ва аллох у нарсаларни ташхис беришни хаммага берган ва аслан далилга, далил келтиришга эхтиёж йўқ. Масалан яхудийлар, насронийлар,мажусийлар, собеинлар, мушриклар ёки секуляристлар кофир эканини хамма билади. Энди баъзилар секуляристларнинг ўша мушриклар жумласидан эканини билмаслиги мумкин, чунки уни исми ўзгариб қолган, бўлмасам уни мохияти, ишлатилиши бир хил, аммо мушрикларнинг ахли китоб ва шибхи ахли китоб кофирлари билан хамрох холда кофир эканликларига ишончлари комил, буни хар бир мусулмон яхши билади. Яъни масалан инсон билан дарахтни ўртасини қандай фарқлай олса, уларни хам шунчалик осон ташхис беради, мана шу

тартибда осонлик билан бир мусулмонни кофирдан ажрата олади ва ташхис беради, бу ерда далилга, саводга, ёшу-қарига, эркак-аёлга эхтиёж йўқ.

Хар қандай киши мана бу дарахт ва мана бу инсон деб ташхис беришга қодир; шу сабабли хам инсонни инсон, дарахтни дарахт, кофирни кофир, мусулмонни мусулмон дейди. У учун шунчалик очиқ-ойдин бўлмагунича оғзидан бирорта сўз чиқмаслиги керак. Дарахтни дарахт экани ва инсонни инсон экани маълум бўлгач, бу хақида гапириши лозим.

Демак, хар бир мусулмон уларни кофир дейишга ва уларни қабул қилмайман,дейишга қодир.

ذُونِ مِنْ تَعْبُدُونَ مِمَّا وَ مِنْكُمْ بُرَآؤُا إِنَّا لِقَوْمِهِمْ قالُوا إِذْ مَعَهُ الَّذِينَ وَ إِبْراهِيمَ فِي حَسَنَةٌ أُسْوَةٌ لَكُمْ كانَتْ قَدْ وَحْدَهُ بِاللَّهِ تُؤْمِنُوا حَتَّى أَبَداً وَالْبَغْضاءُ الْعَداوَةُ بَيْنَكُمُ وَ بَيْنَنا بَدا وَ بِكُمْ كَفَرْنا اللَّهِ

Сизлар учун Иброхим ва у билан бирга бўлган кишиларда (уларнинг кофирларга қилган муносабатларида) гўзал намуна бордир. Эслангиз, улар ўз қавмларига: “дархақиқат, бизлар сизлардан ва сизлар аллохни қўйиб ибодат қилаётган бутларингиздан безормиз. Бизлар сизлар (ишониб, ибодат қилаётган бут-санамлар)ни инкор этдик. Токи, сизлар ёлғиз аллохга иймон келтургунларингизча сизлар билан бизнинг ўртамизда мангу адоват ва ёмон кўриш зохирдир”,дедилар.

Кофирларни қабул қилмаслик уларга куфр келтириш демакдир; яъни уларни қабул қилмаган ва кофир деган пайтингда уларни ақидаларини хам қабул қилмаган бўласан. Бундан сўнг, мусулмон киши уларга қарата: эй яхудий кофирлари ё эй насроний кофирлари ё эй мажус кофирлари ё эй секуляр, собеин кофирлари дейиши керак. Мана шу шева билан “қул я айюхал кофирунни” тилга олган бўласан.

Мана бу хамма мусулмонлар учун бир амр бўлиб, уни саводли ё саводсиз, ёшу-қари, аёл ва эркакка хосланган жойи йўқ. Бу амр хамма мусулмонга шомил бўлади ва хар бир мусулмон уни бажариши керак. Саййидимиз Иброхим алайхиссалом ўзига хос табақага эмас, балки барча мусулмонлар учун бу масалада

намуна бўладилар. Саводли ё саводсиз деб ажратилмайди, хаммага бир хилда намуна бўладилар.

Мусулмонларни хаммаси душманни душман дейиши ва душманни баробарида муносабат билдирилиши лозим. Энди, мана бу муносабат шахслардаги имконият даражасига боғлиқ. Аммо хар қандай холатда хам, бир хукм бўлиб хар бир киши ўзини муносабатини билдириши лозим. Агар сен баъзи ўринларда тоғутга куфр келтиришни забонинг билан айта олган бўлсанг, энди дилингда албатта айта оласан. Сени имкониятинг шу даражада бўлади. Тамом. Шуни ўзи бир вазифа. Хар қандай холатда хам бажарилиши керак бўлган хукм хисобланади. Мана бу холатда,бу аллохни дастурларидан бирига итоат қилиш бўлиб қолади, шу шева билан мана бу вазифа ибодатга айланади, чунки аллохни дастурларидан бирига итоат қилгансан.

Шу ерда дўстлар менга бошқача нигох билан қарашади, мана шу мавзуда бир оз кўпроқ изох бериб ўтмоқчиман, чунки бу оғир масала. Бир тасаввур қилиб кўринглар, агар бир мутахассис шифокор барча текширув тажрибаларини амалга оширгач, фалончи спид ё сил ё вабо ё малария, ўлат ёки бошқа бир юқумли,ўлимга сабаб бўладиган беморлик деб ташхис берса, лекин сен мана бу касалликларни инкор қилсанг ёки уни эълон қилишдан бош тортсанг ва уни пинхон қилсанг, бўлиб хам бу ерда сен уни хаммага эълон қилиб пинхон қилмасликка хам қодирсан, хўп энди мана бу шароитда қандай натижани қўлга киритилади? Унинг биринчи натижаси мутахассис шифокорни ёлғончи деган бўласан ёки уни қўйган ташхисини қабул қилмагансан, бундан кейинги натижа шуки, мана бу касалликка мубтало бўлиш учун шароитни мухайё қилгансан, одамлар қанчалик кўп бу касалликка мубтало бўлишса, сен хам гунохкор бўлиб жиноятда шерик хисобланасан. Мана булар жамиятдаги шахсни, одамларни жисмига,баданига,саломатлигига етадиган зарар.

Энди, аллох таоло энг олим ва хаким зот сифатида мархамат қиладики, фалончи мана бундай хатарли, иймоний,ички касалликка мубтало бўлган,бу касаллик юқумлидур, сиз ўзингизни ва бошқаларни иймонини мухофизат қилиш ва шаръий дифоъ қилиш учун мана бу бечора тарихи фасодланган инсонларни

аниқлашингиз ва бошқаларга уларни танитишингиз керак ва мени сўзларимга ишонган холда уларни жамиятингиздан супуриб ташлашингиз лозим. Аллох мана буларни энг олим ва хаким зот сифатида айтган. Аммо бир киши келиб илмдан огох бўлган холда қасддан ва ўзини ихтиёри билан – аллох сақласин- мени ва мусулмонларни иймоний ва ақидавий саломатлиги учун аллох юборган бу ташхисни қабул қилмайман,деса ёки уни эълон қилишдан бош тортса ва пинхон қилса ,албатта уни эълон қилишга ва пинхон қилмасликка хам қодир; мана бу холатда қандай натижани қўлга киритилади?

Унинг биринчи натижаси аллох таолони ташхисини қабул қилмаган ва назарига илмаган ёки амалда – аллохдан панох сўраймиз – аллох ва росули саллаллоху алайхи васалламни ёлғончи деб фарз қилган, бунга қўшимча равишда у мана бу шахснинг кофир эканини ва у тоғутга айланганини ва у тоғутга куфр келтириши ва бундай тоғутни кофир дейиши лозимлигини яхши билади, аммо у тоғутга куфр келтирмайди ва мана бу "ла илаха иллаллох"ни биринчи қисмига зарба уради. Албатта у аллохни ва росулини хукмини, ташхисини қабул қилмаслик ва аллохни,росулини хукмини амалда ёлғон дейиш орқали "ла илаха иллаллох" ни иккинчи қисмига яъни "иллаллох"га хам зарар етказган. Мана бу холатда, мана бу иш билан шахсни ўзи хам кофир бўлади ва бу касалликни инкор қилиш ва пинхон қилиш орқали касаллик одамларни ўртасида тарқалишига сабаб бўлади.

Мана бу ишларни барчаси шахсни ва жамиятни иймоний ва ақидавий саломатлигини мухофизат қилиш учундур, аммо шахс шариат хукмини инкор қилиш билан ўзини ва жамиятни саломатлигини хатарга солади. Диққат билан эътибор беринглар, агар бир кофирни кофир деб таништирмайдиган бўлсанг:

- Кундан- кунга мана бу касалликни тарқалишига сабаб бўласан.

-Кундан – кунга аллохни шариатидаги қонунлар кўпроқ оёқ- ости қилинишига сабаб бўласан.

-Кундан – кунга куфрга оид ишлар оддийлашишига сабаб бўласан.

-Бошқа куфрларнинг жамиятда кундан – кунга янада кўпроқ тарқалишига ва куфрни қабих экани синдирилишига сабаб бўласан.

-Ахли китоб ва шибхи ахли китоб кофирлари махсусан секуляр,муртад кофирлар одамларни ўртасида нихоятда осонлик билан фариб берувчи шиорларни кўтариб юришига боис бўласан.

-Секуляр ва муртад ахзоблар хам одамларни орасида осонлик билан ёрдам олишига ва одамларни ўзларига тарафдор қилиб олишига ва уларни муртад қилишига ва шармандали умрларини янада чўзилишига сабаб бўласан.

Мана бу мусибатлар ва бунга ўхшаш бошқа мусибатлар , кофирни кофир демаган кишиларнинг бепарволигини натижаси ва самараси хисобланади, бу мусулмонларни ўртасида ана ўшанча ақидавий ва иймоний булғанишга ва мусулмонларга ўшанча зарба урилишига боис бўлади.

Намоз ўқийдиган аммо бир озгина асабийлашишни ё ходисани таъсирида ошкора ва қўрқмасдан аллохни ва росули саллаллоху алайхи васалламни,динни ва ислом динидаги муқаддас нарсаларни хақорат қиладиган кимсаларни кўрмаган бўлишингиз мумкин эмас, ёки шундай инсонларни жуда кўпини кўрган бўлишингиз мумкинки, улар намоз ўқишлари билан бирга секуляр ахзобларни, муртад кумалаларни, демократларни, пикакаларни, бошқа секуляр ва кофир ахзобларни,бутун жахон босқинчи кофирларини, уларнинг махаллий секуляр навкарларини мусулмонларни баробарида химоя қилишади ва улар учун тарафдор бўлишади. Ёки росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қилганларидек ярим калима бўлса хам химоят қилишади: агар яримта калима билан бўлса хам, улар барибир жаханнамни оловидадур. Мана бундай ўринларда жуда кўпчиликни кўрганмиз.

Мусулмонларни фаолияти доирасига боғлиқ бўлган иккинчи ўрин шуки, юқорироқдаги ва ривожланган мархала бўлиб, рухий ва таблиғий жангларда мана бу шахс муртадларга қарши ўзини имкониятидаги андоза бўйича иштирок этиши керак,яъни ўзининг имкониятидаги андоза бўйича бўлиши, бу нихоятда мухим нарса. Хеч ким ундан бундан ортиғини талаб қилмайди,

وُسعَهَا؛ إلّا نَفسَاً اللهُ لايُكَلِّفُ

Муртадларга қарши забоний, равоний таблиғий,юмшоқ жангда ўзини қудратини андозаси бўйича иштирок этсин ва уларга қарши куч ишлатишга, қуролли жангга дастур берилган пайтда, исломий хукуматнинг рахбариятини фармонини қудрати етканича ижобат қилсин ва ўзининг қудратини хаддича қўли,забони ё қалби билан жиход қилсин. Уч абзорни рахбарияти унга қанча миқдордаги қудратни тақсимлаган бўлса,ўша андозадаги қудратни масраф қилсин.

Мана бу холатда, асосий нуқтага яъни муртадларни жазолаш ва уларни устида ўлим хукмини татбиқ қилиш исломий хукуматни хаққидур,деган жойга қайтамиз. Ёки бошқача ибора билан айтганда, мусулмон шахснинг муртадларни баробаридаги шахсий ишлар бўйича вазифаси, юмшоқ ва рухий жангларни, хамда манфий муборазани доирасида жойлашган. Мана бу истелохотларни яхши тушуниб етишингиз жуда хам мухим: уларни бири юмшоқ ва рухий жанг, иккинчиси манфий мубораза, мана бу икки ўринда жойлашган. Яъни муртадларни баробаридаги мусулмонларни шахсий вазифаси юмшоқ ва рухий жангларни ва манфий муборазани доирасида жойлашган. Мана бу икки калимага диққат билан эътибор беринглар, ижмоъдан ва хукм чиқаришдан, ижро қилиш ва иссиқ жанглардан келиб чиқадиган фатволарни хаммаси исломий хукуматга тегишли бўлади.

Аммо агар исломий хукуматни рахбарияти мана бундай хақни ва қудратни "ўзига хос шартларни" таъйин қилиш билан ва "ўзига хос ўринларни" мушаххас қилиш орқали иссиқ жангларда бошқа бир кишига берган бўлса, яъни бундай қудратни бошқа бир кишига берган бўлса, ёки хатто барча мусулмонларга берган бўлса ва қудратни шу холича уларни ўртасида тақсим қилган бўлса; бу холатда, мана бу шахс ёки барча мусулмонлар хокимият қудрати томонидан намоянда сифатида ва исломий рахбариятни дастурига кўра бундай қудратни амалга оширади ва ижро қилади яъни уни масраф қилади. Ёки бўлмасам шахс иссиқ жанглар доирасида муртадларга қарши рухий жангларни хам давом эттира олади, хатто агар ўзини оиласида бўлса хам. Мана бу жуда хам кичкина амр эмас, мана шу юмшоқ жанглар, таблиғий

жанглар,рухий жанглар, манфий мубораза нихоятда мухим. Бу мусулмонларни вазифасини иккинчи қисматидаги аввалги қадам хисобланади. Бу хатто биринчи қисматни хам ўз ичига олади. Тахминан уни хаммасини ташкил қилади.

Росулуллох саллаллоху алайхи васалламнинг умрларини охирги кунларида ёки Абу Бакрни хилофатини аввалида, ямандаги иртидод фитнасини ўчириш бўйича даъватчиларни роли нихоятда эътиборга сазовор бўлган. Уни кўрмасликка олиб бўлмайди, бу нарса бошқа қабилаларда хам шундай бўлган. Уларни орасида хамадон қабиласидан бўлган Марон ибни Зи Умайр хамадонийга ва Абдуллох ибни Молик Архабий розиаллоху анхуга ўхшаш кишилар, ўзларини сўзлари ва даъватлари билан иртидод фитнасини ўчиришда мухим рол ўйнашган.

Олдин хам ишора қилиб ўтканимиздек, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам кофирлар хукм қилаётган жойларда сақланиб қолган собит қадам кишиларни номалар орқали умумий сафарбарликка ва хар томонлама жиходга ва муртадларни фитнасини дафъ қилишга даъват қилган эдилар. Абу Бакр розиаллоху анху хам у кишига эргашган холда росулуллох саллаллоху алайхи васалламни равишларига кўра, ана ўша қабилаларда сақланиб қолган мусулмонларга нома жўнатади ва хар томонлама жиходга дастур беради. У киши ўзини хукмини равшан, мушаххас қилиб содир қилган ва бу ишга қодир бўлган хар бир кишини мана бу ишни амалда бажаришликка дастур берган эди. Абу Бакр розиаллоху анху хатто уларга рахбарларни хам таъйин қилган эди, уларнинг ямандаги рахбари эронликлар бўлиб, хатто араблар хам уларни рахбарияти остида бўлишган. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам арабларга ва у ердаги мусулмонларга дастур берган эдиларки, улар собит қадам бўлиб турган эронликларни қўмондонлиги остида муртадларни фитнасини нобуд қилишлари лозим. Мана бу суратда, яна ўша асосий ва бошланғич нуқтага қайтиб келамиз, яъни хукумат ишлари бўйича мусулмонларнинг барча харакатлари шахсни ўзига эмас, балки рахбариятни фармонига ва исломий хукуматни фармонига тобеъ бўлади. Чунки аллох таоло мана бу қудратни шу каналлар орқали сизларни ихтиёрингизга бериб қўйган ва

худди шу каналлар бу қудратни меъзонини ва уни қандай масраф қилишни ва бу қудратни масраф қилиш шароитларини таъйин қилади.

Бир тасаввур қилиб кўринглар, хабаша мухожирларини орасидан Абдуллох ибни Жахш насроний бўлиб муртад бўлади, аммо хеч ким уни устида иртидод хукмини ижро қилмайди. Ёки абдуллох ибни Убайга ё унга ўхшаган бошқа кишилар мадинада мушаххас бўлишган, улар аввалда исломни изхор қилишган ва кейинроқ эса уларнинг кофир бўлганликлари аллох томонидан мушаххас қилинган эди, улар муртад бўлишган эди, мана бу иртидодни бир нави. Ёки яхудийлардан бир қанчаси мусулмонларни заифлаштириш ва уларга қарши мубораза қилиш учун, аввал иймон келтиришади ва сўнгра муртад бўлишади, аммо гувох бўлганимиздек уларни хеч қайси бирига иртидод хукми ижро қилинмайди. Агарчи бу ерда исломий хукумат ва муваххид, қатъий рахбарият мавжуд бўлган тақдирда хам бу иш амалга оширилмайди. Аммо шуни баробарида мадинада яшайдиган яхудий,шоир аёл Марвонни қизи Асамаъни ўлдириш дастури содир қилинади ва мусулмонлардан бири уни ўлдиради. Мана бу шева билан яна бир неча ўринларда хам ўлим дастури ижро қилинади.

Ёки макка фатхи жараёнида росулуллох саллаллоху алайхи васаллам секулярист ва муртадларни бир қанчаси хақида ўлим хукмини уларни исмлари ва мушаххас унвонлари билан содир қиладилар ва уларни махдуруд дам (яъни қонини жазосиз тўкиш мумкин бўлган) деб эълон қиладилар, уларни хатто каъбани пардаларига осилиб олишган холларида хам ўлдиришга рухсат берилади,аммо гувох бўлганимиздек, мана бу махдуруд дамларни бири Абдуллох ибни Саъад ибни Аби Сурх бўлиб, у олдин мухожирлардан ва вахий котибларидан бири бўлган эди, у муртад бўлиб маккага қайтиб кетган ва росулуллох саллаллоху алайхи васалламга, қуръонга қарши ана ўшанча рухий жангларни амалга оширган эди, у қанча ўринларда аллохни динини ва мусулмонларни тахқир қилган эди, аммо Усмон ибни Афвон розиаллоху анху у учун росулуллох саллаллоху алайхи васалламдан омонлик сўрайди ва рахбарият томонидан кечирилади. Эътибор бер, бу воқеа

бизларга нима демоқчи? Бундан ташқари бошқа машхур ривоятлар хам бор.

Бизга айтмоқчи бўлган нарса шуки, агарчи худудларни имом ёки исломий хукуматнинг рахбарини вакили бўлган исломий қазоват тизими ўзига хос қазоват мархалаларини босиб ўтиш орқали ижро қилади, диққат қилинглар, аммо ана ўша замондаги, макондаги исломий давлатнинг мавжуд вазияти ва рахбариятни ташхиси биринчи ўринда туради. Мана бу жуда хам мухим. Шуни яхши биламизки, худудни имом ёки исломий хукуматни рахбарини вакили бўлган қазоват тизими ўзига хос мархалалар орқали ижро қилади , аммо исломий давлатни ўша замон ва макондаги мавжуд вазияти ва рахбариятни ташхиси охирги сўзни хулоса қилади.

Макка фатхи жараёнида умумий авфдан сўнг, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам иртидод жинояти билан таъқиб қилинаётган тўрт кишини устида ўлим дастурини содир қиладилар:

«الْكَعْبَةِ بِأَسْتَارِ مُتَعَلِّقِينَ وَجَدْتُمُوهُمْ اقْتُلُوهُمْ، وَإِنْ،

Мана бу тўрт нафарни агарчи каъбани пардаларига осилиб олишган тақдирда хам ўлдиринглар.

Аниқ,равшан жуда хам тушунарли нарса, бу ерда фақат росулуллох саллаллоху алайхи васаллам ва у кишидан сўнг ўша махалдаги ахли хал ва ақд шўроси орқали сайланган рахбариятгина аллохни шариатидаги қонунни ижро қилиш хукмини бера олади. Чунки у жамиятдаги хар бир шахс хатто гурухлар борасида турли-хил каналлар орқали, жамиятдаги мавжуд вазият ва атрофдаги фазо ва халқаро фазо хақида кўпроқ ошно бўлиб яхшироқ билади. Масолих ва мафосидни яхшироқ ташхис бера олади. Мана бундай холатга бошқача истелох билан айтганда, даъватни басират билан олдинга суришга қодир бўлади. Бу нарса жуда хам мухим, даъватни басират билан олдинга юргизишга қодир бўлади.

Марказий рахбарият мустахкам пойдевор сифатида исломий жамиятнинг олға интилиши ва жамиятда аллохнинг шариатидаги қонунларни қўлланиш қудратини муқаррар зарурати бўлиб,

мусулмонларнинг сиёсий бирдамлигини ва исломий озодбахш харакатни замонат қилади. Ха, марказий рахбарият мана бундай мустахкам, буюк пойдеворга эга ва исломий жамиятни муқаррар зарурати хисобланади. Бундай рахбарият мусулмонларнинг сиёсий бирдамлигини ва исломни озодбахш харакатини замонат қилишга қодир.

Мана бу холатда, қуйидаги қоида хоким бўла олади,

"نائبه أو الإمام إلا يقيمها لا الحدود أن"

яъни худудлар фақатгина имом ё уни ноиби, ўринбосари томонидан барпо бўлади. Имоми Шофеъий рохимахуллох хам айтадики:

"صلى الله رسول عهد على حدٌّ يُقَم لم لأنه ،الإمام إليه فوض ومن الإمام إلا الأحرار على الحدود يقيم لا في يؤمن ولا ،الاجتهاد إلى يفتقر الله حق لأنه ،بإذنهم إلا الخلفاء أيام في ولا ،بإذنه إلا ،وسلم عليه الله الإمام إذن بغير يجز فلم ،الحيف استيفائه."

Энди, агар рахбарият Абдуллох ибни Жахшга ўхшаган кишиларни ёки мадина яхудийларини муртад бўлишларини ва мунофиқларни,секулярзадаларни – албатта уларни мунофиқ эканликлари аллох таоло тарафидан равшан қилинган- куфр сўзларини баробарида сабр қилиниши ва хеч нарса қилмаслик керак деса, мана бу холатда, жамиятдаги хар бир шахс учун хам шу хукм тегишли бўлади; аммо агар бошқа мархалада амрни шартларини таъйин қилиш билан хақорат қилувчиларни терор қилишга ва хос,мушаххас муртадларни ўлдиришга амр қилинса, хар бир мусулмон учун мана бу хукмга қулоқ солиш,итоат қилиш, хадни ижро қилиш вожиб бўлади. Шу сабабли кўриб турганимиздек, мана бу худудларни ижро қилиш учун якка ва жамланган суратда мусобақа қўйилади. Хар икки холатда хам,жамиятдаги исломий рахбарият аслни ва ташхисни таъйин қилади.

Хар қандай холатда, замон ва маконни ташхис бериш ва муртадни хукмини қандай ижро қилиш исломий хукуматни ва мусулмонлар амирини зиммасидаги ишдур. Бу хақида шунчалик таъкид қилинишига сабаб, унинг ахамияти бўлади, жуда кўп дўстлар мана бундай калималарни, бундай ахкомларни ва бундай

ўринларни кўрмасликка олишади, афсуски бепарволик қилишади ва буни натижасида катта хатоларга йўл қўйишади, ўзларига ва исломий харакатга жуда кўп зарба уришади.

Мана бу борада исломий жамиятнинг рахбарияти мухайё қилган намуналарга ишора қилиб ўтсак яхши бўларди, исломий хукуматни рахбарияти берган ихтиёр ва қудрат сабабли, мусулмонлар хар қандай шароитда таъйин қилинган шартлар бўйича, мушаххас ва таъйин қилинган ўринларда шахсий суратда баъзи жиноятчилар ва муртадларни устида худудларни ижро қилишга қодир бўлишган, мисол:

-Қулни ва канизни сохиби яъни эгасини ўзи якка холатда хукмни ижро қила олади. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки:

أَيْمَانُكُمْ مَامَلَكَتْ أَقِيمُواالْحُدُودَعَلَى.

яъни, шаръий худудларни ўзингизни қулларингиз,канизларингиз устида ижро қилинглар. У киши яна мархамат қиладиларки:

فَلْيَجْلِدْهَا أَحَدِكُمْ أَمَةُ زَنَتْ إِذَا.

Хозирги пайтда бундай холатлар мусулмонлар яшайдиган диёрларда мавжуд эмас, албатта секуляристларнинг хокимияти остидаги диёрларда турли-хил шаклларда масалан жинсий ишчилар ва бошқалар кўринишида давом этаяпти, бу ходиса дахшатли шаклда яъни ўрта асрлардан ё қадимги замонлардан кўра хам баттарроқ холатда ўзини хаётини давом эттиряпти. Хар қандай холатда хам, мана бу бир намуна бўлиб шахс хукмни ижро қила олади, дин ва шариат хам унга рухсат берган.

-Мусулмонлар билан бирга сулх ва келишув паймони тузган кишилар, бундай кишилар росулуллох саллоху алайхи васалламни хақорат қилади ё аллохни хақорат қилади, бундай кимсаларни ўлдириш жанг қилаётган кофирни ўлдиришга ўхшайди, исломий хукумат бундай нарсани эълон қилган ва унга керакли таълимни берган. Мана бу холатда, бундай кимсани ўлдириш хар бир мусулмонга вожиб бўлади ва уни ўлдиришни мушкили йўқ. Бунга далил хам Абдуллох ибни Умар розиаллоху анхуни сўзи бўлиб, у кишига айтишадики: фалончи рохиб росулуллох саллаллоху алайхи

васалламни хақорат қилди, шунда у киши айтадики: агар мен уни таниганимда ўлдирардим. Сўнгра мана бу рохибни у кишини олдига олиб келишади ва Абдуллох ибин Умар розиаллоху анху қиличини қинидан чиқаради, аммо рохиб бу ишни инкор қилади ва шундан сўнг уни қўйиб юборилади.

-Абдуллох ибни Умар розиаллоху анхуни мисолига ўхшаган ходисалар росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асрларида жуда кўп учраган, унга мисол росулуллох саллаллоху алайхи васалламни хукмларига рози бўлмаган мусулмон шахс бўлиб, Умар розиаллоху анху уни бўйнини узиб ташлаган эди, қуръон хам у киши қилган ишни тасдиқлайди. Шунингдек росулуллох саллаллоху алайхи васалламни хақорат қилган марвонни қизини хам Умайр ибни Адий ўлдиради ва росулуллох саллаллоху алайхи васаллам томонидан унга "аллох ва росулуни химоячиси" деган лақаб берилади.

-Жундуб ибни Ғомидий Валид розиаллоху анхуни хамрохлигида Усмон розиаллоху анхуни замонида бир сехргарни ўлдиришади.

-Уммул мўъминин Хафса розиаллоху анхо хам ўзини қўли билан сехргар аёлни ўлдиради.

-Курд миллатига мансуб мусулмон киши хам аёлини росулуллох саллаллоху алайхи васалламни хақорат қилганлиги боис ўлдиради ва росулуллох саллаллоху алайхи васаллам уни қонини хадар (бекор) кетган деб эълон қиладилар.

Мана бу ва унга ўхшаш ўринларни барчаси, ижтимоъий жиноятлар эди, исломий хукумат жамиятдаги умум одамлар бундай жиноятларни таниб олишлари учун керакли шароитни мухайё қилиш орқали, таъйинланган шартлар билан бошқа мусулмонларга қудратни ижро қилишга рухсатни берган; агар исломий хукумат мана бу қудратни мусулмонлардан олиб қўядиган бўлса ва уни фақат ўзига хослаб қўйса ва исломий хукуматни ўзи ва уни хокимияти остидаги ташкилотлардан бошқаси, исломий хукумат назарда тутган масолихларга кўра амалга оширишига рухсат бермаса, муртадларни жазолашни фақат ўзини ихтиёрида қолдирса ва баъзи бир масолихларга кўра жиноятчи муртадни жазолашни ўзи амалга оширса ва бу рухсатни хеч кимга

бермаса ва олдин тақсимлаган қудратини қайтариб олса; мана бу холатда якка холатда иш олиб боришга ва рахбариятни, исломий хокимиятни дастурига қаршилик қилишга хеч кимни хаққи йўқ. Мана бу хам жуда кўп дўстларимиз эътибор бермайдиган асосий нуқталардан бири хисобланади.

Хозирга даврда хукумат қонунлари ва системаси яна кенгайган,ривожланган ва бесобиқа тартибга,ташкиллаштиришга эга бўлган пайтда, мана бу борада яна хам кўпроқ эътибор берилиши лозим, исломий жамиятдаги қонун жамиятдаги шахсларни устида хад ва худудларни қандай таъриф қилган бўлса, ўша холича амал қилиниши керак. Чунки агар мусулмонлар исломий хукумат таъйин қилган шаръий худудлардан четга чиқадиган бўлса, буни ўзи жиноят қилиш хисобланади.

Мана бу қоида исломий хукуматлари ва исломий хукумат рахбари мавжуд бўлган диёрларга тегишли, аммо исломий хукумат шўро шаклида ё хатто исломий мазхабларни бирига кўра ва хатто ундан хам кўра пастроқ мартабада изтирорий холатда хам мавжуд бўлмаса ва мусулмонлар бундай давлат ва рахбариятдан махрум бўлишса, зарурат хукмига кўра ва ишнинг масолихлари ва мафосидларини хисобга олган холда, шариатгаро шахс ва жамоатлар доиравий суратда мана бу бўшлиқни тўлдиришади. Токи даражама-даража мана шу йўл махсусан вахдат йўли орқали яна қайтадан исломий хукуматни қудратини қўлга киритишади, чунки у яхшиликларни манбаъси бўлиб дунёда хеч қайси абзор унга баробар кела олмайди ва келмаган хам.

Муртадларни таниб олиш ва улар билан муомала қилиш равиши ва муртадлар жибхаси дарси бўйича саволларга жавоб бериш.

Мана бу борада дўстлар савол беришган, дўстларимизни саволларидан бири шуки, муртадлар борасида шунчалик махкам ушлашни,қаттиққўлликни сабаби нима?

Қисқа суратда шуни айтса бўладики, мана бундай ижтимоъий гунохни олдини олиш учун мусулмонларнинг кўрсатган мана бу муносабатлари, шахснинг ўзини сўзлари ва амалларини самарасидур,мусулмонлар томонидан уларга мажбурлаб юклатилган нарса ёки уларга нисбатан қилинган зулм эмас, балки ўзларини амалларини натижасидур. Албатта, аллохнинг мана бу дастурини ижро қилишни остида инкор қилиб бўлмайдиган хикматлар ва очиқ,ошкор хабарлар мавжуд бўлиб, уларни инкор қилиб бўлмайди. Бу ерда мусулмонларни ўзлари учун хам хабарлар бор ва хам исломга киришни қасд қилган ғайри мусулмонлар учун хам хабарлар мавжуд. Мана бу қонунни ижро қилишни самараларидан бири шуки:

-Жамиятнинг асосий қонунларини жойгохидан ўрин олган аллохни шариатидаги қонунларни ва уни ўрнини мухофизат қилинади ва мусулмонларнинг жамиятидаги асосий қонунларни писанд қилмасликларига ва тўполонлар вужудга келишига рухсат берилмайди.

-Жамиятнинг иймоний амниятига зарба уриш ва тартибсизликларни келтириб чиқариш бўйича душман амалга ошираётган рухий жангларни бостирилади; олдин хам бу борада сухбатлашган эдик, жиноятчиларни жазолашдаги рухий таъсир умум мусулмонлар учун соғлом фазони вужудга келтиради. Жамиятнинг иймоний амнияти жуда мухим нарса бўлиб, мана бу тартибсизликлар ва рухий жанглар жамиятнинг шундай иймоний амниятига зарба уришни истайди, бу албатта бостирилиши лозим.

-Иртидод хукмини оғирлиги, иртидодни таблиғ қилиш ва ривожлантириш йўлларини ёпади, худди қотиллик,ўғрилик ва бошқа хукмларни оғирлиги мана бу жиноятлар томон йўлни ёпганига ўхшайди.

Мусулмонларнинг иймони ва ақидавий, рухий саломатлигини мухофизат қилишлик ва жамиятнинг иймоний рухияси, ақидавий саломатлиги мусулмонлар учун қанчалик ахамиятга эга эканлигини ёки қанчалик мухим эканини кўрсатиб берилади.

Шахс мусулмонларнинг ақидаларида ва иймонида сустликни, тебранишни, иккиланишни, шак ва шубхани вужудга келтириш учун маълум ишларни қилишга қасд қилган пайтида,дархақиқат мусулмонларнинг аслий мавжудиятини пояларини ва исломий хукуматни,тузумни пояларини тебратишга қарор қилибди. Муртадларнинг мана бу ишлари жамиятни иймоний рухиясини заифлашишига ва унга зарба урилишига боис бўлади ва қонундан безор бўлиб қочилишига ва мусулмонларни иродаси,иймони заифлашишига олиб келади.

Жамиятдаги шахсларни хаққи бор ва улар буни ўзларини хақлари деб билишадики, жамиятдаги умумий фазо ва мухит соғлом,табранишларсиз, амниятли бўлиши лозим, улар мана шундай амниятни ва саломатликни панохида ўзларини ва фарзандларини, хамда келажак наслни хотиржамлик билан парвариш қилишади. Жамиятнинг иймоний рухиясини сақлашлик, жамиятдаги шахсларни мухофизат қилишни асоси ва пояси хисобланади. Бундан ташқари аллохни шариатидаги қонунларнинг душманлари олиб бораётган иссиқ ва юмшоқ жангларга қарши курашиш учун энг кучли нарса саналади. Демак, хам жамиятни иймоний рухиясини сақланади ва хам аллохнинг шариатидаги қонунларни душманлари олиб бораётган юмшоқ,иссиқ жангларга қарши кураш учун бир абзор хисобланади.

Иймонини қўлдан бой берган миллат,ўзини диёрига душман кириб келмасдан туриб мағлуб бўлади. Сизларга арз қилинган мана бу матлаб тарихнинг мохияти, хулосаси ва хақиқати бўлиб уни инкор қилиб бўлмайди. Иймонини қўлдан бой берган хар қандай миллат, душман уни диёрига кириб келмасдан туриб мағлуб бўлган саналади; аммо агар иймонини қўлдан бой бермаган бўлса, харгиз мағлуб бўлмайди ва нихоят агарчи асрлар чўзилган тақдирда хам душманни мағлубиятга учратади. Демак, жамиятни иймони рухиясини сақлаб қолишлик ва шундай даромадни,қудратни мухофизат қилишлик жамиятдаги шахсларни, хамда келажак наслни хаққи бўлиб, хозирги даврдаги насл хам бундай иймоний рухиятни мухофизат қилиши керак ва бундай даромадга,қудратга зарба урмоқчи бўлаётган кимсаларга нисбатан ўзини муносабатини билдириши лозим. Мана бу хад ва

хукмни ижро қилишлик душман ўзининг мақсадлари йўлида боши берк кўчага кириб қолишига сабаб бўлади.

Женевадаги хуқуқ бўйича олий ўқув юртини устози бўлмиш Морсел бвозор айтадики: исломнинг муртад борасида қаттиққўллик қилишини иллати балким қуйидагича бўлиши мумкин, исломий жамиятларнинг хукумат тизимида ва идора системасида худога иймон келтиришлик нафақат қалб ва эътиқод масаласидир,балки умматнинг вахдати ва исломий хукумат асосларининг бир қисми хам хисобланади. Шу даражадаки, агар у мавжуд бўлмайдиган бўлса, исломий жамиятнинг мустахкамлиги ва чидамлилиги нобуд бўлади ва бу тоқат қилиб бўлмайдиган қатл, фитна ва фасодга ўхшайди.

Мана бу холатда, дўст ва душманга очиқ,равшан бўлган нарса шуки, мусулмонларни иймонини ва ақидавий саломатлигини мухофизат қилишлик, мусулмонларнинг қудрат манбаъларини мухофизат қилишдан ва исломий хукуматни мухофизат қилишдан ва убухатни, мусулмонларнинг дунёвий қудратини қулашини олдини олишдан иборатдир. Мана бу нарса жуда мухим, бу дўст ва душманга ошкор бўлган нарса. Агар мусулмонларнинг бундай иймони ва ақидавий саломатлигини мухофизат қилинса, дархақиқат мусулмонларнинг қудрат манбаъсини мухофизат қилинган бўлади; бу хақиқатда исломий хукуматни мухофизат қилиш демакдир; бу эса мусулмонларнинг дунёвий қудратини мухофизат қилиш ва мусулмонларнинг дунёвий убухатини, қудратини нобуд бўлишини олдини олишдан ва жамиятдаги “атъамахум мин жуъ ва аманахум бир ховф”ни мухофизат қилишдан иборат.

Мана бу исломга киришларидан олдин ғайри мусулмонлар учун бир огохлатириш бўлиб, улар исломга киришдан илгари керакли тахқиқотларни амалга оширишлари ва кўркўрона танлов қилмасликлари лозим. Улар исломга киришлик мажбурий эмаслигини тушунишлари керак,

" الْغَيِّ مِنَ الرُّشْدُ تَبَيَّنَ قَدْ الدِّينِ فِي إِكْرَاهَ لَا "

аммо унга кирдингми, энди уни қонунларига тобеъ бўлишинг керак ва мен хар вақт кўнглим хохласа кираман ва кўнглим нимани

хохласа ўшани қиламан,истасам чиқиб кетаман, нимани истасам шуни қиламан, дея олмайсан.

Хар қандай хизбга хатто фанга, хунарга, сохага, машғулотга ёки хар қандай дунёвий ишга кирган пайтингда ўша кирган жойингни қонунларига,усулларига тобеъ бўлишинг лозим. Ислом хам шунга ўхшаш ўзига хос қонунларга эга, уларга риоя қилиниши керак бўлади. муртадни жазоланиши хам ғайри мусулмонларни янада эътиборли бўлишларига ва исломга янада кўпроқ диққат қилишларига сабаб бўлади.

Ислом ахли китобни ё шибхи ахли китобни ё секуляр мушрикларнинг золим хокимлари ва фосид уламоларидан иборат тўсиқни куч ва қудрат билан олиб ташлади, инсонларни уларнинг асирлигидан озод қилди ва секуляр мушриклардан бошқа хеч кимга ислом ё ўлимни танлаш бўйича ихтиёр бермади, ақида бўйича хар қандай мажбурлашни манъ қилган, ўзи эга бўлган ақидавий қудрати ва истидлолига кўра хаммани ўзаро сўзлашувга даъват қилади, у сўзлашувдан қўрқмайди,хатто бу йўлда ўзига рақиб бўлишга чақиради, яъни далил ва хужжатга эга бўлган киши, агар рост айтаётган бўлса далилини олиб келсин,дейди.

" قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ(بقره/111، انبياء/24، نحل/64/)،

Айтинг: агар рост айтаётган бўлсангизлар ўзингизни далилингизни олиб келинглар.

Мана бундан сўнг тоғутга куфр келтириш ва аллохга иймон келтириш билан турли-хил сўзларни эшитаётган ўша дастадаги бандаларига башорат бериб айтадики, тоғутга куфр келтириш ва аллохга иймон келтириш билан шундай химояга эга бўлишлари керак, улар бу борада турли-хил сўзларни эшитишади, лекин уларни орасидан энг яхшисини танлаб олишлари лозим:

الْقَوْلَ يَسْتَمِعُونَ الَّذينَ *عِبَادِ فَبَشِّرْ الْبُشْرَى لَهُمُ اللَّهِ إِلىَ وَأَنَابُواْ يَعْبُدُوهَا أَن الطَّغُوتَ اجْتَنَبُواْ وَالَّذِينَ الْأَلْبابِ أُولُوا هُمْ أُولئِکَ وَ اللَّهُ هَداهُمُ الَّذينَ أُولئِکَ أَحْسَنَهُ فَيَتَّبِعُونَ «زمر 17-18/)،

Шайтондан- унга ибодат қилишдан йироқ бўлган ва аллохга (яъни ёлғиз аллохга ибодат қилишга) қайтган зотлар учун (жаннат) хушхабари бўлсин! Бас (эй Мухаммад), менинг бандаларимга – сўзга қулоқ тутиб, унинг энг гўзалига (яъни нажотга элтгувчи

рост сўзга) эргашадиган зотларга хушхабар беринг! Ана ўшалар аллох хидоят қилган зотлардир. Ва ана ўшаларгина ақл эгаларидир.

.أَحْسَنَهُ فَيَتَّبِعُونَ الْقَوْلَ يَسْتَمِعُونَ الَّذِينَ

Жумласи эса мусулмонларга тегишли бўлиб улар бутунлай мусулмондурлар, улар шўрода ўзларини ўрталарига ташланган сўзларни энг яхшисини танлаб олишади.

Хар қандай холатда хам, аллох инсонни динни қабул қилиш бўйича огохона тахқиқ қилишга ва далилсиз,кўркўрона тақлид қилишдан пархез қилишга чақиради. Уларни мубхам бўлмаган холда, мураккабликларсиз очиқ-ошкор суратда ислом динини қабул қилишга даъват қилади, хатто агар исломни қаршисида далил ва хужжатга эга бўлишса хам, уни очиқ-ойдин баён қилишни ва шаффоф,аниқ жавобни хам олишни талаб қилади.

Шу сабабли хам, ислом бир кишини ўзига эргашувчи сифатида қабул қилишдан олдин, уни кўзини ва қулоғини яхшилаб очиши борасида огохлантиради ва ўзи қабул қилаётган дин, хамда тобеъ бўлишни хохлаётган қонунлар борасида озод холда фикр қилишга ва қилаётган ишини ва бераётган ахдини оқибати хақида фикрлашга чақиради; шахс агар ўзини уни қонунларига мувофиқлаштира олса унга кирсин; ва агар ўзини уни қонунларига мувофиқлаштира олмайдиган бўлса, бу дин хақида янада кўпроқ излансин,тахқиқ қилиб текширсин. Қуръони мажид росулуллох саллаллоху алайхи васалламга дастур берадики:

«لايَعْلَمُونَ قَوْمٌ بِأَنَّهُمْ ذَلِكَ مَأْمَنَهُ أَبْلِغْهُ ثُمَّ اللهِ كَلاَمَ يَسْمَعَ حَتَّى فَأَجِرْهُ اسْتَجَارَكَ الْمُشْرِكِينَ مِّنَ أَحَدٌ وَإِنْ)توبه/6/،(

(Эй Мухаммад), агар мушриклардан биронтаси сиздан химоя сўраса, бас, уни химоя қилинг, токи у аллохнинг каломини эшитсиню сўнг уни ўзи учун тинч бўлган жойга етказиб қўйинг. Бу (хукм) уларнинг билмайдиган қавм бўлганликлари учундир.

Мана шу фармонни кетидан Сафвон исмли шахс росулуллох саллаллоху алайхи васалламни хузурларига келиб у кишидан икки ой мухлат беришни сўрайди, у бу муддатда ислом хақида тахқиқ қилмоқчи ва агар уни ростлиги маълум бўлса мусулмон бўлишни

қасд қилади. Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам мархамат қиладиларки: мен сенга икки ойни ўрнига тўрт ой мухлат ва омонлик бераман.

Ха, аллох таоло ўзи бандаларига юборган қонунларни,дастурларни кўзларини,қулоқларини очиб яхшилаб текширишни ва диннинг қудратли далилларини диққат билан ўрганишни бандаларидан талаб қилади, унга кириш бўйича мажбур қилинмайди.

«الدِّينِ فِي إِكْرَاهَ لَا»،

Унга киришга мажбур қилинмайди. Фалончи манзилга ё фалончи бинога кириш хам мажбурий эмас, эшикни очиб унга кирма, аммо агар унга кирганингдан сўнг уни қонунларига эргашишинг керак бўлади. Тахдидлар ва охиратдаги вахимали оқибатларни таъсирида шахс ислом қабул қилмаслиги мумкин, аммо агар мусулмон бўлган бўлса, энди орқага қайта олмайди, албатта уни қонунларига тобеъ бўлиши керак.

Мана бу холатда унга кириш борасида диққат билан эътибор бериши лозим, мана бу дин тантанали маросим эмас, хеч ким уни ўйин қила олмайди ва аллохни шариатидаги қонунларни, аллохни динини ўйин қилган кимса ўзини хам масхара ва хақорат қилган бўлади.

Аллох таоло мана бу дунёда ахли китобни ва шибхи ахли китобни кофирларини хаммасига мана бу янги шариатни қабул қилиш ва қилмаслик бўйича озодлик берган, улар бу динни қабул қилмаган холларида хам мусулмонлар билан тинчлик асосида яшаш хуқуқига эга бўлишади, аммо мушрик ва секулярист бўлишни инсонни шаънидаги иш деб хисобламайди, уларни дунёда хам охиратда хам харгиз кечирмайди. Дунёда секуляристларга, мушрикларга ислом билан ўлимни ўртасидан бирортасини танлаш ихтиёрини беради ва қиёматда эса уларга энг баттар азобларни назарга олган, бу хақида мушрикларни ва секуляристларни таниб олиш дарсида ишора қилганмиз.

Чунки асосан аллох хохлаган нарсасини кечиради, аммо ширкни кечирмайди.

(«عَظِيمًا إِثْمًا افْتَرَى فَقَدِ بِاللَّهِ يُشْرِكْ وَمَنْ يَشَاءُ لِمَنْ ذَلِكَ دُونَ مَا وَيَغْفِرُ بِهِ يُشْرَكَ أَنْ يَغْفِرُ لَا اللَّهَ إِنَّ
نساء/48،)

Албатта аллох ўзига (бирон нарсанинг) шерик қилинишини кечирмас. Шундан бошқа гунохларни ўзи хохлаган бандалари учун кечирур. Ким аллохга (бирор кимса ё нарсани) шерик келтирса, бас,у буюк гунохни тўқиб чиқарибди.

Мана бу огохона ва танлаб олинадиган даъватни ёнида ислом иртидод аҳкомларини баён қилиш билан бирга огохлантирадики, исломни хаққониятини яхши таниб олганингиздан ва мусулмон бўлганингиздан сўнг, энди ортга қайта олмайсизлар. Бундай қаттиққўллик, одамлар динни содда ва тантанали маросимга ўхшаган иш деб хисобламасликларига ва уни танлаётган пайтларида диққат қилишларига боис бўлади.

Мана бу холатда, иртидодни жазолаш озодликдан самарали фойдаланиш учун бўлиб, бу ахли китобни ё шибхи ахли китобни кофирлари учун озодликни йўқотиш эмас,балки озодликдан шойиста холатда фойдаланиш йўлида соғлом фазони ижод қилиш учун керак бўлади.

Мана бу хукмни ижро қилиш,мусулмонлар ва исломга киришни истаган шахсларга нисбатан ана ўшанча манфаъат келтиришидан ташқари, муртад шахсни ўзи учун хам фойдадан холи эмас. Шубхасиз, муртадни умри ўткани сари мусулмонлар учун моддий жихатдан хам фасодларни вужудга келтиради ва хатто шахсларни гумрох бўлишларига сабаб бўлади. Мана бундай холатда, бу бечоранинг умри лахзама- лахза ўтгани сари қиёматда янада кўпроқ азоб,қийноқга сазовор бўлади ва жаханнамни янада пастроқ даракотларидан жой олади.

Очиқ- ойдин кўриниб турганидек, зохирда исломий кўринишга эга бўлган ва мунофиқлар,секулярзадалар тўдасидан бўлган,хамда мана бундай изтиробга,дилхираликларга, фасодга тўла хаёт кечирган мана бу бечора инсон, энди фасодни янада баттарроғига тушганлиги боис хам ўзи учун ёмон вазиятни вужудга келтирган ва хам мусулмонларни жамияти учун, хатто ислом доирасига киришни хохлаётган ғайри мусулмонлар учун хам тўсиқ бўлаётган ва уларнинг ислом келтиришлари йўлида монеълик

қилаётган бўлишлари мумкин. Бу нарса уларнинг қиёматдаги мушкилотларини янада кўпайтиради.

Мана бу хукмни ижро қилиниши мунофиқ ва секулярзадаларни барчаси учун хабар,эслатма бўлади, касалликларини дармон қилиниши уларнинг ўзлари учун хам яхшироқ, натижада бу касаллик уларни айтиб ўтилган шум оқибатга дучор қилмайди ва уларни ўзларининг тақдирлари хам аччиқ,оғриқли холда тугамайди.

Мана бу изохларни айтиб ўтишни лозим топдим,чунки дўстлар мана бу заминада шубхаларни ўртага ташлаётган ва саволларни тўғридан- тўғри ёки ғайри мустақим равишда бераётган эдилар, шу сабабли хам мана бу изохларни ироя беришни лозим топдим. Хўп, энди хурматли дўстларимизни, опа-сингилларимизни,бародарларимизни саволларига етиб келдик:

-Ассаламу алайкум ва рохматуллохи ва барокатух, сиз уларни хавориж деб номлаган кишилар ўзларини ақидаларида бошқаларга қараганда кўпроқ ихлосга эга инсонлар бўлиб, улар динни иззати ва мазлумларга ёрдам бериш учун кўтарилиб чиқишган. Нима учун сиз уларни вахдатга даъват қилмайсиз? Нима учун уларни нисбатан бу даражада қаттиққўллик қиласиз?

Эхтимолан сиз хурматли дўстимиз бизни матлабимизни ўқигансиз ва биз қайси дастани ва кимларни хаворижни жумласидан деганимизни яхши биласиз. Олдин мана бу заминада муфассал сухбат қилганмиз ёки ёзганмиз. Биз саййидимиз Али розиаллоху анхуга ва ибни Аббос розиаллоху анхуга, аллохни шариатидаги қонунларга эргашган холда, харгиз даъват эшикларини ёпмаганмиз ва ёпмаймиз хам. Даъват хар қандай холатда, жангдан муқаддам қўйилган ва қўйилади, бу қаршимиздаги тараф жангни бизларга мажбурлаб юклаб қўядиган мусулмон бўладими ёки кофир бўладими фарқи йўқ. Агар мусулмон бўладиган бўлса даъват афзалроқ хисобланади.

Аммо мувозанатсиз,мезонсиз инсонлар яъни мувозанатсиз, мезонсиз мусулмонлар иртидод жинояти билан муттахам қилинган мусулмон шахсни тўртлалик мархаладан ва шаръий филтердан ўтказмасдан туриб уни такфир қилишади, аслида эса

мана бу шахс ошкор холда ошкор кофирларнинг тўдасига жойлашган эмас, бундан ташқари уни шаръий филтерлардан ўтказишмаганлиги сабабли ошкор кофирларни тўдасидан деб хисобланмайди, уларни ўзбошимчалик билан маст инсонларга ўхшаб такфир қилишади, мана бундай такфирий ғуллотлар бутун ислом тарихи давомида то хозирги давргача аллохни динига хам иззат беришган эмас ёки аллохнинг мазлум бандаларини хам дифоъ қилишган эмас. Мана бу уларнинг ўтган тарихдаги ва хозирги замондаги холатлари.

Агар бу борада бирорта намуна келтира олсангиз бизга ёрдам берган бўласиз, жазакумуллоху хойрон, аммо бундай намунани ўзи йўқ. бу ердаги асосий мушкил хам шуки, улар ўзларини тушунчаларини мутлақ вахийга ўхшаб махкам ушлаб олишган ва ўзларининг мана бу ижтиходларида, тушунчаларида,таъвилларида озгина бўлса хам шубхаланишмайди. Шунинг учун хам, харгиз шўроларда иштирок этишни ва мусулмонларни шўросини, мусулмонларни ижмоъсини раъйига тобеъ бўлишга хам хозир бўлишмайди, агар хам иштирок этишса вақтинчалик иштирок этишади ва тезда шохаларга бўлиниб олишади. Бу нарсани бизлар бир неча марта кўрдик.

Улар ўзларини ва ўзларини раъйларини ,ўзларини ижтиходларини, таъвилотларини худди хақни ўзидек деб билишади ва бу борада нихоятда ишончлари комил, ўзларидан бошқаларни эса ботил деб хисоблашади. Бир тасаввур қилиб кўринглар, Абу Айюб ансорий розиаллоху анху шундай кишилардан бирини жаханнам оловидан қўрқитган пайтида айтадики: эй биродар жаханнам оловидан қўрққин. Аммо мана бу мувозанатсиз мусулмон биродар хурматли сахобани сўзига жавоб бериб айтадики:" кўрасан бизларни қайси биримиз бунга муносиб эканимизни!" яъни бизларни қайси биримиз жаханнамни оловига шойиста эканимизни,демоқчи. Яъни улар мана бу сахобаларни ёки унга ўхшаган бошқа сахобаларни, Али ибни Аби Толиб розиаллоху анхуни жаханнамда эканликларини ўзларини эса жаннатга киришларига шак қилишмайди. Бўлиб хам уларни орасида бирорта сахоба топилмасди. Аммо барибир ахли ислом ва мусулмонлар уларни ўзларидан деб хисоблашарди, агарчи

улар бизларни ўзларидан деб хисоблашмаса хам, биз хам уларни ўзимизни жумламиздан деб биламиз.

Абу Умома розиаллоху анху уларнинг ўлдирилган жасадларини кўрган пайтида,кўзларидан ёш оқиб йиғлади, шунда у кишидан нима учун йиғлаяпсиз?- деб сўрашди. У киши уларга ачинганимдан деб жавоб бердилар; чунки улар ахли ислом бўлишган эди. Қаранглар, мана бу бизларнинг уларни ўлимидан сўнг хам уларга нисбатан муносабатимиз бўлади, бу нарсани яъни уларга нисбатан қандай муомала қилишни жуда кўп биродарларимиз унутиб юборишган. Улар хаёт бўлган пайтларида ёки ўлимларидан сўнг хам, уларга нисбатан шундай муносабатда бўлишадики, гўёки яхудларни, секуляристларни, насороларни ва бошқа ошкор кофирларни хаддидаги кишига баробар қилишади ва уларга нисбатан кина,нафрат билан қарашади ва улар билан шу тарзда сухбатлашишади ва хатто уларга қарши жанг қилишади. Йўқ, хар қандай холатда хам улар бизларнинг биродарларимиз бўлади, бизлар мана бу биродарларимизни ислох бўлишларини, сахих ва тўғри йўлга қайтишларини орзу қиламиз.

-Ассаламу алайкум, мажхулил холни дорул куфрдаги хукми нима ва ундаги тахарий қайси маънода келган?

Мажхулил хол яъни тарафни мусулмон ё кофир эканини билмаслигимиздур. Уни холати бизларга мажхул ва маълум эмас. Мажхулил холни хукми уларни ўртасида яшаётган аксариятга ,диёрга тобеъ бўлади, магарамки буни акси собит бўлса бундай бўлмайди. Яъни бир киши минтақага,диёрга тобеъ бўлса, бошқаси эса уларни орасида яшаётган аксариятга тобеъ бўлади, магарамки буни акси собит бўлса бундай бўлмайди. Бизлар уни зохирига қараб хукм қиламиз, уни ботини бизларга боғлиқ эмас. Масалан бизларга фалончи бош кийимнинг мусулмонларга тегишли экани равшан ва мушаххас бўлган. Энди, хитой дорул куфрининг бир миллиярдлик жамиятини орасида бир кишини мана бу бош кийимда юрганини кўриб уни мусулмон деймиз,нима учун? Чунки мусулмонларни фалон одатига ё аломатига эга. Бизни мана шу шубхамиз мана бу шахсга мусулмон бўлиш хукмини беришимизга боис бўлади, магарамки буни акси собит бўлса, агар керак бўлса кейинги ўриндаги текширувларни бошлаймиз.

Масалан эхтиёж пайдо бўлса ёки у билан муомала қилишни хохласак. Чунки мана бу танишиш бизларни бошқалар билан ўзаро алоқаларимизни тартибга келтиради. Мажхулил хол бизларнинг бошқалар билан бирга ўзаро алоқаларимизни тартибга келтириш учун лозим бўлади:

" يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَىٰ إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا ".

Энди тахарий хам яъни хақиқатни кетидан изланишдур, яъни тахқиқ,ишонч ва шакдан,гумондан узоқда туриб тўғри йўлни пайдо қиласан. Яъни хақиқатни кетидан излайсан, гўёки ўзингни қулоқларинг билан эшитасан ва кўзларинг билан кўрасан ва қалбинг билан уни дарк қиласан ва хеч кимга тақлид қилмайсан ва бошқаларни қулоғи, кўзи,қалби билан тахқиқотингни,изланишингни, бахсингни амалга оширмайсан ва қўлга киритган нарсангни устида шак ва гумондан ташқари холатда ишончинг комил бўлади.

Мана бу холатда, бизларни дарсимизга боғлиқ бўлган нарсага чегараланамиз,чунки аслида уни ўзи жуда хам кенг- кўламли нарса, шуни айта оламизки, ишонч даражасига етиб бормагунимизча ва комил хотиржамлик даражасига етмагунимизча хеч кимни исломдан чиқармаймиз; балки хар қандай кичкина шак, шубха билан шахсни мусулмон эканини дифоъ қиламиз ва уни мусулмон экани борасида овоз берамиз.

-Райён нима? Сиз шиъаларни рофизийлардан жудо қиласиз, уларни ўртасида нима фарқ бор? Аслан сиз рофизий нима эканини биласизми?

Қуръонни кўз қараши билан манбаъларга диққат қаратган киши учун бу жараён жуда хам осон, шахс нихоятда рохат шиъа лафзи билан рофизийни лафзини ўртасидаги очиқ фарқни тушуниб етади. Шиъа тарихий бир харакат бўлиб жуда кўп фирқаларга ўзидан жой берган, рофизий эса хар қандай динда,мазхабда,табақада, хизб, хукумат ва жамиятда топилиши мумкин бўлган бир сифатдир. Мана бу нарса ўтган асрлардаги адаб ахли учун хам оддий бир нарса хисобланган:

Отхонадан рози бўлган шу ерга мансуб

Рофизий фақат буйруқ асосида келсин

Гар нафс туфайли отхонадан чиқиб кетса,

Бошқа одамларнинг отхонасида сарсон бўлади.

Мана бу шеърни бир намунаси ё бунга ўхшаган шеърлар жуда кўп. Шиъа мухаддисларни китобларида бир харакат бўлиб, улар ўзларини Алига эргашувчилар деб хисоблашган ва уларнинг бошқа мухолиф гурухлар билан келишмовчиликлари фақат хукуматни идора қилишдаги сиёсатларга боғлиқ бўлган, бошқалар билан бирга хеч қандай ақидавий ё фиқхий ихтилофларга эга бўлишган эмас. Чунки умуман фиқхий мазхаблар у даврда вужудга келмаган эди. Шунинг учун хам жуда катта миқёсдаги мусулмонларнинг тоифасини қамраб олган эди, мана бу мусулмонлар умавийларнинг хукумат сиёсатларига мухолиф бўлган кишилар бўлиб, улар мана бу хукуматлар билан хар қандай хамкорлик қилишдан ўзларини тортишган, бундай тузумларга яқинлашмасликка харакат қилишган ва улар хукуматни исломий равишга қайтаришга харакат қилган хар қандай харакатни химоя қилишган. Шу сабабли хам хукуматни дастидан рози бўлмаган катта кишилар хам махсусан ахли илм улардан пархез қилишни узоқроқ юришни тавсия қилишган. Чунки бу хукуматлар исломий шўрога асосланган хукуматни ўрнига ўрнашиб олган золим хукумат хисобланган.

Аммо Али шиъаларидан иборат бу харакат бир ёқадан бош чиқарган эмасди, уларни бир дастаси бўлиб шиъаларни аиммаси хам улардан рози бўлишмаган, нахжул балоғада тахминан у ерда мавжуд шиъаларни барча манбаъларида аимма мана бу дастани дастидан ноумид эдилар. Чунки мана бу даста аиммаларни жуда хам нозик ўринларда ташлаб кетишган ва уларни рад қилишган, химоя қилишмаган, шунинг учун рофизий номи билан маъруф бўлишган. Яъни бу кимсалар мусулмонларнинг рахбарларини,аиммаларни рад қилишар эди.

Мана бу даста тахминан ислом рахбарларини хаммасини рад қилишган, буни Аби Бакр розиаллоху анхудан ё Умар розиаллоху

анхудан бош тортишларига алоқаси йўқ. Чунки бу калима билан Зайд ибни Али розиаллоху анхумодан олдин хам уларни номланган бўлиб, бу сўзни тарихи Зайд розиаллоху анхудан олдинги даврларга бориб тақалади. Зайд розиаллоху анху уларга қарата сизлар кетаверинглар, сизлар рофизийсизлар,деган пайтида, у кишининг бу сўзлари шунга ўхшайдики, сиз бир кишига қарата сен кетавер, сен хаворижсан ё муржиъасан ё мадхалийсан деган сўзга ўхшайди. Бу гурухлар олдин хам мавжуд бўлишган.

Мана бу рофизийлар умуман ғуллотларни ақидасига эга бўлишган. Уларни сифатилари хам аксар холатда ўша мунофиқларни ё секулярзадаларни сифатлари билан бир хил эди, олдин ўтган дарсларда бунга ишора қилганмиз. Улар ўзларининг ғолийларга хос бўлган ақидаларини мушаххас ва ошкор қилиб кўрсатишган вақтларида, шиъа аиммалари томонидан такфир қилинишган. Аиммаларни бароат ва такфир қилишлари ва шиъа аиммаларининг уларни лаънат қилганлиги тарихда очиқ-ойдин кўриниб турган нарсалардан хисобланади, хеч ким бундай ошкор кўриниб турган нарсаларни инкор қила олмайди. Абу Ханифа рохимахуллохга, Моликка, имоми Ахмад рохимахуллохга ўхшаган кишилар хам уларни ўзига хос кўринишда такфир қилишган, имоми Шофеъий эса хаттобия фирқасини гувох сифатида қабул қилмаганлар, имоми Шофеъийдан нақл қилиниб айтилишича: мен хаттобия фирқасидан бошқа исломий мазхабларга эргашган кишиларни гувохлигини рад қилмайман. Хаттобия фирқаси машхур бўлишган.

Ибни Таймия рохимахуллох хам шиъа ва ғуллотни ўртасидаги очиқ фарқни кўради,шиъа ва рофизийни хам кўради ва қирмитий ғуллотлари хақида айтадики:

" أن كثيرا من الناس لا يعلم باطن حال القرامطة إنما لأنهم يظهرون موالاة آل محمد صلى الله عليه يوافقهم الذي الباطل التشيع من شيئا اظهروا وأن يواليهم أن عليه يجب مؤمن كل أن ريب ولا وسلم الشيعة عليه"،

Жуда кўп одамлар қуромитадагиларни ботиний холидан хабардор эмаслар, чунки улар оли Мухаммадга нисбатан садоқатларини ошкор қилишади ва шубхасиз хар мўъмин учун уларга нисбатан садоқатларини очиқ-ойдин кўрсатишлари вожиб бўлади, ва агарчи

ботил ташайъюдан бир нарса ошкор бўладиган бўлса , албатта баъзи бир ўринларда улар билан шиъалар мувофиқ бўлишган .

Бу ерда очиқ кўриниб турган нарса шуки, ибни Таймия шиъани қаршисидаги ботил ташайъю хақида сухбат қиляпти,

"تشيع الشيعة عليه يوافقهم الذي الباطل التشيع"

Яъни шундай бир ботилни ошкор қилишадики, шиъалар баъзи ўринларда улар билан мувофиқдурлар, биз хам ахли байтга нисбатан садоқат қилишликда мувофиқмиз, хар жойда махсусан минхажис суннахда рофизийлар хақида сухбат қилинган пайтда, у кишини манзури ташайъюга мансуб бўлган ғуллотлар бўлган эди, у кишини асарларида бу нарса очиқ-ойдин кўриниб туради. У ерда кимларни ақидаси хақида сухбат қилганликлари ва кимларни ақидасини танқид қилганлари очиқ-равшан билинади, аммо бизларни жуда кўп дўстларимиз бу нарсага кам эътибор беришади ва хатога дучор бўлишади ва шиъа, рофизий, муртад, мушрик, яхудий, мажус, насоро сўзларидан иборат таркибий калималарни вужудга келтиришган ,хаммамиз буларни кўриб эшитиб турибмиз. Улар бошқа хамма фирқаларда мавжуд бўлиши мумкин бўлган адашишлар,булғанишлари билан бирга уларнинг аслларига қарши жанг қилишади. Адашишлар,булғанишлар бошқа фирқаларда хам бор, ўша фирқадаги адашишлар,булғанишлар билан ундаги аслларга қарши жанг билан ўзимизни машғул қилишимиз шарт эмас.

Бугунги кунда исломий коммунистлар,исломий социалистлар ва исломий секуляристлар ва шунга ўхшаш бошқа жумлаларни вужудга келтирган кимсалар, 12 имомлик шиълар ва рофизий ва мажус сўзлари билан бирга хам аралашган жумлаларни вужудга келтиришган ва буни оқибатида эса 12 имомлик шиъаларга хамла қилишга харакат қилишяпти. Бу шунга ўхшайдики, бир киши келиб мусулмон коммунистлари ибораси билан коммунистларни ақидасига ё исломни ақидасига хамла қилади ёки бўлмасам исломий секуляристлар деб номланган кишилар келиб секуляристик ақида билан исломга хамла қилади. Мана бу душманчиликни нихояти,зулм ва инсофсизлик бўлади, гохида эса уни ифлослик, пасткашлик деса хам бўлади.

Рофизий калимасига қайтамиз, имоми Табарий очиқчасига айтадики: Жаъфар ибни Мухаммад Боқир тирик эди, шунда айтишдики, Жаъфар бугун отасидан сўнг имом бўлади, у отасидан сўнг шойистароқдур, Зайд ибни Алига тобеъ бўлмаймиз ва Зайд имом эмас. Зайд хам уларни исмини рофизий деб қўяди,

«الرافضة زيد فسماهم».

Бугунги кунда уларни хаёли бўйича, уларни исмини рофизий деб қўйган киши Муғийра бўлади, чунки улар ундан жудо бўлган эдилар. Яъни имоми Табарийни айтишича, улар машхур ғолий Муғийра ибни Саъиддан жудо бўлишгани учун хам Муғийра уларни рофизий деб номлаган; демак, уларга бу исмни қўйган киши Муғийра бўлади. Яъни бу ерда бу нарсани улар шундай хаёл қилишади, чунки улар Муғийрадан жудо бўлганликлари сабаб Муғийра хам уларга бу номни қўйган. Муғийра ибни Саъид энг хатарли ғуллотлардан бўлган. Улар имоми Табарийни асрида бундай тушунчага эга бўлишган.

Ўша замондаги уларга рофизий деб ном берилаётган шиъалар эса мана бу номни уларга муғийра қўйган деб ўйлашарди. Муғийра аввал ўзини Боқир алайхиссаломни ноиби деб таништиради, сўнгра Боқир рохимахуллохни худони хаддига етказгач, ўзини пайғамбар ва у киши тарафидан одамларга юборилган имом деб таништиради. Мана бу шахс унинг мана бу куфриётларидан тавба қилиб уни рад қилган кишиларни рофизий деб номлаган. Уларга қарата сизлар рофизийсизлар,дерди, улар ибни Таймияни асригача хам муғийра уларга рофизий деган,деб ўйлашарди ; демак, уни ўзи мана бу калимани хам вужудга келтирган. Хар қандай холатда хам, хамма шуни яхши билар эдики, рофизий деб амирини, хизбини, гурухини, хукуматини танхо ташлаб кетган ва уни рад қилган кишиларга айтилади, энди бу амир яхши бўладими ё ёмонми фарқ қилмайди.

Албатта, Ёфъийни тарихида хам келтирилишича, Зайд рохимахуллох қиём қилган пайтида хам бир гурух у кишини олдига келиб айтишадики: Абу Бакр розиаллоху анхудан, Умар розиаллоху анхудан бароат қилишингни эълон қил, шунда сенга байъат берамиз. У киши бароат қилмайман дейдилар. Шунда улар бундай

бўлса биз сендан бош тортамиз ва сени рад қиламиз,дейишади. Зайд айтадики: кетаверинглар, сизлар рофизийсизлар.

الرافضة فأنتم اذهبوا.

Бошқа бир жумлада келишича, яъни сизлар Жаъфар Содиқдан бош тортган кимсалар бўласизлар, хозир мендан хам бош тортдингиз. Зайд Жаъфар Содиқ алайхиссаломни амакиси бўлган. Яъни уларга қарата айтадики, сизлар олдин Жаъфар Содиқдан хам бош тортган кимсалар бўласизлар, сизлар рофизийсизлар. Бу худди бугунги кунда бор кетавер сен мадхалийсан ёки сен ихвонуш шаётиндансан ёки сен хайз ва нифос билан машғул бўлиб қолган салафийлардан бўласан ёки мадхалий салафийларидан бўласан деганга ўхшайди.

Уламоларни аксари ахли кўфанинг Зайд ибни Али алайхиссаломни тарк қилиб бош тортишлари, мана бу номни қўйилишига сабаб бўлган,деган фикрда. Бўлиб хам мана бу нарса зайдийларнинг кўз-қараши бўйича ақидавий,тарихий хақиқатларга ёки мана бу азизларни тушунчасига тўғри келмайди. Очиқ-ойдин кўриниб турганидек, Зайд алайхиссаломни замонларида ахли кўфадан бўлган бир гурухга рофизий номи берилган, чунки Зайд рохимахуллохни ўзи хам шиъа бўлган. Энди мана булар қайси дастадан бўлишган? Абул хаттобни дастасидан эдилар. Зайд рохимахуллох уларга қарата рофизий,деган кишилар қайси дастадан бўлишган? Зайдни ўзи эса шиъалардан эди. У киши қайси дастага рофизий деб ном берган? Абул хаттобни дастасига бу ном берилган.

Хўп, энди мана бу абул хаттоб ўзи ким? Абул хаттоб ғуллотни рахбарларидан ва мунофиқлардан бири бўлиб, у аввал Жаъфар Содиқ алайхиссаломни асхобларидан эди, лекин бир муддатдан сўнг у энг мухим ва энг хатарли хисобланган ғолийлар фирқасини ташкил қилади; яъни шу даражага етадики, у ўзидан олдинги ва кейинги фирқаларни хаммасини ўзини таъсирига туширади ва жуда кўп ғуллотлар ундан сўнг то хозирги кунгача хам ўзларидаги ақидани ундан олишган. Абул хаттоб муғийра ибни саъидга эргашиб қилган энг ёмон,баттар ишларидан бири шу бўлган эдики, сахих хужжатга эга бўлган хадисларни қалбакисини вужудга келтиради ва уларни шиъаларни китобларига аимма

рохимахуллохни номи билан киргизади. Бу нихоятда хатарли иш эди. Мана бу ёлғон ривоятларни поклаш ишлари хозирда хам тамом бўлган эмас.

Шиъа аиммалари муғийрани хам абул хаттобни хам такфир қилишган, шиъа аиммаларидан бўлмиш Жавод рохимахуллох айтадики: абул хаттобга ва уни асхобларига ва у хақида лаънат айтишдан тўхтаган ё тардид қилган кимсаларга худовандни лаънати бўлсин. Эътибор беринглар, мана бу такфирий рофизийлар ва ғуллотни қаршисидаги буюк кишиларнинг муносабатларига намуна бўлади, иншааллох фирқаларни орасидаги фирқа бахсида кўпроқ,батафсилроқ бу хақида сухбат қиламиз.

Хар қандай холатда хам, Жаъфар Содиқ алайхиссалом 114 йилда отасини ўрнини эгаллайди ва имом бўлади, Зайд ибни Али рохимахуллох хам 120 қамарий йилда инқилоб нияти билан бани умайяни тузумига қарши кўфага кириб келади ва 121 йилни сафарида инқилобини бошлайди. Бундай холатда, Жаъфар Содиқ рохимахуллохни имомати билан Зайд рохимахуллохни қиёмини ўртасида 6-7 йил фарқ бўлган,тўғрими? Мана бу даврда абул хаттобни гурухини бўйнида кимни байъати бўлган? Нима учун улар Жаъфар Содиқ рохимахуллохга байъат беришмаган ёки бўлмасам улар байъат беришган ва сўнг байъатларини бузиб у кишидан бош тортишганми? Ха, улар олдин Жаъфар Содиқ рохимахуллохдан бош тортишади ва рофизийлик жиноятига дучор бўлишади; шу сабабли хам Зайд уларга қарата айтадики: кетаверинглар сизлар ўша рофизийлар бўласизлар. Бу худди олдин ўтмишда собиқаси бўлган ва хозирда эса уни хар қандай бахона билан такрорлаётган кимсаларга айтиладиган сўз бўлиб, сиз унга қарата: э бор-э сен ўша фалончилардан бўласанда,деб унга ўтмишини эслатасиз.

Имоми Хусайнни замонидаги кўфа ахлининг рахбарни, бошқа аиммаларни танхо қолдириш, тарк қилиш, ундан бош тортиш сенарийси бу ерда Зайд рохимахуллохни замонида яна қайтадан такрорланган. 40000 нафар у кишига байъат беради, аммо 150-180 нафар ёки 500 нафар атрофидаги кишилар у кишининг ёнида

қолишади. Чунки қанча нафар қолганлиги борасидаги ривоятлар хилма-хил бўлиб, мана шу миқдорда қолишади.

Шу сабабли хам Зайд рохимахуллох ўқ еган пайтларида айтадики: “ Абу Бакр ва Умар хақида мендан савол сўраган киши қани? Улар мени мана шундай холатга, кунга солишди.” Яна қайтадан кўриб турганимиздек, рофизийлар ўзларини имомларини керакли,зарур вақтларда арзимас бахоналар билан тарк қилган кимсалардур, улар ўзларини аиммаларини тарк қилиш орқали уларни ё сулх қилишга секут сақлашга мажбур қилишади ва хорликка солишади ёки уларни ўлимларига сабаб бўлишади. Бу борада намуналар жуда кўп.

Аммо жуда хам қизиқ нуқталардан бири шуки, бу рофизий калимаси имоми Зайд рохимахуллох бу сўздан фойдаланган 119 ва 122 қамарий йиллардан олдинги даврга бориб тақалади. 104 қамарий йилда вафот топган Шаъбий бир кишига айтадики:

كبيراً رافضياً منه لك أخرج ،صغير بشيعي ائتني.

хўп, у 104 йилда вафот топган, бошқа бир жойда яна Шаъбий айтадики:

مرجئياً تكن ولا ،الله وعيد وأثبت*رافضياً تكن ولا محمد آل أحبب

Оли Мухаммадни яхши кўргин, аммо рофизийлардан бўлмагин. Ўзинг учун аллохни ваъийдларини собит қил, аммо муржиъа бўлмагин.

Аммо бунга қўшимча тарихий гувохларни кўрсатишича, мана бу калима садрил исломдан олдинги ўн йилликларга хам етиб боради, яъни 100 қамарий йилларга. Имоми Байхақий айтадики: умавийларни давридаги машхур араб шоири Фараздақ Зайнул Обидин рохимахуллох кириб келаётган пайтларида ўзини машхур байтини ўқийди, шунда 86 қамарий йилда вафот топган Абдулмалик ибни Марвон айтадики:

يافَرَزْدَق؟ أنتَ أرافضيٌ

Эй Фараздақ рофизий бўлдингми? Сен рофизиймисан? Мана бу сўз 86 қамарий йилда вафот топган Абдулмалик ибни Марвонга тегишли. демак, кўриниб турганидек бу калимани ўтмиши мана бу даврдан кўра хам олдинроққа бориб тақалади. Хар қандай холатда хам, очиқ-ойдин кўриниб турибдики, рофизий калимасини ўтмиши

Зайд рохимахуллохни ва муғийра ибни саъидни достонидан кўра бир неча ўн йилликлар олдинги даврга етиб боради. Аммо мана бу лақаб шиъаларнинг тарихий манбаъларида хам жамал жангига боғлиқ воқеаларга тегишлидур, бизлар жамал жангига боғлиқ бўлган воқеаларда қуйидаги нарсаларга гувох бўламиз, муовия жамал жангидан тирик қолиб қайтган бир гурух хақида айтишича,- чунки жангга кетганларни хаммаси хам мадинага қайтиб келмаган, уларни кўпи жамал жангидан қочиб кетишган ва муовияни олдига боришган. Уларни рахбарияти Марвон ибни хакамни қўлида бўлган, муовия Амр ибни Осга ёзган номасида айтадики:

رافضة في الحكم بن مروان إلينا سقط وقد بلغك قد ما والزبير وطلحه علي أمر من كان فأنه ،بعد أما ؛ البصرة أهل رافضة في.على بيعة في عبدالله بن جرير علينا ووفداً البصرة أهل

яъни ахли басрадан иборат рофизийлар хақида сухбат қиляпти.

Бу ердаги очиқ-ойдин нарса шуки, рофизийлар Алидан бош тортган кишилардур, улар Алини тарк қилиб муовияга қўшилишган. Шу сабабли хам мана бунга ўхшаган манбаъларда муовия хотиржам холда, Алини атрофидаги кишиларни хижоз,яман, басра,кўфадан бўлган рофизийлар ташкил қилади ,деб айтади:

إلينا وجه وقد والكوفه والبصرة اليمن وأهل الحجاز أهل رافضة إليه أجتمع قد طالب أبي بن علي إن .أجبه ولم عبدالله بن جرير رسوله

Хўп, қаерни рофизийлари деяпти? Ахли хижоз, ахли яман, ахли басра ва кўфани рофизийлари. Мана бу ерда очиқ-ойдин кўриниб турган нарса шуки, бу калиманинг тарихий ўтмиши имоми Зайд рохимахуллохни сўзларидан хам кўра қадимроқ даврга етиб боради. Аммо агар зайдийларнинг рофизийлар хақидаги таърифини қабул қилган тақдиримизда хам, шу нарсани эътироф қилишимиз керакки, зайдийлар бошқа мазхабларни барчасини рофизий деб билади, бу ерда бу қайси мазхаб эканини фарқи йўқ.

Ахмад муртазо азхарни шархида айтадики: рофизийлар мушаххас бир қавм бўлиб, ташайъюдан жудо бўлишган, улар абул хаттоб ва уни асхобларидан иборат, бу кишилар Зайддан бош тортиб кетишган ва у кишини имоматини қабул қилишмаган. Диққат билан эътибор

берингланр дўстлар, тарихий манбаълар бизларга нима деяпти. Ахмад Муртазо давом этиб айтадики: мана бу холатда, зайдийларни кўз-қараши бўйича, зайдий аиммаларига нисбатан кинага эга бўлган кимсаларни хаммаси рофизий хисобланади, бу ерда уларни ким бўлишини ахамияти йўқ, улар ўзларини ғуллот ё имомия ёки исмоилия шиъалари деб номлаган кимсалар бўлиши ёки хар қандай бошқа кишилар бўлиши мумкин.

غيرهم من أو والاسماعيلية والامامية الغلاة مثل بالتشيع المتسمين من كان سواء.

мана бу холатда, зайдийларни назари бўйича, зайдни имоматини рад қилган кишилар рофизий дейилади.

Бу ерда рафзни маъноси: юз ўгириш, рад қилиш, бош тортиш, бўйсинмаслик. равофиз хам яъни: ўзларининг рахбарларини тарк қилган ва унга орқа қилган аскарлар бўлади. Уларни якка холида рофизий хам дейилади.

Ямандаги имоми Шофеъийни достони зайдийларни назари бўйича рофизий нима эканини тасаввур қилиш учун яхши ёрдам беради. Яъни бизларга яхши тасаввур беради ва хақиқатни кўрсатади. Имоми Шофеъий рохимахуллох яманга сафар қилган пайтларида, у ердаги ўзларини шиъалар деб хисоблайдиган зайдийлар, имоми Шофеъий ва уни ахлига қарата сизлар рофизийсизлар дейишади. Албатта, улар фақат Шофеъий рохимахуллохни ўзинигина рофизий дейишмаган, балки ўша даврдаги ахли суннат деб маъруф бўлган бошқа мазхабларни,фирқаларни хам рофизий дейишган. Чунки мана бу фирқаларни барчаси росулуллох саллаллоху алайхи васалламни ахли байтларини химоя қилишарди. Қуйидаги байт Шофеъийга тегишли бўлиб, у киши айтадики:

رافضي أنّي الثقلانِ فلْيَشْهَدِ ...محمدٍ آلِ حُبُّ رَفْضاً كان إن

бу ерда очиқ-ойдин кўриниб турибдики, мушкилот Абу Бакр ва Умар розиаллоху анхумадан бош тортишда эмас, чунки Шофеъий рохимахуллох хам Абу Бакр ва Умар розиаллоху анхума хақида улар билан бирхил назарга эга бўлган; балки бу ердаги мушкилот бошқа хақиқатни баён қилишда бўлиб, буни аслан Абу Бакрга ва Умар розиаллоху анхумога алоқаси йўқ. Рофизий бўлишликни мана бу икки шахсиятдан бош тортишга умуман алоқаси йўқ. Дўстлар диққат билан эътибор берингланр, рофизий бўлишни мана бу икки шахсиятга бутунлай алоқаси

йўқ нарса, бу ерда рофизий амиридан, рахбаридан бош тортган хар қандай киши бўлиши мумкин.

Шофеъий рохимахуллохни очиқ-ойдин кўрсатиб беришича, улар матлабни нотўғри тушуниб олишган, рофизийлар ва собит қадам мухиббондан иборат икки фирқани ўртасида у киши олиб борган ахли байтни хақиқати борасидаги тушунтириш ишларини натижасида, зайдий мазхабидаги шиъаларни жуда кўпи у кишини мазхабини қабул қилишади ва хозирги даврда хам кўриб турганимиздек яманликларни аксарини шофеъий мазхабидагилар ташкил қилишади.

Фиқхий мазхаблар девон қилинган ва мазхаблар вужудга келган пайтида, али шиъалари хам бир неча дасталарга тақсим бўлишади, шунда рофизийларни ўзи хам юзлаб фирқаларга бўлиниб кетишади ва ўзлари учун хилма-хил,турли-туман ақидаларни вужудга келтиришади, улар хатто ўзлари учун ўзига хос фиқхий масалаларни хам вужудга келтиришган, чунки уларда бунга шароит мухайё эди.

Мунофиқ ва секулярзадалар ўзларини куфрларини ошкор қилишган вақтда, қудрат бўшлиғи сабабли ўзларини мана шу ғуллотлар қолибида кўрсатишади ёки ошкор қилишади. Қудрат бўшлиғи хам махсусан умавийлар билан аббосийлар хукмронлигини ўртасида вужудга келади ва улар хам шу даврда ўзларини кўрсатишади, хадислар ясашади, иш шу даражага етиб борадики, улар хатто одамларни рофизийликка тарғиб қилишади ва уларни рофизийликка тарғиб қилиш учун хадислар,ривоятлар хам ясашган.

الرافضة من وأنا :صدره إلى بيده السلام عليه جعفر أبو فقال،

мана бундай ривоятлар жуда кўп.

12 имомлик шиъалар хам хукумат қудратидан махрум бўлганликлари сабабли, улар хеч кимдан қўрқиб ўтиришган эмас, хатто улар 12 имомлик шиъаларни китобларига кириб уларни эгаллаб олишади. Бу китоблардан нусха кўчиришади ва нусхаларни хеч ким хабардор бўлмаган холда бузишади, бу нусхалар хозирги пайтга ўхшаш интернетга ёзиб чиқариб оладиган ва аслий нусха қайси эканини билса бўладиган холатда эмас эди, улар нусхаси бузилган китобларни ўрнига

янги нусха ёзиб чиқишар ва узоқдаги шахарларга, минтақаларга жўнатиб юборишар эди. Худди шу нарса шиъа китобларини орасига ғалат, нотўғри ривоятлар кириб келишига сабаб бўлади. Шиъалар хозирги кунгача хам мана бу ривоятларни поклаш билан шуғулланишади ва хозирда хам шу иш билан машғулдирлар, аммо хали- хануз бу ишни тугата олишгани йўқ . Уларнинг қилган мана бу ишлари, эгаллаб олишлари хеч кимга пинхон эмас, улар шиъаларни осонлик билан алдай олишган: шиъаларнинг машхур мухаддис ва фиқх олими қози Шарик ибни Абдуллох Нахий улар хақида айтадики:

«دیناً یتخذونه و الحدیث یضعون فإنهم ،الرافضة إلا لقیت من کل عن (الحدیث أي إحمِل».

Мана бу киши рофизийлар хақида сухбат қилаётган шиъаларни бири бўлган эди. Хўп, абул хаттобга ўхшаган ғуллотларни ақидасига эга бўлган мана бу рофизийлар, абул хаттобнинг давомчилари бўлишган эди. Ўзингиз бориб бу борада янада кенгроқ текширув олиб боринглар, иншааллох кейинги дарсимизда фирқаларни орасидаги фирқаларда мана бу шахс ва уни бузғунчиликлари хақида кўпроқ сухбатлашамиз. Бориб бир ўрганиб чиқинглар. Улар рофизий бўлинглар,деб тарғиб қилишган, рофизий бўлиш яхши нарса,дейишган ва хатто рофизийларни мақтови бўйича ривоятлар хам ясашган. Шиъаларнинг манбаъларида келган рофизийларни мақтови хақидаги ривоятларни хаммаси, заиф кишилар томонидан ясалган хужжати заиф ривоятлар бўлиб, уларга истинод қилиб бўлмайди. Бу худди ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалардаги бошқа заиф ривоятларга ўхшайди.

Шунга асосланиб,ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалар хам йўқотишлар,ўзгартиришлар,ёлғон хадисларни вужудга келтириш ва ғуллотларнинг гурухларидан омонда бўлишган эмас ва хозирда хам омонда эмаслар, 12 имомлик шиъалар эса улардан кўра хам кўпроқ мана бу касалликлар хатарига дучор бўлишган. Чунки улар бошқаларга қараганда хукумат қудратига камроқ эга бўлишган. Хозирда ўзимиз хам кўриб турганимиздек, аксар ханафийларни ё шофеъийларни ё моликийларни ё ханбалийларни ва хатто хаворижларни ишончлари ва рафторлари, мазхабларидаги пешволарни ва имомларни ишончлари,рафторлари,дастурларидан очиқ ва ошкор фарқ қилади. Энди уларни баъзиси камроқ баъзиси кўпроқ бўлиши мумкин ; аммо

гохида мазхабга эргашган кишининг ишончидаги фарқ шу мазхабни пешвоси билан шу даражага етиб борадики, мана буларни иккови иккита алохида мазхаб ва иккови хам иккита жудо йўлдан кетяпти, деб ўйлайсиз.

Мана бу мазхаблар хукумат қудратининг неъматидан қанчалик махрум бўлишса, шариат қонунлари уларнинг мазхаблари асосида пиёда бўлмайди ва буни натижасида уларни орасида шуни мезонича гурухлар,фосид ахзоблар, фосид ақидалар вужудга келади ва униб ўсади. Охирги йилларда кофир ва муртад секуляристларнинг мусулмонлар яшайдиган диёрларда қудратга эга бўлганликлари сабабли мана бу нарсаларга гувох бўлганмиз ва бўляпмиз хам. Изтирорий холатда нопокликларни камайишига боис бўладиган ягона нарса,мана шу минтақа эга бўлган мазхаб асосидаги хукумат қудратидур, оддий холатда хамма мусулмонларни мана бу нопокликларни барчасидан қутулишига сабаб бўладиган танхо нарса, вохид умматни вужудга келтирадиган улил амр шўросини ташкил қилишдан иборат бўлиб, мана бу уммат хам вохид ижмоъдан келиб чиқади ва мусулмонлар яна қайтадан уларни баъзилари қуруқликларга ёки экин унмайдиган ерларга етиб бориб ерга сингиб кетадиган заиф, тарқоқ ариқчалар ўрнига тўлиб-тошиб оқадиган катта дарёларга яъни ислом дарёсига айланади, натижада фирқагаролик ширкидан ва тафарруқ ширкидан ва келиб чиқиши мунофиқларга ва ошкор кофирларга боғлиқ бўлган бошқа касалликлардан қутулишади. Исломий хукуматни йўқлиги ва мана бу кимсаларнинг зохир бўлиши тарихда инкор қилиб бўлмайдиган мусибатларни вужудга келтирди.

Хўп, энди мана шунча изохлардан сўнг, сизларни фикрингизча, барча гурухларни ва мазхабларни, хукуматларни, орасида рофизийлар мавжуд эмасми? Албатта, бор. Ўзини рахбаридан бош тортиб уни тарк қилган кимса рофизийдур. Энди бу шофеъийларни ё ханафийларни 12 имомлик шиъаларни ё салафийларни ва бошқа исломий фирқаларни бирида ёки хатто ошкор ва пинхон кофирларни орасида бўлиши мумкин. Рахбаридан бош тортган кимса мусулмон бўладими ё коммунистми буни фарқи йўқ, у рофизий хисобланади. Бугунги кунда коммунистлар опоротунист калимасидан фойдаланишади, албатта бу хам рофизий

маъносини ифодалайди. Худди олдин айтиб ўтганимиздек, зиндиқларни даврида бу сўз мунофиқ маъносини берганга ўхшайди, бугунги кунда секулярзада сўзи мунофиқлар сўзини маъносини беради, бугунги кундаги янги калима шудир. Секуляризм эса мушриклар сўзини маъносини беради. Бугунги кунда коммунистлар оппортунист калимасидан фойдаланишади, бу хам ўша рофизийни маъносини беради, либиралистлар яъни либирал социалистлар ўзларидаги рофизийларга оппазиция дейишади. Эътибор беринглар, бугунги кундаги уни замонавий калимаси қайси бўлади? Зайд рохимахуллох ўзини рад қилган ва орқа ўгириб кетган кимсаларни рофизий дейди. Ғолийлардан бири бўлмиш муғийра ибни саъид хам, унга орқа ўгириб кетган уни рад қилган кишиларга қарата рофизийлар деган. Кўриб турганимиздек Табарий рохимахуллохни замонигача бўлган даврда хам шиъалар мана бу исмни муғийра ибни саъид вужудга келтирган деб ўйлашган. Демак, рофизий, оппортунист, оппазиция сўзлари хос бир мазхабга ё хос бир динга тегишли калима эмас. Умид қиламанки, матлабни яхши тушуниб етдингиз ва фахмладингиз, чунки мана бу матлаб жуда хам мухим бўлиб, ундан нихоятда кўп суистефода қилинади.

Мусулмонлар ўтган тарихдаги ўзларининг солих аждодларининг тушунчаларига қайтишади,деб умид қиламан, кундалик янги эхтиёжларга ва мавжуд вазиятларига муносиб равишда, илм чироғи, билим,огох бўлишлар билан бирга олдинга сари харакат қилишади ва бошқалар уларни жохилликларидан суистефода қилишларига йўқ қўйишмайди.

Салом, қиёс нима?

Қиёс яъни икки нарсани бир-бири билан таққослаш, уларни бир-бири билан муқояса қилишдур. Яъни бошқа бир хукмдан хукм чиқариш бўлади. Яъни агар икки мавзуъ бир хукм бўйича муштарак бўлса, хукм уларни биридан иккинчисига таъсир қилади. Шунда айтасанки, мана бу хам худди бошқасига ўхшайди, демак уни хукми хам бир хил бўлади. Масалан узумни шароби маст қилади, харомдур, арақ ёки бугунги кундаги бошқа маст қилувчи ичимликлар хам шу ишни қилади. Демак, уларни хаммасини хукми бир хил. Албатта, дўстлар менга бераётган

саволларингиз бугунги дарсимизга алоқаси бўлишига харакат қилинглар, бошқа фиқхий саволларни мажлисимиз тамом бўлгач беринглар. Жазакумуллоху хойрон.

Имоми Аъзам шиъа ва сўфийларни муртад деган, сиз буни қабул қиласизми?

Қадрли дўстим, имоми Ханафий рохимахуллохни бир қанча китоблари мавжуд,1- фиқхул акбар, 2- фиқхул абсат, 3- олим ва мутаъаллим, 4- рад алал қодария, 5- васиях ва бундан бошқа китоблари хам бордур. Энди, у киши қайси китобида мана бу фатвони берганлар? У кишининг Абу Юсуф рохимахуллохга ўхшаган махсус шогирдлари ёки унга ўхшаганларни хам асарлари мавжуд. Қани? Бу қаерда? Мана бу хукм қаердан келган? Хўп, йўқ. Демак, энди йўқ бўлгандан сўнг ёки агарчи амри махол бўлган тақдирда хам, сен у кишининг манзуридаги кишилар, уларнинг қайси тоифа ё гурухга тегишли эканини мушаххас қилишинг керак? Чунки мустасно қилинмаган холда шиъаларга мунтасиб бўлган ғуллотларни хар бир тоифаси ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни имомлари томонидан такфир қилинишган, бундан олдин эса улар шиъалар қабул қиладиган имомлар,аиммалар томонидан такфир қилинган ва хатто уларга нисбатан шиддатлироқ хам муносабатда бўлишган, улар борасида нихоятда кўп ривоятлар мавжуд. Қани,бу ерда аниқ қилиб бергин, манзурингдаги тоифа қайси? Қайси гурухдан?

Мана бундан сўнг шуни хам мушаххас қилишинг лозимки, мана бу хос ва мушаххас гурухни такфир қилишдаги далиллари нималардан иборат бўлган? Чунки, имоми Шофеъий рохимахуллох айтадики:

"بالاستدلال الا وسلم عليه الله صلى الله رسول دون لأحد ليس»

Росулуллох саллаллоху алайхи васалламдан бошқа хеч қандай шахс далил келтирмасдан туриб назар беришга хаққи йўқ.

Яъни шахсларнинг фатво ва назарининг шаръий эътибори шахсни ўзига эмас, балки далилларга, истидлолга боғлиқ бўлади; росулуллох саллаллоху алайхи васалламдан сўнг хеч қандай шахс бундай жойгохга

эга эмас ва эга бўлмайди хам, яъни шахсияти уни назарини сихатини тасдиқлай олмайди. Бизлар мана бу азиз, амалли олимларнинг келтирган далилларига, назарларига тобеъ бўламиз, уларни шахсиятларига ёки мана бу буюк кишиларни исм ва расмларига эмас. Уларнинг ўзлари хам шуни хохлашган ва шунга тарғиб қилишган. Худованд уларни хаммасини рахмат қилсин.

Мана бу буюк имом ва бошқа имомлар хақида мени билганим шуки, харгиз мана бу буюк имом хамма шиъаларни ё хамма сўфийларни такфир қилганини кўрмаганман. Шубхасиз, сизни мана бу иддаойингиз мана бу буюк имомга нисбатан катта тухмат хисобланади, сиз уни исбот қилишингиз керак. Сиз мана бундай тухматни иддао қилувчи бўласиз ва уни ошкор далиллар, хужжатлар билан исбот қилишингиз лозим бўлади, бу сизнинг вазифангиз.

«أَنْكَرَ مَنْ عَلَى وَالْيَمِينُ ،الْمُدَّعِي عَلَى الْبَيِّنَةُ».

Имоми Абу Ханифа рохимахуллох ўзини давридаги энг доно кишилардан ва энг катта олимлардан бири бўлиб, у киши турли-хил мажлисларда хаворижлар билан мунозара ўтказарди ва хатто шу манзур билан Басрага сафарга чиқардилар. Имоми Абу Ханифа рохимахуллох очиқ-ойдин айтардики, ахли қиблани такфир қилиш жоиз эмас.

«يستحله مالم بذنب القبله اهل من احدا نكفر لا»؛

“бизлар ахли қибладан хеч кимни гунох ва маъсият сабабли такфир қилмаймиз, то вақтики уни халол қилиб олмагунларича.”

Аммо шуни хам яхши билингларки, Абу Ханифа рохимахуллох яъни амалли олим, мана бу нихоятда мухим, амалли олим, шундай киши бўлган эдиларки, бани умайя ва бани аббоснинг меъросий хукуматига қарши шиъа харакатларини барчасини химоя қилганлар. У киши хилофатни меъросий бўлиши керак ,деб хисобламасдилар, балки у ўзининг исломий ва шўроий равишига қайтиши керак, Али ва Фотимани невараларидан бири сайланиши лозим ва золим имомга қарши қиём қилиш вожиб, деб билардилар. Шу сабабли хам мана бу золим хукуматларга қарши қиём ва қўзғалон учун фатво содир қиладилар ва шиъа бўлган Зайд ибни

Алини қиёмини очиқчасига химоя қиладилар, хатто унга моддий ёрдам хам жўнатадилар ва айтадиларки: агар у киши билан бирга бўлган кишилар Хасан розиаллоху анхуни тарк қилмаган кишилардек бўлишларини билганимда, мен Зайд билан қиём қилардим. Яъни у киши Зайд билан бирга бўлган кишилар, у кишини худди Хусайнга ўхшаб тарк қилиб ташлаб кетишларини хам яхши билган эдилар, лекин у кишига моддий ёрдам жўнатганлар. У кишининг зиндонбанд бўлишларига хам исломий хукуматни қайтариш ва қурайшдан, Алини хонадонидан бир кишини сайланишига боғлиқ бўлган мана шу инқилобий ғоялар, у кишининг ўзи хам шаръий деб хисобламайдиган хокимиятдан узоқ юришларига сабаб бўлган эди. Зиндонбанд бўлган пайтларида у кишини захарлашади, ақидасини исбот қилиш йўлида у киши жонларини хам берадилар ва жони билан ўзининг йўлини хақ эканига гувохлик хам беради. Имоми Абу Ханифа рохимахуллох, у кишига нисбатан қилинаётган жуда кўп тухматлардан пок бўлган амалли олим бўладилар.

Ассаламу алайкум, муртадларнинг мусулмонларни устида хокимият қилишларининг асосий иллати нима?

Мухтасар суратда айтганда, муртадларнинг мусулмонларни устида хукмронлик юргизишларини энг мухим иллати қуйидагилардан иборат:

-Улардан бири исломий хукуматни ва исломий хукуматни қудратини йўқлиги бўлиб, бу жуда катта қудрат бўшлиғини ижод қилган ва бутун тарих давомида муртадларнинг зохир бўлишлари учун энг катта фурсат бўлган эди.

-Яна бир иллати одамларнинг тафарруқ билан булғанган ширк касаллигига мубтало бўлишларидур. Кўрмаяпсизларми асрлардан буён хали-хануз хам ўзаро қирғин билан машғул бўлишяпти? Улар гунохкордурлар, бўлиб хам энг баттар гунохни яъни тафарруқ ва қудратсизлик гунохига дучор бўлишган. Залиллик ва сустликка дучор бўлишган, улар шўро орқали ўзаро вахдатни қўлга кирита олишмайди ва муштарак нуқталар ва муштарак шаръий манфаъатлар бўйича вохид қудратни ташкил қила олишмайди. Шу сабабли хам убухатсизлик, сустлик ва залиллик уларни

муттахид муртадларни қаршисида шундай вазиятга солиб қўйганки, муттахид муртадларни хокимияти улар учун худди азобга ўхшаб уларни устида давом этади,модомики улар шу вазиятда қолишар экан ва ўзларини ислох қилишмас экан ва қудратни касб қилиш йўлига тушишмас экан, мана бу мусибат шу холатда довом этади. Жазо амални жинсига қараб берилади.

Яна бири ошкор кофирларнинг махсусан ташқи ошкор кофирларининг бутун жахон секулярист қудратлари қолибидаги мисли кўрилмаган холда муртадларни химоя қилиши ва қўллаб-қувватлаши бўлади.

Салом, хаддий ридда шаръий худудларданми ёки хукуматни жазолариданми?

Агарчи риддада жиноятчини жазоси ўлим ва ўлдирилиш бўлса хам, – албатта мана бу борада хеч ким шак ва ихтилоф қилмайди – аммо уламоларни баъзиси шунга ишонишадики, риддани хукми ўлим бўлса хам, аммо у шаръий худудлардан хисобланмайди, балки жазони бир навидур; лекин кўпчиликни назари бўйича бу хукм хам шаръий худудлардан бири бўлади ва худудлар 7 бўлимга тақсимланади ва дунёвий хаётни заруриятларини мухофизат қилиш учун ижро қилинади:

-Ридда ва муртадлар хаддини ижро қилиниши аллохни шариатидаги қонунларни ва жамиятдаги ижроий қудратни мухофизат қилиш, хамда мусулмонларнинг иймоний саломатлигини мухофизат қилиш учун.

-Қасос хадди инсонларни жонини музофизат қилиш учун.

-Зино хаддини ижро қилиниши фахшни олдини олиш ва наслни мухофизат қилиш учун.

-Тухмат қилиш хаддини (қазфни) ижро қилиниши номус ва обрўни мухофизат қилиш учун.

-Маст қилувчи ва хушни кетказувчи нарсаларни хаддини ижро қилиниши жамиятнинг ақлий ва фикрий саломатлигини мухофизат қилиш учун.

-Ўғирлик хаддини ижро қилиниши (яъни сариқотун) мол ва бойликни мухофизат қилиш учун.

-Қароқчилик хаддини ижро қилиниши (харробатун) жон ва молни мухофизат қилиш учун.

Мана бу холатда, шуни айтса бўладики, ридда хам шаръий худудлардан бири хисобланади, у исломий хукуматнинг қудратини меъзонига муносиб равишда ёки исломий жамоатларнинг қудратини меъзонига кўра амалга оширилади. Агар исломий хукуматга эга бўлмасак, мусулмонларнинг амирини ё рахбарини замон ва макондаги ташхисига, назарига кўра ва у ташхис берган муносиб ўринлар бўйича ижро қилинади. Муртадни хаддини ижро қилиш бўйича рахбарни назари билан ташхис берилган мавқеъ ва зуруфларга диққат қилишлик, жуда мухимдур.

Салом, мана бу фитрий ва миллий муртадлар нима дегани биродар? Мана булар қаердан келганини ва уларни ўртасидаги фарқ нима эканини фахмлай олмадик?

Мана булар шиъаларни фиқхидан келган, уларни фикрича муртад икки навли бўлади. Фитрий муртад шундай кишики, ота-онасини бири ёки хар иккови уни нутфаси боғланган пайтида ё туғилган пайтида мусулмон бўлишган ва мана бу шахс балоғат ёшига етгач исломни изхор қилади ва буни кетидан исломдан чиқиб кетади. Мана бу фитрий муртад дейилади. Миллий муртад хам шундай кишики, ота-онаси уни нутфаси боғланган пайтида кофир бўлишган ва бу шахс балоғатга етгандан сўнг куфрини изхор қилади ва сўнгра ислом келтиради, бундан сўнг эса исломдан юз ўгиради ва куфрни изхор қилади, масалан бир яхудий мусулмон бўлади кейин эса қайтадан яхудиятга қайтади. Хўп, мана бу муртадга миллий дейилади.

Буларни ўртасидаги фарқ шуки, шиъаларни наздида муртад бўлган мусулмонзода яъни унга фитрий муртад дейиладиган кишини тавбаси зохирига кўра дунёда қабул қилинмайди ва албатта ўлдирилиши керак. Албатта худони наздида қабул бўлиши хам мумкин, аммо миллий муртадни ё кофирзодани тавбаси қабул қилинади. Уларни ўртасидаги фарқ шу.

Агар бир киши муртад кишини жазоланишини ва уни ўлдиришни инкор қилса, уни хукми нима бўлади?

Агар шахс хеч қандай шак ва шубхасиз мутахассис қозилар томонидан тўрттталик канал орқали тўрттталик филтерлардан ўтказилган бўлса ва шахсга ишонч билан маълум ва мушаххас бўлсаки, фалончи аллохни шариатига асосан муртад хисобланган, аммо бу шахс қасддан ва ўзини ихтиёри билан уни инкор қилса, калималарга эътибор беринглар, яхшилаб диққат қилинглар: огохона, қасддан ва ўзини истаги билан уни инкор қилса, уни хукми аллохни ахкомларидан бирини инкор қилган кишини хукмига ўхшайди. ибни Хазм андалусий рохимахуллох айтадики: очиқ ва ошкор куфрлардан бири шуки, ақиданг қуйидагича бўлса ё уни кофирлигини сен билган кофирни устидаги муртадни ўлдириш вожиб бўлган хукмни бекор қилса бўлади,деб хаёл қилишингдур. Сўнгра мана бунга хам қаноат қилмасанг ва унга намоз хам ўқисанг ва унга мағфират талаб қилиб дуо қилсанг, бўлиб хам сен бундай шахснинг кофир эканини яхши биласан. Хўп, энди мана бу аксар уламойи суъ ва динфуруш муллоларни, хоинларни,салтанат маърузачиларини вазияти бўлади, бизлар буни намунасини бир қанча марта қайта-қайта кўрганмиз.

Салом, нима учун имоми Али алайхиссалом муртадларга қарши жангларда бошқа халифалар билан бирга иштирок этмаган?

Нима учун? Али розиаллоху анху хам худди бошқа сахобаларга ўхшаб муртадларга қарши жангларда иштирок этган ва бани ханифадан асир олинган каниз у кишини улуши бўлган ва у киши бу каниздан мухаммад ханифа номли фарзандли бўлганлар. Тўғрими? Мана бундан кўриниб турибдики, Али розиаллоху анху хам бошқа сахоба розиаллоху анхум билан бирга муртадларга қарши жангларда бир хил назарга эга бўлганлар ва Али розиаллоху анхуни кўз-қараши бўйича муртадлар жибхасига қарши жанглар тўғри саналган. Агар тўғри бўлмаганда Али розиаллоху анху бу жанглардан иштирок этмаган бўлардилар.

Салом, мен али шиъаларидан бўламан, мен ғуллотлардан безорман, улар шиъалардан орасида бўладими ё ахли суннатни орасиданми буни фарқи йўқ? Мен сизни дарсларингизни кузатдим. Мени эшитишим бўйича,

доиш шиъа ва суннийлардан иборат хамма тоифаларни ахли ислом эмас, балки исломга мунтасиб деб билади. Аммо, шиъалардан бошқаларга узр келтиради, лекин шиъаларга келтирмайди, мана бу икковини ўртасидаги адолатсизлик эмасми?

Хўп, тўғри сиз довланинг бахслар ва диросатлар марказининг шиъаларни тоифалари хақидаги шаръий хукм номи остидаги 96 шамсий йилни тир ойида чиққан мақоласини айтаяпсиз: " исломдаги шиъа тоифалари" мунтасибдурлар, улар ла илаха иллаллохни нутқ қиладилар ва намоз ўқийдилар ва закотни берадилар ва рамазонда рўза тутадилар ва хажни адо қиладилар. Хўп, мана бу далилларга кўра улар бу амалларни қилишади ва улар исломдаги шиъаларни "мунтасиб" тоифаси,деган эди. Довланинг ахборот девони 1396 йилни дей ойидаги набаъ хафтаномасини 113 сонида ўтган бир неча кунлар мобайнида "эй ахли эрон дастагларга махкам чанг уринглар" номли баёнисида хам, ханафийлар ва шофеъийлар умумий қилиб айтганда эрондаги ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни хаммасини улар ислом ва суннатга "мунтасиб" бўлганлар деган ном билан номлайди ва айтадики: рофизий ва мушрик шиъалари яшайдиган минтақаларда ва у ерларда ислом ва суннатга (ахли суннат) "мунтасиб" бўлганлар яшайдиган минтақаларда сокин бўлганлар. Буни таржима қилган банда худо ахли суннат сўзини қавсни ичида ажратиб қўйган.

Яъни мана бу биродарларимизни кўз- қараши бўйича шиъаларни барча тоифалари исломга "мунтасиб" дейилади, бўлиб хам бизлар уларни кўпини ғуллот деб санаймиз. Хўп, энди уларни кўз-қараши бўйича шиъаларни барча тоифалари исломга "мунтасиб" бўлса ва эронда ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалар хам, ахли суннат ё ахли ислом эмас, балки ислом ва суннатга "мунтасиб" дейилади. Чунки ахли эрон бошқа бир нарса, ахли ислом ва ахли суннат бошқа бир нарса. Мана бу калималардан фойдаланаётган кишилар оддий одамлар эмас, улар бу калималарни қаерларда фойдаланиш кераклигини жуда хам яхши билишади. Агар улар ахли эрон дейишса, бу масала фарқ қилади,тўғрими? Энди ислом ва суннатга мунтасиблар ёки исломга мунтасиб ,дейишлик ахли ислом билан таққослаганда бошқа-бошқа нарсалар хисобланади. Хўп, уларни мана бу кўз-қараши бўйича улар

ислом ахли эмас, балки ислом ва суннатга мунтасиб бўлганлар саналади, бу ерда шофеъийларни 12 имомлик шиъадан ёки ханафийлардан ё салафийлардан ё ихвонийлардан фарқи йўқ, уларни хаммаси мана бу биродарлар учун ахли ислом эмас, ислом ва суннатга мунтасиб бўлганлар хисобланади.

“Мунтасиб” яъни нисбат берилган. Хозир буни тўғри ё нотўғри эканини эхтимоли бор. Баъзи ўринларда батафсилроқ тадқиқотлар ва текширувлар натижасида мана бу нисбатланишни хато экани эхтимоли кўпроқ бўлади. Яъни нисбат берилган пайтда,бу ерда уни тўғрилиги ё нотўғрилиги борасида шак,шубха бор?

Аммо агар фалон ахли дейиладиган бўлса, унда шак ва гумон мавжуд эмас, одатда ўша ерда сокин бўлганларга айтилади. Оила маъносида келади, сазовор ва шойиста маъносида келади:

-Сокин ва муқим шунга ўхшайдики:

[illegible] *(ابراهيم/ [illegible] 126)*

Эсланг: Иброхим: “эй парвардигор,бу шахарни тинч шахар қилгин ва унинг ахлларидан аллохга ва охират кунига ишонувчиларини турли мевалар билан ризқлантиргин”, деганида, аллох таоло : “кофирларни хам бир оз фойдалантириб, сўнгра дўзах азобига дучор қиламанки, бу энг ёмон оқибатдир”,деди.

-Ёки оила хақида хам айтилади, яъни ахли деб оилага нисбатан ишлатилади:

«نَاراً آنَسْتُ إِنِّي لِأَهْلِهِ مُوسَى قَالَ إِذْ» (نمل/ آيه 7)

Мусо ахли оиласига: “мен олов кўриб қолдим. Сизларга ундан бирон хабар келтирурман ёки сизларга исиниб олишингиз учун бир ўт-чўғ келтирурман”, деганини эсланг!

-Яна ахли деганда: ахли ислом- мусулмонлар хам назарда тутилади, улар исломни ичида сокин бўлган кишилар бўлиб сокин бўлган жойларини дорул ислом дейилади; тўғрими? Улар ахли ислом ва мусулмонлар

хисобланади. Бу диёрни хам дорул ислом дейилади. Ёки бўлмасам куфр ахли – кофирлар дейилганда куфрда сокин бўлган муқим кишилар назарда тутилади ва уларни диёрига хам дорул куфр дейилади. Ридда ахли- муртадлар бўлиб, риддада сокин бўлган кишилардур, ахли зимма- яъни зимма бўлишга шойиста бўлган кишилар ёки зиммий одамлар. Ахли суннат- суннат сокинлари,муқимлари яъни суннат билан танилган ва у билан мувофиқ бўлган кишилар.

Мана бу ўринларда шак ва гумон мавжуд эмас. Сен хозир бу ерда сокинсан ва бу ерни ахли ёки фалон жойни ахли бўласан. Бу борада шубханг борми? Шубхаланасанми? Шубханг йўқ? Сени аёлинг, биродаринг, опа-синглинг сени ахлинг эканлигида шубхаланмайсан.

Хўп, энди уларни хаммаси исломга "мунтасиб" бўлиб шиъани шофеъий билан ё ханафий билан ё бошқалар билан фарқи бўлмагандан сўнг; мана бу холатда уларни такфир қилиш борасида хам барчасига нисбатан бир хилда муомала қилиниши керак бўлади. Ханафийнинг ё шофеъийнинг исломда қолишига боис бўладиган нарсаларни худди ўзи, 12 имомлик шиъанинг хам исломда қолишига сабаб бўла олади. Агар бир ханафий ё шофеъий ё салафий ё бошқалар учун узр мавжуд бўлар экан, 12 имомлик шиъалар учун шу узрлар мавжуд. Агар ахли суннат деб маъруф бўлган фирқадаги шахснинг булғанишларини ташхис бериш учун тўрт мархала ва тўрт филтер ва мутахассис қозилардан фойдаланиладиган бўлса, худди шу нарсалардан 12 имомлик шиъа учун фойдаланиш керак. Дархақиқат довланинг хукмига ўхшаб ахли қиблани хаммасига нисбатан исломга "мунтасиб" деб бир хилда муомала қилиниши лозим. Хозир агар мана бу баёнияларда зиддиятлар ё мушкилотларга гувох бўладиган бўлсак, буни янада кўпроқ диққат,эътибор беришмаган ва хато қилишган деган эхтимолни берамиз, ёки бўлмасам бизга маълум бўлмаган бошқа далилларга эга бўлишлари хам мумкин,деймиз.

Нима учун шиъаларни манбаъларидан далил келтирасиз ва уларни раъйларини хам баён қиласиз?

Чунки диндаги буюк кишилар қаерда лозим бўлса улардан далил келтиришган. Мисол тариқасида айтадиган бўлсак, имоми ибни Хазм рохимахуллох айтадики:

" الْإِمَامَة وجوب على الْخَوَارِج وَجَمِيع الشِّيعَة وَجَمِيع المرجئة وَجَمِيع السّنة أهل جَمِيع اتّفق"

Намуна сифатида айтамиз: ахли суннатни барчаси, муржиъани барчаси, шиъани барчаси, хаворижни барчасини олиб келади, яъни ахли суннатни хаммаси, муржиъани хаммаси, шиъаларни хаммаси ва хаворижларни хаммаси имоматни вожиб эканига иттифоқ қилишган. Мана бу заминада намуналар жуда кўп. Агар бу ерда диққат билан эътибор берсангиз рофизийлар ё ғуллот эмас,балки шиъа калимасидан фойдаланилган. Мен хам шиъалардан далил келтирганман,рофизийлардан ё ғуллотдан эмас. Шиъани хам ўтмиш тарихи аниқ, мушаххас бўлиб, у хам худди бошқа фирқаларга ўхшаган фирқа хисобланади.

Бир томондан шиъалар хам худди бошқа фирқаларга ўхшаган бир фирқа саналади, бундан ташқари қуръонда хам аллох таоло хақ ким тарафидан айтилишидан қатъий назар уни баён қилган. Мана бу хақ сўзни фиръавн айтганми ё бошқа кофирларми ё хатто шайтонми мухим эмас. Энг мухими у хақ сўзни айтганлигидур. Бунга Абу Хурайра билан шайтонни машхур достони мисол бўла олади, унда шайтон айтган эдики, сенга шундай сўзларни ўргатаманки, агар уни айтсанг шайтон сенга яқинлашмайди. Пайғамбаримиз саллаллоху алайхи васаллам айтдиларки:

كَذبه هُوَ وَ صَدَقَهُ

мана бу ёлғончи рост айтибди. Хақ сўзни кимдан эшитишинг мухим эмас, агар исломий фирқаларни биридан эшитсак хам уни ривоят қиламиз, шайтонни ўзидан хақ сўзни эшитсак хам уни ривоят қиламиз. Хақ сўзни ким томонидан келтирилгани мухим эмас. Мана бу равишни бизларга дин, қуръон ва пайғамбаримизни сахих суннатлари ўргатади. Хозирда шиъалар хам худди бошқа фирқалар сингари яхши нуқталарга эга, худди бошқа фирқалардан далил келтирганимиздек, бизлар шиъалардан хам далил келтирамиз.

Салом, худо масихийлардан, яхудийлардан, зардўштийлардан жизя олинглар деб дастур беради, аммо бошқа бир жойда мушрикларни қаерда ушлаб олсангизлар ўлдиринглар,деб буюради. Мана бу зиддият эмасми?

Йўқ қадрли дўстим, мени фикримча сиз мушрик ва мушрикларни мисолларида хато қиляпсиз. Яхудий ва насронийлар ахли китобни жумласидан бўлади ва мажусийлар хам шибхи ахли китоб бўлишади. мана буларни ўзига хос қонунлари мавжуд, ислом улар учун ўзига хос қонунларни ишлаб чиқарган. Мана бу кишиларни қаршисида бугунги кунда секулярист номли кишилар мавжуд бўлиб, уларни хам ўзига хос қонунлари бор. Мени фикримча ўтган дарсларимизда бу хақида муфассал сухбатлашган эдик. Агар сиз мана бу дарсларга мурожаат қилсангизлар яхшироқ тушуниб оласизлар.

Бугунги кунда секулярист деб танилган мушриклар ислом ва ўлимни орасида бирини танлашлари керак. Шу сабабли хам агар улар аллохни шариатидаги қонунларга таслим бўлишмаса, қуйидаги оятга шомил бўлишади:

"وَجَدتُّمُوهُمْ حَيْثُ الْمُشْرِكِينَ فَاقْتُلُواْ"

Эътибор бердингизми? Агар сиз масихий калимасини ўрнига насроний калимасидан фойдалансангиз яхшироқ бўларди. Аллох таоло мана бу калимадан фойдаланган ва шу иш сахихроқ бўлади. Сизни саволингиз бўйича хеч қайси бир даврда мушриклардан жизя қабул қилинмаганини хаммамиз яхши биламиз, энди қабул қилинмагандан сўнг албатта олинмаган хам, аммо уларни қаерда топилса ўлдиринглар, дейилган. Мушриклар хеч қачон жизяга шомил бўлишган эмас,бу қонун уларга тегишли бўлмаган,балки ахли китобни ва шибхи ахли китобни кофирларига тегишли.

Ассаламу алайкум ва рохматуллох ва барокатух, мамустодан шуни сўрамоқчи эдимки, муртадларни фарзандларини устида худди харгиз иймон келтирмаган мунофиқларга ўхшаб хукмий муртад деб хисоблаб, муртадларни хукмини уни устида ижро қила оламизми?

Мени фикримча азиз дўстимиз, сиз хукмий муртадни нима эканини яхши тушунмаган кўринасиз, дарсга мурожаат қилинг, бу хақида яна қайтадан изох бермасак яхшироқ бўларди. Хукмий муртад ва хақиқий муртад эса бир қиёс бўлиб, уламолар буни вужудга келтиришган,бу бошқа бир нарса. Аммо энди, нима учун бизлар мана бундай хукмни беришимиз керак? Яъни бизлар нима учун

муртадларни фарзандларига хукмий муртад хукмини беришимиз керак? Сизни далилингиз нима? Мана бу болалар нимадан қайтиб келишган? Улар аслида мусулмон бўлган эдилармики, энди исломдан қайтиб чиқишган бўлса? Яъни улар аввал мусулмон бўлиб сўнгра қайтиб кетишганми? Агар улар мусулмон болалари хисобланса, сиз уларни устида такфирни шарт ва монеъликларига ўхшаш тўрт мархалани риоят қилдингизми? Сўнгра уларни устида хукмий иртидод хукмини содир қилдингизми? Ёки бўлмасам хукмни шунчаки килолаб бериб юбордингизми?

Агар улар мусулмон бўлишмаган бўлса ва болалигидан аслий ва ошкор кофирларни ақидаларидан бири бўлмиш ота-онасини куфрий динига асосланиб униб- ўсган бўлсалар, сўнгра балоғат ёшига етгач хам ана ўша куфрий ақидаларга кўра яшаган ва ўзини ошкор кофирлардан бири деб билган бўлса, мана бу холатда у аслий кофирлардан хисобланади. Аслий кофирларни йўлидан қайтиб кетган ёки ошкор кофирларни бирини ўриндиғидан туриб бошқасини ўриндиғига ўтириб олиб, жойиги ўзгартириб олган кимсани бизлар муртад деб хисоблай олмаймиз.

Аллохни шариатидаги кўз- қараш бўйича, муртад исломдан кофирлар томонга қайтиш ёки иймондан куфрга қайтиш бўлади. Мана бу муртад бола харгиз исломни поездига ўтирмаган, энди у ўтирмагандан кейин уни ўтирди ва бекатларни бирида тушиб қолди ва қайтиб кетди ва ошкор кофирларни поездига ўтирди ва мана шу шева билан муртад бўлди,дея олмаймизда.

Мана буларни мусулмонларни сафида бўлган, аммо харгиз ислом доирасига кирмаган ва бир мархалада ошкор кофирларни сафига қўшилган сўнг муртад бўлган мунофиқларга қўшмаслигимиз керак. Ахир мана бу мунофиқлар аввалдан хам кофир бўлганми ё бўлмаганини қаердан биламиз? Мана шу жохиллигимиз сабабли биз уларни мусулмонлар жумласидан деб хисоблаганмиз, тўғрими? Бу бола исломга эга бўлган эмас ; ёки мусулмонларни орасида пинхон бўлиб олган пинхоний кофир мунофиқ хам бўлмаган, бизлар мусулмонларни орасида пинхон бўлиб олган бундай кофирларни харгиз ташхис бера олмаганмиз ва бера олмаймиз хам. Шунинг учун хам аллохни шариатидаги хукмга кўра биз уларни

мусулмонлар жумласидан деб хисоблаймиз ва уларни мусулмонларни хуқуқларидан бахраманд қиламиз, агар улар муртад бўлсалар хам муртадларни ахкоми бўйича аллохни хукмини уларни устида пиёда қиламиз ва улар билан бошқа мусулмонларга ўхшаб муносабатда бўламиз. Яъни улар исломдан муртад бўлган пайтларида айтамизки, эй биродар бир мусулмон муртад бўлибди, биз уни аввалдан хам мусулмон бўлмаганини қаердан биламиз? Уни хукми хам, унинг қўли билан алданиб қолган кишиларнинг хукми билан бир хил бўлади,агарчи исломдан ёки иймондан кейин муртад бўлган бўлсалар хам хукм шундай бўлади. Мана бу шариатни хукми. Бу аллохни хукмига итоат қилиш бўлиб, аллохни хукмига итоат қилиш эса ибодат хисобланади.

Аммо бир муртадни боласичи? Биз ошкора ва равшан қилиб мана бу шахснинг олдин мусулмон бўлмаганлигини ташхис бера оламизми? мана бу шахс исломни харгиз рад қилмаганини хам ташхис бера олмаймизми? Мана бу шахс болалигидан буён ошкор ва аслий кофирларни ақидасига кўра униб-ўсганини хам фахмлай олмаймизми? Ислом мана бу болага жинсий ишлар орқали ўтиб қолмаслигини хам тушунмаймизми? Нимага буларни фахмлашга қодирмиз. Бу оғир иш эмас.

Бу ердаги жохиллик бир мунофиқни мусулмонларни сафидан тортиб чиқара олмаслигимизга боис бўлади, шу сабабли хам бизлар аллохни дастурига кўра уни хукмини бошқа мусулмонларни хукмидек кўрамиз. Аммо ошкор кофирларни боласига ўхшаб аслий кофирларни ақидасига кўра униб-ўсган мана бундай болалар хақида етарли маълумот ва билимга эгамиз, бундай болани муртадларни хукмига шомил қилишимиз хам ғайри шаръий хисобланади, бошқа томондан бу болани хаққига ошкор зулм қилинган бўлади, аллох таоло бандаларини хаққига зулм қилинишидан покдур.

Салом, лекин имоми Талха ибни Масраф ва Ахмад ибни Юсуфга ўхшаган кишилар рофизийларни муртад дейишган.

Ха, манбаъларда келтирилишича, улар кўфа рофизийларини муртад дейишган. Абу Мухаммад Талха ибни Масраф тобеъинлардан бўлиб у киши кўфада бўлган. Мени фикримча

хижрий қамарий йилда хам вафот топган, шиъаларни қаттиққўл душманларидан бўлган Хажжож ибни Юсуф сақафийни асрида хам, Хажжож ибни Юсуф сақафийга қарши курашда хам иштирок этган.

Энди, мен сиздан шуни сўрамоқчиманки, сиз аввало рофизийларни шиъалардан фарқи борлигидан хабардормисиз? Биз бу хақида олдинроқ сухбат қилиб ўтганмиз. Мана бу хақида ўрганиб ўзингиз учун аниқлик киритиб олишингиз керак бўлади. Ғуллот хам умуман бошқа бир нарса эканлигидан хам хабарингиз борми? Мана бу бузургвор рохимахуллохни замонида кўфада мавжуд бўлган рофизийлар қандай ишончларга эга бўлишганидан огохмисиз? Улар нима қилишган эдики, бу киши уларни такфир қилиб муртад эканликларини эълон қиладилар? Улар қайси дастадан бўлишган эди? Сиз аввал ўша замонга бориб у замонни дарк қилишингиз керак бўлади.

Ахмад ибни Юсуф рохимахуллох Абу Мухаммад Талхани вафотидан бир оз вақт ўтгач дунёга келади ва жуда юқори илмга эга бўлганлар, хатто баъзилар у кишига шайхул ислом,деб лақаб қўйишган, у киши хам кўфа ахлидан бўлганлар ва кўфага хоким бўлган шу фазода фатво берганлар. У киши рофизийларни қайси дастасини такфир қилганликларига аниқлик киритишинг керак? Чунки ўша замонда муғийра ибни саъид ва абул хаттобга ўхшаган ғолийларни фирқалари бор бўлиб, хатто шиъа аиммаларини ўзи хам мана бу ғолийларни такфир қилишда шак қилган кишиларни хам такфир қилишиб лаънат айтишган. Хўп, абул хаттобни тарафдори бўлган мана бу ғолий гурухларни куфри ва иртидодида хеч ким шак қилмасди, кўфа хам абул хаттобни марказларидан бири саналган. Мана бу буюк бузургвор олимнинг ўша йилларда манзуридаги даста қайси бўлганига аниқлик кирит ва бошқа ақидалар ва ишончлар билан уларни умумийлаштириб юборма; чунки бу иш илм ва адолатдан узоқдур.

Айтишликни ўзи билан кофирларга хужжат иқома қилинадими?

Росулуллох саллаллоху алайхи васаллам фақат бир нома орқали эрон ва рум шохларига ва бошқаларга хужжатни иқома қилганлар. Росулуллохни ва қуръонни келишини ўзи хам кофирлар учун

хужжатни иқома қилиниши бўлади. Эътибор беринглар, кофирларга хужжат иқома қилинган бўлади. Демак, бу ерда хабарни етказиш мухим. Хақни етказиш мухим. Содиқ бир инсон сифатида фалон жойда маросим ўтказилади ва сиз хам унга даъват қилингансиз,дейишингиз мухимдур, ёки содиқ холда ва ёлғон билан муттахам қилинмаган бир инсон сифатида фалон жойни миналаштирилган у томонга борманглар,дейишингиз мухим. Энди, бундан сўнг нима қилиш бу муқобил томонни қарорига боғлиқ? Сиз хужжатни иқома қилдингиз. Сиз айтган нарсани фахмлашлик ва унга амал қилиш уни ўзини ихтиёридаги нарса.

Дўстлар диққат билан эътибор беринглар, кофирларга хужжатни иқома қилишлик билан мусулмонларни устида хужжатни иқома қилишни равиши ва қандай иқома қилинишини ўртасида ўзига хос майда,нозик нуқталар ва фарқлар мавжуд, бу нуқталарга кўпроқ эътибор берилиши керак. Хўп, кофирлар учун росулуллох саллаллоху алайхи васалламни келишларини ўзи хужжатни иқома қилиниши хисобланади ва уларни кофир деб санасак бўлади. Чунки аллох уларни кофир деган, хатто уларга бу хабар етиб келишидан олдин хам улар жохил инсонлар бўлишган. Ахли қибла борасида эса, набавий шева билан хужжат иқома қилинишидан олдин ва уларни тўрттталик мархаладан ўтказмасдан олдин уларни ислом доирасидан чиқара олмаймиз.

Салом, қайси замонларда худо тавбани қабул қилмайди?

Бу замонни биринчиси , жиноятчи шахс ўлим фаришттасини кўрган ва ўлиши аниқлигини билган ва рухи халқумига келган пайтида; иккинчиси қуёш ғарбдан чиқиб келганда ва қиёмат барпо бўлганда.

Рофизий шиъалари, мушриклар, мажусийлар, яхудийлар пайғамбаримизни асхобларини хақорат қилишади ва хатто уларни такфир қилишгача боришади, уларни хукми нима? Улар учун иртидоддан бошқа хукм хам борми?

Ха, шундай кишилар бор. Биринчидан шиъа бошқа нарса; рофизий бошқа нарса. Мушрик хам бошқа бир нарса,яхудийлар хам ёки мажусийлар хам бошқа бир нарса. Субханаллох, сиз бу ерда

шундай бир маъжун,аралашма ясагансизки, бу мусулмонлар, мунофиқлар, секуляристлар, ахли китоб яхудийлари, ахли китоб мажусийлари, мушрик кофирлардан таркиб топган, бу маъжун хаммани ўз ичига олади. Сиз ясаган таркиб хақида аслан сухбатлашиб бўлмайди, чунки нихоятда аралаш,саросимали. Чунки мана буларни хар бирини ўзига хос алохида хукми бор. Балиқ паранда судрулувчи инсон, бу нима дегани? Бу сизни адолатдан узоқлаштириб юборган нафратни нишонаси бўлади, хурматли биродар ё сингил:

«هُوَ اعْدِلُوا تَعْدِلُوا أَلَّا عَلَى قَوْمٍ شَنَآنُ وَلَايَجْرِمَنَّكُمْ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ قَوَّامِينَ كُونُوا آمَنُوا الَّذِينَ يَاأَيُّهَا
)،(8/مائده) «تَعْمَلُونَ بِمَا خَبِيرٌ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ وَاتَّقُوا لِلتَّقْوَى أَقْرَبُ

Эй мўъминлар, аллохни ўзи учун хақ йўлни тутгувчи, адолат билан шаходат – гувохлик бергувчи бўлингиз! Бирон қавмни ёмон кўришингиз сизларни адолат қилмасликка торттмасин! Адолат қилингиз! Шу тақвога яқинроқдир. Аллохдан қўрқингиз! Албатта аллох қилаётган амалларингиздан хабардордир.

Энди, росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асхобларини хақорат қиладиган ё уларни такфир қиладиган кишилар кимлар эканини билишимиз керак? Чунки бу жуда мухим. Уларни тажзия қилишимиз лозим. Чунки уларни ўзи бир неча дастага тақсимланишган. Уларни баъзиси хаворижларга ўхшайди ва табиатан уларни хукми хам хаворижларни хукмидек бўлади ва такфир бўлишмайди; худди Али розиаллоху анху ва у кишига ўхшаганлар уларни такфир қилишмаганидек.

Бошқа бир даста эса муғийра ибни саъид ва абул хаттобни дастаси бўлади, Жаъфар Содиқ алайхиссаломни ўзи ва у кишини отаси Боқир рохимахуллох ва улардан кейинги барча аиммалар ғуллотларнинг мана бу дастасини такфир қилишган, бошқа фирқалардаги уламолар хам табиатан уларни такфир қилишган. Уларни такфир қилинишини сахобаларни такфир қилинишига боғлиқ бўлмаган, яъни уларни такфир қилинишини далили, улар сахобаларни такфир қилганликлари сабабли бўлган эмас, балки уларда мавжуд бўлган ақидалар сабабли такфир қилишган, бу фақат уларни ишончларидан бири бўлган холос. Шу сабабли хам, фалончи олим фалон асрда ва фалон маконда шиъа

ғуллотларининг бир дастасини ё хатто бошқа фирқаларни такфир қилганидан хабардор бўлган пайтингда; ана ўша мазхабда такфир қилинганлар кимлар эканини яхшилаб ўрган ва хукмни уларга умум холатда берма. Масалан мана шу ўтган бир неча ўн йиллик орасида ханафий уламолари келиб ханафийларни орасидан кўтарилиб чиққан қодиёнийларни такфир қилишди, хиндистон ва покистондаги ханафийларни ўзи уларни такфир қилишди. Энди сен келиб қодиёнийларни бахонасида ханафийларни хаммасини такфир қилмагин. Эътибор бер, нима қилаётганингни яхшилаб фикрла?

Ёки мана шу ўтган бир неча ўн йилликда Суданда моликийларни орасидан ихвонул жумхуриюн номли бир гурух махмуд мухаммад тоха номли хулулий адашган суфий томонидан вужудга келди, мана бу шахс аввал пайғамбарликни иддао қилди, сўнгра худоликни хам иддао қилди ва худди бошқа ғуллотларга ўхшаб намоз ундан ва уни муридларидан олиб ташлангани ва намоз туганини ва уни ўқишга эхтиёж қолмагани борасида хукм чиқарди. Судандаги моликий уламолар уни куфри борасида хукм чиқаришди ва мамлакатни раиси Намирийни даврида ўлдирилди, гувох бўлганимиздек уни жуда кўп муридлари америкадан, канададан панох топишди, уларни жуда кўплари секуляр ва секулярзада гурухларни ахборот воситаларида хануз хам ўзларига хос бўлган бузғунчилик билан машғулдирлар. Эътибор бериб диққат билан қара, бу ердаги хукм қайси гурухга бериляпти? Уларнинг такфир бўлишларига нима сабаб бўлган? Уларни такфир бўлишларига моликий бўлганликлари сабаб бўлмаганми? Қодиёнийларни такфир қилинишларига хам уларнинг ханафий бўлганликлари сабаб бўлган эмас, йўқ. Ёки ўтган бир неча ўн йилликни мобайнида шофеъий курдларини ўртасида хам саййид мустафо зухур қилди ва биринчи махдувиятни иддао қилиб чиқди, бу иш орқали эронда атрофига одам жамламоқчи бўлади,лекин иши ўхшаймагач, нубувватни иддао қилади ва ўзи билан бирга каламоти аллох номли янги қуръон олиб келди, бу шахс хам бизларни мужохидларимиз томонидан ғарбий хўромонни яқинида ўлдирилди. Эрондаги бахоийлар ва бобийлар хам шу йўлни босиб ўтишган.

Адашган гурухлар хамма мазхабларда топилган ва хозирда хам топилади, мусулмонлар яшайдиган диёрлардан аксарида исломий

хукуматни ушлаб турувчи қудрати бўлмаганлиги ва секуляризм динини мухайё қилган шароитлари кундан- кунга кўпайиб бораётгани сабабли, шахсий озодликлар ё ақидавий озодликлар ё куфр озодликлари номи остида уларни химоя қилинади. Агар бир мазхабни орасидан бир даста жудо бўлиб такфир қилинадиган бўлса, сен мана бу мазхабни хаммасини жудо бўлганлар билан бирга такфир қилишинг шарт эмас.

Хўп, хозирда сахобаларни такфир қиладиган дастадан ташқари яна бошқа бир даста мавжуд бўлиб, улар аллохнинг пайғамбар юборганлигини ва ўзини китобида сахобалар ва росулуллох саллаллоху алайхи васалламни ахли байтлари хақида нималарни айтганини яхши билишади; аммо шунга қарамасдан аллохга мухолиф бўлганликлари ва аллохга, ислом динига қайсарлик қилганлари сабабли сахобаларни такфир қилишади. Худди ахли китобга ўхшаб улар бизларни кофир дейишади:

«يَعْلَمُونَ وَهُمْ الْحَقَّ لَيَكْتُمُونَ مِّنْهُمْ فَرِيقًا وَإِنَّ ۖأَبْنَاءَهُمْ يَعْرِفُونَ كَمَا يَعْرِفُونَهُ الْكِتَابَ آتَيْنَاهُمُ الَّذِينَ»

(بقره/146)

Биз китоб ато этган кимсалар (яхудий ва насронийлар) уни (Мухаммад пайғамбарни) ўз фарзандларини таниган каби танийдилар.

Хўп, мана бу гурух хам сахобаларни такфир қилишади ва бизларни хам такфир қилишади, мана буларни гурухи алохида бошқа бир гурух.

Хар қандай холатда хам, росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асхобларини хақорат қилаётганлар қайси дастадан эканига эътибор беришинг ва уларга муносиб хукмни содир қилишинг керак. Агар яхудий бўлса демак ахли зимма бўлади, насроний бўлса ахли зимма бўлади, ахли китоб ва шибхи ахли китоб, собеин, мажусий бўлса ахли зимма бўлади. Биродар, мана буларни хаммаси бизларни кофир дейди, аммо бизларни орамизда яшашади ва бизлар уларни амниятини таъминлашимиз керак. Бир тасаввур қилиб кўргин, Умар ибни Хаттоб байтул муқаддасдаги насронийлар билан тузган паймонида, бизлар уни бут деб хисоблайдиган салибни хам ахли китобни молларидек мухофизат қилишни хам замонатини беради.

Хўп, хаворижлар хам минглаб сахобаларни ва бизларни муртад деб билишади. Бизларни кофир ва муртад деган кишиларни хаммасини ўлдиришингга ёки уларни устида иртидод хукмини содир қилишингга ё уларга бошқача муносабатда бўлишингга далил йўқ. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асхобларини хақорат қилаётган кишилар қайси дастадан эканига эътибор беришинг ва уларга муносиб хукмни содир қилишинг лозим.

Таъвил қилаётган ва Али розиаллоху анхуга ўхшаганларни ва бошқа сахобаларни такфир қилаётган, таъвил қилаётган хаворижларга ўхшаган мусулмонларни ўзингни биродаринг деб бил ва айтгинки:

عَلَينَا" بَغوا قَومٌ» يا «عَلَينَا بَغوا إخواننا»

Эътибор бердингларми, улар таъвил юзасидан сахобаларни такфир қилишади, минглаб сахобаларни такфир қилишган. Имоми Али розиаллоху анху таъвил қилиб минглаб сахобаларни такфир қилган хаворижларга нисбатан, уммул мўъминин Оиша розиаллоху анхо уларни орасида бўлган жамал лашкарига нисбатан қилган муомаласини қилади ва уларни хаммасини мусулмон деб хисоблайди. Чунки уларни узри бор, сен агар уларни такфир қилмоқчи бўлсанг аввал тўрт мархала ва тўрт филтердан ўтказишинг керак. Хўп, Али розиаллоху анху мен ва сендан ва мен билан сенга ўхшаган минглаб кишилардан кўра шариатдан огохроқ бўлган ва шариатни яхшироқ биларди. Ғуллотларга нисбатан хам уларнинг ўзларига хос хукмни содир қил , ахли китобга нисбатан хам уларни ўзларига хос хукмни содир қил, агарчи уларни хар уччови сахобаларни такфир қилиш бўйича муштарак нуқталарга эга бўлишса хам, аммо уларни хар бири ўзига хос хукмга шомил бўлади.

Саволлар жуда кўп. Мана бу хам сўфийлар ва турли-хил жиходий гурухлар хақида, аммо сизлар берган саволларни аксари шиъалар ва шиъа ғуллотлари хақида берилган, мана бу хумс хақида, бу эса имомат ва вилоят хақида, мана бу сийға ва туқия хақида ва .....гўёки шиъалар хақида бахс бугунги кун учун мода бўлганга ўхшайди. Хўп, мушкили йўқ, хозир танаффус эълон қиламиз ва мен хам сизларга ўхшаб кек билан шарбат тановул қилай, шундан сўнг бугунги иртидод дарсимизга боғлиқ бўлган саволларга жавоб берамиз. Шиъаларни ақидасига

тегишли бўлган бошқа саволларни эса фирқаларни орасидаги фирқалар дармисизда муфассал баён қиламиз, иншааллох.

Саволларни кўпи афсуски ёки бахтимизга хар қандай сабаб билан бўлса хам,12 имомлик шиъаларни умумий иртидоди хақида берилган, кўп саволлар мана шу заминада берилибди. Олдин хам айтиб ўтганимдек бундай саволлар шу кунни урфига, эхтиёжига айланганга ўхшайди, албатта бу саволларга ўзини равиши билан жавоб берилиши керак. Мен рофизийлар ниқоби билан 12 имомлик шиъаларни умумий иртидоди хақида берилган барча саволларни ўқиб чиқдим, мени фикримча мана бу муаммоларни,саволларни илдизи мушаххас бир жойга бориб тақалади, буни биргаликда текшириб чиқишимиз лозим бўлади, чунки буни натижасида мана бу фатволар ахли қиблани фойдасига бўлганми ёки ахли қиблани душманларини фойдасига бўлганми, тушуниб етамиз; яъни бу таркиб ташқи ошкор кофирлар ёки ички пинхон кофирлар ё махаллий муртадларга ўхшаган ахли қиблани душманларидан иборатми? Ички пинхон кофирларни эса ана ўша секулярзадалар ва мунофиқлар ташкил қилади.

Хўп, чегараланган ва тор тушунча бўйича хам мана бу сенарийни,фитнани текшириб чиқиш орқали шу нарсани тушуниб етишимиз лозимки, мана бу фатво ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни фойдасига бўлган ва уларга хизмат қилганми ё 12 имомлик шиъаларгами? 12 имомлик шиъаларни умумий иртидодини сенарийси ва фитнасини ўртага ташланиши аллохни шариатига мувофиқ бўлганми ва ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларга хизмат қилганми ё 12 имомлик шиъаларга хизмат қилганми? Бу мазхабни орқасига туриб олган тор назарли кишиларни тушунчаси бўлиб, улар ўзларига хос бўлган мазхабга,кўз-қарашга,тафсирга ахамият беришади, уларга шу нарсалар фойдали бўлган ё бўлмаганини билишлари керак, яъни уларнинг мана бу тор ва чегараланган тушунчалари ўзларини мазхабларини фойдасига бўлганми ё мазхабни зараригами?

Агар мумкин бўлса компютерингиздаги абу басирни ўша китобини очиб берсангиз, жазакумуллоху хойрон.

Мусулмонларнинг энг қаттиққўл душманлари бўлмиш муртадлар хақидаги мажлисимизни бошлашимиздан олдин, мана бу заминадаги

амалий,тирик мисолга ишора қилмоқчимиз, чунки сизларни саволларингиз хам мана шу заминада берилган ва бизлар бу орқали душман қандай қилиб бизлардаги жохиллик сабабли, бизлар учун теория ва фикрий маржаъ бўла олишларини ва бизларни қадамларимизни ўзлари хохлаган йўлларига хидоят қила олишларини ва мусулмонлар қандай қилиб душман чизиб чиққан режа,дастур асосида амал қилишларини кўрсатиб бермоқмимиз. Мана бу нарса нихоятда хатарлидир.

Душман мусулмонларнинг жохиллиги сабабли суистефода қилган ўринлардан бири, мана шу мунофиқлар калимаси бўлади. Бунга мисол жуда кўп. Ўтган бир неча йил мобайнида бошқаларга қараганда кўпроқ гурухлар томонидан бўрттириб кўрсатилган нарса хавориж масаласи бўлиб, жуда кўп биродарларимизга нисбатан ёлғондан нисбат беришди, бошқа бири эса нотўғри ишлатилган "мушриклар" ва "ахли бидъат" истелохлари бўлади, учинчиси хам жахондаги 12 имомлик шиъаларни умумий иртидоди масаласидур, уларни фатволарида хатто бир дона бўлсин истисно хам топилмайди.

Мана бу лойихани ироя берувчиси абу басир тартусий исмли шахс эканлигини ва англияда яшаётганлигини ва хозирча натонинг туркия хамда секуляр туркия хукуматининг барча мухолифларини қаттиққўл душманларига тегишли каналини микрафонларидан бири хисобланишини яхши биламиз. Чунки туркиянинг секуляр ва тоғут хукумати европанинг бирлашган куфр лашкарини бир бўлаги бўлиб нато ва натони вакили номи билан сурияни тупроғида фаолият олиб боради, нато секуляр туркия хукуматини ва уни лашкарининг канали орқали ўзининг суриядаги,ироқдаги, афғонистондаги ва бошқа минтақалардаги мақсадларини, манфаъатларини,режаларини олдинга силжитган ва хозирда хам силжитяпган.

Демак, бу ерда агар туркиянинг тоғут ва секуляр хукумати сурияда ёки бошқа бир минтақада амалиётларни бошлаган пайтида, туркия давлатини ўзи хамла қиляпти,деб фикрламанглар, балки бу ерда аслида нато иш олиб боряпган. Жуда яхши, агар эътибор берган бўлсангизлар ўтган ойда нато суриядаги ишларга аралашиши кераклигини тасдиқлади. Натони аъзолари хам буни тасдиқлашди. Нато

тасдиқлагандан сўнг аста-секинлик билан туркия сурия чегараларига яқинлашди ва сурияга кириб секин аста ўзини харбий амалиётларини давланинг назорати остидаги минтақаларда бошлади, хозирда улар бир муомалани устида харж бўлиб кетаётган американинг навкарларига хужум қилишган.

Хар қандай холатда хам абу басир туркия секуляр хукуматининг,албатта нотонинг микрафонларидан бири бўлган. Абу басир бундан кўра хам узоқроқ ўтмишга эга. Бу киши англияда сокин бўлиб яшайди, америка ва англия секуляр хукуматлари 1423 хижрий баробар 2002/8/3 милодий йилда ироқни ишғол қилишга ва жангга тайёргарлик кўраётган пайтида,

" «وردَّةٍ شِرْكٍ طائِفَةُ الرَّوافِضُ الشِّيعَةُ

Номли китобни нашр қилади. Бу китобни нашр қилишдан мақсад ироқни ишғол қилишга замина,шароит мухайё қилишдан иборат бўлган, шиъа ва суннийларни ўзаро бир-бирлари билан машғул қилиш, хамда америка ва англия ва уларни бошқа иттифоқдошлари учун фаолият майдонини очиб бериш ва амал қилиш озодлигини вужудга келтириш бўлган эди. Мана бу, китобни ёзишдан бўлган мақсадларни бири бўлади.

Биз шуни хам яхши биламизки, секуляристлар одамларни ўртасидаги мавжуд бўлган мазхаблардан ўзларинии мақсадларига етиш учун бир абзор сифатида фойдаланишади, индонезияда насронийлар билан мусулмонлар бир-бирларини қатли ом қилишадими ё африкани нигериясида ва марказий африкада мана бу ходиса насронийлар билан мусулмонларни ўртасида содир бўладими ёки покистонда,ироқда, ливанда, бахрайнда, арабистонда, кашмирда, озарбайжонда,сурияда, яманда ва .....шиъа ва суннийларни ўртасида содир бўладими ёинки ирландияда протестант ва католик мазхаблари ё россияда провослав ва католиклар ёки исроилда яхудийлар билан насронийларни орасида ёки яхудийлар билан мусулмонларни ўртасида жанглар содир бўладими, буни уларга фарқи йўқ. Секуляристлар учун бу ердаги энг мухим нарса, мана буларнинг барчасини бир-бирлари билан жанг қилишидур.

Мана бу холатларни хаммасидан бўлган секуляристларнинг мақсади, бу мазхабларга эргашувчиларни ички жангларни воситасида заифлаштириш,чарчатиш ва ноумид қилиш ва нихоят эса секуляризм диктаторлигини қонунларига ва хукмига рози қилиш,бўйсиндириш хамда кофир босқинчиларни ва уларни махаллий навкарлари янада кўпроқ жавлон уришлари учун майдонни очиб беришдан иборат. Мана бу уларнинг энг орзу қилинган мақсадлари бўлиб, шайтонга эргашувчилар бу жараён учун ана ўшанча вахшиёна заминаларни, шароитларни мухайё қилишган. Осмоний шариатларга ва мазхабларга, исломий фирқаларга эргашувчилар мана бу холатларда бир –бирларини қириш билан машғул бўлган пайтларида, ички муртад секуляристлар ва бутун жахон кофир секуляристлари хаммани устидан кулишади ва бундан келган фойдани хам чўнтакларига уришади.

Абу басирни китоб ёзиши ва оли саъудни фосид, салтанат уламоларини фатволарини нашр берилиши мана шу мақсадлар йўлида қилинади. Аммо бу китоб ўша йилларда Усома бин Лодин ва у кишига ўхшаган жиходий салафийларни хам ё ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни хам эътиборига сазовор бўлмайди. Чунки барча шаръий мубориз гурухларни, дасталарни орасида Абу Анас шомий рохимахуллохга ўхшаган буюк шаръийлар мавжуд бўлиб, абу басирга ўхшаган китобхона уламоларига ёки оли саъудни салтанат муфтиларига, абу қатодага эхтиёж бўлган эмас, мана бу кимсалар ақидавий ва фикрий жиходий рахбар сифатида жойгохга эга бўлишмаган. Хоний сабоий одам хисобланган эмас. Ториқ абдулхалим хам хеч ким бўлган эмас. Мана бу кимсалар ва уларга ўхшаганлар ахамият бериладиган одам хисобланган эмас, нима учун? Чунки ўша пайтларда Абу Анас шомий рохимахуллохга ўхшаган буюк шаръийлар бор эди, улар ўзларининг ёзган нарсаларида шиъаларни биродарлар деб хитоб қилишарди. Абу басир ва абу қатодага ўхшаган китобхона уламолари ёки оли саъудни фосид уламолари агарчи ошкор душман хисобланган тоғутларни баробарида сукут қилса хам, аммо худди шу тоғутларга мухолиф бўлган бошқа тоғутларга

хамла қилишади ва аллохни шариатидаги қонунларни жорий қилувчиларга,озодлик талаб қилувчиларга нисбатан эса навбатдан жанг олиб боришган ва боришяпган.

Хар қандай холатда хам, шаръийларни ўлдирилиши ва ўртада хосил бўлган бўшлиқ, жиходий харакатларда милитаризм рухини кучайтирди ва бу сафар идеалогия ва ақидани аслаха хидоят қилди. Идеалогия ва ақидани аслаха хидоят қилиши, бу нихоятда хатарли нарса; аслида аслаха ақидага тобеъ бўлиб уни ихтиёрида бўлиши керак. Мана бу нарса нихоятда хатарли нарса эканлиги жуда хам мухим нуқтадур. Идеалогия ва ақида аслахага тобеъ бўлмаслиги, балки аслаха ақида ва идеалогияни ихтиёрида бўлиб унга тобеъ бўлиши лозим.

Абу Мусъаб Зарқовий ана шу яққол ўзгаришнинг бошловчиси бўлади, у кишини биринчи қўйган қадами абу басирни "шиъатур равофизу тоифату ширкин ва риддатин" номли китобини қабул қилиш ва уни жойлаштириш бўлди. Абу Мусъаб Зарқовий ўтмишда бор нарсалар хамда Абу Анас Шомий рохимахуллох,Усома бин Лодин рохимахуллох ва у кишига ўхшаган олимлар вужудга келтирган ва асрлардан буён давом этиб келаётган нарсаларни билан абу басир тайёрлаган нарсани ўртасини боғловчи халқа бўлди. Бу киши " шиъатур равофизу тоифату ширкин ва риддатин" ни айни ўзини гурухининг роиж ақидаси қилиб олди, хозирги кунгача уни йўлини давом эттирувчилар абу басирга ва оли саъуднинг муфтиларига ўхшаган душманнинг тархига кўра амал қилишяпти, лекин улар мана бу кимсалар ошкор душман эканини ва бутун жахон секуляр кофирларини хамда уларнинг махаллий тоғутларини ихтиёридаги ходим эканини яхши билишади.

Абу басир тартусий англияда туриб ироқга хамла қилиш учун замина мухайё қилаётган пайтида вужудга келтирган ва оли саъуднинг фосид,салтанат уламолари мана шу мавзу бўйича ўзларини фатволарини танзим қилган ибора, ахли суннат деб маъруф бўлган имомларни ўртасида мана бу шаклда ўтмишда бўлган хам эмас ва хозирда хам йўқ. Мана бунга асосан бутун жахондаги шиъаларни хукми иртидод бўлиб қолади ва барча шиъаларни иртидодида шубхаланган кишини ўзи хам муртад

хисобланади. Хатто ахли суннат деб маъруф бўлган фирқадаги барча имомларни, ибни Таймия, ибни Касир, ибни Хожар, Нававий ва бошқаларни савол остига қўйган ва тилларини икки қарич қилган кимсалар хам пайдо бўлди, нима учун? Чунки уларни хеч қайси бири бундай ақидага эга бўлишган эмасди.

Буни кетидан дунёдаги хамма шиъаларга қарши жанг эълон қилинди, босқинчилар билан муттахид бўлиб муртад бўлган шиъалар бўладими ё босқинчилар билан бирга жанг қилаётган шиъалар бўладими ё бетараф бўлган шиъалар бўладими ёки жанг майдонидан минглаб километр узоқда яшаётган шиъалар бўладими фарқи йўқ. Яъни барча шиъалар фақатгина айби шиъа бўлганлиги сабабли ўлдирилиши ва уларни ибодат қиладиган маконлари хам нобуд қилиниши керак эди, бу иш хозирги пайтда хам давом этяпган.

Ўтган даврларда Усома бин Лодин рохимахуллохга ё Абу Яхё ливий рохимахуллохга ўхшаган кишилар мана бундай инхирофий ва чарчатадиган жангларни олдини олишган эди, аммо бу кишилар ва уларга ўхшаган огох олимлар ўлдирилгач, мана бу вайронгар,инхирофий жангни оловини ёқилишига қарши қилинган барча қаршиликлар натижасиз бўлиб қолди ва бир гурух мужохидларни ўртасида жанг бошланди, натижада эса англия, америка ва махаллий муртадларга ўхшаш ташқи босқинчиларни, секуляр кофирларни ва абу басирга ўхшаган китобхона муфтиларини кўнгли жойига тушди.

Аммо бу, уларнинг иши охирига етди,дегани эмасди, балки улар сурияда хам бу сенарийни ижро қилишмоқчи эдилар, албатта шиъа ва суннийни ўртасида эмас, ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни ўртасида қилишни режалаштиришади; улар мушрик кофирнинг яхудий кофирдан ё насроний кофирни мажус ва собеиндан фарқи нима эканини фахмламасдан туриб бу ишга қўл уришади? Тахминан ўзларини вазифаларини бажариб бўлишган ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалар билан ташайъю деб маъруф бўлган фирқаларни ўртасидаги жанглар , ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларнинг ўзини орасига кириб келади.

Бу ердаги қизиқ нарса шуки, абу басир китобхона муфтиларини ёки англиядаги муфтиларни хатто дорул куфрларда сокин бўлиб яшаётган муфтиларни орасида биринчилардан бўлиб, ахли суннатни ўзаро қатли оми учун хеч қандай шаръий далилни ироя бермасдан туриб фатво чиқарган киши саналади, у шариатгаро мужохидларга хам хавориж хукмини берган. Мана бу фатво ва калималар ташқи кофирлар билан махаллий муртадларни ўртасидаги иттиходни осонлаштирди ва минглаб мухлис мужохидларни қонини ва молини халол қилди ва бундан ташқари минглаб мусулмон мужохидлар,минглаб мухожирлар қатли ом қилинди ва минглаб ёш болалар, аёллар ўлимга махкум бўлишди ва юзлаб мухожир аёлларни,қизларни номусига тажовуз қилинди, бу ишларни хаммаси сурияни ўзида содир бўлди. Довлага қарши фатволар ўзини натижасини бергач, навбат Жавлонийни тўдасига, гурухига етиб келди. Бу гурух хақида айтишдики, булар хам ана булар билан бир хил нарса, шундан сўнг уларга ташланишди,кўрдингизми навбатдан иш олиб боришади. Аввал эътибор беришади, англияни ва натони эхтиёжи қандай? Шунга қараб, тоғутларини кундалик эхтиёжига кўра муносиб фатво беришади.

Оли саъуднинг фосид,салтанат уламоларининг кўп холларда аудио овози хам мавжуд бўлган фатволарини текшириб ўтирмасдан келтирилган еттиталик далилларни кўриб чиқамиз, англия дорул харбида сокин бўлган ва барча мусулмонларга қарши рухий жангни аскари ва олиб борувчиси бўлмиш абу басир тартусийни 12 имомлик шиъаларни иртидоди бўйича келтирган далилларини кўриб чиқамиз:

أولاً: **القرآن بتحريف قولهم جهة من ... !**

Улар қуръонни тахрифига эътиқод қилишади.

جهتين من يأتي الكريم للقرآن وتحريفهم،

Айтишларича улар икки жихатдан қуръонни тахрифига эътиқод қилишади:

والتفسير التأويل في تحريف:

1-Қуръонни таъвил ва тафсирида тахрифга дучор бўлишган. Яъни мана бу шахсни ё бошқа мазхабларни тафсирига қарши равишдаги тафсирга эгадурлар,яъни мана бу шахсни ё бошқа мазхабларни таъвилига қарши равишдаги оят ва оятлар бўйича бошқа бир таъвилга эгадурлар. Демак бошқаларни таъвили ва тафсирига қарши таъвил ва тафсирга эга бўлган кишилар муртад бўлишади. Чунки мана бундан сўнг хам ишора қиламанки, бу шахсни айтишича, кимки мана бу далилларни бирига эга бўлса муртад хисобланади ва иртидодни барча ахкомлари уни устида ижро қилиниши керак.

صراحة التنزيل بتحريف قولهم:

2-Уларни очиқ-ойдин эътиқод қилишларича, қуръонни нозил бўлишида тахриф содир бўлган. Хамма ўринларни баён қиламиз.

- ! ... ثانياً: **يأتي كفرهم من جهة قولهم بقرآن فاطمة، ونزول الوحي عليها**
- !... ثالثاً: **يأتي كفرهم من جهة غلوهم في الأئمة، والقول بعصمتهم**
- !... رابعاً: **يأتي كفرهم من جهة تكفيرهم للصحابة، وعامة المسلمين**
- !... خامساً: **يأتي كفرهم من جهة إنكارهم للسنة وجحودهم لها**

سادساً: **يأتي كفرهم من جهة مظاهرتهم لأعداء الأمة من الكفرة والمشركين على أبناء الأمة من المسلمين الموحدين** ...!

Яъни хар қандай мазхабдан бўлган киши мусулмонларга қарши кофирларни химоя қилса, ўша мазхабни хаммаси муртад бўлади. Субханаллох, билмайман қандай қилиб ва нима учун мусулмонлар мана бу жинояткорона масалаларга ва фатволарга эътибор беришмаган экан?

- **! ...** سابعاً: **يأتي كفرهم من جهة وقوعهم في الشرك وتوجههم بالعبادة والدعاء للمخلوق**

Мана булар барча шиъаларнинг бир тоифа холатида хаммасини иртидоди учун абу басир келтирган далиллардур, уни ўзини иддао қилишича, мана бу далилларни хар бири якка холатда 12 имомлик шиъаларни барчасини бир тоифа бўйича иртидодига боис бўла олади ва айтадики:

خلاصة القول في الشيعة الروافض :هذه هي الأوجه التي ألزمتنا بالقول :بأن الشيعة الروافض ـ الاثنى عشرية ـ طائفة شرك وردة، و واحدة من تلك الأوجه السبعة ـ الآنفة الذكر ـ تكفي للجزم بكفر وردة هذه الطائفة المارقة.

У мана бу муқаддима билан шундай хулосага келяптики, мана бу далилларни бирортаси агар бир кишида топилса,муртад бўлади ва хадис, фиқх китобларида келган муртадларни аккомларини хаммаси уларни устида ижро қилиниши керак. Сизни фикрингизча, агар мана бу хукмлар сахих бўладиган бўлса, - албатта бу хукмлар сахих эмас - ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни орасида неча нафар одам мусулмон сақланиб қолади? Ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни аксарияти муртадга айланиб кетмайдими? Бир озгина диққат билан фикр қилингларчи. Мана бу одамни айтишича мана бу далиллардан бирортасига эга бўлган киши муртад хисобланади. Шу сабабли хам, кўриб турганимиздек шу ерда уни иши шиъаларни хаммаси билан тугайди-да, энди бошқа бир фирқага хамла қилади, у буларни устида хам фатво бериши ва улар хам ўлдирилиши керак, навбат довлага келади; довлани хам ишини нихоясига етказгач эса,жавлонийни гурухига ташланади; жавлонийни иши охирига етгач бошқасига хамла қилади. Уни айтишича, мана бу ўринларни бирортасига эга бўлган кимса муртад бўлади. Аммо, ўша замондаги уни манзури шиъалар бўлган эди, шунинг учун хамма шиъаларни бир тоифа холида муртад деб эълон қилиб айтадики:

وقولنا أن الشيعة الروافض طائفة شرك وردة؛ يعني أنها تُجرى عليها ـ كطائفة ـ جميع أحكام الردة : ومتعلقاتها وتبعاتها المبينة والمفصلة في كتب الحديث والفقه ... !

Нихоятда хатарли. Ридда аккомларини хаммаси ва хадис, фиқх китобларидаги муфассал ва равшан бўлган унга таъаллуқли нарсалар уларни устида ижро қилинади, тужри алайха каттоифату. эътибор бериб қаранглар, мана бу жинояткорни, мана бу қонхўрни вужудида бир озгина бўлса хам инсоният бормикин? Тужри алайха каттоифату.

Олдин хам эслатиб ўтганимиздек,дунёдаги 12 имомлик шиъаларни хаммаси муртад эканликлари хақидаги фатво ахли суннатнинг имомларини орасида топилмайди, бу умматни салафи солихларини ўртасида дунёдаги барча шиъалар муртад экани

борасидаги сўз хеч қачон топилган эмас, бу фатво англия ва форс кўрфазидаги араб давлатларини канали орқали ахли суннат мужохидларининг бир қисмини ақидавий ва ахборот воситаларидаги адабиётга қандай қилиб кириб келгани мушаххас бўлди. Албатта бундан олдинроқ оли саъудни хоин, салтанат уламолари ва ёмон муфтилари томонидан 12 имомлик шиъаларнинг хаммасини кофир номи остида ироя берилган эди, мана бундай ахмоқгарчиликни хеч ким қилган эмасди, яъни бир мазхаб учун иртидод номидан фойдаланишмаган, бўлиб хам бу мазхабни орасида турли-хил ва гохида бир-бирига зид фирқалар мавжуд бўлади, харгиз улар бир-хил бўлишмаган ва хозирда хам бир –хил эмаслар. Оли саъуднинг ана ўша фосид ва салтанат уламолари хам муртад эмас балки кофир сўзидан фойдаланишади, улар ўзларини ахмоқгарчиликларини бу даражада қилиб кўрсатмоқчи бўлишмаган.

Демак, ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни фиқхий манбаълари ва китобларидан бу иш учун ўтмиш топа олмаймиз, аммо мана бу етти далилни ахли суннат деб маъруф бўлга фирқаларнинг манбаълари бўйича амалий ва тадқиқий текширувларни ўтказганимиздан сўнг ва мана шу фирқалар томонидан қўйилган усулларга кўра, бу тузоқни фош қилиб изохлаб беришга қодир бўламиз, бу нарса хозиргача мусулмон диёрларини аксарида бегунох инсонларни қонидан иборат арикчаларни вужудга келтирди ва мана бу фатволарни ижро қилувчиларни ўзига хам оғир ва дахшатли зарбаларни етказди.

Хозирни ўзида шу нарсани айтилиши лозимки, мана бу еттиталик далилларни хаммаси 12 имомлик шиъаларга эмас,балки шиъаларга мунтасиб ғуллотларга тегишли. Ва мана бу еттиталик ўринларни хаммасида биз 12 имомлик шиъларнинг тутган ошкор муносабатини аниқ кўра оламиз, хатто бу ўринларни бири хақида бизлар бир неча ошкор фатволарга ва бир неча рисолага,хамда мана бу еттиталик ўринга раддия сифатидаги муфассал китобга гувох бўламиз.

Абу басир ёлғон айтяпти. Шу ерда мухтасар суратда абу басирни ёлғонларини бир озгина фош қилишимиз лозим бўлади. Нима учун уни ёлғон деяпмиз? Чунки география ўқитувчиси ўзини шогирдига

макка эронни шимолида жойлашган ва хитой африка давлатларидан бири деб ўргатяпти. География ўқитувчиси учун бу хато ва нотўғри тушунча ва нотўғри таъвил эмас, балки бутунлай очиқ-ойдин хақиқатни пинхон қилиш ва ёлғон гапириш, хамда шогирдига ёлғонни етказиш хисобланади. Ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалардаги ғуллотлар билан шу фирқаларни ўзини орасидаги фарқни тушунмайдиган олим мавжуд эмас. Албатта манбаъларда уларнинг булғанишлари топилиши мумкин. Хозирни ўзида хеч ким қодиёнийларни ахли суннатни жумласидан деб хисобламайди, нима учун? Чунки мана бу фирқаларни ўзи улардан бароат қилган ва хатто уларни такфир қилишган. Шиъаларни ўртасида хам мана бу қоида тадқиқотчилар учун худди кундек равшан ва ошкор нарса. Тахқиқ қилаётган киши учун абу басирни ёлғон айтаётгани очиқ-ойдиндур, бу абу қатоданинг хозирги пайтдаги 12 имомлик шиъаларни хаммаси насирий эканликлари борасидаги ёлғонига ўхшайди.

Хар қандай суратда хам абу басир тартусийни ёлғонларини кўриб чиқамиз, чунки у инкор қилиб бўлмайдиган жиноятни бошлаб берган ва бу жиноят хануз хам давом этиб келяпти. Бу шахс ўша далилларида 12 имомлик шиъаларни хаммасини муртад экани борасида айтадики:

- أولاً: **القرآن بتحريف قولهم جهة من ...!**

Улар қуръонни тахрифига эътиқод қилишади.

- جهتين من يأتي الكريم للقرآن وتحريفهم:

والتفسير التأويل في تحريف:

Қуръонни таъвили ва тафсирида тахрифга дучор бўлишган. Яъни чунки бу шахсни ё бошқа мазхабларни тафсирига қарши бошқа тафсирга эга; яъни чун оят ва оятларда мана бу шахсни ё бошқа мазхабларни таъвилига қарши бошқача таъвилга эга бўлганликлари сабабли, улар муртаддурлар.

Мана бу холатда, бошқаларни таъвилига ва тафсирига қарши бўлган таъвил ва тафсирга эга хар қандай киши муртад бўлади. Сизни фикрингизча бу ахмоқгарчилик ва жиннилик эмасми? Мана

бунга ўхшаган шахсларни кимлигини билиб туриб буларни сўзларини қабул қиладиган ва ўзларини шариат аҳкомларини ижро қилувчилар деб хисоблайдиган кимсалар, бундан хам кўра ахмоқроқ ва жиннироқ деб саналади.

Ибни Хазм андалусий рохимахуллох айтадики: хеч қайси бир мусулмонни эътиқод бобидаги фатво ё сўз сабабли такфир қилиб бўлмайди, у киши давом этиб айтадики: бир гурух уламолар шу ақидадаки, хеч қайси мусулмон ақида ё фатво сабабли такфир ва тафсиқ қилинмайди. Бир нарса борасида ижтиход қилган ва мўътақид бўлган кишини қўлга киритган нарсаси хақ ва ажрга эга; агар хақиқатда хақни қўлга киритган бўлса икки ажрга эга бўлади,агар хақда хато қилган бўлса, бир ажрга эга бўлади. Бу ибни Абу Лайлини, имоми Абу Ханифани, Шофеъийни, Суфён Саврийни, Довуд ибни Алини назари. Бу мен шу бугунги кунгача таниган назар эгаларининг хатто сахоба розиаллоху анхунинг назари бўлади, уларга қарши чиққанларни хозиргача кўрмадим."

Абу басир ва унга ўхшаганлардан фақат мана бу ўринни ўзини қабул қилишлик, яъни сиз билан ижтиходда, тафсирда ё таъвилда фарқга эга бўлган хар қандай мусулмонни муртад дейишлик, бу мусулмонларни ўртасида ички жангларни ижод қилиш ва уларни бир-бирлари билан машғул қилишдан иборат. Мана бу кимларни лойихаси? Бу лойиха кимларни фойдасига хизмат қилади? Нима учун бир оз фикр қилишни хохламайсизлар? Сиз бир тафсирни ва хатто бир мазхабни ёмон кўрганингиз сабабли, адолатни бир четга суриб қўйиб уни муртад дейсизми? Нима учун? Чунки сизни тафсирингиз ва таъвилингизга қарши тафсирга ва таъвилга эга, табиатан у хам сизни муртад деб санайди, нима учун? Чунки фалон оят бўйича сизни тафсирингиз ва таъвилингиз уникидан фарқ қилади. Яъни бу нима дегани? Сахобалар, тобеъинлар ва фирқаларнинг,исломий мазхабларнинг барча аиммалари оятларни таъвил ва тафсирида бир-бирларидан фарқ қилишмаганми? Мана бу нарса сабабли биз уларни муртад дейишимиз керакми, аллох сақласин?

Қадрли дўстлар, аввал хам бир неча бор айтганмиз чунки буни ахамияти бор; бизлар вохид умматни вужудга келтирадиган ва мана бу вохид умматдан вохид ижмоъни ироя берадиган,натижада

эса мусулмонлар тафарруқдан нажот топадиган улил амр шўросига эга эмасмиз. Демак мана бу неъматга етгунча турли-хил тафсирлар ва таъвилларни мавжуд бўлиши мажбурий холат, бундан қутулишни иложи йўқ. Агар ундан қутулишни хохласанг исломий хукуматни ташкил қилишга харакат қил. Агар уни бадали бор бўлса, уни ислох қилишга, юқорироқга кўтаришга ёрдам бер,бундан сўнг исломий фуқахоларга боғланган улил амр шўросини ташкил қилиб барча тафарруқларга хотима бер.

Аммо абу басир ёлғончи ва бу шахсни фитналарини амалга оширадиган кимсаларни хаммаси мусулмонларни янада кўпроқ тафарруққа, хорликка, муваффақиятсизликка ва хукумат қудратига,шўрога, умматга, вохид ижмоъга етмасликка етаклашяпти, бу сахобаларни ва тобеъинларни ва ислом аиммаларини манхажига қарши, хамда мусулмонларни барча манфаъатларига зиддур. Мана бу кимсалар мусулмонларга қарши рухий жангларни олиб борувчилар бўлишади, улар ислом душманларининг мусулмонларга қарши рухий ва таблиғий жангини пиёда аскарлари хисобланишади. Мана бу нарсаларда кимни шубхаси бор? Тафарруқ яъни залиллик, вахдат яъни қудрат. Булар мусулмонларни залиллиги йўлида харакат қилишяпти, улар мусулмонларнинг вахдатга етишишларига рухсат беришмайди.

Аимма ва тобеъин ўзларининг барча харакатлари орқали кофирларнинг ислом динига киришларини хохлардилар. Аммо баъзилар душманнинг рухий жангларини пойдеворига кўра ўзини мусулмон биродарини,опа-синлисини исломдан чиқариб юборишга кичкина бўлса хам бахона қидириб юрибди. Мана бу дастадаги кимсаларни асхоб,тобеъинлар, буюк аиммалар билан ўртасидаги фарқи қанчалик кўплигини биласизларми? Улар бир-бирига умуман тескари харакат қилишяпти деб ўйлайсан. Сен ўзингни бу икки йўлни қайси бирида эканлигингни таъйин қилишинг керак.

- **قولهم بتحريف التنزيل صراحة:**

Уларни очиқ-ойдин эътиқод қилишларича, қуръонни нозил бўлишида тахриф содир бўлган.

Афсуски, мен мана бу далилни баъзи бир мужохид, қуролланган биродарларни ёзма равишдаги хатто видеоларидаги, аудио

тасмаларидаги манбаъларни аксарида кўряпман, охирги пайтларда бу далилни уларни манбаъларида қайта-қайта кўрдим; улар мана бу бир далилни бутун дунёдаги барча шиъаларни иртидоди учун далил ва уларни қатли оми учун рухсатнома қилиб олишган, фақат мана бу биргина далил. Яъни уларни айтишича 12 имомлик шиъаларни хаммаси танзилдаги тахрифга эътиқод қилишади. Мана шу биргина далилни уларни қирғини учун сабаб қилиб олишган. Уларни ўлдириш учун далил қайси? Худди шу далил.

Аслида эса, хозирда хам ва ўтган асрларда хам аксар шиъаларнинг назари бўйича қуръон тахриф бўлмаган , улар мавжуд ривоятларни ё заиф ё ясама ё бегона дейишган. Қуръонни тахрифи учун келтирилган бир назарни баробарида 12 имомлик шиъаларнинг буюк олимларини юзлаб назари мавжуд бўлиб, улар мана бу фосид назарга эътиқод қилишмаган ва хатто бу назарга қарши рисолалар, китоблар ёзишган. Интернетда бир бор ёзиб кўринглар, мана бу борада бутун тарих давомида то хозирги пайтгача қанчадан- қанча китоблар ёзилганини билиб оласизлар.

Албатта, сиз уларни манбаъларида мана буни тасдиқлайдиган ривоятлар бор,дейишингиз мумкин. Ха, бундай заиф ривоятлар бошқа фирқаларни манбаъларида хам мавжуд. Аммо, хозирги пайтда бу фирқа мана бу ривоятларни қабул қилишмайди ва бу ривоятларни сахих деб хисоблашмайди, агарчи ўтган асрларда ўша фирқалар томонидан қабул қилинган бўлишига қарамасдан хозир қабул қилишмайди. Биз хам хозир олдинги гурухлардаги аллохни рахматига кетган бизларнинг буюк аиммаларимиз қабул қилишган ва унга амал қилишган жуда кўп ривоятларни қабул қилмаймиз, хозирда биз уларни заиф деймиз. Хўп, хозирги пайтда улар буни қабул қилишмайди ва эътиқод хам қилишмайди. Сиз хозирни ўзида Албоний рохимахуллох заиф деб айтган ривоятларга бир қаранглар, бир кўрингларчи Албоний қайси ривоятларни заиф деган экан. Кўринглар қанча ривоят бунга шомил бўлган ва умуман қанча жилд китобни ташкил қилади. Аммо мана буларни хаммасига ўтган даврларда амал қилинар эди.

Тасаввур қилиб кўринглар, Суютий рохимахуллох айтадики: Убай ибни Каъаб ва ибни Аббосни мусхафида икки сура

"حَفدو خُلع"

ёзилган эди. Яъни нима дегани бу?

671 йилда вафот топган Қуртубий ўзини “жамиъу лилахкамил қуръон” тафсирида ахзоб сурасини аввалида ёзадики: мана бу сура 73 оятдан иборат, уни 73 оят экани борасида ривоятлар хам келтиради, сўнг бунга қўшимча қиладики: мана бу сура нозил бўлган пайтида бақара сурасини миқдорича бўлган эди,(яъни 286 оят бўлган) ражм оятида айтадики: агар қари эркак ва ё аёл зино қилса, бу икковини тошбўрон қилинглар, мана бу худони қасосидур, худо қудратли ва хаким зот!” бундан сўнг уммул мўъминин Оиша розиаллоху анходан ривоят қиладики : ахзоб сураси пайғамбарни асрида 200 оят бўлган, лекин қуръон ёзилган пайтида хозирда мавжуд бўлган 73 оятнигина қўлга киритишган, бу нима дегани? Эътибор беринглар бу нима дегани? Айтишяптики, 73 оятдан иборат бўлган ахзоб сураси аслида 286 оят бўлган ва уни қолган оятларини қўлга кирита олишмаган, яъни уни қолгани қаерда қолган? Бу ерда носих ва мансух деган масалалар ўртага ташланмаяпти. Чунки уни айтишича, пайғамбаримиз саллаллоху алайхи васалламни даврларида бор бўлган, китобларда ва фалончи ва фалончини мусхафида хам бор бўлган ёки ахзоб сураси хақида айтишича, пайғамбарни асрида 200 оят бўлган эди ва хозирги пайтда эса 73 оят бор холос.

Хўп, 12 имомлик шиъаларни ўртасида хам шунга ўхшаган ва хатто бундан кўра баттарроқлари хам мавжуд. Аммо мухим нарса шуки, улар буларни заиф деб санашади ва хозир хам уларни қабул қилишмайди ва буларни рад қилиб китоблар ёзишган. Олдин хам айтиб ўтканман , хозир хам яна бир такрорлаб айтаман, бундай ўринлар жуда кўп. Бизлар агар ўзимизни минтақамиз хақида сухбатлашиб бир оз кўпроқ бу борада изох берамиз. Ўтган бир неча ўн йилликда шофеъий мазхабидаги бир мулло саййид мустафо барзанжий номли шахс ироқни салмониясини шимолида янги пайғамбар сифатида чиқиб келди ва ўзи билан бирга “аллохни каламотлари” номли китоб хам олиб келади, мана бу ўша китоб дўстлар кўринглар, мени қўлимда турибди. Кўринглар, аллохни исми билан бошланади, оятларини кўринглар, мана бу оятлари, мана бу ерда оятлари учун изох хам берган, бу ерга Арбил

олийгохига тегишли деб ёзиб қўйилган, қиймати хам ёзилган, нашр берилган йили хам бор. Мана бу шахс аввал махдувиятни иддао қилган ва қуръон асосида хукм қилишни хохлайман,дерди, аммо кейинчалик 1988 йилда пайғамбарликни иддао қилади ва истелох билан айтганда "аллохни каламотлари" номли янги қуръон олиб келади. Мана бу ёлғончи пайғамбар эронга хам келган, аммо уни қабул қилишмаган,у яна қайта ироқни курдистонига қайтиб кетади ва нихоят ғарбий хуромондаги мужохидлар томонидан ўлдирилади, унга эргашган кимсаларни айтишича эса ғоиблик даврига кетган ва яна янгидан қайтиб келади.

Мана бунга ўхшаш инсонлар шиъа ғуллотларини орасида хам мавжуд бўлган. Бунга ўхшаган инсонлар хам топилган ва хам нотўғри ривоятлар хам топилган, 12 имомлик шиъалар ўзларини улардан бароат қилишган ва уларга қарши китоблар,раддиялар ёзишган. Сиз жазоирийни бир китобини кўрасиз-у, аммо буни баробарида 12 имомлик шиъалар томонидан ўнлаб раддия сифатида ёзилган китобларни кўрмайсизми? Ёки бўлмасам қуръонни тахриф бўлмаганлиги борасида хозирги ва ўтган асрлардаги шу мазхабни буюк олимларини назарига умуман эътибор бермайсизми? Мана бу нарса нимани англатади? Бу адолатни нишонасими? Ё ошкор зулм ва хақиқатни пинхон қилишми? Сиз хақиқатни пинхон ва ёлғонни тарқатиш орқали нимани кетидан тушгансиз? Аллох бизларга бу нарсаларни таълим бермаган, росулуллох саллаллоху алайхи васаллам хам бу нарсани таълим берган эмаслар, Абу Бакр ва Умар, Усмон розиаллоху анхумга, Алига, Хасанга, Хусайн розиаллоху анхумга ўхшаган қадрли сахобалар ,Шофеъий, Моликий, Ханбалий бизларга буни таълим беришмаган, бизларга зулмни ўргатишмаган, хақиқатни пинхон қилишни ўргатишмаган. Бизлар воқеиятни кўриб шу воқеиятга асосан сухбатлашамиз. Аллох бизларни адолат қилишга даъват қилган.

Яхудийлар,насронийлар, ғуллот ёки нодон хадис ясовчи дўстлар томонидан вужудга келтирилган ёлғон ривоятларни барча фирқаларни манбаъларида топилиши шу даражага етганки, бу касалликдан жуда кам фирқалар омонда қолган, хеч қайси фирқа бутун тарих давомидаги хамма китобларидаги ривоятчиларни

тасдиқлай олмайди. Шу сабабли хам ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни китобларида адашган матлабни жуда кўп топса бўлади, шунга ўхшаш шиъа фирқаларини китобларида хам бундай матлабларни осон топиш мумкин; энди хар қандай далилга кўра (хадисни заифлиги, ижтиход, хато ва.....) бир фирқани уламолари матлабни рад қилса ва унга мухолиф бўлган фирқани уламолари хам ўша далилларга кўра, агарчи бу матлаблар уларни китобларида мавжуд бўлса хам, матлабни рад қила олишади ва ўзларидан узоқлаштиришади.

Мана бу холатда, ўзлари хам уларни заиф ва ёлғон деб хисоблайдиган ва уларга қарши раддия хам ёзишган ёлғон ривоятлар сабабли, шиъа ғуллотларининг суннийларни айблашлари ёки сунний ғуллотларининг шиъаларни айблашлари, қандай натижаларга олиб келади? Шиъа ва суннийни ўртасидаги бугунги кунда содир бўлаётган жанглар, касалликларлардан бошқа нарса келтирадими? Буни фойдасини ким кўради? Эътибор беринглар, бу борада фикр қилингларчи. У келтираётган иккинчи ўринда айтадики:

ثانياً: **فاطمة بقرآن قولهم جهة من كفرهم يأتي ،عليها الوحي ونزول ..!**

Бу хам бугунги кундаги шиъаларда хеч қандай асосга,пояга эга бўлмаган ғуллотларни ақидаларидан бири хисобланади. Яъни улар фақат бир ёлғонни кетидан 12 имомлик шиъаларни хаммасини муртад дейишликдан шарм қилишмайдими? Бўлиб хам бугунги кундаги шиъалар хозирги мавжуд қуръонга бутунлай эътиқод қилишади. Улар шарм қилишмайди. Олдин айтиб ўтганимиздек, қуръон ва суннат бўйича кофир ва муртад дейиш учун биз айтиб ўтган тўрт филтер ва тўрттталик мархаладан ўтказилиши керак, бу ерда мана бу мархалаларни риоя қилинганми? Аслида улар ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалар билан бирга икки қадам йўлни босиб ўтишган эмас ва уларнинг хар бирини жамоати бирга бўлишмаган, улар бошқа йўлдан юришган ахли суннат ва жамоатни бошқа фирқалари ва бошқа мусулмонлар бошқа йўлдан юришган. Яъни уни айтишича,улар фотимани қуръони деб эътиқод қилишади ва уларни ўлдириш керак. Хўп. Хозирни ўзида бориб улардан сўра, одамлардан сўрачи, одамларни орасида эмассизларми? Хатто хануз уларни ўрталарида ғуллотни

фосид ақидалари сақланиб қолган кишилар хам орадан минг йилдан ортиқ вақт ўтганига қарамасдан хали-хануз покланишмаган, яъни ақидалари покланмаган, агар уларга мурожаъат қилсанг барибир улар қуръонни хақ деб билишади; энди сухбатлари очиқ-ойдин бўлган уламолар хақида гапирмаса хам бўлади. Учинчи ўринда айтадики:

- ثالثاً: **يأتي كفرهم من جهة غلوهم في الأئمة، والقول بعصمتهم** ..!

Агар такфирни шартларини ва монеъликларини назарга олмаган холда, аимма ва буюк кишилардаги ғулув шахсни муртад бўлишига боис бўладиган бўлса,сизни назарингиз бўйича бутун тарих давомида пайғамбарлар, шайхлар, ўзларини уламолари, аиммалари борасида ғулувга дучор бўлган ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни хаммаси муртад бўлишмайдими? Хозирчи? Уларни неча фоизи муртад бўлишдан омонда қолар экан? Уларнинг аксари мана бу кимсаларнинг назари бўйича муртад бўлмайдими? Демак, мана бу кимсаларнинг муридларидан имом Нававийни, ибни Хожарни ва бошқаларни очиқчасига такфир қилаётган кимсалар пайдо бўлгани учун ажабланмай қўяверинглар, улар сўфийларнинг баъзи сифатларига эга бўлган мусулмонларни ўртасида бемалол бомба портлатишади, уларнинг қўли ва тилидан мусулмонларни хеч нарсаси омонда қолмайди.

Улар ислох учун келишмаган, улар мусулмонларни айблардан,нуқсонлардан тозалаш учун келишган эмас. Улар тўрттталик мархала нима эканини билишмайди? Улар шариат қўйган тўрттталик филтер учун келишмаган, улар фақат мусулмонларни мусулмонлар билан машғул қилиш учун келишган холос. Бориб фирқаларнинг барча китобларини кўриб чиқинглар, боринглар мана бу мусулмонларни (биз уларни умуман олганда мусулмон деб биламиз) кўриб чиқинглар, уларнинг фалончи шайх, фалончи пир, фалончи имом, фалон нарса хақидаги раъйлари нима? Уларни шундай жинояткорки, бемор мусулмонни дармон қилишни ўрнига ўлдиришади. Фақир мусулмонни бениёз қилишни ўрнига ўлдиради. Олдин мана бу заминада муфассал сухбат қилганмиз, фақатгина мана бу бир далил сабабли, мусулмонни қонини тўкишни халол қилишган.

غلوهم في الأئمة،

Шу далил сабабли уни қонини халол қилиб олгандан сўнг, худди шу далил билан покистондаги,афғонистондаги, мисрдаги, бошқа жойлардаги, ироқдаги сўфийларни марказига бориб бомба портлатади ва масжидга борган мусулмонларни ёки бир маконда жамланган мусулмонларни портлатиб юборишади; эркак ва аёлни, қари ва ёшни, хаммани, гўдакларни тириклайин бўлак-бўлак қилиб ташлашади. Бу ишлар мана бу фатвони асосида қилинади. Демак, улар қаердан сув ичаётганини кўриб қўйинглар? Улар кимларга хизмат қилишяпти? Улар мусулмонларни хизматидами ё мусулмонларни душманиними?

- رابعاً: **يأتي كفرهم من جهة تكفيرهم للصحابة، وعامة المسلمين** !...

Биз олдин хам бу хақида сухбат қилганмиз. Мана бу холатда, уларни назари бўйича хавориж муртад хисобланади, нима учун? Чунки улар Али розиаллоху анхуни ва ана ўшанча сахобаларни такфир қилишган. Бўлиб хам пайғамбаримиз саллаллоху алайхи васаллам Али розиаллоху анхуни жаннат ахлидан деб санаган эдилар. Аммо хавориж келиб у кишини бошқа минглаб сахобаларга қўшиб такфир қилишади. Али розиаллоху анху буларни баробарида туриб уларни такфир қилганлари йўқ,балки айтдиларки:

علينا؛ بغوا قومٌ يا علينا بغوا اخواننا

улар бизларни биродарларимиз бўлиб, бизларга қарши бағий бўлишган. У киши уларни кофир эмас, ўзларини биродарлари деб номлаганлар. Агарчи улар у кишини очиқчасига такфир қилишган ва қўлларини юзлаб мусулмонларни қонига белашган бўлса хам уларни такфир қилмаганлар, кейинроқ эса мана бу кимсалар қўлларини бу кишини қонига хам белашди. Имоми Али розиаллоху анхуни мана шу кишилар ўлдиришган.

Али ибни Аби Толиб розиаллоху анху мана бу такфирийларни қўли мусулмонларни қонига беланмагунча, хеч қандай жазо тайинлаган эмаслар, масжидларда уларни имомларини ортида намоз ўқилган ва уларни масжидларида намоз ўқишни мамнуъ қилинмаган ва улар учун хам бошқа масжидларга келиб намоз ўқишларига чеклов қўйилмаган. Аммо энг баттар холатда баъзи бир уламолар

уларнинг бузғунчи фикрларини олдини олиш учун маълум жазоларни белгилашган, бу билан уларни тилларини тийишни ва адаб қилинишларини назарда тутилган, лекин уларни устида муртадларни ахкомларини ижро қилишмоқчи бўлишган эмас. Улар масалан бошқаларни хақорат қилаётган,сўкаётган ёки бошқаларга тухмат қилаётган, ўғрилик қилган,зино қилган,шароб ичган кишилардек мухокама қилинарди, уларни мухокама қилинишларини талаб қилишган. Яъни уларни жинояти хақорат қилиш,сўкиш,тухмат қилишдан иборат бўлган, ёки опа-синглиси ва биродарини жиноят қилган деб иддао қилган аммо бу жиноятни исбот қила олмаган, шу сабабли хам ёлғончи,тухматчи, хақорат қилувчи киши сифатида шаллоқ уриш ёки бир неча кун зиндонга ташлашга ўхшаш жазоларни назарда тутишган.

Бундан ташқари агар улар мана бу жиноятни такрорлашса, худди ёлғончи,хақорат қилган ё тухматчи кишига ўхшаш улардан эхтиёт бўлиш керак; яъни худди мунофиқ ва секулярзадалардан эхтиёт бўлгандек улардан эхтиёт бўлинади. Чунки сен ўзинг учун мухим бўлган нарсани қаттиқ мухофизат қиласан ва уни мухофизат қилиш бўйича бепарволик қилмайсан. Бундай кишилар ўзларига куфрни қайтиб келишидан ибо қилишмайди ва куфрга қайтиш улар учун қўрқинчли эмаслигини хам кўрсатишади, улар учун куфрга тушиб қолишлари хам мухим эмас, шу сабабли хам бепарволик қилишади,дархақиқат улар иймонларини хатарга қўйишади. Бўлиб хам мўъмин киши яна қайтадан куфрга қайтишдан кўра тоғни тепасидан пастга ташланишни афзал кўради ; шунинг учун хам иймонини қаттиқ химоя қилади.

Бу бизларнинг жуда кўп оғзи бўш, меъзонсиз,мувозанатсиз дўстларимизни вазияти бўлиб, улар ўзларини аслида эхтиёт бўлиш ва хушёр бўлиш керак бўлган нарсалар билан булғаб олишган. Улар хатто ўзларига хам рахм қилишмайди, хар қандай дақиқада сенга хам тухмат қилиши ва сенга қарши рухий жангни вужудга келтириши мумкин. Мана бу хозирги пайтда мунофиқлар ва секулярзадалар мусулмонларга зарба уриш учун танлаган йўлдир.

Бу жуда хам хатарли нарса. Ундан албатта эхтиёт бўлиш керак, ўзингиз бир фикр қилиб кўринглар, мусулмонларни орасида

қозиликда мутахассисроқ бўлган ва жаннат башорати берилган ўнталикни бири бўлган Али розиаллоху анху қандай қилиб ўзини ва минглаб сахобаларни такфир қилган хаворижларни ўзини биродарлари деб номлайди? Аммо абу басир ва уни муридлари эса уларни муртад дейди? Яъни улар Али ибни Аби Толиб розиаллоху анху ва ибни Аббос розиаллоху анху ва бошқа мусулмонлар бугунги кунгача муртад демаган мусулмонларни бу кимсалар муртад дейишяптими? Бу кимсалар хатто кофирни кофир дейишни ўрнига ўзларининг биродарлари деб номлашади. Мана бу борада хозирги пайтда ўзларини ўрталарида хам жанг содир бўлаяпган, узр сўровчи узрга эгами ё йўқми? Хатто ўзларини ораларида хам жанг вужудга келган ва буни оқибатида ўзлари хам бўлиниб кетишяпти. Охирги пайтларда кўриб турганингиздек, абу виндовс ва фалончи ва фалончилар хам қочиб кетишди.

Фақат бир оз фикр қилсангиз етади дўстлар. Фақат бир оз фикр қилишга эхтиёж бор. Аллох бизларга амр қилган ана ўша адолатга амал қилиш керак. Ибни Таймия рохимахуллох хақида айтишадики: мухолиф кучлар ва мухолиф гурухлар борасида шу даражада адолат билан муносабатда бўлиб, бошқаларни ақидаларини шунчалик чиройли баён қилардики, мана бу мухолиф томонга хамфикр бўлганлар келиб шу ақидалар баён қилинаётган дарсларда хозир бўлишарди ва ўзларини ақидаларини ўзларига мухолиф бўлган ибни Таймиядан таълим олишарди. Эътибор беринглар,улар ўзларини ақидаларини ўзларига мухолиф бўлган ибни Таймияни олдига келиб ўрганишган. Уларни ақидалари хақидаги ибни Таймияни сухбатлари тамом бўлгач, чиқиб кетишарди ва ибни Таймия дарсини давом эттирарди. Диққат қилинглар, бу ердаги инсофни кўринглар. Айтиб ўтганимиздек ибни Таймия рофизийлар деб номлаган жойларни шиъаларга алоқаси йўқ. Олдин бу хақида сухбатлашганмиз. Рофизийлар хақида эса у киши ғуллотни назарда тутган яъни ғуллотни танқид қилган, ғуллот хақида сухбатлашган. Мана бу ғуллотларни шиъаларни ўзлари хам такфир қилишган. Хўп, энди бир тасаввур қилиб кўринглар, мана бу меъзонсиз, мувозанатсиз,жинни кимсалар хозирда айтишяптики, мусулмон кишини такфир қилган хар қандай кишини ўзи хам муртад бўлади ва қуръонда,хадисда келган муртадларни ахкомларини уни устида

ижро қилиниши керак. Хўп, уларни айтишича, уларни ўзлари уни кофир муртад деган кимсани такфир қилмаган кишини ўзи хам муртад бўлади. Бу аввалгиларни ақидаси бўлган. Абу басир билан уни жамоати айтадики, мусулмонни такфир қилган кимса, яъни уларни айтишича, чунки улар сахобаларни такфир қилишгани боис ўзлари муртад бўлишган ва муртадларнинг қуръон,хадис,суннатдаги келган барча ахкомлари уларни устида ижро қилиниши керак. Энди мен сизлардан сўрамоқчиман, шу нарса тўғрими? Мана бу кишилар меъёрдаги одам хисобланадими? Умуман олганда улар хатокор,жиноятчи мусулмонни жойгохи қаерда эканини тушунишадими? Бу кимсаларни ўзи бошқаларни ноўрин такфир қилишади, улар ўзлари дучор бўлган нарса билан бошқаларни муттахам қилишади. Кейинги ўринда айтишадики:

- خامساً: **يأتي كفرهم من جهة إنكارهم للسنة وجحودهم لها** !...

Мана бу хам бу шахс айтаётган ошкор ёлғонларни биридур. Мен суннатни қабул қилмайман,дейдиган 12 имомлик шиъа топилмайди. Улар суннатни қабул қилишади, аммо ўзларини уламоларини канали орқали. Ханафий хам суннатни қабул қилади, аммо ўзини мазхабидаги уламоларни канали орқали. Бошқа мазхаблар хам худди шунга ўхшайди. Биз олдин хам айтиб ўтганмиз, дўстимиз хам айтганидек 250 дан ортиқ рафъул ядайн борасида ривоятлар мавжуд, аммо бизларни ханафий биродарларимиз буни бажаришмайди, буни қарама- қаршисида рафъул ядайнни қилинмасин дейилган ривоят хам бор. Хўп, бу хам суннатни қабул қилади, аммо ўзини мазхабининг канали орқали, ўзининг уламоларини канал орқали.

Бошқа мазхаб қабул қилган суннатни бу мазхаб қабул қилмаганлиги боис бу мазхабни муртад дея олмайсан. Агар сен уларни муртад дейдиган бўлсанг, райдаги, қазвиндаги, шероздаги, хуросондаги, бағдоддаги ханафийлар билан ханбалийларни ё ханафийлар билан шофеъийларни ўртасидаги дахшатли жанглар вужудга келади, мана бу қора,шармандаги доғларни бу фирқаларни тарихидан поклаб бўлмайди. Бу ишларни натижасида ана ўшандек жанглар содир бўлади.

Ха, улар суннатни қабул қилишади, аммо ўзларини канали орқали. Барқаъий рохимахуллохга ва худо хифз қилсин Тобатабоийга ўхшаган жуда кўп кишилар тазалов ишларини олиб боришяпти. Уларнинг ўзларини уламолари бу ишларни қилишяпти. Улар суннатни қабул қилишади, фақат ўзларини канали орқали. Ханафий бўлган киши хам суннатни қабул қилади, аммо ўзини канали орқали, бир шофеъий хам худди шундек қабул қилади. Жуда кўп ривоятлар борки, уни шофеъийлар қабул қилишади, аммо ханафийлар қабул қилишмайди. Бошқа ўринларда эса ханафийлар қабул қилишади, аммо шофеъийлар қабул қилишмайди. Ханбалийлар қабул қилишади, аммо бошқалар қабул қилишмайди. Баъзи ўринларни эса моликийлар қабул қилишади ,лекин бошқаларни хеч қайси бири қабул қилишмайди. Мана бу бир хақиқатдур, фалончи мени суннатимни қабул қилмайди, демак у муртад дея олмайсан, йўқ бундай эмас, ёки улар умуман суннатни қабул қилишмайди,дея олмайсан, йўқ бундай эмас эй биродар! Улар хам суннатни қабул қилишади, лекин ўзларини канали орқали. Вужудга келган мана бу мусибат улил амр шўросини ва вохид ижмоъни йўлга қўйилмагунча давом этади.

Абу басир 12 имомлик шиъалар суннатни қабул қилишади,деса шуни ўзи кифоя қилади, лекин у йўқ мен қабул қиладиган суннатни дейди. Шу холос. Нима учун ёлғон айтяпти? Мана бу ёлғонни тарқатиш билан 12 имомлик шиъаларни хаммасини муртад қилиб ташлади, буни натижасида эса қуръон ва суннатдаги, фиқхдаги муртадларни хамма ахкомлари уларни устида ижро қилиниши керак.

Сўнгра айтадики:

- سادساً: **يأتي كفرهم من جهة مظاهرتهم لأعداء الأمة من الكفرة والمشركين على أبناء الأمة من المسلمين الموحدين** ...!

Натони ихтиёрига ўтган мана бу жиноятчилар албатта ўзларини муваххид мусулмонлардан деб хисоблайди. Яъни хар қандай мазхабдан бўлган хар қандай киши, дўстлар диққат билан эътибор беринглар,яъни мана буни айтишича уларни хаммасини муртад деган ва айтишича уларни куфрлари шу миллатнинг душманларини қўллаб- қувватлаганликларидир, улар кофир ва

мушрикларни мана бу миллатни қаршисига химоя қилишади. Хозирни ўзида бориб уни фатволарини кўриб чиқинглар. Унинг минтақадаги натонинг билаги бўлмиш секуляр ва кофир туркия хукумати борасидаги музокараларини кўриб чиқинглар. Уни ўзини кўз-қараш бўйича секулярист туркия кофир ва тоғут хисобланадими ё йўқми? Хозирни ўзида у тоғут туркия ва натони мусулмонларга қарши химоя қилиб турибди. Аммо, унинг мана шу фатвосига биноан, уни ўзи ахли суннатни орасидан бўлганлиги сабабли, ахли суннатни хаммаси муртад бўладими?

Мана бу фатвони кўринглар,

يأتي كفرهم من جهة مظاهرتهم لأعداء الأمة من الكفرة والمشركين على أبناء الأمة من المسلمين الموحدين،

Айтадики улар муртад ва кофир бўлишади, чунки мана бу умматни душманларини шу миллатга қарши қўллаб-қувватлашган, химоя қилишган. Уни ўзи хозирни ўзида туркияни химоя қиляпти. Даъъ фуротни химоя қиляпти, уни ўзи хозирни ўзида натони химоят қиляпти. Бўлиб хам нато тўғридан- тўғри америкага ва ислом динини бошқа душманлари билан иттифоқчи хисобланади. Мана бу шахсни кўз –қараши бўйича хар қандай мазхабдан бўлган хар қандай киши мусулмонларга қарши томонни химоя қилса, бу мазхабни хаммаси муртад бўлади. Энди бу ерда у химоя қилаётган шахсни ё гурухни ёки мана бу шахс ва гурух билан мазхабда шерик бўлган, аммо химоят қилмаган бошқа кишиларни орасига фарқ қўйиб ўтирмайди. Фақатгина мазхабда шерик бўлишни ўзи шахсни муртад бўлишига ва иртидод унга хам ўтишига сабаб бўлади. Жуда хам ажойиб!!! Яъни мазхабда шерик бўлишлик, химоя қилмаган ва қўллаб-қувватламаган, бу ишларга аралашмаган балким уларга мухолиф хам бўлган шахсга иртидодни ўтишига боис бўлади.

Бу одам хақиқатда ақли йўқ жинни. Сизни фикрингизча у ақли йўқ жинни эмасми? Исломий конференциядаги мажмуъани 56 та ёки 57 та давлат ташкил қилади, мана бу давлатларни хар бири исломий мазхаблардан бирини қамраб олади,фақат уларни орасидаги бир иккита давлат ўзларини тартибга солган бўлиши мумкин, бу давлатларни хаммаси исломга қарши кофирларни

химоя қилади ва қўллаб қувватлайди. Айниқса оли саъудни хоинлари ва уларнинг издошлари бутунлай кофирларни ихтиёридадурлар. Яъни мана бу 56 давлатни орасидан 54 ё 55 таси тўғридан- тўғри кофир ва муртадларни ихтиёрида ва тўғридан –тўғри мусулмонларга қарши жанг қилишяпган ва тўғридан –тўғри ташқи босқинчи кофирларни мусулмонларга қарши химоят қилишади. Энди, хар қандай мазхабдан бўлган шахслар ё гурухлар мусулмонларга қарши кофирларни химоя қилишгани сабабли, мана бу мазхабни хаммаси ва унга эргашган кишиларни хаммаси муртад бўладими?

Ёки бошқачароқ қилиб айтганда, покистондаги ва ўзбекистондаги ва тожикистондаги ханафийларни хаммаси, бу минтақадаги муртад бўлган кимсаларни жинояти ва кофирларни химоя қилганликлари сабабли, хар қандай ханафий муртад бўлиб қоладими? Шу шева бўйича ямандаги,мисрдаги, фаластиндаги, курдистондаги шофеъийларнинг барчаси хоин ва муртад бўлган бошқа кимсаларни жинояти учун муртад бўлиб қоладими? Ливиядаги,алжазоирдаги,молидаги, тунисдаги моликийларни хаммаси уларни орасидаги хоинлар сабабли муртад саналадими? Ёки арабистондаги салафийларни барчаси оли суъуднинг хоинларини жинояти сабаб муртад дейилиши керакми? Яъни иртидод бир гурухдан бошқа бир гурухга кўчиб ўтадими? Ўзингиз бир тасаввур қилиб кўрингларчи, сизлар шу нарсаларни қабул қила оласизларми?

Қасам ичиб айтаманки, ўйлаб кўринглар, мана бу хукм бир дўст тарафидан содир қилиниши мумкинми ё бир душманни? Бу хукмни ўзини дўст деб хисоблаган киши содир қила оладими? Борзоний ё курдистонни мусайламайи каззоби ужалонни ишчилар хизби сабабли дунёдаги хамма курдлар муртад бўлади ,дейишса, қандай холатга тушган бўлардингиз? Чунки улар муртад бўлган эдилар, улардан бизларга ўтди,дейишсачи? Нима муртад бўлиш электр энергиясига ўхшаб сим ё темир орқали уни бир томонини уласанг охиригача етиб борадиган нарсами? Нима бизлар сувга,темирга ё симга ўхшаймизми? Хаммамиз бир-биримизга уланганмизми? Яхшироқ эътибор бериб диққат қилинглар дўстлар.

Ўтган тарихдаги кишиларни асарларини фахмлаш ва яхшилаб тушуниб етиш учун нихоятда диққат билан эътибор берилидаган нуқта , шиъа ва рофизий ва ғуллотни ўртасидаги ошкор фарқдур. мана бу ўринларни хамма фирқалар бир-бирига аралаштириб ташлашади ва достон тўқиб чиқаришади ва хукм содир қилишади. Айтиб ўтганимиздек иншааллох фирқалар ва мазхаблар ва фирқаларни орасидаги фирқалар дарсида бу борада кўпроқ сухбатлашамиз.

Диққат қилинглар ва хушёр бўлинглар сизларга қарши катта фитналар йўлда сизларни кутаяпти. Бизларни хаммамизга ва барча мусулмонларга қарши қилиняпти. Бизларнинг ўзимиз душманларимизни режасини ижро қилувчиларга айланиб қолмайлик.

Абу басир тортусий хозирги асрдаги бутун жахон шиъаларининг умумий иртидоди бўйича теорияси сифатида еттинчи далилини қуйидагича келтиради:

- **سابعاً: للمخلوق والدعاء بالعبادة وتوجههم الشرك في وقوعهم جهة من كفرهم يأتي !...**

Яъни такфирни шартлари ва монеъликларига ўхшаш аслий тўрт филтерни назарга олмаган холда айтадики: мана бу гунохларни қилган кишиларни хар бири муртад бўлади. Чунки уни ўзи олдин айтганидек улар мусулмон эдилар ва иртидод исломдан сўнг содир бўлади. Хўп, сизни назарингиз бўйича, 12 имомлик шиъаларни хаммасини устида такфирни монеъликларини, шартларини хаммаси ва тўрт мархала риоят қилинганми ва буни натижасида дунёда уларни муртад деб эълон қила оладими?

Агар шу холатда шартларни ва монеъликларни эътиборга олмасдан туриб ва шахсни тўрт филтердан ва тўрт мархаладан ўтказмасдан туриб иртидод хукмини содир қилинса, ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни,мазхабларни бошига нималар келиши мумкин?

Ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалар бир-бирларини қиришдан,ўлдиришдан қўлларини торткмагунларича ташайю бунчалик қудратли хукуматга эга эмасди. Бундай қудрат мавжуд бўлмаган пайтларда бағдоддаги, райъдаги, қазвиндаги

ханафийлар ва шофеъийлар, ханбалийлар бир-бирини қирғини билан банд бўлишган ва мана бу банда худо айтганидек ўзаро бир-бирларини ўлдиришарди, агар бир кун келиб улар бу мархаладан ўтишса, айтилган фатвога кўра яна бир-бирларини қириш билан машғул бўлишади. Хозир айтиб ўтилган ишларни афғонистонда,ироқни бир қисмида ва мусулмонлар яшайдиган бошқа минтақаларда, чунки фалончи сўфийларнинг фалон сифатига эга бўлганлиги учун бир-бирларига ташланишади ва бир-бирларини муртад деб эълон қилишади, мана бу мусулмон шахсни тўрт мархаладан ва тўрт филтердан ўтказиб ўтиришмайди.

Мана булар иртидод масаласи бўйича абу басир тартусийни келтирган далиллари бўлади, Абу мусъаб зарқовий томонидан қабул қилингандан буён, уни хам абу басирни дўстлари ва хам душманлари ижро қилишяпган. Жуда хам ажойиб. Бир назарни ўзини хам дўстлар ижро қилади ва хам душманлар. Бўлиб хам бу назарни пойдевори ёлғонга асосланган холда қурилган ва аллохни шариатида хеч қандай асосга эга эмас.

Мухтасар суратда мана бу борада янада кўпроқ изох беришни лозим топдим:

Риддани таърифи бўйича келтирилган нарса шуки, ридда мусулмон киши бажарадиган куфр амали ё сўзи хисобланади. Тўғрими? Ридда ё муртад бўлишлик, мусулмон киши бажарадиган куфр амали ё сўзи бўлади. Демак, бутун жахон шиъаларини устида муртад бўлганлик хукмини содир қилаётган киши, ишни бошидаёқ уни фатвосидан ошкор аслий кофир эмас,балки мусулмон киши куфр амалига ё сўзига дучор бўлганини тушуниб етса бўлади. Тўғрими ё йўқми? Киши фалончи муртад бўлди,деган пайтида, яъни ошкор аслий кофир эмас,балки мусулмон киши куфр амалига ё сўзига дучор бўлган бўлади.

Хўп,олдин хам бу хақида сухбатлашганмиз ва керакли изохларни бериб ўтганмиз, қуръон ва хадисни собит қилишича хам, муртад бу ахли китобни ё шибхи ахли китобни кофирлари ё мушриклар эмас, балки мусулмон киши бўлади. Шу сабабли хам бизни назаримизни бу масалага аралаштирмаган холда, абу басир барча

шиъаларнинг иртидоди борасида чиқарган хукми бўйича, шиъалар мусулмондурлар; тўғрими? Ва уларга худди бир мусулмондек муносабатда бўлиш керак. Чунки ридда мусулмон шахсга хос нарса; албатта довладаги биродарларимиз хам ўзларини душманлари бўлмиш абу басирни фатвосини татбиқ қилишган; улар шиъалар борасида эрондаги ханафийларга ё шофеъийларга ўхшаш исломга "мунтасиб" деб иқрор бўлишган, олдин бу хақида сухбатлашганмиз.

Демак, хар икки томонни назари бўйича, яъни абу басир ва уни муридлари, хатто уни қуролланган душманлари қабул қилган қоидага кўра, шу нарса келиб чиқадики, умум шиъалар худди бошқа фирқаларга,ахли қиблага ўхшаш мусулмондурлар. Мана бундай натижага етган пайтимизда бу борада уларнинг жиноятчиларига нисбатан исломий қоидани татбиқ қилишдан бошқа чорамиз қолмайди.

Яъни агар аллохни зотига ва росулуллох саллаллоху алайхи васалламга, қуръонга ё аллохни шариатидаги қонунларга нисбатан таъна қилиш, арзимаган нарса деб санаш, хақорат қилиш ё хар қандай шева билан хурматсизлик қилиш, бирор бир шахс ё ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалардан бўлган бир хизб томонидан содир қилинса, бу нарса бутун дунёдаги ахли суннатни хаммасини муртад бўлишига боис бўла олмайди, очиқ-ойдин кўриниб турганидек мана бу ўрин жахондаги хамма шиъаларга хам шомил бўлмайди. Яъни агар бир киши бу ишни қиладиган бўлса, бу иш хаммага шомил бўлмайди. Чунки умуман олганда шиъаларни хаммаси хеч қачон бир фирқа ё тоифа бўлган эмас ва хозирда хам хар қандай соғлом инсон улар масалан шофеъийларга ё ханафийларга ё моликийларга ё бошқа ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларга хатто хаворижларга, зохирийларга, мўътазилага ўхшаш ягона фиқх китобига ва рисоласига эга ва уларни хаммаси унга эргашишади,дея олмайди, йўқ бундай эмас. Хатто улар ўлиб кетган бир мужтахид билан хам ишлари йўқ ва уни фатволарига кўра амал қилишмайди. Эътибор беринглар, демак, сен ўтиб кетган кишини фатвосига кўра мана бу мазхабдаги тирик инсонни мухокама қила олмайсан. Мана бу, бу мазхаб хақида тушуниб етиш керак бўлган нихоятда

мухим нуқта хисобланади. Бўлиб хам бир шофеъийни ё ханафийни ё моликийни ё ханбалийни мана бу мазхабни бошидаги олимларни,буюк кишиларни фатвосига кўра мухокама қила оласан. Нима учун? Чунки, мана бу фирқалар хозирда хам мана бу фақих кишиларни фиқхига тақлид қилишади, аммо шиъалар бундай эмас, улар фақат тирик кишиларга тақлид қилишади, хатто тирик кишилар хам муттафиқун қовл эмаслар, балки улар турли-хил кўз-қарашга эга хилма-хил фирқалардан ташкил топишган. Бу нарсани хаммамиз кўриб турибмизми? Хатто бир хил кўз-қарашни ўзида хам бир неча маржаъ тақлид топилади.

Бир тасаввур қилиб кўринглар, Барқаъий рохимахуллохни ва аллох хифз қилсин Табатабоийни тарафдорларини ўзи бир неча гурухга бўлинишади ва хозирда хам оятуллох Хоминаийни тарафдорлари жуда катта тоифани ташкил қилади, Содиқ шерозийни тарафдорларини ўзи хам алохида йўлдан юришади, шунга ўхшаш Ливандаги,европадаги,Эрондаги ва бошқа турли-хил минтақалардаги бошқа турли-туман гурухларни номини келтирса бўлади.

Мана бу текширувларни натижаси қўлга киритадиган биринчи натижа шуки, уларни хаммаси бир хил эмас ва уларни устида харгиз ягона хукмни содир қилиб бўлмайди. Бу хақиқатдур. Бутун жахон шиъаларининг ўртасида жиноятчи инсонлар қанча миқдорда топилса, буни жамиятга нисбатан айтяпман, мана бундан кўпроғини ахли суннатни орасидан топса бўлади. Демак, мана бу андак,озгина инсонларни борлиги сабабли ахли суннатни хаммасини ё бутун жахон шиъаларини хаммасини жиноятчи,муртад деб бўлмайди.

Ўзимизни махалламизда,қишлоғимизда ва шахримизда ана ўшанча хилма-хил фикрлар,ихтилофлар мавжуд бўлиб туриб, ахолини хаммасини бир хукмга шомил қилишимиз бизни ўзимиз учун хам имкони йўқ нарса; энди бир давлатнинг ё бир динга эргашувчиларнинг ёки бутун дунё бўйича бир мазхабнинг устида хукм бериш хақида гапирмаса хам бўлади. Якка шахсни устида хукм чиқариш билан бир минтақани устида хукм чиқаришни ўртасида катта фарқ бор. Сиз дорул ислом дея оласиз, аммо мана бу дорул исломда хамма мусулмон бўлмаслиги мумкин, у ерда ахли

зимма хам мавжуд бўлиши мумкин, ёки бўлмасам фалон жой дорул куфр бўлади ва бу минтақадаги аксариятга қараб хукм чиқарилади, аммо уларни орасида мусулмонлар хам бўлиши мумкин, биз мана бу мусулмонларни борлиги хақида хабар топганимиздан ва аниқ текшириб чиққанимиздан сўнг,уларни мусулмонларни хукмига шомил қиламиз.

Хўп, иртидодга дучор бўлганлар хақида ёки бошқачароқ қилиб айтганда бундай катта жиноятни қилганларни устида,олдин айтиб ўтганимиздек тўрт филтерни – хозир яна қайтадан савол берган дўстлар учун яна қайтадан баён қиламиз- шартларни масалан такфир шартини фоилни,феълни ва феълни исботини ё сўзини устида бор ё йўқлигини кўриб чиқишимиз керак? Чунки мусулмонни устида бу хукмни чиқариш бўйича учинчи қадам шуки, унда бундай хукмни шартлари мавжудлиги кўрилади ёки бўлмасам шахсда мана бу ўринларни бири мавжуд бўлмайдиган бўлса, хеч ким уни жиноятчи дея олмайди, балки айтилган сўзлар ё хукмлар тухмат ва ёлғон хаддида қолиб кетади.

Бундай жиноятларни қилган шахслар борасида яна шу нарсага эътибор бериш керакки, шартларга қўшимча равишда хукм бериш бўйича монеъликлар хам мавжудми ё йўқми? Дўстлар диққат билан эътибор беринглар, мана бу имтиёзлар мусулмонларга тегишли, кофирларники эмас, яна қайтариб айтаман бу имтиёзлар кофирларники эмас, балки мусулмонларга тегишли; хатто , аллох таоло мунофиқлар ва секулярзадаларга шундай имтиёзларни берганки, мана буларни ошкор кофирларга берган эмас. Биз мана бу нарсалардан хабаримиз йўқми? Ўтган дарсларда хам бунга ишора қилиб ўтдик, мунофиқлар ана ўшанча ошкор куфрларни қилишганига қарамасдан биргина ёлғон узр сўраш билан уларни кечирилади ва улар ана ўшанча рухий жангларни қилишларига ва ёлғон,миш-мишларни тарқатишларига қарамасдан уларни кечирилган, аммо мана шу кечирим ошкор кофирларни устида хам ишлайдими? Албатта, ишламаган ва ишламайди хам.

Энди, келинглар абу басир аввал уларни мусулмон деб санаган сўнгра эса муртад деб хисоблаган ва бошқалар хам бу фатвони

ижро ва амал қилиш мархаласига етказган шиъларни устида мана шу монеъликларни ,шартларни татбиқ қилайлик:

-1 **мавониъдаги фоил.**

-Болиғ бўлмаганлик, сизни назарингиз бўйича шиъаларни орасида болиғ бўлмаган киши мавжудми ва болиғ бўлмаганлар фақат ахли суннатни ўртасида топиладими? Уларни хаммаси таклиф ахли бўлиб ораларида болиғ бўлмаганлар мавжуд эмасми?

-Ақлсиз,жинни бўлишлик, яъни шиъаларни орасида жиннилар,маст бўлганлар топилмайдими? Фақат ахли суннатни ўртасида бундай узр келтириладиган инсонлар топиладими?

-Қасд қилмаган холатда унутишлик, унутиб қўядиган ва қасд қилмаган холда ишларни қиладиган хеч қандай шиъа топилмайдими? Фақат ахли суннатни орасида бундай ишларни қиладиган кишилар топилади холосми? Яъни унутиб қўядиган кишилар фақат ахли суннатни ўртасида мавжудми?

Энди, самовия омиллари ва иродасиз қилинадиган бу уч ўринни кўриб чиқдик, бундан ташқари фоилдаги муктасаба аворизлари яъни инсон уни касб қилишда бир нав ихтиёрга эга бўлган нарсалар нима бўлади? Баъзи ўринларда умум шиъалар билан суннийларни ўртасида фарқ борми ё йўқми?

-Хато, сизни назарингиз бўйича хатога дучор бўладиган хеч қандай шиъа топилмайдими ва хатокор инсонлар фақат ахли суннатни орасида топиладими?

-Таъвил, таъвил хақида берган таърифимизга кўра, шахс қуръон ва суннатда шубхага чанг солади ёки нотўғри тафсир ва таъвилга қўл уради, агар ахли суннат бўлган мусулмон ўзини ўрнидан ташқарида шаръий хукм чиқарса ёки шубха,нотўғри фикр сабабли хукмни тескарисини тушуниб қолган бўлса, ва уни устида иқомайи хужжат қилинмаган бўлса, унга узр келтирса бўлади, аммо бир шиъага нисбатан бундай муносабатда бўлиш мумкин эмас, шу иш тўғри бўладими? Сунний учун таъвил такфир бўлишига монеъ бўла олади, аммо шиъа учун бўлмайдими? Бўлиб хам бизлар шиъаларни мусулмон деб санаб ўтдик.

-Жохиллик, агар сунний бўлган шахс ўзидаги жохилликни бартараф қила олмаган бўлса ва бу унинг жиноятчи деб хукм берилишига монеълик қиладиган бўлса, нима учун бу нарса шиъаларни устида хам ишлатилмайди? Бу шиъаларни сени ўзинг мусулмон деб хисобладингку? Агар жохиллик ва жахолат мана бундай шаклда бўладиган бўлса баъзилар учун мумкин ва баъзилар учун мумкин бўлмайдими? Баъзилар учун бу мумкин бўлади,аммо баъзилар учун кечириб бўлмайдиган жиноят хисобланадими?

-Икрох,.....икки мусулмон бир хил шароитга тушиб қолган бўлса ва тахдид сабабли жиноят қилишга мажбур бўлган бўлса, аммо хукм чиқарилган пайтда уларни бирини жиноятчи деб иккинчисини эса бегунох,деб эълон қилишни тасаввур қилиб бўладими? Яъни суннийни бегунох деб аммо шиъа мазхабидаги кишини гунохкор дея оламизми?

Диққат билан фикрланглар. Ўзингиз муртад дединги, муртад яъни олдин мусулмон бўлган кишидур. Бизларни довладаги биродарларимизни айтишича,улар исломга мунтасиб бўлганлардур, сизлар эса бизларни хаммамизни душманимиз бўласиз. Абу басир ва унга ўхшаганлар иртидод хукмини бериш орқали уларнинг олдин мусулмон бўлганликларини айтишди. Демак, сен бир мусулмон хақида сухбатлашяпсан. Шундай бўлгач уни устида тўрттталик ўринларни риоя қилишинг ва уни филтерлардан ўтказишинг керак.

2-Феълдаги монеъликлар хақида хам адолат қилиш керак, шахслардан ё қавмлардан нафратга эга бўлишлик шахсни адолатдан узоқлашишига сабаб бўлмаслиги керак. Агар сўз ё феъл аниқ бўлмаган бўлса ёки далолат қилган шаръий далил у феъл ё сўзни куфр экани борасида қатъий далолатга эга бўлмаса, бир суннийни жиноятчи дейишликка монеълик қилади, худди шу тартибда шиъанинг хам жиноятчи дейишликка монеълик қилади. Тўғрими? Сиз уларни хар икковини мусулмон дединги.

3-Субутдаги монеъликлар борасида хам одил бўлишингиз керак, яъни агар бир суннийни жинояти исбот қилинмаган бўлса ва биз уни жиноятчи дея олмасак, шу тартиб бўйича, агар бир шиъани

хам жинояти исбот қилинмаган бўлса, биз уни хам жиноятчи дея олмаймиз. Бир шахс жиноятига иқрор бўлмаса ва уни очиқ-ойдин инкор қилиб турган бўлса ва хеч қандай одил инсон хам бу шахсга қарши гувохлик бермаса ва.....бу хақида олдин сухбатлашганмиз, қандай қилиб шак ва гумон ва ошкор далилсиз бундай шахсни ғайри мусулмон деймиз, бўлиб хам бу мусулмон ишонч билан мусулмон бўлган эди ва бизлар хам ундан исломини қабул қилганмиз? Сен унга ислом хукмини берган эдинг, бу нима дегани? Яъни бу шахс ишонч билан мусулмон бўлган. Чунки сени ўзингни айтишинг бўйича, мана бу ўринларни тил билан айтишади ва мана бу ишларни хам амалда бажаришади.

Хўп, хозир буларни баён қилиб ўтдик, мана бу ўринларни зикр қилишни маъноси, жахондаги шиъаларни ўртасида жиноятчилар,муртадлар,ғуллот мавжуд эмас ва бу мусибат,бало фақат ахли суннат деб маъруф бўлган мазхабларга хос дегани бўладими? Албатта йўқ. Росулуллох саллаллоху алайхи васалламни асридаги бир неча минглик жамиятни орасида хам муртад, шаробхўр,зинокор ва бошқалар топилгандан сўнг, бир ярим миллиярддан ортиқ мусулмон жамияти мана бундай айблардан холи бўлиши мумкинми? Демак, юз миллиондан ортиқ 12 имомлик шиъалар жамиятини ўртасида хам жиноятчини мавжудлигини инкор қилиш хам бизларни мақсадимиз эмас ва бўлмайди хам. Бизлар қайта ва қайта ахли суннат деб маъруф бўлган фирқаларни ва шиъаларни ўртасидаги ғуллотлардан безор эканимизни эълон қилганмиз ва бундан сўнг хам қиламиз.

Бизларнинг бундай сенарийни очиқ-ойдинлаштириб олишимиздан мақсадимиз,америка ва нато, англия рахбарлигидаги ва сехюнистик лоббилари ва оли саъудни фосид режими томонидан мазхабларни ва динларни ўртасида жанг ва фитнани ижод қилиш учун режалаштирилган ифлос ва хатарли сенарийни,фитнани ёритиб бериш ва уни олдини олишдан иборат. Улар мана шу йўлда уламоларни парвариш қилишган бўлиб,уларни канали орқали уларни адабиёти билан мусулмонларни муборазасини фалаж қилиш,бекорга кетказиш ва сарфланадиган кучини нотўғри йўлларга буришда бу лойихадан фойдаланишади. Бу уларнинг муфтилар,шайхлар,динфуруш муллолар қолибидаги этик кийиб

олган аскарларини канали орқали йўлга қўйилган рухий жанглари хисобланади. Бу улардаги юмшоқ жангларнинг бир канали бўлади.

Мана шу масала ақл эгалари учун(ақлли кишилар,худо ақлли бўлишга буюрган кишилар) жахондаги барча шиъаларга иртидод хукмини беришлик шаръий хам эмас ва ақлга хам тўғри келмаслигига етарлидур. Балки бу, ахли суннатга қарши йўлга қўйилган хатарли сенарий бўлиб, бу сенарий бўйича аслий ва биринчи бўлиб зарба ейдиган кишилар, ўзларини ахли суннат деб санайдиган фирқалар бўлади. Бу сенарий ошкор секуляр кофирлар учун инхирофий жангларни вужудга келтиришдан ташқари, барча исломий фирқаларга ва секуляр кофир хукуматларни мухолифларига қарши фитнани лойихаси хам хисобланади. Бу босқинчи секуляр кофирларга қарши оёққа турган ва вахдатга эришишни хохлаётган кимсалар учун хам фитнани лойихаси бўлади, аммо мана бу сенарий бу вахдатга рухсат бермайди.

Агар рухсат берсангизлар соил душман хақида ва бу фатво қандай қилиб ахли суннатга, ўзларини ахли суннат деб санайдиган кишиларга қарши ишлаши, хамда бундан келиб чиқадиган манфаъат хам ташқи босқинчи кофирларни фойдасига хал бўлиши борасида қисқача изох бериб ўтардим. Айтиб ўтилган тор назарли кўз-қарашга назар соладиган бўлсак, яъни ахли суннат деб маъруф бўлган фирқа билан шиъаларни ўртасида уларни қайси бири кўпроқ фойда кўрганини текширсак,шу нарса маълум бўладики, тор назарли кўз-қараш бўйича ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалар мағлуб бўлишган ва 12 имомлик шиъалар ёки бошқа шиъалар ғалаба қозонишган. Бу фатво мана бундай таъсиротларга эга бўлган.

Соил яъни хужум қилган душман: сени бир қориндан талашиб тушган биродаринг бўлиши мумкин, амакингни ёки тоғангни ўғли бўлиши мумкин, ёки мазхабдошинг ё хамзабонинг ё хамнажодинг ёки бошқа хар қандай киши бўлиши мумкин. Агар мана булардан бирортаси сенга қарши жанг қилса, уни хонадонидагиларни ё қабиласидагиларни ё у билан нажоди бир хил бўлганларни ё уни мазхабдошларини бу хукмга шомил қилма. Балки ўша бир кишини ё гурухни ё хизбни нишонга ол.

Агар сен ўша хонадондагиларни ё қавмдагиларни ёки ўша мазхабдагиларни ё хамзабонларингни хаммасини фақат бир кишини ёки гурухни жинояти сабабли нишонга олсанг, аслида ақли йўқ жинни кишилардек аллохни шариатига хилоф равишда амал қилган ва аллохни дастурини бажармаган бўласан, бу ерда сени ўзинг жиноятчи бўлиб қоласан ва бундан ташқари хаммани ўзингга қарши муттахид бўлишга харакат қилган бўласан. Нима учун шуни тушунмайсан?

Мана бу огох бир мубораза қилувчини иши эмас, балки хаммани сизга қарши муттахид қилаётган меъзонсиз ва душман инсонни иши бўлади. Уларнинг сенга қарши жанг қилаётган шахс билан вахдатга эришишлари, бу мана, бу жиноятчини ёки мана бу душманни қудратли бўлиши демакдир. Эътибор бердингми? Мана бу қудрат хар қандай ўзгаришни асоси хисобланади. Улар ўзларининг хамма ихтилофларини бир четга суриб қўйиб хаммалари бирга муттахид бўлишади ва сени душманингни ортига сафга туришади ва сени душманингни химоя қилишади. Хозир нима бўлганини тушунгандирсан? Сўнг, сен бундай ахмоқгарчиликни қилиб қўйганингдан кейин, ўзингни мазлум қилиб кўрсатасан ва воқиятдан қочасан ва хамма менга қарши бўлиб қолган,дейсан. Биз кўпчиликни бундай ўйин кўрсатишларини кўрганмиз. Уни ўзи хаммани жохилона ўзига қарши муттахид қилганини қабул қилишни истамайди.

Мана бу нарсани хар бир жиноятчи орзу қилади ва рухий жангларда бу иш учун миллиярдлаб доллор сарфлайди ва буни оқибатида ўзини қавмдошларини, хамзабонларини, мазхабдошларини алдайди ва уларга сизлар билан жанг қилаётган мана бу шахс фақатгина менга қарши эмас, балки сизларга хам қарши жанг қилаяпти,деб ёлғондан тушунтиради ва шу тарзда у ўзи учун куч жамлайди. Ахир ўтган тарихда фиръавн хам одамлар билан Мусо алайхиссаломни ўртасидаги ақидавий ихтилофларни бўрттириб кўрсатиш орқали, одамларни ўзи билан бирга сафарбар қилишга муваффақ бўлган ва ўзини мақсадига етган эди-ку?!

Курдистон секуляристларининг кофир ва муртад ахзобларини хар бири ўзига қарши қилинган хар қандай хамлани курдларни

хаммасига қилинган хамладек таблиғ қилишларини кўрмаганмисизлар? Нима учун бундай қилаётгани борасида фикр қилганмисан? Ужалоннинг ишчилар хизбидаги кофир ва секуляр бўлган бир мушт курдлар хамма курдларга баробар бўла оладими? Ёки секуляр ва кофир борзонийга қарши қилинган хамла, курдларни барчасига қарши қилинган хамлага баробар бўладими? Демакратларга, кумалаларга ва бошқа муртад секуляристларга қарши қилинган хамла, хамма курдларга қилинган хамлага тенг бўладими? Диққат қилчи!

Хозирни ўзида хам саддам курдларга қарши хамла қилди,деб таблиғ қилишади, аслида эса улар ёлғон гапиришяпти; саддам борзонийни демакрат хизбини тарафдори бўлган ва толибонийга бирлашган курдларга қарши хамла қилди. Ёки эрон курдларга хамла қилди,дейишади, асли хақиқатда эса ёлғон айтишяпган бўлади. Балки эрон курдларга эмас демократ хизбига, кумала хизбига ва араб,турк,форс иттифоқчиларига қарши хамла қилган.

Нима учун сизлар мана бу фитналарни тушуниб етмайсизлар ва сизларни ўзингиз хеч қандай хазина сарфламаган холда, мана бу фитналарни ўзингизга қарши амалда ижро қиласизлар? Бўлиб хам мана бу фитнани лойихаси душман томонидан тузиб чиқилган. Сизлар қайси биригиз абу басир тартусий сизларнинг душманингиз эмаслигига шубха қилади? Абу басир душман эмаслигида кимни шубхаси бор? У бизларни хаммамизни душманимиз бўлади. Сизларни қайси биригиз оли саъуднинг хоин ва салтанат муфтилари душман эмаслигига шак қилади? Уларни хаммаси бизни ва сизларни ,мусулмонларни хаммасини душмани хисобланади. Сизларни хаммангиз абу басирни хам ва уни қаторидаги душманларни хам, оли саъуднинг фосид,салтанат уламоларини хам сизларни ва дунёдаги озодлик тарафдори бўлган мусулмонларни душмани эканига шубха қилмайсизлар.

Мусулмонлар шу даражада жохил бўлишлари ва тезда алданиб қолишлари мумкинми? Бўлиб хам улар ўзларида усул ва манбаълари мавжуд бўлган нарсалар борасида алданиб қолишадими? Қандай қилиб бир мусулмон шиъаларни мусулмон дейди ва улар бирданига муртадга айланиб қолишади? Уларни

тўрт мархаладан ўтказиш керак эмасми? Умуман бу ишни қилишмаган. Уларни айтишича, улар исломга мунтасиб мусулмон бўлишган , аммо бирданига муртад бўлиб қолишган.

Шиъаларни хаммаси муртад ва уларни устида муртадларни ахкомлари ижро қилиниши керак, деб қабул қиладиган хақ талаб мусулмон инсон сизни назарингизча топилармикин? Мана бундай матлаблар абу басирга ва абу қатодага ўхшаган муфтиларни мохиятини очиб бермайдими? Улар исломга жон куйдурувчи кишиларми ё мусулмонларни душманими? Агар мана бундай вазиятларда мусулмонлар уларни бузғунчи фатволарига амал қилишса, яъни шиъалардан ё фалончи қавмдан ,сўфийлардан, фалончидан нафратлангани сабабли бу фатволарга амал қилса, ўзи хохлаган ва хохламаган холда америка, англия, сехюнист лоббилари ва уларни минтақадаги хизматкорларидан иборат секуляр кофирларни сафида жойлашиб қолмайдими? Уларни сафида туриб қолмайдими? Уларни жибхасидан жой олмайдими? Уларни фойдасига ишламайдими? Мусулмонлар албатта хушёр бўлмоқлари лозим.

Мусулмонларни манфаъатлари хақида бу даражада фикрлашни хохламайдиган ва кенг-кўламли кўз-қарашга эга бўлмаган ахли суннат деб маъруф бўлган фирқалар, энг камида шуни билишлари керакки, 12 имомлик шиъаларнинг хаммасини иртидоди хақидаги фатвога амал қилишлик, аслида ўзларини фирқаларига нисбатан очиқ хиёнат хисобланади. Ўзлари иддао қилаётган ва уни дифоъ қилаётган фирқаларига нисбатан хиёнатдур. Ўзини ахли суннат фирқасиданман , деб иддао қилаётган ахли суннат фирқасига нисбатан хиёнат бўлади, нима учун? Чунки хаммани ўзига қарши муттахид қилган. Чунки хаммани ўзининг фирқасига қарши муттахид қилиб қўйган.

Мана бу ишни миллиярдлаб доллор сарфлаб ва ана ўшанча ахборот воситаларини таблиғоти орқали хам ироқда амалга ошира олишмаган эди, Басрада эрон элчихонасига хамла қилинган пайтда ва оятуллох Махмуд Хасан сархийга эргашган кишилар Бобилда,Карбалода ва бошқа шахарларда ироқ хукумати билан курашаётган вақтида ва жамоати садр гурухидан ажралиб чиққан гурухлар эса америка,англия кучларига қарши жанг

қилаётган пайтида , абу мусъаб зарқовийнинг абу басирни қуйидаги жумласидан олинган сўзлари хаммани бирга муттахид қила олди,

«ورِدَّةٍ شِرْكٍ طائِفَةُ الرَّوافِضُ الشِّيعَةُ

Бир кечани ўзида хаммани бир-бири билан муттахид қилди, абу басир тартусийнинг биргина жумласи абу мусъаб зарқовийни оғзидан чиқди,у бу сўзни абу басир тартусийнинг китобидан нусха олган эди. У қилган ишни ироқдаги хеч қайси бир қудрат ва шиъа маржаъси қила олмаган эди, ироқдаги хеч қайси бир қудрат ва шиъа маржаъси хамма шиъаларни ўртасида вахдатни, иттиходни вужудга келтира олмаган эди.

Нима содир бўлганини тушундингларми? Нима бўлганини кўрдингларми? Мана бу абу басир тартусийнинг 12 имомлик шиъаларнинг муртад бўлишлари борасидаги ёлғон фатвосини самараси, натижаси бўлади, у Абу Анас рохимахуллохга ўхшаш шариатдон уламоларнинг ўлими ва йўқлиги пайтида 12 имомлик шиъалар учун нихоятда чиройли хизмат кўрсатди. Ха, албатта уларга хизмат қилди. Миллиярдлаб доллор пул мана бу хизматни кўрсата олмаган эди, уларнинг барча ахборот воситалари ва хамма таблиғотлари худди шу хизматни кўрасата олмаган эди. Уларнинг барча мурожаат қилинадиган кишилари хам бу ишни қилиша олишгани йўқ, бир-бирларини муттахид қила олмади. Абу Анас рохимахуллох очиқчасига шиъаларни биродар деб хитоб қилади ва уларни вахдатга даъват қилади ва хатто баъзи бир мархалаларда шиъа мазхабидаги кучлар билан бирга бирлашган холда Карбало ва Нажафда ва бошқа минтақаларда жанг қилади. Бизларни ўзимиз мана бу нарсаларни кўрмадикми?

Бугунги кунда баъзи бир мусулмонлар ўзлари олиб борган тахқиқотлар натижасида 12 имомлик шиъаларни хаммасини иртидоди хақидаги фатво шаръий бўлмаслигини тушуниб етишган, шу сабабли хам дорул харбда сокин бўлган ва навбатма- навбат босқинчи секуляр кофирларнинг эхтиёжига кўра мусулмонларга қарши таблиғ қилаётган кишилар ўзларини йўқотиб қўйишди,абу қатода фаластинийга ўхшаган кишилар тезда иш бошлаб видео мурожаъат орқали фатво бердики, 12

имомлик шиъалар ана ўша нусирийлар бўлишади. Мана бу хам ахли суннат фирқаларига нисбатан бошқа бир исм билан қилинган хиёнат хисобланади.

Бўлиб хам бизларни хаммамиз шуни яхши биламизки, нусийрийлар шиъа аиммалари, манбаълари, уламолари томонидан очиқ-ойдин такфир қилинишган. Мана бу масалада хеч ким шубха қилмайди. Бу фатво бир киши келиб ханафийларни хаммаси қодиёний бўлишади,деяётганга ўхшайди, ёки курдларни хаммаси секуляр кофир деганга ўхшайди. Ха, дорул куфрда тоғутларнинг хокимияти остида сокин бўлган мана бу тўда бир қадам орқага чекиниб хамма 12 имомлик шиъалар муртад эмаслар,дейишмоқчи. Аммо, буни қаршисида барча тарихий ва фиқхий хужжатларни, санадларни оёқ-ости қилган холда 12 имомлик шиъаларни хаммаси нусийрийларга ўхшаш,дейишяпти. Ишонаверинг бутун тарих давомида махсусан ислом тарихида хеч қайси бир ахмоқ ўзини бунчалик хақорат қилган эмас ва ахли илмга масхара бўладиган даражада бунчалик ахмоқгарчиликка йўл қўйган хам эмас, лекин абу қатода фаластиний ва унга ўхшаганлар хеч нарсадан шарм ва хаё қилишмайди, шу сабабли хам хар қандай ишга қўл уришади. Мана бу хам янги вужудга келган мусибатлардан бири бўлади, тўғри 12 имомлик шиъаларнинг умумий иртидоди борасидаги масала ёлғон эканини, абу басирни сўзлари ёлғон эканини хамма тушуниб етди. Аммо, хозир абу қатоданинг янги сенарийси асосидаги фитна ва достон бошланяпган. Шу сабабли хам нусийрийларни ақидаси - албатта уларга намийрийлар хам дейилади- хақида ишора қилиб ўтишни лозим топдим, чунки буни натижасида 12 имомлик шиъалар билан нусийрийларни ўртасидаги фарқни меъзонини маълум миқдорда тушуниб етасизлар, иншааллох келаси дарсларимизда фирқаларни орасидаги фирқаларда улар хақида муфассал изох бериб ўтамиз. Иншаалох.

Мухаммад ибни нусир фахрий намирий айтадики: шаъларни ўнинчи имоми худодур. Эшитдингларми? Айтадики: шиъаларни ўнинчи имоми худодур ва уни ўзи хам худо томонидан юборилган пайғамбардур, таносухга эътиқод қиларди, яхуд ва насороларни хақ деб санарди. Барча харом бўлган нарсаларни халол дерди ва

намоз,рўза ва бошқа ибодатларни ботил қилган эди ва жинсий тартибсизликларни,хаёсизликни мумкин деб эътиқод қиларди. Хамжинсбозликни,ливотагарчиликни жоиз деб хисобларди ва айтардики: мафъул томонидан тавозеъ нишонаси ва аммо фоил томонидан эса тоййиботни бир шахватларидан бири бўлади ва худованд мана бу икковини хар бирини тавозеъ ва тоййиботни харом қилмаган. Хатто баъзи бир ёзилган нарсаларда унга шуни нисбат беришганки, у баъзи вақтларда мафъул бўларди ва бу ишни худо учун тавозеъ деб хисобларди. Бориб бир кўринглар.

Бу шахс ўша замонларда ва ундан кейинги замонларда шиъа аиммалари ва бошқа шиъа уламолари томонидан такфир қилинган, буни ўнлаб манбаъларда осонлик билан фахмласа бўлади. Сизни назарингиз бўйича, абу қатода фаластинийнинг мана бундай ёлғонни сехюнистик режимни орқа ховлиси ва американинг жосуслик маркази бўлмиш иорданияда туриб олиб тарқатишдан бўлган манзури нима бўлиши мумкин?

Мана бундай йўлдан юрган кимсалар, агар бундай вазиятда боши берк кўчага кириб қолган пайтларида тезда ўликларга мурожаъат қилишларини кўрмаганмизми? Нававий, ибни Хажар Асқалоний ,ибни Қуддома Мақдисий ва шунга ўхшаш ўнлаб олимларни такфир қилишмаганми? Мана шу равиш орқали мусулмонларни ўзлари билан машғул қилиб қўйишмаганми?

Бизлар холати маълум ва шунга ўхшаш шахслар билан ишимиз йўқ, лекин ўзимиздан нима учун душманларимизни қўлида ўйинчоқ бўлишимиз керак, деб сўрашга хаққимиз бор? Нима учун барча харакатларимизни бекорга сарфлаб ташлашимиз керак? Нима учун ошкора золимларни йўлига тушиб қолишимиз керак?

Мана бу ўйинлар адолатдан узоқда бўлган нарсалардур, аллох таоло бизларни адолатга даъват қилган:

" يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُونُواْ قَوَّامِينَ لِلّهِ شُهَدَاء بِالْقِسْطِ وَلاَ يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى أَلاَّ تَعْدِلُواْ اعْدِلُواْ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَاتَّقُواْ اللّهَ إِنَّ اللّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ» (مائده/8)،(

Эй мўъминлар, аллохнинг ўзи учун хақ йўлни тутгувчи, адолат билан шаходат – гувохлик бергувчи бўлингиз! Бирон қавмни ёмон кўришингиз сизларни адолат қилмасликка торттмасин! Адолат

қилингиз! Шу тақвога яқинроқдир. Аллохдан қўрқингиз! Албатта аллох қилаётган амалларингиздан хабардордир.

“Қоввамин” яъни адолат йўлида харакат қилувчилар. Вожиботларни бажариш бўйича жиддий ва бардавом харакат қиладиган кишилар. Адолатга ўхшайди, дажжолларни қонунларига эмас, балки аллохни шариатидаги қонунларга эргашадиган кишилар,

" المُسلِمين مِنَ إنّنِى قَالَ صَالِحَاً وَعَمِلَ اللهِ إلَى دَعَا مِمَن قَولاً أحسَن وَمَن "

Аллохга дуо қилишади. Такфирни хукмида айтганимиздек, иккинчи мархалада натога ё америкага ё ўзларига ё абу басирга ё абу қатодага эмас,балки қуръон ва сахих суннатга мурожаъат қилиниши керак ва унга даъват қилиниши лозим.

«المُسلِمين مِنَ إنّنِى قَالَ صَالِحَاً وَعَمِلَ اللهِ إلَى دَعَا مِمَن قَولاً أحسَن وَمَن»

мана бу энг яхши сўздир.

Ха, “қоввамин” яъни адолат йўлида вожиботларни бажариш бўйича жиддий харакат қиладиган кишилар бўлиб, адолатга ўхшаш унда бардавом бўлишади. “Шухадаа билқист” қазоват орқали шаходат берадиган гувохлар, улар унга ва бунга тарафдорлик қилишмайди, балки улар аллохни шариатидаги қонунлар ироя берган адолатга тарафдорлик қилишади. Хақга тарафдорлик қилишади. Аллох зулмга, ёлғонга ,фасодга, мусулмонларни ва бандаларини ўртасидаги қирғинга рози бўлмайди ва унга амр қилмайди ва бизлар хам бундай нарсаларга гувохлик бермаймиз.

Аллох бизларни адолатга даъват қилган, агарчи бу адолат бизларни дилимизда кина бўлган қавмга ёки уларга душманчилигимиз бор бўлган одамларга нисбатан бўлса хам адолат қилишимиз керак. Чунки аллохнинг дастурига итоат қилишда адолатнинг афзалликларидан ва дунёвий хаётимиздаги самарасидан ташқари, ўзимизнинг қудратимизни,кучларимизни янада қувватланишига сабаб бўлади.

Мисол тариқасида, сиз ўзингизни дўстингизга айтасизки, сизни рўбарўйингиздаги насроний бир яхудий бўлади, биринчидан сиз ёлғон гапиргансиз, тўғрими? Сўнгра эса сизни атрофингиздаги кишиларни жахолати сизнинг мана бу ёлғонингизни хифз

бўлишига боис бўлади, улар бу борада илмга эга бўлган пайтларида эса,сизнинг ёлғонингиз,сехрингиз ботил бўлади ва сизнинг қўшинингизни нафратига, кўнгли совишига боис бўлади; қарама- қарши томонда хам, насроний айтадики, қаранглар рўбарўйимиздаги кимсалар қанчалик ёлғончи, жохил ва фахмсиз экан? Улар мана бу ёлғонлари билан хос бир гурухни эмас, бизларни хаммамизни нишонга олган. Шу сабабли хам бу нарса мухолиф тарафдаги кучлар учун рухия беради. Яъни фалончи аслида насроний бўлиб туриб уни яхудий деган шахс, ўзига мухолиф бўлган кучларга рухия беради ва қаршиларидаги томонни ёлғончи эканлиги ва ўзларининг эса хақ йўлда эканликлари борасида уларни янада қатъиятли қилади ва мана шу хақ сабабли муттахид бўлишади ва қудратлари хам бир неча баробар кўпаяди.

Хақ йўлда жанг қилаётган сиздек одамни ёлғончиликка қандай эхтиёжи бор? Қани айтчи ёлғончиликка нима эхтиёжинг бор? Сен хатто бошқаларни ёлғонларидан хам ўзингни узоқ тутишинг керак. чунки сенга ёлғон айтаётган киши, энг камида сен учун яхшиликни хохламайди. Ислом ва кофирларнинг икки қутбли тузилишини бузишга харакат қилаётган ва кофирлар мафхумини нохақдан ислом доирасини ичига олиб кираётган кимсалар, ошкора кофирларга хизмат қилишяпти ва ўзларини бизларга ўхшаган мусулмонларни бир дастаси деб тушунтирмоқчи бўлишади; демак, сени энергиянгни бекорга кеткизаётганларга қарши жанг қил. Сизни назарингиз бўйича, мана бу аллохни бандаларига ва бугунги кунда ситам кўрган мусулмонларга нисбатан ошкор зулм эмасми? Бир эшитгин росулуллох саллаллоху алайхи васаллам нима деб мархамат қиладилар: “эй Муоз! Дуоси билан аллохни ўртасида хеч қандай парда бўлмаган мазлум кишини дуосидан қўрққин.”

Мана бу меъзонсиз, мувозанатсиз, рухан бемор инсонлар қўрқишга ва ўзларига келишга ва ўзларига, бошқаларга нисбатан зулм қилишдан қўлларини тортишга лойиқ эмасларми?

Қадрли дўстим! Биродарим, мусулмон опа-сингиллар, биродарлар қатли вожиб бўлган минглаб кофир билан жанг қилишни тарк қилишлик, хатто агар хижоманинг бир стакани андозасида бўлса хам, мусулмоннинг қонини нохақ тўкишдан кўра осонроқдир. Улар сенга ёлғон айтишяпти ва сен уларни мана бу ёлғонларини рост

дейишингни, такрорлашингни ва унга амал қилишингни яхши кўришади. Сен ўзинг хам мажрух бўлиб бу ёлғонларни тарқатувчи бўлишинг керак эмас, балки мана бу ёлғонларни фош қилишинг керак. Бир киши келиб сени молингни ўғирлаган, нима учун сен унга қотил дейсан? Ёки бошқа биттаси ўғирлик қилган, нима учун унга жосус дейсан? Сен бир гурух мусулмонлар билан хукумат қудратини устида ихтилофга эгасан, демак сен ана ўша масалани устида бахс қил. Ана ўша масалани устида у билан сухбатлаш. Агар бир гурух мусулмонлар билан хукумат қудратини устида ихтилофга эга экансан, нима учун бир –бирингга хавориж деб лақаб қўясизлар ва муртад дейсизлар, аслида эса буни ёлғон эканини биласизлар-ку? Сен хам хавориж эмассан ва у хам муртад эмас. Сенда у билан жанг қилишга етарли қудрат бор, фақат сизларни тактикангизда ихтилоф бор холос. Икковингизни ўртангизда иттиход йўқ. Икковингиздан бирингизни таъвилингиз ва ижтиходларингиз хато. Мана шу хато таъвил ва ижтиход сабабли бир –бирингиз билан жанг қиляпсиз, аслида эса сизларни хаммангиз мусулмонсизлар.

Сиз хақорат қилиб ошкора ёлғон айтаётган пайтингизда, сиз хақингизда чиқариладиган энг кам хукм, сизга мунофиқлар ва секулярзадалар сифати берилади ва адолатдан , ахли адолатдан узоқлашган бўласиз, мана бу бир мўъмин ва озодлик тарафдори бўлган мужохидга лойиқ иш эмас, адолат билан хукм чиқарилган тақдирда шуни айтса бўладики, сизнинг мана бу ошкор ёлғонингиз фақатгина сизни мухолифларингизга хизмат қилиб қолмасдан, балки сизни тарафдорларингизга хам зарар етказади ва сизни, атрофингиздаги кишиларни хаққига қилинган ошкор зулм хисобланади. Сиз зулмни олиб ташлаш учун қиём қилгансиз, ўзингиз хам бошқа золимларга ўхшаган золим бўлишингиз керак эмас. Аллох таоло золимларга ёрдам бермайди ва золимларга нусратини хам нозил қилмайди. Бандаларига нисбатан тафарруқ, залиллик, сусткашлик,ёлғончилик ва ошкора зулм йўлида харакат қилаётган кишига аллох қандай қилиб нусрат берсин?

Мени фикримча мана бу фурсатда сизларга ироя берилиши керак бўлган комил изохлар берилди ва муртадлар билан муомала қилиш равишини таниб олиш ва муртадлар жойлашган жибхани ,муртадларни таниб олиш хақидаги дарсимизни нихоясига

етказамиз, берилган саволлар хам мана шу бугунги кунни масаласи борасида бўлиб, аксари хам ташайъю хақида бўлди, вақтимизни кўпини хам кундалик эхтиёжимизга керак бўлган масалага сарфладик ва бошқа саволларни биргаликда хусусий бўлган пайтимизга қолдирамиз, иншааллох бошқа фурсатга, дарсимизни охирига етказамиз.

قَوْلٍ مِنْ إِلَيْهَا قَرَّبَ وَمَا النَّارِ مَنَ بِكَ وَأَعُوذُ ،وَعَمَلٍ قَوْلٍ مِنْ إِلَيْهَا قَرَّبَ وَمَا الجَنَّة أَسْأَلُكَ إِنِّي اللَّهُمَّ .وَعَمَلٍ

.القُرْآنِ رَايَةَ بِنَا وَارْفَعْ ،الإسْلاَمِ كَلِمَةَ بِنَا أَعْلِ اللَّهُمَّ ،الإسْلامَ بِنَا وَأَعِزَّ ،بِالإسْلامِ أَعِزَّنَا رَبَّنَا

بَيْنَ تَحْكُمُ أَنْتَ ،وَالشَّهَادَةِ الغَيْبِ عَالِمَ ،وَالأَرْضَ السَّمَاوَاتِ فَاطِرَ ،وَإِسْرَافِيلَ ،وَمِيكَائِيلَ جِبْرَائِيلَ رَبَّ اللَّهُمَّ صِرَاطٍ إِلَى تَشَاءُ مَنْ تَهْدِي إِنَّكَ ،بِإِذْنِكَ الحَقِّ مِنَ فِيْهِ اخْتُلِفَ لِمَا اهْدِنَا ،يَخْتَلِفُونَ فِيْهِ كَانُوا فِيمَا عِبَادِكَ . مُسْتَقِيمٍ

إِلَيْكَ وَأَتُوبُ أَسْتَغْفِرُكَ ،أَنْتَ إِلاَّ إِلَهَ لاَ ،وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ سُبْحَانَكَ

بركاته و الله رحمة و عليكم والسلام